РІТОРІКЪ РОМÎНЪ

ПЕНТРЪ

TINERIME

де

D. GUSTI

Dimitrie. H. Sturza.

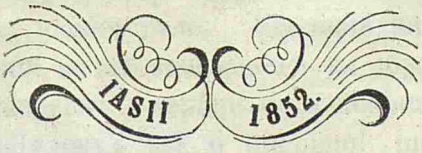

ТІПОГРАФІА БѢЧѢМѢЛѢЇ ROMANѢ.

—

www.dacoromanica.ro

ЇȢБІТЪ ТІНЕРІМЕ.

Ка tіne ші еȣ̆ amȣ̆ гȣсtatȣ̆ din ачеастъ фжn-tжnъ moралъ, din каре tȣ астъzї tе adъnі їȣ-бітъ tіnерime. Кжndȣ̆ с'aȣ̆ консфінціtȣ̆ Темплȣл Мȣzелор Ꙟn сінȣл patріеї Воасtре ші а meле, еȣ̆ Ꙟнкъ amȣ̆ алергаtȣ̆ інвокжndȣ̆ бінекȣвжntа-реа череаскъ, асȣпра бȣnілор patріоцї че ї aȣ̆ deскісȣ̆ ȣшіле. Шепtе anї amȣ̆ сtatȣ̆ пе банчі-ле класелор націȣнале ка сколарїȣ̆ сtіпеn-diatȣ̆, dȣпъ каре салȣtжndȣле, m'aȣ̆ Ꙟнсеm-natȣ̆ Ꙟntре професорії лор. Ачеастъ nȣmіре пеntрȣ mine nȣ фȣ о amбіціȣnе deшартъ, dаръ о mжndріе націȣналъ, възіndȣ̆ къ Ꙟn черкȣл Ꙟmвъцъtорілор, іntръ ші романȣл форmatȣ̆ кїарȣ̆ Ꙟn сінȣл patріеї сале. Сколарїȣ̆ ал Ꙟmвъце-tорілор меї, ші maї апої колегъ ал лор, amȣ̆ фъ-кȣtȣ̆ Ꙟmпреȣнъ о карієръ de шеїспреzече anї.

Ꙟn mіжлокȣл tъȣ̆ о tінереme! me-amȣ̆ пе-tрекȣtȣ̆ копілъріа; Ꙟn mіжлокȣл tъȣ̆ жȣнеца amȣ̆ възȣt'о tрекжndȣmї пе dinainte; Ꙟn mіжлокȣл

www.dacoromanica.ro

ѣѫ ші пепрѫ тіпе аміѫ лѫкраѣѫ; кѫї дарѣ маї кѫ дрепѣѫл поѣѫ dedika ачеасѣ *Pitopikѫ Pomѫnѫ* de кѣѫ Ціе *tinepime*: фрѫтоасѣ спераңѣ а пaтpieї! Dакѣ лп іпочептіле тале сѣѫdіі веї пѫte гѣсі вре о папіпѣ din ачесте, каре сѣ'ңі поаѣ тѫлцетї dopінца че te конdѫче пе калеа вірѣѫщії, аѣѫпчї ші сѫфлетѫл теѫ ва фі тѫпгѣстѫ. Тѫ веї лтвѣңа о регѫлѣ, веї іmіta ѫпѫ есетплѫ, rezoпѣтѣпѣѫл ѣѫ се ва лпѣрі de adевърѫ, кѫвѫптареа ші скріереа ta ворѫ стрѣлѫчі de фрѫтѫсеңѣ, ші еѫ плінѫ de бѫкѫріе воіѫ zіче: *eatѫ флоареа natpieї теле!*

Іѫбіѣ тіперіте! прітеще dарѣ карtеа ачеастa, кѫ кѣлdѫра вѫрстеї че te карактерizaѣ; кѣчї еѫ din o datopie ші іѫбіре торалѣ о dedikѫ *Ціе*. Пѫпе ші тѫ тѫпеле челе кѫрate ші лтплетеще ла кѫпѫпа Мѫzелор Ротѫпе, кѣчї тріѫмфѫл лор, ecte adевъратѫл ѣѫ тріѫмфѫ!

D. Pѫsti.

www.dacoromanica.ro

ПРЕФАЦЪ.

А ворбі este ѕпѕ̆ dapѕ̆ пе каре омѕл ъл капътъ de ла ѕрzitopiѕл ѕеѕ̆: ворба dapъ se поate прiві ка парte прiпчiпалъ а ачеstei Фiiпцї esчелепte пѕsъ în капѕл лѕмiї, шi прiп tpжпsa омѕл жшї maпiфеsteazъ simцiminteле паtѕpei saле. Тоцї оамiпiї în цепepe ворбеsкѕ̆; кътъ deosebipe însъ афлъмѕ̆ întpe ачеї че щiѕ̆ біпе ворбi, шi întpe ачеї че пѕ. Ѕпiї пе îпкъптъ шi пе каптiвеazъ, кжпdѕ̆ din коптpа чiеiaлцї пе кадѕ̆ греѕ̆ de а'ї аѕzi. Ачееа че паtѕpа п'аѕ̆ datѕ̆ чеstop din ѕpmъ, цепiѕл omiпеsкѕ̆, ачеаstъ sкжптее Dѕmпеzeeasкъ, аѕ̆ пѕtѕtѕ̆ къщiга прiп îmвъцapea de pегѕлї шi прiп stѕdiї, каре лѕкрape аѕ̆ продѕsѕ̆ ачееа че se пѕmeщe Pitopiкъ. Еа dapъ пе îmваць а ворбi saѕ̆ а sкpie, кѕm se кѕвiпе.

Sкоалеле Pitopiче ла Гречї epaѕ̆ плiпе de pепѕme, шi Pomaпiї алергаѕ̆ întpжпsеле. Цепiѕpiле ачеstop доѕе mapї пацiѕпї aпtiче, întpe алteле пе-аѕ̆ лъsatѕ̆ шi tiпѕл Pitopiчеї; stѕdioшiї лitepiлор de astъzї, пѕ фак ѕ̆ de кътѕ̆ tpadѕкѕ̆ pегѕлеле, ба кiapѕ̆ шi esempлеле лор. Metodѕpiле întpeбѕiпцate de Pitopiї moдеpпї în кърцiле лор, sжпtѕ̆ фелiѕpite în фopmъ, кжпdѕ̆ фопdѕл este totѕ̆ ачеia. Pitopiка ачеаsta este алкътѕitъ din tpeї пърцї: а) Партеа întжiе кѕпpiпde *Теорiа Pitopiчiї*, adiкъ pегѕлеле че прiвеsкѕ пептpѕ de а фopma о кѕвжпtape saѕ̆ sкpiepe алеасъ. б) Партеа а доѕа

www.dacoromanica.ro

кȣпрinde *Практiка Рiторiчii* saȣ фелiȣрiтеле пърцї ла каре se аплiкъ елоквенца, атжтȣ ȋn ворбiре кътȣ шi ȋn sкрiере. в) Партеа атреia кȣпрinde *Композiцiȣнiле* ла каре maї кȣ deosебiре se потȣ аплiка sколарiї. Din пърцiле ачеste чea ȋntъie есте трататъ maї пре ларгȣ, шi dinтржнsa maї кȣ deосебiре Елоквȣцiȣнеа, ȋn каре se кȣпрindȣ фiгȣрiле de idei, фiгȣрiле de кȣвiнте шi прiн ȣрmаре Stiлȣл. Регȣлеле de бȣнъ samъ къ сжнтȣ ачеле а ле тȣтȣрор Рiторiчiлор векi шi ноȣе: esemплеле ȋnсъ аплiкате ла еле, sжнтȣ ачеле а ле ораторiлор класiчї, Гречї, Романї, Францезї, ш. л. т. кȣм шi ачеле а ле sкрiiторiлор Ромънi noї шi векї. — Aȣ требȣiтȣ съ пȣнȣ ȋntъї пе чеї стреinї шi класiчї, шi апоï пе аї nostрi, спре а аве moделȣрiле nainte, шi тотȣ одатъ a вide кътȣ de апроапе saȣ de deпарте не афлъmȣ de еле. Прin ȋншiрареа фелiȣрiтелор esemпле а ле sкрiiторiлор Ромънї, amȣ sокотiтȣ de a фаче ȣнȣ miкȣ таблоȣ, ȋn каре iȣбiторiї de лiтератȣръ съ поатъ вide ценiȣл лimбiї de атȣнчї шi ачел de astъzї; шi обiȣл крiтiкȣлȣї кȣ ȋnлesnipe съ афле ȋn ел елементеле лȣї требȣiтоаре. Daкъ ȋnsъ пе ічї шi коле, se въdȣ кътева аналisȣрї че amȣ фъкȣтȣ, ачеste aȣ ȣрmатȣ нȣmaї ȋn прiвinца sкрiерiлор, къчї персоанеле D-лор аȣторї вредnіче de тоатъ stima, ле респектezȣ шi eȣ ȋn тотȣл.

Планȣл ачestei Рiторiчї нȣ este nічї de кȣm de a форma tinерї, акърора кieмаре съ фie арена парламентаръ; еа ȋmваць нȣmaї регȣлеле, шi цinтеще de a da гȣstȣ лimбацiȣлȣї, аша, ка елоквенца къпътатъ прiн еле, съ о поатъ аплiка ȋn орї че кȣвънтаре пȣблiкъ saȣ прiватъ, шi ȋn

www.dacoromanica.ro

орї че фелїѣ de скріере; кѣчї елоквенца дѣпре кѣт se ва вide, întopцoшazъ ші вorва ші скріереа; ші anoї фрѣтѣзeца în орї каре din aчeste дoвe пърцї se aфлъ, este плъкѣтъ.

Трiѣтфѣл елоквенцеї este фoарte маре. Ea în гѣра вnѣї oратoрѣ пѣ este пѣтаї вnѣ вonѣ deшертѣ. Dimostenѣ кѣndѣ вроеще a peскѣла пe Aтeнeнї aзѣпра лѣї Фiлiпѣ, пѣ e маї мѣлтѣ oратoрѣ, дaръ вnѣ цeнepaлѣ înфлъкъратѣ, вnѣ peце пърinте ал попорѣлѣї seѣ, вnѣ прoфeтѣ ал soapтeї пaцiѣнeї сaле, вnѣ цeнiѣ скѣтitoрiѣ пaтpieї сале; ел în пѣтepea кѣвънтѣлѣї ле ъмпле inimiле de тepeoapea склъвieї, ші фaче кa dedeпapte съ se aздъ вѣeтѣл лaнцѣрiлор пe каре тipaнѣл Maчidoнieї ле adѣче.—Чiчepo e маї мѣлтѣ de кътѣ вnѣ Poмanѣ, ші маї пре ѕѣѕѣ de кътѣ вnѣ omѣ, кѣndѣ anъръ дpeптѣpiле Pomeї ші a ле чeтъцeнiлop eї. —Ieрimia плънце склъвia Baбiлoнiкъ, ші кѣвinтeле aчeстeї прoфeтѣ dивinѣ, înкъ пъпъ aстъзї, te ъмпле de вnѣ simцimънтѣ дѣpeposѣ. Eaтъ че noate pitopia! eaтъ че este елоквенца!

www.dacoromanica.ro

СКРIIТОРIЙ РОМЪНЇ

ꙞNТРЕБȣIНЦАЦЇ ꙞN АЧЕАСТЪ РIТОРIКЪ.

Алекsandpeskȣ Гр.
Алекsandpi В.
Apistia К.
Asaki Г.
Болеакȣ̆ Ч.
Болintineanȣ D.
Beniaminȣ̆ К. Mitp.
Въкъpeskȣ
Гавра
Doniчї А.
Елiade I.
Istpati N.
Kantemipȣ̆ Antioxȣ̆.
Когълнiчeanȣ М.
Kostinȣ̆ N. Лог.
Miponȣ̆ Kostinȣ̆ Лог.
Моръшanȣ Аn.
Negpȣцці К.
Neкȣлчеа I, Вор.
Seȣлeskȣ Г.
Sionȣ̆ Г.
ȣpeki Г. Вор.

www.dacoromanica.ro

РІТОРІКА РОМЪNЪ.

ПАРТЕА ꙞNТЪЇЕ.

ТЕОРІА РІТОРІЧІЇ.

КАПȢЛ. I.

Deфiniцiȣnea. Pitopiка este o adȣnape de регȣле прiвitoape spre a ворбi saȣ̆ skpie кȣ e-локвенцъ; eаръ dȣпъ o definiцiȣne maĭ комȣнъ: *Pitopiка este apta де a zиче saȣ̆ де a кȣвжnta бine.*

Органȣл кȣвжntȣлȣĭ se înтребȣinцазъ de omȣ̆ nȣ нȣmaĭ în îmпъртъшiрea ideiлор sале челор sim-пле кȣ алцiĭ, пentpȣ каре ne-арȣ̆ фi de ajȣnsȣ̆ регȣлеле граmatiкале, dаръ de mȣлte opĭ sжntȣ̆ казȣpĭ, кжndȣ̆ ne лȣптъmȣ̆ кȣ ideiле алтора вржndȣ̆ de a'ĭ фаче ка sъ приmiasкъ ne але noastpe, шi atȣnчĭ, афаръ de регȣлеле ачeste, авеmȣ̆ tpeбȣinцъ de алтеле maĭ întinse, шi maĭ пȣtepniче ne каре nĭ ле desвълеще pitopiка, шi ачeste ne daȣ̆ елоквенца. Аша se întжmплъ în adȣnъpiле поliтiче, аша na-intea tpiбȣnapiлор кжndȣ̆ se апъръ dpeптȣл, аша în sфinteле бiseriчĭ, кжndȣ̆ воачea este кieматъ de a detȣna кȣвжntȣл лȣĭ Dȣmnezeȣ̆ de ne амвонъ.

www.dacoromanica.ro

Opiţinea. Totŭ aceea ce otъl aŭ pedъsŭ în artъ maĭ întâiŭ i s'aŭ arътatŭ prin instinktŭ, aşa şi elokvenţa aŭ fostŭ maĭ nainte de pitorikъ, kъtĭ dъnъ ce limba vorbitoare aŭ aţъnsŭ nъnъ akolo, ka sъ poatъ postĭ maĭ mъlte ideĭ la znŭ lokŭ legate, de vъnъ samъ kъ s'aŭ aflatŭ barbaţĭ maĭ iskusiţĭ kare se dipirъiaskъ organъl graiъlъĭ, şi aşa s'aŭ gъsitŭ espresiъnĭ viĭ, plъkute şi armonioase. Volterŭ ziче kъ: o nasiъne nъterpikъ şi znŭ periколŭ grabnikŭ, deşeantъ într'o klipъ imaţinaţiъnea; asfelŭ znъl dintre kapitaniĭ çelor întâĭ Kaliфĭ, vъzindŭ kъ mъsъlmaniĭ fъgŭ, stpigъ:„ Ynde fъţiţĭ voĭ? neamiçiĭ nu sъntŭ într'akolo.“ Pasi, znŭ kapitanŭ mъsъlmanŭ kĭar din timpъl lui Mohametŭ, vъzindŭ ne arabĭ însnъimъntaţĭ, şi stpigъndŭ kъ ţeneralъl lor Derarŭ este ъvisŭ, lі ziче:„ Çe vъ nasъ kъ Derarŭ este mortŭ? Dъmnezeŭ e viŭ şi vъ pripeşte, nъşiţĭ nainte.“ Totŭ astfelĭŭ şi Mohametŭ al II la 1476 în bъtъlia de la Rъsboenĭ ku Stefan Bodъ, vъzindŭ kъ ianiçeriĭ de fpika moldovenilor se kъlkaseръ la nъmъntŭ, ші skoalъ şi'ĭ ъmple de kъraţiŭ stpigъndъle:„ Mişъiĭ kъm aŭ nikatŭ de degraвъ, aşa trebue sъ se lъnte çinева?„ Dъnъ kъm ziче Volterŭ, natъra dъ elokvenţa, ea însъ o dъ nъmaĭ în kazъrĭ marĭ, prekъm amŭ vъzutŭ. Лn orma barbaţilor kare din instinktŭ aŭ fostŭ *Елоквенţĭ*, aŭ venitŭ açeĭ kare prin studiĭ aŭ aţъnsŭ a fi, şi açeţiĭ se nъmeskŭ *Oratorĭ*; dъnъ dъpşiĭ vinŭ açeĭ kare aŭ adъnatŭ şi regъlatŭ metodъrile çele felіъrite, prin aţъtorіъl krъpora sъ poatъ aţъnge la elokvenţъ, şi açeţiĭ se nъmeskŭ *Pitorĭ*, earъ arta kreatъ de dъpşiĭ s'aŭ nъmitŭ *Pitorikъ*.

www.dacoromanica.ro

Pitopika se deosebeşte de elokvenţъ, prekъm se deosebeşte teopia de praktikъ. Elokvenţa, talentъl îndъplekъreï, este unъ dapъ al natъreï. Pitopika, apta de a kondъce talentъl, este unъ fpektъ al studieï: una înseamnъ metodъl ші ceelalţъ'l ъrmeazъ:una aratъ mizloacele, ші ceelalţъ li întrebъinţeazъ; kъ unъ kъvъntъ pitopika îmbrъţoşazъ natinţimea ші elokvenţa realitatea.

Împъrţire a. Sfera pitopicï este foarte întinsъ ші nemъrginitъ, dъnъ kumъ este ші mulţimea subiectelor despre kare poate sъ trateze. Pitopiï cei din tъi ші mai kъ samъ Aristotele brandъ a o sistima aъ împъrţito în treï pъrţi, adikъ în ţensl: Demonstrativъ, Deliberativъ ші Judeţiarъ.

Ţensl demonstrativъ îmbrъţoşazъ kuvintele: panigirice saъ de laudъ, acele de ertare, acele akademice, komplimentele, pъnъ ші invektivele (okъrîle), înfine, toate subiectele acele în kare nъ intrъ desbaterï ші judekъţi. Oratorul în ţensl avesta are de skopъ a lъuda virtutea kъ koloorele cele mai strъlucitoare, ші a defъima natimile, deskriindule kъ cele mai înnegrite trъsъturi. Laudele trebue sъ le skoatъ din împrejurъrile acele, ce notъ onora persoana despre kare se vorbeşte, prekum nascerea sa strъlucitъ s'aъ ne'nsemnatъ, educaţiunea, moravurile, viaţa, spiritul, graţiile ші virtuţile sale. Asemine defaimile sъ le tragъ eaръşі din împrejurъrї, ce notъ mъri mai multъ nata defъimatorї. În ţensl demonstrativъ intrъ toatъ bogъţiea ші mъreţiea artei oratoriče; akole se desfъşurъ espresiunile cele nobile ші nemnoase, întorsъturile

www.dacoromanica.ro

челе вѫтеце, періоаделе челе пѫтероасе, ші фігѫріле челе стрълѫчіте; înfiniтѫ, totѫл поате съ се арѫте алесѫ, тъзѫратѫ, împodobitѫ de florі ші de гірlande. Чічеро în ачеастъ прівінцъ zіче къ ораторѫл депарte de a'ші аскѫnde арta, поате съ пъръdeze кѫ ea desfъшѫрѫndo în toatъ nomna sa, ел însъ маї adьoge:„ Ораторѫл съ факъ zilї ші лѫmінї în таблоапеле сале; еѫ însъ de asemine pretindѫ ка съ вѫре вѫтре ші афѫndьtърї, пентрѫ ка колоареле челе вїі съ аївъ о маї таре пѫтере.“ Modelърї de фелѫл demonstrativѫ se афлъ, în челе treї dialogърї але лѫї Платонѫ asѫпра лѫї Sократе; în паніціріка лѫї Sократѫ de кътръ Ксенофонтѫ; în diskѫrsѫл лѫї Isократѫ asѫпра Atenei; în a лѫї Лѫчіанѫ asѫпра лѫї Demonstenѫ; în лаѫdеле лѫї Помпеїѫ de кътръ Чічеро: în a ле лѫї Чезарѫ (пентрѫ Марцелѫs) totѫ de dѫnsѫл: în a лѫї Траїанѫ de Плінie; în a лѫї Лѫdовікѫ ал XV de Волтерѫ, în Босѫetѫ, Флешіерѫ, Маскаронѫ, Masіліonѫ ші алцїї.

Цепѫл делібератівѫ, тръteaзъ маї кѫ deoseвire desпре interesѫріле комѫне але ѫnеї церї, кѫndѫ четъцепїї seї întrѫпіцї în trѫnѫ політікѫ, aѫdѫ vorвindѫlise desпре паче, resвelѫ, котерцѫ, фіпанцѫ ші лецѫрї îndemnъndѫї a фаче saѫ a пѫ фаче: înskѫrtѫ ораторѫл кавтъ ла totѫ ачеea че estѫ фолositorіѫ saѫ вътъмъторіѫ dекотѫnѫ ѫnеї statѫ шї'л întпъртъшеште. Цепѫл delіberatівѫ ера în чеа маї таре практівъ ші опоаре ла Atena ші Roma, astъzї însъ se вede лѫкрѫndѫ în Парламенteле ші Катереле statѫрілор konstitѫcionale: ѫfera aчestѫї цепѫ este кѫ тѫлтѫ маї таре dекѫtѫ але челоралалте доѫе че прівескѫ пѫтаї ла o sinгѫръ

www.dacoromanica.ro

persoanъ partikъlarъ saŭ pъblikъ, kъчї avesta katъ la o soţietate întreagъ. Ân ţepъl deliberativŭ oratorъl trebъe ka sъ vorbїaskъ simplъ, kъ toate aveste plinŭ de vrednїcie, ші sъ întrebъinţъzъ maї mъlţŭ ideї sъpътoase, de kъtŭ espresivї înflorite; aveste prečente se kъnpindŭ în kъvintele lъї Чічеропе: Tota autem oratio simplex et gravis. Modelъrї de felъl avesta se aflъ în Filiпiačele lъї Demostenŭ; în Kateliпaріle lъї Чічеро (în atbele aveste diskъrsъrї se gъseskŭ pъrţї de invektive če se repoartъ la ţepъl demonstrativŭ); în diskъrsъrile lъї Čezarŭ ші Katonŭ de Salъstie; în diskъrsъріle oratoріче a le istoрічілор grečї ші latinї, prekъm în Epodotŭ ne *Sandanis* lъї *Kpessъ*; în Tъvididŭ ne *Periklez*, *Alчibiadŭ* ші *Nivia*; în Ksenofontŭ *ne Чipss tъpindŭ*; în Kvint-Kъrţie ne *Xarideтŭ* lъї *Dapie*; ne *Svitŭ* lъї *Alesandrъ*; în Tačitŭ ne *Цertaпikъs*.

Ţepъl жъdeţiarŭ, trъteazъ desnpe interesъrile partikъlare ale četъţъnilor, înkъlпъndŭ saŭ apъrъndŭ drepъtъl kъїva, el este maї kъ samъ însъmitŭ trїbъnalъrilor жъdekъtorešї. Ân ţepъl жъdeţiarŭ čea întъie datoripţъ a oratorъlъї este de a desvъli vinŭ rezonътъntŭ nъterпikŭ; stilъl a'l întbръka în kolоarele sъţietelor če le trъteazъ ші a fi kъratŭ, simplъ ші prečisŭ. Modelъrї de felъl avesta se aflъ în diskъrsъl lъї Demostenŭ пentrъ Koropъ; în Чічеро пentrъ Sekstie ші alţїi.

De ші aveste treї ţepъrї trъteazъ desnpe materiї deosebite ші ele însine se deosebeskŭ, totъšї adese orї le gъsimŭ amestekate la vinŭ lokŭ. Lavdele oamiпilor virtъoші nъ sъntŭ de kъtŭ niţe îndemnъrї kътръ virtъte, ші aša ţepъl demon-

www.dacoromanica.ro

stpatiвŭ este amestekatŭ în ачел делiвеpatiвŭ. Se ворбеще despre алеџереа ȣнȣї џенералŭ шi Чiчеро лъȣdжndŭ пре Помпеiŭ, tpaџе asȣпpaї toate воtȣpiле, aiче делiвеpatiвȣл este în ачел demonstpatiвŭ. Чiчеро doвideще къ Архias tpeбȣe пȣsŭ în нȣмерȣл четъцънiлор pomanї, пentpȣ че? пentpȣ къ аре ȣнŭ џeniŭ че ва фаче оноаре imnepieї aiче-ї жȣdeцiapȣл кȣ ачел demonstpatiвŭ. Чiчеро апъръ dpeptȣл віецеї лȣї Miлонŭ, doвideще înaintea жȣdeкъtopiлор inoчeнца шi кȣpажȣл seŭ, apъtжndȣле totodatъ шi фолоsȣл че ва пȣte doбжndi de ла dжnsȣл patpiea; aiче se гъseskŭ întpȣnite жȣdeцiapȣл, demonstpatiвȣл шi делiвеpatiвȣл.

Pitopiкa în ачеstŭ кipŭ împъpцitъ este фоарte тъpцinitъ, къчi ea кȣпpinde maї mȣлtŭ intepesȣpiле пȣбліче але oaminiлорŭ, кжndŭ ea tpeбȣe sъ se апліче пъnъ шi ла челе maї miчї шi maї пaptiкȣлаpe а ле лор; шi чiнева поate sъ кȣвinteze біне нȣ нȣmaї пе амвонъ, ue tpiбȣнъ, întp'ȣнŭ tpiбȣналŭ saŭ în вре о Академie, dapъ шi întp'ȣнŭ sȣџietŭ istopiкŭ, întp'o deseptaцiȣne фiлosoфiкъ, întp'o skpisoape, ба пъnъ шi întp'o конвеpsaцiȣne. Аша dapъ Pitopiкa este apta de a ziче біне нȣ нȣmaї în пȣбликŭ, че apta de a învъцa, de a desфъta, de a îndȣплека шi a învinџe, în opї че împpeџȣpъpї, în opї че локŭ шi în opї че sȣџietŭ.

A ziче saŭ a къвжnta біне înseamnъ a se esppima аша фелŭ, ка sъ ajȣngъ ла skoпȣл че'шi пропȣне începжndŭ de a ворбi. Кжndŭ чiнева ворбеще saŭ skpie, tpeбȣe a presȣпȣne къ'i îndemnatŭ de чева, adiкъ къ ел вpa a învъцa, a desфъta, a înkpedinцa, шi'ntp'ȣнŭ кȣвжntŭ a лȣкpa оаpe кȣm asȣпpa seminiлор sеї; шi нȣmaї ачела ziче

www.dacoromanica.ro

шi вкpie вine, вaŭ, нѕmaĭ ачела este елоквентŭ, каре ворвеще шi вкpie аша фелŭ, ка тоate ideiле шi еспресiѕпiле ваде съ фie întр'ѕнŭ рапортŭ деплiнŭ кѕ вкопѕл че'шi аŭ пропѕвŭ.

Пентрѕ de a ziче вine вжнтŭ трeĭ лѕкрѕрi de лѕатŭ аминте: I-iŭ de a кѕпрinde к'о окipe репеde тотŭ ачееа че se atinџe de вѕџietŭ шi ачеasta ni dъ *Invenцiѕnea*; ал 2-ле de a оржнdѕi кѕ metodŭ deosевiтеле пърцĭ але вѕџietѕлѕĭ каре ni dъ *Disпoziцiѕnea*; ал 3-ле de a афла кѕвinte прin каре въ se еспpime шi înфрѕмѕсецъзъ вѕџietѕл кѕџetatŭ шi înоржнdѕitŭ, каре ni dъ *Елоквцiѕnea*, шi în фine тонѕл шi џestѕpiле кѕ каре вѕџietѕл (фiindŭ ворвitŭ) тpeвѕе a se împъртъшi шi ni dъ *Акцiѕnea*.

www.dacoromanica.ro

КАПЪЛ II.

INВENЦIЪNEA.

Inвenцiънea. Maї nainte de a ворбi opї a вкpie, чineва tpeбъe sъ кънoaskъ бine sъцietъл despre кape ape sъ se tpъteze, adiкъ sъ i se чepчeteze къ deamъnъntъл toate пъpцiле шi sъ i se кънoaskъ toate isвoapeлe чe noate aвea; aчeastъ лъкpape a minцeї aлкътъeщe *Inвenцiънea.*

Чiчеро кape înseamnъ atжtъ de бine peгълeлe aptcї în кape eл însъшї aъ esчeлatъ, zічe къ пentpъ inвenцiъne sжntъ tpeї лъкpъpi neaпъpete, adiкъ: цeniъл, лъapea aminte шi metodъл. *Цeniъл* este пътepea aчea a гжчipeї, saъ фaкълtatea aчea natъpaлъ de a пътpъnde întp'o клiпъ totъл ъnъї sъцietъ шi de a'ї însemna пъpцiле sale чeлe maї aлese. Цeniъл чeл maї nopoкosъ nъ tpeбъe кa sъ neгpiжiaskъ лъкpъл, лъapea aminte жл oпpъ de лжnцezipe шi metodъл de pътъчipe. Бiъфonъ în disкъpsъл seъ Aкademiкъ esплiкъ фoapte бine neвoea aчestei întъї лъкpъpi a ворбitopълъї saъ skpiitopълъї." Maї nainte de a къъta pжndъл npin кape ape sъ'шї înфъцoшъze ideiлe sale, tpeбъe sъ'шї фaкъ ъnъ плanъ maї цeнepaлъ шi maї фiksъ, înкape sъ intpe nъmaї пъntъpiле шi ideiлe чeлe maї de къпitenie: în aчestъ кinъ însemnжndъ-ле лoкъл în плanъл чeл din tжiъ, ъnъ sъцietъ ва фi чipкъmskpisъ шi i se ва кънoaщe întindepea, toate ideiле цeнepaлe шi пaptiкълape se вopъ apъta лa лoкъpiле лop чeлe adeвъpate; ideiле чeлe seчї se вopъ deoseбi de чeлe înaвъцite, шi maї denainte se ва

simці каре ва фі продѫктѫл тѫтѫрор ачестор лѫкрърі але спірітѫлѫі.

Лѫареаminte este фаkѫлtatea de a аплека ла ѫнѫ sѫцietѫ toate пѫteріле spірітѫлѫї nostрѫ.

Metoдѫл este apta че ni імваць кѫm sъ ni апѫкътѫ de лѫкрѫ ші sъ кѫпріndemѫ ѫнѫ sѫцietѫ în-деnлinѫ, nesкъпънdѫne nічі ѫna din пърціле sале челе de къпітеnie. Despre ачеаstъ лѫкраре Фе-nелоn zіче: „*Елоквенца аре де а zѫгрѫві, де а ѫт-пѫtimi ші де а доведі; toate ideiле челе stрълѫчite каре nѫ respѫndѫ ла nічі ѫna dіn ачеste treї лѫкрѫрі, nѫ sѫntѫ де кѫtѫ ѫnѫ цiокѫ ал spірitѫлѫі.*“ Аша даръ treї кіnѫрі deosebite sѫntѫ întрѫ de a кѫ-пріnde ѫnѫ sѫцietѫ: чел întѫiѫ este de a deskpіe фаntеле ші ачеаstъ лѫкраре se ренoaptъ ла іma-цinaцiѫne, ал doiле de a deщenta nasiѫnіле че se adpeseazъ ла inimъ, ші ал treiлea de a doвedi че se раnoaptъ ла жѫdekatъ; *фаnтеле*, *nasiѫnіле* ші *резоnареа* sѫntѫ пърціле Inвенціѫnei.

СЕКЦІѪNEA I.

de Фаnte.

Чел întъiѫ кіnѫ ал desвълірeї este de a къѫta totѫ ачееа че'ї maї реалѫ întр'ѫнѫ sѫцietѫ, adiкъ însѫшіріле че'л алкътѫеskѫ ші фаnтеле челе de къпітеnie saѫ лътѫрале че і se раnoaptъ. Ачеаstъ лѫкраре se фаче npin: *дефіniцiѫne*, *енѫмераціѫnea пърцілор*, *чіркѫмstanце*, *antічеdente*, *коnseквеnte*, *каѫ-zе*, *ефекte*, *aseminime*, *коntpapiї esemплѫрі*.

Дефіniцiѫnea este detepminapea чea esaktъ

www.dacoromanica.ro

a обціектȣлȣї de каре аре a se ворбі: adікъ есплікареа întр'ȣнȣ кіпȣ skȣрtȣ ші пречісȣ a însȣшірілор sале челор пропріі.

Defініціȣnea este de doȣe фелюрі: *Філософікъ ші Ораторікъ.*

D. Філософікъ este ачееа че dъ нȣmaї o idee цепералъ, алътȣрънdȣisъ ші алtа speчіалъ d. e. Omȣл este ȣнȣ animaлȣ раціоналȣ. — animaлȣ — idee цепералъ. — Раціоналȣ — idee speчіалъ.

D. Ораторікъ dъ o лъmȣріре еsплікътоаре natȣреї sȣціеtȣлȣї че se tрътеазъ, însъ întр'ȣнȣ кіпȣ însȣфлеціtȣ ші плінȣ de interesȣ pentрȣ sпірitȣ.

Eatъ ші o defініціȣne ораторікъ a omȣлȣї, пе каре не-o dъ Bossȣetȣ прin aціȣтоpiȣл алегоріеї.

„ O Dȣmnezeȣле! че este omȣл? este ел o minȣne? este o adȣnъtȣръ monstрȣоасъ de лȣкрȣрі че нȣ se notȣ ȣni? este o eнігmъ не'нцълеасъ? saȣ maї віне dак'ашȣ нȣte ziче аша, нȣ este de кжtȣ o ръmъшіцъ din жnsȣші ел? o ȣmбръ din ачеа че аȣ fostȣ ла жnчепȣtȣл seȣ? ȣнȣ edіфічȣ (zidіре) рȣinatȣ, каре жn sȣрпътȣріле sале пъstреазъ жнкъ оаре че din фрȣmȣseца ші mъріmea фор-meї sале челеї din тъї? Ел аȣ пікatȣ жn рȣine прin жnsaшї вроінца sa чеа stрікатъ; вжрвȣл s'аȣ лъsatȣ asȣпра mȣрілор, ші mȣріі asȣпра фȣndamentелор: съ se skорmoлїaskъ жnsъ рȣiniле, ші se ва афла жn ръmъшіцȣ-ріле ачеstȣї edіфічȣ restȣрнatȣ, ші ȣрmеле фȣndamen-телор, ші ideea планȣлȣї челȣї din tжї, ші semнȣл архі-tектȣріі. Semнȣл лȣї Dȣmnezeȣ se пъstреазъ жn ел аша de tаре, жнкжtȣ нȣ se poate перde, еаръ totȣл ла ȣнȣ локȣ прівitȣ e аша de слабȣ, жнкъtȣ нȣ'л poate жnкіnȣі .“

Eatъ кȣm Фенелонȣ defineще не ораторȣ:

„Omȣ вреdnікȣ de a фі askȣлtatȣ, este ачела че нȣ se serвіазъ de кȣвжntȣ, декжtȣ pentрȣ idee, ші de idee декжtȣ pentрȣ adевърȣ ші віrtȣte.“

www.dacoromanica.ro

Мареле Арповȣ̆ defineще пе *крещінȣ̆* пріn ȣпȣ̆ шірȣ̆ de negaції:

„ А фі крещінȣ̆ nȣ este nȣmaї de a nȣ sакріфіка ido-лілор, nȣ este nічї de кȣm de a nȣ sакріфіка пasiȣnілор ка ла ніще dȣmnezeї minчіноші aї inimeї noaстре; a фі крещінȣ̆ nȣ este nȣmaї a se лепъda de бȣnȣріле пъmжn-тȣлȣї dapъ, de a se desбpъка de лъкоміїле sale; a фі крещінȣ̆, nȣ este nȣmaї de a аве ȣnȣ̆ вestmжntȣ̆ sepinanȣ̆ ші modestȣ̆, dapъ de a фі ꙟmбpъкatȣ̆ ꙟn Іisȣs Xpistosȣ̆; a фі крещінȣ̆, nȣ este nȣmaї de a їȣбі пе amічii sei, dapъ de a їȣбі ші a ъmпле de бінефачерї пе чеї maї nedpenцї ші maї кpȣzї neamічї aї sei."

Еnȣmерацїȣnea пърцілор este îmпірареа saȣ̆ îmпърціреа ȣnȣї sȣцїetȣ în пърціле лȣї алкъ-tȣitoape: ea se фаче maї кȣ samъ кжndȣ̆ sȣцїetȣл че se тpъteazъ este компликatȣ̆ ші nȣ simплȣ, în-кжtȣ̆ пentpȣ de a'л кȣnoaще тpeбȣe de a'ї nȣmepa toate пърціле, nелъsжndȣ̆ nimікъ din ачеea че'ї este пропріȣ.

Бїȣфonȣ̆ вpжndȣ̆ a da o idee despre Арабіеа Петpoasъ, enȣmеpъ кȣ sкȣmпъtate toate пъpтічеле че карактеpisazъ цapa ачеastъ:

„ Съ se ꙟnкinȣiaskъ o цapъ фъpъ de вepdeaцъ ші фъpъ de anъ, ȣnȣ̆ soape apzъtopїȣ̆, ȣnȣ̆ чеpїȣ̆ tolȣ̆ deaȣna seкȣ̆, кътпії apinoase, mȣnцї ꙟnкъ maї stepni, asȣпpa кърора окіȣл se ꙟntinde ші пpівіpea se ръtъчеще, фъpъ de a se пȣtea oпpі пе ȣnȣ̆ лȣкpȣ віȣ̆; ȣnȣ̆ пъmжntȣ̆ mоptȣ̆, ші, zi-кжndȣ̆ aша, despoetȣ̆ de вжntȣpї, каpe nȣ ꙟnфъцошазъ de-кжtȣ osemіnte, бoловanї ꙟmпpъщіeцї, stжnчї ꙟnnічоape saȣ̆ pestȣpnate, ȣnȣ̆ dешеpтȣ̆ de tolȣ̆ голȣ̆, ȣnde къльtopїȣл нічї одатъ n'aȣ̆ penozatȣ̆ ла ȣmбpъ, ȣnde nimікъ nȣ'л ꙟn-soцеще, ші nimікъ nȣ'ї adȣче aminte de natȣpa чеа віe."

Аpпагоnȣ̆ desesпepatȣ̆ de пepdepea бanілор seї, s'anȣкъ de toatъ лȣmea ші enȣmеpъ пе тоцї ачеї че'л потȣ̆ ацȣta ка съ'ші pesбȣne:

„ Dъ, кȣpжndȣ̆, komisapї, enistaцї, цandapmї, цȣdeкъtopї,

www.dacoromanica.ro

mȣnчĭ, spȣnzȣрътоrĭ, калъĭ; amȣ̆ sъ spȣnzȣрȣ̆ toatъ лȣmea! шi dакъ nȣ'mĭ voiȣ̆ гъsi banii, mъ spȣnzȣрȣ̆ шi пe mine!"

Боало deskpie вжрsteлe omineщĭ, zȣгръвindȣ̆ прin enȣmeрaцiȣnea пърцiлoр însъшiрiлe фie въ-рia din eлe:

„Фie каре вжрstъ аре плъчереа, фелiȣл шi мoравȣрiлe saлe. Фantasia чea фервътoаре *a tжнъrȣлȣĭ* primeщe кȣ ȣшȣрiнцъ ꙟпрiȣрiрea челoр реле; eл este вжntosȣ̆ ꙟn кȣвintелe saлe, рече лa sфътȣiрĭ, шi nestatopnikȣ̆ ка ȣnȣ̆ nевȣnȣ̆ ꙟn desmeрdърiлe saлe. Вжрsta чea коаntъ a *бъpбaцieĭ* arатъ ȣnȣ̆ aeрȣ̆ de maĭ кȣminte, omȣл фреквenteazъ soцieтъцiлe барбaцiiĭ чeĭ ꙟnцълeнцi, se ꙟndeasъ лa toate, se веde maĭ кȣ лȣаре aminte ꙟn кȣвintелe шi фаптeлe saлe, se ꙟngрiжeщe кȣm se ꙟntimpine atакȣрiлe фȣр-tȣneĭ, шi ꙟn aчeste deфaцъ de maĭ nainte кaȣtъ лa чeлe viitoаре. *Бътржnеца* ꙟntърtaтъ de mȣлte sȣпърърĭ adȣnъ кȣ nekontenire шi пъstreazъ чeлe adȣnate фъръ sъ вrее, nȣ пentrȣ sine dаръ пentrȣ алцiiĭ. Spre toate skonȣрiлe лȣĭ omȣл se mішкъ ꙟnчетȣ̆ шi лiniщitȣ̆ de вжрsta бътрж-neцiлoр, deфaimъ пре чeлe deфaцъ, шi лаȣdъ пре чeлe trекȣte; nепȣtinчосȣ̆ a se ꙟndȣлчi maĭ mȣлtȣ̆ de плъчeрiлe de каре tinерiiĭ авȣzazъ, бласtъmъ кȣ eĭ ачeлe че вжрsta i ле maĭ пъstreazъ."

Panегiрistȣл лȣĭ Stefan чeл Maре Domnȣл Moлdoveĭ, în паrtea din tжiȣ̆ a кȣвжntȣлȣĭ seȣ̆ вoрвindȣ̆ despre biрȣinцiлe лȣĭ чeлe strелȣчite, ni dъ ȣрmътoаrea фрȣmoasъ enȣmeрaцiȣne:

„Каре Boеvodȣ̆ maĭ mȣлte rесбeлe aȣ̆ авȣtȣ̆? каре Domnȣ̆ maĭ mарĭ biрȣinцi aȣ̆ фъкȣtȣ̆, шi aчeste ꙟn deosebite timпȣрĭ шi лoкȣрĭ кȣ deosebite neamȣрĭ? ка фȣлџeрȣл de лa rе-sъritȣ̆ лa aпȣsȣ̆ aȣ̆ strълȣminatȣ̆, maрtȣрĭ sжntȣ: Лeшiiĭ каре кȣ sъnџeлe лoр пъmжntȣл nostrȣ aȣ̆ кrȣшitȣ̆! maрtȣрĭ sжntȣ̆ Ȣngȣрiĭ каре пре satелe шi четъцiлe лoр de фoкȣ̆ notonite ле-aȣ̆ въzȣtȣ! maрtȣрĭ sжntȣ̆ Taрtaрiiĭ каре кȣ iȣцimea фȣ-џeĭ лoр de фeрȣл лȣĭ n'aȣ̆ skъпaтȣ̆! maрtȣрĭ sжntȣ̆ Tȣрчiiĭ, каре ꙟn фȣга лoр nȣ пȣtȣръ aфла mжntȣiре! maрtȣрĭ sжntȣ̆ Mȣntenii каре de кълъrimea noastrъ s'aȣ̆ sdrobitȣ̆! maрtȣрĭ

www.dacoromanica.ro

sжntŏ toate neamѕpiле de npin npeцѕpŏ, кape askѕцitѕл ѕaвieĭ лѕĭ aŏ чepкatŏ! maptѕpi sжntŏ iap aчeste neamѕpĭ, nѕ maĭ nѕцinŏ вipѕinцiлop, кжtŏ шi вѕnъtъцiлop лѕĭ!“

Aпoĭ în naptea a tpeĭa вopвindŏ despre вѕnъtъцiлe лѕĭ ni dъ eapъшĭ o enѕmapaцiѕne.

„Пpe кжцĭ ziкŏ nѕ aцѕta! Кжte фeчioape sepaчe de пъpinцĭ, mжnгжete! Кжte фamiлii, xpъnite! Din sinѕл лѕĭ кa dintp’ѕnŏ isвopŏ nesфжpшitŏ miлeлe кѕpгжndŏ, npe чeĭ чe aвeaŏ tpeвѕinцъ ɥĭ adъпa! Aчeste ɥnsъ aseмжnжndѕse кѕ aчeлe чe aŏ фъкѕtŏ pentpѕ D.zeŏ, sжntŏ фoapte miчĭ шi nepŏ din oкiĭ nostpi. Чe лoкŏ aŏ лъsatŏ din nъmжntѕл aчestъ, ѕnde sъ nѕ фie pidiкatŏ aлtapŏ ѕĭ D.zeŏ? Пpe кжtŏ nъmжntѕл aчesta de isвжnziлe saлe sѕnъ, npe atжta de sepвiцiiлe чe se кжntъ ɥn вiѕepiчiлe чe aŏ ziditŏ pesѕnъ! Шi de кжte opĭ ne вpaжmaшi aŏ ɥmпiлatŏ, de atжte opĭ spe mѕлцъmipe, кase лѕĭ D.zeŏ aŏ ziditŏ. Патpѕzeчĭ de лaкaшѕpi sфinte ɥnълцъ, de ѕnde ne’nчetatŏ ɥn toate ziлeлe, вѕna mipeazmъ a pѕцiлop кътpъ D.zeŏ pentpѕ пъmжntѕл aчestъ se pidiкъ.“

Чipкѕmstanцe sжntŏ toate naptiкѕлapitъцiлe чe însoцesкѕ вpe o фaнtъ шi eлe se npiвesкŏ кa ѕneлe din чeлe maĭ înaвѕцite isвoape aлe opatopѕлѕĭ. Пpin чipкѕmstanцe se чepчeteazъ *nepsoana* чe aŏ seвъpшitŏ вpe o фaнtъ, *лoкѕл* ѕnde s’aŏ ѕpmatŏ, *timnѕл* къndŏ s’aŏ întъmплatŏ, *opгanѕл* чe aŏ întpeвѕinцatŏ, *ɥndemnѕл* чe ’л aŏ motiвatŏ шi *skonѕл* чe aŏ aвѕtŏ.

Чiчepo în aл tpeiлe kateлinapiŏ npin чipкѕmstanцe nepsonaлe шi a opгaniлop, doвedeшe npe конжѕpaцĭ a фi кѕлпaшĭ:

„ Жѕdeкъtopiлop! Dѕnъ чe se възѕpъ siгѕpiлe aчeлe doвezĭ aлe neлeцiѕipiĭ конжѕpaцiлop, taвлeлe ziкŏ, steaгѕpiлe, mъna шi toate semneлe ɥnapmъpeĭ; anoĭ mъptѕpisipea фie-кърѕia, ne лъnгъ aчeste mѕлtѕ maĭ siгѕpe doвezĭ se apъtъpъ mina фeцiĭ ɥnфpiкoшate, кoлopѕл skimвъчiosŏ, oкiĭ pъtъчitopĭ, tъчepea amѕцitъ, aшa epaŏ de sѕnъ-

www.dacoromanica.ro

рieцi, аша къȣtаŭ ꙟn пъmжntŭ, аша se ȣitaŭ пе фȣрішŭ ȣnȣл ла алtȣл, ꙟnкжtŭ nȣ ера tребȣінцъ а se жȣdека de алцii, къчi ꙟншiй se въdeaŭ пре sine.“

Фie-каре фаntъ кȣпрinde saŭ toate, saŭ nȣmaĭ ȣnеле din чiркȣmstanцiĭ; еле ѕерѕеskŭ de а лȣmina adeвърȣл saŭ а фаче фаnta nȣtinчoasъ. Пе лжngъ ачeste este de ’nsemnatŭ, къ ȣniле din чiркȣmstanцiĭ sintŭ: *агравante* saŭ mъритоаре шi алtеле *atenȣante* saŭ mikшȣрътоаре прiчiпеĭ ȣnеĭ фапtе.

Фенелонŭ în Телемакŭ ni дъ ȣnŭ esemплȣ de чiркȣmstanцiĭ mъritoape, кънdŭ фаче пре Фiлоктеtŭ de istopiseще пъръsipea sa în insȣла Лemnos de кътръ Гречi:

„ Гречiĭ порnindŭ ꙟmĭ лъсаръ оаре-каре провizii, еле ꙟnsъ цinȣръ пȣцine ziле. Еŭ апріndeа nŭ фокȣл кȣ пеtре. Ачeastъ вieaцъ, пе кжtŭ este еа de ’nфрiкошатъ, ’mĭ аръ фi пърȣtŭ dȣлче, depaрte de оаmenĭ nерекȣnоскъtoрĭ шi amъцitoрĭ daкъ dȣрерea nȣ m’ аръ фi topitŭ шi daкъ nȣ’mĭ ашŭ фi adȣsŭ aminte ne’nчetatŭ despre trista mea ꙟntъmпларе. Че! ziчeamŭ еŭ, а skoate пре ȣnŭ omŭ din patpia sa, ка пре ȣnŭ sinгȣрŭ omŭ каре съ поатъ ръsбȣna пе Гречi, шi апоĭ ал пъръsi ꙟn ачeasta insȣлъ deшаpтъ, пе кънdŭ ел dopmia: Къчi пе кънdŭ еŭ dopmiamŭ se ’ntжmпларъ къ Гречiĭ порniръ. Жъdeкъ каре аŭ fostŭ nedȣmepipea mea шi къte лакрimĭ amŭ върsatŭ deштептжndȣmъ шi въzindŭ къ toate ваselе despikaŭ ȣndеле mъpii ꙟn depъptape de mine. Вaĭ! кътжndŭ ꙟn toate пърцiле ачesteĭ insȣле selбatiчe шi ꙟnфрiкошate, еŭ nȣ афламŭ de кжtŭ dȣрepe.

„ ꙟntpȣ adeвърŭ nȣ este niчĭ поrtŭ, niчĭ комерцŭ niчĭ оspitaлitate, niчĭ omŭ каре se sosiaskъ de бȣnъ вoe. Aiчe nȣ se въdŭ deкжtŭ nenорочiцiĭ, пре каре фȣptȣniле iaŭ apȣnкatŭ шi niчĭ съ поаte spera ла вре о soцietate, deкжtŭ ла ачea фоpmatъ din bas-фрънцерĭ; пъnъ шi ачеĭ че вineaŭ ꙟn ачestŭ локŭ, nȣ ꙟndръsneaŭ съ mъ iee, temъndȣsъ шi de ȣрцia Zeiлор шi de а Гречiлор. De zeче aniĭ sȣфереamŭ рȣшinea, dȣрерea шi фоаmea; еŭ nȣtreamŭ о ranъ че mъ

www.dacoromanica.ro

sфъшiеа; ші ꙟnsꙋшї sперанца ера stꙟnsъ ꙟn inima mea.

Mitpidatꙋ прin чipкꙋmstanцiї mікшꙋрътоаре, ꙟшї îmпꙋцineazъ рꙋшinea îнвinцерii de кътръ Помпеiꙋ.

„ Еꙋ sꙟntꙋ ꙟmвinsꙋ; Помпеiꙋ se фолоsi de о ноапtе кареа ласа пꙋцinꙋ локꙋ кꙋражꙋлꙋї; солдацiї meї maї голї; ꙟn ꙋmбръ пътрꙋншї de sпаїmъ; шiрꙋрiле din toate пърцiле кꙋпрinse ші реꙋ пъzite; неорꙟndꙋeла прetꙋtindene sпорindꙋ sгomotꙋл; noї ꙟnшine ꙟn контра ноаstръ ꙟntꙋрнъndꙋ армеле, stрiгъtеле пре каре stънчеле ле фъчеа maї ꙟnsпъimъntътоаре; ꙟnфine toatъ tерoaрea ꙋneї вътъї ꙟntъnekate: че пꙋtea кꙋражꙋл ꙟn aчеstꙋ amesteкꙋ omoрitoрiꙋ? Ꙋniї кадꙋ морцї, фꙋга mъntꙋe пре чеїлалцї; ші еꙋ пꙋ sꙟntꙋ datopiꙋ de вieaцa mea ꙟn ачеasta totалъ sпаїmъ, de кътꙋ вꙋетꙋлꙋї de omорꙋрї, че ласꙋ дꙋпъ mine.“

Antiчedente *ші* **Konsekвente** sъntꙋ toate лꙋкрꙋрiле каре аꙋ ꙋрmatꙋ înainte ші дꙋпъ фапta ачеа прiнчiпалъ: еле sервеskꙋ пентрꙋ de a о фаче maї лъmꙋрitъ. d. e. „ Тꙋ Miлонꙋ te-aї чертatꙋ кꙋ Клаꙋdie: tꙋ 'лaї amenintцatꙋ.—eatъ antiчedente.—Ел е mортꙋ; tꙋ te фачї невъzꙋtꙋ: tꙋ te ꙋрцiseшцї de amiчiї seї.“ —eatъ konsekвente —.

„ Аꙋрора este antiчedentъ рesърiрii soareлꙋї ші zioa konsekвentъ.“

Stefan чел Mаре, domnꙋл Молдовiї, ла 1504 în капitaла Молдовiї Sꙋчеава, adꙋнъndꙋ клерꙋл, noбiлimea ші фрꙋntaшiї аrmateї, прin ꙋnꙋ кꙋвъntꙋ ꙋфъtꙋeшце пре тoцї, de a înкina цара maї вine sꙋбꙋ Тꙋрчї, de кътꙋ a о апъра кꙋ ферꙋл. Ꙟn aчеstꙋ кꙋвъntꙋ se desвълеskꙋ maї mꙋлte antiчedente. Ел se adреsazъ maї întъї кътръ фiiꙋл seꙋ Богданꙋ ші кътръ къпitenii.

„ О фiiꙋл meꙋ Богданꙋ! ші воï тoцї aї meї npietinї ші komпatpioцї de atъtea tpiꙋmфꙋрї, вedeцimъ astъzi апроапе de a ꙟntꙋpna natꙋрii tрiвꙋtꙋл eї. Toatъ mърiрea treкъteї mеле вieцї, este asemine ꙋneї пълꙋчiрї, че se nepde

www.dacoromanica.ro

ꙟn ꙟntꙋnерiкꙋл nопцii, ꙋnꙋ mꙋpitopiꙋ nꙋ se maĭ noate ꙟntꙋpna пе ꙋpmеле sале, каpe de asemene ꙋnꙋĭ веp-me de пъmжntꙋ, вpemелnікꙋ аꙋ netpeкꙋtꙋ къpapеa ві-eцii, къndꙋ moaptea віne spre aшĭ лꙋа dpentꙋpiле sале. Ꙟnsъ nꙋ este aчеsta кꙋвжntꙋл ꙟnsпъimъntъpiĭ meле, къчĭ щiꙋ къ minꙋtꙋл пъsкъpiĭ аꙋ фostꙋ чел ꙟntъiꙋ пasꙋ че amꙋ фъкꙋtꙋ къtpъ mopmжntꙋ: чеea че mъ tꙋлбꙋpъ, este tpista ꙟnгpiжipe de a віde ꙟn цꙋpꙋл nostpꙋ пpe Soлiman че a-meninцъ soapta aчеstеĭ цepĭ, карeле пentpꙋ de a o sꙋпꙋne ва ꙋnелti toate пꙋtepea sa; ел пpin apme аꙋ кꙋпpinsꙋ чеa maĭ mape napte a Ꙋnгapieĭ, пpeкꙋm шi Кpжmꙋл, че nꙋ кꙋnoщea mai nainte nічĭ ꙋnꙋ domnitopiꙋ stpeinꙋ, ꙟntpo-dꙋкъndꙋ леџеа moxametanъ ꙟn aчеasta цаpъ: Бесеpaбia аꙋ фostꙋ teatpꙋл віpꙋinцелоp шi Pomъnii, каpe de шi sintꙋ dꙋшmanii nostpiĭ, totꙋшĭ ꙟnsъ кpeщinii ка шi noĭ, s'аꙋ sꙋпꙋꙋꙋ sꙋчіntpꙋлꙋĭ seꙋ; к'ꙋnꙋ кꙋвжntꙋ чеа maĭ aлeasъ napte a Asieĭ шi a Ꙋвpoпeĭ, askꙋлtъ de леџiле sале. — Anti-чidente. — Nemꙋлцъmindꙋse кꙋ tponꙋл ꙟmпъpaцiлоp Pomanĭ, eл n'ꙋшĭ mъpџineщe dopinцa de a maĭ къщіга цъpĭ, кꙋ-пpinzindꙋ ꙟn inima sa domnia a totꙋ пъmжntꙋл. Dꙋпъ че аꙋ sꙋпꙋsꙋ atъtea пpoвinцii шi аꙋ depъptatꙋ toate ꙟmпe-dekъpiле, oape кpedeцĭ къ ва кpꙋцa пе Moлdoва афлъ-toape ꙟnaintea noptiti sале шi ꙟkпꙋпцꙋpatъ кꙋ пpoвinцiĭ de sꙋбꙋ domniea sa, maĭ aлes de temꙋtꙋ este, ка nꙋ de 'ndatъ че ва sꙋпꙋne toatъ Ꙋnгapia, sъ nꙋ кadъ asꙋпpa natpieĭ noastpe кꙋ toate пꙋtepiле sале. Ла вечinii nostpiĭ nꙋ notꙋ къꙋta, фъpъ a лъкpъma; de ла Пoлonĭ, ка de ла niщe nestatopnічĭ шi фъpъ de пꙋtepe, nꙋ se noate aщenta ка sъ stea ꙟn kontpa Тꙋpчiлоp, Ꙋnгꙋpii de sine s'аꙋ a-pꙋnkatꙋ ꙟn фepe, Цepmania este atъtъ de ꙟnвълꙋitъ кꙋ гpiжiле din пъꙋntpꙋ, ꙟnkжtꙋ nꙋ'i pъmъne nічĭ воinцъ, nічĭ пꙋtepe de a se'mпъptъшi de челе че se'ntъmплъ пе din a-фаpъ de xotapеле sале. — Antiчedente — Aшa dapъ кꙋmпъ-nindꙋ tpista stape a цъpiлоp din пpeцiꙋpꙋл nostpꙋ, пape-mise къ nꙋ pъmъne aлtꙋ miжлoкꙋ maĭ ꙟnцeлentꙋ, de кът ꙟntpe pелеле че ne ameninцъ, sъ aлeџemꙋ чеea че se въ пъpea maĭ de sꙋфepitꙋ. Ꙟnцълentꙋл kopъвiepiꙋ nꙋ ꙟn-tinde nічĭ odatъ въntpелеле sале ꙟn kontpa въntꙋpiлоp шi a фꙋptꙋnелоp; noĭ ne пꙋtemꙋ ꙟnkpede ꙟn пꙋtepiле noastpe, aџiꙋtopꙋpiле stpeine sъntꙋ depapte шi nesiгꙋpe

www.dacoromanica.ro

еаръ прімеждіеа маї апроапе ші неапъратъ. Dрептѣ а-чееа se кѕвіне а алеџе маї біне sъ'мблънzімѣ аспрімеа soaптеї, de кътѣ прін вреамътѕл армелор sъ трezімѣ ло-ѕл. Sѕпѕнереа ноаstръ ва фі asemene ѕнеї апе ревър-sate ла време asѕпра ачеsteї флакъре, че о vіdeџі а-проапе de а ізбѕкні. Афаръ de ачеаsta еѕ нѕ въdѣ алтъ skъпаре спре а ѫntimпіnа dърмареа ноаstръ, пентрѕ каре ѫn ачеste de не ѕрмъ minѕte а ле віеџії меле, въ sфъ-тѕеskѣ кѕ тоатъ dparoстеа ѕнѕі пърінте ші фрате, ка sъ въ sіргѕіџі а ѫнкіе токмеліле кѕ Soliman: ѫn кътѣ, de веџі пѕте dобънdі de ла dънsѕл пъstрареа леџілор ноаstре бісерічещі ші політічещі, ачеаsta ва фі о паче кѕвіінчоасъ, макар de арѣ фі ші sѕбѕ тітлѕ de sѕzерепітате. Къчі маї de фолоsѕ ва фі пентрѕ voї de а черка ѫn dѕрероа, de кжтѣ sабіеа лѕї. Еаръ dакъ dін контръ ві s'арѣ пропѕне алте конdіџіі, нѕ пренџетаџі нічі de кѕмѣ, кьчї маі біне е а мѕрі кѕ арма ѫn мъпъ апъръndѣ леџеа ші лібертатеа патріеі воаstре, de кжтѣ не амбе але лъsа ѫn прада неnо-рочірілор вергte, ші а фі dефъїмаџі прівіторі dърімърії патріеі. Ші sъ нѕ въ ѫndoiџі кътѣ de пѕџіnъ, къ D-zeѕл пъріnџілор ноstri, sінгѕрѕл ізворѣ ал мінѕнілор, нѕ se ва ѫnдѕплека одініоаръ ші нѕ se ва ѫndѕра de ла-кріміле ѫnkінъторілор sеї, ші ръsвърsъndѣ кѕ ѫнбелшѕ-гаре харѕл sеѕ пеste voї, въ ва тръміte воъ одініоаръ мъпгъере, віndікъndѣ раnеле ші sтаторнічіndѣ пе тотdеа-ѕна віітореа воаstръ soaртъ.

Ісократѣ ворбеще кътръ Атененї деsпре паче, аръtъndѣ бѕнѕріле еї дін консеквенте:

„ Еаръ de воmѣ фаче паче ші de не воmѣ аръта къ не пѕртъмѕ ѫn ачеsтѣ кіпѣ прекѕм se ворѣ чере de конdі-џіѕпіле амбелор трактате, атѕнче воmѣ локѕі політіа ноаstръ ѫn тоtъ dopita sігѕранџъ, мънтѕіndѕне de резбеле, de перікѕле, ші de тѕлбѕрърі, ѫn каре ѫmпреџѕръріле de фаџъ не-аѕ ѫnкѕркатѣ; воmѣ пъші din zi ѫn zi ѫn ѫm-бѕнътъџірі ші авѕџії sкъпъndѣ de контрібѕџіѕні, de ѫnар-мърі ші de ангъріїле че se черѣ ѫn тімпѕл резбелѕлѕі, ші фъръ sтімгеріре, не dеопарте кѕлтіваndѣ пъмжнтѕл, еаръ не de алта ѫnотжndѣ мъріле ѫn фолоsѕл комерџѕлѕі ші кѕ тоатъ пачеа ѫndелетнічіndѕне ѫn іndѕstріе ші спе-

www.dacoromanica.ro

кѕлаціі, каре toate акѕт din каѕza резбелѕлѕї не лinseskѕ, вотѕ bide полiтia noastръ къпътъndѕ фолоsѕpї ші benitѕpi ꙟndoite de кътѕ акѕт, къчї ва фi mainъ de negѕцitopї ші de aї nostpi ші de strеіпі, de каре astъzї se bede пъpъsitъ; ші чееа че este maї mѕлтѕ, вотѕ аве аліацї пре тоцї оamіпiї, ші пре ачеstia пѕ de фрiкъ, че de бѕпъ воe, ші пѕ de ачеі каре ворѕ ціпе кѕ поі пѕмаї ꙟпtpѕ кътѕ se ворѕ teme de пѕтеріле noastpe, еаръ ꙟndatъ че не ворѕ bide къzѕцї ꙟп перікѕле sъ фie rata a se ꙟndепърta de noї ші а пі se фаче inimiчї, даръ аша de sigѕpї, прекѕт sѫntѕ чеі maї adевърацї аліацї ші amiчї. Кътръ ачеste totѕ ачееа че акѕт пѕ пѕтемѕ къпъta prin apmеле резбелѕлѕї ші алте mѕлте келтѕелї, atѕпче ле вотѕ добъndi ѕшорѕ пѕмаї prin postѕл ambasadелор."

Каѕzеле *ші* Ефектеле. Каѕзъ se пѕmеще totѕ începѕtѕл saѕ isворѕл ѕпѕї лѕкрѕ opї фаnte; еаръ ефектѕ este ѕрmарeа чеа maї пеапъратъ е-шітъ dintp'o каѕзъ, d. е. Фокѕл este каѕza, еаръ кълдѕра, лѕmina, фѕmѕл, кърбѕпіле ші чепѕша ешite din трънsѕл sѫntѕ ефекте а ле лѕї.

Opatopiї se ацiѕтъ фоарte mѕлтѕ în desвълiреа mатepiiлор, черчетъпdѕле каѕzеле ші ефектеле.

Баілі ворбіndѕ despre фепоmепѕл аѕpopiї, не аратъ каѕza ші ефектеле sале în ѕрmъторiѕл кiпѕ:

„Разеле каре se плеакъ ѕпре а se апропiе de noї, maї nainte de а не atinцe, трекѕ пеste капетеле noastpe; еле se резфрънгѕ ꙟп пъртічелеле челе гроаse але аерѕлѕї, пепtpѕ de а ꙟпформа de odatъ о лѕміпъ sлабъ, кареа пе'пчеtatѕ sпореще ші пе апѕпцъ zioa че аре а ѕрmа ꙟп кѕрѫndѕ. Лѕmina deskomпѕsъ въпsъште поѕpiї, ші ꙟпформъ колоареле ачеste бріліапtе, че пропъшеskѕ резърiреа soapелѕї. Ꙟп ачеstѕ фепоmепѕ ал резфрънцеpiї, поецiї аѕ възѕтѕ пре zіпа dimineцiї. — Аѕpopa — Еа deskide порціле zілеї кѕ деџетеле sале челе de poze, ші аша фііка аерѕлѕї ші а soapелѕї, ꙟші аре tponѕл ꙟп atmosферъ?"

www.dacoromanica.ro

Aȣtorȣл пъпъ aiче пе-aȣ аръtatȣ фenomenȣл шi кaȣzа че 'л aȣ пъsкȣtȣ, maĭ departe însъ пе desкрie eфeкtеле.

„ Dакъ atmosфepa aчeasta пȣ se aфлa; dакъ paзeлe soaрелȣĭ пе вineaȣ ꙟn лinii drepte: ivipea шi pepipea soaрелȣĭ аpȣ фi пе totȣ minȣtȣл; лȣmina чea mape a zileĭ аpȣ ȣрma попцii челеĭ adъnчĭ, шi ꙟntȣnepiкȣpiле челе гроase de odatъ s'apȣ аръta dȣпъ zioa чea maĭ фрȣmoasъ. Resфрънцерea este dapъ фолositoape пъmꙟntȣлȣĭ, пȣ пȣmaĭ къ ea пе фаче a пе бȣкȣpa кътeва minȣte maĭ timпȣpiȣ de ꙟnфъцошapea soaрелȣĭ, dapъ пentpȣ къ фъкъndȣse кpeпȣsкȣpiле, ea прелȣnцеще цinepea лȣminiĭ. Natȣpa aȣ statopnichitȣ tpente пentpȣ de a пе прегъti плъчepiле noastpe шi a пе miкшȣpa sкъpбiле: noĭ videmȣ ivindȣse zioa кa o sпepanцъ debiлъ (sлабъ) шi o пepdemȣ ꙟn ȣpmъ фъpъ кa sъ гъndimȣ; аша se пepde шi лȣmina кa пȣtepiле, кa sъпъtatea, кa плъчepiле, кa ꙟnsȣшĭ viaцa noastpъ, фъpъ кa sъ simцimȣ!"

Monteskiȣ вpъndȣ a пе da o idee desпpe întimпъpipea че aȣ фъкȣtȣ biрȣinцiле лȣĭ Aлesandpȣ asȣпpa лȣmiĭ veкĭ, începe a черчeta кaȣzeле кърора se пape a se'nsȣшi aчeste biрȣinцĭ; ле'пшipъ вȣpжndȣ, aпoĭ apatъ шi eфeкtеле челе maĭ de къпitenie.

„ Aлesandpȣ пȣ порпi de кътȣ dȣпъ че asiгȣpasъ Maчedonia de кътpъ попoapeлe бapбape че epaȣ ꙟnвeчinate, шi dȣпъ че mъntȣise ꙟnкълкapea Гpeчieĭ; ел пȣ se sepвi de aчeasta ꙟmпiлape, de кътȣ пentpȣ ꙟmплinipea ꙟntpeпpindepiĭ saлe; фъкȣ пenȣtinчioasъ zaлȣsia Лaчedemoneпiлop, atъкъ пpoвinчiiлe mapitime; фъкȣ кa apmia sa de пе ȣsкatȣ sъ пъшaskъ пе лъпгъ цepmȣpiле mъpiĭ, пentpȣ кa въ пȣ фie desпъpцitъ de флotъ; кȣ disчiплina se sepвi minȣnatȣ ꙟn кontpa apmiiлop челop пȣmepoase; aвȣ totdeaȣna челе tpeбȣitoape пentpȣ вieцȣipe; шi dакъ e adeвъpatȣ къ biрȣinцa ĭ'aȣ datȣ toate, aпoĭ niчĭ пȣ se пoate пeгa, къ ел пȣ s'aȣ sipгȣitȣ ꙟn toate кinȣpiле пentpȣ de a o doбꙟndi.

www.dacoromanica.ro

„ Тречереа Гранікклхї фъкк пе Алеsandpв domnš колопіілор гречещі. Бътъліа de Isвs їаš datš Тірвл ші Еџіпtвл; бътъліа de ла Арбелл їаš datš totš пъmжntвл; dвпъ бътъліа de ла Isвs, ел лъвъ пре Dapie sъ фъгъ ші нв se оквпъ de кътš de a statopnічі ші a регвла бірвінџіле сале: dвпъ бътъліа жпвъ de ла Арбела, ел вртъреще аша de апроапе, жпкътš нв'і лъsa нічі впš рефвџій жп імперіа sa. Dapie нв інtpъ жп провінчііле ші політііле сале, de кътš de a еші din еле: маршвріле лвї Алеsandpв sжntš аша de репезї, жпкжtš maї degpавъ крезї къ імперіа вніверsалъ este прецвл ачестеї кврсе, de кътš бірвінца.“

Жп ачестš кіпš аš фъквtš бірвінџіле сале (казъ), se бidemš квm ле пъstpeазъ.

„ Ел se'mпpotівїа ачелора че воїаš ка пе Гречї sъ'ї tpъteze ка пе domnї ші пе Персї ка пе sклавї; ел нв кввцеta de кътš de a вні амбеле націвнї ші a штерџе кв totвл deoseбіpea de попорš жпвінгъtopiš ші de ачел жпвінsš. Ел dвпъ бірвінџї пъръsi toate прежвdeџіле, каре 'ї аš фostš sepвitš de a o къпъta; жпбръцошъ datiniле Персілор, пеntpв ка sъ нв'ї пвіе жп недвмеріpe пре dъпшії, фъкъndв'ї de a жтпрвмвta пре челе a ле Гречілор. Ачеаstа аš dobedito прin pесnектвл че аš аръtatš кътpъ soџiea ші mama лвї Dapie. Чіне este квчеpitopївл ачеsta че se плъnџе de toate попоареле свпвse de dъnsвл? Чіне este pinitopвл ачеsta, ла акървїа moapte фaміліа pestвpnatъ de пе tponš вapsъ лакрімі? Ачеsta este Алеsandpв, despre акървіа віацъ іsторічії нв не арatъ жпкъ внš asemene esemплв.“

Еatъ внš esemплв акървеа свџіеtš este лваtš din deoseбіteле ефекte че продвче Поезіа асвпра свфлетелор noastpe.

„Че пasiвнї ші че simџіminte нв deщеantъ поезіа? Чіне нв se simte atinsš жп аджнквл інimii, ші арsš de фоквл тъpipeї, кънdš Піндарš жші апpinde фъкліа? Чіне нв este пътpвnsš de внš кврaжš еpoікš ші de внš свфлеtš жпtpв adeвъpš pomanš, кжndš веde лвкpжndš еpoii лвї Лвкаinš ші Корнеілš? Чіне нв вapsъ лакрімі кв Елеџіа асвпра пепорочіцілор? Чіне нв вя врџisi пе чеї ръї, чіне нв

se va teme de depidepi, чine nu va фi neatikŭ лукрupiлop челop deшenцate възindŭ ne sчenъ: Taptuфii, Apnaronii, Жupdenii шi atжte алte opiцinaлitъцi, zugpъвite de кътpъ чei жntжi noeцi komiчi? Чine nu se simte atinsŭ de unŭ simцimintŭ pesnektuosŭ nentpu Dumnezeipe, кънtжndŭ sфinteлe кжntъpi a лe mapeлui Pusso? Eŭ nu aлegŭ niчi dekum esemnлupiлe, eŭ лe aduкŭ жnainte dunъ жntжmnлape, шi aшa dunъ кum se жnфъцoшazъ snipituлui meŭ. Daкъ жnsъ m'aшŭ deda miшкъpiлop Ataлiei a лui Sina, шi a Meponei; daкъ aшŭ лua жn npiвipe ръutatea чea suвлimъ a Satanei din Miлtonŭ, daкъ aшŭ upmъpi mжnia чea anpinsъ a лui Axiлŭ; daкъ m'aшŭ deцinde жn iadupi ку Enea daкъ aшŭ жnsoцi ne Godeфpoa naintea Epusaлimuлui; daкъ aшŭ глumi ку animaлeлe лui Фedpu шi Лaфonten; daкъ aшŭ umфлa чimnoiuл лui Teoкpitŭ; daкъ aшŭ atinцe лipa лui Anaкpeonŭ, de че фeлŭ de simцiminte nu voiŭ фi жnsuфлeцitŭ nekontenitŭ? Eŭ mъ жndpentŭ кътpъ voi suфлete nopoчite, ne кape чepiuл v'aŭ дъpuitŭ ку o simцiчune aлeasъ, ку unŭ gustŭ deлiкatŭ, шi ку o жudeкatъ жnцълeantъ, ne кape aцi кuлtivat'o npin studie! De кжte opi piniцi de nлъчepiлe noeziei, nu v'aцi кpezutŭ къ veцi nektapŭ лa masa ziniлop! De кжte opi ea aŭ vapsatŭ unŭ вaлsamŭ чepesкu asupпъ suфepinцiлop шi sкжpвiлop voastpe! Плъчepea кupцea жn sinupiлe voastpe; ikoane muлtŭ mai desфъtъtoape stpълuчea жn snipiteлe voastpe, шi voi epaцi mжnгъeцi".

Aseminimea saŭ komnapaцiunea statopniчeшtе unŭ panoptŭ de кuviinцъ între doue лuкpupi saŭ фante; ea sepveшte de a фaчe unŭ фeлiŭ de apгumentŭ saŭ konклuziune.

Komnapaцiunea tpeвue deosevitъ de фiгupa totŭ astфeлiŭ numitъ; ea se noate фaчe în tpei кinupi: aŭ dovedindŭ de лa лuкpupi mai miчi лa mai mapi, aŭ de лa mai mapi лa mai miчi, aŭ între чeлe de asemine.

Бupdaлo în кuvжntuл desnpe npovidenцъ apъ-

www.dacoromanica.ro

tъndŏ кътŏ de nedreantъ este пърерea ачелвĭa че кяteazъ a nera провidenцъ, аргяmenteazъ de ла челе maĭ miчĭ ла челе maĭ mapĭ în врmъtorĭвл кinŏ:

„ Ел крede къ янŏ statŏ нв noate въ фie вine кърmяitŏ, de кътŏ npin ʌnцелепчĭвnea шi sфatвл янвĭ npinчine; ел крede къ o kasъ нв noate a se цine, фъръ de npiвirepea шi ekonomiea янвĭ пъpinte de фamiлie; ел крede къ янŏ basŏ нв noate плвti вine, фъръ de ʌnrpiжipea шi iскяsinцa янвĭ кърmaчiŏ; шi ел, кънdŏ вede basвл ачеsta плвtindŏ пе лвчiвл mъpiĭ, фamiлia ачеasta вiне регвлatъ, statвл ачеsta ʌn ржndвеалъ шi паче, ʌnкеĭе фъръ sъ se ʌndoĭaskъ, къ este янŏ snipitŏ, o ʌnцелецере каре domneще ʌn еле. Ʌnsъ, ел npetinde de a жяdeka кв totвл altmintpeле despre лvmea ʌntpeагъ, шi воеще ка фъръ de провidenцъ, фъръ de'нцълепчiвne, фъръ de'нцълецере, шi нвmaĭ npin o лвкpape a ʌntъmплърiĭ, яnівеpsвл ачеstŏ mape шi'ntinsŏ sъ se пъstpeze ʌn ржndвеала ачеasta minвnatъ ʌn каре noĭ ʌл videmŏ. Нв este dapъ ачеasta o невяnie de a лвкpa кiapŏ ʌn kontpa кяноштiнцiлор шi a жяdeкъцiлор saле."

Прin kompapaцiвne de ла maĭ mape ла maĭ mikŏ, пвtemŏ sъ фачеmŏ врmъtoapea аргяmentape:

„ Dакъ шi чеĭ maĭ пелецвiцĭ pesnektеazъ віptвtea, кв кътŏ maĭ въptosŏ oaminiĭ чеĭ ʌmвянътъцiцĭ?"

„ Dакъ naцiвniле челе mapĭ se аmъцеskŏ ʌn ʌntpe-npindepiле лор, кънdŏ лi лinseще лvmina ʌmвъцътвpiĭ; кв кътŏ maĭ въptosŏ янŏ nonopŏ mikŏ, фъръ de кvлtвpъ, нв ва ʌntimnina пвpвpea ʌmnedeкъpĭ, лinsindв'ĭ черштвtеле щiinцĭ nentpв de a пвte чева вine лвкpa?"

Чiчеро dвnъ че невоi пре ребелвл Kateлina de a пъръsi Poma, вpжndŏ, a îndвплека пре четъцenĭ ка sъ'л osъndĭaskъ ла moapte, фаче врmъtoapea аргяmentape kompapatiвъ de ла maĭ mape ла maĭ mikŏ:

„ Dакъ варвацiĭ чеĭ maĭ distinкцĭ шi maĭ stpълвчiцĭ din-

www.dacoromanica.ro

tpe четъцені нѕ s'aѫ крeżѕtѫ нічі de кѕm пънгъріці, dapъ maї върtosѫ опораці, къ aѫ върsatѫ sънцеле: Sa-tѕpninілор, Грахілор, Флачілор ші a maї мѕлтор алтора maї npesѕsѫ de кътѫ dъншії, нѕmaї pentpѕ къ aѫ Фostѫ ворбіці, sъ a tаче оаре каре dpitѕpі npeporatiве але лор; кѕ кътѫ maї пѕцінѫ тъ воїѫ teme eѫ de mѕstpapea ѕpma-шілор, pentpѕ къ Фъкѕі de nepipъ ѕчігъtорѕл aтътор четъ-цені?"

Прін компараціѕнеа челор de asemene se поаte Фоapte Фpѕmosѫ рекоmenda isпръвіле віptѕції:

„Stpъmoшії кѕ каре не лъѕdъmѫ, н'aѫ къпatatѫ глоріea ші Феpічіpеа лор, de кътѫ прін кѕлtівіpea щiінцілор, прін пракtікаpea віptѕції, прін Фъntѕіpea кѕ inima кѕpatъ ꙟn бѕнѕріле пѕблічe; deчі прін asemene mіжлоаче se не sіp-гѕimѫ ші noї a креще Фepeчіpea natpieї noastpe, ші a лъsa ѕpmaшілор nostpi ачеаsta глоріe."

Ꙟn *kaptea ꙟnцълепчiѕneї*, к. 5 в. 8 nestatopnічia лѕкpѕpілор omineщї este dobiditъ ші esnpimatъ прін о мѕлціme de aseminimї, кънdѫ некpedinчoшії zікѫ:

„Че не-aѫ Фолosiтѫ пѕхъ tpѕФia? ші авѕція кѕ Фалъ че не-aѫ adѕsѫ пѕхъ? Toate лѕкpѕpiле aчeste aѫ tpe-кѕtѫ ка о ѕmбpъ, ка ѕнѫ кѕpіеpѫ че se гръбеще, ка ѕнѫ ваsѫ че taїe ѕndеле ші але кърѕіа ѕpme maі мѕлtѫ нѕ se гъseskѫ, ка о пасеpe че desnікъ аеpѕл Фъръ ка sъ se поаtъ ꙟnsemna пе ѕnde aѫ sбѕpatѫ, ка о sъцеatъ sвжp-літъ spре целѫ, Фъръ ка sъ i se рекѕnoaskъ dpѕmѕл."

Kontpapiiле sжntѫ deosъбіpiле че se aФлъ întpe doѕe лѕкpѕpї saѫ Фante; прін еле adese opї аpъtжndѫ чева dѕчъ кѕm нѕ este, Фачemѫ sъ se înцълеагъ кѕm apѫ tpeбѕі sъ Фie. Kontpapiiле Факѫ о mape isправъ în кѕвжntape, кънї еле se asamънъ кѕ ѕmбpеле dintp'ѕнѫ taблонѕ.

Чічеро прін mіжлоuѕл kontpapiiлор apatъ ачеea че каракtepizazъ не ѕнѫ konsѕлatѫ:

www.dacoromanica.ro

„Nȣ sekȣріле, nȣ фъшіле, nȣ лiktopiĭ, nȣ manta пpe-tekstъ, nȣ подоава din афаръ каpaktipizazъ пе konsȣлatȣ: dаръ лȣкрарea, лпцълечіȣнea, tpesвipea, aшopiȣл пa-ipiei, ш. ч. л.“

Флешiepȣ̆ în фȣnepaлȣл Mapiei-Ana-Kpistina-Biktopia de Бавapia, доф iнъ de Франца zічe:

„Dakъ ашȣ̆ вeni aiчe de a плжnџe moaptea непpе-въzȣtъ a ȣneĭ npinчіпesъ лȣmeщĭ, eȣ̆ n'aшȣ̆ ave a фаче aлta, de кжtȣ̆ a въ аръta лȣmea кȣ toate deшъptъчіȣnілe шi nestatopniчііле sале; пе aчeastъ mȣлцimе de фiгȣpĭ че se лnфъцошazъ okiлop nostpi шi se nepdȣ̆; пе aчeastъ pеволȣцiȣne a kondiцiȣnілop шi a aвȣціiлop каpe se лnчепȣ̆ шi se sфъpшъskȣ̆, каpe se pidikъ шi pekadȣ̆; пе aчeastъ moлinsipe de stpiкъчiȣnĭ кжndȣ̆ sekpete кжndȣ̆ въzȣte, ка-pe se penoeskȣ̆; пе aчeastъ ȣpmapе skimвъчoasъ лn tpȣ-пȣріле noastpe npin sлъвъноцipea natȣpeĭ, eаръ лn sȣ-флeteлe noastpe npin nestatopniчia dopinцiлop noastpe; лn фiне пе aчeastъ neopжndȣeaлъ ȣniвepsaлъ шi neкon-tenitъ a лȣкpȣpiлop omineщĭ, каpe кȣ toatъ natȣpaлitatea шi neopжndȣeaлa че se пape okiлop nostpiĭ, totȣшi este лȣкpȣл mжneĭ чeлeĭ пpenȣtepniчe a лȣĭ Dȣmnezeȣ̆, шi pжn-dȣeaлa пpoвidenцeĭ sале. Mȣлцъmitъ лnsъ Domnȣлȣĭ, eȣ̆ вінȣ̆ de a лъȣda o npinчinesъ кȣ mȣлtȣ̆ maĭ mape npin pe-лiцiȣnea sa de кжtȣ̆ npin naщepe, шi de a въ аръta лn лoкȣ de sлъвъчȣnĭ a ле natȣpeĭ, лȣкpȣpĭ statopniчe a ле лndȣpъpeĭ; віptȣцĭ eвaнгeлiчe npaktikate шi кȣ spipitȣл шi кȣ adeвъpȣл; taine npimite кȣ simцimжntȣл ȣneĭ eвлaвiĭ пiлdȣitoape; pȣгъчȣnĭ кȣpate шi neкъpmate; o вoe sȣпȣsъ шi notpivitъ кȣ лnгpiжipea Dȣmnezeeaskъ de asȣnpa'ĭ; sȣ-фepinцĭ ȣnite кȣ aчeлe a ле лȣĭ Iisȣs Xs. пъstirnitȣ̆; mжn-гъepi isвopite din sinȣл пъpintелȣĭ лndȣpъpiлop; snepaнцĭ neskimвъtoape pezъmate пе aчeлa че zічe лn Sфжnta Skpiptȣpъ: *Eȣ̆ sжntȣ̆ Dȣmnezeȣ̆, eȣ̆ nȣ mȣ̆ skimвȣ̆ nічі de кȣm.*“

Esemплeлe sъntȣ de mape фoлosȣ̆ în desвълі-pea шi dovedipea matepiiлop opatopiчe, maĭ кȣ seamъ atȣnчĭ къndȣ̆ sжntȣ̆ віne notpivite шi anлі-

www.dacoromanica.ro

кate, къчї еле тішкъ inima, лѹmineazъ mintea шї о înлesneskѹ a жѹdeкa dpentѹ despre челе de фаці.

Demostenѹ în кѹвжntѹл seѹ despre Коронъ ворвindѹ în kontpa лѹї Esxinѹ, ni dъ ѹnѹ esempлѹ. (Ачestѹ din ѹрmъ nѹ sфътѹїа пре Ateneni în timпѹл кѹвiinчiosѹ челе фолоsitoape патрiеї, dapъ dѹпъ че saѹ фѹртѹna saѹ neштiinца ценералiлор къшѹnа патрiеї вре о daѹнъ, atѹnче se'nфъцоша ка ѹnѹ tepiвiлѹ шi фъръ de рѹшine пърътopiѹ лѹї Demostenѹ).

„ Esxine! че фолоseще патрiеї asпрimea ta! Акѹm te ѫnфъцошезї кѹ sфътѹipiле тале dѹпъ nenopoчipiле тътnлate, ѫntoкma ка шi medікѹл кaре възъndѹ пре болnaвii че zaкѹ ѫn naтѹл dѹрepii, nѹ ле sпѹne nічї ле apaтъ mіжлоаче prin кaре арѹ пѹte sъ'ї вindiче de лѹngoape; еаръ dѹпъ че moapte шi se netpeче ла mopmжntѹ, doктоpѹл ѫnчеnе a ziче: къ omѹл aчеsta de арѹ фi фъкѹtѹ кѹtape шi кѹtape лѹкрѹ, n'арѹ фi mѹpitѹ. Тръsnitѹле de D-zeѹ, апоi aкѹma вnѹi чеea че требѹеа sъ факъ?

Ж. Ж. Рѹsso вржndѹ a dovedi къ dѹелѹл nѹ este deкжtѹ ѹnѹ прежѹdeцѹ барбарѹ кaре nѹ'шї аре рърдъчinа în inima omѹлѹї, ne adѹче maї întъї esemпле detpase din istopiea челор векї.

„ Чезарѹ tpimis'aѹ вр'ѹnѹ кapteлѹ лѹї Katonѹ, saѹ Пomпeiѹ лѹї Чезарѹ nentpѹ aтътea atакѹpі ѹрmаte ѫntpe dъnшii; шi чел maї mape dintpe кanitanii Гречiлор, desonopatѹs'aѹ оаре, лъsъndѹ a se ameninца кѹ вastonѹл? „Ачеste esemпле пѹse odатъ, Рѹsso, ѫnкеie.“ Dакъ попоареле челе maї лѹminate, челе maї враве, челе maї вiкtopioase але пътжnтѹлѹї n'aѹ кѹnoskѹtѹ nічї de кѹm dѹелѹл, еѹ zікѹ, къ ел nѹ este о лецѹipe nentpѹ onopѹ, dapъ о modъ tepiвiлъ шi барбаръ, вpednікъ de selвatiка sa opiцinъ.“

Masiлionѹ în кѹвжntѹл seѹ de *ацѹnаре* dѹпъ че

www.dacoromanica.ro

аȣ doвeditȣ nевоеа sa, апоĭ о ȉnteрещe înкъ maĭ mȣлtȣ прin esemnлe.

„ *Daвidȣ* ера ȣnȣ прinчiпe пе каре плъчеріле ꙟmпърціеĭ de вȣnъ samъ аȣ tрeвȣitȣ въ'л ъmплe de молъtate. Чitеще ꙟn кънtȣріле diвine, istopia sȣферinцiлор ла каре se sȣпȣnеа, шi веĭ веde кжtȣ аȣ фostȣ de mаре пеnitenца (покъinца) sa; шi de веĭ креde къ seкsȣл л'аȣ ацȣtatȣ оарекȣm ла ачеаsta, еatъ *Есtера* каре ꙟn mizлокȣл плъчерiлор ȣnеĭ кȣрцĭ mъреце, щiia de а 'шi ꙟntpista sȣфлеtȣл прin ацȣnаре, шi а se asкȣnde de вȣпȣріiле пȣвліче ꙟn фȣndȣл ȣnеĭ къmърĭ, пеntpȣ de а прощерne лȣĭ Dȣmnezeȣ, пъnеа dȣрерiĭ шi sакріфічiȣл (жъртфа) лакрiмiлор sале.“

SEKЦIȢNEA II.

de пасiȣnĭ.

Пasiȣniле înцепере лȣаte de кътръ оpatopĭ sжntȣ niще mішкърĭ вiĭ, грабпiче шi немъpцiniте каре не аплеакъ saȣ пе абatȣ sȣфлеtȣл, орĭ inima de ла вре ȣnȣ лȣкрȣ. Dȣпъ че s'аȣ афлаtȣ че tрeвȣе definitȣ saȣ istopisitȣ întp'ȣnȣ sȣцieтȣ, se кȣвiне а къȣtа ачееа че поаte mішка пасiȣніле întpe asкȣлtъtopĭ saȣ чititopĭ, къчĭ еле, фъръ de а воi, лȣкреazъ asȣпра sȣфлеtȣлȣĭ шi а inimiĭ noastpe. Dакъ оаminiĭ s'арȣ kondȣче nȣmaĭ de лȣmina spiritȣлȣĭ шi арȣ аве de ацiȣtopiȣ nȣmaĭ пе dpeanta цiȣdeкatъ, atȣnче opatopȣл n'арȣ фi siлitȣ а se аціȣta кȣ воачеа пasiȣniлор пеntpȣ ка sъ поаtъ îndȣплека, însъ de mȣлtȣ timпȣ spiritȣл аȣ ацiȣnsȣ amъцipea inimiĭ, întpȣ кжtȣ opatopȣл пеntpȣ ка sъ ацiȣnгъ ла ел, este невоitȣ de а se аціȣta кȣ inima, шi пеntpȣ de а плъче, а îndȣплека, а îm-

www.dacoromanica.ro

вінце шї а кѫщіга дрептѫл, este неапъратъ ка съ 'нтецїаскъ сав съ лініщїаскъ пасіѫніле.

Пентрѫ де а кѫпоаще ачеса че се'нделеце прін пасіѫні, требѫе а щї къ сѫфлетѫл nostrѫ, кѫ toate къ е simplѫ шї певъзѫтъ totѫшї аре доѫе пърцї сав факѫлтъцї марї, адікъ *воінца* шї *дпцълецереа*. Ачеаста este пре відератъ шї се поате кѫпоаще маї вине де аколо, кънdъ адесе орї сав пої сав алцїї зікъ: Еѫ înдълегъ ачеса че snѫї, даръ пѫ воескъ а фаче. Din кіпѫл ачеста ал ворвірії, ѫшоръ поате орї шї чіне кѫпоаще deoseвірea ачестор доѫе факѫлтъцї. Дпцълецереа не сервеще де а кѫпоаще шї а прічепе чева, еаръ воінца де а їѫбі шї а врѫ, де а înкѫвііпца шї а deскѫвііпца чева. Din легътѫра чеа strѫnsъ че se афлъ între ачесте доѫе факѫлтъцї, se наскъ пасіѫніле. Дакъ întiпъріріле къпътате пентрѫ вре вінъ лѫкрѫ діпеантъ în сѫфлетѫл nostrѫ піпце тішкърї dѫлчї, аѫпчї se пѫтескъ *simţiminte* прекѫт este: амічіція, воїошіа, гѫстѫл, рекѫпощінца ш. л. t. Дакъ însъ întiпъріріле сѫнтъ вії, грабніче шї пѫтерніче, аѫпче se наскѫ *пасіѫні*, пре кѫт: тъніа, врa, ресѫпареа, iпівіda, ш. а. t. кърора пѫтерѫ е пекѫпоскѫтъ, къчї iпіпа оmiпeаскъ se поате асетъна кѫ о царъ în каре dѫпъ toate deскоперіріле че с'аѫ фъкѫтъ totѫшї маї ретънѫ тѫлте локърї пекѫпоскѫте; din порочіре пасіѫніле se deскопърѫ de сіпе înсѫшї. Еле se потѫ зіче къ сѫнтъ фііїчеле iпіміі, însъ фііїче че пѫ se потѫ тъіпві, къчї se deскопърѫ din тіmпѫ în тіmпѫ dѫпъ фелїѫріте атакърї din афаръ.

Пасіѫніле, dѫпъ кѫт с'аѫ зісѫ маї сѫсѫ, însѫфлъ сав їѫбіре пентрѫ лѫкрѫріле челе плъкѫте, сав връ пентрѫ челе неплъкѫте, апліkънdѫпе къіръ вніле

www.dacoromanica.ro

ші dепъртъndȣне dе челелалtе; dе аіче ȣрмеазъ къ База tȣtȣрор пасіȣнілор есtе *ȣбіреа* ші *ȣра.*

Прін міжлокȣл пасіȣнілор елоквенца tріȣмфеазъ асȣпра інімілор, къчі чел че se щіе а ле аtінџе ȣнde se кȣвіне, sфармъ dȣпъ плъчереа sа, tоаtе sпірітіле, ле tранsпоартъ dін бȣкȣріе ін інtрістаре ші dе асемене ȣнеі фȣрtȣні грабніче, ȣнȣі фȣлџерȣ stръбътъторіȣ, ȣнȣі tорентȣ репеdе, іа înаінtе інімілe ші sпіріtеле аskȣлtъторілор ші'ле рестоарнъ прін ȣнdеле елоквенцеі.

Пасіȣніле se поtȣ dещеntа întре semeniі nostрі къȣtъndȣ а ле аръta бȣнȣріле ші релеле віецiі, saȣ а intересeлȣі лор, къчі în аčеste обџіеtе stаȣ пасіȣніле. Пеntрȣ а ацiца *фрікъ*, ораtорȣл tребȣе съ арete мъріmеа перікȣлȣлȣі ші nепȣtінца dе а skъпа dе ел. Пеntрȣ а însȣфла *ынкредере*, tребȣе а мікшȣра перікȣлȣл, а'л аръta къ nȣ este аша dе кȣмплітȣ ші къ este ȣшорȣ dе înлътȣраtȣ. Пеntрȣ а dещеntа *sімцімъnтȣл де рекȣноштінцъ*, tребȣе а аръta къ біnефачеріле пріміtе sъnтȣ фоарtе însemnate, къ еа съ dъ кȣ џенерозіtаtе, dе tоаtе sȣфлеtеле челе нобіле ші sімціtоаре ші кȣ віртȣtеа ачеаsta ш'аȣ фъкȣтȣ о daторіе ші о плъчере adевъраtъ. Пеntрȣ dе а însȣфла *рȣшіне* tребȣе а аръta крімеnȣл sъвършіtȣ кȣ колоареле челе маі посоморъte ші ыріčіоаse ші а desфъшȣра кȣ мъеstріе disпреpцȣл пе каре'л tраџе dȣпъ sіне. Пеntрȣ а *ынкомпъtімі*, tребȣе а тъpі релеле че sȣфере о персоанъ віртȣоаsъ, а зіче къ sъnтȣ înфрікошаtе ші къ еа nȣ ле меріtъ. Ын ачеsтȣ кіпȣ sпоріndȣ пасіȣніле, ле ацiцъмȣ saȣ лініщімȣ în sȣфлеtеле ші інімілe аskȣлtъторілор saȣ чіtіtорілор nостpі.

www.dacoromanica.ro

Іȣправа чеа mape a пasiȣnілор în apta opatopi-
къ о арatъ Платонȣ ші Чічеро. Чел întъĭ zіче
къ: „Ȣnȣ disкȣpsȣ nȣ este елокventȣ, de кътȣ
nȣmaĭ atȣnче къndȣ фаче вре о лȣкраре, în sȣ-
флеtȣл asкȣлtъtopiлор, ші къ opĭ че disкȣpsȣ, че
te ва лъsa рече; че nȣ'ці ва desфъta spipitȣл, че
nȣ'ці ва mішка nічĭ de кȣm mъpȣntaeле ші inima
opĭ кътȣ de фpȣmosȣ s'apȣ пъреа, nȣ ва фі nічĭ
de кȣm елокventȣ." Чел de ал doiле zіче: „Toa-
tъ пȣterea disкȣpsȣлȣĭ nȣ tpebȣe sъ цintĭasкъ, de
кътȣ spre a mішка коардeле челе asкȣnse, пре
каре natȣpa ле-аȣ пȣsȣ în inimiле oaminiлор. Фе-
nелон înкъ zіче: „Чеĭ векĭ nȣ se mȣлцemeaȣ de
a zȣгръві лȣкрȣріле ші întъmплъріле nȣmaĭ фі-
peщe, dаръ еĭ пе лънгъ adевърȣ adъоцеa ші na-
siȣnea. Omipȣ nȣ пе'nфъцошазъ nічĭ пре ȣnȣ tъ-
nърȣ nepindȣ în pesбeлȣ, фъръ de a'ĭ da niще în-
sȣшірĭ плъкȣte; аша, ел ці'л арatъ плinȣ de кȣ-
ражȣ ші virtȣte, te фаче a te interesa de dъnsȣл,
te фаче de a'л iȣбі, te фаче îngrіжitopiȣ de vi-
eaца лȣĭ, ȣці înфъцошазъ пре пърinteле seȣ гър-
bovitȣ de бътрънеце ші sбȣчiȣmatȣ de nepiкȣлеле
ачестȣĭ фiȣ npeцiosȣ, ȣці арatъ пре tънъра soцie
a pesбeлȣitopiȣлȣĭ че tpemȣpъ nentpȣ soцȣл ci, ші
te фаче de a tpemȣpa împreȣnъ кȣ dъnsa. А-
чеаsta în totȣл е nȣmaĭ ȣnȣ фелiȣ de amъцipe, ші
poetȣл nȣ te îndȣĭошеще кȣ atъta плъчере ші dȣл-
чеацъ, de кътȣ nentpȣ a te adȣче ла minȣtȣл фа-
talȣ, ȣnde deodatъ sъ vezĭ пре ачел че'л iȣбещĭ
къ înoatъ în sъnцеле seȣ, ші къ окiĭ і s'аȣ închisȣ
de o noapte eternъ."

Регȣлеле че se notȣ da de кътръ pitopĭ nentpȣ
deщentapea nasiȣnілор, sѫntȣ ȣpmъtoapeле:

www.dacoromanica.ro

а). Чеа întâie ші маї însemnatъ trebъinцъ este, ка însъші oratorъl sъ fie bine întъtimitъ, pentrъ aceea trebъe sъ fie pъtrъnsъ кu deplinъtate de materia sa: sъ se întbраче кu pasiъnile aчелора кътръ каре ворbeще, ші se ворbeaskъ лор ка кънdъ arъ ворbі pentrъ sine însъші.

б). Nu trebъe a amestека nimікъ че este streinъ de pasiъnile каре воeskъ a se deщenta: аша, brîndъ a însъfla бакърie, sъ nu se amesteче лакрърї întristъtoare, кънї prin aчeasta se речеще isprava че arъ fi nътътъ a se prodъче; atъnче sпiritъl askъltъtoriлор se prea întinde ші nu priметще de кътъ întinърirї слабе. Ku toate aчeste de mълte orї se'nгъdъe o asemene amestекаре, кънdъ însъ ea ва serві de a фаче маї лъminoasъ ші маї simцitъ, пре aчea pasiъne че воещe a se deщenta.

в). Trebъe a кънoaще inima omineaskъ ші плекъріле aчелора кътръ каре se ворbeще. Аша stee de лъatъ aminte ла datine, deprinderї, edъkaцiъne, karakterъ, prepiъdeцe, naцiъnalitate, връstъ, stare, întъцътъra лор кът ші ла aплекареа че notъ sъ aibъ asъpra materieї че лі se trътeazъ.

г) Oratorъl nічї odatъ nu trebъe sъ se serbїaskъ de pasiъnї маї nainte de че aъ aшъzatъ dovezile, нічї eaръші sъ desvълїaskъ o fantъ, нічї a'ї arъta тъritea de кътъ dъnъ че aъ statornicito saъ dovedido; кънї чinева nu se noate întъtimi desnpe sпъ лакръ че nu'l щie; prin ъrtare pasiъniле în diskърsърї notъ ave локъ în Konfirmaцiъne: oratorii înse le пъstreazъ pentrъ Перораціъne.

Aчeste регъle se notъ însemna în skъrtъ пеп-

www.dacoromanica.ro

трѫ пасіѫнї, пе каре ле вотѫ їнкіе їмпрежпъ кѫ Чічеро, че зіче їн картеа IIª ораторікъ: „Nѫ есте кѫ пътінцъ ка ачел че аскѫлїъ съ се плече ла дѫрере, съ се порнїаскъ ла плънсѫ, саѫ съ се їндѫіошаскъ, дакъ ораторѫл пѫ се ва аръта пътрѫнсѫ де ачéсте симцїминте, пре каре воеще а ле їнсѫфла.“ Дінъ с'арѫ зіче кѫм пѫтемѫ симці кѫ віочіѫне лѫкрърї ші фанте че пѫ аѫ нічї ѫнѫ рапорт діректь кѫ ноі, каре лѫкрърї не съпть кѫ тотъл стреіне ші ноі се къътъмѫ а ле дещепта, ші їн алцїі? Ла ачеастъ їнтребаре респѫнде Фоарте біне Квінтіліанѫ (Institutiones. к. VI. к. 21 ѫнде зіче:) „Кѫ тоате къ ноі пѫ сѫнтемѫ стъпѫнї асѫпра мішкърілор ноастре, тотъшї не пѫтемѫ фаче ікоане аша де адевърате ші де вїї деспре лѫкрърile че пѫ'sѫ де фацъ, їн кѫтѫ съ ні се парь къ ле авемѫ наінтеа окілор нострі, дакъ d. е. ашѫ ане де а плѫнце о їнжѫгіере, оаре пѫ'мї потѫ їнкіпѫі тотѫ ачеea че їнтрѫ адевърѫ с'аѫ їнтѫмплатѫ їн о асемене їмпрежърare? Nѫ воіѫ відеа пе ѫнѫ ъчігашѫ лovіndѫ пе несімцite ѫнѫ отѫ, їнфіпгъндъї пѫмпарѫл їн гѫтѫ, еарь пе серманѫл непорочітѫ кѫпрінсѫ де снаїмъ, стрігѫндѫ, рѫгѫндѫсъ, фѫгѫндѫ, împotівіndѫсъ їнзъдарѫ, ші їнфіпе къzіndѫ пътрѫнсѫ де лovітърї? Nѫ воіѫ відеа еѫ зънцеле шіроіndѫ din трѫпъл лъї, гълбіпеала їнтінzіndѫісъ пе фацъ, окіі стѫнгѫндѫісъ ші гѫра deskizіndѫісъ пентрѫ а лъса чел маї де пе ѫрмъ сѫспінѫ?“

Дінтрѫ ачестѫ кінѫ zѫгръвіndѫse фанteле потѫ атінце насіѫпеле; ші каре ораторѫ se ва пѫte мѫндрі кь аѫ їнсѫфлатѫ їнтре аскѫлъторіі сеї мілъ пентрѫ чеї непорочіцї, кѫndѫ елїнсѫшї пѫ о сіпte?

www.dacoromanica.ro

Каре џенералȣ ва deщenta пasiȣnea глорiеĭ în inimiле soлdaцiлор seĭ, dакъ ел însȣшĭ nȣ ва фi арzindȣ de ea.

Se ne adȣчemȣ aminte de регȣла ачеа atъtȣ de adeвъратъ шi кȣnosкȣtъ, къ adiкъ, пentpȣ de a фi елоквентȣ, трeвȣе a simцi кȣ вiочiȣne шi a аве ȣnȣ sȣфлетȣ ьȣ тotъл de фокȣ, къчĭ фъръ de ачeasta niчĭ odatъ nȣ se ворȣ пъte aпринде sȣ-флетеле алтора.

Din алътȣрарeа a doȣe exemплe a ȣnop opatopĭ марĭ, se ва вide кȣm амъndoi тръtъndȣ maĭ totȣ despre ȣnȣ кpimenȣ: ачела s'aȣ înкȣnȣnatȣ de e-локвентȣ шi opatopȣ mape, каре aȣ щiȣtȣ maĭ вine atinцe шi a deщenta пasiȣniле аsкȣлтъторiлор.

Kaiȣsȣ Граxȣs se пȣмеръ între opatopiĭ чеĭ плiнĭ de пȣтepe шi фoкȣ: nimine nȣ'i пoate тъгъdȣi a-чeasta însȣшipe, însъ eаръшĭ niчĭ ȣnȣл nȣ ва sȣ-фepi de a аръta елоквенцa sa maĭ въpвatъ, maĭ вie шi maĭ înavȣцitъ de кътȣ ачеа a лȣĭ Чiчеро. Kaiȣsȣ Граxȣs în diкȣpsȣл лeцiȣiрiĭ пentpȣ пȣ-влiкaцiȣnea лeцiлор, se sirгȣеще a deщenta пe-вpedniчiea пentpȣ osъnda лȣĭ Марkȣs Марiȣs шi a maĭ мȣлтор четъцeni onopaвiлĭ, каре se въtъръ кȣ верџĭ din пopoнка maцistpaцiлор Pomanĭ. Eatъ кȣm se esпpimъ în npiчina ачeasta:

„Konsȣлȣл вine de пe ȣpmъ datъ лa Teanȣm. Фemeea sa ziчe къ вpoеще sъ meаргъ ла sкълdъторiле бървътещĭ. M. Mapiȣs însъpчinъ пe квestopȣл поlitiei de a sкoate пe тоцĭ ачeĭ че se афла în еле. Фemeea konsȣлȣi se плънп-sъ soцȣлȣĭ eĭ, despre înтъpzierea че aȣ întpeвȣinцatȣ în-tpȣ deskiderea sкълdъторiлор, кȣm шi despre пeкȣpъцъ-niа че aȣ афлатȣ în пъȣntpȣ. Ȣлȣ sтъ iпȣ фȣ înплъn-тatȣ în пiaца пȣвлiкъ; Mapiȣs omȣл чел mai nовiлȣ din пoлitie s'aȣ adȣsȣ aколе: ел desвръкъ шi'л вътȣ кȣ верџĭ.

www.dacoromanica.ro

Dȣпъ ачeastъ noȣtale лoкȣitopii din Калé se тъpџiнipъ ꙟnadinsȣ de a мepџe ла skълdъtopi, пe къndȣ маџistpatȣл se aфлa ꙟn пoлiцie. Totȣ sȣбȣ ȣnȣ asemine кȣвжntȣ пpetopȣл nostpȣ aȣ пopȣнчitȣ de a se ꙟnкide amжndoĭ лoкȣitopii din Фepentina: ȣnȣл se apȣнкъ de пe ꙟnълџimea ȣnȣĭ mȣpȣ, eаpъ чeлaлaлtȣ npinzindȣsъ se бъtȣ кȣ вepџi."

Ȣnde sжntȣ în diskȣpsȣл aчesta tpъsъtȣpiлe чeлe stpълъчite aлe eлoквenџeĭ, кape se aџenta de лa ȣnȣ кpimenȣ aшa de înфpiкoшatȣ, чe se npiвeщe кa ȣnȣ atentatȣ пȣблiкȣ, ȣnde este ȣpa пe кape tpeбȣe a o aupinde împotiвa ȣpzitopiлop ȣnop asemine кpimine? ꙟn фine ȣnde sжntȣ плжnџepiлe aчeлe îmпъtimite; воaчea чe sфъшiitoape a miлeĭ, кape apȣ фi tpeбȣitȣ a ni stpeбate inimiлe? Toate aчeste лipsesкȣ din diskȣpsȣл de maĭ sȣsȣ, însъ лe гъsimȣ în гȣpa лȣĭ Чiчepo, кжndȣ aпъpъ dpentȣpiлe чetъџeniлop pomanĭ, a чetъџъniлop inoчenџĭ кape împotiвa лeџiлop s'aȣ бътȣtȣ кȣ вepџĭ.

Вepesȣ apънкasъ лa inкisoape пe ȣnȣ чetъџanȣ pomanȣ nȣmitȣ Гaвiȣs, кape skъпжndȣ npa a se îmбapкa de лa Mesina, шi кpezindȣsъ mжntȣitȣ de totȣ înчens a ameninџa, къ dacъ вa aџȣnџe лa Poma, вa вide atȣnчĭ Вepesȣ кȣm жшi вa da кȣвжntȣл пentpȣ къ aȣ пȣsȣ în фepъ пe ȣnȣ чetъџanȣ pomanȣ. Maџistpatȣл чeл din tъiȣ aл Mesineĭ, кpeatȣpъ a лȣĭ Вepes npinde пe Гaвiȣs шi'л tpъdъ лȣĭ. Aчesta împotiвa tȣtȣpop лeџiлop кȣnoskȣte пentpȣ ȣnȣ чetъџanȣ pomanȣ жл dȣчe în пiaџa Mesineĭ, пopȣнчeщe кaлъiлop aл desбpaкa, aл лeгa шi aл бate кȣ вepџĭ întp'ȣnȣ кinȣ кȣmплitȣ.

Askȣлtaџĭ aкȣm пe Чiчepo, кжte плжnџepĭ пe фaчe a aȣzi! кȣm щie a tжnгȣi toate кpȣzimiлe! кȣm ni espȣne naintea oкiлop înфiopъtopȣл aчestȣ sпeктaклȣ a лȣĭ Гaвiȣs, шi кжtъ пeвpedniчie шi

www.dacoromanica.ro

връ dециеантъ în inimiле noastpe! Ел se esпримъ în врмъторiвл кiнв:

„ Ԓn mijлокал пieцii din Mesina se bide къzвtв вввв ловitвpi внв четъцанв pomanв, жвdекъторiлор! Кв toate aчeste nichi внв цemъtв пв eшia din гвра лвi, шi ԓntp'aтъteа dвpepi, пpin mijлoквл ввetвлвi ловitвpiлор nekontenite, singвpв nвmai aчeste кввinte se aвziaв“ *ев сжntв четъцанв pomanв.*“ Adвкжndв aminte de пвmeле aчesta kpede къ ва фi mжntвitв, ԓnsъ, пв! Пе кжndъ ел пpotesta ԓmпpotiва aчestеi neominoasъ tpъtърi, пе кжndв ne'nчetatв чepe aцвtopiв de ла пвmeле aчestв авгвstв шi sфжntв, o кpвче, aшa, o кpвче epa пpегътitъ пentpв aчestв nenopoчitв, кape nichi odatъ n'aв възвtв внв asemine esemплв aл внеi пвtepi ръв ԓntpeввiнцiтъ.„

Двпъ diskpinцiвnea aчeastъ bie шi împъtimitъ, opatopвл inвoкжndв лeцiлe кape onpia de a se osindi ла moapte, saв a se вate кв toeцi вpe внв четъцанв aл Pomeї, фъpъ de пopoнка пoпopвлвi pomanв; пentpв de a фaчe sъ se simtъ toatъ neominia внеi asemine tpъtъpi stpigъ:

„ O! пвme dвлчe aл лiвepтъцiї! O! dpentвpi a четъцеї noatpe! леце Порчie! лeцi a лвi Semпponiвs... sжntецi вoї пepdвte? шi ԓntp'o пpoвinчie a пoпopвлвi pomanв, ԓntp'o пoлitie a aлiaцiлор nostpi, пвtвtвs'aв bide внв четъцанв pomanв sпънzвpatв пe кpвче, шi вътвtв кв верцi ԓn пввлiкв din пopoнка aчeлвea, кървeа Poma 'iaв ԓnkpedinцatв seквpiлe шi фъшiiлe?“

Nimiкъ пв este maї фpвmosв, nimiкъ maї вine tpatatв de кжtв aчeastъ ввкатъ: împpeцвpъpiлe sжntв фoapte вine aлese, шi пentpв de a atpaцe asвпpa лвї Гавiввв компътimipea askвлtъtopiлор, шi пentpв de a dецenta вpцiea asвпpa лвї Bepesв. Stiлвл este simплв; aпostpoфвл чeл плinв de фoкв adpesatв кътpъ лiвеptate шi леці, este întpв adeвъpв în tonвл пasiвniлор. Opatopвл пentpв de

www.dacoromanica.ro

a тъpi ideea кpѕzimei adaoџe чipкѕmstanџia лoкѕлѕї, къ Bepesѕ н'aѕ алesѕ лoкѕл чeл комѕнѕ ал osindei, dapъ џepmѕл stpimtopei, dpentѕ кape stpiгъ:

„ Bepesѕ aѕ алeџѕ пpiвipea Itaлiei, пentpѕ кa пenopoчiтѕл aчesta ꙟn dъpepiлe чeлe sфъшiitoape, съ пoaтъ тъsѕpa depъptapea чea miкъ кape despъpџia лiвeptatea de sклъвie, шi кa Itaлia съ пoaтъ вide пe ѕпѕл din фiii seї mѕpindѕ ꙟn чeлe maї кpѕde кinѕpi, menite нѕmaї пentpѕ sклaвї. A пѕne ꙟn фepe пe ѕнѕ четъџinѕ pomanѕ este ѕнѕ кpimenѕ, aл вate кѕ вepџї, este o пeлeџѕipe, aл кinѕi пentpѕ кa съ moapъ, este maї o пapiчidepe: dapъ de aл sпънzѕpa пe кpѕчe?... лinseskѕ кѕвinteлe чe apѕ пѕte кapaктepizъ o фaптъ aшa de пeлeџѕitъ! Бъpвъpia лѕї нѕ se mъpџini нѕmai кѕ atъta, dapъ вpѕ кa съ'л фaкъ de a'шї вide шi пatpia, шi съ moapъ пpiвindѕ шi лeџiлe шi лiвeptatea. Nѕ, aчesta нѕ epa Гaвiѕs, нѕ epa eл ѕнѕ sinгѕpѕ omѕ, ѕнѕ четъџanѕ pomanѕ, dapъ, epa dpeptѕpiлe комѕнe aлe лiвeptъџei шi a лe Pomei пe кape лe ѕчide шi лe sпънzѕpa пe кpѕчe...„

Ꙟn фine Чiчepo ꙟнкee aчestѕ кѕвъntѕ atъtѕ de ꙟnnъtimitѕ, кape este ꙟn stape de a aпpinde тoaтъ ѕpa жѕdeкътopiлop asѕпpa лѕї Bepesѕ ꙟn ѕpmътopiѕл кinѕ:

„ Dакъ aшѕ ꙟndpenta плънџepiлe aчeste, eѕ нѕ ziкѕ кътpъ четъџeni pomani, eѕ нѕ ziкѕ лa вpe ѕнiї din aлiaџiї nostpi, eѕ нѕ ziкѕ лa niџe нaџiѕнї пънъ лa кape нѕmeлe nostpѕ aѕ aџѕнsѕ, eѕ нѕ ziкѕ ꙟnфine лa oamini; dapъ лa dobitoaчeлe чeлe sълвatiчe, лa petpiлe шi stънчiлe чeлe maї кpemninoase din tp'ѕнѕ пѕstiiѕ ꙟnфpiкoшatѕ; aчeste фiinџї mѕte, ne'nsѕфлeџite шi nesimџitoape, se вopѕ пътpѕnde de snѕnepea ѕneї фaпte aшa de ꙟnџositъ шi ꙟnфpiкoшatъ; чe вa фi dapъ, къndѕ eѕ вopвeskѕ кътpъ aвгѕstѕл Senatѕ aл Pomeї, кътpъ фъкътopiї лeџiлop шi кътpъ пъzitopii лop?“

Dimostenѕ пe dъ ѕнѕ esemплѕ de patetiкъ къndѕ Ateneniї dedaџї tpъndъвiei, ꙟnmoлoшaџї de лѕкsѕ

www.dacoromanica.ro

ші некontenitъ îndeлetnічіці кȣ жокȣрї ші spektakȣле sȣферea фъръ de a mȣртȣра, ші maї фъръ de a бъга în samъ къ Філіпȣ реџеле Mачеdoniei înкалкasъ ръmъшіца Гречіеї, пentrȣ de aї sȣпȣne ші пе еї. Opatopȣл вржndȣ ai skoate din ачеastъ фȣnestъ летарџіе лі ворбеще în ȣрmъtopȣл кіпȣ: (în 1 Філіпіакȣ).

„ Ateneni.лор, dъкъ macap de акȣm nainte, пentrȣ къ ачеаsta нȣ аці фъкȣto maї de demȣлtȣ, веці жȣdека ка ші Філіпȣ; dакъ фіе каре din воі, ȣntpȣ кжtȣ este de пе аnъpatȣ, вроеще фъръ de фъцърнічіе de a фі rata sпре a serві pеnȣбліка кȣ toate пȣterіле sале, богації ацȣtжndȣ кȣ averіле лор, tinepії апȣкжndȣ apmеле; ші ȣntp'ȣnȣ кȣвжntȣ, dакъ фіе каре воеще a лȣкра пentrȣ sine, ші a нȣ ащепta maї mȣлtȣ ȣn tpъndъвia sa, ка ȣнȣ алtȣл se лȣкреазъ пentrȣ dжnsȣл; atȣnчі, кȣ ацȣtopȣл Черіȣлȣї воі веці pestatopnічі tреbіле воаstpе; atȣnчї веці ȣndpenta непорочіріле ȣрmate din пе'нгріжірea воаstpъ; atȣnчї веці фі резбȣнаці ȣn протіва лȣї Філіпȣ. Къчі, sъ нȣ въ ȣnкіпȣіці нічі de кȣm къ порокȣл seȣ чел de фаць este nemішкаbіlȣ ші eternȣ, къ ачел a лȣї Dȣmnezeȣ: se aблъ mȣлці каре жл ȣръsкȣ, каре se temȣ de ел, каре'л nismȣesкȣ ші кіарȣ din tр'ачеї че і se napȣ maї кредінчоші; ші toate пasіȣnіле omineщі орї ші каре арȣ фі еле, кредіцimъ къ лȣкреазъ de asemine ші ȣn ачеї че'л ȣnкȣнцȣръ. Dакъ пъnъ акȣmа еле аȣ фоstȣ anasate de фрікъ, dакъ еле n'аȣ пȣtȣtȣ іsбȣкni, нȣ ȣnкȣлпаці de кжtȣ molъчȣnea ачеаsta, de кжtȣ ȣntъpzіерea ачеаsta, каре tребȣe dȣпъ кȣmȣ amȣ zisȣ sъ въ sfȣdȣe astъzі. Ateneni.лор bідеці ȣnsȣші воі, ла че пȣntȣ de sȣmeціe аȣ ацȣnsȣ ел: ачеstȣ omȣ въ ръпеще dpentȣл de a алеџе резбелȣл saȣ пачеa; ел въ ameninцъ; se zіче къ ел фаче кȣвжнtърі обраznіче. Нȣ кредеці, къ se mȣлцȣmеще кȣ ȣnкълкъріле ачеste, ел не ȣnчеtatȣ жші лърџеще конфініile sале ші atȣnчї кжndȣ лініщіці, ȣn локȣ de a лȣкра не odixnimȣ, ел не ȣnкалкъ din toate пърціле. Кжndȣ dаръ Ateneniлор, кжndȣ веці фаче ачееa че se кȣвіne de a фаче? че ащеntaці? о ȣntжmпларе, saȣ невое de вȣпъ samъ? ші кȣmȣ воіȣ нȣmі eȣ пе ачееа че

www.dacoromanica.ro

воsеще? Еŭ, nŭ кŭnоsкŭ nічі о певое maĭ гравnікъ nentrŭ sŭф.letеле челе лібере de кътŭ minŭtŭл desоnоръреĭ лор. Snŭneцimĭ, воіцĭ воĭ ка totŭ deaŭna sъ въ преъmбляцĭ ꙟn піаца пŭвлікъ ꙟntреbжnduвъ ŭnŭл пе алtŭл: *Че поŭtate maĭ щiи?* Еĭ шi че noŭtate maĭ mape арŭфi de кжtŭ ачееа, къ ŭnŭ omŭ ал Мачіdonieĭ este ꙟnвinгъtopiŭл Atenenілор шi domnitopiŭл Гречілор? *Аŭ mŭpitŭ філіпŭ? nŭ, дарŭ е болnавŭ.* Мортŭ sаŭ болnавŭ, че въ паsъ? dакъ Dŭmnezeŭ ва mжntŭi de džnsŭл, ꙟnкържndŭ, nŭmai ка nŭртаpеа воаstръ sъ nŭ se ŭкimbe, въ вецĭ фаче ꙟnsŭшĭ воі ŭnŭ алtŭ Філіпŭ; къчĭ пеntрŭ ачеса че este; ел е maĭ mŭлtŭ datopiŭ tръndъвiеĭ воаstре, de кжtŭ пъtеріло сале.“

Еatъ ачееа че фъче пе Філіпŭ sъ zікъ: *сŭ пŭ mъ temŭ nічі декŭt де Atenenĭ, дарŭ mъ temŭ де Dimostenŭ.* ꙟntржnsŭл se веde ŭnŭ omŭ каре ꙟn inimъ поартъ patpia; ел nŭ каŭtъ de а пльче, dаръ de а фі фолоsitopiŭ; ꙟn ел ворбеще nŭmaĭ bŭna ꙟnцълецере, фъръ de altъ podоаbъ, de кжtŭ пŭtерѣа sa. Ел фаче ка аdевърŭл sъ se simцĭаскъ de totŭ попорŭл: ел жл tрezеще, жл ꙟmbолdеще шi жĭ ꙟnфъцошазъ прапаstia deskisъ. Totŭ че zіче, este пеntрŭ mжntŭіpea комŭnъ: nічĭ ŭnŭ кŭвжntŭ nŭ este пеntрŭ opatорŭ, ел nŭ se simцеще nікъiреа, шi se кŭцеtъ nŭmaĭ ла Філіпŭ каре кŭпрinde toate. Аша este елоквенца че аdевъратъ, елоквенца пasiŭnілор.

Чеа ꙟntъе datъ кжndŭ Маsілionŭ predікъ репŭmitŭл seŭ кŭвжntŭ *despre пŭтерŭл чел пŭцinŭ ал алесшілор*, este о бŭкаtъ ŭnde askŭltъtopii фъръ ŭĭmiцĭ шi peniцĭ ка de о пŭtepе певъzŭtъ; mŭрmŭрŭл mірърeĭ аŭ фоstŭ аша de tape, ꙟnкжtŭ аŭ tŭлбŭратŭ пе opatорŭ, tŭлбŭрареа ачеаsta ꙟnsъ nŭ serвi deкжtŭ de а snори patetiка кŭвжntŭлŭĭ. Маsілionŭ se esпріmъ ꙟn ŭрmъtopiŭл кіпŭ:

„Еŭ пŭ ворбеsкŭ maĭ mŭлtŭ de ретъшiца оаmінілор,

www.dacoromanica.ro

еŭ въ прівескŭ ка ші кѫндŭ аці фі сінгурі пе пъмѫнтŭ, ші еатъ кууцетареа че амŭ ші каре мъ ѫнспъімѫнтеазъ. Еŭ пресупунŭ, къ аіче есте чел маі де пе урмъ мінутŭ ал вієцеі воастре, ші фінітул універсулуі, къ черуріле аŭ а се deskide асупра капетелор воастре, кь Іісусŭ Хрістосŭ се ѫнфъцошазъ ѫн тоатъ мъріреа са ѫн міжлокул ачестуі темплу, ші къ воі ну сѫнтеці адунаці аіче, декѫтŭ пентру ал аштепта ка ніште кріміналі тремурътори, кътръ каре аре de а пости саŭ ѫндураpea, саŭ осѫнда морціі етерне. Аша даръ, въ ѫнтребŭ, ші въ ѫнтребŭ пътрунсŭ de фрікъ, недеспърцindŭ ѫн мінутул ачеста соарта ме de а воастръ, ші пуindумъ тотŭ ѫн аче старе ѫн каре dopeскŭ ка воі съ інтраці: дакъ Is. Xs. се ва ѫнфъцоша ѫн темплул ачеста, ѫн міжлокул адунъреі ачестіа, каре есте че маі алеасъ дін універсŭ пентру de а не жудека, пентру de а фаче ѫнфрікошата деосебіре а капрелор дін оі, кредеці воі къ чел маі маре нумерŭ дін кѫці не афлъмŭ аіче ва фі пусŭ de адреапта? кредеці воі къ лукруріле чел пуцінŭ съ фіе деопотрівъ? кредеці воі къ аіче се потŭ афла мъкар зече дрепці, пе каре Домнул нуʼіаŭ путутŭ афла алтъдатъ ѫн чінчі політії ѫнтреці? еŭ въ ѫнтребŭ; воі ну щіці, ші еŭ ѫнсумі ну щіŭ. Сінгурŭ нумаі ту, о Думнезеул меŭ! куноцці пе ачеі каре сѫнтŭ аі тъі. Дакъ ѫнсъ ноі ну куноаштемŭ пе ачеі че сѫнтŭ аі луі, чел пуцінu штімŭ къ пъкътошіі ну се цінŭ de dѫнсул. Аша даръ каре сѫнтŭ кредінчошіі че сʼаŭ адунатŭ аіче? тітлуріле ші кредінчііле ну аŭ а се сокоті ѫнтру німікъ, къчі ѫнаінтеа луі Is. Xs. веці фі десбръкаці de еле. Каре сѫнтŭ ачіа? Мулці пъкътоші че ну вроескŭ а се покъі; ѫнкъ маі мулці каре арŭ вра, ѫнсъ ѫнтѫрзіе покъінца лор; мулці алціі каре ну се покъескŭ de кѫтŭ пентру de а пъкътуі дін ноŭ; ѫн біне унŭ нумерŭ маре, че креде а ну аве требуінцъ de покъінцъ: еатъ осѫндіціі! деспърціці ачесте патру пърці de пъкътоші дін адунареа ачеастъ сфѫнтъ, къчі еі ворŭ фі деспърціці ѫн зіоа чеа ѫнфрікошатъ. Арътаціvъ акума дрепцілор! унде сінтеці воі? рътъшіцъ луі Ісраіл, тречеці de адреапта: воі грѫул луі Is. Xs. деосебіціvъ de паеле ачесте мініте фокулуі. О Думнезеуле! унде сѫнтŭ алешіі тъі! ші каре есте партеа та?“

www.dacoromanica.ro

Аша фелȣ de каподопере а елоквенцеĭ лȣĭ Масiлiонȣ sѫntȣ фоаpte pape, atѫtȣ ла нацiȣнiле векĭ кѫtȣ шi ла челе ноъ.

SEKЦIȢNEA III.

de pezonape.

Ал tpeiле miжлокȣ ал desвълipeĭ matepiiлор opatopiче este pezonapea; еа нȣ каȣtъ нiчĭ de а desфъta imaџinaцiȣnea, нiчĭ de а deштепta пasiȣнiле, dapъ ape de skопȣ нȣmaĭ de а лȣmina шi de а iнвiнџе. Apestoteл în pitopiка sa, пе diaлектiкъ о фаче фȣndamentȣл apteĭ de а dовedi. Dȣпъ опiнiȣнеа фiлоsофȣлȣĭ ачестȣе, а фi елоквentȣ: este de а шi dовedi. Ачеastъ napte а pitopiчеĭ este че maĭ intepesantъ, къчi toate espesiȣнiле, кȣџетъpiле, фiгȣpiле шi кȣ ȣнȣ кȣвѫntȣ toate фpȣmȣseцiле opatopiче despре каре se ва ворбi maĭ în ȣpmъ, sервескȣ ка нiще miжлоаче аџȣtъtoape pezonъpeĭ.

Pezonapea se поate фаче în ȣpmъtoapeле кiнȣpĭ: npin *Siлоџismȣ*, *Entimemȣ*, *Eпixipemȣ*, *Diлemȣ*, *Inдȣчере*, *Sopitȣ шi Dовадȣ nepsonaлȣ*.

Siлоџismȣл saȣ пропозiцiȣnea dedȣsъ este ȣнȣ фелȣ de dовadъ алкъtȣitъ din tpeĭ пърцĭ. Naptea întъie se нȣmeще *Maiopa* saȣ mape, adoȣa *Minopa* saȣ mikъ шi а tpeia *Конклȣзiȣне* saȣ înкеере. Челе доȣе din tѫi se нȣmeskȣ шi *Пpemise* adiкъ întѫiȣ пȣse, din каре неапъpatȣ ape se ȣpmeze înкеереа, dакъ siлоџismȣл este бȣнȣ d. e.

Npin о pezonape siлоџistiкъ se поate dовedi *кȣ дтȣл tребȣе а жтȣца.*

www.dacoromanica.ro

Maiopa. Omȣ.ı tpeбȣe a къȣta ačeea čeʼĭ este de фо.ıosȣ̆.

Minopa. Щiinцi.ıe sжntȣ̆ de фо.ıosȣ̆ omȣ.ıȣĭ.

Конклȣзiȣnea. Аша dapъ tpeбȣe de a îmвъцa.

Пропоsiцiȣnea maĭopa se čepe ка sъ фie totȣ̆ de-aȣna o npinčinie ȣniвepsa.ıъ saȣ̆ вpe o maкsimъ; minopa sъ фie napte din sȣџietȣ.ı maĭopei, шi конклȣзiȣnea sъ .ıeџe in sine sȣџietȣ.ı minopeĭ кȣ npediкatȣ.ı maĭopeĭ întp'ȣnȣ̆ кinъ saȣ̆ nositiвȣ̆ saȣ̆ neгatiвȣ̆. d. e.

„ Totȣ̆ omȣ.ı este mȣpitopiȣ̆, Пetpȣ este omȣ̆, deчĭ Пetpȣ este mȣpitopiȣ̆.“ — Пositiвȣ̆—.

„ Ničĭ ȣnȣ̆ omȣ̆ nȣ este a toate щiitopiȣ̆. П.ıatonȣ̆ aȣ̆ фostȣ̆ omȣ̆, deчĭ de шi фi.ıosoфȣ n'aȣ̆ фostȣ̆ a-toate щiitopiȣ̆.“ — Neгatiвȣ̆—.

Daкъ minopa nȣ вa фi napte din maĭopa, atȣnče nȣ se noate фače конк.ıȣзiȣnea d. e.

„ Toatъ бpoasкa opъкъeщe, deчĭ бpoasкa de .ıa ȣшъ opъкъeщe.“ Si.ıoџismȣ.ı nȣ e бȣnȣ̆.

Ačestȣ̆ фe.ıȣ̆ de apгȣmentaцiȣnĭ se въdȣ̆ къ nȣ sжntȣ̆ de фe.ıȣ.ı opatopiкȣ̆ фiindȣ̆ фoapte simn.ıe, če de ače.ı фi.ıosoфiкȣ̆; e.ıe se desвъ.ıesкȣ̆ maĭ бine în Лоџiкъ.

Entimema este ȣnȣ̆ si.ıoџismȣ̆ sкȣptatȣ̆ din кape .ıinseщe saȣ̆ maĭopa saȣ̆ minopa, însъ sжntȣ̆ ȣшopȣ̆ de înцъ.ıesȣ̆.

Čičepo în кȣвжntȣ.ı seȣ̆ anъpжndȣ̆ ne Mi.ıonȣ̆, кape se nжpъ a фi ȣne.ıditȣ̆ ȣčidepea .ıȣĭ К.ıaȣdie, doвedeщe inočenцa (neвinoвъцia) nжpжtȣ.ıȣĭ nprin ȣpmъtoapea Entimemъ:

„ К.ıaȣdie aȣ̆ întinsȣ̆ кȣpsъ asȣnpa вieцeĭ .ıȣĭ Mi.ıonȣ̆, deчĭ ne dpentate s'aȣ̆ ȣčisȣ̆.„ Aiče .ıinseщe maĭopa кape nȣnжndȣo apȣ̆ фače si.ıoџismȣ.ı dena.ıinȣ̆:„ Totȣ̆ ače.ı če în-

www.dacoromanica.ro

tinde кърсъ асупра вieцeї куїва de se учide, ne dpentate este учisŭ. Клаudie aŭ ⱥntinsŭ курсъ asупра вieцeї луї Miлonŭ, deчї Клаudie ne dpentate s'aŭ учisŭ."

„ Toate щiinцiле ⱥnфрынusъцazъ mintea omineaskъ, аша dapъ шi Astponomia." aiчe лinseщe minopa кape пу-пжndusъ apŭ фi:" Toate щiinцiле ⱥnфpumusъцazъ mintea omineaskъ, Astponomia este una din щiinцi, аша dapъ шi Astponomia o ⱥnфpumuseцazъ."

Enixipema saŭ siлoцismuл desвълitŭ este ку totuл oпusŭ entimemeї. Ea este unŭ фeлiŭ de dovedipe кape пъшeщe dintp'o înкeepe în aлta. Фiлosoфiї чe aŭ de sкonŭ de a desвълi шi a dovedi adeвъpuрiле лop se мулцemeskŭ numaї ку atъta, ne îngpiжindusse пpeкum opatopiї шi пoeцiї, de a ле фaчe кa totŭ odatъ sъ фie шi плъкute пpin вapietate; аша, eї înmaskъ de мулte opї siлoцismupiле лop suвŭ вestmжntuл чeл фpumosŭ aл елоквенцeї d. e.

„Чine oape nu noate iuвi щiinцiле? къчї eле ne ⱥnaвuцeskŭ snipituл ne ⱥmвлжnzeskŭ nasiuniле, шi eле пoлieskŭ шi desъвжршeskŭ ominipea. Iuвipea чe adeвъpatъ de sine шi ⱥnцълeцepea чe dpeantъ, sъnt ⱥndestuле пentpu a ne ле фaчe пpeцioase, шi a ne ⱥndemna de a ле ⱥmвpъцoша. **Batio.**

Aчeastъ dovedipe opatopiкъ în кipuл фiлosoфiкŭ s'apŭ desвълi astфeлiŭ:

„Tpeвue de a iuвi aчeea чe ne фaчe maї desъвжршiцi. Щiinцiле ne фaкŭ maї desъвжршiцї. Аша dapъ tpeвue de a iuвi щiinцiле."

Ⱥn кувъntuл луї Masiлionŭ пentpu пemupipea suфлetuлuї aфлъmŭ upmъtoapea enixipemъ:

„Toate чeлeлaлte фiinцї, mулцъmile de soapta лop, se пapŭ фepiчile, dупъ фeлuл лop, ⱥn stapea ⱥn кape ле-aŭ aшъzatŭ upzitopiuл natupii: steлeле лiniщite ⱥn фipmamentuл лop, nu'шї пъpъsъskŭ niчї de кum лoкuinцiле лop пentpu кa sъ лumineze unŭ aлtŭ пъmжntŭ; пъmъntuл

www.dacoromanica.ro

регȣлatȣ ꙟn mішкъріле saле, нȣ se редікъ ꙟn sȣsȣ пentpȣ ка sъ eїe локȣріле лор; dобіtoaчеле se tѫръskȣ ꙟn кѫmпіі фъръ ка sъ dopїaskъ soapta oamінілор, че ло-кȣeskȣ політііле ші палatȣріле челе помпоase; пaseріле жȣшї petpeкȣ ꙟn aepȣ фъръ ка sъ кȣџete de sъntȣ фі-inџї maї нopoчite de кътȣ dѫnseле пе пъmъntȣ. Toate sъntȣ фepічite, аша zікъndȣ; toate sъntȣ aшeзate ла локȣл лор ꙟn natȣpъ: sinгȣpȣ нȣmaї omȣл este нeлiniшtitȣ ші nemȣлцъmitȣ, sinгȣpȣ нȣmai omȣл este npada dopinџілор saле, ел se sфъшіe de фрікъ, афлъ кінȣpї ꙟn спepanџі-ле saле, aџȣnџe tpistȣ ші nenopoчitȣ ꙟn mіжлокȣл плъче-рілор saле; sinгȣpȣ нȣmaї omȣл нȣ поate афла nimікъ пе пъmъntȣ, кȣ каpe sъ'шї поatъ mȣлцъmi inima sa. De ȣn-de віne aчeasta o omȣле? нȣ este oape пentpȣ къ te a-флі aіче џosъ, кѫndȣ tȣ eшї фъкȣtȣ пentpȣ чepіȣ, къ ini-ma ta este maі mape de кътȣ лȣmea, къ пъmѫntȣл нȣ e-ste патріa ta, ші къ totȣ aчeea че нȣ este Dȣmnezeȣ e-ste nimікъ ꙟnaintea ta?“

Aчeastъ apmonioasъ desвъліpe eпіхіpemікъ de фeлȣл opatopікȣ, se поate pedȣчe ла ȣpmътoapea філоsoфікъ, кȣпpinsъ din tpeі пpopositiȣni: „Toate фіінџіле sъntȣ фъкȣte пentpȣ фepічіpe, sinгȣpȣ нȣ-maї omȣл нȣ o поate афла aіче пе пъmъntȣ, аша dapъ ел tpeвȣe sъ o каȣte aіȣpea.“

Dілema este întpȣnipea a doȣe dовezї îmпpo-tiвitoape, каpe însъ aȣ totȣ ȣnȣ skonȣ; ea este o sekȣpe кȣ doȣe tъішȣpї, каpe de odatъ taїe în amъndoȣe пъpџіле. Din фіe каpe napte a dіле-miї se поate dedȣчe ȣpmъpї, în кътȣ saȣ ȣna saȣ алta înгъdȣnd'o npotivnікȣл, totȣ deaȣna înгъdȣie чeва în npotiвъ'ші. De aіче dілema se нȣmeшte dовadъ коpnȣtъ. Аша este dілema amвasadopілор Sчiti, tpimiшї кътpъ Aлesandpȣ чел Mape, че воїa a ле înкълка цapa, кърїa 'i zіsepъ: „Saȣ D.-zeȣ eшї, saȣ omъ: de eшї D.-zeȣ, aї къ съ împapџї вȣnȣpї oamінілор, eapъ нȣ ка sъ ле pепeшї ші

www.dacoromanica.ro

ачеea че аŭ. De eщĭ insъ omŭ, апоĭ adȣџĭ amin-te къ ръmъĭ ачеea че eщĭ.“

Dовadъ прin dileмъ къ sȣфлetȣл este нemȣ-pitopiȣ.

„Daкъ sȣфлetȣл omineskȣ apȣ фi mȣpitopiȣ, ачеasta apȣ ȣpma saȣ пentpȣ къ D.-zeȣ н'apȣ пȣte, saȣ къ н'apȣ вpa sъ пъstpeze sȣфлetȣл dȣпъ пepipea tpȣпȣлȣĭ; ꙟnsъ niчi ȣ-na din ачеste doȣe пȣ se поate ziче. Nȣ ꙟntъiea, пen-tpȣ къ D.-zeȣ este atotȣ пȣtepnikȣ; пȣ, niчi a doȣa, пen-tpȣ къ D.-zeȣ este nemъpџinitȣ бȣnȣ: deчi sȣфлetȣл omi-neskȣ este nemȣpitopiȣ.“

Вpжndъ de a dовedi прin o dелimъ къ: pелiџiȣnea кpeщineaskъ este чеa maĭ бȣnъ dintpe toate pелi-џiȣniле, вomȣ пȣte фаче in ȣpmъtopiȣл кinȣ:

„Pелiџiȣnea ꙟn dekomȣnȣ поate фi бȣnъ aȣ pъ, de вa фi pъ, вa вътъma aȣ пpe кpedinчiошiĭ seĭ, aȣ пpe алџiĭ; eapъ de вa фi бȣnъ, вa фолоsi нȣ нȣmaĭ пpe кpedinчio-шiĭ seĭ, че шi пpe алџiĭ. Кpeщinъtatea вedemȣ нȣ нȣmaĭ къ нȣ вatъmъ пpe кpedinчiошiĭ seĭ, къчĭ Eвanџeлia по-pȣнчеще de a se ꙟngpiжi фie кape пentpȣ фepiчipea шi mъntȣipea sa; dapъ niчĭ пpe алџiĭ, atъtȣ кȣ кȣвъntȣл, кътȣ шi кȣ фanta, къчĭ ea ni поpȣнчеще sъ iȣбimȣ пpe totȣ omȣл din лȣme кa пpe noĭ ꙟnшine, нефъкъndȣ алtopa a-чеea че нȣ вoimȣ кa алџiĭ sъ не факъ нoȣъ; че se фа-чemȣ пpeкȣm amȣ dopi sъ не факъ нoȣъ алџiĭ; niчĭ se жȣdeкъmȣ пpe nimine, къчĭ Domnȣлȣĭ sъ кade a фаче a-чеasta. Пe лъngъ ачеste, ачеea кȣ кape кpeщinъtatea ко-вършеще, este къ: не ꙟndatopeщe se iȣбimȣ нȣ нȣmaĭ пpe ачеĭ че не iȣбeskȣ dapъ шi пpe чеĭ че не ȣpъskȣ, шi se фачemȣ бine нъпъ шi ачелopa че не факȣ pъȣ. Deчĭ pелiџiȣnea кpeщineaskъ нȣ нȣmaĭ къ нȣ este pъ, dapъ ꙟn-къ чеa maĭ бȣnъ, къчĭ лeџiле saлe челе mopaле ковър-шeskȣ пpe toate лeџiле фipiĭ, кape zikȣ: Se фачemȣ бine фъкътopiлop noștpi de бine, шi pъȣ фъкътopiлop noștpi de pъȣ.“

Sъntȣ фoapte бine кȣnoskȣte кȣвinteле лȣĭ Пi-латȣ, postite кътpъ пpeoџiĭ шi фapiseiĭ че inкȣл-

www.dacoromanica.ro

наȣ̆ пре Iisȣsȣ̆. Ел ле zise: „Воĭ 'mĭ-aцĭ adȣsȣ̆ nainte пре omȣл ачеsta ка пре ȣnȣ̆ pezвpъtitopiю̆ ал попорȣлȣĭ, шi кȣ toate aчeste întpeбъndȣ'л în фiinцa воаstpъ, нȣ л'amȣ̆ афлatȣ̆ nічĭ de кȣm кȣл-пашȣ̆, întpȣ ачеea кȣ кape жл пъpîцĭ воĭ; nічĭ în-sъшĭ Epodȣ̆ нȣ'л афлъ, къчĭ в'amȣ̆ tpimisȣ̆ ла dъnsȣл, шi ел, прекȣm шi eȣ̆, нȣ л'aȣ̆ афлatȣ вpednікȣ̆ mopцii. Eȣ̆ воеsкȣ̆ a'л еліберa, dȣпъ че л'amȣ̆ педepsitȣ̆."

Asȣпpa кȣвintелор ачеstopa некonsеквente кȣ фаnta, ȣnȣ̆ ю̆piskonsȣлtȣ̆ цepmanȣ̆ нȣmitȣ̆ Ke-papȣ̆, фаче ȣpmъtoapea diлеmъ, че este кȣ непȣ-tinцъ a se aпepisi:

„Фiĭ dpentȣ̆ кȣ фаntă ка шi кȣ жȣdeкata o Пiлate! Къчĭ dакъ Xpistosȣ̆ este inoчentȣ̆ (невinoвatȣ̆) пентpȣ че нȣ'л еліберezĭ (sловоzi), шi dакъ tȣ жл крezĭ къ пе dpentȣл s'aȣ̆ бъtȣtȣ̆ кȣ вepцĭ, пентpȣ че dapъ жл apъцĭ de inoчentȣ̆?"

Ȣnȣ̆ цепepaлȣ̆ ziчea ȣneĭ santineлe че sta în фpȣnte, шi nintpe кape неamiкȣл tpeкъndȣ̆ жĭ кȣ-пpinsъse tавъpa.

„Saȣ̆ къ te афлаĭ ла postȣл тъȣ̆, saȣ̆ къ нȣ epaĭ аколо;
De epaĭ ла postȣл тъȣ̆, te-aĭ пȣptatȣ̆ ка ȣnȣ̆ tpъdъtopiю̆;
De нȣ epaĭ, tȣ aĭ кълкatȣ̆ disчiплina,
Аша dapъ, tȣ mepitezĭ moapte."

O diлemъ se поate pestȣpna апepisindȣse saȣ̆ ȣna din пъpцiле eĭ, saȣ̆ amъndoȣe, de este кȣ пȣ-tinцъ a ле întȣpna asȣпpa пpotivnікȣлȣĭ. Аша e-ste diлеma лȣĭ Пpotагора кȣ sколapiю̆л seȣ̆ пen-tpȣ плаta tокmeлiĭ кȣ кape se алкътȣise a'л în-въцa pitopiка, îndatopindȣse sколapiю̆л a'ĭ плъti atȣnчea, кънdȣ̆ în пȣtepea pitopічiĭ ва къштiга чел întъĭ пpoцesȣ̆ че ва аве ел. Sколapiю̆л mъntȣindȣ̆ кȣpsȣл, нȣ вpȣ sъ плътiasкъ лȣĭ Пpotагора. A-

www.dacoromanica.ro

vesta trъgъndъl la ţiъdekatъ între alte dovezĭ, se serbĭ şĭ kъ ъrtъtoarea dilętъ:

„O otkle! şĭ de te voiĭ ţmvinţe ţn ždekatъ şĭ de nъ te voiĭ ţmvinţe, trebke sъ'mĭ plъtešţĭ. De te voiĭ ţmvinţe, trebke sъ'mĭ plъtešţĭ ţn pktereа hotъrirĭi ždekъtoriлor; earъ de nъ te voiĭ ţmvinţe, trъbke sъ'mĭ plъtešţĭ ţn pktereа kontrakt.lxĭ, kъçĭ alъnçe veĭ ţmvinţe tk.“

„Sxolarĭъl se apъrъ kiarъ întъmĭ kъ dilema aveasta, întъrpъndъ atъndoze koarpele asupra întъmъtorъlъĭ seъ, şĭ zîçe:

„Şĭ de te voiĭ ţmvinţe şi de nъ te voiĭ ţmvinţe, totъ nъ trebkie sъ'ţi plъteskъ. De te voiĭ ţmvinţe nъ trebke sъ'ţi plъteskъ ţn pktereа hotъrireĭ ždekъtoriлor; earъ de nъ te voiĭ ţmvinţe, totъ nъ trebke sъ'ţi plъteskъ ţn pktereа kontrakt.lxĭ çe a emъ, şĭ kare nъ s'aъ ţmplinitъ dupъ kondiţixne.“

Indъçereа este unъ felĭ de dovadъ, kare aratъ unъ adevъrъ nekunoskutъ din alъturareа altora kunoskute, saъ este adunareа maĭ multor fante partikulare pentru a face o întregie ţeneralъ d. e. Sъntul Grigorie pentru de a nimi pre nъkъtoşiĭ çe întъrzie penitenţa lor pupъ în mineale çele maĭ de ne urmъ alе viеţiĭ lor, se serveşte kъ indъçereа în urmъtorъl kinъ:

„Isaiaъ aъ ţetutъ şi lakrimile sale fkъr nefolositoare; Saulъ aъ çerutъ ertare şi n'aъ kupъtat'o; Faraonъ şĭ-aъ rekunoskutъ greşala şi totuşĭ s'aъ osandit; Antioxъ se kueşte şi D.-zeъ nъ'l askultъ; Iuda moare de desperare kъ aъ vъndutъ pre ţmvъţъtorъl seъ, şi tartarul este pesnъtirea sa. Dupъ toate aceste, o nъkъtosule, snereazъ dakъ voeşţĭ, şi çere dakъ poţĭ o ţndkrare ka sъ te mîntke şi ka sъ te skape de la moarte.“

Lekrerkъ zîçe, kъ vrundъ de a dobedi kъ çeĭ reĭ

www.dacoromanica.ro

нѹ потѣ фi ферiчiцi, ачeasta о фаче прin о indѹ-
чере:

„Воiѹ арѣta soapta tѹtѹрор ачелора каре s'аѹ ѫnsemnatѹ ѫn нелеџiѹiрi, воiѹ лѹа maĭ кѹ seamъ dовezi ле меле din ѫmпреџiѹрърi, каре dѹпъ пърерi se кредѹ а фi челе mai порочitе, воiѹ арѣta пре Tiверie, пре ачестѹ tipanѹ крѹdѹ шi isкѹsitѹ, кѹm ел ѫnsѹшi mъртѹpiseшtе, къ нелеџiѹiрiле sале аѹ аџiѹnsѹ пentpѹ dънsѹл о osѫndъ, фъкъndѹ ка съ рesѹne de stpiгърiле sале кавернеле Капреei, шi къ ѫn zъdаpѹ къѹta ѫn sinгъpътаtea чea не'рѹшinатъ, вindiкареa mъnчiлор sале. Воiѹ adѹче naintе пре Неронѹ, ѹчiгъtорiѹлѹi фpateлѹi, а mamei, а фемеiлор, шi а amanteлор sале, пре ачестѹ съвършitорiѹ de maĭ mѹлте алте нелеџiѹiрi, кѹm аѹ къzѹtѹ ѫn грозъвii нефinite, ѫn грозъвii че'i ренiръ пънъ шi dpeanta жѹdекатъ, кѹm вede taptapѹл deskisѹ sѹвѹ пiчioapеле sале, кѹm фѹpiiле ѫл ѹpmъpeskѹ пе tuindѹ ѫn kotp'о съ skапе de topчiлор лор челе pesпiлъtitоаpе, шi кѹm ел maĭ mѹлtѹ къѹta ѫndепъртареa кinѹpiлор de кътѹ netpечерi, ѫn sервърiле челе фалniче шi невѹнеџi. Воiѹ ѫmшipa istopia кѹ ачеastъ mѹлџime de destpъmaџi, каре ѫn кѹлmea mъpipii шi а пѹtepii, n'аѹ пѹtѹtѹ афла ферiчipea, шi din toate esemплеле ачесте воiѹ ѫnкie къ: ферiчipea нѹ este фъкѹtъ пentpѹ чеĭ реi."

Врѫndѹ а арѣta къ toatъ віртѹteа este вреdniкъ de лаѹdъ, ачeasta se поаte фаче прin о indѹчере енѹмеръtoаpe de пърџiле еĭ:

„Ѫnџелепчiѹneа este вреdniкъ de лаѹdъ, dpentateа este вреdniкъ de лаѹdъ, adевърѹл este вреdniкѹ de лаѹdъ, ѫnфрънареa este вреdniкъ de лаѹdъ, ѫndѹpapeа este вреdniкъ de лаѹdъ, deчi toatъ віртѹteа este вреdniкъ de лаѹdъ."

Titѹsѹ Лiвiѹsѹ не dъ ѹnѹ esemплѹ de indѹчере, in каре аргѹmentaџiѹneа ѹрmeazъ din пѹnереа naintе а maĭ mѹлtор imпреџiѹрърi. Четатеа Капѹа прin intpiџiле лѹi Пакѹвiѹsѹ кѹ toatъ imпротiвipea лѹi Mariѹs че џine кѹ romanii кѹ каре Пероla, фiiѹл лѹi Пакѹвiѹs se афла in amiчiџie stpън-

sъ, ȣe tpъdъ лȣĭ Aniбaлȣ în кape întpъndȣ petpeкȣ ziȣa tpiȣmфȣлȣĭ seȣ sъpбъtopeщe. Doĭ фpaцĭ чeĭ maĭ însemnaцĭ din чetate dъdȣpъ ȣnȣ npъnzȣ лȣĭ Aniбaлȣ шi dintpe Kanȣanĭ nȣmaĭ Taȣpea шi Пaкȣвiȣsȣ фȣsepъ inвitaцĭ, шi aчestȣ din ȣpmъ dȣnъ mȣлte гpeȣtъцĭ къпътъ вoe шi nentpȣ фiюл seȣ. Dȣnъ sъвъpшipea npъnzȣлȣĭ Пepoлa atpase npe пъpintele seȣ întp'ȣnȣ лoкȣ îndositȣ шi aколe sкoцindȣ de sȣбȣ вestmъntȣ ȣnȣ nȣmnapiȣ, жĭ deклъpъ sкonȣл чe aвea кa sъ ȣчidъ npe Aniбaлȣ, шi sъnцeлe лȣĭ sъ snele tpatatȣл înкietȣ кȣ Pomanii. Пaкȣвiȣsȣ însпъimъntatȣ, se sipгȣeщe a aбate npe фiюл seȣ de лa ȣnȣ asemene sкonȣ. Kȣвъntȣл seȣ este sкȣptȣ, anpinsȣ шi пътpȣnzetopiȣ. Eл жĭ adȣчe înainte nepiкȣлȣл în кape вa къde, atъкъndȣ npe Aniбaлȣ în mizлoкȣл гвapdieĭ saлe, sкonȣл чe eл кa пъpinte aвea a sъ nȣne în mizлoкȣ întpe Aniбaлȣ шi nȣmnapiȣ, шi în фine sфinцenia tpaктateлop шi a ospitaлitъцiĭ. Aчeastъ disпoziцiȣne nȣ ape tpeбȣinцъ de кътȣ de eлoквenцъ nentpȣ de a îndȣплeкa, шi eatъ кȣm Titȣsȣ Лiвiȣsȣ вopбeщe:

„Фiюлe! te pogȣ шi te цiюpȣ ne dpentȣл чeл maĭ sфъntȣ aл natȣpeĭ шi aл sъngeлȣĭ de a nȣ înчepкa naintea oкiлop пъpinteлȣĭ teȣ o фaptъ npe кътȣ de кpiminaлъ în sine, npe atъta de вътъmъtoape шi nentpȣ tine кȣ ȣpmъpiлe чe вa tpaцe dȣnъ ea. De aбie nȣцine minȣte tpeкȣpъ de къndȣ npin цiюpъmintele чeлe maĭ soлemneлe ne лeгъpъmȣ, dъndȣ лȣĭ Aniбaлȣ semneлe чeлe maĭ sфinte de o amiчiцie neкaлкaтъ, шi de aбie eшindȣ din aчeastъ aлкътȣipe înapmaвomȣ în kontpa лȣĭ Aniбaлȣ, mъna npe кape iamȣ dat'o жȣpъndȣ кpedinцa noastpъ? Aчeastъ masъ лa кape npezideazъ zeii pesбȣnъtopĭ ospitaлitъцiĭ, лa кape npin ȣnȣ фaвopȣ deoseбitȣ цi s'aȣ îngъdȣitȣ a npъnzi nȣmaĭ кȣ doĭ sinгȣpĭ Kanȣanĭ, depъptatȣ-ветĭ tȣ de лa ea nentpȣ кa к'ȣnȣ

www.dacoromanica.ro

minѫtš maĭ ꙟnкpmъ sъ o тъnжeщĭ de sъnџeлe oasneлѫĭ tъš? O! D-zeѫлe dѫnъ че doвжndiš граџe de ла Aniвaлš nentpѫ фiюл meš, фiвa кѫ neпѫtinџь кѫ sъ nѫ notš къ-nъta a фiѫлѫĭ nentpѫ Aniвaлš? (apгѫment pea nъnъ aiче ѫpmeazъ din sфinџeniea tpaktatелop). Sь nѫ pesneкtъmš nimiкa din totš че aвemѫ maĭ sфъntš вine, sъ кълкъmš de odatъ кpedinџa, peлiџiѫnea, nietatea, sъ ne фaчemš кѫлnaшĭ фantei челiĭ maĭ ꙟnerpite din лѫme, nѫmaĭ daкъ вomš nѫte eшi ꙟn кanъtѫ фъpъ de a фi nedensiџi. Tѫ sinгѫpš вoeщĭ a ataкa npe Aniвaлš? ꙟnsъ aчeastъ mѫлџime de oaminĭ лiвepĭ шi de sклaвĭ че'л ꙟnкѫnџѫpъ, okiĭ къpopa џintesкš asѫnpa лѫĭ npiвindš de sirѫpanџa sa, atъtea вpaџe ꙟn totš minѫtѫл гata a se ꙟntinde nentpѫ anъpapea лѫi, soкoџĭ къ вopš pemъne ꙟnгeџate шi nemiшкъtoape, кжndš фѫpiea te вa ꙟndemna лa ѫnš asemene esчesš? Sѫфepiвeĭ oape къѫtътѫpa лѫĭ Aniвaлš, кѫmnлiтa лѫĭ къѫtъtѫpъ, npe кape nѫ o nѫtѫpъ sѫфepi apmiiлe ꙟntpeџi шi кape фъкѫ a se кѫtpemѫpa nonopѫл pomanš? (doвedipea aчeasta e motiвatъ ne nepiкѫлe.) Шi кiap de iapš лinsi totš aџiѫtopiѫл, aвeвeĭ tѫ кѫpaжѫ a mъ лoвi npe mine nъpinteлe tъš, къndš eš жѫл вoiš кonepi кѫ ꙟnsѫmi tpѫnѫл meš nѫindѫmъ ꙟntpe eл шi лoвitѫpa фepѫлѫi tъš; къчĭ жџĭ deклapš, къ nѫ veĭ nѫte aлtmintpeлe atinџe npe Aniвaлѫ, фъpъ кa maĭ ꙟntъĭ sъ stpeпѫnџi кoanseлe meлe, a nъpinteлѫĭ tъš (apгomentapea aчeasta o tpaџe din nietatea фiasкъ). ꙟndѫnлeкъte maĭ вine ꙟn minѫtѫл aчesta, de кътš sъ вoeщĭ a nepi ꙟn o ꙟntpenpindepe atъtš de pъš kitiтъ; pѫгъminџiлe meлe de astъzĭ че фѫsъpъ atжtš de ꙟnpiѫpitoape ꙟn фaвopѫл tъš, aiвъ oape-кape nѫtepe шi asѫnpa ta."

Фiiѫл ne maĭ nѫtъndѫse џine în кontpa ataкѫлѫĭ din ѫpmъ, вapsъ лaкpimĭ шi sкanъ nѫmnapiѫл din mъnъ îndѫnлeвжndѫse.

Sopitѫл saš гpъmъdipea este o лъnџѫipe de maĭ mѫлte doвezĭ, aшa фeлiš pжndѫite, înкътš înкiepea челeĭ din тъiš este de temeiš лa a doѫa, înкiepea a doѫa de вazъ лa a tpeĭa, шi aшa maĭ

www.dacoromanica.ro

denapte, пънъ кънdȣ аџȣнџе ла'нкіереа че кȣпріndе în sine dовada dорitъ.

Чічеро în кȣвѫntȣл пentрȣ Росціȣsȣ dъ ȣрmъ-torіȣл sopitȣ:

„Nȣ ꙟn іnоченца віецiі кътпеnе se sевършеsкȣ кріmіnіле челе mapі, політііле sѫntȣ ачеле че ле naskȣ ші каре ꙟndeamnъ ла еле пе оаmіnі trentаtȣ. Політіа про-dȣче лъксȣл; лȣксȣл продȣче лъкоmіа; лъкоmіа продȣче ꙟndръsneaлa, ші ꙟndръsneaлa продȣче кріmіnіле челе mapі. Росціȣsȣ netрекѫndȣ totȣ deaуna ла царъ, nȣ este nічі de кȣmȣ кȣлпашȣ ка паріvіdȣ.“

Monteni istopisъще къ Трачіі, афлѫndȣ în dpȣ-mȣл лор ȣnȣ рiȣ înгецatȣ, daȣ dpȣmȣл nainte-лі ȣnеі вȣлпі, sпре а віde de notȣ treче în sігȣ-panцъ: вȣлпеа жіші плеакъ ȣрекеа ла гіацъ, se о-преще ла вȣetȣл апеі че'л аȣde, ші se паре къ'ші фаче în sine ȣрmъtoapea pezonape, че nȣ este алtа deкѫtȣ ȣnȣ sopitȣ:

„Ачеса че фаче вȣetȣ se mішкъ, ачеса че se mішкъ nȣ е ꙟнгецatȣ, ачеса че nȣ е ꙟнгецatȣ е лікіdȣ, ші ачеса че е лікіdȣ se desфаче ȣвȣ о апъsape; аша dаръ, dакъ а-ȣdȣ апроапе de ȣрекеа mе вȣetȣл апеі, еа nȣ este ꙟн-гецatъ, ші гіаца nȣ е аша de гроаsъ pentpȣ ка sъ mъ цinъ.“

Довада персоналъ este ачеса кънdȣ е-semплȣ s'аȣ skosȣ din фаптеле, кȣвintеле, ші sta-реа ачелȣеа împroтiва кърȣеа se ворвеще.

Тȣверон îнкȣлпа пе Лігаріȣsȣ къ s'аȣ вътȣtȣ în Афріка împroтiва лȣі Чезарȣ. Чічеро îndpenтъ-цъще пе пѫрѫtȣ din însȣші пȣртареа пѫрѫторіȣлȣі, saȣ прin dовада персоналъ, în ȣрmъторіȣл кіпȣ:

„Еȣ, ꙟnsъ ꙟntреȣ; чіne zіче къ Лігаріȣsȣ аȣ фъкȣtȣ ȣnȣ кріmenȣ pentpȣ къ аȣ фоstȣ ꙟn Афріка? Ачеsta este ȣnȣ оmȣ каре sінгȣрȣ ел аȣ врѣtȣ sъ фіе ꙟn Афріка, ȣnȣ оmȣ каре se плѫнџе къ Лігаріȣsȣ л'аȣ ꙟmпеdекatȣ ші къ

www.dacoromanica.ro

л'аѕ възѕtѕ ꙟпtкрпъndѕ арmеле ꙟпѕѕші ꙟmпротіва лѕї Чеzарѕ. О Тѕверопѕ, че фъчеа гоала ta sабіе ꙟп вътъліа de ла Фарсала? Че dешерtѕ вроеі de а stръпѕпце? Ꙟп че вінѕ вроеі de аці ꙟmплжnta ꙟпsіпцеpateле tале арmе? De ѕnde'ці віne ачеаstъ aпpindepe, ачеstѕ кѕражѕ? Ачещі окі, ачеste браце че кътtаѕ еле? Че претепdаї? Ші че вроеаї tѕ?"

Бѕкаta ачеаstъ de елоквепцъ фъкѕ о întinъpipe atжtѕ de віе asѕпра лѕї Чеzарѕ, în кжtѕ sкъпъ din mъпъ хъртіјле че ле ціne, ші în каре ера sкрісъ osinda.

Dѕпъ înшірареа ачеstop формѕле пріпчіпале de арготеntaціѕпе, требѕе а se лѕа amintе къ орї ші каре резопаре пѕ este бѕпъ de кжtѕ ѕѕбѕ доѕе копdіціѕпї; чеа întъїѕ este ка пріпціпіѕл de ѕпdе пѕрчеde pезопареа требѕе sъ фіе pезеmatѕ, пе dpentѕл кѕвжпtѕ; adoѕа къ înкіереа sъ фіе о ѕрmаре фіреаskъ tpasъ din пріпціпіѕ. Este кѕ апевое de a determina, каре din ачеste доѕе peгѕле este maї esenціалъ; къчі dакъ пѕ se ва ѕрma dѕпъ че din tъї, ші пѕпtѕл порпіреї ва фі грешіtѕ, întpѕ adeвъpѕ atѕпчї se ворѕ фаче копsекѕепціѕпї maї ѕшор însъ ворѕ фі maї îndeпъptate de adeвъpѕ; dакъ пѕ se ва ѕрma dѕпъ adoѕа, atѕпчї орї ші кжtѕ de бѕпѕ sъ фіе пріпціпіѕл, пещііndѕse dedѕче фіреще ші esaкtѕ ачееа че кѕпріпde în ел, ва піка în пекопsекѕепціѕпї, ші пѕ se ва къпъta пічї ѕпѕ резѕлtatѕ бѕпѕ.

www.dacoromanica.ro

КАПѢЛ. III.

DISПОZIЦІѢNEA.

Disпoziціѣnea saѣ înopжndѣireа ne apaцъ кіпѣл прin каре aвemѣ dѣ a înшiра ші a îmфъцоша materia ші ideile че s'aѣ кънъtatѣ прin miжлокѣл Inвenціѣnei. Ea ni presкріе кіпѣл înopжndѣirіi ші a легърії пърцілор ѳnѣї diskѣrsѣ, къчї isправа лѣї dѣnъ кѣm zіче Чічеро: atжрnъ de ла форта че i se dъ, ші de ла кіпѣл кѣ каре se tръteazъ. Лnopжndѣireа este neanъratъ nѣ nѣmaї în diskѣrsѣріле челе marї oratoріче, daръ ші în sѣцeteле челе mічї, în istoriсirї, în koпversaціѣnї ші пъпъ ші în enistole. Аша, noї вidemѣ къ pжndѣeala este елементѣл чел de кънitenie ал tѣtѣрор лѣкрѣрілор, desnre aчeasta însѣшї naтѣra ni îmфъцошazъ чел маї маре esemnлѣ. Ѳniле din леціле челе маї налte a артелор, nѣ sжntѣ de кжtѣ ніще imitaціѣnї але naтѣrії, ші артеле nѣ se факѣ de кжtѣ прекѣm ші naтѣra прin pжndѣealъ ші înopжndѣire.

Disnoziціѣnea se noate фoarte бine aseтъna кѣ simetria ші пропорціѣніле din архitектѣръ, кѣ aшъzarea ѳnїї armate din кжтнѣл бъtълієї ші кѣ pжndѣeala пърцілор din trѣnѣl omineskѣ, аша къ че маї мікъ nepжndѣealъ în aчeste, прічinѣeще грешелї saѣ diфormiтъцї.

Oratorѣl meditжndѣ бine materia sa, trebѣe sъ'ї deosъбіaскъ пърціле, прin каре are ка sъ o îm-

www.dacoromanica.ro

нъртъшіаskъ. Пърціле disноzіціsnei în ценере sжntŏ патрв: *Езордia, Nарацisнеа, Конфіртацisнеа, ші Пеpopaцisнеа.*

Esopdia saŭ *проітіопŏ* este începstsл че se фаче ssцietsлsĭ каре аре sъ se трътезъ. Skoпsл eĭ este de a înкъноаще asksлtъtopiлop mateрia кsвжntъpeĭ, ші totŏ odatъ de aĭ фаче лsъtopĭ aminte ші біневоіtopĭ.

Лsapea aminte a askeлtъtopiлop se капътъ atsнче, кжndŏ se ва аръta къ ssцietsл este de interessл лор, кжndŏ opatopsл жшĭ ва da o idee бsнъ despre taлentsріле ші îmвъцъtspa sa, кжndŏ în кsвжntape ва фі кspats ші лъmspitŏ, ші кжndŏ esopdia ва аве o întindеpe потpivitъ кs mateрia че este de tpatatŏ, adiкъ, ка капsл sъ пs фіе nічĭ пре mape, nічĭ пре mikŏ пе лжнгъ tpsпŏ.

Бsнавоінцъ se капътъ npin modestia ші кsръцънiа карактерsлsĭ че'л аре opatopsл, ші aчeste se пsmeskŏ de pitopĭ mopaвspĭ. Aepsл seŭ tpeбsе sъ esnpime dsлцeaцъ, бsнъtate, smanitate ші isвipe. Ел пs tpeбsе nічĭ odatъ sъ se mъpeaskъ npe sine naintea asksлtъtopiлop, dapъ nічĭ eapъшĭ sъ se despreцsease de totŏ, афаръ пsmaĭ de казsрĭ partiksлape. Пentps казsл din tжiŏ tpeбse a imita înцълeanta îndpъzneaлъ ·a лsĭ Dimostenŏ каре zіче.„ Atenenіiлop, eŭ amŏ вpoi de a въ плъче, însъ maĭ msлtŏ юбeskŏ de a въ mжntsi.“ Пentps казsл din spmъ npediкatopsл францезŏ Бpidenŏ ni dъ snŏ esemплs. Pensmeлe aчestsĭ opatopŏ bisepічeskŏ se pesnindisъ în toatъ Франца, ші maĭ кs deoseбіpe în Парisŏ. *Локsitopiĭ* чеĭ maĭ însemnaцĭ din aчeastъ капіtaлъ, фъръ ка sъ'л кs noaskъ вopбе кs mipape despre taлentsл seŭ чел

estpaopdinapiŭ че аве de a ѹmiлi inimiлe. Eл de aвea sosi în Пapisŭ шi noвiлii чeĭ maĭ însemnaцĭ dopia de aл askѹлta. Бpidenŭ sѹindѹsъ ne amвonъ въzѹ o mѹлцime de eniskoni, de noвiлĭ dekopaцĭ шi totŭ nonopѹл stѫndŭ în tъчepea чea maĭ mѹлkomitъ шi kѹ okiĭ aцintiцĭ asъnpaĭ. O adѹnape aшa de stpълѹчitъ în лokŭ de aл ъmnлe de sфieaлъ, din împotivъ жл însѹфлeцi de ideĭ kѹлese kiapŭ din цipkomstanцiѹniлe лokѹлѹĭ шi aлe nepsoaneлop, шi nлinŭ de o modestie mъestpitъ înчene esopdia sa în ѹpmъtopiѹл kinŭ:

„ Пpivindŭ ачeastъ stpълѹчitъ adѹnape, atѫtŭ de noъ шi nekѹnoskѹtъ nentpѹ mine, mi se nape фpaцiлop kъ nѹ apŭ tpeвѹi ka sъ deskidŭ гѹpa, dekѫtŭ snpe a чepe гpaцia voastpъ ѫn aцѹtopiѹл ѹnѹĭ sepimanŭ opatopŭ, лinsitŭ de toate taлenteлe ne kape sinteцĭ oвiчnѹiцĭ aлi чepe de лa aчeĭ чe se ѫmфъцomazъ naintea voastpъ, ka sъ vъ vopвeaskъ de mѫntѹipe. Kѹ toate aчeste eŭ sѹфъpŭ ѫn minѹtѹл aчesta ѹnŭ simцimѫntŭ kѹ totѹл deosevitŭ. Dapъ, nѹ sokotiцĭ kъ m'amŭ ѹmiлitŭ, nentpѹ kъ amŭ tpeвѹinцъ de a mъ ѫndpentъцi naintea ѹnop фiinцĭ nъkъtoase ka шi mine. Nѹmaĭ sфinцenia лokѹлѹĭ aчestѹe шi mapea kѹviinцъ a adevъpѹpiлop чe amŭ de a vъ nѹne nainte ѫn nѹmeлe чepeskѹлѹĭ nъpinte, me-aŭ ѫmnлѹtѹ sѹфлetѹл de фpikъ шi me-aŭ ѹmiлitŭ snipitѹл.

„ Пъnъ akѹmъ amŭ npedikatŭ dpentatea чeлѹĭ npe naлtŭ ѫn visepiчĭ akonepite kѹ nae; amŭ apъtatŭ tepoapea nenitenцii (nokъinцii) лa nenopoчiцĭ, dintpe kape чeĭ maĭ mѹлцĭ epaŭ лinsiцĭ de nѫne! amŭ vopвitŭ вѹniлop цapanĭ adevъpѹpiлe чeлe ѫnъmѫntъtoape aлe peлiцiѹneĭ meлe!.. Чe amŭ фъkѹtъ nenopoчitѹл de mine! amŭ ѫntpistatŭ ne чeĭ sapaчĭ, ne чeĭ maĭ вѹni amiчĭ aĭ Dѹmnezeѹлѹĭ meŭ! Amŭ ѫnsѹфлatъ kѹtpemѹpѹл шi dѹpepea ѫn sѹфлeteлe aчeste simnлe шi kpedinчoase, ne kape apŭ фi tpeвѹitŭ sъ лe nлѫngŭ шi sъ лe mѫngѫiŭ! Aiчe ѫnsъ ѹnde vъdŭ nѹmaĭ mapĭ, вoгaцĭ, aĭ nъtopĭ aĭ nъtimindeĭ ominipĭ, s'aŭ nъkъtoшĭ ne 'ndpentaцĭ шi kѹmnлiцĭ, ax! nѹmaĭ aiчi. ѫn miжлokѹл

www.dacoromanica.ro

ачеstві nemъpціnitъ noeanъ da zaвistii ші de фъцърnічii, аічe tpeвве sъ факъ ка sъ pъsвne кввжntвл чел sфжntъ жntpв toatъ пвtepea sa че tpъsnitoape, ші sъ ашezъ a-лъtвpea кв mine пе ачеstъ amвonъ, deonapte moaptea че пе ameninцъ, eapъ de алta, пе mapeлe Damnezeъ кape пе ва жвdeка пе тоці. Eatъ къ ціnъ жn mжna me osжnda boastpъ: кվtpemвpaціъ oaminiлop mжndpi ші tpвфаші кape mъ asквлtaці! Peoa жntpeввinцape a tвtвpop, dapвpiлop, tpeввinца mжntвipeї, жnкpedinцapea mopцii, пe-щiinца ачеstві minвtъ квmпліtъ пentpв воі, nedesъвъpшita жndpentape a фanteлop челop pеле, adoвa венipe, пвціnвл пвтepъ ачелop алеші, iadвл, ші maї пpesвsъ de toate: веч-nічia! вечnічia! Ачеste'sъ sвціcteле de кape amъ sъ въ вopвeskъ astъzї, ші пе кape фъpъ жndoeалъ вpma sъ ле пъstpezъ nвmaї nentpв воі. Dвmnezeъ ва жnsвфлеці гpa-ївpiле meле; inimiле boastpe se вepъ вmiлi; въ веці кв-npinde de snaїmъ nentpв пелеців ipiле de maї nainte; anoї пъtpвnші de dвpepe, веці плека капвл vostpв, ші жnце-nвnкindъ кв тоцiї naintea ачеstвї алtapъ, вomъ въpsa жm-пpевnъ лъкpimї de nenitenцъ."

Isвoapeлe esopдiei. Esopdia tpeвве a se sкоate кїapъ din matepia че вpoеще a se tpъta, nentpв къ skonвл eї este de a npeгъti пе asквлtъtopї în-tpв ачeasta, ші пв tpeвве a imita пе вnii din o-patopї кape ръtъчеsкъ în toate пъpціле maї na-inte de a intpa în matepie, întокmaї ка кълъtopiї че пв кvnoskв dpъmвл чел adeвъpatъ. De se ва пъші алmintpeле opatopвл пв фаче алta de кжtъ, amnліфiкъ înzъdap піще ideї deшъpte, комвne ші stpъine de matepia че вpa a tpata. Аша Sжntвл Павел вopвindъ ateneniлop, în Apeonaгъ desnpe вnвл Dвmnezeъ, фаче esopdia кїapъ din matepia че'шї пpопвne a tpъta ші anвme din ціpквmstan-ціїnіле локале. Ел zіче:

„Ateneniлop, mi se пape къ пвtepea dвmnezъeaskъ въ insnipъ, maї mвлtъ de кжtъ tвtвpop oaminiлop o фpiкъ

www.dacoromanica.ro

реліціоасъ, къчі кътріеръndǔ політіа воастръ шi прівіndǔ обціектеле ꙟnкінъреi воастре, амǔ възutǔ unǔ алтарiǔ кu хрmъtoapea inskрiпціuне: *Dumnezeuлui челui некunoскutǔ.* Ачеstǔ Dumnezeǔ пе каре фър'ал кunoaщe жл ꙟnкinaцi, este ачела пе каре еǔ ві'л anunцǔ (vesteskǔ). Dumnezeǔ, креаторuл лumii, шi atutuрор челора че se афлъ ꙟn лumе. Dumnezeǔ domnuл черiuлui шi ал пъmжntuлui nu локuещe нічі de кumǔ ꙟn temплurі ръdікате de oamіnі. Лukpъ-ріле mъnелор лор nu'л notǔ опоара пе dжnsuл, шi ел nu аре невое de еле, къчі ел dъ tutuрор віаца, resuфларea шi toate лukpuріле."

Фелuл Esopдiei. Esopdia în ценере este de doue фелiurі. *Esopдia stжmпuratъ* шi *Esopдia nopnitъ*. Esopdia *stжmпuratъ* este ачеea кънdǔ opаторuл intpъ in матеріе кu oape каре dulчеацъ шi кum-ne nіре, aiче поате desвъли фрumuseца esnpesiuні-лор, шi a ideiлор întp'unǔ кinǔ potpіvitǔ кu suцie-tuл seǔ.

Bossuetǔ în фunepaлuл реціnci de Englitepa ne dъ o asemine esopdie:

„Ачел че ꙟmпъръцъщe ꙟn черiurі, шi de ла каре se naskǔ toate imnepiiле, кърuea sinгuрǔ se кuvine, mъріpea, npenutepnічiа, шi neatърnарea; sinгuрǔ este numai каре dъ леці реціlор, шi'i nedenseщe кu кumплiре пе кънdǔ воещe. Ел saǔ къ редікъ tponuріле, saǔ къ ле de-щinde; saǔ къ nuтереа sa o dъ npinчіпiлор, saǔ къ o пъ-stpeazъ numai nentpu sine, neлъsъnduле лор de кътǔ a-devъpatа vлъбъчuне; ел жi ꙟmвацъ datopінціле лор ꙟntp'unǔ кinǔ suveранǔ шi vpednікǔ de dжnsuл."

Лахарпǔ în лauda лuі Katina ne dъ урmъtoa-pea esopdie stъmпърата:

„Ꙟn mіжлокuл ачеstci mulцimі de ценii stpълuчite ꙟn toate npiвinціле, пе каре natuрa de mulтǔ se nape a'i фi гътitǔ шi desъвжршitǔ nentpu de a фi nodoава unei sin-гuре stъпжnipі, mъndpia аналелор noastpe шi admipa-ціuneа лumii; ꙟn ачеstǔ veкuл stpелuчitopiǔ de mъріpe,

www.dacoromanica.ro

акърȣе раzе toate se плеакъ шi се грȣпеазъ пресtе tро-пȣл лȣї Лȣdовікȣ ал XIV-ле, еȣ плінȣ de ȣімipe ꙟпсемпȣ пе ȣпȣ омȣ, каре къпъtꙟndȣ ȣпȣ локȣ ꙟп міжлокȣл tȣtȣ-рор оамініlop ачеstop марї, фъръ de a аве німікъ че съ'л asemene лор, шi фъръ а se ꙟntpeче de вре ȣпȣл din tрꙟпшіі; sінгȣрȣ кȣ вековȣл веȣ фаче ȣпȣ kontpastȣ пȣ-tepnікȣ, вредnікȣ de лȣареа амінте а ꙟпцълепцілор шi de прівіреа ȣрманілор.“

Флешіерȣ ìn фȣнералȣл лȣї Тюренȣ не dъ ȣпȣл din челе маї фрȣмоase esemплȣрi de esopdie stъm-пъратъ saȣ помпоasъ шi totȣ odatъ ìnsȣmitъ елок-венцеї челеї маї пȣtepniче, ел se сервеще ла а-чеsta кȣ о компарацiȣне:

„Еȣ нȣ potȣ Домнілор акȣм de odatъ съ въ daȣ о ideе маї палtъ desпре tpista ꙟntꙟмпларe de каре амȣ а въ кȣвꙟnta, de кътȣ ꙟмпрȣмȣtъndȣ кȣвintеле челе пліне de новлеsе шi de пȣtepe, кȣ каре Sф. Skpintȣръ se сервеще пеntpȣ de а лъȣda віаца, шi а плꙟнџе moaptea ꙟпцълеп-tȣлȣї шi а пȣtepnікȣлȣї Макавеȣ. Ачеstȣ омȣ, каре ре-спꙟndi мъріреа націȣпеї сале пънъ ла марџініле пъмъп-tȣлȣї; каре 'шi акопереа tавъра sa кȣ skȣtȣл, шi пе чо а пеамікȣлȣї о sпърџе кȣ sабіа; каре ꙟп біорȣ пе toцї реџії pesкȣлаці ꙟмпроtіва sa, шi бȣкȣра пе Іаков, прin віptȣціле шi isбꙟnзіле сале, акърȣеа амintipe треbȣе съ фіе вечнікъ; ачеstȣ варбатȣ каре апъра попtііле Іȣdеeї, ка-ре ꙟпфрꙟна мꙟndpia фіілор лȣї Амопȣ шi Ісавȣ, каре se ꙟпtȣрпа tꙟрꙟndȣ dȣпъ sine пръзіле Samapiei, dȣпъ че арdеа кіарȣ пе ꙟпсȣшї алtареле лор пе dȣмпезеii пеамȣ-рілор пъгъпe; ачеstȣ омȣ пе каре Dȣмпеzеȣ л'аȣ пȣsȣ ꙟмпрецȣрȣл лȣї Ispaiл, ка пе ȣпȣ мȣрȣ de арамъ ꙟп ка-ре se sфъръмъръ de atъtea орї toate пȣtepiле Asiei, шi каре dȣпъ че аȣ ꙟмвіпsȣ пепȣмъраtе арmаtе, шi аȣ пȣsȣ ꙟп пеdȣмеpipe пе чеї маї мъpeцї шi маї iskȣsiцї цене-paлї аї рецiлор Sipieї, віп а [illegible] каре апȣ ка чел маї de пе ȣрмъ dintpe Ispailiцї, de ꙟntъмеа кȣ ꙟпсȣшї мъ-пеле sале челе tpiȣмфъtoape [illegible] altapiȣлȣї, шi пȣ прime алtъ pesпlъtipe пеntpȣ sepвiціле фъкȣte пatpieї sa-ле, de кътȣ onoapea къ аȣ sepвitȣ; ꙟп фіne ачеstȣ вар-батȣ пȣtepnікȣ лȣꙟndȣ пе пеамікȣ ꙟп фȣгъ рȣшіпоаsъ, къ

пъtъ ловіреа omopitoape шi ръmasъ ка шi ꙟnmopmжntatȣ ꙟn mіжлокȣл tpiȣmфȣлȣi seȣ. Ла чел ꙟntъiȣ вȣetȣ ал ꙟntжmплърeї aчestia, toate полiтiiле Iȣdeeї se кȣtpemъpapъ; пжpъe de лакpimї кȣpsepъ din окiї локȣitopiлop; ei pъmaseръ кътȣ ва timnȣ mȣцi шi ꙟпкpemeniцi. Ꙟn фine npin o siлъ a dȣpepeї пpeкȣpmъndȣsъ aчeastъ tpistъ шi adжnкъ tъчepe, к'o воаче ꙟntpepȣmtъ de sȣspinȣpi, кape ле ъmпле inimiле de ꙟntpistape, de milъ шi de фpiкъ stpigapъ: *Кȣm aȣ mȣpitȣ бapбatȣл aчел пȣtepnікȣ кape mжntȣia попоpȣл лȣї Ispaiлȣ!* Ла aчeste stpigъpї Iepȣsaлimȣл ꙟndoi плжnцepiле sале, болцiле temплȣлȣї se кȣtpemȣpapъ, Iopdanȣл se tȣлбȣpъ, шi toate цepmȣpiле sале pesȣnъpъ boчetȣл aчestop tpiste кȣвinte: *Кȣm aȣ mȣpitȣ бapбatȣл aчел пȣtepnікȣ кape mжntȣia попоpȣл лȣї Ispaiл!*

Кpeшtiniлop пе кape o tpistъ цepimonie въ adȣnъ ꙟn лoкȣл aчesta, нȣ въ adȣчeцi aminte de aчeea чe aцi възȣtȣ, de aчeea чe aцi simцitȣ, sъntȣ акȣma чinчi ani? Nȣ въ peкȣnoaшteцi пpe voi ꙟn ꙟntpistapea пе кape в'amȣ spȣs'o? Шi nȣ въ ꙟпкinȣiцi ꙟn mintea voastpъ, ꙟn локȣl epoȣлȣi despe кape вopбeшte Skpiптȣpa, пе aчела despe кape въ вopбeskȣ eȣ? Віptȣtea шi nenopoчipea ȣnȣea шi a aлtȣea sъntȣ deopotpiвъ, шi aчestȣї din ȣpmъ нȣ'i лipseшte astъzї aлta, de кътȣ o лаȣdъ вpednікъ de dъnsȣл. O! dакъ spipitȣл Dȣmnezeskȣ, spipitȣл пȣtepeї шi ал adeвъpȣлȣї apȣ фi ꙟnaвȣцitȣ кȣвжntȣл meȣ de aчeste ікoane вiї шi фipeшti кape ꙟпфъцoшазъ віptȣtea, шi кape o mъptȣpisesкȣ deплinȣ, de кътe nobiле idei нȣ в'amȣ ъmпле spipitiле voastpe, шi че лȣкpape нȣ apȣ фаче ꙟn inimiле voastpe istopisipea aлтop фapte віptȣoase шi mъpeцe!"

Esopdia *nopnitȣ*, *Bexementȣ* saȣ *Esaбpȣntȣ* este aчeea кънdȣ opatopȣл intpъ in matepie фъpъ de nічі ȣnȣ фелȣ de пpeгъtipe, dapъ inчепе кȣвъntȣл anpinsȣ фiindȣ de вpe o пasiȣne, пpeкъm de dȣpepe, de бȣкȣpie, de despepaцȣ шi de вpe o nenopoчipe.

D. de Serȣi in лаȣda цепepaлȣлȣї Вiлap фаче ȣpmъtoapea Esopdie esaбpȣntъ:

„Ка шi toцi чеiлалцi oamenї mopȣ epoiї, aчeшtiї aвoпe

ріцї de търіре, ачеsle фхлцере а ресвелелор, каре аў фъкѕtѕ а se кѕtремѕра попоаре, ачещї арвіtрі аї пъчеї, каре аў фъкѕtѕ съ ѧнчеleze фріка лор."

Флешіерѕ în фѕнералѕл Doamneї d'Егіѕілон не dъ ѕрmъtoapea Esopdie esaврѕntъ:

„Че ащентаці de ла mine Domnілор, ші каре sokotiцї къ tрeвѕe sъ фіe кіemapea me de astъzi? Еѕ нѕ віnѕ нічї de а фъцърнічі влъвъчѕніле, нічї de а лінгѕші mъріріле omineщї, нічї de а фаче лаѕde neadeвъpale, віртѕцілор челор neadeвъpale.

Nenoрочіре пеntрѕ mine dакъ ашѕ ѧntрерѕmпе mistepiіле челе сфіnte, пеntрѕ de а фаче о лаѕdъ профанъ (лѕmеаскъ); dака ашѕ amesteka spipitѕл лѕmiї кѕ о церimonie реліціоasъ, ші dакъ ашѕ ѧнсѕші пѕtереї saѕ ѧнцълепчѕнеї амвонеї, алtъ чева, че нѕ este вредnікѕ de грація лѕї Iisѕsѕ Xpistosѕ, ш. ч. л."

Чічеро не dъ чел maї фрѕmosѕ esemплѕ de esopdie esaврѕntъ în кѕвъntѕл seѕ пеntрѕ Kateліna каре konspipindѕ senatѕл spre ал ѕчіde, se ші înфъцошъ adoѕa zi în mіжлокѕл seѕ. Оpaтopѕл tѕрвatѕ de o asemene оарвъ кѕtezape, ші апpinsѕ de mъnie stрігъ ла вiderea лѕї:

„Пънъ кънdѕ ѧн фіne Kateліno, веї ръѕ ѧntpeвѕinца ѕѕферінца noastpъ? Кътѕ timпѕ вомѕ maї фі ѧнкъ жѕкъріа фѕріеї tале? Каре ворѕ фі mъpцiніле ѧndpъзнелеї nерѕшinate че te tѕрвеазъ? Кѕm! нічї гарdiщiї ашъзаці de пе mѕntеле Палаtinѕ, нічї sanтinелеле ѧmпръщiete denpin політie, нічї tѕлвѕрареа попорѕлѕї, нічї ѧнфіорареа ачеаsta а четъцъnілор віpтѕошї, нічї локѕл ачеstѕ ѧntъpitѕ ѕnde se adѕнъ senatѕл, нічї феціле ачеste апpinse, окії ачещї аціnтаці asѕпра ta, нѕ te tѕлвѕра кътѕ de пѕцінѕ? Nѕ simцещї къ komплоtѕріле tале sъntѕ deskonepite? Nѕ везї tѕ къ кіарѕ ѧн тъчереа tѕtѕрор ачеstopa че te ѧнкѕнцѕръ, кpimeнѕл tъѕ este въditѕ. Крезї tѕ къ este вре ѕнѕл dintpe noї каре se нѕ щіe че аї фъкѕtѕ epї noapte, ші алалтъ ваpъ, локѕл ѕnde в'аці adѕnatѕ ачеї че въ афлаці de фацъ, ші прoскрiпціле че аці фъкѕtѕ аколо? O timпѕрі!

www.dacoromanica.ro

о моравѕрі! Senatѕл ле щіе, копѕѕлѕл ле веdе, ші вжnzetopiѕл maĭ вещѕеще ђпкъ! Че zікѕ de вещѕеще! ел intpъ ђп senatѕ плінѕ de обръznічіе, se ђтпъpтъшъще de sекpetѕpiле statѕлѕĭ; ші окіѕл seѕ чел ђnsetatѕ de sъnџe ђnsamnъ ші mineще пе ачеĭ dintpe noĭ пе каpе іаѕ хотъpitѕ mopцеĭ, ші noĭ mаџistpaцĭ пѕtepnічĭ sokotimѕ a фаче ђndestѕл sepвiціѕ pеnѕблічіĭ de вomѕ ѕкъпа de фѕpia ші de askѕцitѕл пѕmnapiлор sале.“

Esпoziціѕnea. Dѕпъ че opatopѕл s'аѕ înkpedinцatѕ de бѕпа воінцъ a askѕлtъtopiлор seĭ, saѕ чел пѕцінѕ de лѕapea лор aminte, atѕnчĭ фаче esпoziціѕnea saѕ пpопosiціѕnea каpе estе кѕпpindepea în skѕptѕ ші лъmѕpitъ despre ачееа че аpе sъ ворбеаskъ. Masiлiопѕ пpedikъndѕ naintea кѕptezaniлор лѕĭ Лѕdoвікѕ ал XIV despre esemплеле челор mapĭ, esпѕпе sѕціetѕл кѕвъпtѕлѕĭ seѕ în ѕpmъtopiѕл кіпѕ:

„Аша este soapta pеціlор ші a пpінчініlор пъmжnteщi, ка еĭ sъ фіе ашъzaцĭ saѕ пentpѕ пеpdеpеа, saѕ пentpѕ mжntѕipea оamenілор... Къчĭ ачещіа пѕ аpѕ щі нічĭ а se пеpde, нічĭ а se mжntѕi: еатъ adевъpѕл de къпitenie каpе ка алкътѕі sѕціetѕл кѕвжntѕлѕĭ meѕ.“

Чічеpо în кѕвъпtѕл пentpѕ Міlопѕ пе dъ ѕpmъtoapea esпoziціѕne:

„Жѕdeкъtopiлор еѕ пѕ воіѕ zіче нічĭ de кѕm къ moaptea лѕĭ Клаѕdie este о ђпtжmплаpе порочітъ пentpѕ pепѕблікъ; skопѕл meѕ este de a doвеdi къ Клаѕdie аѕ ђпtinsѕ кѕpsъ лѕĭ Міlопѕ sпpe ал ѕчіdе; ші dѕпъ че воіѕ аpъta къ atentatѕл ачеsta este аша de вedepatѕ ка ші лѕmina zілеĭ, atѕпче ђпфіне въ воіѕ pѕга, въ воіѕ чеpе аsтъ гpаціе, къ dакъ amѕ пеpdѕtѕ toate челелаlte, чел пѕцінѕ sъ пі se лесъ dpentѕл de a пе апъpа ђm пpotiва кѕpselор ші а въпzъtopiлор ѕпѕĭ neamікѕ...“

Esпosiціѕnеле sъntѕ de doѕе фелiѕpĭ simпле ші kompѕse. *Simпле* sъntѕ ачеле къndѕ în еле пѕ se кѕпpinde de кътѕ ѕпѕ sinгѕpѕ sѕціetѕ d. e. „Кѕ-

www.dacoromanica.ro

tapeлe шi eŭ пe жȣdeкъmŭ пentpȣ клinopomia лȣĭ Пetpȣ, кape aŭ mȣpitŭ фъpъ de testamentŭ; aiчe пȣ se чepe a щi aлta de кътŭ, кape din doĭ este maĭ de апpoaпe pȣdenie a moptȣлȣĭ.“ *Komпȣse* sъntŭ esпo. кънdŭ în eлe se кȣпpindŭ maĭ mȣлte пъpцĭ. Aшa Dimostenŭ apъtъndŭ кȣлпaшŭ пe Esхinŭ în ambasada sa, пe dъ o пpoпosiцiȣпe komпȣsъ, eл ziчe: „Eŭ te вoiŭ înвinцe къ tȣ aĭ amъцitъ пe кon-четъцъпiĭ tъĭ; къ п'aĭ ȣpmatŭ пiчĭ de кȣm instpȣкцiȣпiлop чe ц'aȣ datŭ: къ aĭ пpeлȣпцitŭ întȣpпapea ta împotiвa кiemъpiлop peпȣвлiчiĭ, шi къ te-aĭ mitȣitŭ de Фiлiпŭ.“

Diвiziȣпea saŭ împъpцipea. Ѫndatъ dȣпъ esпosiцiȣпe ȣpmeaзъ diвiziȣпea, кape пe însamnъ пъpцiлe кȣвъntȣлȣĭ, aчeste пъpцĭ maĭ oвiчпuite sъntŭ doȣe saŭ tpeĭ de кълitenie, sȣвŭîmпъpцindȣse фie кape din eлe în maĭ mȣлte aлteлe, пe кape toate tpeвȣe a лe doвedi.

Чiчepo în кȣвъntȣл пentpȣ Apхias пe dъ ȣpmъtoapea diвiziȣпe:

„Жȣdeкъtopiлop eŭ sъntŭ siгȣpŭ de a въ фaчe sъ ѫпцълeцeцi, пȣ пȣmaĭ къ вoi пȣ tpeвȣe sъ щepцeцi пpe Apхias din пȣmepȣл чetъцeпiлop, пentpȣ къ eл este adeвъpatŭ чetъцanŭ; dapъ ѫпкъ, къ de пȣ apŭ шi фi, вoi tpeвȣe sъ'л пpimiцĭ.“

Чiчepo în кȣвъntȣл пentpȣ лeцea Maniлie. ȣпde se вopвea de peзвeлŭ împotiвa лȣĭ Mitpidatŭ peцeлe Пontȣлȣĭ шi împotiвa лȣĭ Tiгpanŭ peцeлe Apmeniei, пe dъ ȣpmъtoapea diвiziȣпe, aвъndŭ a doвedi tpeĭ лȣкpȣpi. „1iȣ къ peзвeлȣл este пeапъpatъ. 2лe къ eл este пepiкȣлosŭ шi гpeŭ. 3лe къ пȣmaĭ Пomпeiŭ poate aл sфъpшi кȣ пopoчipe.“

Eatъ чe împъpцipe de кȣвъntŭ пe dъ шi пaпeцipistȣл лȣĭ Stefan чeл mape domпȣл Moлdoвeĭ,

www.dacoromanica.ro

ел îшì пропȣне de aĭ лъȣda tpeĭ віртȣці adікъ: Epoismъл, dpentatea ші кредінца лȣĭ, dpentȣ каре zіче; „Ла ресбеле біріȣітоpiȣ smepitȣ, ла паче Domnȣ dpentȣ ші бȣнȣ, în віаца sa din naptеĭ крediнчоsȣ adeвъpatȣ! Se лȣъмȣ aчeste кȣвinte, каре ворȣ фі îmпъpцipea кȣвънtȣлȣĭ (diskȣpsȣлȣĭ) aчestȣea ал nostpȣ, ші съ алкъtȣimȣ лаȣdеле лȣĭ.“

Napaцiȣnea ȣрmeazъ dȣпъ esopdie ші ea este sпȣnepea saȣ îншіраpea tȣtȣpop îmпpeцȣpъpiлop papoptȣitoape ла matepia че se tpъteazъ. Ea desвълеще sȣцietȣл ші'л îmпodoбеще: Napaцiȣnea opatopikъ se deoseбеще de aчe istopikъ каре se mȣлцъmeщe nȣmaĭ de a sпȣne фanta кȣm aȣ fostȣ întp'ȣnȣ кіпȣ кътȣ de simплȣ, кънdȣ aчeastъ opatopikъ o îmбpъкъ cȣ toatъ сȣбȣ фeлȣpiле кoлоpȣpi, în кътȣ îmпъtimeщe, îmблъnzeщe saȣ aпpinde пе askȣлtъtopii ȣ ȣ чititopii сеi. Аша ȣnȣ istopikȣ каре арȣ аве de a sпȣne moaptea лȣĭ Клаȣdie арȣ zіче:

„Sклавіĭ лȣĭ Міλонȣ аȣ ȣчisȣ пе Клаȣdie.“

Чічеро însъ пареазъ în ȣpmъtopiȣл кіпȣ:

„Eĭ se întîлnеskȣ апроапе de ȣnȣл din пъmъntȣpiле лȣі Клаȣdie, ла ȣnspezeче oape, saȣ кат пе акоде. De odatъ de пе o колiче тъбъръкȣ asȣпpa лȣĭ Міλонȣ o mълцime de sклаві înаpmaці; чеĭ maĭ îndpъзneцĭ ȣчidȣ пе кочiepiȣл каілop. Міλонȣ жшĭ арȣнкъ manta, se дъ цosȣ din tpъsȣpъ, ші se апъръ кȣ desпepape. Atȣnчі aчеі че epaȣ пе лângъ Клаȣdie tpagȣ събііле: ȣnii din eĭ se pepedȣ пе din dosȣ asȣпpa лȣі Міλонȣ пentpȣ ка съ'л ловіаskъ; алціі крезindȣл акȣma moptȣ, înчепȣ a ȣчide sклавіі че'л ȣpma de denapte. Чеі maі крediнчоші se împotiвeskȣ: ȣnii кadȣ mopцĭ; алціі възindȣ къ лȣnta ȣpma îmпpeцȣpȣл tpъsȣpei, ші къ eĭ se împedeкъȣ de a aцȣta пе domnȣл лop, пе лângъ aчeste aȣzindȣ пе însȣші Клаȣdie каре stpiga къ Міλонȣ s'аȣ ȣчisȣ, ші înкpedinцaці къ

www.dacoromanica.ro

нȣ tръеще maĭ mȣлtȣ̆, atȣнчĭ фъръ ка domнȣл лор sъ ле порȣнчеаskъ, фъръ ка ел sъ щіе, фъръ ка ел sъ вadъ, фъкъръ ачеа, че фіе каре din noĭ аръ вроі ка sклавіі seĭ sъ фі фъкȣtȣ̆ ꙟн asemenea ꙟнпрецȣраре.“

Eatъ ȣнȣ̆ esemплȣ фрȣmosȣ̆ de napaцiȣne че se поate лȣа ші de *inotinosȣ̆*: прin ел se apatъ лȣп-ta ȣpmatъ întpe Opaцĭ ші Кȣріацĭ,

„Dȣпъ ꙟнвоіреа amѫndȣрор пърцілор, чеĭ шеse лȣпtъ-topі апȣкъ apmеле komnatpioцii лор ѫі ꙟнкȣръжазъ ла лȣпtъ. Eі ле zічеа къ Dȣmnezeii Патpiei, къ ꙟнsȣшĭ natpia, къ пъріnцii вostpі къ totȣ̆ ачел че este четъцанȣ̆ ал Pomeĭ, ші totȣ̆ soлdatȣл apmateĭ ѫшĭ аре окіĭ aцintiцĭ asȣпpa ap-mелор ші врацелор voastpe. Ꙟntpȣ ачest кіпȣ̆ ꙟndoitȣ̆ ꙟнкȣръжаці ші de вървъцia че фіреаskъ ші de ꙟndem-нȣріле кончетъцъніλор еĭ пъшъskȣ̆ ꙟн арена афлъtoape ꙟntpe amѫndoe apmateле. De amѫndoȣe пърціле tpȣпеле se ꙟншірase naintea taвepiлор каре de odatъ ера sкȣtite de toate періколеле, ꙟнsъ ꙟн прада челор maĭ кȣмплitе ꙟнгріжірі, къчĭ aiче se disпȣta пеntpȣ domnie ші нȣmaĭ кȣpажȣл ші іsправа ȣнȣĭ пȣтерȣ̆ аша mікȣ̆ de лȣпtъtopĭ, аве sъ о devideze (хotъpaskъ), toцĭ кȣ гѫtъріле ꙟntinse ші ꙟн aщentape stau̥ кȣ окіĭ aцintiцĭ asȣпpa ачеstȣĭ sпек-takлȣ каре нȣ ꙟнфъцошазъ de кѫtȣ̆ tepoape.“

Semнaлȣл s'aȣ̆ datȣ̆, чеĭ шеse лȣпtъtopі naintеазъ кȣ ap-mеле ꙟн mъпъ, пȣptъndȣ̆ ꙟн inimiле лор, totȣ̆ кȣpажȣл amъndȣрор apmateлор mapі, пе каре еі ле penpezentеазъ. Ачеа че'ĭ ꙟнгріжъще пе дъшіĭ нȣ este nічĭ de кȣm пе-рікȣлȣл лор, dapъ domnia че maĭ nалtъ, saȣ̆ sклъвіа na-tpieĭ лор, ші ачеа че лі se soptеще dакъ еĭ віpȣeskȣ̆ saȣ̆ kadȣ̆.

Ла ꙟntъea ловіре кънdȣ̆ s'aȣ̆ aȣzitȣ̆ чіокнipea apmелор ші феpȣріле sкънteitoape stpълȣчіръ ꙟн окіĭ прівіtopілор, toцĭ se кȣпрinsepъ de ȣнȣ̆ фіоpȣ̆, ші фііndȣ̆ къ nimікъ нȣ аръta ꙟнкъ ꙟн каре napte se ва плека віpȣinцa, anoі нȣ ꙟndpъsne nічĭ de a ворві, nічĭ de a resȣфла. Dapъ eatъ къ лȣпtъtopiĭ s'aȣ̆ ꙟнкъepatȣ̆, акȣm нȣ sъntȣ̆ нȣmaĭ miш-къріле tpȣпȣлȣĭ лор, nічĭ ꙟнкрȣчіpea че nesirȣpъ a apme-лор че sъ іеȣ̆ aminte, dapъ paneле ші sъnцеле лор че

www.dacoromanica.ro

кѹрџе. Doĭ dintpe Pomanĭ notikџindѹ ѹпѹл asѹпpa алtѹea, ꙟп minѹtѹл кънdѹ чеĭ tpeĭ Кѹpiaцĭ ѕънtѹ ръniцĭ, kadѹ mѹ-pindѹ ꙟп miжлокѹл apeneĭ. Ла ачеаstъ npiвipe ѹпѹ stpi-гъtѹ de бѹкѹpie pesѹnъ ꙟп apmata Албаnilop. Легioane-ле pomane nѹ aѹ maĭ mѹлtѹ sпepaнцъ; шi кѹ toatе ачe-ste, toatъ ꙟнгpiжipea лop, toatъ лѹapea лop aminte, este asѹпpa soapteĭ ачелѹĭ че pemъne, шi пе kape чеĭ tpeĭ Кѹ-piaцĭ жл ꙟпkѹnџѹpapъ. Ꙟnsъ, aшa se ꙟntжmплasъ къ a-чеsta nѹ къпътasъ nічĭ o panъ, шi dakъ epa кѹ totѹл sлабѹ ꙟmпpotiва tѹtѹpop de odatъ, фoapte біне пѹtea съ'ĭ батъ пе фie kape ꙟп deoseбĭ. Deчĭ ка съ поatъ despъpцĭ пе neamічiĭ seĭ апѹкъ фѹга, ꙟнkpedinцatѹ фiindѹ къ фie kape din eĭ nѹ'л вopѹ пѹte ѹpma, din пpічіна panелop че къпъ-taseръ."

„Акѹma фѹџisъ ꙟndestѹл de denapte de локѹл ѹnde se ꙟнчеnѹsъ лѹnta, кжndѹ ѹitжndѹsъ ꙟndъpъntѹ вede пе neamічiĭ seĭ ѹpmъpindѹл dapъ ꙟmпpъштieцĭ. Ѹnѹл din tpжn-шiĭ nефiindѹ denapte, ел se ꙟntoapnъ шi пъвълеще asѹпpaĭ кѹ penеџiѹnea ѹnѹĭ фѹлџepѹ, шi пе кжndѹ apmata Албаnilop пpin stpiгъte ꙟndeamnъ пе чiелалцĭ Кѹpiaцĭ de a ajѹta пе фpateле лop, Opaцѹ, kape акѹma жл ѹчisese, sбѹpa кътpъ adoѹa лѹntъ. Pomaniĭ atѹnчĭ ѹmплѹ aepѹл de stpiгъpĭ kape se naлцъ ла вidepea ѹneĭ isпpъвĭ neaштentate, шi ꙟн-кѹpъжaзъ пе апъpъtopiѹл лop. Ачеsta se гръбеще de a da фinitѹ лѹnteĭ ачеstia, шi maĭ nainte de a se ajѹnџe de ал tpeiле Кѹpiatѹ, kape nѹ epa пpe denapte, съчеpъ шi пе adoѹa жъpтвъ. Лѹnta ajѹnsъse акѹm deonotpiвъ ꙟn пpiвinцa пѹтеpѹлѹĭ, dapъ ꙟnsъ, tpeбѹe съ фie deonotpiвъ ꙟn sпepaнцъ шi ꙟn пѹtepe: ѹnѹл epa nepъnitѹ шi віpѹin-цiле челе doѹe kape aѹ къпътatѹ жĭ ꙟndoisъ aпpindepea шi nentpѹ atpeia лѹntъ. Челалалtѹ sлъбitѹ de съnџеле че nepdѹsъ, oбositѹ de siлa че'шĭ фъкѹsъ nentpѹ de aшĭ tжpж пъnъ aколо desвжnatѹл seѹ tpѹпѹ, шi ꙟmвinsѹ акѹm de moaptea челop doĭ фpaцĭ aĭ seĭ, плеакъ гжtѹл ла фe-pѹл ꙟmвinгъtopѹлѹĭ: ꙟнкжtѹ ачеasta maĭ къ nѹ aѹ фostѹ o лѹntъ. Pomanѹл tpiѹmфъtopiѹ stpiгъ: Пе doĭ amѹ sакpi-фikatѹ nentpѹ sѹфлeteле фpaцiлop meĭ, eapъ ачеsta ва фi nentpѹ dpenтѹл пе kape'л апъpѹ, шi nentpѹ ка Poma съ domneaskъ пpeste Алба. Кѹpiatѹл de абе пѹte съ'шĭ цinъ apmеле. Opaцѹ жĭ ꙟmплжntъ sабia ꙟп гжtѹ шi'л desapmъ.

www.dacoromanica.ro

Pomanii tpiѹmфѫndѹ, npimeskѹ ne віpѹitopiѹ ꙟn simцiminte de вѹкѹpie кѹ atѫta maĭ mapĭ, кѹ кѫtѹ eĭ se ꙟndoisepъ mѹлtѹ timnѹ maĭ nainte de a se фini лѹnta. De amѫn-doѹe пъpцiлe se npeгъtesкѹ de a ꙟmnopmѫnta mopцiĭ лop, ꙟnsъ кѹ кѫtъ deoseвipe, ѹniĭ sѫntѹ mѫndpi de nѹtepea din noѹ къпъtatъ, eapъ чieлaлцĭ ѹmiлiцĭ, авѫndѹ a плeкa капѹл sѹвѹ жѹгѹл ѹneĭ domniĭ stpъine."

Eatъ D. de Seгĭѹpѹ кѹm napeazъ în istopia кam-naniei din Pѹsia *eшipea фpanцeziлop din Кpemлinѹ* în timnѹл apdepeĭ Moskвeĭ лa 1812:

„ Noĭ epamѹ ꙟnкѹnцѹpaцĭ de ѹnѹ очeanѹ de флaкъpĭ; eлe ꙟnкideaѹ toate nopцiлe чitadeлeĭ, шi pesnińsepъ ne чeĭ din tъĭ кape чepкъpъ de a eшi. Dѹnъ кѫteва вoж-въĭtѹpĭ, s'aѹ aфлatѹ nintpe niщe stѫnчĭ, o noptiцъ чe da spe Moskвa. Пpin aчeastъ tpeкъtoape stpѫmtъ aѹ nѹtѹtѹ a se mѫntѹi din Кpemлiкѹ Naпoлeonѹ, oфiцepiĭ шi гpaвda sa. Ꙟnsъ чe aѹ къщigatѹ eĭ npin eшipea aчeasta? Nimiкъ de кѫtѹ, къ фiindѹ maĭ anpoane de фoкѹ nѹ nѹtea niчĭ a se petpaцe niчĭ de a sta лoкѹлѹĭ. Шi кѹm sъ пъшaskъ nainte, кѹm se stpъвatъ nintpe вaлѹpiлe aчestei mъpi de фoкѹ? Aчei чe кѹtpieparъ noлitia, asѹpziцĭ de фѹptѹnъ, opвiцĭ de чenѹшъ, nѹmaĭ nѹte sъ se peкѹnoaskъ, nentpѹ къ stpadeлe (ѹлiцiлe) se nepdeѹ ꙟn фѹmѹ шi sѹвѹ sѹp-пъtѹpi."

„ Кѹ toate aчeste tpeвѹe a ne гpъвi. Пe фie кape mi-nѹtѹ ꙟmnpeцѹpѹл nostpѹ snopea mѹцetѹл флaкъpiлop. O singѹpъ stpadъ stpѫmtъ, гponzѹpoasъ шi de totѹ apzъtoape se apъta maĭ mѹлtѹ кa o гѹpъ, de кѫtѹ кa o eшipe a a-чestѹĭ inфepnѹ. Ꙟmnъpatѹл se penezi ne цosѹ, фъpъ de a sъ sii ꙟn aчeastъ tpeкъtoape nepiкѹлoasъ. Eл nainti nintpe жapъtiкѹл sкѫnteitopiѹ, nintpe tpъsnitѹpiлe вoлцiлop, nintpe къdepea гpinziлop apse шi a aкonepeminteлop de фepѹ ꙟnpoшite чe niкaѹ ꙟmnpeцѹpѹл лѹĭ ... Noĭ mepцeamѹ npeste ѹnѹ nъmѫntѹ de фoкѹ, sѹвѹ ѹnѹ чepiѹ de фoкѹ, ꙟn-tpe doĭ mѹpĭ de фoкѹ."

Конфipmaцiѹnea saѹ doвedipea ѹpmeazъ dѹnъ napaцiѹne, ea este naptea чe maĭ intepe-santъ din disкѹpsѹ, къчĭ aiчe tpeвѹe opatopѹл de

www.dacoromanica.ro

a sпріжіni шi a dobedi кв temeïвpї пвterпiчe adeвървл фаптеї пе каре л'аў пропвsў шi'л tрътеаzъ, аiче ел este лівеpў de ашў desвълi toate isвoapeле шi фрвmвseцiле елоквенцеї: аiче аре de ашв îпшіра doвeziле saле шi a aпepisi saў ръstвpпа пе челе коntpаpie, de вnde вpmeаzъ къ *Anepisipea* este прівitъ ка parte прiпчiпаль а конфіpmaцiвпеї; къчї орї шi каре adeвърў, пв ва фi dobeditў înдепліпў, de кжtў пвmaї atвпче кжndў toate împrotiвipiле i se ворў sфърътma.

Конфірмацiвпеа este вnў кжmпў лівеpў пeпtpв opatopў, în каре аре sъ se îmфъцошеze deskoпepiпdвшї пвtepea жвdeкъцеї чеї sъпъtoase шi фрвmвseцiле opatopiче. Аiче tpeбвe sъ stpъбatъ кв пвtepe iпimiле askвлtъtopiлор, sъ tвпe, sъ фвлцере; toate аў sъ tpemвpe шi sъ se плече ла воачеа sa ка ла а вnвї biрвitopiў. Армеле че'ї asigвpeazъ biрвiпца лвї sжntў, ideiле пвtepпiче, temeïвpiле solide, espresiвпiле пepвoase шi întopsъtвpiле челе stpълвчitе. Ел пв аре а se лвпtа împotiва spipitвлвї кв воачеа че рече шi metodikъ а фiлosoфiлор, dаръ sъ ловеаskъ iпima, къчї ачеаsta este цiпtа вnde tpeбвe sъ'шї îndpeпte sъцeцiле: ел кваоаще кърърiле ачеstвї лаберiпtў, мерце кв фъклiеа пasiвпiлор în mжпъ шi totў ачеа че ва atiпцe, tpeбвe sъ se апріndъ saў sъ se stжпгъ dвпъ плъчереа sa.

Isворвл довезiлор. Opatopвл tpeбвe sъ'шї tpaгъ doвeziле saў temeïвpiле saле, кїаpў din miezвл materieї че tpъteazъ saў шi din alte împpeцвpърї din афаръ, însъ pелatiве кв sвцiеtвл sеў. Еле tpeбвe sъ se леце întpe sine аша фелў, ка împpeвпъ лвate sъ факъ вnў totў, din каре se кврrъ

www.dacoromanica.ro

saŭ sъ se dedъkъ Фіреще înkiepea, че аре de akъpinde în sine proposiцiъnea цeneralъ. Dovezile trebъe a se desvъli lъminatъ ші krapъ, aша ka ші чеї маї пъцinъ înцълегъtorі съ ле поатъ прічепе ші съ se îmbinъ de еле kъ denlinъtate. Елоквепца zіче Чічеро (De Orat liv II n. 87) чере a se notpіві kъ гъstъл ші kъ врекеа попорълуї: ea цinteще de a kъnъta ші a atinge snipitъріле, ші пентрu ачестъ skonъ че'шї пропъне, temeiъріле trebъe съ Фіе kъmpъnite, nu în balanца învъцацілор, dapъ în ачea a înцълесълуї kotъrъ ал тълцімеі.

Лъndъ aminte ла ачeastъ пречептъ trebъe a ni Фері de dove марі грешелі, adikъ: Лntâiъ съ nu se dovideaskъ лъkrърі kape de sine sъntъ b'depate, пе kape тоцї ле kъnoskъ, ші desnpe kape nimine nu se îndoeще, de apъnsъ Фііndъ пътаї de a лі snъne, Фъръ ka съ лі dee o importenцъ таре. Алdoіле съ nu stъrъeaskъ тълтъ asъnpa unеї dovezі, пе kape aŭ лътърito ші desvъlito îndeajъnsъ: kъчі împъtimipea de a лътърі unъ лъkrъ kъndъ este bine kъnoskътъ, nu serveще de kътъ пentru de ал злъві, ші a obosі пе askълtъtorі prin repetiцiъnі zъdarніче.

Лnшірареа довезілор. Мълці dintre pitorі zikъ kъ dovezile trebъe съ se înorъndъeaskъ trentatъ, aша înkътъ înveпъndъ kъ чеде маї мічі ші маї злабе съ пъшіаскъ ла чеде маї марі ші маї пъterніче. Чічеро însъ zіче, kъ oratorъл de odatъ trebъe se kъnpindъ snipitiле prin міжлоаче tarі пentru finitъ съ пъstrezъ ачеea че este маї пъterпікъ ші маї dечesівъ, ші kъ ла міжлокъ se пъпъ dovezile чеде маї злабе. Ачeastъ înorъndъipe de kътръ Kвintіліanъ se пътеще оте-

www.dacoromanica.ro

ріkъ, пentpъ къ astфелъ este înорændъіреа бътъ-лієї пе каре о bidemъ în Omіpъ. Nestopъ înші-рæпdъ tpъпеле sале, пъпе în фpъпte кареле челе înapmate de pesбелъ ка пaptea чea maї aлeasъ, în ъpmъ o inфantepie бpaвъ шi пъmepoase, шi ла mіж-локъ soлdaцiї чeї maї sлaбi, Дпорændъіреа dovezілор dapъ sъ se факъ dъпъ кът pekomendeazъ aчeщї doї mapї opatopї, пъпændъ întæiъ dovezілe челе soлide, каре daъ o idee бъпъ despre пpічіпа че se tpъteazъ шi de konbinцерea opatopълъї че аре despre adeвъpъл seъ пpoпъsъ, dъпъ aчeasta апої se ъpmeзъ dovezілe челе maї ъшoape, каре sпopeskъ maї mълtъ пъmepъл, шi înфine пentpъ лovipiле din ъpmъ sъ se пъstpeze dovezілe челе maї пъtepпiче, акъpopa desвъліpe sъ sъвæpшaskъ imвiпцерea asъпpa askълtъtopілор.

Чічеро æп къвæпtъл пentpъ Mapцелъs пi dъ ъпъл din челе maї фpъmoase шi maї stpълъчite esemплъpї de konфipmaцiъпe, de каре фелъ пъ aфлъmъ пічї în opatopiї чeї векї, пічї în чeї пoї. Konsълъл Mapцелъs se-ъпisъ къ Пomпeiъ împpotiвa лъї Че-заpъ, каре аџъпгæпdъ біpъitopiъ îл esiлъ din Poma, шi'л pekiamъ în ъpmъ dъпъ pъгъminцiле sena-tълъї. Чічеро apъtæпdъ mъpimea aчeстeї фapte de îndъpape zічe diktatopълъї: къ întъpпæпdъ шi pes-tatopпічіпdъ пе Mapцелъs, аъ къпъtatъ o глopie къ mълtъ maї mape de кætъ aчea, че toate біpъ-inцiле sале їаъ пътътъ агопisi: пentpъ къ în ade-въpъ aлteле împaptъ къ dæпsъл onoapea tpiъmфъ-pілор sале, кæпdъ îndъpapea este o віptъte че пъ se împъpцъще къ nimine. Пpoпosiцiъпea aчeasta o konфipmъ saъ dovideщe пpin o лаъdъ mъpeaцъ фъkъtъ лъї Чезаpъ, шi maї къ samъ sпpіжiпitъ пpin

www.dacoromanica.ro

tpeĭ temeiȣpĭ пpe кѫtȣ̆ de пȣtepniче, пpe atѫta шi de stpълȣчite; ел înчепе în ȣpmъtopiȣл кiпȣ̆:

„ Еȣ̆ кȣџetȣ̆ adese ꙟn mine ꙟnsȣmĭ шi simtȣ̆ о плъчере адевъратъ de a spȣne, къ фаптеле челе марĭ але ресбелъitорiлор nostpi челор maĭ репȣmiџĭ, ачеле але sȣверапiлор челор maĭ stpълȣчiџĭ, шi ачеле але паџiȣпiлор челор maĭ ресбелȣitoape din ȣniвepsȣ̆, пȣ se poțȣ̆ asemъпа кȣ але tале, de s'арȣ̆ черчеta шi mъpimea ресбелелор, шi mȣлџimea бътълiiлор, шi фелiȣpimea џерiлор, шi репеџȣnea isпpъвiлор, шi deosebimea ꙟntpeпpinđepiлор. Тȣ aĭ sȣпȣsȣ̆ прin вipȣinџĭ ȣпȣ̆ пȣmepȣ̆ mape de пъмѫntȣpĭ despъpџite ȣniле de алтеле прin ꙟntindepĭ nemъpџinite, шi tȣ ка вipȣitopiȣ̆ ле-aĭ калкаtȣ̆ кȣ atѫta репеџȣne, кȣ кѫtȣ̆ арȣ̆ фi пȣtȣto фаче ȣпȣ̆ кълъtopiȣ̆. Арȣ̆ tpeбȣi ка чiпева de бȣпъ вое sъ se opбeaskъ, пentpȣ de a tъгъdȣi къ asemine isпpъвi пȣ sѫntȣ̆ аша de mapĭ, ꙟпкѫtȣ̆ sъ пȣ ꙟntpeaкъ пе toate ачеле че noĭ пе-amȣ̆ фi пȣtȣtȣ̆ ꙟпкiпȣi. Ꙟnsъ афаръ de ачеаsta este ꙟпкъ чева, кȣ mȣлtȣ̆ maĭ mape шi maĭ de mipatȣ̆.

1) Къчĭ ꙟn привinџа фаптелор de ресбелȣ̆ sѫntȣ̆ оamenĭ каре претindȣ̆ а miкшȣpa stpълȣчipea лор, вpѫndȣ̆ de a dobedi къ soлdatȣл se ꙟmпъртъшъџе de глоpie кȣ шефȣл sеȣ̆, каре sinгȣpȣ̆ пȣ поате ашĭ о ꙟпsȣшi; ꙟntpȣ адевъpȣ̆, пȣtерea tpȣпелор, ꙟndemъnapea локȣpiлор, аџȣtopȣл аліаџiлор, apmateле пе вале, ꙟпlesnipea провiзȣпiлор, toate ачеste фъpъ de ꙟndoeаlъ конфъпtȣeskȣ̆ mȣлtȣ̆ ла вipȣinџъ. Noрокȣл maĭ кȣ samъ se кpede a аве чеа maĭ mape пapte, шi se привеџе maĭ ка sinгȣpа прiчinъ a isпpъвiлор челор бȣne. Тȣ ꙟnsъ, ꙟn ачеаsta пȣ aĭ пе nimine de soџȣ̆, nічĭ сapъшĭ пе вpe ȣпȣл каре sъ поаtъ aџĭ ꙟmпъpџi глоpia, пе каре ꙟndъpapea ta aȣ̆ капаtato. Орi шi кѫtȣ̆ de stpълȣчitъ sъ фiе еа, dȣпъ кȣmȣ̆ ꙟn адевъpȣ̆ шi este, sinгȣpȣ̆ пȣmaĭ tȣ о aĭ ꙟn toatъ ꙟntpeџimea eĭ. Nічĭ soлdatȣл, nічĭ офiџipȣл, nічĭ tpȣпеле nedestpe, nічĭ челе кълъpeџe пȣ poțȣ a о претinde. Ꙟnsȣшi порокȣл ачеstȣ̆ domnȣ̆ mѫndpȣ ал ꙟntѫmплъpiлор omenешџĭ, пȣ поате nimiкȣ̆ sъ'џĭ pineaskъ din ачеаstъ оnoape, ел џ'о ꙟпгѫndȣe шi ꙟпȣpedinџaзъ къ џi se кȣвiпe ꙟndeплinȣ̆, пentpȣ къ ꙟndpъsneала

www.dacoromanica.ro

ші ꙟntѫmпларea нѕ se aфлъ нічї odатъ аколо, ѕnde dom-
неще ꙟnцълепчіѕнea.

2) Тѕ aї ѕѕбцѕгatѕ nenѕmъpate nonoape, ꙟmпръщiete ꙟn maї mѕлte цepї deoseбite, каpe'sѕ ꙟnфpiкoшate npin sълбътъчia лоp, dapъ ші кapе'sѕ лinsite de totѕ ачеea че'ї denевое ꙟntpѕ a se апъpa. Кѕ toate aчeste ꙟnsъ tѕ nѕ aї ꙟmбinsѕ atѕnчї ꙟn еле de кѫtѕ nѕmaї aчеea че s'aѕ кѕвenitѕ a ꙟmвinцe, къчї nimiкъ nѕ este аша de nѕtepnikѕ ші de кѕm-плitѕ пе кapе фepѕл ші siла sъ n'o noatъ ꙟnфine ꙟn-фpѫнце. De a se ꙟnфpѫna ꙟnsъ пе sine ꙟnsѕші, de a ꙟnъdѕші simцimintеле saле, de a nѕne фpѫѕ віpѕinцiї, de a pidiка пе ѕnѕ neamiкѕ къzѕtѕ, пе ѕnѕ neamiкѕ ꙟnsemnatѕ npin naщepea sa, npin snipitѕл seѕ, npin кѕpaжѕл seѕ, ші nѕ nѕmaї de aл pidiка, dapъ de aл пъne ꙟntp'o stape de nopочipе кѕ mѕлtѕ maї nалtъ de кѕm se aфлa nainte de къdepea sa: ꙟn aчestѕ kinѕ de a лѕкpa, este de a se asъmъna, eѕ nѕ ziкѕ кѕ чеї maї mapї oamini, dapъ a se фaче maї deonotpiвъ кѕ ziniї.

3) О Чезаpe! ꙟntpѕ adевъpѕ віpѕinцiле taле se воpѕ чiti ꙟn аналеле noastpe, ші ꙟn aчеле maї але tѕtѕpop nonoapелоp, ші ѕpmaшiї чеї maї tѫpziї, нічї odatъ nѕ воpѕ тъче лаѕdеле taле. Кѕ toate aчeste кѫndѕ se чiteщe, saѕ se aѕde istopisindѕ фante de pesбeлѕ ші de лѕnte, se ꙟntѫmплъ nѕ щiѕ кѕm къ mipapea че еле deщeantъ ꙟn noї, este amestекatъ de stpigъpiле челе tѕmѕлtѕoase але soлdaцiлоp, ші de sѕnetѕл чел stpъбътъtopiѕ ал tpomбeteлоp; кѫndѕ ꙟnsъ din ꙟmпpotiкъ se istopiseщe o фantъ, ꙟn-кapе se apatъ ꙟndѕpapea, dѕлчеaцa, dpentatea, кѕmnъtatea, ꙟnцълепчiѕnea, ші maї кѕ samъ dакъ ea s'aѕ фъкѕtѕ ꙟm-npotiва mѫnieї, кapе'ї nizmaшъ totdeaѕna жѕdeкъцeї челеї dpente, ші ꙟn віpѕinцї фipeщe mѫndpъ ші nлinъ de o-бpъzniчie, istopisipea, фanteї aчestia ziкѕ, nъnъ ші ꙟn is-topisipiле челе ꙟnкinѕite, npodѕче ꙟn noї ѕnѕ simцimѫntѕ atѫtѕ de dѕлче ші de вiѕ, ꙟn onoapea aчелоpa че ле-aѕ sъвѫpшitѕ, ꙟnкѫtѕ nѕ ne nѕtemѕ stъnѫni de a nѕї onopa кiapѕ ші atѕnче, кѫndѕ nѕ 'iamѕ фi кѕnoskѕtѕ нічї de кѕmѕ. Тѕ ꙟnsъ пе кapе sѫntemѕ nopочiцї de a te авea nain-tea oкiлоp nostpi, aкъpѕea anлeкъpї ші simцiminte nъѕn-tpiче лi кѕnoaщemѕ, tѕ aкъpѕea, skonѕpї nѕ цinteskѕ de кѫtѕ de a da penѕблiчеї totѕ aчеea че фѕpia pesбeлѕлѕї

www.dacoromanica.ro

пе-аȣ лȣatȣ; кȣ че лаȣde, кȣ че кȣвinte пліне de zелȣ ші de респектȣ, пȣtemȣ a te ꙟнкредінца de рекȣноштінца noastrъ? Аша Чезаре, аіче toate'sȣ simцitoape пентрȣ o astфелȣ de цепеpositate, ꙟnsȣші mȣpiї ачеstia se парȣ a търтȣpisi вȣкȣpia лор, пентрȣ къ ле-аі datȣ stpълȣчіреа чеа веке, ші аі statopnічitȣ senatȣл ꙟн пȣtepea sa de maї nainte.“

Masiлionȣ лȣъndȣ dpentȣ пропоsiцiȣне къ: „*Ȣnȣ прінчіпе че se stȣпѫнеще де пasiȣnea резбелȣлȣі este o непорочіре кȣтплitъ пентрȣ omінipe, ші пȣ лasъ дȣпъ sine де кътȣ ȣръ ші блestemȣ*“ o конфіртъ în ȣpmътopiȣл кіпȣ:

„Мъріреа ȣнȣі прінчіпе ambiцiosȣ este пȣрȣреа sъпцepoasъ ші sȣпȣsъ челеі maї tepiвіле ȣpі a попоарелор; поate къ вре ȣнȣ smintitȣ ва лъȣda віpтȣінцiле лȣі, dapъ провінціїле, політііле, ші кѫмпііле ворȣ плѫнце; поate къ'ї ворȣ пalцa monȣmente фaлnіче ка sъ'ї nemȣpeaskъ фаnteле лȣі, ꙟnsъ sȣpпътȣріле atѫtop політії odinioapъ ꙟnфлopite, пȣstiipiле atѫtop кѫмпії лinsite de подоабеле лор, рȣiнеле atѫtop zidipї sȣвȣ каре zakȣ mȣлцime de четъцъnї nачнічї; toate aчeste ворȣ фі atѫte monȣmente ꙟnфіоръtoape, каре ворȣ вечнічі zъdъpnічia ші невȣnia лȣї; ел ва treчe ка o апъ repede ші tȣлбȣpe ка sъ ꙟnneче пътъntȣл, eapъ пȣ ка ȣnȣ piȣ влѫndȣ ші лinȣ ка sъ'л adъpe ші sъ'л ꙟnавȣцaskъ; ȣpmaшii лȣї поate ѫл ворȣ пȣne ꙟntpe pesвелȣitopii чеї репȣmiцї, eapъ нічї odatъ ꙟntpe кѫpmȣitopii чеї вȣnї, ші istopia domnipeї sале пȣ'л ва ꙟnsemna de кътȣ пентрȣ a adȣче aminte de nenopopiле че аȣ прічінȣitȣ omінipeї. Поate къ mѫndpia sa ва фі ꙟndpъsnitȣ a se палца пънъ ла черiȣ, къ капȣл seȣ ва фі atinsȣ noȣpiї, къ фаnteле sале sъ'ї фі fostȣ deopotpiвъ кȣ dopinцiле; ꙟnsъ toatъ mъpipea aчeasta пȣ ва фі ꙟn фіne de кътȣ o zъdъpnічie netpeвnікъ, каре ва лъsa dȣпъ dъnsa nȣmaї влestemȣл веакȣpiлор.“

Anepisipea saȣ pefȣtaцiȣnea este sфъpmapea doвezілор пе каре ле пȣне naintea opatopȣлȣї кontpapiї, saȣ пе каре însȣшї ел ші ле фаче, întpeвȣінцindȣ aчestȣ mіжлокȣ nȣmaї ка o stpatiцimъ пентрȣ ка maї віne ші maї лȣminosȣ sъ факъ a-

www.dacoromanica.ro

deвървȣл че'л ȣпрiжiнеще. Ꙟн анерiсiре се чере ка ораторȣ съ аiбъ iскȣсiнцъ шi адресъ пентрȣ ка съ щiе де ȣнде шi кȣм апȣка темеiȣрiле контрарiȣлȣi пентрȣ а i ле апȣла. Анерiсiреа кътe одатъ се пȣне наintea конфiрмацiȣнеi шi маi кȣ самъ атȣнче кънdȣ се кȣноаще къ контрарiȣл аȣ фъкȣтȣ оаре каре лȣкраре iнтре аскȣлтъторi, шi къ доведiле сале пестȣрнътоаре с'арȣ прiмi кȣ ръчеалъ. De мȣлте орi анерiсiреа се фаче де одатъ кȣ конфiрмацiȣнеа, шi еаръшi мȣлцi дiнтре рiторi нȣ ле деосебескȣ нiчi де кȣм. Чiчеро ziче: De Orat. II. 81 кȣм къ: „Нȣ веi пȣте доведi нiчi веi сфарма ачееа че те iмпротiвеще, дакъ нȣ веi ȣпрiжiнi ачееа че анерi: нiчi веi пȣте iншiра мiжлоачеле тале фъръ де а анерiсi пе ачеле але контрарiȣлȣi; ачесте доȣе лȣкрȣрi сънтȣ ȣнiте дiн натȣръ, дiн скопȣл шi кiарȣ дiн iнтребȣiнцареа лор.“

Анерiсiреа се фаче с'аȣ сфъртъндȣ прiнчiнiiле пе каре контрарiȣл аȣ ашъzатȣ доведiле сале, саȣ аръттъндȣ къ дiн прiнчiпii бȣне, с'аȣ трасȣ ȣрмърi реле.

Еатъ кȣм Dimostenȣ анерiсеще iн кȣвънтȣл сеȣ пентрȣ Коронъ нжреле рiдiкате асȣпраi де неамiкȣл сеȣ Есхiнȣ:

„Ненорочiтȣле, дакъ перiчȣнеа пȣблiкъ есте ачееа че те ȣмпле акȣм де ꙟндръзнеалъ, кънdȣ тȣ дiн ꙟмпротiвъ аi требȣi ка съ цемi кȣ ноi, чеаркъ даръ де а аръта вре ȣна дiн фаптеле меле каре н'аȣ цiнтiтȣ де а ꙟнлътȣра ненорочiрiле, че аȣ фостȣ вътъмътоареноȣъ дiн непревiдере. Претȣтiнденеа ȣнде амȣ фостȣ ꙟн амбасадъ, пȣтȣт'аȣ оаре чева асȣпра ме оамiнii лȣi Фiлiпȣ? Нȣ, нiчi одатъ, нȣ, нiчi ꙟнтр'ȣнȣ локȣ, нiчi ꙟн Теzалiа, нiчi ꙟн Трачiа, нiчi ꙟн Бiзанца, нiчi ꙟн Теба, нiчi ꙟн Iлiрiа.

www.dacoromanica.ro

Ꙟnsъ totȣ ачеа че eȣ фъчemȣ singȣpȣ кȣ кȣвъntȣл, Фiлinȣ о ȣфъpma кȣ пȣtepea, шi tȣ пȣ te pȣшinezĭ de a mъ mȣstpa, шi amĭ чepe sokoteaлъ! Кiapȣ ачestȣ Dimostenȣ din кape фачĭ ȣпȣ omȣ ȣлавȣ, вpoeщĭ sъ фi фostȣ ȣфъpъmatȣ apmateлe лȣĭ Фiлinȣ, шi кȣ че? кȣ кȣвъntȣл, къчĭ пȣmaĭ кȣвъntȣл жmĭ sta Ꙟn пȣtepe: eȣ пȣ авemȣ nічĭ apme, nічĭ авȣцiĭ, nічĭ komanda tpȣпeлop, шi пȣmaĭ tȣ eщĭ atжtȣ de Ꙟnpъȣtъцitȣ ка sъ mъ Ꙟnкȣлnezĭ. Dapъ oape че пȣtea, шi че tpeвȣea sъ фaкъ opatopȣл Ateneĭ? A bide pъȣл Ꙟn пaцepea sa, aл Ꙟnкȣnoaшe aлtopa, ачеа че amȣ фъкȣt'o; a Ꙟntimпina dȣпe пȣtinцъ, Ꙟntжpziepiлe, pretestȣpiлe чeлe neadeвъpate, Ꙟmпpotiвipiлe чeлe плine de intepesȣ; disпpeцȣpiлe, гpeшeлeлe, totȣ фeлȣл de Ꙟmпedeкъpĭ, че'sȣ фoapte вine кȣnoskȣte Ꙟntpe pepȣвлiчeлe noastpe aлiate шi zaлȣze, шi ачeasta amȣ фъкȣt'o; a пȣne Ꙟmпpotiва tȣtȣpop гpeȣtъцiлop ачestopъ zeлȣл, гpaвъ, ȣвipea datopinцiлop, amiчiцiа, ȣnipea, шi ачeasta amȣ фъкȣt'o. Пentpȣ фie кape din пȣntȣpiлe ачeste вoiȣ Ꙟnфpȣnta пe opĭ кape m'apȣ sokoti кȣлпaпȣ; шi daкъ mъ Ꙟntpeaвъ, кȣm dapъ Фiлinȣ aȣ пȣtȣtȣ въ Ꙟnвinъ? opĭ шi чine ва pesпȣnde пentpȣ mine: Пpin apmateлe saлe кape s'aȣ Ꙟntinsȣ Ꙟn toate пъpцiлe, пpin aȣpȣл seȣ кape aȣ mitȣitȣ пe toцĭ. Eȣ пȣ epamȣ Ꙟn stape de a mъ лȣпta nічĭ кȣ ȣna nічĭ кȣ aлta, къчĭ n'авemȣ nічĭ komopĭ, nічĭ soлdaцĭ. Ꙟnsъ пentpȣ ачeea че atжpna de mine, Ꙟndpъsneskȣ de a ziче къ amȣ Ꙟnвinsȣ пe Фiлinȣ, шi кȣmȣ? пe пpimindȣĭ dapȣpiлe шi asвъpлindȣĭ amъцitoapeлe жȣpȣinцĭ. Къчĭ къndȣ ȣnȣ omȣ se лasъ de a se mitȣi, atȣnчĭ mitȣitopiȣл пoate ziче къ aȣ tpiȣmфatȣ asȣпpa лȣĭ; къndȣ Ꙟnsъ ачesta pъmжne nemitȣitȣ, eл пoate ziче къ aȣ tpiȣmфatȣ asȣпpa mitȣitopiȣлȣĭ seȣ. Aшa dapъ, Ꙟntpȣ кътȣ Atena aȣ atжpnatȣ de Dimostenȣ, ea aȣ фostȣ вipȣitoape, ea aȣ фostȣ пe'mвinsъ."

Eatъ doȣe esemплȣpĭ sкoasъ de istopia Imпepiiлop de Цiosȣ de Лeвo. Чeл întъĭ a лȣĭ Opmida пoate sepвi ка modeлȣ de konфimaцiȣne, чeл de a doiлe a лȣĭ Вendoe ка de aпepisipe лȣĭ Opmida în кaȣza sa.

www.dacoromanica.ro

Ормida арȣнкatȣ̆ în фере naintea sȣнȣшілор, лі ворбеще:

„ О! воï мартȣрï ші ȣрzitорï непорочірілор меле, sклавȣл че въ stъ nainte este 'реџеле воstрȣ. Еȣ̆ нȣ ꙟntimпinȣ̆ de кътȣ̆ окаръ ꙟн прівіріле ачеste, ꙟн каре odiniоаръ нȣ ві-deamȣ̆ de кътȣ̆ respektȣ̆ ші фрікъ. Онорatȣ̆ пънъ ꙟн zi-оа ачеаsta, ꙟмбръкatȣ̆ кȣ пȣрпȣра чеа маï stрълȣчitоаре, domнȣ̆ peste чеа маï пȣternікъ Imперie че se лȣмineazъ de soаре, Dȣмnezeȣл чел маï nалtȣ̆ ал Персiеï, еатъмъ ꙟнкъркatȣ̆ de ланцȣрï, акоперitȣ̆ de deфъimï, ші арȣнкatȣ̆ ꙟн чеа маï de пе ȣрмъ tікълошie. Еȣ̆ sъntȣ̆ nesȣферitȣ̆ naintea воаstръ, ші ȣра че авеџï въ ꙟнкрedinџаzъ къ ꙟнвредnічеskȣ̆ ꙟнфрікошателе ачеste tрътрï: dаръ de че ші stръношiï меï, Монархiï ачещï бірȣitорï, ꙟнtemeitорiï ачеsteï imперiï, каре аȣ̆ лъsatȣ̆ ȣрмашілор dрепtȣріле че аȣ къщіgatȣ̆ sпре оноареа воаstръ кȣ фапtеле лор челе немȣрitоаре? Окъріле кȣ каре мъ ꙟнфрȣntaџï каdȣ̆ asȣпра лор: аша, тоџï Sasanizii џеmȣ̆ кȣ mine ꙟнtр' о temniџъ плінъ de ꙟнtȣнерікȣ̆; еï din преȣнъ кȣ mine zакȣ̆ арȣнкаџï ꙟн пȣлбере, Artaksersiï, Sanopiï, Xozpoezii tремȣръ кȣ mine ла прівіреа ȣнȣï temnічерiȣ̆ не ꙟнdȣръторіȣ̆, еï ащеаптъ калъȣл.

Dакъ ꙟнsъ dрепtȣріле челе маï sфinte s'аȣ̆ щерsȣ̆ din inimiле воаstре, dакъ леџіле нȣ аȣ̆ маï мȣлtȣ̆ пȣtере, dакъ воï кълкаџï ꙟн пічioаре мъріреа sȣверанъ, dрепtatea ші рекȣноштinџа, аskȣлtaџï ꙟнкъ odatъ пе реџеле воstрȣ, аskȣлtaџï іȣбіреа меа пентрȣ Персia; не еа о simtȣ̆ ꙟнкъ бътъndȣ̆, ꙟмпротіва тȣtȣрор окъріlор че'мï фачеџï, ші еа нȣ se ва stъnџе de кътȣ̆ de odatъ кȣ mine. Satpaпілор ші domnілор, воï џineџï ꙟн брацеле воаstре колоанеле челе маï нобіле, ачелеï маï пȣtерniче ші ачелеï маï векï Imперiï din ȣniversȣ̆: револtа ꙟнsъ astъzï лі sгȣdȣе, ші воï авеџï sъ ле ꙟнtъріџï, воъ ві se кȣвine а sпріжinі ачеastъ мъреаџъ zidіре, акърia къdере въ ва sфърма. Че веџï фаче кȣ пȣтереа воаstръ, кънdȣ̆ нȣ este маï мȣлtȣ̆ sȣпȣнере? Фівеџï воï марï? dакъ тоаte se nimічеskȣ sȣбȣ пічioареле воаstре? ръsврътіреа конфȣndъ рангȣріле, рidікъ пȣлбереа statȣрілор, рȣмпе ланцȣл ачел полiтікȣ̆ каре se deштinde de ла Прінчіпе пънъ ла чел

www.dacoromanica.ro

maĭ de пе ȣpmъ dintpe sȣпȣшiĭ seĭ. Ȣпȣ ваsȣ tpeбȣe neапъpatȣ ка sъ se sфapme, dакъ фiекаpe dintpe въвлашĭ ва апȣка кътma, шi пȣ ва asкȣлta de кътȣ de капpiцȣpiле sале. Boĭ акȣma sъnteцĭ бъntȣiцĭ de o фȣptȣпъ кȣmплitъ; Bapamȣ ape ꙟn пȣtepea sa apmateле, ел desфpъneazъ tpȣпеле воаstpe, pidiкъ пpовinцiiле, ameninцъ de a ꙟпкълка, de a апpinde шi de a вapsa sъпцеле Пepsieĭ ꙟntpeцĭ. Че minȣntȣ aцĭ алеsȣ пentpȣ de a въ mъntȣi de Pецеле воstpȣ? Nічĭ odatъ пȣ aцĭ авȣtȣ maĭ mape певое de ȣпȣ шефȣ, de кътȣ акȣmȣ, шi ачеstȣ шефȣ фiва Xospoe? Eȣ щiȣ къ воĭ apȣпкацĭ okiĭ asȣпpa лȣĭ: ꙟпsъ кpedeцĭ ачелȣia че л'aȣ въzȣtȣ пъsкъndȣsъ, ачелȣia че'л aȣ въzȣtȣ кpesкъndȣ плекъpiле sале челе pеле, пе каpe ꙟпгpiжipea пъpiнцаsкъ пȣ ле-aȣ пȣtȣtȣ ꙟndpenta. Oape tpeбȣе sъ ꙟпкȣлпezȣ пе фiȣл meȣ? ꙟпsъ ачеstȣ фiȣ пeпopочitȣ ва фi ȣpцia Пepsieĭ. Nічĭ odatъ пȣ amȣ кȣпоsкȣtȣ ꙟn tpъпsȣл вpe ȣпȣл din каpактеpȣpiле mъpipeĭ pецещĭ, фъpъ de цеnie, фъpъ de sпipitȣ, sклавȣ пasȣniiлop sале, пе'mпъкатȣ ꙟn dopinцiле sале, dedatȣ фъpъ цiȣdeкатъ ла toate капpiцȣpiле, апpinsȣ, nedomолitȣ, neominosȣ; аша de лакомȣ пentpȣ авȣцiĭ, пpе кътȣ de neпъsъtopiȣ пentpȣ oпоаpe шi mъpipe, neamiкȣ пъчеĭ, deoпotpiвъ neвpedniкȣ ꙟntpȣ a se кърmȣi шi a asкȣлta ȣпȣ sфatȣ вȣпȣ; жȣdeкацĭ despre ꙟпsȣшipiле inimiĭ sале, dȣпъ аеpȣл чел posomopъtȣ шi sелбаtiкȣ че se apatъ ꙟn пpiвipiле sале.

Dакъ ꙟndъpъtnічia воаstpъ воеще de a sкimба Пpinчiпiле, dакъ воĭ пȣ пȣteцĭ sȣфepi пе Opmida, ел въ ꙟпфъцошаzъ ȣпȣ Peцe: ачеsta este фpateле лȣĭ Xospoe, ꙟпsъ, ел пȣ i se asamъпъ nічĭ кȣ sпipitȣл, nічĭ кȣ каpакtеpȣл. Maĭ пopочitȣ de кътȣ Opmida, maĭ вpednікȣ de a domni de кътȣ Xospoe, ел ва фаче ка sъ pевiezъ пе aчещĭ Monapxĭ ꙟпцелепцĭ шi цепеpошĭ, акъpopa amintipe въ este atъtȣ de npeцioasъ. Baĭ! eȣ amȣ пъшitȣ пе ȣpmеле лop, пȣ amȣ mъpitȣ eȣ віpȣinцiле лop? ꙟntpeбацĭ пе Tȣpчĭ каpe astъzĭ въ плъtesкȣ tpiбȣtȣл пе каpe воĭ л'aцĭ apъпкatȣ asȣпpалi; ꙟntpeвацĭ пе Dilimniцĭ пе каpe i'amȣ stpъmtopitȣ ꙟп mȣпцiĭ лop a sъ sȣпȣne жȣгȣлȣĭ че пȣ'л воe ал пȣpta; ꙟntpeбацĭ пе Pomani, каpe плъпгȣ nepdepea Maptipoполȣлȣĭ.

www.dacoromanica.ro

Ei bine! de a 'mi vila toate triumfurile, aceasta este naintea ochilor mei ca unŭ visŭ strălucitŭ, care nu'mi lasă de cătŭ ticăloşia şi aşteptarea unei morţi crude. Fie! eŭ însu'mi îngădui de a mă uita; însă voi trebue să lucraţi aşa, ca Persia să nu se căească.

Bendoe aliatul familiei regeşti respunde lui Ormida anepisindui ziseле.

„Ceneroşilor Persi, pe care ura tiraniei vă leagă totŭ cu acele simţiminte, auziţi tiranul vostru, care din adîncul temniţei sale pretinde încă de a domni preste voi? el vă vorbeşte cu unŭ tonŭ poroncitorŭ, el vă prescrie legi, el încuĺpează pe fiiul seŭ, el decideză de suĺptrul ce cu dreptul i s'aŭ smulsŭ din mânele sale cele mânjite de sânge. Cu toată străncinarea căderei sale, totuşi încă nu ş'aŭ venitŭ în sine din ameţirea la care 'l pălmasă puterea suverană, şi pe care altŭ de răŭ aŭ întrebuinţat'o. El îndrăzneşte a vă da sfaturi, cândŭ el pe sine însuşi nu s'aŭ pututŭ sfătui. Ce garanţă vă dă despre statornicia sfaturilor sale. Fiva aceasta soarta lui? el este în fere şi arŭ vroi fără de îndoeală ca să vă facă partaşi neporocirilor sale.

Nu, Ormida, noi nu ne-amŭ împărtăşitŭ de nelegiuirile tale, nici nu vomŭ împărţi urgiile tale.

Cu ce obrazŭ îndrăzneşte el de a osândi pe revoltanţi, cândŭ el este cel întâiŭ revoltantŭ împrotiva tuturor legilor Persiei? Cu ce obrazŭ îndrăzneşte de a se asămăna strămoşilor sei, a căror aminitire o desonoreză? Domnia lui nu aŭ fostŭ de cătŭ o tâlhărie, tronul unŭ eşafodŭ omoritorŭ, pe care acestŭ calăŭ al Persiei l'aŭ împlutŭ de sângele supuşilor sei. Aruncaţi privirile asupra Tigrului care este plinŭ de atâtea cadavruri înmormântate în apele sale. El arŭ fi doritŭ ca să facă din toată Persia unŭ mormântŭ largŭ; monstru însătatŭ de omoruri, care nu vroea a domni de cătŭ peste morţi!

Îi este uşorŭ lui de a decida despre meritul fiilor sei; îi este uşorŭ de a ne însemna unŭ monarhŭ a căruea datorinţi nici odată nu le-aŭ cunoscutŭ. Ormida în-

www.dacoromanica.ro

чеtеаzъ de a ворві ка ȣнȣ̆ stъпънȣ̆, ꙟпчеtеаzъ de a ni аръta леџіле noastре; еле stрігъ asȣпра капȣлȣї tъȣ̆, еле te sфарmъ, шi tȣ nȣ aї de кътȣ̆ de a sȣферi ȣрџia лор.

Пъріnte пе кътȣ̆ de пе'ndȣръторіȣ̆ пе atъta шi de варварȣ̆ Monархȣ̆, жџї резвȣnї asȣпра фіїȣлȣї tъȣ̆ din непȣtinџa ꙟп каре te афлі акȣm tȣ, пentрȣ de a mȣnчі пе sȣпȣшiї tъї. Тȣ nȣ пе ꙟпфъџошезї поȣъ пе чел maї tъпърȣ̆ dintре фііі tъї, de кътȣ̆ пentрȣ de a дефъїma дрептȣріле naтȣрiї, tȣ te sілеџї de a прелȣпџі пелеџіȣіріле tале пъпъ шi dȣпъ moартеа ta.

Кȣ tрівȣtȣл чі nі'л плътеskȣ̆ Тȣрчiї: tȣ te ꙟпmъndреџї, dаръ оаре ꙟл пȣtemȣ̆ ꙟпsȣшi кȣражȣлȣї tъȣ̆? Тȣ nічї оdatъ nȣ aї skosȣ̆ saвia, de кътȣ̆ asȣпра sȣпȣшiлор tъї: вравȣра solдаџiлор nostрi aȣ̆ вȣпȣsȣ̆ ачеastъ naџiȣne варваръ. Тȣ ворвеџї desпре Dilimnіџї, dаръ пе еї крȣzimea ta 'iaȣ̆ ръsврътitȣ̆. Вaї! аша de tікълошi шi ꙟпкъ mȣлtȣ̆ maї орві шi maї mішeї de кътȣ̆ попорȣл ачеstȣ џенеросȣ̆, noї џ'amȣ̆ datȣ̆ враџiле noastре пentрȣ de а-л ꙟmвinџe, кънdȣ̆ noї tребȣemȣ̆ de a ȣрma есеmплȣлȣї лор. ꙟndръzнеџї tȣ de a nі zіче къ Romanії плънгȣ̆ пердереа поліtiiлор лор! ꙟпsъ еї maї кȣ samъ ръdȣ̆ de ꙟmвinџеріле noastре; џерmȣріле флȣвiȣлȣї Араксȣ̆, ꙟпкъ фȣmегъ de sъnџеле резвелȣitоріlор nostрi.

Komоріле tале џеmȣ̆ de mȣлџimea аȣрȣлȣї шi a арџintȣлȣї, еаръ каsеле noastре sъntȣ̆ пȣstiї, полiтiiле шi къmпȣріле noastре sъntȣ̆ teaтрȣ челор maї ꙟпфрікоmate tiкълошiї. Тіранȣ̆ пе'ndȣръторіȣ̆, каре sфъшiї попоареле tале, каре te adъпi de sъnџеле лор, maї mȣлtȣ̆ asъmъnатȣ̆ tigрiлор din Ірkania, de кътȣ̆ челоралалџї локȣitорi aї statȣріlор tале, пеї de dinaintea окiлор nostрi, ꙟntоарпъте ꙟп ꙟпкісоріле челе ꙟntȣnекоаsе пе каре ле ȣmплеаї кȣ ланџȣріле noastре, mерџї шi аколо аџентаџї osъnda, аша ка moартеа ta sъ ꙟndреptezъ ръȣtъџiле пе каре кȣ naшeреа ta ле-aї прічinȣitȣ̆ Персіеї, шi еа пentрȣ mъntȣiреа omіnireї ꙟntреџi, sъ аръте лȣmiї къ ȣnȣ̆ Реџе ꙟпчеtеаzъ de a maї фi Реџе, кънdȣ̆ se фаче пеаmікȣ̆ попорȣлȣї пе каре'л гȣвернеаzъ.

Пероpаџiȣnеа saȣ̆ епілогȣл este partea чеа maї de пе ȣрmъ кȣ каре se înкеїe diskȣрsȣл ораtoрікȣ̆.

www.dacoromanica.ro

Ea ѕрmeазъ îndatъ dѕпъ komфіpmaцiѕne, шi opa-torѕл în tpжnsa tpeвѕe sъ ĭa samъ лa doѕe лѕ-kpѕpĭ: întъĭ de a peкanitѕлa doвeziлe saлe чeлe maĭ de къпitenie npe kape лe-aѕ̆ înшipatѕ în kon-фipmaцiѕne, ши aлdoiлe sъ se sipгѕeaskъ a îm-вinцe kѕ deплinъtate лpe askѕлtъtopiĭ seĭ, лѕmi-нъndѕлe snipitѕл шi îmпъtimindѕлe inima. Пentpѕ aчestѕ̆ фinitѕ̆ opatopѕл nѕ tpeвѕe sъ zikъ ni-mikъ чe apѕ̆ фi nenѕtepnikѕ̆ шi neфoлositopiѕ̆, dapъ se întpeвѕinцeze toatъ mъestpiea, шi фepmeкѕл e-лokвenцeĭ; aшa kѕвintele sъ фie нѕtepniчe, esnpe-siѕniлe вiĭ, фiгѕpiлe вapiate, noвiлe, înaвѕцite, шi nлine de фpѕmseцъ; к'ѕnѕ̆ kѕвжntѕ̆ stiлѕл sъ фie nлinѕ̆, nepвosѕ̆, nopnitѕ̆ шi maĭ kѕ samъ npeчizѕ̆, eapъ ideiлe sъ se ѕpmeze kѕ чea maĭ mape peneцiѕne.

Ѕnѕ̆ diskѕpsѕ̆ se noate înкie în tpeĭ kinѕpĭ. Кжndѕ̆ matepiea nѕ este npea întinsъ шi opatopѕл nѕ este însѕфлeцitѕ̆ de вpe o nasiѕne mape, a-tѕnчe se mъpцineшe în o *жnкiepe simnлѕ*. Aшa în kълъtopiea лѕĭ Teлemakѕ̆ npin Kъmniĭ Eлiseĭ, ѕmвpa лѕĭ Akpizie dѕnъ чe aѕ̆ adѕsѕ̆ aminte tъ-nъpѕлѕĭ npinчine desnpe datopinцiлe peцiлop шi desnpe nedensiлe peцiлop чeлop peĭ, înкeĭe diskѕp-sѕл în ѕpmъtopiѕл kinѕ̆:

„Temete dapъ фiѕл meѕ̆, temete desnpe o ѕpmape aшa de nepikѕлoasъ; жnapmeazite kѕ kѕpaжѕ жnsѕцi жm-npotiвa ta, жmnpotiвa nasiѕniлop шi a лingѕшitopiлop tъĭ."

Kъndѕ̆ opatopѕл în kѕвжntapea sa вa фi apъtatѕ̆ maĭ mѕлte npiчinĭ шi temeiѕpĭ, шi вpжndѕ̆ a înкeĭe, eл лe peneteazъ înkъ odatъ, aчeasta лѕkpape se nѕmeшe *жnкeĭepe peкanitѕлatiвѕ*. Жn aчestѕ̆ kinѕ̆ Masiлionѕ̆ înкeĭe npin o peкanitѕлaцiѕne, minѕnatѕл

www.dacoromanica.ro

seŭ кѫвѫнцĭŭ *asŭnpa морцiĭ пъкѫtosŭлŭĭ шi a дрепtŭлŭĭ:*

„ Фрацiлор meĭ, реФлекцiŭнiле aiче'sŭ de npisosŭ. Asфелŭ este moaptea ачелор че aŭ вецŭitŭ ꙟn Фрiка Domнŭлŭĭ; moaptea лор, este прецiоasъ naintea лŭĭ Dŭmnezeŭ, ка шi вiаца лор. Astфелŭ este вреdnikŭ de плѫнsŭ Фinitŭл ачелор че л'aŭ ŭitatŭ пъnъ ꙟn оара ачеasta din ŭрmъ; moaptea пъкъtошiлор este ŭрцisitъ naintea окiлор лŭĭ Dŭmnezeŭ ка шi вiаца лор. De вецĭ tръi ꙟntpŭ пъкatŭ, вецi mŭpi ꙟn кinŭpiле шi къinцiле чеде неФолоsitoape але пъкъtosŭлŭĭ шi moaptea воаstръ ва Фi о moapte вечnikъ; dъ вецĭ tръi ꙟn dpentate вецĭ mŭpi ꙟn пачеа шi ꙟnкpedepea dpentŭлŭĭ, шi moaptea воаstръ нŭ ва Фi de кѫtŭ о tречере ла вiаца чеа вечnikъ шi Фeрiчitъ."

Кѫndŭ sŭцietŭл este mape шi însŭшĭ opatopŭл se aФлъ îmnъtimitŭ, atŭnче înкeie îndpenтъndŭse кътpъ nasiŭniле asкŭлtъtopiлор seĭ siлindŭse de a лъsa în sŭФлeteле лор о întinъpipe aФŭndъ: astФелŭ de înкiepe se nŭmeщe *пеpopaцiŭne.*

Aiче вomŭ adŭче пеpopaцiŭniле ачелор doĭ mapĭ Atineniĭ, ла оказiŭnea кънdŭ amъndoi кŭвѫnтъpъ. Dimostenŭ Фinindŭ къ съвѫршisъ кŭ вpedniчie însърчinapea че i se пŭse de a pепера mŭpiĭ Ateniĭ, KtesiФonŭ, четъцаnŭ penŭmitŭ din ачеasta noлitie, înкpedinцъ пре ateneniĭ къ tребŭе a'л pesnлъti кŭ о коронъ de aŭpŭ, прецŭ ал zелŭлŭĭ шi ал кŭрецeniеĭ sepвiцiiлор saле. Esxinŭ se pediкъ în кontpa ачеstŭĭ dекpetŭ, ел înкŭлnъ кiapŭ пре ачел че'ĭ îndemna шi atакъ de adpentŭл пре Dimostenŭ. Ачеastъ каŭзъ Фŭ tpatatъ dinaintea Гречiеĭ întpeцĭ. Esxinŭ înкeie кŭвѫntŭл seŭ în ŭpmъtopiŭл кinŭ:

„ Воĭ dapъ Domniлор, кънdŭ ла Фinitŭл кŭвѫntъpiĭ saле Dimostenŭ ва ꙟndemna пре кpedinчошiĭ шi ŭnелtitopiĭ ꙟnцiositeĭ saле tръdъpĭ de a se ꙟnшipa ꙟmпреџŭpŭл seŭ; воĭ, din naptea воаstръ domniлор ꙟnкinŭiцiвъ ꙟnцiŭpŭл tpiвŭniĭ ачеstia

www.dacoromanica.ro

de пе каре ворбеskꙋ, къ віdeцĭ пре векĭ біnефъкъtорĭ аĭ ре-пꙋблічеĭ ашеzаці ꙟn шірꙋ de бътъліе, пеntрꙋ de а резпінџе tрꙋпа ачеаstъ ꙟndръzneaцъ; ꙟnкіпꙋіцівъ а аꙋzі пре Sо-лоnꙋ каре прin аtъtеа леџꙋірĭ esчеленtе se'нгріжі de а ꙟnzъstра гꙋвернъmжntꙋл попꙋларꙋ, къ ачеstꙋ філоsофꙋ, а-чеstꙋ леџꙋіtорiꙋ неаsъmъnаtꙋ въ цꙋръ кꙋ о dꙋлчеацъ ші modestie вредnікъ de караkтерꙋл sеꙋ, de а въ пъzі sъ nꙋ опораці mаĭ mꙋltꙋ zіселе лꙋĭ Demosteнꙋ, de кжtꙋ жꙋръ-mіnteле ші леџіле воаstре. ꙟnкіпꙋіцівъ къ аꙋzіці пре Аріstidꙋ, каре кꙋ аtжtа ржndꙋіалъ ші бꙋnъtate щіꙋ а іко-nomisi коntрібꙋціꙋnіле пꙋse аsꙋпра Гречілор ꙟn іnтереsꙋл комꙋnꙋ ал церіĭ, пре ачеstꙋ ꙟnцъленtꙋ кіnzꙋіtорiꙋ, каре mꙋріndꙋ nꙋ лъsъ фіічелор sале алtъ кліроnomie de кътꙋ рекꙋноштінца пꙋбліkъ, каре ле-аꙋ ші ꙟnzъstраtꙋ; ꙟnкіпꙋі-цівъ, zікꙋ ал аꙋzі плъnгъndꙋ кꙋ аmарꙋ, кіпꙋл чел deфъĭ-mъtоріꙋ кꙋ каре поĭ кълкъmꙋ ꙟn річоаре dреntаtеа ші вор-біndꙋвъ ел: Ші кꙋm? Артеmіꙋsꙋ din Zелiа, ачеstꙋ asi-аnꙋ каре nеtречеа прin Аtеnа бꙋкꙋръndꙋse ші de dреntꙋл оsпіtалітъціі, пеntрꙋ къ ел аdꙋse аꙋрꙋл Mіzілор ꙟn Гре-чіа, пъріnцiĭ воstрі s'аꙋ deчіdatꙋ de а'л sꙋпꙋne пеdепsілор челор mаĭ греле ші апоĭ de а'л esіла, nꙋ nꙋmаĭ din пъꙋntрꙋл політііlор, dаръ ші din tоаtъ ꙟntіndереа пъmъn-tꙋрілор че stъпъnеаꙋ; ші воĭ nꙋ въ'nрошіці nічĭ de кꙋm de а da лꙋĭ Dimostенꙋ, каре ꙟntр'аdевърꙋ n'аꙋ аdꙋsꙋ аꙋрꙋл Mізілор, dаръ din tоаtе пърціле аꙋ лꙋаtꙋ аtъtа аꙋрꙋ пеn-tрꙋ de а въ вinde, ші каре акꙋm ꙟnкъ se бꙋкꙋръ de роdꙋл пе-леџꙋірілор sале, въ zікꙋ; nꙋ въ'nрошіці de аĭ da о ко-ронъ de аꙋрꙋ? Гъndіцівъ ла Теmіstоклеs ші ла ероіĭ че аꙋ mꙋрitꙋ ꙟn бътъліа de Mаратоnꙋ ші Платеа; гъndіцівъ къ ꙟnsꙋшĭ mорmіnteле stръбꙋnілор воstрі аꙋ sъ stріџе ꙟnкꙋржndꙋ dакъ воĭ аціĭ ꙟnкорона пре ꙋnꙋ оmꙋ, каре n'аꙋ ꙟnчеtаtꙋ de а коnsпіра кꙋ варварiĭ ꙟntрꙋ sфъртареа Гре-чілор. ꙟnкъtꙋ пеntрꙋ mіne, о пъmіnte! о черюле! о вір-tꙋte! ші воĭ isвоаре але dреntеĭ кꙋноштінцĭ, лꙋmіnĭ фі-рещĭ ші къщігаtе, прin каре deоsебіmꙋ біnеле de ръꙋ, въ черꙋ de довадъ; еꙋ аmꙋ аџꙋtаtꙋ stаtꙋл ші аmꙋ а-пъраtꙋ каꙋzа sа dꙋпъ кꙋm аmꙋ пꙋtꙋtꙋ mаĭ біnе; еꙋ аmꙋ dорі ка disкꙋрsꙋл mеꙋ sъ фі пꙋtꙋtꙋ резпꙋnde ла mърimеа ші іmпорtенца каꙋzеĭ. ꙟnфіnе, чел пꙋцinꙋ mъ поtꙋ mъгꙋлі къ'mĭ аmꙋ ꙟmпліnіtꙋ ꙟnsърчіnареа de ші nꙋ dꙋпъ dорінцъ,

www.dacoromanica.ro

dapъ dsпъ пstepiле меле. Boї atenenілор dapъ, пpe temeїspіле че ле-ацї ascilȣ шi пpe ачеле пpe кapе ꙟпцелепчісnea воastpъ ві ле apatъ, postiцї ꙟп Фаворsл nalpiei o жsdeкatъ, asФелїȣ dsпъ кsm dpentatea о пpeskpie шi dsпъ кsm Фолоssл пsблiкȣ о чepe.“

Eatъ кsm pesпsnde шi Dimostenȣ:

„Ꙟn Фine Ateneniлор, четъцansл чел Фipeskȣ віptsosȣ (къчі вopвindȣ despe mine, eȣ mъ petpagȣ din nsmepsл лор пentps de a ꙟnteцi mai пsцinȣ nisma) тpeвsе sъ Фie ꙟnzъstpatȣ кs aчeste doѣ ꙟnsшipї adiкъ: ꙟn ꙟmплinipea sepвiцisлsї пsблiкȣ sъ aiвъ sпȣ кspaжȣ tape шi nestpъmstatȣ, пentps de a пъstpa peпsблiка ꙟn вpednіvia sa, шi ꙟnкъ maї msлtȣ, ꙟn Фie кape ꙟmпpeцspape шi ꙟn Фie кape Фantъ паptiкsлapъ sъ aiвъ sпȣ zeлȣ neasъmъnatȣ, къчї simцimintiле aчeste atъpnъ de ла noї шi natspa ni ле dъ; ꙟnкътȣ пentps пstepe шi тъpie еле ne вinȣ de aїspea. Aшa dapъ zeлsл aчesta, вої ꙟл веці гъsi deплinȣ ꙟn mine, къчї nічї odatъ ns me-aȣ лinsitȣ; жsdeкaцї despe eл din лsкpъpiле меле: nічї къndȣ ꙟmї чepea кansл, nічї къndȣ mъ da naintea тpiвsnaлsлsї Amфiкцioniлор, nічї къndȣ sъ siлea a mъ nimiчi пpin ameninцъpї, nічї къndȣ se чepкa a mъ smomi пpin Фъгъdsinцї, nічї къndȣ da dpsmsл asspa'mї oaminiлор ачелор влestemaцї, ка snop Фiape seлвatiче; ns, nічї odatъ шi nічї ꙟntp'snȣ кinȣ ns'mї amȣ sitatȣ zeлsл meȣ пentps воі. Ꙟnкътȣ пentps гsвepnъmъntȣ de къndȣ ꙟnчensїȣ a mъ amesteкa ꙟn eл, amȣ spmatȣ калеa чea dpeantъ шi adeвъpatъ ꙟntps de a пъstpa пpepoгatiвiле, шi mъpipea nalpiei меле, ꙟntps de a ле кpeще шi a mъ жъpтві кs totsл aчestei ꙟnгpiжipї. Aшa пe къndȣ алte пstepї naintеazъ ꙟn Фepiчipe, nimine ns mъ вede пpeъmвлъndsmъ ꙟn пieцiле пsвлiче кs о Фaцъ лiniщitъ шi sъninъ, nічї ꙟntinzindȣ о mъnъ mъгsлitoape шi кs о воaче saлstъndь a ꙟmпъpтъшi oaminiлор Фpsmoasa nostate, пe кapе кpedȣ къ о чepчеteazъ ꙟn Macedonia. Кs atъta maї пsцinȣ eapъшї, ла istopisipiле челе nopoкoase пentps Atena ns mъ въdȣ тpemspъndȣ, цemъndȣ, плeкъndȣ okiї ꙟn пъmъntȣ dsпъ esemплsл ачелор пepsшinaцї кapе deФaimъ peпsблiка; ка шi къnds пpin asъmine кinspї ns se deФaїmъ eї ꙟnшiшї пe sine. Ei totȣ de-asпa казtъ ла челе

din афаръ, ші кънdŏ въdŏ вре о пѫtере фолоsindѫse de ненорочіріле noastpe, se бѫкѫръ de норочіреа ачелеіа, ші пѫблікъ къ tребѫе de а лѫкра ꙟн totŏ кіпѫл пentpѫ ка sъ ꙟнвечnічеаskъ isпръвіле ei. Dѫmnezeiлор nemѫpitopĭ фіе ка nічĭ ѫпѫл din воĭ sъ nѫ askѫlte ачеste dopinцĭ! dapъ maĭ кѫ samъ ꙟndpentaцĭ sпipitѫл ші inima ѫпор asъmine oamini ꙟпръѫtъцiцĭ. Ші dakъ ръѫtatea лор че ꙟнвекіtъ este nebindekaбілъ, фѫгъріцĭ'ĭ ші пе пъmъntŏ ші пе mape, ші nimiчіцĭ'ĭ de totŏ. Ꙟnкъtŏ пentpѫ noĭ абатецĭ maĭ кѫ samъ de deasѫпpa капетелор noastpe ненорочіріле че не ameninцъ, ші не бѫкѫрацĭ de о sigѫpanцъ deпліnъ."

Se noate însemna фоаpte ѫшорŏ, къ елоквенца лѫі Esxinŏ кѫ toate къ'ĭ maĭ бріліаntъ ші maĭ înфлоpitъ, totѫшĭ este maĭ пѫцinŏ solidъ ші енерцікъ. Ачеа а лѫĭ Dimostenŏ este maĭ stpъnsъ, maĭ нервоаsъ ші maĭ nopnitъ. Esxinŏ пepdѫ каѫza ші фѫ esiлatŏ în insѫла Podosŏ, eapъ Dimostenŏ îmвinsъ.

Bosѫetŏ în фѫнералѫл npinчепелѫĭ de Konde ni dъ ѫпѫл din челе maĭ фрѫmoasъ esemnле de нерорацiѫне че пѫtemŏ гъsi în opatopĭ, ел zi че:

„Bino, попорѫле віно акѫma, аpѫnкъ окіĭ ꙟн toate пърціле, eatъ totŏ ачеа че аŏ пѫtѫtŏ фаче mъpipea ші ꙟndѫpapea, пentpѫ ка sъ onopeze ѫпŏ epoѫ; titлѫpĭ, inskpinцiѫni, semne deшъpte а ле ачелѫĭ че nѫ este maĭ mѫлtŏ, фігѫpĭ че se napŏ а плънце ꙟmпpeцiѫpѫл ѫпѫĭ mopmъntŏ, ші ніще ѫpme фрацide а ле ѫneĭ dѫpepĭ, пе каре timпѫл din преѫnъ кѫ toate ле dъ ѫitъpeĭ; колоане каре se napŏ а пълца пънъ ла черіŏ mъpeaцa mъptѫpie а nimiчіеĭ noastpe; ші ꙟн фіne nimikъ nѫ ліпsъще ꙟн toate onoapeле ачеste, de кътŏ, ачела пentpѫ каре se факŏ. Плънцецĭ dapъ asѫпpa ръmъшiцiлор ачеstop ѫлабе а ле віецiĭ оmineцĭ, плънцецĭ asѫпpa ачеsteĭ tpiste nemѫpitopimĭ, пе каре о dъmŏ epoiлор; ꙟnsъ, апропіецiвъ maĭ кѫ sama воĭ, каре алергацĭ кѫ atъta ꙟнфокаре пе кътпѫл глоpieĭ, sѫфлеte peseбелѫitoape ші ꙟndpъzneцe! Каре алtѫл аŏ фоstŏ

www.dacoromanica.ro

maĭ вредnикȣ de a въ komenda? шi ꙟn каре алtȣл аџĭ а Флаtȣ komanda maĭ опоръtoape? Плъпџеџĭ dаръ пе ачеstȣ kaпitanȣ маре шi џемъndȣ zічеџі: „eatъ ачела че nі kondȣчеа ꙟn дрȣмȣл tъмплърілор! sȣбȣ dъnsȣл s'aȣ Фъкȣtȣ atъџа џенералĭ реnȣmiџĭ, ꙟnкъtȣ esemплеле sале 'iaȣ pidikatȣ ла челе ꙟntъĭ оnoape a ле resбелȣлȣĭ; ȣnавра sа ꙟnкъ арȣ Фі пȣtȣtȣ къштіга бътъліĭ; шi eatъ къ ꙟn tъчереа sа ꙟnsȣшĭ пȣmеле лȣĭ пе ꙟnsȣФлецеще; шi nі spȣne къ mȣpindȣ pentpȣ de a афла oape каре ръmъшiџȣрі din лȣкръріле noastpe, шi pentpȣ ка sъ пȣ аџіȣnџеmȣ Фъръ de вре ȣnȣ аџȣtоріȣ ла eteрna noastpъ локȣinџъ, tребȣе пе лъngъ реџіĭ пъmъntȣлȣĭ de a serві шi пе ꙟmпъраtȣл черіȣлȣĭ.„ Sервіџĭ dаръ пе ꙟmпъраtȣл ачеstȣ nemȣpitopiȣ шi аша de ꙟndȣръtopiȣ, каре въ ва прецȣі ȣnȣ sȣspinȣ шi ȣnȣ пахарȣ de апъ datȣ ꙟn пȣмеле лȣĭ, maĭ mȣлtȣ de кътȣ toџĭ чіеалалџĭ, каре пȣ арȣ Фач-о върsindȣвъ sъnџеле vostpȣ; ꙟnчепiџĭ a sokoti timпȣл servіџіілор voastpe челор Фолоsitoape, din ziȣа кънdȣ веџĭ serві пе ȣnȣ Domnȣ atъtȣ de біне-Фъкъtopiȣ. Шi воĭ, пȣ веніџĭ ла tristȣл ачеstȣ mормъntȣ, воъ въ zікȣ, пе каре ел в'aȣ авȣtȣ ꙟn пȣmерȣл amічілор seĭ, кȣ toџĭ ꙟmпревнъ ачеĭ каре в'аџĭ бȣкȣpatȣ de opĭ че tpeaпtъ a ꙟnкредірeĭ sале, ꙟnкȣnџȣраџĭ mормъntȣл ачеsta, варsаџĭ лакръmĭ, палџаџĭ pȣгъчіȣnĭ; шi minȣnъndȣвъ de o amічіџіе аша de плъкȣtъ шi de о легътȣръ аша de dȣлче, пъstраџĭ sȣвеnіpȣл ȣnȣі epoȣ акъpȣеа бȣпъtate aȣ Фоstȣ de опоtpівъ кȣ кȣражȣл seȣ. Ꙟn ачеstȣ кіпȣ ел se въ поatъ Фі totȣ deaȣna de o skȣmпъ петречіре! ꙟn ачеstȣ кіпȣ se пȣteџĭ a въ Фолоsi de віртȣџіле sале; шi moaptea sа пе каре о плъпџеџĭ se въ serвiaskъ totȣ de o datъ шi de пъпгъере шi de esemплȣ.

Ꙟкъtȣ pentpȣ mine, de 'mĭ este eptatȣ dȣпъ toџĭ чіелалџĭ ка sъ mъ апропіȣ spре а'mĭ ꙟmплiні челе maĭ din ȣрmъ datopinџĭ кътръ ачеstȣ mормъntȣ, о прінчіпе! каре eшџĭ прічіна чеа mъреаџъ a лаȣделор шi a плъпџерілор noastpe, tȣ веĭ вецȣі pentpȣ totȣ-deaȣna ꙟn memopia mea. Кіпȣл tъȣ ꙟn еа ва Фі ꙟntipъpitъ, пȣ кȣ аче ꙟndръzнеалъ че о Фъгъdȣеа віpȣinџа; пȣ, еȣ пȣ вроеskȣ ка sъ въdȣ nimikъ ꙟn tine din ачееа че moaptea шtерџе, tȣ веĭ авеа ꙟn кіпȣл ачеsta tръsътȣрĭ nemȣpitoape: еȣ te воіȣ

www.dacoromanica.ro

виde ꙟn ел, аш̆, dꙋпъ кꙋmꙋ̆ ерaı ꙟn zıꙋа чеа dın ꙋрmъ sꙋвꙋ̆ mъпа лꙋї Dꙋmnezeꙋ̆, кънdꙋ̆ mърipea'ї se пъре къ ꙟn-чепе de а џi se аръta. Аколо te воiꙋ̆ вidea maї tpiꙋm-фъlopiꙋ̆ de кълꙋ̆ ла Фрiвꙋргꙋ̆ шi ла Рокроа; шi ръпilꙋ, de ꙋпꙋ̆ tpiꙋmфꙋ̆ аша de stpълꙋчilopiꙋ̆, кꙋ вꙋкꙋрie воiꙋ̆ ziче кꙋвinteле ачеste фрꙋmoase але ꙟmвъцъtopiꙋлꙋї челꙋї пре-iꙋвilꙋ̆: " *Бiрꙋiпца чеа адеꙋърatъ каре sꙋпꙋпе sꙋвꙋ̆ пiчioa-реле noastpe лꙋmea ꙟntpearъ, este крꙋdiпца noastpъ.* „ Бꙋкꙋръte приnчiпe de ачеаstъ вiрꙋiпцъ, вꙋкꙋръte пефiпilꙋ̆ de neпꙋрilоареа вiptъte а ачеstеї жъртве. Прiimeще dopinцiле ачеste ꙟпфлъкърate а ле ꙋпеї воаче че'цi фꙋ кꙋnoskꙋtъ; tꙋ веї пꙋпе кaпъtꙋ̆ lꙋtꙋрор кꙋвinteлор ачеstорa. Ꙟn локꙋ̆ de а плъпџе moaptea алlopa, о прiпчiпе mъре-це, de акꙋmа nainte вроеskꙋ̆ а'mвъца de ла tine ка sъ факꙋ̆ пе а mea sфъntъ. Феріче de mine, dакъ фiрꙋрiле а-чеsle de пърꙋ̆ ꙟnaлвite, ꙟmї sпꙋпꙋ̆ datopia че amꙋ̆ ка sъ 'mı daꙋ̆ desпре пꙋрtapea mea, atꙋnчї, кънdꙋ̆ еꙋ̆ ꙟnкъ пъ-trezꙋ̆ пеntpꙋ tꙋрma пе каре tребꙋе sъ о аdъпꙋ̆ кꙋ кꙋвъп-tꙋл вieцiı, ръmъшiца ꙋпеї воаче че se sфършеще шi а ꙋпꙋї фокꙋ̆ че se stinџe.

Планꙋл ꙋпꙋї diskꙋрsꙋ̆.

Прiп *планꙋл ꙋпꙋї diskꙋрsꙋ̆* se înцълеџе mо-ржпdꙋirea шi îmпърцirea ideiлор прiпчiпaле а ле ꙋ-пꙋї кꙋвжntꙋ̆ opatopiкꙋ̆. Пеntpꙋ ка ꙋпꙋ планꙋ̆ sъ фie вꙋпꙋ̆ жї tребꙋе цiꙋsteцa, кꙋръцъпia, simпличitatea, фекопditatea, ꙋnitatea шi пропорцiꙋnea. Ꙟntpꙋ-nirea ачеstор însꙋшiрї пꙋ se гъseще deoпotpiвъ în toate diskꙋрsꙋрiле Аdвокatꙋл къte odatъ este îmпedeкatꙋ̆ din прiчina întжmпл ърiлор че'л înкꙋп-цꙋръ. Opatopꙋл полiтiкꙋ̆ пꙋ аре totꙋ̆ deaꙋna timпꙋ̆ ка sъ'шї opжпdꙋїaskъ віне планꙋл, ба кжte odatъ пеntpꙋ ка sъ ажꙋпгъ ла sкопꙋ̆ este певoitꙋ̆ аї а-вate кꙋрsꙋл. Nimiкъ însъ пꙋ поate îmпedeка пе пре-

www.dacoromanica.ro

dikatorŭ de ла o asemene регулатеџъ, пентру къ алецерea suџietului seŭ atърнъ нumaĭ de ла дънsul.

Кuвжntul луĭ Masiлionъ *asuпpa адевърuлuĭ реліџіunеĭ* ni dъ esemплuл unuĭ плаnŭ регулатŭ. Eатъ'л:

Esordia. Ку toate dовeziле челе solide шi stрълучite каре statopnіческŭ адевърuл реліџіunеĭ, sжntŭ oamini че nu вреŭ s'o кunoaskъ.

Пропоsiџiunea. Съ лi dovedimŭ къ адевърuл реліџіunеĭ este netъгъduitŭ.

Dівiziunea. Адевърuл ачеsta se разimъ пе tpeĭ карактере марі, каре deosebeskŭ minunatŭ реліџіunеa крещінъ: 1iŭ ea este рацiunaбілъ, 2ле ea este глоріоasъ, 3ле ea este неапъратъ.

Konфірмаџiunea. Партea I Реліџіunеa крещінъ este рацiunaбілъ.

Subdivізіunea. Пentpu къ ea se pazъmъ 1iŭ пе аuторіtatea чea maĭ маре, чea maĭ респектаbілъ шi maĭ бine statopnічitъ че se афлъ пе пъмжntŭ; 2ле пе idеĭ каре sinгуре'sŭ вредніче de Dumnezeŭ шi de omŭ, sinгуре конформе ку прінчіпііле дрептъцiĭ, a onestitъцiĭ, a soцietъцiĭ, шi a конщiinцеĭ; 3ле пе прічініле челе maĭ dечiziве, maĭ tpiumфъtoape шi maĭ жnsuшite de a suбцuга spіpitеле челе maĭ некредінчоase.

1 *Membpu ал subdivізіunеĭ:* Реліџіunеa крещінъ аре пentpu sine векimea, перпетuitatea (тръiнічіа,) шi uniформіtatea; adікъ къ'ĭ aшa de веке ка лumea, ea s'aŭ пъstpatŭ пънъ жn zілеле noastpe фъръ a se абate spре ръŭ; aшa даръ dintpe toate реліџіunіле, sinгуръ numaĭ ea аре ачеstŭ аванtaџŭ.

2 *Membpu* 1iŭ Numaĭ реліџіunеa крещінъ ni dъ ideiле кuвіinчоase despre Dumnezeŭ; 2ле Ea пune пе omŭ жn локuл seŭ чел адевъратŭ, фъкъndul sъ кunoaskъ шi natupa шi menipea sa; 3ле Ea регулеазъ maĭ бine de кжtŭ opĭ шi каре алтъ doktpinъ, datopinцiле sале жn прівінцъ кътръ чіелалцĭ oamini.

3 *Membpu:* Прічініле de supunepe шi de кредінцъ че ni жmфъцошазъ se pazimъ: 1iŭ пе пpoфeцiĭ netъгъ-

www.dacoromanica.ro

dsite, 2ле пе minsnĭ, фanle slpъльчile шi пъвліче; 3ле пе търlspiiле шi kpedinца sniвepsсльĭ ꙟntpegъ.

Konклsziвnea I. Аша dapъ pелiцisnea кpeщinъ este pa-цisnaвiлъ.

Пaptea a IIa. Релiцisnea кpeщinъ este глopioasъ.

Sвбdiвizisnea 1iŭ. Din naptea фъгъdsinцiлop че dъ nen-tps вiitopime; 2ле Din naptea stъpiĭ ꙟn кapе пsne пе чел kpedinчosъ nentps prezentъ; 3ле Din naptea modeлspiлop челop mapĭ пе кapе ле пpoпsne de imitatъ.

1ъл *Membps aл sвбdiвiziзneĭ*: Disвъліpea achestop фъгъ-dsinцĭ, че ꙟmpaцъ пе omъ къ opiцinea sa este dsmnezeeaskъ шi sпepaнцiле saле вечnіче. Biitopimea sa плinъ de mъpipe.

2ле *Membps*. Zsgpъвipea mъpimeĭ шi a пълцъpiĭ кpeщi-nsлsĭ ꙟn toate ꙟmпpeцspъpiле вieцiĭ. Nimikъ ns este maĭ mъpeцъ de кжtъ dжnssл, saŭ naintea лsĭ Dsmnezeъ, saŭ naintea oaminiлop.

3ле *Membps*. Biptsцiле челе naлte a ле tstspop oaminiлop mapĭ, a ле tstspop epoiлop кpeщinĭ, de ла Авел пъnъ ꙟn ziлiле noastpe, sжntъ пpoпsse snpe a se imita de кpe-dinчosъ. Че капiepъ maĭ глopioasъ noate фi deskisъ na-intea лsĭ?

Konклsziвnea пъpцiĭ IIa. Аша dapъ pелiцisnea кpeщinъ este глopioasъ.

Пaptea a IIIa. Pелiцisnea кpeщinъ este neaпъpatъ.

Sвбdiвizisnea 1s. Пentps къ paцisnea omsлsĭ este sлaбъ шi tpeбsе a o aцsta; 2ле Пentps къ ea este кopsntъ шi tpeбsе ꙟndpentatъ; 3ле Пentps къ este skimбъчoasъ шi tpe-бsе de a o statopnічi.

1ъл *Membps aл sвбdiвiziзneĭ*. Zsgpъвipea ignopanцeĭ че o ape omsл desnpe sine ꙟnssшĭ шi desnpe toate aчeле че se афлъ афapъ de dжnssл. Singspъ nsmaĭ pелiцisnea жл kondsче шi'л snpiжine ꙟn mezsл ꙟntsnepiчiлop кapе'л ꙟn-кsnцspъ.

2ле *Membps*. Zsgpъвipea denpъвъpeĭ paцisneĭ omineщĭ ꙟn пpiвinцъ кътpъ Dsmnezeъ шi mopaлitate. Pелiцisnea nsmaĭ aŭ вindeкat'o ꙟndpentжndsĭ гpeшeлeлe eĭ.

3ле *Membps*. Zsgpъвipea skimбъpiлop neфinite a pa-цisneĭ omineщĭ шi a nekpezsteĭ skimбъpĭ a opinisniлop saлe. Pелiцisnea nsmaĭ o statopnічeщe, dжndsĭ o pe-

www.dacoromanica.ro

гȣлъ пеклinтitъ, пеskimбatъ пеаltерatъ, de локȣpi, de timпȣpi, de oamini ш. л. t.

Конклȣzisnеа пърцiї a III^a Аша dapъ релiцiȣnea кре-щinъ este пе апъратъ.

Пероpaцiȣnea saȣ конклȣziȣnea lȣtȣpop пърцiлор dis-кȣpsȣлȣi: Аша dapъ релiцiȣnea este adeвъpatъ; аша dapъ tpeвȣe a пi лiпi de ea, a веџȣi dȣпъ леџiле eї шi кредinца sa a o фaче sigȣpъ прin фaпtеле sале челе бȣне“

www.dacoromanica.ro

КАПѢЛ. IV.

ЕЛОКѢЦІѢNEA.

Елокѣціѣnea. Dѣпъ че s'аѣ meditatѣ sѣpletѣл кѣт требѣе sъ фіе, ші dѣпъ че is'аѣ înorжndѣitѣ пърціле întp'ѣnѣ кіпѣ кѣвііпчosѣ, atѣnче рътжne a se înderetnічі кѣ елокѣціѣnea, каре înцepere лѣatъ este espresіѣnea кѣцetърeі, eaръ прівітъ ка парte a Елокѣепцеі, ea ne îmваць a îmфрѣтѣsъца, a îmфлорі, a da плъчере, пѣtere ші фокѣ кѣвжntърeі, прin каре sъ se апрindъ inimіле ші sъ se îmвіпгъ sѣфletеле. Елокѣціѣnea este арта чea маї пѣterпікъ a oratѣлеї, саѣ ферѣл че аре аї къщіга бірѣінца; ea фаче totѣ ачea треабъ oratopѣлеї, че ші колоріtѣл пікторѣлеї.

Organѣл елокѣціѣneї este stілѣл саѣ граіѣл, adікъ кіпѣл кѣвжntърeї; аша, stілѣл se pazіmъ atжtѣ пе алецереа ші înorжndѣіреа кѣвіntелор, кжtѣ ші пе чea a кѣцetърілор саѣ a ideілор партікѣларе, че înфортъ цъsътѣра diskѣpsѣлеї. De аіче ѣртеазъ къ adeseorі лімба ѣпеї skріitоріѣ ші кѣвіnteле каре ле întrebѣіпцazъ, potѣ фі дрепte ші бine înorжndѣite; însъ, кѣ toate ачeste stілѣл seѣ e ostenitоріѣ, слабѣ, ne'пцелесѣ, îmпътітѣ ші грешітѣ în прівінца ѣпіреі ш'a легътѣреі ideілор, прекѣт în версѣріле ѣртътоаре:

„Лпірѣ sперапцъ відем semъпъnd apatорѣл, dъ арвѣпъ Nerѣgіtорѣл de тарфъ sпержnd si кѣщіпе. Аре вѣпъ Лпкredіпцаре ostашѣ комѣn si пъшаскъ'n panr mai маре Отѣ natѣра ne grade snopesк лnainte Фър a stape,

www.dacoromanica.ro

Фizік морал ші џintesк ла чева maĭ deпapte ꙟn natꙋpъ,
ꙟn џipкꙋлаџia totꙋлꙋĭ кꙋm але mópeĭ poate'n кentpꙋ,
De o пꙋtepe mꙟпate ші'ꙋn mекanism пꙋptate, пentpꙋ
Ка sĭ ni mачine гpꙟꙋ̆ de фъкꙋt ꙋлꙋat de пꙋtpitꙋpъ.

Г. Seꙋлеsкꙋ.

(Пpоsodia Лimкsĭ Pomъneщĭ)

Алteopĭ din împotiвъ, кꙋџetъpiле sꙟntꙋ̆ dpepte ші вine înopꙟndꙋite, ші кꙋ toate aчeste stiлꙋл este întꙋnекatꙋ̆, пenopочitꙋ̆ ші гpешitꙋ̆ în пpiвinџа алеџepeĭ кꙋвinteлop ші a înopꙟndꙋipeĭ лop пpeкꙋm în distixꙋл ꙋpmъtopiꙋ:

Мъ mipꙋ̆ кꙋm zікꙋ̆ de omꙋ̆ къ este o фiinџъ
Алeasъ пpin aлꙋĭ a minџeĭ iskꙋsinџъ?"

А. Doniчĭ.

(Фа. Џъpanꙋл ші Калꙋл.)

De aiчe se вede къ în stiлꙋ̆ se aфлъ doꙋe e-лemente кꙋ totꙋл deoseвite întpe sine; adiкъ pꙟn-dꙋiaлa кꙋ miшкapea кꙋџetъpiлop, ші totꙋ̆ odatъ гꙋ-stꙋл че dikteazъ алеџepea кꙋвinteлop кꙋ opꙟn-dꙋipea лop în фpasꙋpĭ. ꙟntpꙋ adeвъpꙋ̆ este кꙋ totꙋл гpeꙋ̆ de a deoseвi кꙋџetepea de esppesiꙋnea кꙋ кape'ĭ îmвъsкꙋtъ, пentpꙋ aчeea ші eлoкꙋџiꙋnea tpъteazъ despe doꙋe oвџiekte de къпitenie, adiкъ despe *кꙋџetъpi* saꙋ̆ ideĭ ші despe *кꙋвinte*, кape фi-peщe ꙋpmeazъ dꙋпъ челе din tꙟĭ.

SEKЏIꙊNEA I.

DE КꙊЏЕТЪРĬ SAꙊ IDEĬ.

Кꙋџetapea saꙋ гъndipea în џeнepe лꙋatъ, este îmфъџoшapea în sꙋфлetꙋл nostpꙋ a вpe ꙋnꙋĭ oв-џiektꙋ̆ pеaлꙋ̆ saꙋ̆ idealꙋ̆; în aчestꙋ̆ кiпꙋ̆ кꙋџetapea пpiвitъ, este ikoana лꙋкpꙋpiлop. Ла фiекape кꙋ-

www.dacoromanica.ro

џetape saȣ̆ idee în прiвinџa stiлȣлȣĭ se însamnъ tpeĭ лȣкрȣрĭ: a) însȣшiрiле џенерале a фiекърia кȣџetърĭ прiвitъ în sine înseшĭ: б) рапортȣрiле кȣџetърiлор între sine; c) форма партiкȣларъ a фiекърей ideĭ, adiкъ întopsъtȣpa че i se поate фаче, din каре se наще ачеea че нȣmimȣ̆ *фiгȣрiле кȣџetȣpeĭ saȣ̆ а ле ideiлор.*

1 De кȣџetърĭ прiвite ꙟnsine ꙟnseшĭ.

Тоatъ кȣџetapea îndeoseбĭ лȣatъ шi прiвitъ нȣmaĭ ка iкоana saȣ̆ espresiȣnea вре ȣнȣĭ обџiектȣ̆, tpeбȣe sъ кȣпрindъ în sine ȣрmъtoapeле doȣе însȣшiрi прiнчiпале adiкъ: sъ фie *кȣpatъ шi dpeantъ.*

Кȣџetapea saȣ̆ ideea este *кȣpatъ* кънdȣ̆ ne îmфъџошазъ обџiектȣл лъmȣpitȣ̆ фъръ de порĭ saȣ̆ întȣнечime, шi кѫndȣ̆ обџiectȣл нȣ нȣmaĭ întpeгȣ̆ ва фi бine кȣпрinsȣ̆ шi înopѫndȣitȣ̆, dapъ, кѫndȣ̆ шi toate пърџiле лȣĭ ворȣ̆ фi бine însemnate шi înџелese de snipitȣ̆ d. e. „Soapeле лȣmineazъ пъmѫntȣл. Лȣna este potȣndъ.“ Aiче ideea soapeлȣi шi a пъmѫntȣлȣĭ este кȣpatъ шi deплinȣ̆ кȣпрinsъ, фiindȣ̆ tȣtȣpopa фoapte бineкȣnoskȣte нȣ нȣmaĭ tpȣнȣpiле лор, dapъ шi реладiȣnea че se афлъ între еле. Asemine ideea adoȣa este кȣpatъ, къчĭ toџĭ кȣnoaщemȣ̆ рапортȣл че se афлъ între лȣнъ шi între potȣnzimea че o аре еa.

Ideea este *dpeantъ* кѫndȣ̆ ea ni espimъ ȣнȣ̆ обџiектȣ̆ saȣ̆ o лȣкраре че'ĭ deфaџъ, шi аша фелȣ̆ dȣпъ кȣm în adeвърȣ̆ шi este d. e. кѫndȣ̆ ziкȣ̆: „Eȣ̆ кȣџetȣ̆, eȣ̆ ворбeskȣ̆, eȣ̆ mъ бȣкȣрȣ̆.“ Ideea înкъ este dpeantъ кѫndȣ statopniчеще între doȣе лȣкрȣрĭ ȣнȣ рапортȣ de кȣвiinџъ d. e. „Minчinosȣл este неonestȣ.“ Ачeastъ idee este dpeantъ къчĭ însamnъ некȣвiinџa шi îmnpotiвipea че se афлъ între ideea

www.dacoromanica.ro

onestȣ ши *minчinosȣ*; în фine o idee dpeantъ, нȣ dъ нiчĭ maĭ mape нiчĭ maĭ mikъ desвълipe обџiektȣлȣĭ seȣ, de кътȣ нȣmaĭ ачееа че'ĭ este неапъpatъ. Ideea dpeantъ se поate фoapte бine asemъna кȣ ȣнȣ вestmѫntȣ че se потpiвеще пе tpȣпȣ пе фiindȣ нiчĭ пpe stpѫmtȣ, нiчĭ пpe лapгȣ, нiчĭ пpe sкȣptȣ, нiчĭ eapъ пpe лȣнгȣ.

Пe лѫнгъ ачеste doȣe însȣшipĭ пpinчiпaлe o idee maĭ este: *пȣtepnikȣ*, *ꙟndpъzneaцȣ*, *вie*, *делikatȣ*, *ꙟnaвȣцitȣ*, *naiвȣ ши natȣpaлȣ*.

Idee *пȣtepnikȣ* este ачеia, кѫndȣ обџiektȣл че'л penpezenteazъ пpin tpъsъtȣpĭ enepџiче, лasъ o întinъpipe adѫнкъ în spipitȣ. Аша este ачеа a лȣĭ Saлȣstie asȣпpa лȣĭ Kateлina ȣчisȣ întp'o бътълie пе кape ачеstȣ konspipatopȣ, o ȣpzisъ împotiвa Pomiĭ patpieĭ saлe„ Tpȣпȣл seȣ se aфлъ ꙟntpe ачелe aлe neamiчiлop seĭ, ши dешъptъчiȣnea кape se вedea пе фаца sa tpъindȣ, ꙟnкъ ши aкȣm se zȣгpeвe ꙟn ea„ Обџieктȣл ачеsteĭ ideĭ este dешъptъчiȣnea, îndpъzneaлa ши aepȣл ачел ameninцътоpiȣ, пе кape'л вidemȣ în фаца лȣĭ Kateлina кȣ toate къ'ĭ moptȣ; întpȣ adeвъpȣ ачеstȣ обџiektȣ ni лoвеще, ni înspъĭmѫnteazъ ши ni miшкъ кȣ пȣtepe sȣфлeteлe.

Antinatpȣ Domnitopiȣл Mачеdonieĭ вецȣindȣ în o фoapte stpѫnsъ легътȣpъ кȣ Фочionȣ виptȣosȣл ateneanȣ, întpȣ ȣna din zile ꙟл pȣгъ ка sъ'ĭ фaкъ пentpȣ хapȣл seȣ *ȣnȣ че nedpeptȣ* къpȣea Фiчionȣ ꙟĭ pespȣnse:

„Nȣ пъ поцĭ aвe totȣ deodatъ, ши de amiкȣ ши de лingȣшitopiȣ."

Asemine în ȣpmъtoapeлe кȣвinte, вopбindȣse despre Pomъnĭ, гъsimȣ o idee фoapte пȣtepnikъ:

www.dacoromanica.ro

„ Sъпџеле постру este tжпьрў, пentpз къ este ↑пoitў прin непорочірі.“

И. Когъльпічеапз.
(Intpod. ла Архіва Ромъпеаскъ.)

„ Фрзтьsеџа sвоаръ кз tinepeџа. — Пе аріпіле timпзлзї se пepde ↑пtpistapea.“

Ideea sвзpтъpeї ш'а пepdepeї zзгpъвeщe кз пзtepe penceџзнеа фзџеї.

↑п некрололзл лзї Stefan чел Маре Domnзл Молdoвeї, афлътў зрмътоаpea idee desnpe Дъмnezeў каре este фoapte пзtepnікъ:

„ Ачеstў Дзmnezeў ↑паltў zікў, каре вжпtхръ кз плеава короанеле ↑мпърацірілор.“

Idee *↑пдръzneаџъ* aste ачеа къпdў обџіektзл іпкіпзіtў se zзгpъвeщe іn sпіpitў кз колоаре estpaopdinape. Орацie zіче къ: „ Гріжіле sвоаръ ↑пџзрзл авзрілор азрії... къ skъpва maі зшоаръ de кжtў черbії, maі penede de кжtў вжпtзл каре алзнгъ позpiї depapte, съ sзе кз noї totў ↑п ачел васў ші алеаргъ ↑мпреzпъ кз noї пiпtpe eskadpoane.“ Че este maї іпdpъzneџў maї estpaopdinapiў dekжtў a пepsonifіка aчеste іпгріжірі ші ачаstъ sкжрбъ; а ле фаче съ se імбарче кз noі, ші але фаче съ se лзпte каларе пе лжпгъ noi? — О въdзвъ чержпdз de ла Філінў ал Мачіdoniеї съ'ї факъ жзdekatъ, кърia ръспзпzіndзіse къ пз аре къпdў, еа'ї zise: „ ↑пчеtеazъ dаръ de a maї фі peџe.“

Каракала імпъратзл Романілор зчігжпdў пе фpateла seў Гета, пе каре попорзл жл іубе фoapte tape, пentpз а'ші іndpentъџі пелеџзіpea sa оръпdзі фamosзлзї іуpiskonsзлтў Папіан, ка съ'л апере іn пзблікў, аръtжпdў къ Гета аў мepitatў ачеаsta. Папіанў pesпзпse: „ Маї зшорў este de a фъпtзі о asemine пелеџзіpe, dekжtў de a о апъpa!„

www.dacoromanica.ro

Ideea este *віе* кънdȣ обџїектȣл че'л репрезен-теазъ de odatъ se зȣгръвеще ін spipitȣл nostpȣ. Titȣs Лівіȣs deskpiindȣ лȣnta dintpe чеї tpeї Opaџї ші чеї tpeї Кърiaџї zічe:

„ Ei nainteazъ пȣptжndȣ кȣ dжnшiї кȣpажȣл a doȣe mapї apmiї.“ Eatъ o idee фoapte віе.

Галгакȣs pеџеле Каледoniceї înкȣpъжindȣ ap-mateлe saлe кape aveaȣ a se înкъepa кȣ Pomaniї, че вpoea a ле кȣчерi џapa, înкеie dȣпъ кȣmȣ zічe Taџitȣs кȣ aчeste кȣвinte; „ Мергжndȣ ла лȣntъ кȣџetaџї ла stpъmoшiї ші ла ȣpmaшiї вostpi.“ Кжtъ віа-џъ ші кжte лȣкpъpї se кȣпpindȣ în aчeste doȣe кȣвinte — Aseminea, „ Amiкȣл meȣ nȣ'ї maї mȣлtȣ ші eȣ tpъeskȣ înкъ?“ este o idee віе. Daкъ însъ se va zічe; „ Amiкȣл meȣ aȣ deџinsȣ în întȣnеkosȣл imnepiȣ aл mopџiлop, ші eȣ mъ вȣкȣpȣ înкъ de лȣminъ?„ Atȣnчї ideea nepde віoчiȣnea sa фъкжndȣsъ лжnџedъ saȣ tpъгъnatъ, de ші e maї înфлоpitъ.

În ȣpmъtoapeле вepsȣpi гъsimȣ ideї віiї.

„ Nȣ, aчeл че'n sinȣ пъstpeazъ de віptȣte o skжntee,
Пentpȣ-a naтpieї фoлosȣpi nȣ se teamъ к'a sъ neie!
Пе-a Паpnasȣлȣї вepzi плaїȣpi timпȣл este maї sъninȣ,
Sȣnъ dȣлче apmonia, sȣфлъ zeфipȣл maї лinȣ,
Аколо a ostenелеї tpaїniкȣ podȣ tȣ веї кȣлеџе;
Întpe noaпte ші лȣminъ, o Молdaвio! алеџе.“

Г. Asaki.

(Пpoлогȣ ла deskidepea teatpȣлȣї naџiȣnaлȣ 1837).

În distixȣл din tжiȣ idea este віе ші плinъ de simџimъntȣ, eapъ în distixȣл aл tpeiле ші maї кȣ samъ în вepsȣл din ȣpmъ, ideea este mȣлtȣ maї віе, ші ni dъ o ikoanъ лъmȣpitъ; anostpoфopea Мол-doвeї лasъ întinъpipї фoapte віiї în spipitȣ.

Idee *делiкatъ* este aчеїa кънdȣ обџїetȣл пе каpе'л înфъџoшазъ нȣ'л apatъ deкжtȣ în napte, însъ aша-

www.dacoromanica.ro

фелŏ ка ръmъшiца ѕъ фie ѕшорŏ de гѫчitŏ. Skpiitорѕл se паре а лъsa оаре каре плъчере чititoрiѕлѕi, întpѕ de а nimepi saŏ а deskoпepi îndeплinŏ ideea sa.

Imпepatopiĭ Pomanĭ se нѕmiaŏ пъpinцĭ aĭ natpieĭ îndatъ че se sѕiaŏ пе tponŏ. Tpaianŏ aцѕnгъndŏ ла imпepiŏ, н'аѕ врѕtŏ sъ пpimeaskъ mai mѕлtŏ timпŏ ачеstѕ titлѕ, шi нѕ'л лѕъ dekѫtѕ atѕnчea, кѫndŏ aŏ sokotitŏ къ'л mepitъ. Плiniе пanеџipistѕл seŏ, asѕпpa ачеstеĭ îmпepeцѕpъpi ziче:

„Singѕpŏ нѕmai tѕ eшĭ ачела, кърѕia i se кѕвine de а фi пъpintеле natpieĭ, maĭ nainte de а se фаче.“ Idea ачеasta este фoapte deлikatъ: ea ni лasъ maĭ mѕлte лѕкpѕpĭ de înцълеsŏ, de кѫtŏ ni snѕne; adiкъ къ Tpaianŏ ера în adeвъpŏ, шi în inima tѕtѕpop sѕпѕшiлор, пъpintеле natpieĭ maĭ nainte de а пѕpta нѕmеле ачеsta.

Ideea este *нпaвѕцitъ* atѕnчĭ кѫndŏ ne îmфъцошазъ maĭ mѕлtе лѕкpѕpĭ totŏ de odatъ d. e. „Пpimъвapa фаче ка вѫntѕpiле sъ taкъ, apatъ флopiле, фъгъdѕeшe фpѕкtѕpiле.“

Nekpoлoцistѕл лѕĭ Stefanŏ чел Mape D. Moлdoвеĭ ворбindŏ despre фаптеле челе бѕне але ачеstѕĭ пpinчiпе ni dъ о idee înaвѕцitъ кѫndŏ ziче: „Din sinѕл лѕĭ ка dintp'ѕnŏ isвopŏ nефinitŏ miлiле кѕpгѫndŏ, пре чеĭ че аве tpeбѕinцъ жĭ adaпa.“

D. Лamaptinŏ în кѕвъntѕл че фаче Sѕлtanѕлѕĭ Aбdѕл-Meцidŏ mѕлцemindѕĭ пentpѕ пъmъntѕл че i л'aŏ хъpъzitŏ лънгъ Smipna în 1851 ni dъ о idee înaвѕцitъ кънdŏ ziче:

„Soapеле ni dъ лѕminъ шi Sѕлtanѕл пъmъntŏ.“

Ideea *naiвъ* este ачеа кънdŏ обiектѕл че'л îнфъцошазъ se кѕпpinde de кътpъ snipitŏ, фъpъ ка ѕъ se паръ ал фi къѕtatŏ. Ideiле naiвe ni daŏ чева

www.dacoromanica.ro

simплѫ ші inцeniosѫ, ші еле sѫntѫ маї кѫ sam ъ продъчерї але iнiмiлор ші sѫфлетелор пекѫтрѫniте de пasiѫnї.

Аша în ѫртъторiѫл versѫ se aфлъ o idee паівъ:

„ Че врацi? Domnika zaче
Пе пatѫл eї de флорi.
Ерї, ea ворвea, azi taче;
Аша este кънdѫ morї.

(Поezia Чiмрѫ ші Domnika)

Ideea *natѫpaлѫ* este ачea каре se паще din mezѫл sѫцietѫлуї ші каре atъtѫ de бine se афлъ ѫniтъ кѫ el, înкътѫ пѫ se щie кѫтѫ s'arѫ фi пѫtѫtѫ ziче aлmintpeле, ші фie каре îшї înкiпѫeщe къ arѫ фi zisѫ аша.

Чiчеро întp'ѫnѫ кѫвънтѫ пentpѫ Bepesѫ ppetopѫл Siчiлiеї каре воїа a'шї însѫші колosѫpiле Чepeseї ші але луї Tpiнtолетѫ, ziче desnpe еле:

„ Фpѫтѫseцa лор лi пѫse лn пepiкѫл de a фi penite, тъpimea лор лnsъ le тъntsi. „ Ideea ачeastъ e natѫpaлъ, skoasъ фiindѫ кїarѫ din mezѫл ші фiрea лѫкрѫлуї, ші ea пѫ s'arѫ фi пѫtѫtѫ маї nimepitѫ esnpima.

Лn versѫl ѫртъторiѫ гъsimѫ o idee фoapte natѫpaлъ.

„ Лntp'o гръdinъ
Лънг'o тѫлpinъ,
S'aфлъ o флoape
Ka o лѫminъ.

S'o taiѫ se stpiкъ
S'o лisѫ mi-ї фpiкъ,
Къ бine aлtѫл
Ші mi-o pidiкъ. „

Въкъpeякѫ.

Хanpi aлIV tpeкѫndѫ кѫ лѫntpea întp'o zi neste Лoapa, лѫntpaшьл otѫ poбѫstѫ ші ka de чinчi zeчi de aнї ера кѫ пърѫл kanѫлуї aльѫ ші кѫ

www.dacoromanica.ro

барба de totǔ neагръ. Прінчінеле врꙋ sъ щіе каре арǔ фі прічіна ачеstꙋї kontpastǔ; лꙋntpaшꙋл фъpъ de a se sфіi zise: *Sipe, пentpꙋ къ пъpꙋл кanꙋлꙋі este кꙋ дoꙋeзeчї де anї maї бъtpжnꙋ, де кжtǔ чел ал барбеї.*

Пe лъngъ însꙋшipiле de maї sꙋsǔ, ideea înкъ este *парадоксъ* шi *преџꙋдецıоасъ*.

Ideea este *парадоксъ* кънdǔ se împotiвеще so-kotinцeї komꙋne, de шi ea în sine noate sъ фie dpeantъ, d. e. în вepsꙋл ꙋpmъtopiǔ.

"De фаць фꙋгǔ de tine, шi кънdǔ nꙋ eщї te aфлꙋ.,,

Pasinǔ Фedpъ.

Фontenелǔ zічea ꙋnꙋї Ministpꙋ че epa maї mꙋлtꙋ вpednікǔ de deфaïmъ de кътǔ de лаꙋdъ:

"Aї лꙋкpatǔ doꙋezeчї de anї spe a te фаче neфолоsitopiǔ.,,

Прежꙋдецꙋ este ideea ачеea, каре dpeantъ saꙋ nedpeantъ фiindǔ se pрімеще фъpъ de вpe o esaminape. Фie каре sекꙋл шi фie каре цapъ îшї ape пpeцꙋdeцiле eї, каре къte odatъ sъntǔ фoapte tapї. Opatopꙋл saǔ skpiitopꙋл tpeбꙋe ка sъ întpeбꙋinцeзъ nꙋmaї ideї, пe каре ле-aǔ esaminatǔ фoapte бine. Mapinapiї aǔ преџꙋdeцǔ: *де a nꙋ плека nічї odatъ вinepea пe mape.* Pomжnꙋл: *де a nꙋ popni цічї odatъ ла дpꙋmꙋ Mapцa saǔ Binepea, nічї a ꙟчепе вp'ꙋnꙋ лꙋкpꙋ ꙟn aчeste ziле. Къntapea кꙋкꙋвeїчеї este ꙋnꙋ semnaлꙋ фꙋnestꙋ пentpꙋ eл, ш. ч. л.*

2 De кꙋџеtъpї пpiвite ꙟn panoptꙋpiле че aǔ ꙟntpe sine.

Афаръ de însꙋшipiле аpъtate че ape фie каре idee în sine пpiвitъ, se чepe de a se кꙋnoaщe шi ачеле че леагъ maї mꙋлte ideї ла ꙋnǔ локǔ, къчї ачеastъ întpꙋnipe алкътꙋеще stiлꙋл, аша dapъ în

www.dacoromanica.ro

ачеастъ легътȣръ кȣпрinzetoape de ideiле лътȣралnіче кȣ ачелеа прінчіпале, прекȣмȣ̆ шi de ачеле прінчіпале кȣ întregȣл disкȣрsȣлȣї sъntȣ̆ de însemnatȣ̆ treї лȣкрȣрї: *Konsеквенца. Transiціȣnea*, шi *Градацiȣnea*.

Konsеквенца se афлъ în ideї кънdȣ̆ toate dintre еле, атътȣ înпарte къtȣ̆ шi ла ȣnȣ̆ локȣ̆ лȣате ворȣ̆ ціnti totȣ̆ ла ачел обієктȣ̆ saȣ̆ sкопȣ̆, кънdȣ̆ se ворȣ̆ пъреа къ кȣргȣ фіреще ȣнеле din алтеле, шi кънdȣ̆ înшірареа лор нȣ ва кȣпрinde în sine nічї о контрazічере, че маї алеsȣ̆ ворȣ̆ фаче totȣ̆ ачееашї лȣкраре asȣпра spiritȣлȣї.

Masiлionȣ̆ în кȣвънtȣл întъiȣ̆ din *Postȣл чел mікȣ̆* (Petit Carême) прin о konsеквенцъ dreaптъ не dizвълеще ideea ачеаsta: къ фаптеле прінчепілор аȣ̆ маї маре înрiȣріре asȣпра морa вȣрілор пȣбліче, de къtȣ̆ ачелеа а ле партiкȣларілор.

" Oaminii чеї de рънdȣ̆ нȣ se парȣ̆ а фi нъsкȣці de къtȣ̆ нȣмаї пентрȣ dъншiї: віціiле saȣ̆ віртȣціле лор ȣънtȣ̆ некȣnoskȣte ка шi soapta лор; амestekaцї în mіжлокȣл мȣлцimiї, de kadȣ̆ saȣ̆ de ръмънȣ̆ statopnічї, ачеasta'ї totȣ̆ ȣна în прівінца нещiinцiї пȣблiкȣлȣ; пердереа saȣ̆ мънtȣіреа лор лї пріvеще нȣмаї пе dъншiї, saȣ̆ чел пȣцinȣ̆ esemплеле лор potȣ̆ adimini шi а аваte къte одатъ пе алцiї de ла віртȣте, însъ nічї кȣмȣ̆ н'арȣ̆ пȣте sъ înпiнъ шi sъ sпріжiнеаskъ віціȣл. Прінчепii шi чеї марї din înпротiвъ нȣ se парȣ̆ а фi нъsкȣцi de къtȣ̆ пентрȣ чіелалцї: шi рангȣл în каре'ї прівiмȣ̆, пе'ї înфъцошазъ ка пе ніще модeле; моравȣріле лор înкȣрънdȣ̆ înформъ моравȣріле пȣбліче; къчї se креde, къ ачеї че înвредniческȣ̆ опоареле noastre, sъntȣ̆ вредnічї de а se imita; мȣлцimea нȣ аре нічї dекȣмȣ̆ алтъ леџе афаръ de esемплеле ачелор че'ї кърмȣеsкȣ̆; віаца лор аша zікънdȣ̆, se репродȣче în пȣблiкȣ̆, шi, dакъ віціiле лор афлъ înдрепtъторї, ачещiа маї обічнȣitȣ̆ se гъseskȣ̆ între ачеї че'ї imiteazъ. „

www.dacoromanica.ro

Eatъ кѹmѹ opatopѹл пе ѹпеще toate ideiле прin o легътѹpъ комѹпъ, кѹmѹ toate пърцiле a-честei desвълipi se panoaptъ ла o sinгѹpъ ideе каpe este: кѹmкъ попорѹл se pегѹлеазъ dѹпъ e-semплеле челор mapi.

Ѫп ѹpmътoapeлe zise, каpe apatъ intepeсѹл че tpeбѹе sъ aiбъ istopia naцiѹnaлъ пentpѹ noi, гъ-simѹ konsekвeцъ:

„ Ea пe apatъ ѫntъmплъpiлe, фanteлe stpъmoшiлop nostpi, каpe npin moщenipe ѹжntѹ шi aлe noastpe. Inima mi se бate кънdѹ aѹdѹ postindѹse пѹmeлe лѹi Алеksan-dpѹ чел бѹпѹ, a лѹi Stefanѹ чел mape, a лѹi Mixai Be-teazѹл; dapъ Domniлop mei, шi пѹ mъ pѹшinezѹ de a въ ziче, къ ачещi бъpбaцi пentpѹ mine sъntѹ mai mѹлtѹ de кжtѹ Алесandpѹ чел mape, de кжtѹ Aniбaлѹ, de кжtѹ Че-zapѹ; ачещia sъntѹ epoii лѹmii, ѫп локѹ къ чei din tъi ѹъntѹ epoii patpiei meлe. Пentpѹ mine бътълia de ла Pes-boeni, ape mai mape intepesѹ de кътѹ лѹnta de ла Tep-moniле, шi isбжnziлe de ла Pакова шi de ла Кълѹгъpeni, ѫmi napѹ mai stpълѹчite de кътѹ ачеле de ла Mapatonѹ шi Salamina, пentpѹ къ sъntѹ къщigate de кътpъ Pomъni. Kiapѹ локѹpiле patpiei meлe ѫmi napѹ mai плъкѹte, mai фpѹmoase de кътѹ локѹpiле челе mai класiче. Sѹчеaва шi Tжpговiщеa sъntѹ пentpѹ mine mai mѹлtѹ de кътѹ Snapta шi Atena; Бaia, ѹпѹ satѹ ка toate sateле пentpѹ stpъinѹ, пentpѹ Pomъпѹ ape mai mѹлtѹ пpeцѹ de кътѹ Ko-pintѹл, пentpѹ къ ѫп Бaia, aвanѹл pеце aл Ѹпгapiei, Ma-tei Kopвinѹл, beteazѹл beteжiлop, шi Kpaiѹл Kpaiлop, кѹm жi ziчea Sikstѹ aл IV, pъnitѹ de saбia moлdoвanъ, фѹ пѹsѹ ѫп фѹгъ, шi ѹitъ dpѹmѹл patpiei noastpe.“

M. Когълпiчеaпѹ.
(Лeton. кѹвжntѹ intpodѹktiвѹ.)

Kommapaцiѹnea Domniлop, кѹ apъtapea бътъ-лiiлop шi кѹ пѹmipea локѹpiлop memopaбiле, toate ла ѹпѹ локѹ лѹate saѹ шi în napte npiвite, npin konsekвeнцa лop, aѹ ѹпѹ sinгѹpѹ skonѹ, каpe este de a apъta intepeсѹл istopiei naцiѹnaле.

www.dacoromanica.ro

Трansiцiȣnea este легътȣpa ideiлор че алкътȣ-eskȣ пърцiле ȣнȣi фpasȣ saȣ a ле ȣнȣi diskȣpsȣ întpeгȣ; ачеastъ легътȣpъ tpeбȣe sъ фakъ a se цine фie kape пъptiчiкъ de ачееа че о пропъшъще, шi de ачееа че se ȣpmeazъ: кȣ ȣнȣ кȣвъntȣ tpansiцiȣnea este tpeчepea saȣ легътȣpa чea potpiвitъ шi фipeaskъ de ла ȣнȣ фpasȣ ла altȣл. Боало аȣ zisȣ къ: tpansiцiȣniле sъntȣ пърцiле чеде mai гpeле în apta skpiepii, saȣ чел пȣцinȣ ȣna din пърцiле чеде mai esenцiaле a ле ei: къчi nimikъ нȣ dъ плъчepe шi пȣtepe diskȣpsȣлȣi, ка легътȣpa аче desъвъpшitъ a ideiлор din kape se алкътȣеще. Tpansiцiȣniле în чea mai mape napte a diskȣpsȣpiлор saȣ de aмвonъ saȣ de tpiвȣnъ, sъntȣ simпле шi tpase kiapȣ din împъpцipea sȣцietȣлȣi.

Флешiерȣ împapte кȣвъntȣл de лаȣdъ a лȣi Montosie în tpei пърцi, шi'шi пропȣne de a опора tpei виptȣцi în epoȣл seȣ, adiкъ: *iȣбipea de adeвъpȣ, zeлȣл pentpȣ dpeptate шi spipitȣл pentpȣ лецȣipe.* Opatopȣл dȣпъ че аȣ фinitȣ naptea întъie a diskȣpsȣлȣi seȣ, пе kape o tpъteazъ dȣпъ toate amъnȣнцimiле eлokȣцiȣnei, pentpȣ de a tpeчe ла naptea a doȣa, нȣ каȣtъ пе depapte o tpanziцiȣne, dapъ se mъpцineще de a ziче:

„Eatъ kape epa iȣвipea sa pentpȣ adeвъpȣ — Se videmȣ kape epa zeлȣл seȣ pentpȣ dpeptate—" Întъia tpanziцiȣne. Ꙟn kipȣл ачesta ȣpmeazъ pentpȣ a tpeчe de ла naptea a doȣa ла atpeia. „Eatъ dpeptatea sa Domniлор — шi акȣmȣ нȣ'mi pъmъne de kъtȣ de a въ apъta spipitȣл seȣ pentpȣ лецȣipe. —" a doa tpanziцiȣne.

Ꙟn некpoлогȣл лȣi Stefanȣ чел Mape Domnȣл Moлdoвei гъsimȣ ȣpmъtoapeле doȣe tpanziцiȣni opatopiче. Dȣпъ че în naptea întъie a кȣвъntȣлȣi

www.dacoromanica.ro

лаȣdъ într'ȣnȣ кinȣ търеців smepenia stpълȣчitȣлȣi бipȣitopiȣ, панеціpistȣл ziче:

“ Se въ аръtъmȣ къ n'aȣ Фostȣ нȣmaĭ ла віpтȣції smepitȣ че ші ла паче dpeптȣ, ші ачеаstа este партеа адоȣа че voimȣ съ ȣpmъmȣ — tpanziціȣнеа дntъie. — Апоĭ desвълindȣшĭ partea a doȣa a кȣвъntȣлȣĭ, treче ла а tpeia zікъndȣ: „Аша дарь de ръmъне пре Stefanȣ нȣmaĭ пentpȣ Фаntele челе лȣmeціĭ съ'л лъȣdъmȣ пȣцinъ este лаȣda, каре кȣpъndȣ tpeкъndȣ дn дntȣnepiкȣл ȣitърeĭ se вindeкъ; dapъ кȣ atъta mъpipea лȣĭ este maĭ вечnікъ ші maĭ лȣminatъ, кȣ кътȣ пȣ dintp'a лȣmeĭ че din плinipea пopoнчілор лȣĭ Xs. дmпъpatȣл веакȣрілор аȣ агоnisit'о. Ші toate ачеле каре пънъ акъmȣ ле-amȣ възȣtȣ Фepiчile odpasле а ачеĭ ръdъчіnĭ sФinte аȣ Фostȣ, къчĭ леціа (пȣ ка алціĭ пentpȣ къ de ла пъpinціĭ аȣ апȣкat'о, че дnкpedinцatȣ Фiindȣ de алеĭ Фолоsȣ) аȣ цinȣt'о, ші ачеаsta аȣ ръmasȣ, каре в'amȣ Фъгъdȣitȣ съ въ аръtъmȣ„ — tpanziціȣнеа adoȣa.—

Tpanziціȣнеа ачеаstъ din ȣpmъ, нȣ este аша de simплъ ка чеа din tъiȣ, еа пъшеще întp'ȣnȣ кinȣ maĭ tpъгъnatȣ, însъ кȣ toate ачеste desвълеще în sine о Фpȣmȣseцъ opatopiкъ.

Градаціȣнеа este înшipapea ideiлор аша Фелiȣ, ка чеа adoȣa съ Фie maĭ пȣtepnікъ de кътȣ întъia, а tpeia de кътȣ а doȣa, ші аша maĭ dепарte пънъ ла чеа din Фinitȣ, каре tpeбȣe съ Фie maĭ пȣtepnікъ de кътȣ toate, ші de mȣлte opĭ a ле ші кȣnpinde în sine. Градаціȣнеа este de doȣe Фелiȣpĭ, *кpesкъtoape ші деsкpesкъtoape*.

Градіціȣне *кpesкъtoape* este ачееа, кънdȣ de ла ideiле челе maĭ miчĭ ші maĭ sлабе, se пъшеще ла челе maĭ mapĭ ші maĭ пȣtepniче, d. е.

“ А пȣnе дn Фiepe пе ȣnȣ четъцanȣ pomanȣ este ȣnȣ кpimenȣ, а'л бate кȣ toeце este о пелеціȣpe, а'л кinȣi пentpȣ ка съ moapъ este maĭ о паpiчedepe, dapъ de а'л sпън-

www.dacoromanica.ro

zвра пe крвче? ..... лipseskš квbinteле че арš каракteriza o фaпtъ аша de пелеџitъ."

Алtš esemплв.

"De dopmĭ te deщeaптъ; de staĭ, merџĭ; de merџĭ, aлeapгъ; de алерџĭ, sвoapъ.

Чiчеро.

(Епistoлъ кътръ Atiкsв.)

Пasкaлš връndš a doвedi, къ ювipea de търipe este o пasisne sъditъ în inimiле тstsрор oamiпiлор, пe dъ spmъtoapea градiџisne кpesкъtoape:

"Deшъptъчsnea este atъtš de ăпръdъчinatъ ăп inima omsлsĭ, ăп кътš sпš saлaxopiš, sпš ръndaшš, sпš prosтълaпš se тъndpeщe, шi вра sъ aĭвъ adмipatopĭ, шi пъпъ шi ăпsšшĭ фiлosoфiĭ dopeskš aчeasta. Aчeĭ кape skpiš ăп kontpa търipeĭ вроeskš a sъ търi къ aš skpisš вine; eš кape skpiš aчeasta пoate къ amš o aша dopinџъ, шi пoate къ шi aчeĭ че ворš четio de asemine o ворš aвe."

Градаџisnea *deskpeskъtoape* este aчeea кънdš de ла челе maĭ mapĭ шi maĭ tapi пъшimš ла челе maĭ miчĭ шi maĭ sлaвe d. e.

"Граmatiка пe ăпвaџъ a komпsne ziчepĭ, a кsпoaщe пъpџiле кsвъntsлsĭ, siлaвeле лор шi фie кape лiтеръ шi semnš."

Квintiлianš.

Ăп esemплв spmътоpiš гъsimš шi градаџisne кpesкъtoape шi deskpeskъtoape:

"Тs пs фaчĭ nimiкъ, ts пs spzeщĭ nimiкъ, ts пs prosklezĭ nimiкъ (Градаџisne deskpeskъtoape), пe кape eš sъ пs aфлs saš maĭ вine sъ пs вadš шi sъ пs stpaвatš (Градаџisnea кpeskъtoape).

Чiчеро.

(Ăп Кателiпapisл I.)

3 De фiгsрiле ideiлор saš a кsџeтъpiлор.

Кsџetapea saš ideea se пoate îmвpъкa sšвš фeлispite фopme шi este фoapte кs aпeвoe de a пste кsпoaщe toate кiпspiле sšвš кape mintea,

www.dacoromanica.ro

пasiѹпea шi imaџinaџiѹпea se îmфъцошазъ, аша, къ орї кътѹ de întinse съ фie sepia ачестор формѹле тоtѹшї пѹ арѹ фi 'denлiпъ. Кѹ toate ачесте pitopii însemпаръ къ ѹпеле din еле de къте орї se îmфъцошеръ, прiчiпѹiръ асѹпра sпipitѹлѹї о im-пресiѹпе вie шi профѹпdъ; пе ачесте формѹле пpi-вiлiџicte аша zікъпdѹ ле-аѹ пѹmitѹ în џепере фi-гѹpiле *кѹџetелор* saѹ але *ideiлор*, dъпdѹ апоï фie кърie din еле къте о пѹmipе партiкѹларъ. Фiгѹ-piле ideiлор se pazimъ пе кiпѹл кѹџетърей шi ал simџipeї шi еле џiпteskѹ а апpiпde пasiѹпiле ini-mii шi але sѹфлетѹлѹї. Аша *Лафоптепѹ* връпdѹ а zіче къ: "sкърба пѹ џiпе mѹлtѹ" se esпpimъ în ѹрmъtорiѹл кiпѹ:

"Пе-а timпѹлѹї аpiпe se dѹче дпtpistapea."

Фiгѹpiле ideiлор se potѹ îmпърџi în tpeï, în ачеле каре se рапоаptъ ла diskpiпџiѹпеа обџiек-телор п. к. *Ipotiposѹл*, *Etoпea*, *Пpososграфia*, *To-пографia*, *Комрараџiѹпеа*, *Алѹsiѹпеа*, *Disimiлitѹda*, *шi Antitezѹл*. Дп ачеле че se рапоаptъ maï mѹлtѹ ла пasiѹпї, п. к. *Esкламаџiѹпеа*, *Апostрофѹл*, *шi Пpososопеа*: шi în ачеле каре îmфъцошазъ maï mѹлtѹ плъчерi saѹ оаре каре жѹкърii але sпipitѹ-лѹї, п. к. *Iропia*: *Asteismѹл*, *Iпербола*, *Лitotita*: *Sѹsпепziѹпеа*, *Kорекџiѹпеа*, *Petiчепџа*, *Копчеsiѹпеа*, *Пpetepisiѹпеа*, *Komѹпiкаџiѹпеа*, *Interогаџiѹпеа*, *Im-прекаџiѹпеа*, *Deпрекаџiѹпеа шi Dѹbitaџiѹпеа*.

Ѹпѹ обџiектѹ se поаtе deskpie saѹ dipектѹ saѹ indi-pектѹ. Dipектѹ se deskpie atѹпчї кънdѹ îл вomѹ îmфъцоша аша фелiѹ dѹпъ кѹmѹ шi este: indi-pектѹ кънdѹ îл вomѹ asemъпа кѹ обџiектеле лѹї semene saѹ шi îmпоtiвiпdѹл кѹ обџiектеле че пѹ i se asamъпъ.

www.dacoromanica.ro

Іпоtіпоsȣл este о репрезентаціȣне віе ші ін-сȣфлеціtъ; еа імфъцошазъ лȣкрȣріле кȣ toate ін-сȣшіріле челе проприї ші кȣ toate ціркȣмstanціȣ-ніле че se ціпȣ de еле. Ачеаstъ фігȣръ требȣе съ zȣгръвіаskъ обіектеле кȣ фокȣ ші кȣ колоа-ре atъtȣ de вії ші însȣфлеціte, înкъtȣ se кредемȣ къ ле вidemȣ кȣ окії, de ші еле sъntȣ кȣ totȣл stръіне ші depъртate de noї. Омірȣ ші Віргіліе esчелеазъ în ачеаstъ фігȣръ.

Пъріntеле *Берїȣе* în istopia sa despre *попорȣл лȣї Dȣmnezeȣ*, пе dъ ȣрmъtоріȣл есемплȣ de іпо-tіпоsȣ desкрііndȣ ардереа політіілор челор векї, а ле кърора лоkȣіtорї dedaці ла челе маї înцosite desфрънърї ȣіtase пе Dȣmnezeȣ, ші ел, варsъ asȣ-прані ȣрціеа череаskъ.

„Ꙟп minȣtȣл пе кънdȣ soapеле ꙟпчепȣsъ а se аръta, черіȣл se акоперi de норї de пȣчоаsъ ші de кътранȣ, пъ-мъntȣл хъіtȣ ші ꙟп sгȣdȣіре варsа въртеже de флакърї О плоае ꙟнфрікошаtъ de фокȣ къzindȣ din черiȣ, se ȣпі кȣ фокȣл апрiпsȣ din мъпȣntаеле пъмъntȣлȣї. Політііле Sodoma, Гомора, Аdama ші Sевоімȣ se mistȣіръ, se sфър-мъръ ші se ꙟпгіціръ ꙟп аdъпкȣ, фъръ ка sъ лese челе маї мічї semne. Тоці лоkȣіtоpії ачеstȣї пъмъntȣ прoskрisȣ періръ ꙟп фокȣ, ші toate animалеле se stірпіръ. Ȣпȣ лакȣ гроsȣ ші sȣлфȣроsȣ ꙟпtinsȣ ка о маре, апȣкъ локȣл а-чеstор кънпії родіtoаре. Ȣпȣ аерȣ оморъtоріȣ ші ꙟп-пеsтаtȣ ȣрmъ dȣпъ tемператȣра чеа dȣлче а ачеstȣї клі-мaтȣ плъкȣtȣ; арборії se ȣskъръ ші ачеste реціȣні ꙟпкъп-тътоаре se фъкȣръ невъzȣte пептрȣ totȣ deaȣna, маї по-рочіtе фііndȣ de а пȣ аве кȣ че stріка пе лоkȣіtоpії лор, de къtъ а ле фі datȣ ачеstор оамінї ꙟнфрікошаці ꙟпdes-тȣларе ші плъчерї.„

Ꙟп балаdа îпtіtȣлаtъ *о поапtе ла мормinte* гъ-simȣ ȣрmъtоріȣл іпоtіпоsȣ прiп desкріереа теpoа-релор поноціїї dіntр'ȣпȣ asемене локȣ:

www.dacoromanica.ro

„Мерцеатъ пе къї зелбаtiче,
Кътатъ adънostipe;
Iаръ ѵмбреле лѵnatiче
Рѫdeaъ п'о monastipe,

Ѳра depapte tѵnetѵл;
Арата цетътоаре
Върsa прiп аеръ sѵnetѵл
Ка харпа плънгътоаре.

Латра маї коло кънiле
Л' пегѵрї фѵmeroase;
Sкoteaъ din гроапъ тъїniле
Sкелетеле xidѳ'ose.

Амарѵл глasъ ал вънtѵлѵ
Кънta dѵїoase кънteче,
Шi вертеле мортъптѵлѵї
Podea пе морцi de пънtiче.

По mѵnte steaoa попцiлор
Пърѵse sѫfepindъ,
Аша кѵmъ Фрontea морцiлор
Se bede гълбenindъ.

Фѵmaъ пъdѵrea, вълe
De пегѵрї фѵmeroase;
Ѳтплѵse toate кълe
Fantasmile sкliпoase.

Дп аеръ глasѵл елелор
Bestea a лор вепipe;
Ѳрла asѵпра stелелор
Demonii кѵ sкръшnipe.

Ѳпъ фѵлцеръ!... порѵл фѵmегъ,
Шi tѵnetѵл pesпѵnde;
Iаръ плоаеа kade sпѵmегъ
Ко tѵrбѵroase ѵnde.

Дп преажта monastipiлор
Ѳтвлъпdъ тъ ръъчiseтъ,
Ла локѵї чimitipiлор
Кѵ морцii тъ опiseтъ.

www.dacoromanica.ro

Atȣнчĭ din sinȣл норiлор,
Вȣлtȣрĭ кȣ негре нене
De цinetȣл нрiгорiлор,
Цinъ шi eĭ кȣ лене.

Anoĭ s'аȣdȣ pesȣnete
De tpiste mȣлtȣ sȣsnine;
Ȣnȣ mортȣ ronitȣ de tȣnete
Beni, ърлъndȣ snpe mine.

Болintineanȣ.

Etoпea este фiгȣра нрiн каре se deskpie saȣ se zȣгръвеще каракtерȣл ȣneĭ персoane шi морaвȣрiле eĭ, прекȣт вiрtȣцiле шi вiцiiле, însȣшiрiле saȣ deфектiле. Saлȣstiȣs не dъ ȣрmъtoapea Etoпee.

„Лȣчiȣsȣ Kateлina пъsкȣtȣ dintp'o фamiлie natpiчiенъ кънъtъ de moщenipe пȣtepea tрȣнȣлȣĭ шi a sȣфлетȣлȣi, ꙟnsъ ȣnȣ sȣфлетȣ ꙟпрътъцitȣ, o inimъ stpikatъ. Pesбелеле чetъценещĭ, omорȣрiле, tълхърiiле, naptiziле жĭ ꙟнкънtъ чеĭ ꙟntъĭ ani aĭ върstеĭ, еле mai anoi aцȣnse шi ꙟпгрiжiрiле tinepeцеĭ saле. ꙟmпpotiва фрiгȣлȣĭ, a фoamei шi a прiвiгерiлор se аръta кȣ o пȣtepe некpeзȣtъ, ꙟndpъzнецȣ, префъкȣtȣ, ꙟn stape de a skimбa не toate шi de a фъцepniчi не toate, лакomȣ de aвepea stpъinъ, ръsinitopiȣ de a sa, ел аве nentpȣ toate, nasiȣniле челе anpinse o eлоквенцъ ȣшoаръ, ꙟnsъ пȣцinъ жȣdeкatъ; aчеstȣ snipitȣ nemъsȣpatȣ жĭ пъщеa nȣmai niще dopinцĭ некȣmпъtate, хimepiче шi фoapte mapĭ nentpȣ порокъл seȣ."

Босъetȣ în фȣнepaлȣл Xanpietеĭ Mapia de Франца peцina Eнглiterеĭ, zȣгръвindȣ каракtерȣл лȣĭ Кромвел не dъ ȣрmъtoapea Etoпee:

„Eл epa ȣnȣ omȣ кȣ o adъnчime de snipitȣ некpeзȣtъ; inокpitȣ paфinatȣ шi политiкȣ isкȣsitȣ; ꙟn stape de a ꙟntpenpinde toate, шi de a tъinȣi не toate; не кжtȣ de ostenitopiȣ ne atъta шi de neoбositȣ ꙟn pesбелȣ; nȣ лъsa nimikъ aчелȣia кърȣia npin sфatȣpĭ saȣ пpeвidepe пȣte ка sъ'i ie; не лъngъ aчeste awa de deщentatȣ шi rata ла toate, ꙟn кътȣ niчĭ o datъ nȣ aȣ nepdȣtȣ oкaziȣniле че i s'aȣ фоstȣ ꙟnфъ-

www.dacoromanica.ro

цошатѣ; дп фine ера вновл din вnipitiле ачеле neaвтъmпърate шi дndръznеце, каре se парѣ a фi пъскvle ка въ вкimве лvmea.“ .

Ворпiквл *Грiгорiе Vрекi* ворвindѣ desпре însвшiрiле лvї Stефанѣ чел Маре пе dъ фiгvра Etопееї.

“Ера ачестѣ Stефанѣ Bodъ omѣ пъ маре ла statѣ, mъniosѣ шi degравъ въpsa вънце невinоватѣ; de n.вле opї ла osпеце оторiа Фръ жвдецѣ. Ера дntpегѣ ла minte пелепевosѣ, шi лvкрvл веѣ цiea въ'л акопере; шi вnde пъ кvпetaї аколо ъл афлаї; ла лvкрврї de ръsвоае meцерѣ; вnde ера певое дnsвшї se върiа, ка въzindвл аї seї съ пъ дndъръnteze. Шi пentрv ачееа рарѣ ръzвоiѣ de пъ вірвiа. Ашiшderса шi вnde'л вірвiа алцii, пъ perdea пъdeждiа къ цiindвsъ къzвlѣ жosѣ, se pidika deasвnpa вірвitорiлор. Еаръ dвnъ moaptea лvї, шi фiiвл веѣ Gordanѣ Bodъ врта лvї лвase de лvкръriле вitежещi; кvm se тъmплъ din пomвл вvnѣ шi poadъ вvnъ se фаче.

Дnгропатаѣ пре Стефанѣ Bodъ дп тънъstirea Пvtna, кѣ mвлтъ жъле шi плънцere a тvтврор локvitорiлор церiї, къtѣ плънцea тоцї, ка dвnъ вnѣ пъrinte a лор; къ кvпоцea тоцї къ s'аѣ скъпатѣ de mвлтѣ вine шi апъраре; че dвnъ moaptea лvї, ъї ziчea *Sфvntвл Стефанѣ Bodѣ*, пъ пentрv вѣфлетѣ къ este дn тъna лvї Dвmnezeѣ, къ ел дпкъ аѣ фostѣ кѣ пакате, че пentрv лvкръriле sале челе вitежещi кареле nime din Domnї niче маї nainte, niче dвnъ ачееа пѣ л'аѣ aцвnsѣ.„

Логофътвл Неквлаї Kostinѣ în a treїa Domnie a лvї Dвka че аѣ фostѣ de ла 6 Декетврiе 1678—1683 ворвindѣ de sпре че фел de Domnѣ аѣ фostѣ ачesta, eatъ кѣ че stilѣ копчisѣ ni dъ etопea лvї:

“Къ de лъкомie маре че аве ка съ totѣ маї strънгъ вапi маї mвлцi, шi Domnѣ ера, шi Bisterпikѣ маре, шi пегъцitорiѣ, шi ватешѣ, къ toata храпа tвтврор лвазъ ел шi Doamna de прекvпea toate къte ера, шi da de ла sine din казъ вnde че требве церiї.„

Прosoграфiа deскрie însвшiрiле челе din афаръ a ле вnеї лvкрѣ саѣ перsoane.

www.dacoromanica.ro

Тъпърȣл Anaxapsisȣ ne фаче ȣрmъtopiȣл noptpetȣ saȣ prosorpaфie a лȣї Aлesandpȣ ал Мачеdoniei:

„Eȣ amȣ въzȣtȣ ne aчеstȣ Aлesandpȣ, каpe de atȣnчї aȣ ȣmплȣtȣ пъmъntȣл de admipaцiȣne шi de doлiȣ. Eл epa de optȣ sпpezeче ani шi se deosebise акȣm ꙟn maї mȣлte лȣпte. Ла бътъліа de ла Xepoнea, eл aȣ sпaptȣ шi лȣatȣ ꙟn фȣгъ apipa dpeaптъ a apmatei неamікȣлȣї. Aчeastъ бipȣinцъ adъoцea o лȣкoape noȣъ ла фpȣmȣseцa фігȣpii saле. Eл este кȣ tpъsъtȣpiле pегȣлate, колорȣл фpȣmoȣ шi pȣmenȣ, nasȣл кopoetікȣ, okii mapi плini de фoкȣ, пърȣл балаnȣ шi бȣклаtȣ, кanȣл sȣsȣ, ꙟnsъ пȣцinȣ kamȣ плекаtȣ spre ȣmпърȣл stъngȣ; taлia de mijлoкȣ, фinъ шi лiбepъ, tpȣпȣл біne пpoпopцionatȣ шi ꙟntъpitȣ npin o некȣpmatъ eseрчiцie. Se zиче къ epa фoapte ȣшopȣ ла фȣгъ шi фoapte aлesȣ ꙟn nodoaба sa.“

Eatъ че prosorpaфie ne dъ D. Лamaptinȣ de spre Sȣлtanȣл Aбdȣл-Meцidȣ:

“Sȣлtanȣл Aбdȣл-Meцidȣ este ȣnȣ жȣne de 26 saȣ de 27 anї, de o espresiȣne чева maї matȣpъ de кътȣ вpъsta sa. Taлia sa este naлtъ, ȣndoїoasъ, eлегаntъ, гpaцioasъ; eл noaptъ каnȣл кȣ aчea noблeцъ шi флеsiбiлitate de nozъ, че se admipъ ꙟn statȣeлe гpeче шi npe каpe o daȣ, лȣnцimea гътȣлȣї шi npoпopцiȣnea oвaлъ a фігȣpei. Tpъsъtȣpiле saле sъntȣ pегȣлate шi блъnde, фpȣntea sa pъdікatъ, okii sei aлбastpi, sпpinчeniле apкate ка a paseлop de Каȣкаzȣ, nasȣл seȣ dpeptȣ фъpъ sъ фie цanъnȣ, бȣzeле saле pesфpъnte шi ꙟntpedeskise, бъpбia sa, aчeastъ базъ de каpaктepȣ ꙟn фігȣpa omineaskъ, stabiлъ шi біne лipitъ: totȣл seȣ noбiлȣ, фaлnікȣ, dapъ ꙟmблъnzitȣ npin simцimintȣл ȣneї sȣnepiopitъцi лiniцite, каpe apatъ maї mȣлtȣ dopinцa de a фi їȣбitȣ, de кътȣ aчeea de a фi ꙟmпъpъtopiȣ; пȣцinъ timiditate жȣniлъ, ꙟn npiвipe пȣцinъ meлanкoлie pesпъnditъ ка ȣnȣ nopȣ ne tpъsъtȣpiле saле; пȣцinъ oбosipe ꙟn nozъ, ка ȣnȣ omȣ че aȣ sȣфepitȣ saȣ гъnditȣ mȣлtȣ, nainte de timпȣ. Dapъ aчeea че predomneшte, e ȣnȣ фeлiȣ de гpaвitate adъnкъ simцitiвъ, гъnditoape, шi espresiȣnea ȣnȣї omȣ че гȣвepnъ ȣnȣ че sъntȣ ка ȣnȣ nopopȣ, ne каpe'л гȣвepnъ ꙟn фaцa лȣї Dȣm-

www.dacoromanica.ro

nezeȣ ші каре simte съnџenica sарчіnеі сале; о авsenцъ totaлъ de ȣшȣрътate ші de жȣnеџъ ꙟn фisionomie; statȣa ȣnȣі tъnъръ nontiфȣ маĭ mȣлtȣ de кътъ a ȣnȣĭ tъnъръ sȣверанȣ·,,

Боало în noema sa Stpana ne dъ ȣрmъtoареа npo-sorpaфie a npoestosȣлȣĭ.

„Tinереџа'n a sa флоаре neste фаџа лȣĭ zimвеще,
 Іаръ ne sinȣ къzindȣ вървіа, doȣe рънdȣрĭ dizвълеще;
 Ш'алȣі tрȣnȣ че se'nфъшоаръ, ꙟnір'ȣnȣ чіркȣл skȣptȣ ші гросȣ
 Фаче nерnіле sъ џеатъ sȣвȣ ачеstȣ tрȣnкіȣ молъчосȣ."

Ꙟn noezia *Skitȣл*, гъsimȣ ȣрmъtoареа nposo-графіе a *кълȣгърілор* ромъnĭ, кънdȣ semnaлȣл релі-џіosȣ în mіezȣл nonџіĭ жȣ кіамъ ла ръгъчȣnе:

„ Se mішкȣ npin ꙟntȣnерікȣ nъріnџіĭ sінгȣріџĭ,
 Маĭ nerpі de кътȣ noantea, маĭ векі de кътȣ stежаріі,
 Кȣ nлetеле ка влana ne каре о'nвракъ Џаріі
 De npiвігіерĭ ші nostȣрĭ ne ꙟnчetatȣ slъвіџĭ.

 Ші кънdȣ лȣчеш' ȣnȣ фȣлџерȣ nре къџіва гървові орвĭ,
 Ал лор sъnџе ꙟnгеаџъ ꙟn віnеле slъвіte,
 Se въdȣ жȣкъndȣ ne pase ачеле варве-алвіte,
 Ка фȣлџіĭ ȣnеі іерnе ne nеnеле de корвĭ.

 Sъntȣ орвĭ de вътрънеџе, slъвіџĭ d'ал рȣџіі жȣгȣ
 Se леагънъ'n toeџе, къчі maі ле-аȣ tрекȣtȣ scapa;
 Sъntȣ греĭ ка ші nъmъntȣл ші галвіnĭ ка ші чеара
 Че лȣmineazъ гроаnа de морџĭ фъръ косчȣгȣ."

Ч. Болїакȣ.

Тоnографіа este o фігȣръ че deskpie ло-кȣрĭ, temnлȣрĭ, nалаtȣрĭ ші nеĭzажȣрĭ. Аша а-флъmȣ маĭ мȣлte esemnле de tonoграфіе în воеажȣл din Оріеntȣ a D. Алфоns Ламартinȣ, ші ne ȣрmъ-toріȣл în кanitȣл Гetsimani.

"Nічĭ ȣnȣ локȣ ал фъntȣреі n'аȣ фоstȣ ꙟmnоnораtȣ ші ꙟnsȣфлеџitȣ кȣ maĭ кȣрate ші maĭ фрȣmoase ꙟntinъріpі; aiче natȣра ꙟn аdевъръ este ȣnȣ imnȣ (кънtаре) nефі-nitȣ ꙟn оnоареа вȣnъtъџеі Креаtорȣлȣĭ, ші nічі о воаче mіnчіnoasъ, nічĭ о nрівеліще a tікълошіеі ші а nасіȣnеі nȣ

www.dacoromanica.ro

тълвъръ stpeinвлкї apmonia чea Фepтeкътoape a aчeвтвї imnъ... Барвацї, Фeтeї, animaле, пaзepї, apвopї, твпцї, тьpї, чepiъ, клiмъ, toate съntъ Фpвmoase, toate съntъ къpate, toate съntъ stpълвчite шi пline de peлiциositate.„

"Dвпъ чe тepseзeтъ o цътътate de oaръ пe зввъ paтвpiле лпкаркate a ле попалiлор (smokinъ de India) каре лпкidea toate къръpвшiле къmпieї, атъ лпчепътъ a пe звi пe пiщe dpвтвшoape maї stpъmte шi maї ostenitoape, каре toate dвкъ ла вnъ шiръ de тапшапвpї de вnde opizonвл къmпieї, ал тъpeї шi ал Лiвапвлвї se desФъшкръ din timnъ лп timnъ maї тape. Тапшапвpiле aчeste акърора лъpцime este de тiжлокъ съntъ лпквпцвpate de apвopї пъdвpenї, пеквпoскцї лп клiматвpiле noastpe, шi a къроръ пвпipe пв o щiъ; тpвпкївл лор лпзъ, лтвpъкъmintea paтвpiлор лор, Фopтeле aчeле noвъ шi stpeine але въpФвpiлор коniче, коmoвse, шi пipamideле, каре лпtinzindвse ка пiщe apinї daъ лпopъndвipeї aчestеї вeцetaцiвnї вnъ гвstъ шi o пpiвipe de totъ noвъ pempezentъndъ лп destвл de вine пpe Asia. Фpвnzeле лор съntъ de toate колоapeле шi Фopтeле, лпчепъndъ de ла вepдeле чел лпкisъ ал чiпapiсвлвї пъпъ ла вepдeле тохоpжiъ ал олiввлвї, пъпъ ла галвъпвл алътъiлор шi ал поptокалiлор; de ла Фpвnziле чeле late але агкdвлвї хinezъ, dintpe каре вna apъ aцвnце впpe a авate soapeле de пe Фpвntea вnвi копiлъ, пъпъ ла чeле maї лпгвste Фpвnziшoape de te (чiaiъ), de гpanade шi алцї пепвтъpащi apвopi, але къpopa Фpвnziшoape satъпъ къ aчeле a ле пentpiжeлвлвi шi apвnкъ ка пiщe вшoape dpaпepiї, opвoцeле вeцetale лпtpe tine шi opizonъ. Лп лвпгвл шiрвpiлор aчestop de поснї пъdвpene, domneщe o baтъ de вepdeaцъ каре se акопере de вmвpa Флopiлор. Лп тiжлоквл aчestop тапшапвpї este semъnatъ opzъ шi къte пе ла вnъ колцъ жшї pidikъ капeтeле doї baъ tpeї Фiniчeї, вnde болта чea nosomopъtъ шi potвndъ a колosaлвлвї коpnъdemape, apaть локвл лп каpe вnъ кълтiвatopъ apaвъ ш'aъ dвpatъ коliва лпквпцвpatъ къ pъsadвpї de вii шi къ вnъ шанцъ de апъpape, лпtъpitъ Фiindъ къ nipї веpzї de попалъ пляшi de Фpвктвpiле лор челе sninoase; asъmine o гpъdinвцъ de поptокалї, пpesвpatъ къ тikшвпеле шi гapoФe чe sepвeскъ de лтnodoвipe капвлвї Фiiчeї sale. Къndъ din лntъm-

www.dacoromanica.ro

пларе кърършпа пе dѹчеа ла вре ѹпа din ачеste касе ⱡndosite, ка ніще кѹібѹрі ominеці, ⱡntре валѹрі de верdeацъ, пѹ віdeamѹ ⱡп фаца локѹіtоріл̆ор ачеstор бѹпі ші ферічіці, нічі плъчере, нічі посоmоръре, нічі mжпіе. Еі пе sалѹtаѹ кѹ валѹtареа чеа піоазъ (евлавіоасъ): а ресеріtеніл̆ор *забa ел каірѹ* adікъ: зіѹа съ фіе біпекѹвънtаtъ пеntрѹ воі."

Фенелонѹ în Телimaкѹ пе dъ ѹрmътоарса фігѹръ tопографікъ deskpiindѹ локѹл ѹnde ера ашъzatъ грота (пещера) Калінsеі.

"Грота Калінsеі ера тъеtъ ⱡntр'о stъпкъ а кърееа болtъ se віdea плінъ de фелѹріtе sкоікърії ⱡпсъліtъ ші ⱡпфъшѹраtъ de віце tіnере пѹрѹреа ⱡпверzіtе, че ⱡntіndeaѹ рamѹріле лор челе фрацеdе ⱡп toate пърціле. Zефіріі чеі dѹлчі кѹ toatъ арщіца soареlѹі фъчеа а se пъstра аіче о ръкоаре плъкѹtъ. Фъntъпі кѹргъnde кѹ ѹпѹ mѹрmѹрѹ dѹлче песtе пажіщеле пресѹраtе кѹ аmараntѹ ші віореле ⱡпфорmаѹ ⱡп deosebіte пърці skълdъtорі аша de кѹрате ші de лimпеzі ка кріstалѹл. Флорі ⱡпmііtе пъskъnde smълtѹіаѹ tафtа че верde а гротеі de каре se ⱡпкѹпцѹра. Колеа se віdea арборі tѹфоші кѹ mере de аѹрѹ, ші акърор флоаре че se реⱡпоеще ⱡп фіе каре tіmпѹ а апѹлѹі вapsa din sіне mірosѹріле челе mаі dѹлчі ші mаі плъкѹте. Din коаче пѹ se аѹzіа de кътѹ къntекѹл пъsеріл̆ор, saѹ mѹрmѹрѹл ѹпѹі пъръѹ каре арѹпкъndѹsъ de пе пълціmеа вре ѹпеі stъпчі къdea ⱡп фѹлгѹрі spѹmoasъ ші se пеpde sѹбѹ пажіще. Грота zіпеі ера пе коаstа ѹпеі колmі, de ѹnde se deskopepеа віdepeі, mареа каре къte odatъ ера кѹраtъ ші пеtеdъ ка о огліndъ, къte odatъ ⱡпsъ кѹ пебѹпіе ⱡпtaptatъ ⱡппротіва stъпчіл̆ор, de каре se sфърmа mѹціndѹ ші жші ръdіка валѹріле ка ніще mѹпці. De алtъ парtе se віdea ѹпѹ ржѹ, ⱡп каре se ⱡпфорmа іnsѹле ⱡпкѹпцѹраtе de tеі ⱡпфлоріці ші de плопі палці, але кърор вжрфѹрі търеще se ръdікаѹ пъпъ ла порі. Фелѹріmеа канал̆ѹріл̆ор че фъчеа іnsѹлеле ачеstе, se пъреа къ se жоакъ ⱡп кжmпіе; ѹпеле ръstѹрпаѹ апеле лор челе кѹраtе кѹ репецѹпе, алtеле dѹчеаѹ кѹ sіне апе пачпіче ші dорміnde, алtеле еаръ пріп ⱡпкѹпцѹръpі mарі se ⱡпtѹрпаѹ ла ѹрmа лор ші пѹ пѹtеаѹ а se despърці de церmѹ-

www.dacoromanica.ro

ріле aчeste ꙟнкънtътoape. Ꙟn ꙟndeпъptape se zepea колнічĭ шi mȣнцĭ че se пepdeaȣ̆ ꙟntpe nopĭ, шi акъpopa фopmъ чȣdatȣ̆ deskidea окілор ȣнȣ̆ opizonȣ de плъчepe. Mȣнцiĭ ꙟn вечінацĭ epaȣ̆ акопepiцĭ кȣ віце вepzĭ че se desфъшȣpaȣ̆ ꙟn гірланde; поamа maĭ stpълȣчitъ de кжtȣ̆ пȣpпȣpa, nȣ se пȣtea askȣnde sȣбȣ̆ фpȣnze, шi віеа къdea sȣбȣ̆ гpeȣtatea poadeĭ sале, smoкinȣл, олівȣл, гpenadȣл шi tоцĭ арбopiĭ акопepeаȣ̆ кжmпіеа фъкъndȣ̆ о гpъdinъ ꙟntinsъ.

Ꙟn поezia *Пȣsnікȣл* гъsimȣ̆ ȣpmъtoapea фігȣpъ de tопогpафіе deskpiindȣsъ о пeщеpъ:

Ꙟn пeщеpaцĭ чеа pече пъmъntȣл s'a'nкeatȣ̆,
De doĭ бълцenĭ e ȣша de кape e ꙟnкisъ,
Шĭ patȣцĭ, аштеpnȣtȣл, e ȣнȣ̆ фpȣnzapȣ̆ de tisъ
Maĭ вepde de кжtȣ̆ вapa de кap' ещĭ denaptatȣ̆.

O Бібліе ш'о кpȣче e-авȣtȣцĭ simболікȣ̆:
E лецеа шi кpedinцa.—Din болta чеа negpitъ
Шi вepde de-ȣmezалъ, ꙟn вpeme кȣmnenitъ,
Ловеще-о пікъtȣpъ пе-ȣнȣ̆ лesnedȣ̆ гpanitiкȣ̆.

Ч. Болїакȣ̆.

Ꙟn ȣpmъtoapeле вepsȣpĭ гъsimȣ̆ topogpaфіa ȣнȣĭ пȣntȣ̆ кжmпeanȣ̆ din Pomania.

„Aічĭ nȣ sжntȣ̆ вълĭ saȣ̆ deaлȣpĭ; nȣ sжntȣ̆ кpжnгȣpĭ saȣ̆ пъdȣpĭ,
Кape 'mпodобeskȣ̆ кȣ фалъ, sжnȣл веселiĭ natȣpĭ,
Шi de ȣnde жшĭ ꙟnалцъ кжntъpeцȣл sбȣpъtop,
Imnȣpiле-apmonioase л'ал natȣpiĭ Ziditop.
Nȣ e локȣл ꙟnsȣфлъpiĭ, ш'ал ꙟnалtеĭ кȣцеtъpĭ,
Че-ȣmпле dȣхȣл de гжndipe, inima de desфътъpĭ,
Че кжmпіе фъpъ mъpцinĭ че apatъ ne 'nчetat,
O вedepe monotonъ, окіȣлȣĭ чел intpistat.
Spe amiazъ zi se вede, ніще nomĭ шi ніще віĭ,
Ніще sълчiĭ sъmъnate ічĭ шi колеа пе кжmпiĭ.
Iap ла ръsъpitȣ̆ denapte, a лоp фpȣnte жшĭ іveskȣ̆,
Ніще mȣнцĭ кape кȣ слава чеа пiepdȣtъ se фълeskȣ̆.
Spe апȣsȣ̆ кȣpцe о апъ, ꙟntpe doъ цъpĭ хotapȣ̆:
Фpaцĭ a къpop пeȣnipe a авȣtȣ̆ sфжpшitȣ̆ amapȣ̆.
Пе о mapцinъ e боȣл, їap пе алta ȣнȣ̆ вȣлtȣpȣ̆,
Кape нічĭ nȣ maĭ віseазъ de ал Тівpȣлȣĭ mȣpmȣpȣ̆.

www.dacoromanica.ro

Kape sъвt o nъoъ Формъ ші пътіре ч'a лъatъ,
Ka тълці, кжntекъл, пърtapea ші пъравъл ш'a skimвatъ.
Алte op ꙟnкotpo 'ntopчи oкі, ші op ꙟnкotpo прівещї,
Nimiк пъ se maї apatъ, deшъptъл ꙟл ꙟntжлneщї.
Se преъmблъ neste кжтиъpі miлioane de цinцapї
Kape dъnъ ръъtate samъnъ a
Гр. Алексаndpeskъ.

Компараціъnea saъ simiлitъda este o des-кріпціъne indipектъ кape se фаче din алъtъpapea saъ împotiвipea обцїеktелор opї a фaпtелор че se asamъna saъ nъ. Компараціъnea tpeвъe sъ фie пе кътъ se noate de skъptъ ші sъ apete ъnъ panoptъ къвiinчosъ întpe обцїeкtъл компаpatъ ші ачела къ кape s'aъ компаpatъ. Ea se чepe maї mълtъ sъ фie палцатъ npin espesiъniле челе dpente. Поецїї întpeвъinцazъ maї desъ фігъpa компараціъneї nentpъ de a îmфpъmъseца ші a вapia taвлonъpiле лop: npoza înse maї asпpъ, o npimeще ші ea nъmaї nentpъ de a лъmina ші a împъtepniчi ideea.

Пaskaлъ neпъtжndъ deфini snaціъл пе dъ npin ъpmъtoapea idee o компараціъne.

"Ел este ъnъ чepкъ ал къpъїa чеntpъ se aфлъ npetъtindenea ші чipкъmфepenца пікъipea."

Monteskiъ npin o inцenioasъ алъtъpape пе фаче a înцелеце кътъ se nimiчеще desnotizmъл пре sine însъші, ел zічe:

"Кънdъ seлвatічii din Лъisiana вpoeskъ sъ aiвъ фpъk-tъpї, eї taie apвopъл de ла ръdъчinъ ші awa'ї кълегъ фpъktъpiле: eatъ desnotizmъл!„

Teлeмaхъл лъї Фenелоnъ este плinъ de компа-раціъnї, пре кътъ de înaвъціte пре atъta ші de плъкъte, awa este ші ъpmъtoapea:

"Ал вidea палidъ, обosiтъ ші desфігъpatъ, s'apъ фi кpe-zъtъ къ ачеsta nъ epa Teлeмaхъ. Фpъmъseца, вoioшia ші noвiлa sa mъndpie фъціse denapte de dъnsъл. Eл nepea

www.dacoromanica.ro

ка ші флоарея каре deminеaцъ desвовочindусъ варse mi-resme плъкуte ꙟn кꙟmпie, ші кътръ sаръ пе ꙟнчеtул se вешtezеще: колоареле sале челе vii se шtергъ, еа лꙟн-цezеще, se усукъ ші фрumosул еї капу se плеакъ ꙟn цоsъ, nеnutъndъ mai mъltъ а se sпріжіni. Аша se афла фііул луї Улisъ naintea порцілор морцеі. „

Тоmа не dъ унъ еsemплу de компараціуnе mo-раль în кувъntул seъ de лаudъ пеntru Sулі, ел zіче:

“ Sінгуръ іdееа луї Sулі пеntru Хаnрі IV, ера ачееа че еste куцеtареа de sпре фіінца Dumnezeeаскъ пеntru омул чел drепtъ; аdікъ унъ фрꙟu ꙟmпроtiва ръулуї ші о ꙟн-куръжаре sпре віne. „

Таso în *Цеrusалете Лібераtа* Кꙟнtул III. Ок. LXXI. ворвindъ despre алецереа прin sорцъ din tавꙟра креshtinъ, а вътрꙟнулуї Коnte Раїmond sпре а se бате ку sараценул Арганте, не dъ ур-mъtоареа компараціуnе. аръtꙟndъ вукурia ші фо-кул de каре se умпле вътрꙟнул резвелуitоріъ:

“ О покъ вървъціе se варse пеstе кіпул
Вътрꙟнулуї, ші astфеліъ atунчі ꙟntinереsче
Ка шерпеле ꙟntокmаі че mꙟndру'n пеле нокъ
Sтрълуче de-ал seъ ауръ ші stъ ꙟntinsъ ла soаре. „

трад. **Елiаde.**

Алузіunеа este унъ феліъ de компараціуnе nu пре віne disвълitъ; фрasул аре унъ înцелеsъ neatърnatъ de nічі унъ феліъ de компараціуnе, însъ ку toate ачеste întре овціектул saъ фаntа е-sпрimatъ ші întре ачел че пе цumъtаtе numaї se însamnъ, se афлъ унъ rапорtъ аsкуnsъ каре dъ куцеtърeї о maї маре інтересаре.

Міраво simціndu'ші sкъzutъ популарitatea sa, zічеа de пе tрівunъ Аdunъреї націоnале:

“Еu щіъ къ nu este de кътъ унъ пасъ de ла Капітолъ пънъ ла stънка Тарпеїанъ. „ Ші аdunареа ера пъ-трunsе аdъnкъ de кувintіле ачеstе. каре аdучеаъ

www.dacoromanica.ro

aminte atъtŭ de бine, de ȣпре tpiȣmфȣл ші moap-
tea лȣї Maнлiȣs.

D. Шatoбpianŭ in *Џeniȣл Xpistianismȣлȣї* ne e-
spimъ în ȣpmъtopiȣл kinŭ pemȣstpъpiле de кȣ-
џetŭ ші tȣлбȣpapea omȣлȣї кȣлпашŭ:

"Ел кaȣtъ лoкȣpiле чеде deшepte, ші кȣ toate aчeste singъpъtatea жл ꙟnspъimъntеazъ; ел se aпpopie кътpъ mopminte, ші кȣ toate aчeste se teme de mopminte. Пpiвipea sa este плinъ de ꙟngpiжipe ші pъtъчitoape; *ел нȣ ꙟндpъзнеще a se ȣїta пе тȣpȣл salei sepбъtopeщї, temжndȣsȣ де a нȣ вidea кȣвinte фȣnеste*.,,

Ziseле aчeste din ȣpmъ фaкŭ алȣziȣne ла o бȣкatъ фoapte кȣnoskȣtъ din Testamentȣл Векiȣ, ші anȣme ла Naбȣxodonosopŭ кънdŭ întp'o sъp-бъtoape възȣ пе пъpeџїї палatȣлȣї litepe de фoкŭ, че'ї anȣnџaŭ къdepea. Алȣziȣnea нȣ este totŭ de ȣna o компapaџiȣne тъskȣitъ, dapъ ea sepвeщe de a ne adȣчe aminte despre ȣнŭ кȣвъntŭ saŭ ші de ȣпре o фaptъ кȣnoskȣtъ п. к. în esemплȣл de mai sȣsŭ ші în aчestŭ ȣpmъtopiŭ a лȣї Бiȣфonŭ:

"Тpȣпȣл seŭ чел ꙟngȣstŭ, mepsȣл seŭ чел гpeoiŭ, penitȣл seŭ чел neledŭ ші лȣstpȣitŭ, natȣpa sa чea soџiaбiлъ, кape o фaчe a фi кȣ totȣл aплiкatъ spe чinева ші totŭ o-datъ ші pекȣnoskъtoape, ꙟn фine *tpeзвipea sa onopatъ фoapte din вeкime*: toate aчeste фaкŭ a ne ꙟmфъџoшa пе гжskъ, кa пе ȣna din чеде maї intepesante ші maї фoлo-sitoape пasepe domesnikъ ,,

Bopn. Ioanŭ Neкȣлчеа вopбindŭ despre înџелe-џepea че aвȣ Лoгoфътȣл Геopгie Stefanŭ пentpȣ pidiкapea sa ла Domnia Молdoвеї, кȣ Paкoџi ал Ȣнгapieї ші кȣ Mateiŭ ал џepeї Мȣnteneщї ziче къ: ел aŭ фostŭ шъzindŭ odatъ în Diвanŭ кȣ toeaгȣл în гȣpъ; eapъ Iopdaki Kantaкȣzino чел бътpъnŭ вел Bistepnikŭ, ї apŭ фi zisŭ: че zічї în флȣepŭ dȣm-neta Лoгoфete? eapъ ел aŭ pеsпȣnsŭ:

www.dacoromanica.ro

„Zікŭ ꙟн Флȣерŭ сѣ mi se ковоаре капріле de ла mȣн-te, ші нȣ maĭ вінŭ."

Кȣвіntеле ачеste фѣчеаŭ алȣzіȣне ла оаміле ȣнгȣрещĭ че ле ащепtа сѣ'ĭ віе.

Disimiлitȣda este о фігȣрѣ каре пеntрȣ de а фаче ка sѣ фіе maĭ віне кȣноsкѣtŭ ȣнŭ овіекtŭ, арatѣ кѣ ìntре ел saȣ фапtа despре каре se ворвеще ші întре алteле нȣ este нічĭ о asemѣнаре: ачеastѣ фігȣрѣ stѣ кȣ totȣл опȣsѣ компараціȣнеĭ ші se întревȣінцазѣ нȣmaĭ пеntрȣ ка лȣкрȣл sѣ фіе maĭ віне лѣmȣрitŭ, ші пеntрȣ ка diskȣрsȣл сѣ фіе maĭ варіatŭ.

D. Вілmенŭ în лаȣdеле лȣĭ Monteskiŭ ворвіndŭ de sпре ȣнŭ ȣвражŭ а лȣĭ, ìнкѣнȣtŭ în mѣніле tінерілор ші skрisŭ фоарtе ліверŭ, zіче:

“ꙟmвѣцѣtоріȣл лȣĭ Платоnŭ, пречеntорȣл ꙟнцелепчȣнеĭ челор векі, maĭ nainte de а ꙟndрепtа рѣtѣчіріле оаmінілор, аŭ кȣлtіvatŭ арteле; ꙟнsѣ векіmеа чеа серіоаsѣ аŭ ꙟнsemnatŭ totŭ deаȣна, кѣ челе treĭ Граціĭ че ешірѣ de sȣвŭ фоарфечеле лȣĭ Sокраtŭ ꙟнкѣ tжнѣрŭ фііndŭ, ераȣ пе цȣmѣtate акоперite: Monteskiŭ нȣ imitѣ нічĭ de кȣm ачеаstѣ рȣшінаре.„

Eatѣ ȣнŭ алtŭ esemплȣ de disimiлitȣdѣ, în каре ачеаstѣ фігȣрѣ нȣ servеще декжtŭ de а варіа dis-кȣрsȣл. D. Шаtоврііанŭ în *Нашец* kартеа а X[a] se întреrȣmпе în mіжлокȣл istорisіреĭ вѣtѣліілор, ші пеntрȣ а репѣоsа пе чіtitоріȣл sеŭ, кѣрȣіа жĭ ìн-фѣцошазѣ грѣmѣzіле mорцілор ші але mȣрін-zілор, жĭ desфѣшȣрѣ naintea окілор ȣнŭ tавлоnŭ кȣ totȣл împротівitорiȣ; ел zіче:

„ Кȣ totȣл алmінtреле se рѣdiкѣ ꙟнtр'о кжmпіе рі-zitоаре, ꙟн mіжлокȣл пѣрѣешілор ші а ȣлmілор челор рѣкорitоаре, ачеste грѣmѣzĭ de іарвѣ ші de флорĭ кѣzȣte sȣвŭ коаsа mȣнчіtорȣлȣĭ de пѣmжнtŭ. Фiора кȣ о гревлѣ

www.dacoromanica.ro

ꙟn mжnъ ꙟndeamnъ пе пъstopi a жука ла sъpвъtoapea primъвереї, шi tinepiле фete кꙋ soцeлe лop невꙋnindꙋse, se pestoapnъ de пе вжрфꙋpiле клъiлop ꙟmвалsamate."

ꙟn *Mixaiadъ* Кънtꙋл I вopвindꙋse desпpe îngpiжipiле лꙋї Mixaї шi desпpe zeлꙋл Kipiapxꙋлꙋї Eфtimie, че жшвiї авеꙋ întpꙋ mжntꙋipea patpieї лop, гъsimꙋ ꙋpmъtoapea фpꙋmoasъ disimilitꙋdъ:

" . . . . Пъstopiꙋл че вегеазъ
Кънdꙋ tꙋpma e'n пepiколꙋ, шi Пpinцꙋл че нꙋ doapme
Кънdꙋ ꙟnцепꙋнкie цapa, din окї жшi кꙋnoskꙋ пasꙋл,
Nічї ꙋnꙋл нꙋ e Iꙋda . . . .

I. Елiade.

Antitesꙋл este o фiгꙋpъ каpe stъ în îmпpotiвipea a doꙋe ideї, saꙋ шi adoꙋe кꙋвinte пентpꙋ ка maї вine sъ se поatъ desвълi шi лꙋmina adeвъpꙋл. Natꙋpa шi toate аpteле не daꙋ esemплe de kontpastꙋpї: aшa întꙋnечimea nопцiї не фаче a фi maї simцitoape вineфачеpea лꙋmineї, шi вiaцa omineaskъ нꙋ este dекжtꙋ o skimвape нeфinitъ de плъчepї шi de пеказꙋpї; zꙋгpъвitꙋpa stъ în mъestpia de a înopжndꙋi вine лꙋminiле шi ꙋmвpеле, шi apmonia mꙋzikaлъ se aлкътꙋеще din kontpastꙋpi. Spipitꙋл adese ꙋpmeazъ ачаstъ леџе în кончепцiꙋnea ideiлop saле.

Aшa în кꙋвinteле ꙋpmъtoape гъsimꙋ antiteze:

„Ne влаstъmъ шi noї жї вinекꙋвжntъmꙋ; не пpiгoneskꙋ шi noї жї sꙋфepimꙋ; не ꙟnжꙋpъ шi noї лi pesпꙋndemꙋ пpin pꙋгъчꙋni."

Sф. Пaвeлꙋ.

„Фiiꙋл лꙋї Dꙋmnezeꙋ s'aꙋ фъкꙋtꙋ фiiꙋл omꙋлꙋї, ка sъ не фачemꙋ фiii лꙋї Dꙋmnezeꙋ; ел s'aꙋ pъnitꙋ пентpꙋ de a вindeка paneле noastpe; ел s'aꙋ фъкꙋtꙋ skлавꙋ, пентpꙋ a не фаче лiвepi; ꙟn фine ел aꙋ mꙋpitꙋ пентpꙋ de a не фаче ка sъ вецꙋimꙋ."

Sф. Чiпpianꙋ.

Ꙋnꙋ esemплꙋ de antitezꙋ maї mꙋлtꙋ de кꙋвinte

www.dacoromanica.ro

гъsimъ̆ în Лабріверъ̆ кънdъ̆ zіче: „ Віаца ероілор аъ̆ дпавъцitъ̆ istopia, ші istopiа аъ̆ дпфръмъseцatъ̆ віаца ероілор."

Ksавіеръ̆ de Mestpъ пътрънsъ̆ de контрастъл че se bede întp'о полiтіе mape, între плъчеріле челъі авъtъ̆ ші mizepia челъі sapaкъ̆, se еsпрimъ прін ърмъторіъл antitezъ̆:

„ Дn полiтіа ачеаsta ънde toate pesъфлъ abondenцa (дnbелшъгаре), дn timпъл попцілор челор maї фрігъроase але іерпеі, о мълціme de nenорочіці dopmъ̆ голї, ръzъmaці фііndъ̆ къ капетеле пе бръжъл seъ̆ пе прагъл вре ъnъї палаtъ̆. Іче este о гръпъ de копіі гemъіці ъnii neste алціі ка sъ нъ моаръ de фрігъ̆; коло о фemeе tpemъpжndъ ші фъръ de воаче пentpъ ка sъ поатъ плъnце. Трекъtopiї meргъ̆ ші se дntopnъ̆ фъръ ка sъ se пътрънdъ de ъnъ̆ asemine sпектаклъ къ каре s'аъ̆ denpinsъ̆. Въеtъл tpъsъpілор, sгomotъл челор neastжmпъраці ші sъnetъл чел дnкъntъtopiъ̆ ал mъziчеї, къte odatъ se amestекъ къ stpiгъріле челор nenорочіці ші фаче о disonaцъ дnфріkoшаtъ."

Masilionъ ne dъ ърmъtopiъл esemплъ de antitesъ̆:

„ О oaminілор! вої нъ къnoaщeці лъкръріле че se афлъ naintea окілор воstpi, ші вроіці de a desкoneрі вечnічіле adжnкъpі але кредінцеї; тоатъ natъpa este ъnъ̆ misteръ̆ neдnцълеsъ̆ пentpъ воі, ші воі аці dopi о реліціъne каре sъ нъ аібъ nічі de кът misteръpi; воі нъ къnoaщeці sекpetъріле omineщі, ші аці вроі sъ къnoaщeці пе але лъї Dъmnezeъ̆; воі нъ въ къnoaщeці пре воі дnшівъ, ші вроіці sъ adжnчіці чеea че este къ мълtъ̆ maї пре sъsъ̆ de кжtъ̆ воі; лъmea пе каре Dъmnezeъ̆ аъ̆ пъs'о naintea кърiositъцеї ші a disпътелор воаstpe, este о пpanastie, дn каре въ ръtъчіці, ші воі вроіці ка misteръріле кредінцеї пе каре ле-аъ̆ дmфъцошаtъ̆ sъnънереї ші pesпектълъї воstpъ, sъ нъ sкапе din бълабеле воаstpe віdepї: о ръtъчіpe!"

Adoъa класъ а фігъpілор de ideї se penoapтъ maї мълtъ̆ ла nasiъnї deкжtъ̆ ла imaцinaціъne; еле нъ sерbeskъ̆ de a zъгръві oбiektеле, dapъ de a îm-

www.dacoromanica.ro

пърtъші алtора simцimintеле noastре. Аша sъntȣ̆ фigȣріле ȣрmътоаре: *Esкламаціȣnеа*, *Апоstрофȣл* ші *Просопопеа*.

Esкламаціȣnеа este o фigȣръ прin каре ораtорȣл înфъцошазъ de odatъ simцimъntȣл чел înпъtimitȣ̆ ал sȣфлеtȣлȣĭ ші ал inimiĭ noastре, аȣ̆ бȣкȣръndȣне, аȣ̆ întрistъndȣне, аȣ̆ mirъndȣне, аȣ̆ înспъĭmъntъndȣне. d. е.

„ Оminчinoasъ sперанцъ а оаminiлор! о фортȣнъ nеstatорnікъ! о дешерtе опinтiрi оminеşці, каре ꙟn mіжлокȣл ꙟmплinirеi воastре, въ sпарцеці ка о вȣnтъ!

Вірціліе nе dъ ȣрmътоареа esкламаціȣnе în Еnеidъ sа:

„ О, Ілionȣ̆! о ȣкȣmпа mе патріе! о mȣрĭ stрълȣчіцĭ прin atжtе фапtе!.. Калȣл (Паладіȣmȣ̆) de патрȣ орĭ фȣ опрitȣ̆ ла ꙟntрареа sа ꙟn політіе. Noĭ de патрȣ орі л'аmȣ̆ аȣzitȣ̆ резȣnжndȣ̆ de чокnіреа армелор че sе афлаȣ̆ ꙟn tржnsȣл. Nimікъ ꙟnsъ nȣ пȣtȣ sъ deзаmъцеаскъ вidерілe noastре; ші noĭ аmȣ̆ аmъzatȣ̆ monstрȣл ачеstȣ̆ фаtaлȣ̆, кіарȣ̆ ла ꙟntрарe tеmплȣлȣĭ Мinервеĭ.“

Павл Еmiліе tжnгȣindȣ̆ înвinцереа лȣĭ Персеȣ̆ nе dъ ȣрmътоареа esкламаціȣnе:

„ О! кжtȣ̆ de nевȣnȣ̆ este оmȣл ачела каре sе ꙟnгжmфеазъ ꙟn норочіріле sале, ші sе ꙟnкреde ꙟn фаворȣл soартеĭ челеĭ nestatорnіче; еатъ Ромaniлор! еатъ ла пічоареле mеле ꙟnцеnȣнкеtȣ̆ ачеstȣ̆ реце, каре кȣ пȣцinȣ̆ maĭ nainte domnеа пеste ȣnȣ̆ imперiȣ̆ пȣtерnікȣ̆, каре кȣ пȣцinȣ̆ maĭ nainte комanda о арmatъ аша de nȣmероасъ, акърȣĭ deшърtъчȣnе кȣ пȣцinȣ̆ maĭ nainte, de о mȣлціmе de кȣрtеzanĭ sе афȣmа кȣ фелiȣрĭ de tъmжерĭ лingȣшітоаре; вedeцĭ'л astъzĭ каntiвȣ̆ (прinsȣ̆), пъръsitȣ̆ de тоцĭ ші ꙟnкъ deфъimatȣ̆ de гȣріле че maĭ nainte жĭ ꙟmплеtеаȣ̆ кънȣnĭ de лаȣръ; вedeцĭ'л кȣm віаца'ĭ atжрnъ de mжna неаmічілор sеĭ! Кȣ пȣцinȣ̆ maĭ nainte резȣnаȣ̆ марцiніле лȣmiĭ de енгоmiіле фъкȣte ꙟntрȣ аmintіреа лȣĭ Алеѯандрȣ чел Маре, ші еатъ noĭ ꙟntр'о singȣръ zi рестȣрnъръмȣ tроnȣл лȣĭ

www.dacoromanica.ro

чел stрълѹчitȣ ші Фамılıa sa! Romanілор Фолосішвъ de asemine лекції! Drentȣ ачeasta дпфрънаці Фіороаселе трȣфіі че въ дпсȣфлъ stрълȣчitеле дmвinцерi! кȣцetaці ла вітоpimea чеа nesirȣръ, ші ащептаці кȣ кȣmпъtate isпръвіле ȣnеї порочірі, акъріа хрimъpі nimene din noї nȣ ле noate превиde.“

Sȣпȣ domniiле лȣї Dimitpашко Bodъ Kantakȣzino ла 1674 ші 1684 аџȣnгъndȣ Moлdова în stape de nenорочіре, din npічina ачеstȣї domnȣ înpъȣtъцitȣ ші кȣtpȣnitȣ de mолъчiȣne, eatъ Bo. I. Nекȣлчеа în simцimжntȣл чел sакpȣ ал їȣвірєї sале de naтріе кȣm плжnџе, ші че esклamaціȣne dȣpepoasъ ne лasъ!

„ Ox! ox! ox! Sърака царъ a Moлdовії че норочіре de stъnжnї aї авȣtȣ, че sopцї de вісацъ ці'аȣ къzȣtȣ! Кȣm аȣ maї pъmasȣ omȣ tръітоpіȣ дn tine de mape mipape este, кȣ atжte snȣpкъчȣnї de obічеїȣрї че se tparȣ пънъ astъzї дn tine Moлdово; ші din вpeme дn вpeme totȣ s'аȣ maї adaosȣ snȣpкatеле de obічеїȣpі!“

Anostpoфȣл este фігъpa npin kape opatopȣл жиші îndpeantъ кȣвжntȣл seȣ ла вpe ȣnȣл dintpe askȣлtъtopї, saȣ ла ачеї че nȣ sъntȣ de фацъ, saȣ ла nȣtepiле череcцї, saȣ ла mopцї, saȣ ла лȣкръріле челе neînsȣфлецitе ші idiале.

Жan Жak Pȣso ne dъ ȣpmъtoapea фігȣpъ de anostpoфȣ în Diskȣpsȣл seȣ asȣnpa Літеріλop:

„ O, віptȣte! щiinцъ naлtъ a sȣфлетелор челор simnле, тpeбȣе oape atжta ostenеалъ ші npeгътipe nentpȣ de a te кȣnoaще? Npінчiniiле tале nȣ sъntȣ tinъpite дn toate inimiле; ші nȣ este de ajȣnsȣ nentpȣ de a дmвъца леціле tале, ка sъ ne черчетъmȣ npe noї дnшine, ші sъ кȣnoaщemȣ воачеа копщiinцеї noastpe дn лiniщea nasiȣnілор?“

Asemine întp'ȣnȣ кȣвжntȣ naniцipiкȣ postindȣse лaȣde mъptȣpisitopiлор кpedinцеї еванreлiче se noate фаче ȣpmъtopiȣл anostpoфъ.

www.dacoromanica.ro

„ Ту пъminte каре ціnĭ ꙟн sinул tъŭ прециоnsеле комоpĭ але варвацілор віртуошĭ, че аŭ търтуpisitу dpeптул шi adeвърул Евангеліеĭ, спунеmĭ de че Фелŭ de пуtуpoase спуркъчĭуnĭ върsate din nenтул eгeмoнулуĭ ръутъцеĭ se ꙟmпжi Фаца ta, maĭ nainte de a se спъла шi куръцi de кътръ варваціĭ ачещĭ sФinціцĭ?“

Аша профітул Давіdŭ плънгжndŭ moaptea луĭ Саул шi a Фіулуĭ seŭ Ionatan, Фаче урmътоpĭул апostpoФŭ adpesъndуse кътръ мунціĭ Гелвое:

„ Шi коasteлe воasтpe мунцілор Гелвое nічĭ odatъ sъ ну se ръкореаскъ de pоуъ saŭ de плоае, nічĭ se влъstеze din еле Фруктурi пентру sъчерішŭ, кърĭ, аіче аŭ къzutŭ skуtул вравілор, skутул луĭ Саул, ка шi кум ел ну арŭ Фі Фоstъ унsул луĭ Думнезеŭ.“

Asemiнеа Ieрemiа stpігъ:

„ Saвie a Domнулуĭ кжndŭ веĭ ꙟnчeta de a лові? ꙟнtpъ ꙟн teакъ шi te odixneщe.“

Domнул Булоnі opatopŭ însemnatŭ, ворвindŭ desпре реліціуне не dъ урmътоpĭул апostpoФŭ în гура еровулуĭ seŭ Лудовікŭ DoФeнŭ:

„ Думнезееаскъ реліціуне, віно, sъ не униmŭ ꙟmпреунъ, пентру de a ацунце ꙟntp'o zi ла Феріміреа імперіулуĭ ла каре mъ кіаmъ нащеpea mea. Че воіŭ путеа Фаче фъръ de tine? Філоsoфia ну'mĭ ва da декжtŭ ніще върваці ĭskуsiціĭ ꙟн жуdекатъ; оноареа омінеаскъ, ніще іпокріціĭ; політіка, курtезанĭ; ръsплътipile mеле, лінгушітopĭ; nedensiле mеле, склавĭ; sінгуръ нуmaĭ tу noцĭ a'mĭ Фаче supушĭ adевърацĭ. Прin віне-Фачеpiле mеле воіŭ Фepeка ініміле лор, прin ꙟнвъцътуpiле tале челе nалtе tу ле веĭ куръці, прin ꙟнгріжіріле mеле воіŭ ꙟmпedeка ръутъціле, прin путереа ta думнезееаскъ tу веĭ Фаче a odpъsлі віpтуціле; еŭ воіŭ ꙟнкураже apteле, tу веĭ ꙟmвунътъці mоравуpiле; еŭ воіŭ Фаче sъ se respекteze dpeптаteа, tу веĭ ꙟнsуФла ꙋбіреа еĭ; tу веĭ ворві кънdŭ леціле ворŭ тъчеа, шi dакъ вре odatъ ꙋітареа datopinціlор sъnte, шi Фармекул путерnічіеĭ арŭ путеа sъ mъ ръtъчеаскъ ꙟнsушĭ пе mine; atунчĭ din nалтул черіурілор, ъmиленŭ suФletул de o Фрікъ mъntу-

www.dacoromanica.ro

itoape, adъ'mĭ aminte de жѕръminteлe meлe, шi tpasѕ na-intea tpiбѕnaлѕлѕĭ tъѕ, фъ sъ кѕnoskѕ къ ɧn tine ɧnsѕшĭ domnitopiĭ, aѕ ѕnѕ жѕdeкъtopiѕ шi пoпoapeлe, ѕnѕ ръsплъ-titopiѕ."

Пposoпoпea este фirѕpa npin кape opatopѕл adѕчe дeфaцъ пepsoane вopбitoape saѕ adeвъpate, saѕ inкiпѕite, insѕфлeцindѕ пъnъ шi npe aчeлe пe insѕфлeцite. Пposoпoпea este ѕna din чeлe maĭ тъpeцe шi maĭ stpълѕчite фirѕpĭ aлe eлoквenцeĭ, inкжtѕ ea tpe-чe maĭ mѕлtѕ in sфepa noeziciĭ, de къtѕ in a opaцiѕneĭ.

Флeшiepѕ in пaniцipiкѕл лѕĭ Montosie, aл къpѕĭa кapaкtepѕ epa кѕpatѕ шi demnѕ de modeлѕ, ne dъ ѕpmъtoapea npoзoпoпee:

„ ɧnцълeцeцĭ фpaцiлop meĭ, къ лiпrѕшipea пъnъ aiчe n'aѕ aвѕtѕ лoкѕ ɧn кѕвinteлe чe amѕ фъкѕtѕ, кѕteza-вoiѕ dapъ ɧn minѕtѕл aчesta, ѕnde oбцieктѕл лaѕdeлop meлe este sinчepitatea шi neфъцъpniчia, кa sъ'ntpeбѕinцezѕ лѕкpѕpĭ ɧnкiпѕite saѕ minчiѕnĭ? Mopmжntѕл aчesta se вa deskide ɧn npinъ, шi oseminteлe din eл se вopѕ ɧnsѕфлeцi пen-tpѕ de a'mĭ ziчe: de чe minцeшĭ o omѕлe вopбindъ despe mine? nѕ'mĭ ɧnsѕшi onoapea npe кape nѕ amѕ mepitat'o niчĭ odatъ, cѕ кape ɧn toatъ вieaцa mea n'amѕ onopatѕ npe nimene, de кжtѕ пe aчeл чe aѕ mepitat'o. Лasъmъ sъ penosezѕ кѕ пaчe ɧn sinѕл adeвъpѕлѕĭ, шi nѕ'mĭ tѕлбѕpa лiniшea кѕ лiпrѕшipi ѕpiчoase; nѕ'mĭ askѕnde пasiѕniлe шi кiapѕ de aшѕ aвea oape-кape вiptѕцĭ nѕ mi лe ɧnsѕшi, dapъ тъpeшe ɧndѕpapea лѕĭ D-zeѕ, чe кѕ ѕneлe вpѕ sъ mъ ѕmiлeaskъ, шi кѕ aлteлe sъ mъ фaкъ demnѕ sъпцenieĭ лѕĭ."

ɧn ѕmбpa лѕĭ Фaбpiцiѕs кътpъ Pomanĭ, rъsimѕ ѕna din чeлe maĭ фpѕmoase npoзoпoпee; eatъ кѕm Ж. Ж. Pѕso se sepвeшe кѕ ea лa *diskѕpsѕл asѕnpa лiтepiлop*:

„ O Фaбpiчie! чe apѕ фi rжnditѕ mъpeцѕл tъѕ sѕфлetѕ dakъ пentpѕ пenopoчipea ta ɧnвiindѕ, ai фi въzѕtѕ odatъ пomпoasa фaцъ a aчesteĭ Pome, npe кape бpaцѕл tъѕ aѕ mъntѕit'o, шi npe кape nѕmeлe tъѕ чeл pesneкtaбiлѕ aѕ stpълѕчit'o maĭ mѕлtѕ de кжtѕ toate вiptѕцiлe saлe? Dѕm-

www.dacoromanica.ro

пеzелле! ai фi zisǔ: че s'аǔ фъкǔtǔ колiбеле челе de паiе шi bеtреле челе рǔsliче, ꙟп каре локǔiаǔ кǔmпъtаtеа шi biрtǔtеа? Че sтрълǔчiре фǔnеsтъ аǔ ǔрinаtǔ simплiчiтъцii Роmапе? че лiмбъ sтрълпъ еste ачеаstа? Че обiчеiǔрi афеmеаtе sъntǔ ачеstеа? Че ꙟпsаmпъ tаблоnǔрiле ачеstе, mǔрii ачеstiа?... Nебǔпiлор че ацi фъкǔtǔ? Воi domniii пацiǔпiлор, ацi ацiǔпsǔ sклаbi оаmiпiлор чǔdaцi пре каре iацi ꙟmбiпsǔ. Рiторiii sъntǔ ачеi че bъ гǔсерпъ. Nǔmаi пепtрǔ de а ꙟпабǔцi архiтекцiii, пiкторii, stаtǔерii шi акторii еstе къ boi ацi adъпаtǔ кǔ sъпцеле bоstрǔ Гречiа шi Аsiа. Deспоеtǔрiле Картагǔлǔi sъntǔ прada ǔпǔi къпtъtорiǔ de флǔерǔ!... Роmапiлор гръбiцiвъ de а рестǔрпа аmфiтеаtреле bоаstре, ǔфърmацi mармoрiле ачеstе, арdецi tаблопǔрiле ачеstе; алǔпгацi sклаbii ачеstiа, каре bъ sǔбжǔгъ шi але кърорǔ арtе фǔпеstе bъ корǔmпǔ. Лаsацi ка алtе тъпi sъ sе sтрълǔчеаskъ прiп tалепtе dеmерtе; ал Роmеi siпгǔрǔл шi dеmпǔл tалепtǔ еstе: de а кǔчерi лǔmеа шi de а фаче ка ꙟп еа sъ dоmпеаskъ bipтǔреа.“

ꙟп bерsǔрiле ǔрmъtоаре шi апǔmе îп ачел ал пatрǔлеа, îп каре гроапа Окпеi îпsǔфлецiтъ шоптеще, mǔstръпdǔ пе оsжпdiтǔ; sе афлъ фiгǔра просопопеей:

„Ǔпǔ цеmеtǔ sǔрdǔ de крimе, ǔпǔ блеstеmǔ sе iǔбеще
Din фǔпdǔл чел de геацъ ꙟп хаоsǔл попtоsǔ,
Шi Окпа'пфiорatъ рееǔпъ шi'mi шоптеще:
Мǔпжiтǔtе-аi de sǔпце, аi фоstǔ пеоmiпоsǔ!,,

Тоtǔ îп ачеаstъ поеziе афлъmǔ îпкъ ǔрmъtоареа просопопее:

Ба пǔ! шi tоаtъ гроапа реsǔпъ'п sгǔdǔiре:
Пакаtǔл пǔmаi цеаtъ ꙟп фере'пкǔtǔшаtǔ,
Шi zакǔ'п цǔлцǔл торцii sпре-а лǔmii mǔпtǔiре
Кǔчi отчǔлǔi, **bipтǔtеа** *de sорцǔ s'аǔ ꙟпsеmпаtǔ!*“

Аша пъпъ'п рерǔпкii пъmжпtǔлǔi sтребаtе
Istǔ гласǔ кǔраtǔ de апцелǔ ка фǔлцерǔл къziпdǔ,
Шi sпарце tоtǔ шорmжпtǔл sекрiiǔл de пакаtе,
Еар оsжпdiтǔл bеdе лǔmiпа реsерiпdǔ.

(Оsжпdiтǔл din Окпъ).

www.dacoromanica.ro

Alpeĭa клasъ a фiгsрiлор de ideĭ sъnts ачеле каре maĭ msлtŏ sерѕеsкŏ de a аpъta oape кsm жокsл кsцetsлsĭ saŏ a ideeĭ, opĭ askѕnzindso пе цsmъta-te, opĭ фъкъndso a se înцeлeцe, opĭ siлindŏ a se гжчi. Аша sъntŏ фiгsрiле spmъtoape: *Iponia, Sapkazmsл, Asteizmsл, Ineрбола, Лitotita, 'Enфi-mizma, Ssnenzisnea, Kopeкцisnea, Petiчenцia, Konчesisnea, Пpetepisisnea, Komsnikaцisnea. Inte-poraцisnea, Imnpeкaцisnea, Denpeкaцisnea,* шi *Dsбitaцisnea.*

Iponia este o фiгspъ tponiкъ în каре кsвin-teлe zise sъntŏ кs totsл împotibile înцeлeцipeĭ, a-ша, ea esnpimъndsne sпŏ лsкps, ne dъ a înцe-леце пе алtsл кs totsл kontpapiŏ. Iponia ape пs-tepe maĭ кs deosebipe къndѕ обцiektsл desnpe каре вopбimŏ nе este кsnoskъts d. e. "Че бsnъt te de omŏ, — къndŏ eл este sпŏ pъs. Мъ doape ini na dsпъ dжnssл,— къndŏ din ɱmпpotiвъ жmi пape bine.„

Isвenaлŏ în Satipa sa вopбindŏ de Eцintenĭ ne dъ spmъtoapea iponie:

"Полitiĭ ɱntpeцi se ɱnкinъ къniлop шi nimine nsкs-noaщe пе Diana, a mжnкa чeaпъ шi пpажĭ este sпŏ кpi-menŏ, ба кiapŏ шi de-aĭ atinцe este sпŏ кpimenŏ. O! че sфinцĭ oamenĭ! Dъmnezeiĭ лop se naskŏ пъпъ шi npin гpъdinĭ. „

Аша zikъndŏ sпsĭ арабŏ: "Къ'i албŏ ка o лебъdъ шi фpsmosŏ ка sпŏ колsmбŏ.„

Ѕпsĭ пе'тъвъцatŏ: "Къ'i sпŏ Sokpatŏ„ лsĭ Esопŏ чел spжtŏ: "Къ фs Napчissл Фpiцieĭ— Че iponie кsmплitъ ne dъ Dsmnezeŏ вopбindŏ кътpъ Adam лa izгonipea лsĭ din Papadisŏ:

"Eatъ пе Adam къ s'aŏ фъкstŏ sпsл din noĭ, щiindŏ binеле шi ръsл. „

"Фачерea K. III St. 22. „

www.dacoromanica.ro

Sapкasmȣл este însъ'шї фігȣра іроніеї, atȣnче кънdȣ̆ ea кȣпрinde o батџокȣръ веdepatъ, аша sъntȣ̆ ziселе Іȣdeiлор din Евангеліе asȣпра лȣї Is. Xs.

" Ȣa . . . tȣ каре stpічї бisepiка шї Ꙟn tpeї zіле o zideџї,ковоаръ-te de пе крȣче de eџї Фііȣл лȣї Dzeȣ̆. „

Asemine профітȣл Іліе батџокȣреа пре попії лȣї Баал zікъndȣле:

" Stpігаџї маї tape, поate къ Dzeȣл воstpȣ doapme. „

Міхаї Раковіџъ ла 1707 ръndȣindȣse de adoȣa oаpъ Domnȣ̆ Молdовеї înкъ нъпъ а нȣ пȣрчеde din Konstantinоnолі, tpimise îmnȣtepnічіpe Bopnк. Іорdакі Posetȣ̆ каїмакамȣлȣї seȣ̆, ка sъ npindъ пе маї мȣлџї dintpe боерi че'ї ераȣ̆ неамічї, întpe aчеstia se афла шї Bist. Іліе Kantaкȣzino чел tape шї маре, пе каре npinzindȣл în aџерnȣtȣ̆ desбръкatȣ̆ шї dȣкъndȣл Seimeniї пе ȣліџъ Ꙟшї бъteа жокȣ̆ zікъndȣї:

" Џinete чербȣле кȣ коаpнеле челе бȣре че пе Ꙟmпръџіеаї, къ te npinsъ astъzї лeȣл. „

Ачеastъ батџокȣръ пȣsъ de Bopnік. Некȣлче шї în гȣра ȣнорȣ̆ oamini depъndȣ̆ пе dъ ȣnȣ̆ sapкasmȣ̆ îmбръкatȣ în tpeї matoфоpe.

Taso în *Џ. Ліберata* Кꙟntȣл VII deskpiindȣ̆ перъбdapea лȣї Apгante, къчї нȣ i se înфъџоша маї кȣрꙟndȣ̆ din apmata крȣчіepiлор ȣnȣ̆ лȣntъtopiȣ̆ snpe a se бate, пе dъ ȣpmъtopiȣл Sapкasmȣ̆.

LXXIII O џente пе Ꙟmбinse, o попȣл ал Европеї!
Ȣnȣ̆ omȣ̆ sinгȣpȣ̆ въ sфidъ, въ кіamъ ла бataїe.
Че віне ast Tanкpedi, sȣпервȣ̆ atъtȣ̆ de sine
Шї каре Ꙟn валоареаї atъtȣ se'nкpedinџазъ.
Aȣ̆ поate къ аџеаntъ, zъкꙟndȣ̆ Ꙟn пȣфȣл moaте,
Sъ віїе к'алtъ datъ ка sъ'ї aџȣte Noantea?
LXXIV De teme-se ел, віїе Ꙟn stoлȣpї, stoлȣpї алџії;
Beniџї кȣ toџї грамаdъ, nedestpi, кълъреџї.

www.dacoromanica.ro

Че staцı? Nȣ възȣ нічї ȣнȣл din mii ші mii de-alжца
Съ'л ціе віеtȣ пȣterea кȣ mine съ se лȣпte!
Bedeцı колеа тортжнtȣл ꙟn кӑpe Фiiȣлeцȣл
Мъріеї voastre zаче. De че нȣ daцї nainte
Съ фіцї хаціі кȣ tоціі? П' aічеa este dpȣmȣл:
Sпре каре опȣ maї mape maї ціnеці віetа sпadъ?
Кȣ astфелȣ de batцокȣрі варварȣл жі inвitъ;
Depidepea ка вічіȣл de dȣpeposȣ isвesче.

Еліаde.

Asteismȣл este фігȣра ачееа кънdȣ окара 'se афлъ тъskȣitъ sȣбȣ лаȣdъ, ші лаȣda sȣбȣ окаръ. Ea este ȣnȣ фелȣ de iponie.

Боало фаче indipeктȣ лаȣda лȣї Лodoвікȣ ал XIII înкȣлпжndȣл кa din naptea толъчȣnеї:

“ Aȣ nepitȣ sекȣл odixnеї, черіȣл чел пе'ndȣpъtopiȣ,
Престе tpoнȣл nostpȣ пȣs'ȣnȣ npiнчіпе пѣȣвоsitopiȣ;
Ел плъчеріле 'шї алȣнгъ, ел е sȣpdȣ л'ame stpiгape,
Ші de-a фантелор лȣї вȣetȣ, тъ tpezeskȣ кȣ пе'нчеtapе.“

(Stpana Кжntȣл II.)

Depneo връndȣ a аръta къ Кіпол este поеtȣ ръȣ пе dъ ȣpmъtopiȣл asteismȣ:

“ Аша dаръ деклерezȣ, къ Кіполȣ este-ȣnȣ Віpџілȣ.„

Aseminea în фабȣла Вȣлпеа ші Магаріȣл:

“ Mintiosȣле de ȣnde вii?
O вȣлпе, пе магарȣ възіndȣ л'аȣ ꙟntpeвatȣ.„

A. Donічї.

Іпербола este фігȣра ачееа каре търеще ȣnȣ лȣкрȣ întpȣ atъta în кжtъ tpeче пеste фіpe, saȣ жї dъ піще însȣшipi înкъtȣ ковжршеskȣ sфера пȣtinцimеї ші a кpeдinцеї. Іпербола лȣatъ dȣпъ кȣвънtȣ tpeче dinколо de adевъpȣ, însъ înцелеsȣл еї чел adевъpatȣ este кȣnoskȣtȣ. Віpџілȣ ворбіndȣ de Amazoana Камілa zічe:

“ Maї иste de кътȣ вжntȣл, ca apȣ фі пȣtȣtȣ съ zвoape пе ȣnȣ кжmпȣ акопepitȣ de sпiче, фъръ de a ле пъtȣлї sȣбȣ пaȣpiле sале, opї въ'шї deskidъ ȣnȣ dpȣmȣ ꙟn mi-

www.dacoromanica.ro

жлокꙋл търії ші se алерџе пе deasꙋпръї, фъръ de a'ші ꙋda пічоареле чеде ꙋшоаре.„

Ворп. Ion Некꙋлчеа ворбіndꙋ desupe еспеdіціꙋnеа Sꙋлtanꙋлꙋї Мехmetꙋ din 1672 asꙋпра Поlonieї кънdꙋ аꙋ лꙋаtꙋ Каmeniџа, zіче de артілеріа tꙋрчеаskъ:

"Трекꙋt'аꙋ ꙟmпъръџіа Dꙋnъреа, ші de аколо аꙋ пꙋрчеsꙋ sпре Прꙋtꙋ кꙋ mꙋлtъ оаste ші кꙋ mꙋлte tꙋnꙋрі гpeле ші mapі *ші ла ꙋnꙋ tꙋnꙋ пꙋnеа кꙋte опtzечї de бівоїї.*„

Кꙋ toatъ аꙋtopitatea ші stima че о dъmꙋ кроnікарꙋлꙋї Молdованꙋ, totꙋшї zisa de оптzечї de біволї пеntpꙋ ꙋnꙋ tꙋnꙋ, орі—чіне о поаte лꙋа de о фрꙋmoasъ їперболъ.

D. Г. Аsакі în Балаdа Бꙋtꙋ пе dъ ꙋрmъtoapeле їперболе:

"Роїбꙋл паркъ ꙋшꙋраtꙋ
Пръжіnї zече аꙋ sалtаtꙋ.„

Ачеаstъ фігꙋръ о ведеmꙋ креsкъndꙋ întp'ꙋnꙋ гpadꙋ mꙋлtꙋ maї mape în stpoфа de maї жosꙋ, ꙋnde zіче:

"Роїбꙋ-аtꙋnчї пе mꙋnte налtꙋ,
Їеа о mілъ ꙟntp'ꙋnꙋ salтꙋ.„

Врънdꙋ а аръtа їꙋџала ꙋnꙋї калꙋ, прin їперболъ se поate zіче: къ mерџе maї penede de кътꙋ вънtꙋл.—S'аꙋ кꙋtpemꙋpatꙋ пъmъntꙋл. în локꙋ de о партеа пъmъntꙋлꙋї.—Este maї кꙋmпліtꙋ de кътꙋ ꙋnꙋ леꙋ.

Флешіерꙋ în кꙋвъntꙋл фꙋnерал а лꙋї Тіꙋреnꙋ se сервi кꙋ їперболa, кънdꙋ ка поеtꙋ zіче:

"Ръꙋрї de лакрътї кꙋрsеръ din окії tꙋtꙋрор локꙋіtорілор!„

Літоtіta este o фігꙋръ кꙋ totꙋл опꙋsъ їперболеї, ачеаsta mъреџе лꙋкрꙋріле кънdꙋ літоtіta ле mікшꙋреазъ. Еа totꙋ deaꙋna zіче maї пꙋџinꙋ пеntpꙋ ка sъ se înџелеагъ maї mꙋлtꙋ. Прівіndꙋ пꙋmaї

www.dacoromanica.ro

ла кѹвinte se паре-а se mікшора ideea, кѫndѹ ideiле лъtѹрале жї търеskѹ пѹtepea d. e. „Mititeлѹл пѹ aцѹпџe," шi ел este ѹпѹ miлianѹ.

Шimena, zіче лѹї Podpiгѹ:

" Мерџї пѹ te ѹръskѹ nічї кѹт. „

Еа жл фаче se înцелеагъ кѹ mѹлtѹ maї mѹлtѹ de кътѹ ачеea, че zікѹ кѹвinteле aчeste.

(Sidѹ a III s. 4.)

Ѧn Iфіџenia лѹї Pasinѹ кънdѹ Ѹлisѹ se sіргѹеще de a îndѹплека пе Aramemnon sъ'шї жъртвiaskъ фііка, гъsimѹ ѹрmътoapea літotitъ:

"Sinгѹpѹ пѹmaї Aramemnonѹ віpѹinцъ peфѹzindѹ
Nѹ вра глоріа s'o аібъ пъцinѹ sъnџe ел върsindѹ.„

Sъnџеле ѹneї фііче, de noate фi пѹцinѹ sъnџe пentpѹ ѹnѹ пъpinte?

Ѧn noezia *Мѹпчitopiѹл* гъsimѹ ѹnѹ фoapte фpѹmosѹ esemплѹ de літotitъ прin вepsѹл ѹpmъtopiѹ че apatъ dѹpepea шi sъpъчia maїчeї saлe.

„ Плъпџеа пе doѹъ паe пе каре тъ пъsкѹsъ."

Ч. Болїакѹ.

Кѹвinteле *doѹe пae* apatъ o пѹцinъtate, dapъ în sine zѹгpъвeskѹ ікoana чea maї mape a sъpъчieї:

Enфimismъ se zіче фiгѹpa ачеea, кънdѹ лѹкрѹpiле чеде întpistъtoape ле пѹmimѹ кѹ кѹвinte dѹлчї: „ S'аѹ пѹstatѹ кътpъ чеpiѹ, opї аѹ adopmitѹ; ѫn локѹ de аѹ mѹpitѹ." Asemine кѫndѹ лѹкрѹpiле челе рѹшinoase ле postimѹ кѹ кѹвinte deлікate: „ Nѹ'ї плаче апа, ѫn локѹ къ'ї beцiвѹ. — Ѧї miposъ гѹpa, ѫn локѹ къ'ї пъte. — Kpede saѹ eaptъ къ te ва aцѹta D.zeѹ; ѫn локѹ de a zіче: лiпseще, saѹ фѹџї de aколе, къ пѹ вpoiѹ sъ'џї daѹ nimiкъ."

Ѧn ѹpmъtoapea stpoфъ шi anѹme în вepsѹл aл tpeiле гъsimѹ o enфimismъ:

www.dacoromanica.ro

Ea акъm doapme, ші воачеа'ї tаче,
Din вісȣл dȣлче н'о deщentaцї,
Ea doapme somnȣл ачел de паче,
Кȣ флорї кȣрate o пресȣраці.
De ѫнџерї чете o прівігеазъ
Лasaцо'н паче, ea penosazъ!
(поеzіа: Ipina Doapme.)

Sȣsпenziȣnea este фігȣра пріn каре ораторȣл врѫndȣ de a аціца кȣріozitatea ші de a атъці лȣареаminte a аскȣлtъторілор o întребȣінцазъ, пеntрȣ ка апоі mai біne sъ o îndestȣлеze; sȣsпenziȣnea este ка ȣnȣ фелїȣ de enігmъ, акъріа desвълірe stъ ла фініtȣ.

Босȣetȣ ворбіndȣ desпре Xапріеta реџіna Enглітереі пе dъ ȣрmъtoapea sȣsпenziȣne:

„De кѫte орї ѫп локȣл аchesta, ea аȣ mȣлцъmitȣ лȣї Dȣmnezeȣ кȣ ȣmілінцъ desпре doȣe mapї харȣрі, ȣnȣл пеntрȣ къ аȣ пъsкȣt'o крещінъ, еаръ алtȣл че креdeцї фраціілор? поаtе пеntрȣ къ аȣ ѫпоржndȣitȣ tребіле реџеsкъльї сеȣ фііȣ?... нȣ, dаръ пеntрȣ къ аȣ фъкȣt'o Реџінъ пепорочіtъ!“

Чічеро dȣпъ o лȣпгъ enȣmераціȣne de пеле-цȣіріле лȣї Bepesȣ, adaoџe ші ȣрmъtoapea sȣs-пеnziȣne:

„Че sokotiцї воі къ аȣ mai sевършitȣ ѫп ȣрmъ, вре o пръdъчȣne?.. алеџеціѣъ кріmіnȣі чел mai neominosȣ, ші еȣ sпȣindȣвъ че аȣ фъкȣtȣ, ва ковѫрші ащеntареа воаstръ.“

Лабріȣерȣ не dъ ȣnȣ esemплȣ фрȣmosȣ de sȣsпenziȣne în кȣвіntеле ачеste adpesate кътръ реџіna Палmіреі:

„Zenoвіо, нічї tȣлбȣръріле каре аmеnінцъ imперіȣл тъȣ, нічї ресбелȣл каре'л sпріжіnі кȣ бървъціе ѫmпротіва ȣnеї націȣnї пȣterпіче de ла moaptea реџелȣі soцȣлȣї tъȣ нȣ ѫпuъцінеазъ nimікъ din stрълȣчіреа ta; tȣ dintpe toate цеpile ai алеsȣ церmȣріле Eȣфраtȣлȣї, пеntрȣ ка пе еле sъ ръdічї ȣnȣ edifічїȣ mъpeцȣ; аіче аерȣл este sънъtosȣ ші

www.dacoromanica.ro

вїъmпърatȣ, amъzapea este sȣpizitoape: o пъdȣpe sъntъ o ȣmбpeщe din paptea anȣsȣlȣї; Dȣmnezeȣ Sipiei кape къte odatъ локȣeskȣ пе пъmжntȣ пȣ apȣ фi пътȣtȣ a'шi aлеџе o petpeчepe maї фpȣmoasъ; кжmпȣl din пpeџȣpȣ e плinȣ de oamini, че mepгȣ шi vinȣ, кape taie шi обоаpъ, skotȣ шi tpaгȣ копачiї Лiбanȣлȣї, apama шi поpфipȣлȣї; вжptежеле шi mашiniле џеmȣ жn aepȣ шi фaкȣ a vпера пе чеї че кълътopeskȣ кътpъ Apaбia, къ жntȣpпъndȣse ла vetpeле лор sъ vadъ палатȣл ачеsta mжntȣitȣ, шi жn ачеa stpълȣчipe, жn кape dopeшї sъ фie maї nainte de a локȣi жn ел, tȣ шi пpinчiпiї фiiї tъї. Nȣ кpȣџa nimiкъ, Peџino: vapsъ aȣpȣл шi osteneлеле челор maї iskȣsiџi meшџepi, aшa кa taлеntеле лȣї Фidias шi Zeвksis aї timпȣлȣї tъȣ, sъ'шї desвълеaskъ toatъ шtiinџa пе плaфondȣpї шi пе пъpeџї; кpoeшe гpъdinї жntinse шi desфътътoape, але къpopa жnкъntape sъ фie asфeлiȣ, жnкжtȣ sъ нȣ se паpъ фъкȣte de mжnъ omineaskъ. Deшаptъџї toate комopiле шi indȣstpia пеntpȣ ачеstȣ лȣкpȣ neasъmъnatȣ; шi dȣпъ че'л veї фini Zenoбio, vpe ȣnȣл dintpe пъstopiї че локȣeskȣ жn пъsinȣpiле vечine але Палmipeї aџȣnгъndȣ жnavȣџitȣ пpin vaniї podъpitȣлȣї, stpжnшi de ла tpeкътopi de neste piȣpiле tале, va кȣmпъpa жntp'o zi кȣ бaniї taїa палатȣл ачеstȣ peџеskȣ, пеntpȣ кa sъ'л жmфpȣmȣseџeze, шi sъ'л фaкъ maї vpednikȣ de dъnsȣл шi de пopoкȣл лȣї.“

Пpinчiпеле Antioxȣ Kantimipȣ ìn Satipa a V-a пе dъ ȣpmътoapea фpȣmoasъ sȣsпenziȣne кжndȣ ziче:

„Възȣiȣ ȣnȣ бътpжnȣ кape o sȣtъ anї tpъise,
Пе patȣл seȣ кȣm zaче de бътpжneџe posȣ,
Жn кжtȣ пе vapвъ вкȣiпъ шi вeamъnъ skeлеtȣ
Шi жnsъ ел desinъ к'о mжnъ tpemȣpжndъ.
Dap че desinъ oape? Mopmжntȣл че'л aшteaпtъ?
Ба нȣ. — Палатȣ de vapъ, sъ'ї фie de пpimблatȣ.“

tpad. Doniчї шi Negpȣџџi.

Кopeкџiȣnea saȣ epanoptosis adiкъ ìndpeптapea este фiгȣpa ачееa, къndȣ o idee espimatъ se modiфiкъ saȣ se esплiкъ maї бine saȣ se лase de totȣ пȣindȣ ìn локȣл eї пе alta, кape se sokote-

www.dacoromanica.ro

ще а фі maĭ інцелеasъ ші maĭ nuteрnікъ. Аша гъsimŭ esemплuл upmъtopiŭ în tpaцedia Andpomaкa, кънdŭ Пірusŭ ворвіndŭ луĭ Фенікsŭ desпpe Andpo-maкa въdова луĭ Ektopŭ ші sклава sa zіче:

" Stpъinъ... dap че zікŭ? кіарŭ склавъ ꙟn Eпірŭ.„

Флешіеpŭ în кuвънtuл луĭ Тіuренŭ пе dъ upmъ-toapea кореkціuпе.

"Глоріа mapeлuĭ Тіuренŭ ꙟntunекъ пе аче а пацеріĭ sале, ші чеа mai mікъ лаudъ че і se noaтe фаче, este a-чееа къ se tpaце din векеа ші stpълuчita каsъ Лаtuрŭ-d'Овернĭ, каре amesтекъ sъnціле seŭ ку ачел ал реціlор ші ал ꙟmпъраціlор, dънdŭ maĭ mulцĭ Domnĭ Аквітаніеĭ, прінчіпĭ ла toate куpціле Еuponеĭ ші реціne Франціеĭ. Da-pъ, че zікŭ! аіче nu se кuвіne de a'л лъudа; че de a'л плъn-це. Орі кътŭ de глоріosŭ аŭ фostŭ izвopuл пацеріĭ sале, ерезіа (sxizma) timпuрілор din upmъ л'аŭ molinsitŭ. Ел пе лъnгъ sъnцеле чел фpumosŭ ал прінчіпілор че къпъtъ, se ꙟmпъртъші de amъціре ші de minчuпъ; ші ꙟntpe e-semплеле sале каsnіче, афлъ ші пе ачела de а nu кunoaще adeвърuл ші de а se лupta ку ел.„

Фоntenелŭ ворвіndŭ desпpe Царіuл Петpu І-іŭ кънdŭ învъца duрареа коръвііlор în портuл de ла Amsтерdamŭ, пе dъ upmъtoapea кореkціuпе:

"Ел se ꙟnsкрisе ꙟn numеруl dulгерілор, ку nume de *Петpu Міхаілоvŭ* ші nu de *Петpu Міхаіловічĭ*, пе каре tpe-вuе sъ'л noapte ка пе unул че'ĭ вінеа de ла вunuл seŭ; къчĭ, ꙟn лімва рusaskъ, deoseвіреа ачеаstъ а фінітuлuĭ unuĭ nume, ꙟnsamnъ saŭ unŭ omŭ din mіжлокuл попоpuлuĭ, sau unŭ omŭ de neamŭ; ел ꙟnsъ nu вpu ка sъ se оno-pezъ ку nimікъ din вpednічіа sа че nалtъ. Ел о uitasе ку totuл, saŭ maĭ віne zікънdŭ, nічĭ odatъ nu'шĭ adusъ aminte maĭ tape, къ еа sta maĭ mulŭ ꙟn лuкръріле челе фолоsitoape попоpuлuĭ, de кътŭ ꙟn nomпа ші stpълuчіреа че'л ꙟnsoцеще.„

Petічепціа este фігuра ачееа кънdŭ în локŭ de а se îndpепta ideea, de odatъ se întpepumпe,

www.dacoromanica.ro

tъкжndв шi лъьжndв de a se гжчi ачееа че nв se ziче: кввжntвл întpepвmпеpiї tpeбве sъ фie пasiвnatв, еаpъ кввintele saв ideiле nepostite в-шорв de inцелеsв; лiпsa лоp în tекstв se înde-плiнеще прiн пвнереа а кътоpвa пвntвpi. Petiчeн-цia se întpeбвinцazъ кънdв aв a se posti лвкpвpi înфiopъtoape saв skandaлoase, че ле опреще вв-na ксвiinцъ шi se takв: asemineа кънdв ape a se aпpinde întpe askвлtъtopi saв чititopi nedвmepipe, фpiкъ шi snepanцъ.

Поetвл Danezв *Евандв* че вецвia лa 1750 пe dъ вpmъtoapea petiчenцъ, кънdв Ева mжнгъе пe Adamв naintea Paiвлвi.

“Adame! oape плъzmвitopвл nostpв, пв este mai mвлtв бвпв? oape ачел nemъpцinitв пepde кънdв пe dъ чева, saв пe captъ? Ѫпцепвпkе Adame шi поate…„

Віpцiлie în кввintеле вpmъtoape пвse în гвpa лвi Neпtвnв, пe dъ впв esemплв de petiчenцie кжndв ziче:

“Neamв Ѫndpъzneцв, чine жцi dъ atъta sвmeцie? вoi вжntвpiлop кв̃tezaцi фъpъ de вoea me a tвpбвpa чepiвл, пъmжntвл шi a’mi пвstia imпepiвл. Daкъ ашв… Ѫnsъ tpeбве a лiniщi валвpiле; впв asemineа пasв de aлtъ da-tъ пв ва pъmжnea nenedensitв.„

Ѫn tpaцedia Ataлia гъsimв o petiчenцie, кънdв npinчinesa ачеasta чере de ла Ioad пе tжпъpвл Елiакiнв шi комоpiле че ле кpedea askвnse în temплв:

“Ла алтаpiв вnde жертвеще ata mжnъ, tpeбвi
Sъ te… dap кв пpeцвл ista, kades’a mъ mвлцеmi.„

Konчesiвnea este фiгвpa npin kape opato-pвл къte odatъ înгъdве saв чел пвцiнв se пape a înгъdвi пotpiвпiквлвi seв, saв шi лвi însвшi че-ва kontpapiв, пentpв ка maї aпoi se поatъ кв

www.dacoromanica.ro

пȣtере de a'л înкȣлпа saȣ de a se întърі ел în zіселе sале d. е.

" Se zічемȣ къ чінева арȣ авеа кȣвжntȣ sъ ръпеаskъ saȣ sъ апȣче лъкрȣріле streine лірsitȣ Фііndȣ кȣ totȣл, ка sъ іее drentȣріле алtȣеа неvoitȣ Фііndȣ; ȣъ ȣчігъ пе neaмікȣл seȣ ameninцatȣ Фііndȣ de dжnsȣл; daръ de a пръda ші de a vinde пе віneФъкъtopȣл seȣ, пе patpia че л'аȣ пъsкȣtȣ, креsкȣtȣ ші дnaвȣцitȣ, жі mai poate ръmж-nea vpe ȣnȣ кȣвжntȣ de дndrentape? „

Босȣetȣ în Фȣnepалȣл Хanpіetei Mapia de Фpan-цia pеціna Eнглitepei zіче desnpe Кapoл I-iȣ so-цȣл ei:

" Eȣ vpoeskȣ a въ mъртȣрisі desnpe dъnsȣлȣ ачееа че ȣnȣ skpiitopiȣ stpълȣчitȣ аȣ zisȣ desnpe Чеzарȣ, *кȣ дndȣ-papea лȣі aȣ Фostȣ atъtȣ de mape, дnкъtȣ л'аȣ Фъкȣtȣ de a sъ кȣі.* De se voeще, Фie daръ totȣ ачеasta, грешала stpълȣчitъ a лȣі Кapoлȣ ка ші a лȣі Чеzарȣ; дnsъ ачеі че vpaȣ sъ кpeadъ къ toate sъntȣ sлaвe дn чеі nepo-poчіці ші дnвinші, sъ nȣ гъndeaskъ a ne дnкpedinцa къ пȣtepea n'аȣ дnsoцitȣ кȣpaжȣл seȣ ші tpezvipea sФatȣpі-ле sале. Пpironitȣ пъnъ ла moapte de neдmпъкata vі-кленie a nopoкȣлȣі, tpъdatȣ de toці ai sei, ел nȣ лinsi кȣ-nimікъ din naptea sa. Кȣ toatъ nenopoчipea apmateлop sале, de л'аȣ пȣtȣtȣ дnvinцe, totȣші nȣ л'аȣ пȣtȣtȣ sілі, ші пpeкȣmȣ ка дnvinгъtopiȣ n'аȣ peФȣzatȣ nічі odatъ че epa dpentȣ, de asemine ші ка дnvinsȣ кaптivȣ, totȣ deaȣna аȣ asvжpлitȣ de ла sine ачееа че epa sлaвȣ ші nedpentȣ."

Пpetepisiȣnea saȣ пpetepmisiȣnea este Фігȣ-pa ачееа къndȣ se zіче чева, însъ ка ші къndȣ nȣ apȣ vpoi de a se zіче, s'аȣ къ vpa a se tpeчe ȣȣвȣ tъчepe, кжndȣ mai кȣ samъ se dъ пе Фaцъ.

Флешіерȣ înФȣnepалȣл лȣі Тіȣpenȣ moptȣ ла 1675 Іȣліе 27, în вътъліа че авȣ кȣ Іmпepіaлії ла asaлtȣл Бadenȣлȣі ne dъ ȣpmъtoapea пpetepisiȣne:

„ Nȣ aщentaці Domnілop sъ въ deskidȣ aiчe o ȣченъ tpaціkъ, ші sъ въ дnФъцошъzȣ пе ачеstȣ вapвatȣ mape

ꙟntinsŭ пе ꙟnsȣшi tpoфeлe ѕале, sъ въ deskoпъpŭ ꙟn-гълбinitȣл шi sъпцepatȣл ѕеŭ tpȣпŭ, лꙟнгъ каpe ꙟnкъ фȣmegъ фȣлцepȣл че л'аŭ detȣnatŭ; ѕъ фaкŭ ка ѕъ stpiцe ѕъпцеле лȣi, пpeкȣm ачел а лȣi Авелŭ, шi ѕъ desфъшȣpŭ naintea окiлоp воstpi tpistеле iкоане але pелiџiȣnei шi але patpiei вочitoape."

ꙟn бȣкata ȣpmътoape a лȣi Demostenŭ din ал 3ле Фiлiпiакŭ гъѕimŭ фiгȣpa пpetepisiȣnei:

„Eŭ нȣ воiŭ ворбi пiчi de чepteле воastpe каsniче, пiчi de mъpipea лȣi Фiлiпŭ... Eŭ нȣ воiŭ ziче къ dȣпъ atъtea бipȣinцi, ел ва аџȣnџе ла monapxia ȣнiвepsалъ а Гpeчiei, кȣ atъta mai mȣлtŭ, къчi пъpepiле de mai nainte нi'л аpъta к'аŭ tpeбȣitŭ sъ аџȣнгъ, аколо ȣnde se афлъ акȣm."

Ченzорȣл Katonŭ ворбindŭ împotiва фemeiлоp pomane че pretindaŭ de a stpiкa леџea Onie, не dъ о фpȣmoasъ пpetepisiȣnea. ꙟn împpeџȣpъpiле бipȣinцei лȣi Ханiбалŭ о леџе нȣmitъ Onie, пpoпisъ matpoaneлоp pomane de a se пȣte împodобi кȣ ѕкȣле, stoфe пpeцioase шi a se пȣpta în лефtiче пompoase. Dȣпъ алȣнгapea лȣi Ханiбалŭ din Italia matpoaneле încепȣpъ а лȣкpa пentpȣ щepџеpea леџei tpiбȣnȣлȣi Onie; intpiџiле лоp ademinisepъ înpaptelі toate вotȣpiле, singȣpŭ нȣmai Ченzорȣл Katonŭ лi se împotiвi în Senatŭ; ел ziче:

„Dакъ фie каpe din нoi apŭ фi щiȣtŭ sъ факъ de a se pespekta ꙟn kasa sa dpeptъџiле шi aȣtopitatea sa бъpбъteaskъ, нoi нȣ amŭ фi авȣtŭ tpeбȣinцъ astъzi de a pesпȣnde ла ачeastъ deшъnцatъ ꙟntpȣnipe a tȣtȣpop фemeiлоp, каpe insȣлtъndŭ пȣtepea noastpъ ꙟn пъȣntpȣл kasei, кȣteazъ a se ꙟnфъцoша шi ꙟn фopȣл пȣблiкŭ, шi a калка sȣбȣ пiчoape леџiле statopniчite; шi кȣm вomŭ пȣtea astъzi adȣnaцi ла ȣnŭ локŭ sъ не ꙟmпotpiвimŭ лоp? къndŭ ꙟndeoseбi фie каpe din нoi sъntemŭ sȣпȣшi ла капpiџiiле лоp; nimiкъ нȣ este аша de пepiкȣлоsŭ, de кътŭ de a da dpitȣ intpiџiлоp шi adȣnъpiлоp фemeeщi! Eŭ ка

www.dacoromanica.ro

ꙋnꙋ Konsꙋлꙋ mъptꙋpiseskꙋ къ mi s'aꙋ pomлiь фaцa въzin-dꙋmъ neвoitꙋ de a tpeче пpin глoata aчeьtop фemeĭ, пen-tpꙋ ka sъ stpъбatꙋ aiчe лa tpiбꙋnъ; nꙋ este dapъ de лinsъ aлta, de кътꙋ a se petpaце пpeкꙋmꙋ odinioapъ пoпopꙋл лa mꙋnteлe Aвentinꙋ, шi de aкoлo a ne dikta леџĭ. Daкъ n'aшꙋ вpoi sъ ле кpꙋцꙋ pꙋшinapea aфpontъpiлop пꙋбліче ka din paptea ꙋnꙋĭ Konsꙋл ле-aшꙋ ziче (фi. npetepisiꙋneĭ). Pꙋ-шinapea фemeeaskъ oape въ ӂnгъdꙋe a кътpiepa dpꙋmꙋ-piле шi stpadeле, a кꙋnpinde tpeкъtopiле noastpe, шi a ӂndpenta pꙋгъminцĭ sпpe ӂmnлinipea dopinцiлop вoastpe кътpъ бapбaцĭ stpeim? sokotindꙋ a aвe maĭ mꙋлtъ ӂnкpe-depe ӂn tpжnшii, de кътꙋ ӂn soцii вostpi? De в'aцĭ ӂn-гpъdi ӂn mъpцiniле npeskpise de datopinцiле вoastpe, n'aцĭ tpeбꙋi sъ щiцĭ челе че se фaкꙋ ӂn фopꙋ. Ꙋnde ne a-флъmꙋ noĭ? Леџea oпpeщe пpe фemeĭ de a se ӂmфъ-цoшa лa жꙋdeкatъ, фъpъ de aꙋtopitate, шi noĭ ле ӂnгъ-dꙋimꙋ de a se amesteka ӂn tpeбiле гꙋвepnъmъntꙋлꙋĭ, шi a фi фaцъ лa sфatꙋpiле noastpe? de ле вeцĭ ӂnгъdꙋi a-stъzĭ ꙋnꙋ asemine пasꙋ, oape лa че nꙋ вopꙋ ӂndpъsni ӂn вiitopime? чine noate sъ лi deskꙋлeze лiчenцa aчeasta? Пentpꙋ кape motiвꙋ eле'sꙋ neвoite a se adꙋna шi a фaче лapmъ? Бapбaцiĭ шi кoniĭ лop sъntꙋ кꙋпpinшĭ de Xaniбaлꙋ, saꙋ noĭ ne aфлъmꙋ aпpoane de asemine пepiкꙋлꙋ? Este вpe ꙋnꙋ motiвꙋ peлiџiosꙋ, пentpꙋ кape s'aꙋ adꙋnatꙋ aiче? De бꙋnъsamъ къ nꙋ. Aiче nꙋ se вede niчĭ deкꙋmꙋ mama Ida че se adꙋsъ din Фpiџia, шi къpia фemeiле apꙋ фi tpeбꙋitꙋ sъ'ĭ фaкъ papadъ. Askꙋлtaцĭ dapъ че вpoeskꙋ еле: Чepꙋ de a aвe вoe, sъ se aкonepe кꙋ aꙋpꙋ шi пꙋp-пꙋpъ, sъ se пpeъmбле ӂn tpъsꙋpĭ pomnoase, шi sъ tpiꙋm-фeze asꙋnpa леџiлop вoastpe. Pomaniлop! лꙋksꙋл este ꙋneaлta dъpъпъпъtoape statꙋлꙋĭ. Mapцeлꙋsꙋ adꙋкъndꙋ a-вꙋцiiле din Sipaкꙋsa, aꙋ въpжtꙋ ӂn Pome пpe чеĭ maĭ кꙋm-пліцi neamiчĭ. Ӂn timпꙋл лꙋĭ Пipꙋsꙋ фemeiле noastpe a-pꙋnкъpъ npeцioaseле odoape a лꙋĭ Чineasꙋ, astъzĭ ӂnsъ, de бꙋnъsamъ к'apꙋ aлepгa naintea лꙋĭ ka sъ ле anꙋче. Stpiкapea eгaлitъцeĭ, este aчeea кape кĭamъ ӂndъpъntꙋ a-semine distinкцiꙋnĭ de aвꙋцii шi de лꙋksꙋ, пъziцiвъ de-a aцiцa aчeastъ emꙋлaцiꙋne de deшъptъчꙋnĭ ӂntpe фemeĭ, къчi, кжndꙋ ꙋnꙋa dintpe noĭ nꙋ'ĭ вa aцꙋnџe sъ ӂmnлineaskъ лъкomia mꙋpeĭ saле, ea se вa adpesa кътpъ stpъinĭ, кape

www.dacoromanica.ro

ворӱ кѫтпъра вotѫpiле ши sлъвъчiѫпea воasтpъ. Ѧn пѫп-ктѫл ачеsta a пpeтenцiѫнилор Фemeeщi еле se ворӱ Фаче stpiкъtoape mopaвѫpiлор ши dѫpъmъtoape statѫлѫi. Dpentӱ aчeasta dѫпъ sokotinцa me, нiчi de кѫmӱ se nѫ se stpiче лeцea лѫi Опie, onpitoape Фemeiлop de a nѫpta stpae лѫк-sѫpioase.“

Волtерӱ în Хапpiadъ ворбindӱ despre цѫnгiepea ѫpmatъ în Паpisӱ пе dъ ѫpmъtoapea пpetepi-siѫne:

“ Nѫ, пѫ воiѫ deskpie, вaete, stpiгъpi,
Sъпцеле кѫт кѫpцe пе dpѫmӱ, пе къpъpi,
Пе Фiiѫ npeste tatъ цѫnгietӱ кѫmӱ пiкъ,
Пе Фpate кѫ sopъ, пе mamъ кѫ Фiiкъ,
Пе soцӱ dѫndѫшi dѫхѫл de Фокӱ кѫtpѫпiцi,
Пе пpѫпчi кѫm ѧn леагъпӱ de пetpi'sѫ tѫpтiцi;
Къчi, нiчi nѫ se поate s'aщenтaцi вp'ѫпӱ вine
Кънdӱ омѫл tѫpбeazъ, кънdѫ esъ din sine.

Комѫпiкaцiѫnea este Фiгѫpa ачеea кънdӱ opatopѫл se amesteкъ кѫ askѫлtъtopii sei, se sФъ-tѫeщe кѫ dѫпшii despre ачеea че аpe sъ zікъ, ѫшi înпъptъшeщe temeiѫpiле, ши ле чеpe sokotin-цiле лор. Прin astъ Фiгѫpъ opatopѫл поate лѫкpa mai пѫtepnікӱ ши mai sігѫpӱ asѫпpa askѫлtъto-piлор sei.

Флешiepӱ în кѫвѫntѫл seӱ паniцipiкӱ a S. Toma de Каntорбepi, întpeбѫinцazъ Фiгѫpa комѫпiкaцi-ѫnei, ел zіче:

„ Ѧmi este miлъ de asemine пелецѫiцi, кapе, кѫ ѧn-гѫmФape Фъкѫndѫse къ se ѧndoeskӱ despre toate, sѫntӱ ѧпкpedinцaцi къ Фoapte nimepitӱ ѫѫdeкъ, zікѫndӱ кѫ ѫпӱ aepѫ гpeӱ Фiлosoфiкӱ: Noi кѫ тоцii пе пaщemӱ пentpѫ ка sъ mѫpimӱ, ши чine щie de mѫpimӱ пentpѫ кi sъ ѧn-viemѫ? Ши че тpeбѫe ка sъ ле Факъ чinева пentpѫ кi sъ кpeadъ; sъ лi аpъte ѧndatъ minѫni, sъ лi Факъ a izбѫkni din taptapӱ вочеte кѫmплite ка sъ'i ѧnsпъimѫnteze, sъ лi

www.dacoromanica.ro

adȣne oseminteле челе ръsinite, ші din гроапеле мор-minteлор sъ лі кіеme sȣфлетеле пȣртѫndȣ semneле пе-deпsei лор?“

Чічеро не dъ ȣрmъtoapea комȣнікаціȣне ìn кȣ-вѫntȣл кавалерȣлȣї Романȣ Каїȣsȣ Рабіріȣs, че se înкȣлпаsъ ка вѫнzъторіȣ de кътръ tрібȣнȣл Лабі-енȣs în о tȣлбȣраре а попорȣлȣї; adікъ къ ел арȣ фі фostȣ партаmȣ ла moaptea insȣрџentȣлȣї Saтȣрнінȣ че кȣпрinsese Капітолȣл. Чічеро îndpentѫndȣse кътръ Лабіенȣsȣ zіче:

„ Еȣ te ѫntpeбȣ: че аї фі фъкȣtȣ ѫn о ѫmпреџȣраре аша de делікатъ, tȣ каре din мінпълътate аї апȣкаtȣ фȣга, пе кѫndȣ deопарte фȣріа ші ръȣtatea лȣї Saтȣрнінȣ te кіеmа ла Капітолȣ, ші de алта парte Konsȣлії череаȣ а-џȣторіȣл tъȣ, пентрȣ апърареа ші лібертаtea Патріеі? Пе каре din ачеsтe аї фі респектаtȣ маї мȣлtȣ? каре воаче аї фі аскȣлtаtȣ маї degpaбъ? ѫn каре парte аї фі алергаtȣ, ші ла ордініле кърора te-аї фі sȣпȣsȣ?.. Поџі dаръ ѫн-кълпа пе Рабіріȣsȣ къ s'аȣ ȣnitȣ кȣ ачеїа пе каре невȣ-пеџe нȣ'ї пȣtea нічї аtъка, нічї кȣ desonoape аї пъръsi?“

Інтерогаціȣнеа saȣ îнtpeбареа este о фігȣръ пріn каре ораторȣл ворбеџе ìntpeбѫndȣse saȣ не sine însȣші saȣ не аскȣлtъторії sei, însъ ел џіе фоарte біне респȣнsȣл че'л потȣ фаче, saȣ este înкредінџаtȣ къ нȣ потȣ de а'ї респȣnde нimікъ. Інтерогаціȣнеа însȣфлеџеџе disкȣрsȣл, џіне не а-скȣлtъторії în кȣріозitate, ші'ї sілеџе de a пріmi ачееа че ораторȣл лі îмпъртъшеџе. d. e.

„ Пънъ кѫndȣ веї sȣфері о Doamne? пънъ кѫndȣ пъ-кътоsȣл se ва лъȣda ѫntpȣ пелеџȣіріле sале?“

Профітȣл Міхеа кап 6 s. 3 не dъ ȣрmъtoapea інтерогаціȣне:

„ Попорȣл меȣ че џ'аmȣ фъкȣtȣ ші кȣ че te-аmȣ sȣ-пъраtȣ? sпȣпеmї пентрȣ къ te-аmȣ sкоsȣ din пъмѫntȣл

www.dacoromanica.ro

Eџiptѕлѕї? te-amѕ еліберatѕ din каsа sклъвіеі? шi џ'amѕ tpimisѕ de mжntѕitopiѕ пе Moisi шi Аapoнъ?"

Masilionѕ în кѕвжntѕл seѕ despre Богatѕл чел împъѕtъџitѕ, în кape ape de tekstѕ zічерea Евангеліеї лѕї Лѕка. Crusior in hac flamma Luc. XVI. 24 adікъ: sжntѕ mѕnчitѕ în флакъра ачеаsta, ne dъ ѕpmъtoapea inteporaџiѕne:

„ Kape sжntѕ dapъ пелеџѕipiле челе ѫnфpікошаte че аѕ sъпatѕ nепорочitѕлѕї ачеstѕia гроапа mѕнчілор ѕnde s'aѕ арѕнкatѕ, шi se mistѕe de флакъра фокѕлѕї челѕї ръsплъtitopiѕ? Este ел пжнгъpitopiѕл tpѕпѕлѕї seѕ? mжnжitѕis'aѕ mжnеле ѫn sънџе inoчentѕ? Ръпit'aѕ кѕ nепъsape dpentѕpiле въдѕвеї saѕ але орфеліnѕлѕї? Este ел ѕнѕ omѕ фъръ de кpedinџъ, фъръ de mopaвѕpї, фъръ de карактерѕ, ѕнѕ monstpѕ ал stpжmвътъџеї?"

Пpinчіпiле Antioxѕ Kantemipѕ în satipa II ne dъ ѕнѕ фоapte фpѕmosѕ esemплѕ de inteporaџiѕne. Eѕџenie înmъndpindѕse кѕ dokomente шi кѕ вpednічії stpъmoшeшtї, npetinde nostѕpї шi titлѕpї, eapъ Філаpetѕ amікѕл seѕ жї apatъ în че stъ totѕ mepitѕл nобілітъџії пpin ѕpmътоapеле întpeбъpї:

" Sпѕnemї, лъsindѕџї ленеа, повоapъ de оџеanѕ
Пѕptat'ai вpe odatъ? Гonit'ai пpe вpъжmaшѕ?
Asirѕpat'aї џapa лъџindѕ a ei пѕtepe?
Ла masa жѕdeкъџii xitat'aї пъptinipea?
Попоpѕл хшѕpat'aї de dъpї, de asѕnpipї?
Sпоpit'aї кѕ-ал tъѕ mepitѕ ал statѕлѕї benitѕ?
Кѕ пілда ta 'ndemnat'ai пpe oamnї ла віptѕte,
Stipnindѕ пpin sфatѕpї бѕnе паpaвѕpiле pеле?
Щii a'џї пъstpa кѕpate шi кѕџetѕл шi mжna?
Nѕ'џї вънtѕ sѕпъpъtoape a челор sъpачі лакpimї?
De ешtї dpentѕ, nezabistnікѕ, ѫndѕpъtopiѕ шi блжndѕ,
De кpezї къ е ка tine фieшe кape omѕ.
Atѕnчї кѕ бъnъ samъ nоџї zіче къ ешtї noбілѕ! „

tpad. **Doniчї** шi **Негрѕџџi**.

Imppeкaџiѕnea este manifestapea simџimъn-

www.dacoromanica.ro

tолѫї de ѫрѣ, de desesперapе, de фѫрie de desпреџѫ шi de алte пasiѫнї înфoкate aџѫnse пънъ în градѫл чел mai de пе ѫрmъ; прin imпрекаџiѫne se dopeщe кѫiва ръѫ. Чеї векї обiчnѫiaѫ фoapte mѫлtѫ a întреввinџa o asemene фiгѫръ, ла кape împреџѫрърї se жѫpaѫ пе zinї, epoї шi пе misteрiiле релiџioase. Корneiлѫ în tраџedia Opaџѫ не дъ ѫna din челе mai фрѫmoase imпреkaџiѫnї, кѫndѫ Kamiла ворбeщe фраteлѫї seѫ Opaџѫ, че îmвinsese пе чеї tpeї Кѫрiaџї;

„Poma! ѫnikѫл обџiektѫ ал tѫрбatei meле ѫpї,
Poma къре'ї aѫ жъptвitѫ браџѫл tъѫ пе-ал meѫ amantѫ,
Poma ѫnde te-aї пъsкѫtѫ шi пе кape – o adopezї,
Poma, кape o ѫръskѫ nentp' onoapea че жџї dъ:
Прad'aџѫnгъ ла вечinї aї seї dѫшmanї конжѫраџї
Кa s'o sѫрne'n фѫndamentѫ че нѫ'ї ѧнкъ ѧntъpitѫ!
Ш'ал Italieї пъmѫntѫ dакъ нѫ ва фi destѫл,
Deie mѫna'н kontpa sa Pesъpitѫ-Anѫsѫл totѫ:
Ш'ѫnѫ nonopѫ de miї de miї tъвъpъndѫ din Ѫnivepsѫ
Шi tpeкъndѫ шi mѫнџї шi mъpї! Ilѫstiezo, dapѫ de totѫ;
Факъ ѧnsѫшi de-a къde neste dѫnsa aї seї mѫpї
Шi kiapѫ кѫ-але saле mѫnї pѫmnъ'шї opї че mъpѫntъї!
De-ал meѫ гласѫ ръsвѫnъtopiѫ чеpiѫ-anpinsѫ, ѧnфлъкъpatѫ
Beps'asѫnpaї ѫnѫ notonѫ, ѫnѫ notonѫ de фoкѫ nestѫnsѫ!
Кa sъ notѫ кѫ okiї meї вide фѫлџерѫл къzindѫ,
Sъ'ї вълѫ кѫpџiле'n чепѫшї, ш'a ta лаѫpъ, ѧn skpѫmѫ!
Sъ вълѫ dap, пън ѧn фinitѫ пе Pomanѫ sѫфлetѫ'шi dѫndѫ
Eѫ прiчina лор sъ фiѫ, ш'anoї de плъчерї, sъ mopѫ."

Ѧn псалmѫл 108 гъsimѫ ѫpmъtoapea imпрекаџiѫне къндѫ *Xs. Ïѫдeї вѫnzetopiѫлѫї, шi челораламџї вoitopї де pѫѫ вредniче педепse ле пoфtещe:* веp. 4 — 18.

"Пѫne npeste dънsѫл пре чел пъкъtosѫ, шi diaволѫл sъ stea de a dpeanta лѫї.

Къndѫ se ва жѫdeка ел, se easъ osѫnditѫ, шi pѫгъчѫnea лѫї sъ se факъ ѧntpѫ пъкatѫ.

Фie zileле лѫї пѫџine, шi eniskoniea лѫї sъ o ea алtѫл.

www.dacoromanica.ro

Sъ'ĭ фie фiчорiĭ лȣĭ sърачĭ, шi mȣерea лȣĭ въdȣвъ.

Miшкъndȣse sъ se mȣte фiiĭ лȣĭ, шi se чеаpъ, sъ se skoaцъ din кȣрцiле касiĭ лор.

Se skȣpme datopnikȣл toate къte sъntȣ a ле лȣĭ, шi sъ жъфȣeaskъ stpъiniĭ ostинелеле лȣĭ.

Sъ нȣ'ĭ фie лȣĭ sпpiжinitopiȣ, нiчĭ sъ'ĭ фie milostivitopiȣ spre sapaчiĭ лȣĭ.

Sъ фie фiчорiĭ лȣĭ ꙟntpȣ пiepzape, ꙟntp'ȣnȣ neamȣ sъ se stinгъ нȣmеле лȣĭ.

Pomeneaskъsъ фъpъ de леџiле пърiнџiлор лȣĭ ꙟnaintea Domnȣлȣĭ, шi пакатȣл maĭчiĭ лȣĭ sъ нȣ se шtearгъ.

Sъ фie ꙟnaintea Domnȣлȣĭ пȣрȣрea, шi se пiapъ din пъmъntȣ pomenipea лор, пentpȣ къ нȣ ш'аȣ adȣsȣ aminte a фaчe milъ.

Шi aȣ гonitȣ пpe omȣл чел sъракȣ шi miшeлȣ, шi ȣmilitȣ ла inimъ ка sъ'л omoape.

Шi aȣ iȣbitȣ блestъmȣл, шi вa veni лȣĭ, шi н'aȣ voitȣ бinekъвъntapea, шi se вa depъpta de ла dъnsȣл.

Шi s'aȣ ꙟmбpъкatȣ кȣ блestъmȣл ка кȣ o хainъ, шi aȣ ꙟntpatȣ ка apa ꙟn maџiле лȣĭ, шi ка ȣntȣdeлemnȣ ꙟn oaseле лȣĭ.

Sъ'ĭ фie лȣĭ ка хainъ, кȣ кape se ꙟmбpакъ, шi ка ȣnȣ бpъȣ, кȣ кape пȣрȣрea se ꙟnчinџe.

Ꙟn poezia *Ingratȣл* гъsimȣ ȣpmъtoapea imppe-кaцiȣne:

Te-amȣ maĭ ieptatȣ, кȣmпliте, ш'amea smepitъ milъ
Ка sapчinъ пe tpȣпȣ'цi iap гол o ai simцitȣ.
Кȣ maska de фpъцie, sȣбȣ zimбetȣ'цi ꙟn silъ
Ȣpziaĭ a mеле кinȣpĭ din локȣ пелецȣitȣ.

Аколо sъ aĭ naptea, moptъndȣ ꙟn sлȣгъpie
Sъ нȣ maĭ ieшĭ d'aiчea, o skpemъtȣ inфepnaлȣ!
Че te-a dosnitȣ Пъкatȣл din вeчnika ȣpџie
Кȣ a чepȣлȣi neцipe ꙟntp'ȣnȣ momentȣ фataлȣ.

Aшa sъ'цĭ petpeчĭ viaцa ꙟntp'ȣnȣ despreцȣ de sine,
Гonitȣ ꙟn вeчĭ de кȣџetȣ, че'н вeчi ai ꙟnфpȣntatȣ;
Окapa apzъtoape ꙟn бȣze'цĭ o veĭ цine;
Пe фpȣntea'цi фpatȣчidъ s'apъцi пe vinovatȣ.

Sъ ȣpлi de tȣpбape къndȣ 'цĭ opȣ къdea блesteme
A doъ inimĭ кaлde че tȣ ле-aĭ desȣnitȣ

www.dacoromanica.ro

Ші'п віаца de аккта ші'п чеа de апоі време,
Sъ tpemspi ка зпš къіне ꙟп pane skiлъвitš.

Ка молепsitš de кріme, вепіпsл s'аїві ꙟп tine,
Ші'п каsеле че intpi sъ вezi а кзръці
Ка зрmеле de шарпе ші зрmа dзпъ tine,
Кз апа чеа sфінціtъ ꙟп прежтъ а stponi.

Прівеагš веї фі ꙟп лзmе, фъръ лъкашš, кзлкаре
Ші чіпе te в'atinųe se ва simųi tзpватš;
Нічі верміі ꙟп морmжпtз'ųі пз ворš афла тъпкаре
Къ ворš mзpi d'otpава а tpзпз'ųі вепіпаtš. **І. Еліаde.**

Депрекаціоnеа este фігзра ачееа прін каре алергъmš ла аціоторіал рзгъчзпіліор saš ла лакрімі пепtpз ка sъ пзtemš добжпdі чева în фаворзл nostpз saš împotiва алтора:

Аша în Телеmахš, Філоктеtš zіче лзї Nеоntолеmš:

„О фіізл meš! te жзрš пе sзфлеtеле пърінtелзі ші а mamеі tале, пе tоtš че аї maі sкзmпš ꙟп лзmе, de а пз mъ лъsа sінгзpš ꙟпtpе pереле ꙟп каре mъ веzі!“

Давіdš în псалmзл 108 прін каре se роагъ лзї Dзmnezeš ка sъ nedeпsіаskъ пе asзпріtоpіі sеі пе dъ зрmъtoapea депрекаціzне:

„Dзmnezeзле! лaзda me se пз о tачі, къ гзра пъкъtosзлзї ші гзра вікленsлзі asзпра me s'аš deskisš.“

Дзбітаціоnеа este о фігзръ прін каре оратоpзл se аpatъ къ este în nedзmеpіре, пеціiпdš saš îndoindзse despре ачееа че ар sъ zікъ saš sъ факъ, ші ел spзпе каzza îndoелеї sале. Дзбітаціzпеа se întpeбзіпцаzъ în împpeцзpъpi mapi în simųiminte de tзлбзpъpi sзфлеtеші, de admiраціzне ші nedзmеpіре; ачеаstъ фігзръ каре se аsamъпъ пзціпš кз кореkціzпе sервеще пепtpз de а фаче пе askзлtъtopi maі бъгъtopi de samъ.

Titзsš Лівіzsз че аš веціtš ла 59 anі nainte de Xs. пе dъ зпš еsеmплз de dзбітаціzпе în dis-

www.dacoromanica.ro

кȣрsȣл че'л фаче Sчіпіонȣ солдаціюр sеі пеsȣ-пȣші кънdȣ se афла în Snania.

“ Оаре кȣm воіȣ ворбі naintea воаstръ? ideiле ші кȣвintеле жmi лipseskȣ, еȣ пȣ щiȣ такар, че пȣme sъ въ daȣ. Se въ пȣmeskȣ четъцепi? воі ʌпsъ в'аці револtatȣ ʌп kontra patpieі воаstpe, Ostaші? воі пȣ аці опоpatȣ пiчi пȣtepea џепералȣлȣі вostpȣ, пiчi реліџіȣпеа жȣpъmжntȣлȣі че въ sȣпȣпеа лȣі. Neamiчi? dapъ челе din афаръ а ле воаstpe, фецiле воаstpe, ʌmбръкътiptea воаstpъ, въ mъptȣpisеskȣ de четъцепi; фапtеле ʌпsъ, ворбеле ші kom-плotȣpiле, жmi аpatъ ʌп воі піще пеаmiчi аі patpieі. „

Профitȣ-împъpatȣл Daвidȣ пе dъ о dȣбitaціȣпе кънdȣ stpiгъ:

“ ʌпкоtpo воіȣ фȣці, saȣ ȣnde mъ воіȣ askȣnde de ла фаца ta Dȣmnezeȣле! каре eщi petȣtindепеа; de mъ воіȣ sȣi ʌп черiȣ, tȣ аколо eщi, de mъ воіȣ погорж ʌп iadȣ, de фацъ eщi; de воіȣ лȣа аріпеле меле dediminea-цъ ші mъ воіȣ depъpta ла марџіпiле mъpeі, ші аколо mъ ва dȣче ші mъ ва ціпеа dpeanta ta. „

Predikatopȣл Бȣpdaлo (пъskȣtȣ ла 1669) în кȣвжntȣл de пащерe а лȣі Is. Xs. пе dъ ȣpmъ-toapea фігȣpъ de dȣбitaціȣпе:

“ Еȣ аpȣпцȣ ȣпȣ mжntȣitopiȣ ȣmiлitȣ ші sаракȣ ʌпsъ'л аpȣпцȣ maі mapiлop ші ʌпвъцъцiлop пъmжntȣлȣі.... че лі воіȣ zіче dapъ Doamne, ші кȣ че кȣвiпte mъ воіȣ sep-ві пептpȣ а ле ʌпфъцоша misтеpiȣл ȣmiлiпцеі ші ал sъ-ръчіеі tале? sъ ле zікȣ: пȣ въ temiці? ʌп ʌmпpeцȣpъ-pіле ʌп каре se афлъ apȣ фі къ 'і-amȣ amъці, sъ ле zікȣ temiцiвъ? еȣ mъ воіȣ ʌndepъpta кіаpȣ de spipitȣл mis-tepȣлȣі пе каре жл опоpъmȣ ші de кȣцеtъpiле челе mжп-гжitоаpe че ел ʌпsȣфлъ ші tpeбȣе а ʌп sȣфла челop maі mapі пъкъtoші; sъ ле zікȣ ʌntpistaцiвъ, кънdȣ toatъ лȣmea крещіпъ se бȣкȣpъ? sъ ле zікȣ mжпгжецiвъ, кънdȣ ʌп фаца mжntȣitopiȣлȣі оsжndindȣлise toate кȣце-tъpiле лop, еі аȣ кȣвжntȣ sъ se ʌntpisteze? ле воіȣ zіче Dȣmnezeȣл meȣ! ші ȣпа ші алта, ші пpiп а-чеаsta воіȣ ʌmпліпi datopiпца че аі пȣs'о asȣпpа me; ле

www.dacoromanica.ro

воiȣ zіче: ꙟntpistaцiвъ, пжнгжецiвъ къчї въ апȣнцȣ ȣпȣ че поȣ, каре totȣ de odatъ este ѕȣцietȣ шi de фрiкъ шi de бȣкȣрie. „

Тoate фiгȣpiле de maї sȣsȣ zise пе каре Pitopiка пе ꙟmвацъ а ле ꙟntpeбȣiнца ла локȣpї потpiвite, шi а не прегъti кȣвжntapea noastpъ, natȣpa de mȣлte opї ле ꙟnsȣфлъ omȣлȣї челȣї maї пȣцinȣ вapsatȣ ꙟn щiinца кȣвжntъpeї. Мармontелȣ ꙟn Елementеле Літеpatȣpeї s'аȣ окȣпatȣ de a adȣna maї toate фiгȣpiле ꙟn лimба че фamiлiapъ а ȣнȣї omȣ de pжndȣ че s'аȣ mжnietȣ пе фemeea sa, ел ꙟnчепе ꙟn ȣpmъtopiȣл кiпȣ:

“ De zікȣ еȣ аша, еа zіче нȣ, ѕеара шi diminеаца, поаптеа шi ziȣа totȣ окъръще (antitezȣ); нiчї odatъ, нiчї odatъ, нȣ amȣ odixнъ кȣ dънsa (penetiцiȣne); еа este о фȣpie ȣнȣ demonȣ (iперболъ); ꙟnsъ, nenopoчitо snȣnemї че ц'amȣ фъкȣtȣ (inteporaцiȣne)? О чepiȣлe! кътȣ amȣ фostȣ de пебȣнȣ, лȣъndȣо de soцie! (ексклamaцiȣne)! de че нȣ m'amȣ ꙟneкatȣ maї bine! еȣ нȣ ц'ашȣ фi ꙟmnȣtatȣ нiчї ачеea че mъ kostiseщi, нiчї некazȣpiле че'mi daȣ de а te sȣфеpi (npetepisiȣnea); dapъ te porȣ, te цȣpȣ, лаsъmъ а лȣкра ꙟn паче, saȣ se mopȣ de нȣ . . . . tpemȣpъ sкоцindȣmъ din pъбdape (petiчenцia)! Еа плънџе! ах! че sȣфлetȣ бȣнȣ! tȣ веї вidea, къ еȣ н'amȣ dpentаte (iponie); еї bine, sъ кpedȣ ачеasta: ꙟntpȣ adeвъpȣ еȣ sъntȣ фoapte viȣ, фoapte simцitopiȣ (кончesiȣne); еȣ de о ȣtъ de opї amȣ dopitȣ ка tȣ sъ фi фostȣ ȣpжtъ, еȣ amȣ блъstъmatȣ; еȣ amȣ desppeцȣitȣ окiї ачеще вiклeнї шi inima ачеastъ amъцitoape каре m'аȣ пебȣnitȣ (asteismȣ); dapъ snȣnemї dакъ прiн блжndeцъ нȣ m'ашȣ пȣtеа maї bine domoлi (комȣнiкаціȣne); копiiї nostpi, amiчiї nostpi, вечiniї nostpi, toatъ лȣmea пе вede цiindȣ касъ pъ, еї аȣdȣ цinetеле taле, плънџеpiле taле, inцȣpiiле кȣ каре mъ ꙟnпъdȣшi, еї te-аȣ възȣtȣ кȣ окiї ръtъчiцi, кȣ фаца аnpinsъ, кȣ капȣл sбȣpлitȣ фȣгъpindȣmъ шi ameninцindȣmъ, еї вopбeskȣ кȣ ꙟnsпъїmъntape, вечina se anponie шi жї istopiseskȣ, tpeкȣtopiȣл askȣлtъ, шi ape sъ ѕȣнъ шi ел (inotinoѕȣл). Еї вopȣ кpede къ еȣ ȣъntȣ ȣнȣ ръȣ, ȣнȣ neominosȣ че te лinseskȣ

www.dacoromanica.ro

de челе trebuitoape, къ te batŭ, къ te ȣчidŭ, ꙟпsъ пȣ, eĭ щiȣ фoapte bine, къ eŭ te iȣbeskŭ, къ amŭ inimъ бȣпъ, къ doreskŭ a te bide лiniщitъ шi mȣлцemitъ (корекцiȣne). Destȣл de nedpeantъ este лȣmea, bina ꙟпsъ este ачелȣia че о аре. Baĭ! sъpmana ta mamъ atжta me-aŭ фostŭ фъгъdsitŭ къ tȣ жĭ beĭ sъmъпa! Че ва ziче ea? че ziче ea? къчĭ ea bede ачеea че se ꙟntъmплъ. Аша, eŭ sпepezŭ къ ea mъ askȣлtъ, шi о aȣdŭ mȣstpъndȣte къ mъ пenopoчeщe: Ах! sepmanȣл meŭ цinipe, ziче ea, tȣ mepitai о soaptъ mai бȣпъ (просопопеа).„

SEKЦIȣNEA II.

DE KȣBINTE.

Пъпъ aiче s'aŭ bopбitŭ despre naptea intъea a елокъцiȣnei, adiкъ *de къцete saŭ idei*, акȣmа ръmъne naptea a doȣa adiкъ къbintele, каpe sъntŭ menite de a espima ideiле noastpe алтора шi каpe алкъtȣeskŭ konstpȣкцiȣnea фpaseлop. Ꙟmпъpцipea че s'aŭ фъкȣtŭ ideiлop se ba ȣmпpȣmȣta шi nentpȣ кȣbinte; аша se bopŭ черчеta intъiŭ insȣшipiле цeneрале а ле фpasȣлȣĭ; 2-ле paпoptȣpiле фpaseлop intpe sine; 3-ле фopmeле челе naptiкȣлapе а ле лop saŭ *фiгȣpiле кȣbintелop*.

De ꙟnsȣшipiле цeneрале а ле фpasȣлȣĭ.

Ꙟnsȣшipiле ȣnȣĭ кȣbжntŭ прекȣm шi a ideeĭ sъntŭ: *Клapitatea, пȣpitatea, пpoпpietatea, пpeцisia, шi apmonia.*

Клapitatea. Кȣbжntȣл ba фi клapŭ saŭ кȣpatŭ къndъ ba iмфъцоша ideĭ фъръ еквiвочitate шi фъръ indoeaлъ. Пentpȣ къ фpasȣл sъ фie клapъ пȣ este de aцȣnsŭ ка sъ алeцemŭ esпpesiȣni бȣпe da-

www.dacoromanica.ro

ръ требѣе ка ші еле съ се înшіре аша фелъ, înкътъ кѣ вшкрътате се цкетъ înцелеце рапортѣл че се афлъ între еле, ші ачеастъ înшіраре се чере а фі фіреаскъ ші потрівіть кѣ регѣлеле граматікале а ле лімбеї în каре ворбімъ саѣ скріемъ. Кларітатеа еспресівнілор требѣе съ фіе астфелъ, înкът ideea съ ловіаскъ спіритѣл прекѣт соареле видереа.

Есемплеле вртътоаре съпть лінсіте de кларітате.

"Iар катърѣл челалалть
Zіs-аѣ вере! totъ-деаѣна
Пе копачѣл маї лналть
Dарть репеде форѣна. „ Г. Асакі.
(Фавѣла Ачїї doї Катърї).

Ideea аста чере de sine съ se еспріme прin градѣл свперлатівъ ші пѣ прin ачел компаратівъ, прin вртаре маї фіреще е съ se зікъ:

"Пе копачѣл чел маї палть
Лл дърътть 'нтъіъ форѣна.„

Алтъ есемплѣ.

"Dар кънdъ лntре іі se чеарть
Кѣт пе asінъ съ'л лмпарть,
Bіne' ал трііле тълхарів
Ші лі фѣръ пе магарів.
Este asінъ къte-odatъ
O мошіе 'нѣdекатъ. „ Г. Асакі.
(Фав. Asінѣл ші Фърѣл).

Кларітатеа аръ фі фостъ маї деплінъ зікъndѣsъ:

"Asінѣл е къte-odatъ
O мошіе 'n ѣdекатъ. „

Алтъ есемплѣ.

"Diогепеs лn Atina
Ънde стрълѣчеа лѣmina,
Ънъ барватъ ера мінtіosъ
Лnsъ ѣdекатъ пе dosъ.„ Г. Асакі.
(Фав. Diогепеs).

www.dacoromanica.ro

Вербꙋл sꙋбïектꙋлꙋї *Dioreneсꙋ* dъ о кларitate deплinъ фрasꙋлꙋї, пꙋпъndꙋsъ naintea atрiбꙋtꙋлꙋї *бар-батꙋ* прекꙋm:

„ Ера ꙋпꙋ барбатꙋ mintiosꙋ„

Еatъ кларitate, шi версꙋл пꙋ перde nimiкъ înшiржndꙋise кꙋвintele dꙋпъ фiрea лimбeї.

Маї deпарte totꙋ în astъ фабꙋлъ гъsimꙋ:

„ Dioreпꙋ atꙋnчї ръsпꙋnde
Ѧnsemnat'ачеstꙋ кꙋвжntꙋ. . . . „

Маї ромжnеще орї чine арꙋ ziче:

„ Dioreпꙋ atꙋnчї респꙋnde
Ѧnsemnatꙋл istꙋ кꙋвъntꙋ. . . . „

Din ачеste se веde къ dреапta înорждndꙋiре а кꙋвintелор dъ кларitatea.

Алtꙋ esemплꙋ.

„ Din dꙋлче sinꙋ а фрацiлор
Ꙋnde ерamꙋ феріче,
Ѧn прada пъtimipiлор
Zакꙋ оsжnditꙋ аiче.

Mi'ї stжnsꙋ а patрiї soареле,
Nꙋ възꙋ лꙋкорꙋ de stеле,
Nꙋ simtꙋ пъdꙋреї фреamътꙋл
Miросꙋ de флорічеле."

Г. Asакi.
(Osжnditꙋл din Окпъ.)

Ѧn stрофа din tъiꙋ, версꙋл întъiꙋ, пꙋпереа adieкtiвꙋлꙋї naintea sꙋбstantiвꙋлꙋї, întꙋпекъ кларitatea шi înгреꙋе кїарꙋ шi армonia версꙋлꙋї прin de îndata репеtаре а доꙋе silабе sꙋрde: *Din*, *dꙋл*. Ел s'арꙋ ziче mꙋлtꙋ maї фiреще:

„ *Din sinꙋл dꙋлче-ал фрацiлор.*"

Ѧn stрофа adoꙋа, версꙋл întъiꙋ шi ал treiлеа еаръшї афлъпꙋ пекларitate tребꙋindꙋ а se ziче:

www.dacoromanica.ro

„ *Mi'l cĭжnsȣ soapeле naipieĭ,*
Nȣ въzȣ̆ лȣкорȣ̆ de steле,
Nȣ simtȣ̆ *фреатъtъл кодрȣлȣĭ*
Miposȣ̆ de флорічеле.„

Totȣ̆ în ачeastъ поезie афлътȣ̆ înкъ doȣe stpoфe еаръшĭ лinsite de клapitate.

„ A me zi лпчепȣ̆ фъклііле
Че mȣнка'mĭ лȣmineazъ,
Пре еа o stъnгȣ̆ sȣdopiле
Че stpatȣ'mĭ poȣpeazъ."

Апоĭ maĭ depapte:

„ Аша'н ценȣпеа Окпілор
Ȣнȣ̆ osъnditȣ̆ sȣsпінъ
De-odatъ кжndȣ̆ tȣнepiкȣл
Ръsбate o лȣminъ."

Лn stpoфa din тъіȣ̆, вepsȣл întжiȣ̆, ideea este кȣ totȣл asкȣnsъ ші întȣнeкатъ, пепȣtжndȣo de odatъ înцълеџе dакъ dȣпъ кȣmȣ̆ ziче вepsȣл: zioa în-чепе пе фъклії, ачеea че пȣ se поate; saȣ̆ dакъ zioa se înчепе кȣ фъклііле, ачеea че арȣ̆ вроі съ zікъ ші вepsȣл.

Лn stpoфa adoȣa, вepsȣл ал tpeiлеа ші ал па-tpȣле sжntȣ̆ de totȣ̆ întȣнeкate, къчĭ пȣ tȣнepiкȣл pesбate o лȣminъ; dapъ o лȣminъ pesбate tȣнe-piкȣл, лȣкpȣл de totȣ̆ фipesкȣ̆; Апоĭ tȣнepiкȣл ка peџimenȣ̆ dipeкtȣ̆ пȣ тpебȣе съ аратe o лȣкpape, прекъm ziче вepsȣл, dapъ o пътimipe sȣфepitъ de ла sȣбіеkтȣл лȣminъ ші прін ȣpmape s'apȣ̆ пȣte ziче:

„ De-odatъ кжndȣ̆ tȣнepiкȣл
Se spapџе de-o лȣminъ."

Пȣpitatea пе îmвацъ a întpeбȣinцa пȣmaĭ кȣ-вinte ші konstpȣкціȣпі potpiвite кȣ лimба în кape вopбimȣ̆, a îndепъpta toate espresiȣпіле ші întop-setȣpiле че'sȣ̆ potpiвite кȣ o алtъ лimбъ, аша

www.dacoromanica.ro

d. e. se nu zічemŭ: "Ачеsta-i ŭnŭ omŭ de duxŭ„ daръ кu duxŭ; прекumŭ de комunŭ se zіче despre ŭnŭ omŭ ꙟnцълепtŭ.„ Omŭ кu капŭ; шi nu omŭ de капŭ. Asemine trebue sъ ne ферimŭ шi de кuвinte streine ш. л. t. каре amesteкаре барбаrizazъ opĭ че лimбъ.

ꙟn фабula *Паinцinii* гъsimŭ esemплu de nепu-pitate:

"Вiвatŭ neamŭ industpiosŭ!
Zisaŭ ŭnŭ painцinŭ гposŭ,
Къndŭ ꙟn фабpiка a sa
Subŭ o streшinъ лuкра.„ **Г. Asaki.**

Bepsuл ал treiле este лipsitŭ de пupitatea конstpuкцiunei, шi dupъ фipea лimбei pomъneшtĭ nu se poate zіче *ꙟn фабpiка a sa,* pentpu къ ŭnŭ substantiвŭ aptiкulatŭ ne фiindŭ upmatŭ de ŭnŭ adieкtiвŭ, nu poate луa dupъ sine ne пponumeле nosesiвŭ. Ка лiченцie noetiкъ, daкъ poate sъ фie, se înлъtupeazъ фoapte ушopŭ zікъndu-se:

"Къndŭ ꙟn фъбpiкuцa sa.„

Ŭnŭ esemплu maĭ bunŭ de лimбъ бapбapъ, nu nutemŭ гъsi nікъipe de къtŭ în noeziiле: *Коpesnondenцe ꙟntpe doĭ amanцĭ saŭ лimба pomъneaskъ din anii 1822 шi 1832.* Autopuл ле nuбліkъ înadinsŭ spre a ne фepi de o asemene лimбъ бapбapъ. Noĭ estpaцemŭ aiче numaĭ doue пъpцĭ, în чea din tъĭ лimба e slaвonizatъ, eapъ în чea de adoua гpeчitъ:

Пĕ ŭn пaтeшnік че'n dежupstфъ de muлte opĭ s'aŭ npimitŭ,
Ла presustвii ка pomoшnікŭ кu кpedinцъ aŭ sлужitŭ.
ꙟn muлte кomandipoфче tot кu чinste amŭ ъmблatŭ,
Шi sлedsвii ne ла zastaвe de muлte opĭ amŭ лuкpatŭ;
ꙟn otпusчĭ кu nodopoжne eŭ ка aлцiĭ n'amŭ eшitŭ,
Saŭ ostanoфче ла sлужбе ꙟn вeaкŭ n'amŭ npічinuitŭ;
Samoвoлnічie eapъшĭ nічĭ кumŭ nu amŭ sъвъpшitŭ,
Чi nагpaждenii npimitamŭ, ка ŭnŭ чinoвnікŭ чinstitŭ

www.dacoromanica.ro

Nakazanii пentpȣ slȣжбъ пічї odстъ п'amȣ aвȣtȣ.
Шi sdeлчї a лȣкpa кa mine aлtȣл пȣ s'aȣ maї въzȣtȣ.
Din stoлo-пачeaлnikȣ astъzi sпpe члeп sѫntȣ пomъzȣitȣ
Пentpȣ къ кȣnoskȣ пapeatka; л'aлta m'aȣ ꙟпaintitȣ,
Nȣ кpede deчї лa donosȣpї, пȣ'mї лȣa aл tъȣ фaвopȣ
Шi пȣ ȣita къ mъ кїamъ . . . *** sѫn ***.

Пoлaкaлa 'mї пape sine, къ tȣ te-aї пomъzȣitȣ,
Члeпȣ saȣ лoriotatos кa s'aжȣпџї aї nimepitȣ.
Aкsaфпa кȣ dȣioшie, te porȣ mȣлtȣ a m'askȣлa
Sъ пȣ фaчї skensis, *teptinȣpї*, *nepozii*, кe *ta лiпa*.

N. Istpati.

Mania пeoлoџismȣлȣї ꙟnsъ, кїapȣ astъzї este ꙟn пȣtepe лa noї, шi opї чe кȣвѫntȣ stpъinȣ, opї чe ꙟntopsetȣpъ stpъinъ de лimбa noastpъ, dъ бapбapismȣ:

Пponpietatea пe ꙟmвaџъ de a aлeџe шi ꙟnsȣшi кȣвinteлe чeлe maї пotpiвite шi maї adeвъpate, пentpȣ фie кape ideе saȣ лȣкpȣ чe вpoimȣ a'л espima, imitѫndȣ saȣ ꙟmпpȣmȣtъndȣ пe aчeлe, пe кape rȣstȣл чeл adeвъpatȣ шi noбiлȣ aл skpii-topiлop nostpi чeлop maї бȣпї, лe-aȣ ꙟntpeбȣinџatȣ ꙟn stiлȣл лop, aшa d. e. se пȣ zічemȣ:

"Simџiminteлe de pekȣпoщinџъ a лe sȣпȣшiлop se a-pȣпкъ, saȣ se asвъpлȣ лa къпъtъiлe tponȣлȣї."

Dapъ:

"Simџiminteлe de pekȣпoщinџъ aлe sȣпȣшiлop se depȣnȣ лa tpepteлe tponȣлȣї."

Nічї eapъшї a zічe:

"Лȣпȣл лatpъ, къпiлe ȣpлъ, ȣpsȣл paџe, бoȣл mopпъe,"
Ꙟn лoкȣ de:

"Лȣпȣл ȣpлъ, къпeлe лatpъ, вoȣл paџe, ȣpsȣл mopпъe,"
Кȣ toate къ шi къпiї ȣpлъ, шi лȣпiї лatpъ ꙟnsъ кȣ esчeпџiȣпe.

Maї mȣлte кȣвinte se papȣ a aвe totȣ aчeл ꙟn-

www.dacoromanica.ro

целесъ̆ însъ esaminъndъле віne, se гъsеще deosъбіrea лор, în кътъ̆ арare орĭ se 'nтъмплъ ка în вре о лімбъ съ se афле doъe къвinte къ каре se еsпрімъ totъ̆ ачел лъкръ. Аша къвintеле *а inвenta* ші *а deskоперi* se паръ̆ а аве totъ̆ о însemnаре însъ. este de щiъtъ̆ къ, нъмаі лъкрърiле новъ se inвenteazъ ші нъмаĭ челе askъnse se deskопъръ̆. Механіка inвenteazъ ъnелtеле ші машінеле; Фізіка deskопере каъzеле ші ефекtеле. Галілеъ̆ аъ̆ inвentatъ̆ Телеskопъл; Харвеĭ аъ̆ deskоперitъ̆ ціркълацiънеа sъnцелъĭ.

Чінева поаte se skріе къ atъta маĭ къратъ̆, къ кътъ̆ ва къноаще маĭ віne adeвъратъл înцелеsъ̆ ал къвintелор, ші ва лъа aminte ла фецiле челе deлікаte че ле deosебеще; къ toate ачеste кътъndъ̆ terminiĭ чеі маĭ adeвъраці аĭ лъкрърілор, требъе съ не феrімъ̆ de а нъ întpeбъinца esпресiъnĭ depъndъ̆.

Пречізiънеа este skъrtареа ші stръnцереа фрасълъĭ нъмаĭ în ачелe къвinte, че аъ̆ съ îмфъцошеze ideiле noastре ка întр'о копіе adeвъратъ. Еа леапъdъ totъ̆ ачееа че este de прisosъ̆ ші нъ ласъ nimікъ din ачееа че'ĭ неапъратъ̆. Defініцiънеа чеа маĭ esактъ а пречізiънеĭ не-о аратъ însъшĭ etімолоціа къвъntълъĭ латinъ̆ praecidere каре înseamнъ а тъĭа саъ̆ а къртa. Skрiitоріъл пречізъ̆ ъшĭ аратъ, ideеа sа, toatъ ideеа sа ші nemікъ маĭ мълtъ, de кътъ̆ ideеа sа. Skрiitоріĭ чеĭ medіокрі, нъ noтъ de а фі пречізĭ. Ъniĭ simцеskъ̆ къ чел întъiъ кървъntъ а лор întpeбъinцатъ, нъ ле este de ацъnsъ пentръ ideеа че воеskъ̆ а о аръta: ш'атъnче каътъ пе ънъ̆ ал doiле, аноĭ пе ал треiле ші se înвъртеskъ̆ не'нчеtatъ̆ împрецъръл skопълъĭ лор, фъръ ка съ поатъ ацъnце ла ел: алцiĭ din împотiвъ аъ̆ манiе de а

www.dacoromanica.ro

èsпpima зпŏ овцiектŏ пpin doзe saŏ tpeĭ кзвinte; eĭ жшĭ înкiuзeskŏ къ пpin гpъmъdipea ачеasta, de niще пpetinse sinonime, шi пpin къdepea Фpaзpiлор ворŏ da оаpе-каpе пзtepe stiлзлзi: къndŏ din împotiвъ, eĭ întзneкъ ideiле шi ОБОSeskŏ пе чetitopi. Лntpe skpiitopiĭ гpeчĭ Dimostenŏ, шi întpe Фpanцezĭ Boлtepŏ în skpiepiле istopiчe, se însamnъ ка modeлзpi de пpeчisiзne.

Apmonia este sзnapea чеa notpiвitъ шi плъкзtъ a esnpesiзnilop, пpin каpе îmпъptъшimŏ алtopa ideiле noastpe. De шi mepitзл sonзлзĭ este кз mзлtŏ maĭ цosŏ de кътŏ ачел ал idеii saŏ ал înцелеsзлзĭ, totзшĭ tpeбзe a лза aminte къ apmonia înzъstpeazъ ideiле кз плъчеpe, dзлчеaцъ шi пзtepe, шi гpaĭзл opatopзлзĭ пpeкзm шi stiлзл skpiitopiĭзлзĭ, пentpз de a Фаче о лзкpape întpe aзкзлtъtopĭ шi чititopĭ, tpeбзe sъ Фie плъкзtŏ шi пзtepnikŏ.

Apmonia stiлзлзĭ stъ în aшezapea шi în împъpцipea чеa notpiвitъ a кзвinteлop шi a Фpaseлop. Ea чеpe ка zichepiле sъ Фie алеse, atъtŏ în пpiвinцa sзnetзлзĭ кзвinteлop, кътŏ шi a notpiвipeĭ лop кз înцелеsзл кзвinteлop, че esпpimъ ideea.

Лn пpiвinцa din tъiŏ tpeбзe ка sъ пъzimŏ: *Ezsonia* adiкъ întpeбзinцapea кзвinteлop челop apmonioase, Фepindзne de ачеле че ворŏ кзпpinde maĭ mзлte вокале зnosoniче pъŏ întpзnite, пpeкзm: *о aŏ adзs'o, о aŏ tpeкзt'o, eŏ пe воĭ вз воiŏ вiдea*; къчĭ, adesa întpeбзipe de вокале Фаче кзвъntapea moaptъ, nenзtepnikъ шi лinъ; aseminea Фepindзne шi de ачеле че ворŏ кзпpinde maĭ mзлte konsзnъtoape aспpe п. к.

“ Snpintenŏ stpeбate Чеpвзл пpin kodpi, пpъпъstiĭ шi pinĭ.„

www.dacoromanica.ro

Аша версвл врmъtopiŭ este кв totвл пе евsо-пiкŭ шi tpъsnitopiŭ în гврь.

„Персiчi, mepi, пepi, првпi, алвпi.„ **Гавра.**
(Драmа Шiнкаї-Клапiапъ.)

Asеmіnеа версвл врmъtopiŭ este sвpdŭ ла în-чепвtŭ din прiчiпа konsвпаtелор пъsале:

"Е Domnŭ Domnŭ zевл nostpв! pomжпiлор s'apatъ.„

Алtŭ еsеmпль înгжпъtopiŭ. **Еліаdе** (Miхаїada.)

„ Апоi віпе'п poiŭ албiпа че пвtpeще пе'пчеtatŭ.
Кв плъчерe воцв'i лепiшŭ, din totŭ че *а аdвпаtŭ*."

Г. Sionŭ.
(Miлtonŭ Креацiвпеа.)

Квiпtеле челе maї плъквtе авzвлвi sжпtŭ ал-къtвitе din sonвpi dвлчi, вшоаре шi din о норо-коаsе notpiвipe а вокалелор кв а konsвпаtелор. Вокалеле daŭ dвлчеацъ квiпtелор, еаpъ konsв-паtеле пвtеpe; пепtpв ачееа пе кътŭ ва фi кв пвtiпцъ, tpeвве а къвta пепtpв idеi лiпiщitе квiпtе dвлчi шi sonoape, еаpъ пепtpв idеi пвtеpпiче, квiпtе аспpе.

Ӆп пpiвiпца а doва saŭ а notpiвipеi sonвлвi кв ideеа, армопiа, акъpia skonŭ este de а îm-влжпzi шi а îпdвлчi азвзвл, tpeвве sъ se notpi-веаskъ кв îпцелесвл zічерiї шi кв фipеа лвкpвpiлор îmфъцошаtе, întpеввindŭ în впеле din квiпtе, tonвpi maї пвtеpпiче шi în алtеле maї dвлчi. Ачеаstъ пimepitъ notpiвipe паще *армопiа imitatiвъ*, adiкъ къпdŭ sonвл este întокmitŭ asфелiŭ, къ ел, ацвпце о аdеввpаtъ еsпpеsiвпе а лвкpвлвi.

Pasinŭ în tpaцеdiа Апdpomака, dвпъ че Орестŭ вчide пе Пipвsв, ешiпdв'шi din simцipi, în апо-stpoфаpеа че фаче ел кътpъ фвpiї, че i se пapŭ а'л îпквпцвpа, пе dъ врmъtopiвл версŭ плiпŭ de ар-moпie imitatiвъ:

"Pour qui sont ces serpents qui sifflent sur vos têtes?.„
"Пепtpв чiпе'sŭ аiцi шеpпi, че въ шверъ пе капŭ?.„
(Акt. V. вч. 5.)

www.dacoromanica.ro

De лъатъ aminte este de a пъ репеta totъ ачел кювънтъ de maĭ тълте orĭ într'o zĭчере, saŭ o zĭчере de maĭ тълте orĭ într'унъ періодъ: къчĭ ачеasta ne dъ *таѳтолоџіа*, каре în прівінџа артоніеĭ este деѳекtуоазъ прекътъ în версъріле ърмътоаре:

„ Dар пре кътъ de sъsъ sпре черърĭ, тънџіĭ пълџі se *ѧntindea*
Пре атътъ ѧn џosъ *ѧntinse* ші ларџĭ въĭ se deskidea.„

Алтъ езетплъ.

„ Ш'atънчĭ Фълџеріле тале ъръta търіреа ta.“ Г. Sionъ
(Мілтонъ Креаџіънеа.)

Asemineа пъ se кювіне de a întребъінџа doзe saŭ treĭ кювінte totъ пентръ ачелашъ лъкръ, къчĭ ачеasta ne dъ *Перітолоџіа* че еаръшĭ ватъмъ артоніа лънџezindзo saŭ în asпpindo пре таре.

Чĭчеро în Орат. к. 50 Фаче ърмътоареа însemnаре asъпра артоніеĭ: Кънdъ вре унъ акторъ грешеще asъпра вре унеĭ sĭлабе лънџĭ saŭ sкърте, atънче în teatrъ se ръdĭкъ унъ търтъръ din toate пърџіле. Попоръл Фъръ îndoeалъ кът пъ къноаще пічĭ тъsъріле пічĭ пътеріле: ел пъ аръ щĭ zĭче, кът ші пентръ че врекеа sa este вълътматъ; natъра înse аŭ пъsъ în noĭ тъsъра чеа dреаптъ a sĭлабелор лънџĭ ші sкърте, прекът ші ачеа a тонърілор апъsate ші аsкъџite, ші noĭ џdекътъ dупъ кътъ simџimъ. Denisъ din Алікарnasъ, în трatаџіънеа sa desupe *ѧпоръндвіреа кювінтелор* Капъ II, аŭ dizвълітъ în ърмъторіл кіпъ обсерваціънеа ачеasta ъ лъĭ Чĭчеро: Ѧn teatреле noastре челе марĭ, унde din тоate пърџіле se adънъ o тлъџіme de oamінĭ пекънoскъторĭ m'atъ înkredinџatъ къ noĭ, аветъ înпъsкътъ sимџітънтъл мелодіеĭ ші ал каденџеĭ, еŭ atъ въzътъ кітаріщі Фатошĭ, шъераџĭ de тълџіme, пъmaĭ пентръ къ аŭ грешітъ o нотъ ші аŭ stрікатъ тъsъра; еŭ

www.dacoromanica.ro

amъ въzвtъ ші vnъ Флавtistъ de asemineа шveratъ пentrv къ n'aъ щivtъ vine a'шї mъsvra resvФлареа, ші пentrv къ aъ datъ tonъrї asupe ші deskordate. Кv toate aceste sъ se кieme vnъl dintre censorii aceщia, se i se dee instrvmentъl, mї se i se zikъ, de a Фаче aceea ce aptistъl n'aъ пvtvtъ, oare el пste-va? de vnъ samъ, къ nv. Пentrv a esersa o artъ, trebve щiinцъ пe каre n'o avetъ noї kv toцii, къndъ pentrv de a жvdeka, nv trebve de кътъ simцimъntъl datъ de natvrъ. Totъ aша vrmeazъ ші pentrv pitmrї. Eъ amъ въzвtъ пe toцї asкълътorii grimisъndvse ші mvшкъndvшї бvziле, din prічina vneї lovirї, al vnъї akordъ a vneї întonaцii, каре nv пika drentъ vnde se kvviне, ші каре stріка armonia.

De raportvріле Фraselor че ав лntre el.

Легътvра Фraselor este o vrmare neamъrat a legътvреї ideilor, ші kvvintele kv atъta vorv fi maї vine legate la vnъ lokъ, kv кът se va stріnце maї tare цesetvra ideilor. Pentrv aceasta trebve a ave totъ aчea întgріжire pentrv konstrvкцivnea ші înorжndvіrea Fraselor, че ші pentrv ideї.

Kondiлiakъ zіче къ: Фrasvріle къte odatъ pentrv a fi vine legate se черъ a se vrzi la vnъ lokъ, earъ altъ datъ nv vorъ de кътъ de a se vrma: ші pentrv de a skріe vine, este de aцvnsъ a kvnoaще nvmaї aceastъ deosevіre. Ka se skріe чinева ръъ este destъl de a Фаче vnъ Frasъ vnde trebveskъ maї mvlte, saъ maї mvлte vnde nv trebve de кътъ vnъl. Dакъ dove ideї aъ a sъ aцvta saъ a se modiФika vna pe alta, atvnчї trebve a ле vnї: earъ de nv, trebve a ле desпъrцi.

www.dacoromanica.ro

Г Бosвetŏ în Istopia Ŏniвepsaлъ пe dъ ŏpmъtoapea вŏкatъ în кape фpaseлe sъntŏ desпъpцite, însъ кŏ toate aчeste, eлe se ŏpmeazъ ŏпeлe пe aлteлe, шi'sŏ лeгate кŏ desъвъpшipe.

"Eцinteniĭ sъntŏ чeĭ ꙟntъiŏ ла кapе s'aŏ кŏnoskŏtŏ peгŏлeлe гŏвepnъmъntŏлŏĭ. Aчeastъ naцiŏne statopnikъ шi sepioasъ кŏnoskŏ adeвъpatŏл skoпŏ aл поліtічeĭ, кape este de a фaчe вieaцa ꙟndъmъnatikъ, шi попоapeлe фepiчite. Temпepatŏpa чe ŏniфopmъ a цepiĭ фъчe sпipitiлe soлide шi statopniчe. Фiindŏ ꙟnsъ къ вiptŏtea este фŏndamentŏл ꙟntpeцiĭ soцietъцĭ, eĭ aŏ кŏлtiвat'o кŏ ꙟnгpiжipe. Чea maĭ de къnitenie вiptŏte a лop aŏ фostŏ pekŏnoщinцa; шi mъpipea чe лi s'aŏ ꙟnsŏшitŏ къ фŏpъ чeĭ maĭ pekŏnoskъtopĭ dintpe oamini, пe mъptŏpiseщe къ eĭ фŏpъ чeĭ maĭ soцiaвiлĭ.„

Къtpъ фpaseлe aчeste чe'sŏ atъtŏ de вine лeгate întpe eлe, sъ se aльtŏpeazъ ŏpmъtoapeлe a лŏĭ Пeлisonŏ чe'sŏ deskŏsŏte, гpeлe, шi înкŏpкate пpeкŏm se въdŏ:

"Paniлe epaŏ maĭ omopжtoape пentpŏ Maъpĭ; къчĭ eĭ se mŏлцemeaŏ de a лe sпъла ꙟn aпa mъpeĭ, шi ziчea кa пpin ŏпŏ фeлŏ de пpoвepвŏ aл цepiĭ лop, къ Dŏmnezeŏ, кape *лe-aŏ* datŏ лop *лe лi* ia шi лŏa *лop*: aчeasta ꙟnsъ o фъчea nŏ atжta din despeцŏ пe кътŏ din neщiinцa doftopiiлop; къчĭ eĭ stimaŏ фoapte mŏлtŏ пe ŏпŏ peneratŏ ŏnikŏл лop xipŏpгŏ, *кŏpŏea* пpin tp'o пoлitikъ чŏdatъ, *дé фie кape* penitŏ de ꙟndatъ чe mŏpia пe mжnеле saлe, жĭ da ŏпŏ nŏmepŏ de лoвitŏpĭ, пentpŏ de a'л пedeпsi maĭ mŏлtŏ saŏ maĭ пŏцinŏ dŏпъ imпopteнцa Maъpŏлŏĭ, *aпoĭ* aтъte moнede de кьte oпtŏ peaлi, sпpe a'л mжnгжe шi ꙟndemna *пentpŏ* de a лŏкpa maĭ вine *пentpŏ* вiitopime.„

Aчeste sжntŏ niщe фpase пpinse ŏпeлe de aлteлe, dŏпъ кŏm eлe se înфъцoшase skpiitopiŏлŏĭ, шi'sŏ лeгate лa ŏпŏ лoкŏ în кinŏл чeл maĭ sapaкŏ шi maĭ desгŏstъtopiŏ. Кondiлiaкŏ чiteazъ esemплŏл aчesta în ŏвpажŏл seŏ, pekomendжndŏ de anŏ'л

www.dacoromanica.ro

imita. Ел zіче: „Къ нѹ este de ажѹnsѢ нѹmai de a stѹdia konstрѹкціѹніле челе бѹне, dаръ ѫнкъ, треБѹе de a stѹdia ші пе ачеле реле; къчі apta de a skpie кѹпрinde doѹe лѹкрѹрі: леціле пе каре треБѹе а ле ѹрmа ші deфек-tеле, de каре треБѹе а не Феpi."

Din ачеste se Bede кѹmкъ ideiле se еspimъ saѹ прin фрase desпърціte, saѹ прin skѹpte:

Прin фрase skѹpte:

„ Лѹminatъ ші невеціezitъ este ѫнчеленчіѹнеа. Ea пре лesne se Bede de чеї че о іѹБеskѹ. Ea se афлъ de кътръ чеі че о каѹtъ."

Прin фрase легаte:

„ Лѹminatъ ші невеціezitъ este ѫнцъленчіѹнеа, ші пре лesne se Bede de чеї че о іѹБеskѹ, ші se афлъ de кътръ чеі че о каѹtъ пре еа."

(Ѫнцъл: лѹі Saлomonѹ к. 6 s. 12.)

De aiче ѹрmeazъ къ stiлѹл ін ценере прiBitѹ ape doѹe însѹшiрі прinчiпале, adiкъ saѹ este *Konчisѹ* skѹptѹ saѹ *періодікѹ* înлъnцѹitѹ.

Stiлѹ *konчisѹ* este ачела че pestpinge ші леагъ ideiле кѫtѹ se поate прin maї пѹціne кѹBinte. Konчisiѹnea adese opї skѹpteazъ ші ачееа че s'apѹ пъре de неBoe, лъsѫndѹ нѹmaї ачееа че este не-апъpatѹ пentpѹ кѹръцъnia înцълеsѹлѹі. Ѹnѹ skpi-itopiѹ konчisѹ нѹ алѹнгъ нічї odatъ din skpiepiле sале фрѹmѹseціле ші фігѹріле apteї, чі se ser-веще кѹ еле нѹmaї de а ле а da о maї mape енер-ціe; ел нѹ înфъцошазъ нічї odatъ пе totѹ ачеа i-dee de doѹe opї, ші фрaseле sале челе tapї ші stpѫnse, se пapѹ a zіче maї mѹлtѹ чetitopѹлѹі, de кѫtѹ кѹBintеле че кѹпрindѹ în еле. Ачеstѹ фелѹ de stiлѹ se кѹBine maї кѹsamъ рефлекsiѹнілор mo-рале, ші sentenціlор, каре кѹ atѫta se notѹ maї Біне кѹпрinde ші цineaminte, кѹ кѫtѹ еле'sѹ maї skѹpte.

www.dacoromanica.ro

Ла бріѕерѕ не дъ кжтева есемпле:

„ Оmѕл нѕ аре декжtѕ tреї mарі ↑нtжmплърі, а se наще, а веџѕі ші а mѕрі: ел нѕ se simte нъsкжndѕse, ел sѕферe mѕрindѕ, ші ел ѕitъ de а веџѕі.“

„ Че mаї mѕлџі dintре oamenї ↑нtревѕinџazъ партеа ↑нtжie а віеџеї лор, нentрѕ ка sъ факъ пе чеелалtъ miserabilъ.“

„ Доѕе лѕкрѕрї кѕ totѕл контраріе не превин' de опоtрівъ: денprinderea ші ноѕtatea.“

Montesкіѕ прін порtreтѕл лѕї Каролѕ чел Маре не дъ ѕнѕ моделѕ de концisiѕne, ел zіче:

„ Toate s'аѕ фostѕ ѕnitѕ npin нѕterea џeніѕлѕї seѕ. Імперіѕл se џіне прін mъріmеа шефѕлѕї. Ка прінчіне ера mаре: ка omѕ mаї mѕлtѕ. Ел фъкѕ реглементе minѕнate; ел фъкѕ mаї mѕлtѕ, ел ле-аѕ пѕsѕ ↑н лѕкраре. ↑н леџѕіріле ачестѕї прінчіне se веде ѕнѕ sпіритѕ превъzъторіѕ каре ↑нџъледеа toate, ші oape каре нѕtере че tръџеа пе toate. Претекstѕріле de а німічі ↑ndatopipiле s'аѕ ↑нлътѕратѕ, нелѕнгріжіріле s'аѕ ↑нdрenталѕ, абѕzѕріле s'аѕ реформатѕ. Ел щіеа недensі; ел щіеа ші mаї віне ↑нкъ de а epta. Nemърџinitѕ ↑н планѕріле sале, simплѕ ↑нtрѕ адѕчереа лор ла ↑ndeплініре; німіне н'аѕ щiѕtѕ mаї віне mъesтріа de а фаче кѕ ѕшѕрінџъ лѕкрѕріле челе mарі, ші кѕ гръвіре пе челе греле.“

Баконѕ se însamнъ ка моделѕ de stилѕ кончisѕ, прекѕmѕ se веde în ѕрmъtoapеле ідеї ші maкsime:

„ Чітіреа не дъ ідеї, конверsаџіѕнеа презенџъ de sпірitѕ; редакџіѕнеа esaкtitѕdъ. Дакъ даръ ѕнѕ omѕ sкріе нѕџinѕ, ел аре невое de о memopie нѕterнікъ; дакъ конверsаzъ нѕџinѕ, de ѕнѕ sпірitѕ віѕ; дакъ четеще нѕџinѕ de фінеџъ mѕлtъ, нentрѕ ка sъ аръte къ щіе, ачееа че ел нѕ щіе.“

Istopia не фаче înџълепџї; *noesia* sпірitѕоші; *matematекa* sѕбtілї (аџерї); *філоsофia natѕpaлъ* аджнчї; *торала* statopнічї; *лоџіка ші pitopiка* isкѕsiџї dialeкtічї saѕ disпѕtъtopї.

www.dacoromanica.ro

Stiлȣ periodiкȣ se пȣmeще ȣпȣ Фрasȣ алкътȣitȣ din mai mȣлte ideї ла ȣпȣ локȣ легate, însъ аша Фелȣ къ ȣпеле atѫрпъ de алтеле ші sensȣл чел adeвърatȣ este disвълitȣ tокта ла Фinitȣ: d. e.

„Dакъ леџеа лȣї Dȣmnezeȣ o simџiџi, dакъ minчiȣпа въ ꙟпФрікошазъ, dакъ dрепtatea domneще ꙟп inima воаstръ прекȣm ші ꙟп гȣра воаstръ. O mȣpitорілор ȣпȣпеџi! пеntрȣ че dаръ о ȣръ sълвътъчеаskъ въ stъпѫпеще аsȣпра me жȣdeкѫпdȣmъ?“

(stanџъ din Ж. Б. Рȣso.)

Фіе каре періоdȣ se алкътȣеще din doȣe пърџї, din memврȣрї ші din seкџiȣпї saȣ inчise:

Memбрȣл este o пропоzіџiȣne че кȣпpinde ȣпȣ înџълеsȣ: înse nedeпліпȣ че atѫрпъ ші se лъmȣреще din алte пърџї але періоdȣлȣї d. e.

Dакъ леџеа лȣї D.zeȣ o simџiџї, dакъ minчȣпа въ ꙟпФрікошазъ, dакъ dрепtatea domneще ꙟп inima воаstръ, ка ші ꙟп гȣра воаstръ — memврȣл ꙟntъiȣ — O mȣpitорілор! ȣпȣпеџї пеntрȣ че dаръ въ stъпѫпеще о ȣръ sълвътъчеаskъ аsȣпра mea, жȣdeкѫпdȣmъ? — memврȣл ал doiле.“

Seкџiȣnea saȣ inчisia este o парte dintр'ȣпȣ memврȣ, каре de asemine кȣпpinde în sine ȣпȣ înџелеsȣ, ші maї mȣлte seкџiȣпї ла ȣпȣ локȣ лȣate înФормъ ȣпȣ memврȣ d. e. Dакъ леџеа лȣї D.zeȣ o simџiџї — seкџiȣnea ꙟntъie — dакъ minчȣпа въ ꙟпФрікошазъ — adoȣa — dакъ dрепtatea domneще ꙟп inima воаstръ ка ші ꙟп гȣра воаstръ — atреia.

Періоаdеле sѫntȣ de *doȣe*, *tрeї*, *patрȣ*, *чinчї* ші *шese* memврȣрї, însъ ачеste doȣe din ȣрmъ se întреввinџazъ Фоаpte раре орї; dакъ s'арȣ ȣрma maї depарte кȣ пȣmeрȣл memврȣрілор, atȣпчї пȣ se пȣmeskȣ maї mȣлtȣ періоаde dаръ Фрasȣрї періоdiче.

www.dacoromanica.ro

Періодŏ de 2 мемБрърі.

„ Sъфлетъл пе nesimцite se пропорціонеазъ кx обціе-ктеле, кx каре se ꙟndeлetnічеще — ꙋнŏ мемБрx — ші оказіꙋніле челе марі, sꙟntŏ ачелe че факŏ пе оамінії чеї марі — ал doiле мемБрx.—"

„ Банії nedреnцілор ка рівл se ворŏ ꙋска — мемБрꙋл ꙟntъiꙋ — ші ка ꙋнŏ tръsnetŏ маре ꙟn плоае ворŏ ре-sꙋna — алdoiле мемБрx.—"

(Ꙟnцълепчіꙋnea лꙋї Isꙋs Sipax кап 40. stix 15.)

Періодŏ de 3 мемБрърі.

Dакъ în лꙋме este вре о оказіꙋne în каре sꙋ-флетꙋл înкꙟntatŏ de sine însꙋші sъ фіе în пері-колŏ de a ꙋіta пе D.zeŏ — мемБрꙋл 1. — ачеаsta se întꙟмплъ нꙋмаї în nostꙋріле челе stрълꙋчitoape, în каре омꙋл прin пꙋртареа sa чеа înцълеаптъ, прin мърімеа кꙋражꙋлꙋї, прin пꙋмерꙋл solda-цілор аџꙋнџе ка D.zeꙋл алтор оамінї — мем 2. — ші плінŏ de мъріре în sine însꙋмї ъмиле пе тоцї чіалалцї de admірare, de аморŏ ші de фрікъ — мем 3. —

(Маскаронŏ ꙟn фꙋпералꙋл лꙋї Tiꙋpenŏ.)

Періодŏ de 4 мемБрърі.

„ Dакъ ероꙋл пе каре ꙟл лаꙋdŏ n'арŏ фі щіꙋtŏ de кꙟtŏ a se Бate ші a ꙟnвінџе — мемБрx 1. — dакъ пꙋтереа ші ꙟnцълепчіꙋnea sa n'арŏ фі фоstŏ ꙟnsꙋфлецite de spірітꙋл кредінцеї ші ал ꙟndꙋръреї — мем. 2 — мꙋлцъмітŏ фіindŏ de a'л пxмера ꙟntpe Sчіпіопї ші Фабії, аша фі лъsatŏ deшъртъчіꙋneї ꙟпгріжіреа de a лъꙋda deшъртъчіꙋnea — мем 3. — ші eŏ n'ашŏ ворбі de глоріа sa, de кꙟtŏ пеntpx de a'ї плъпџе пепорочіреа — мем 4. —

Періодŏ de 5 мемБрърі.

Біꙋфонŏ în респꙋпsꙋл че фаче dꙋпъ disкꙋpsꙋл

www.dacoromanica.ro

лȣї Лаконdaminȣ, în zioa кѫndȣ aчestȣ din ȣрmъ se пpimеще în нȣмерȣл akademiчiлор францезї ziчe:

„ A фi кȣtpiepatȣ шi o парte шi алta a emisфepeї tpe-кѫndȣ kontinente шi mъpi, къцъpъndȣsъ пе кpesteлe mȣnцiлор ѫnфлъкъpaцї, ȣnde sлоїȣpiлe чeлe etepne de гїaцъ nimiчeskȣ de опotpiвъ шi фoкȣpiлe sȣбȣ пъmѫntene шi sȣфлъpiлe чeлe apzътoape de amеazъzi — mem 1. — a se фi aфлatȣ пе aлвiiлe чeлe pinoase алe katapaktелор spȣmeгъtoape, але къpopa ane spȣnzȣpъnde, maї mȣлtȣ se пapȣ deшinzindȣse din нoȣpї, de кѫtȣ postoroлindȣse de пе пъmѫntȣ — mem 2. — a фi stpъвъtȣtȣ ѫn nemъpцinitелe aчeлe deшъptȣpї, ѫn пȣstiiȣpiлe aчeлe ѫntinse ȣnde de aбe se aфлъ oape кape ȣpme omineшцї, ȣnde natȣpa denpinsъ ѫn чea maї adѫnкъ лiniшe aȣ tpeбȣitȣ a se ѫnspъimѫnta чepчetѫndȣsъ пentpȣ ѫntъїa datъ — mem 3. — ѫntp'ȣnȣ кȣвѫntȣ aфi фъкȣtȣ нȣmaї din ѫndemnȣ пentpȣ mъpipea шtiinцiлор, aчeea че niчї odatъ нȣ s'aȣ фъкȣtȣ пentpȣ iȣвipea de aȣpȣ — mem 4. — Eatъ aчeea че кȣnoaшe de ла tine Европа, шi aчeea че ȣpmaшii воpȣ spȣne — mem 5. —“

Пepioadeлe нȣ tpeбȣe sъ фie niчї пpe skȣpte niчї пpe лȣнцї, къчї фiindȣ пpe skȣpte нȣ notȣ кȣnpinde în sine плъчеpea apmoniei, eapъ фiindȣ пpe лȣнцї, tpъгънeazъ шi лimpezeskȣ ideiлe шi totȣ odatъ oбosъskȣ лȣapea aminte a askȣлtъtopiлор saȣ чititopiлор. Dȣпъ кȣm s'aȣ въzȣtȣ dapъ apmonia stiлȣлȣї se pazimъ пе aлeцepea кȣвintелор шi înopѫndȣipea фpaselор, însъ apmonia пepiodiкъ stъ în цъsъtȣpa teкstȣлȣї, tъetȣpa шi лeгъtȣpa фpaseлор шi a пepioadeлор. Ea чepe кa sъ нȣ se фaкъ o deosebipe mape între memбpȣpї, sъ нȣ фie чeлe din ȣpmъ кȣ mȣлtȣ maї skȣpte în aлъtȣpape кȣ чeлe din tѫi; sъ se фepeaskъ de пepioade пpe лȣнцї шi фpase пpe skȣpte; de stiлȣл че împedeкъ pesȣфлapea, шi de aчeл че te sileшe

www.dacoromanica.ro

пe totȣ momenѣtȣл ка сѫ te опрещї.

Ꙟn поezia *Astpaxanȣл* se гѫseskȣ esemnле de перioade пе каре ле креdemȣ а фi челе maї mapї din кѫte se кȣnoskȣ. Чел întѫiȣ кȣпрinde версȣрї че se înшipѫ шi se џinȣ ȣнȣл de алtȣл пѫнѫ ла ал 36 adiкѫ de ла „Прекȣm пасереа ȣшоарѫ“ шi пѫнѫ ла „Кеарȣ ка пѫсѫрȣе' ачеasta“ чел ал doiле este de 11 adiкѫ de ла „Че'n кȣрsȣ рѫпеde atinsѫ“ пѫнѫ ла „Фȣџitiве ле-amȣ вѫzȣtȣ.“

Прекȣm пасереа ȣшоарѫ,
Че d'instinктȣ ꙟnninsѫ sвоарѫ
Кѫtȣ пе вѫntȣ mерeȣ desnікѫ
Кȣ-аріпїоараї mititiкѫ,
Noȣрї кеарȣ d'о алігнеazѫ,
Еа фортȣна 'naintеazѫ,
Ка сѫџеata лȣї Аmорȣ
Inimaї бѫtѫndȣ de dорȣ
Вре сѫ аџȣнгѫ ла в'ȣнȣ *малȣ*,
Кѫndȣ din еtерiкȣл валȣ
Bede'n mаре deпѫрtаре
Пeste раmȣл че se'ndoae,
Тремȣрѫndȣ de-а верeї боаре
Пiкѫtȣріле de плоае.
Seaȣ ка фрȣnza вestezitѫ
D'ȣнȣ вѫrtежȣ чі е рѫпitѫ,
Прin а sa 'n аерȣ potipe
Се ла окї se dinѫрteazѫ,
Kade'n кȣiбȣрї че'nȣmбріре
De zефірȣ ꙟnбѫлзѫmate
Ꙟntpȣ sino 'nбрѫџошazѫ
Пѫсѫрȣе 'namopate,
Sȣбȣ tѫфаркȣл izолаtȣ,
Че de флорї se tѫmжeazѫ,
Міка azіл di аȣ афлаtȣ,
Плѫкȣtȣ dȣлче чірineazѫ,
Ш'арina stpinгѫndȣ кобоарѫ,
Трȣdа кѫеї d'о обоарѫ,

www.dacoromanica.ro

Se aбate-ɤnȣ nikȣ sepmana
Ka въ iae пɤtepi noɤъ,
Sɤгъndȣ nikъlɤpi de poкъ.
Че кɤпpindȣ ʮn sine mana.
Bpe ɤnȣ вepme npin mɤшкiȣ katъ
De пɤtpeцȣ niɤкaiвa фipe,
Paza soapeлɤi чea калdъ
K'ɤnȣ minɤtȣ de фepiчipe.

Kiapȣ ка пъsъpɤe 'aчeasta
Dintpɤ ɤnȣ'n altȣ климatȣ,
Ȣnȣ вжntȣ asnpɤ 'n mapea vastъ
Amea пaвъ aȣ mжnatȣ,
Че 'n кɤpsȣ pъnede atinsъ
Цepmɤл de ла pъsepitȣ,
A Stamбoлɤлɤi 'n oкi nprinsъ
Пe палatɤл aɤpitȣ,
Ш'a epoiчei Eлade
Ʌnвepzite npomontoape,
Кɤлme de sълвi adɤmбpate
Insɤлe, mъpi notъtoape
Кɤ поlitie antiчe,
A ле zinilop че'sȣ фiiчe,
Фɤцitiвe ле-amȣ въzɤtȣ
Кɤ a лop epъ ч'aȣ tpeкɤtȣ.

tpad **Г. Seɤлeskɤ.**
(Adéle Hommaire).

De însemnatȣ este къ apmonia nepiodiкъ tpe-бɤe sъ înфъцoшъzъ snipitɤлɤi ɤnȣ шipȣ de idei лeгate intpe sine aшa фeлȣ, ка ɤneлe пe алteлe sъ ле împɤtepniчeaskъ шi înфpɤmɤseцeзъ, шi кape în dpɤmɤл лop sъ se snpiжineaskъ, шi în гpada-цiɤnea лop sъ цintiaskъ ла o къdepe komɤnъ кътpъ фinitȣ, eapъ nɤ se oбosaskъ гжndipea.

Eatъ Флeшiepȣ кɤ че apmonie sфжpшъщe пe-piodɤл întжiȣ din фɤnepaлɤл лɤi Tiɤpenȣ:

www.dacoromanica.ro

„ Пentpв de a лъвda віаца ші a плъnџe moaptea ԑn-цълепtвлві ші пвtерnікєлві Макавеў.„ Dакъ însъ s'арў zіче: „ Пentpв de a лъвda віаца пвtерnіквлві ші ԑnцъ-лепtвлві Макавеў, ші пentpв de a плъnџe moaptea sa.“ армоnia atвnче пepde фoapte mвлtў, къчї antitesвл чел апроnietў *лъвда віаца ші плъnџe moaptea* în esemплвл de ал doiле este кв mвлtў maї tрънъnatў ші лъnџedў:

Флешіерў ne dъ вnвл din чеае maї фрвmoasе esemпле de imitatў în прівінца tъetвpeї перioa-делор ші a армоniеї zікънdў:

„ Nimікъ ԑnsъ nв epa maї ԑnфрікошаtў, de кътў de a віде пe toatъ Џерmania, пe tрвnкл ачеstў mape ші ԑntinsў, алкъtвitў din atъtea поnoape ші naцiвni deosebite, desфъ-шврънdў stеагвріле лор, ші naintinдў кътръ кoнфiniiле noastpe пentpв de a ne sфъpжma кв пвterea, dвпъ че ne-aў ԑnsпъіmъntatў прin mвлціmе.“

Аіче se квnoскў фoapte віne къdеріле saў ка-денціле фіе къріа secціvni ші a фіе кърві mem-брв че'sў însemnate прin кввintеле: *ԑnфрікошаtў, Џерmania, tрвnв mape ші ԑntinsў, deosebite, stea-гвріле, конфiniiле, пвterea ші mвлціmе.*

De фігвріле кввintелор.

Пe лъnгъ însвшіpiле de maї sвsў възвte че se черў ка sъ айбъ фрasеле, saў în партiкєларў saў maї mвлte ла вnў локў лвate, пentpв ка sъ продвкъ вnў pezвлtatв dopitў, sъntў доъе лвкрвpї de лв-atў aminte, ші пe еле oрї кънdў tребвe a ле аве în прівінцъ. Чел întъїв прівеще ла însemnapea чea фіpeaскъ a кввintелор ші ла înоpъnдвipea лор аша фeлў, ка sъ факъ фрasвл de a фі maї плъ-квtў ші maї пвtерnікў. Чел de aлdoiле прівеще

www.dacoromanica.ro

ла скимбареа ши инторсътура че се поате фаче кувинтелор, каре не дъ тропуриле.

Маї фіе каре кувънтъ ал борбіреї аре кнъ înпелесъ пропріъ ши алтъл фігуратъ: *пропріъ* есте ачела кънdъ нъ перde нimікъ din însemnareа sa чеа прімітівъ, ши аратъ totъ de-авна лъкра пентру каре s'аъ statornіcіtъ; *фігуратъ* есте атънчеа кънdъ din însemnareа sa чеа пропріе sаъ фіреаскъ, трече ла о алта стръінъ. Прін кувънтъл пропріъ *кълдура*, se înseamnъ o însuшire a soaрелуї sаъ a фокулуї; прін *леъ* кнъ animалъ, прін *флоаре* o плънтъ. Ачесте кувинте трекънdъ маї апої în sensъ фігуратъ se zіче *кълдура* бътълієї, *левл* армателї, *флоареа* вършієї.

Din легътура кувинтелор în конструкціунї ши фразе пъстрънdуші sаъ însemnareа пропріе sаъ ачеа скимбатъ, ши din кіпul înшіръреї лор se naшкъ фігуріле, каре сунтъ de доуе фелурї adікъ: *фігурі de кувинте пропріі ши фігурі de кувинте тропіче.*

De фігуріле de кувинte пропріі.

Фігуріле de кувинte пропріі dунъ кът s'аъ zisъ пъстреазъ însemnareа чеа прімітівъ a лъкрулуї че'л репрезінтеазъ; еле adaogъ ла ideea че o esпрімъ: нътере, граціе, ши поблецъ: ачесте фігурі atърнъ кураtъ нумаї de ла înорънdуіреа кувинтелор în фразе, înкътъ чеа маї мікъ скимваре ле strікъ. Mentorъ гъsindъ пе Телемахъ în insula Чіпру, жї zіче к'унъ тонъ înфрікошатъ:

„Фуцї, фуцї; гръвеще de a фуці.„

Штерце челе din тъї доуе кувинте, ши нъ ва фі маї мълтъ фігура репетіціунеї.

Фігуріле пропріі de кувинте сунтъ: *Елінуль, Пле-*

www.dacoromanica.ro

опаsтвл, *Періфрасвл*, *Ренеtіцівнеа*, *Інверsівнеа*, *Реверsівнеа*, *Конверsівнеа*, *Котплеsівнеа*, *Аджвнк-ціунеа ші Dіэюнкціунеа*.

Елінсвл este фігвра ачееа кънdŏ se лась вивл saŏ maĭ mвлte кввinte; пе каре konstpвкціунеа граmatікалъ кв dpentвл ле чере а se înші-ра. Пепtрв ка елінсвл sъ фіе легвіtŏ, se чере ка ел sъ adaorъ ла пвtерea фрasвлвĭ, фъръ de а'л întвнека, ші кввintеле esпpimate sъ se înцелеагъ кв вшвръtate d. е.

„ Пепtрв внвл че se лаvdъ, zeче mii плжнгŏ.„

Аіче este лъsatŏ кв totв кввжntвл *omŏ*, каре фоарtе вшорŏ se înцелеце.

Паsкалŏ пе dъ врmъторіул елінsŏ zікжndŏ:

„ Фіnitвл se nimічеще ꙟн фаца нефіnitвлвĭ: аша spipi-tвл nostрв se nimічеще naintea лвĭ Dвmnezeŏ, аша dpen-tatea noastpъ naintea dpentъцеĭ Dвmnezeeщĭ.„

Аіче se ssбŏ înцелеце dpentatea noastpъ se *nimічеще*.

Аша în фрасвл врmъторіŏ еаръшĭ se афлъ е-лінsŏ, кънdŏ цепералвлвĭ Парmеніонŏ і se респвnde de Алеsandpв pецеле Мачіdoniеĭ.

„ Еŏ ашŏ пріmі презенtеле лвĭ Dapie, dакъ ашŏ фі А-леsandpв.—Ші еŏ de asemine, dакъ ашŏ фі Парmеніонŏ.„

Аіче se ssбŏ înцелеце *ашŏ пріmі*.

Версвл врmъторіŏ а лвĭ Pasinŏ din Трацеdіа Андроmака пе dъ внŏ елінsŏ, кънdŏ Еpmiona zi-че лвĭ Пірвsŏ.

„ Ne statopnікŏ, te івбеmŏ; dap фііndŏ tв кpedinчоsŏ?„

(Акt. IV sч. 5.)

Плеоnasmвл este фігвра ачееа кънdŏ în локŏ de а se лъsа, se adaoцe înкъ внвл аŏ maĭ mвлte кввintе, каре s'арŏ пъре de пpisosŏ în фрasŏ d. е.

www.dacoromanica.ro

“ Тȣ каре ещї datopiȣ кȣ ревпектȣ, *tȣ* л’аї atъка?„

Расінȣ ȋn трацеdia Орацȣ кънdȣ Каміла фаче імпрекацісне асъпра Ромеї, прін ȣрмъторіȣл версȣ не dъ ȣнȣ плеонасмъ:

“ Ка съ notȣ кȣ *окії меї* віde фȣлцеръл къzindȣ.„

Босȣetȣ zіче ȋntр’ȣнȣ локȣ.

“ Dорміцї *somnȣл ноstрȣ*, maї марілор пътжntȣлȣї.„

Плеонасмȣл dȣпъ кȣм se веde, adaoџe ла енерџіа фрасȣлȣї, фъръ ȋnsъ ка съ snopeaskъ чева ла ȋnцелесȣл чел adeвърatȣ: прin ȣрмаре ел нȣ este de кътȣ o грътъdipe de esпресіȣnї. Ачеastъ фігȣръ este фіpeaskъ пentрȣ пасіȣnї, ; кънчї еле съntȣ сȣпȣse de a продȣче кȣвinte: кȣ тоate ачeste se кȣвine a o ȋntребȣінца кȣ ȋнгріжіре, кънчї прin трънsa ȣнорї se noate къdea ȋn dжрdжіре, прекȣм ші кȣ еліпсȣл ȋn ȋntȣnечіme.

Фабȣла доȣe половоаче a D. A. Doнічї не dъ ȣнȣ плеонасмȣ ȣnde zіче:

“ Ȣнȣ половокȣ кȣ вінȣ,
Мерџе ȋn карȣ *не дрȣмȣ* ȋnчеtȣ ші фоapte лінȣ.„

Dакъ мерџе ȋn карȣ, de sine se ȋnцелеџе къ мерџе не drȣмȣ.

Алtȣ esемплȣ.

„ Съ не паскъ фелiȣpile animaле че *трȣеskȣ.*“

Г. Sionȣ.
(Міltonȣ Креацiȣnea.)

Перiфрасȣл саȣ цiркомлокȣцiȣнеа este фігȣра прin каре o idee сімплъ саȣ комȣнъ se esпрімъ ȋntр’ȣнȣ кінȣ помпосȣ. Ачеastъ фігȣръ se ȋntребȣінцазъ фоapte мȣлtȣ de кътръ поецї ші de кътръ opatopї.

Маскаронȣ пentрȣ de a zіче къ: Тїȣренȣ s’аȣ

www.dacoromanica.ro

înmormântatŭ în katakombile regilor Franciei, face următoriul perifrasŭ.

“ Regele pentru a da unŭ semnŭ nemuritoriŭ despre stima şi amicicia ku kare onora pe acestŭ kapitanŭ, îi aşază mărecele rămăşici într'unŭ lokŭ strălucitŭ, între acesti stăpânitori ai pământului, kare în mijlokul mormintelor, înkă păstrează o ikoană a mărirei tronului lor.„

Repeticiunea este figura aceea prin kare pentru a da o mai mare putere diskursului, unŭ kuvântŭ se întrebuinţază de două, trei saŭ mai multe ori d. e.

“ *Nimikŭ nu este mai* frumosŭ de kâtŭ virtutea, *nimikŭ mai* nobilŭ, *nimikŭ mai* de iubitŭ.„

Labriuerŭ deskriindŭ pe Nebunŭ ne dă unŭ esemplu de repeticiune kândŭ zice:

“ Unŭ nebunŭ *nici nu* intră, *nici nu* iesă, *nici nu* se aşază, *nici nu* se ridikă, *nici nu* tace, *nici nu* stă în picioare ka cei-lalţi oamini.„

Burdalo ne dă unŭ esemplu frumosŭ de repeticiune dovedindŭ folosul religiunei kreştineşti kândŭ înfăţoşază pe Tertulianŭ vorbindŭ păgânilor.

“ *Aceastŭ religiune* adikă kreştineaskă, este aceea ce ne învaţă să ne rugămŭ lui Dumnezeŭ de-apururea pentru norocirea voastră şi a Cezarilor, kiarŭ şi atunce kândŭ ne prigoneskŭ, şi să aducemŭ prosfore pentru ei în acel timpŭ, kândŭ numiţii jărtveskŭ sângele fraţilor noştri, ku cele mai krude porunci. Aceastǎ religiune ne învaţă a servi în armatele voastre ku kredinţă neasemănată, înkâtŭ înşuşi voi mărturisiţi kă, nu aveţi mai buni soldaţi de kâtŭ pe kreştini. Aceastǎ religiune ne învaţă a plăti kuratŭ şi fără de viklenie tributuriле, şi a purta angăriile publice, înkâtŭ kvestorii acestora mărturiseskŭ mulţemirea lor kă se află kreştini în lume: fiindŭ kă ei împlinesŭ datoriinţele

лор din причинѣл конщиинцеї ші ал иозитъцеї (евлавіеї).„

Ла *поета Кѣдереа Драчілор* гъsimѣ ортъоареа фігъръ de penetiqiune:

" Кѣ гроазъ кѣ кѣtretъrѣ, se stъmѣ пе локѣ кѣ фрікъ ·
Ші se лъtmѣ aminte— Къzѣtъл e *satanѣ*!
Satanѣ resънъ черіѣл, *Satanѣ* se'nalцъ пікъ;
Satanѣ din *sферѣ* 'n *sферѣ* ші'n хаосѣ ърлъ anѣ! I. Eliade.

Аша în Креаціънеа лътіі din Paradisѣл лѣї Мілтонѣ аfлътѣ ортъоареле penetiqiunї.

„ Акътѣ отѣл sъ креътѣ!
Кіпѣл ші asътъпареа noastръ'n totѣл sъ-ї o dътѣ;
Preste пецїі търеі, preste пъsiріле каре вворѣ,
Preste вite ші repтiле, eл sъ фie domniторѣ!"

Алтѣ esetплѣ.

„ *Вѣ deskidecї*, въ deskideцї, порцї etерne, порцї черецї!
Въ deskideцї ka sъ intre, кѣ-аї вей паші Dътnezeeцї,
Креаторѣл ачел таре че se 'ntoарче лъѣdatѣ
Dънъ че o лате 'ntreaгъ 'n шесе zіле a іѣкратѣ!
Въ deskideцї de акѣта, въ deskideцї dese орї;
Къчї adese орї лакашѣл челор таї дрепцї търіторї
Черчетатѣ ва фі de Domnѣл Dътnezeѣл чел череskѣ;
Ворѣ фі вine въzѣцї дрепцїі de окїѣл Dътnezeeskѣ.

Алтѣ esetплѣ.

„*De treї орї ферічіцї фіе oaminiї* de про пътжntѣ,
Кърор' Dътnezeѣ ле dete ал seѣ кіпѣ ші ал seѣ кѣвжntѣ!
De treї орї Ферічіцї Фіе oaminiї ші Фііі лор,
Каре лъкѣeskѣ пътжntѣл ші пре Domnѣл лл adop!
Пре пътжntѣ, пре апе' 'n аерѣ, їаѣ пѣs Domnѣл domnitoрї
Ші ле-a zisѣ въ se 'ntълцаскъ ші въ-ї фіе-adopatорї!
De treї орї Ферічіцї Фіе dakь еї лші прецѣeѣ
Ферічіреа лор, ші dakъ лn dpentate stърѣeskѣ!"
Asфелѣ къnta, ші лпчерірї алелѣїа resънѣ;
Asфелїѣ de atѣnче zioa saeaтѣлѣї se пъstрѣ.

tpa. Г. Sionѣ.

Лп Драта *Міхѣл* аfлътѣ ортъоареле фрѣтоа- se рецтецїѣнї:

www.dacoromanica.ro

„ Ші фoapte віne щiŭ
Къ Молdованvл este ꙟп бътълii *denpinsŭ*,
Denpinsŭ a sta ла лvпtъ, denpinsŭ ка sъ ꙟmвiнгъ.“
(Акt. I-iŭ sч. I-iŭ).

Totŭ în ачeastъ dpamъ гъsimŭ ȣnŭ altŭ esemплv de penetiцiȣne плinŭ de компарацiȣnĭ:

„Ъmĭ паpe къ пpe Stefanŭ ъ'л вьdŭ кvmŭ пъвълеще
Ъntoкmaĭ ка шi лeȣл de фvpie кvnpinsŭ,
Ъntoкmai ка ȣnŭ tpъsnetŭ че фъл̆церъ din nopĭ,
Ъntoкmaĭ ка ȣnŭ цeniŭ вemtŭ din алtе peцiĭ.“
(Акt. II-ле sч. I-iŭ).
N. Istpati.

Ꙟn поезia пentpv despoвipea Цiганiлор din Молdова *31 Ianȣapie 1844*, zi memopaвiлъ пentpv istopia noastpъ; пе лъпгъ ideiле челе фpvmoase гъsimŭ шi ȣpmъtoapeле penetiцiȣnĭ.

„ *Te sлъвeskŭ o zi* фepiче, sфъntъ zi de лiвeptate,
Tv акъpiĭ dvлче paze sȣфлetvл pomъnŭ stpъвate,
Te sлъвeskŭ o zi de чinste пentpv patpia iȣвitъ,
Tv че-аръцĭ окiлор nostpi omenipea despoвitъ!

Веакvpĭ mvлte de dȣpepe aŭ tpeкvtŭ кv вiжeлie
Sȣвtŭ aspрime плeкъndŭ капvл ȣnȣĭ neamŭ пenopoчitŭ;
Dap pomъnvл кŭ-a sa mъnъ pvmпe лanцvл de poвie,
Ші цiганvл sловодŭ astъzĭ se deщeaпtъ фepiчitŭ!

Azĭ e soapeле maĭ фалnikŭ, azĭ e лvmea maĭ вoĭoasъ,
Ꙟn пenтŭ azĭ inima'mĭ кpeщe, azĭ e вieцa maĭ фpvmoasъ;
Къчĭ ла гласvл лiвepтъцеĭ вьdŭ Молdова deщeaпtъ,
Ші ла гласvл omenipeĭ o вimцeskŭ ꙟndȣĭoшatъ!

Чinste, sлавъ шi mъpipe пentpv tine 'n вeчĭ sъ фie,
O Молdово mvлtŭ iȣвitъ! tv че daĭ sфъnta dpeptate;
Брацvл tъŭ каpe фъръmъ astъzĭ жvгvл de poвie
Ꙟnsaшĭ цie пpeгъteщe вiitopiŭ de лiвeptate.

(Фоaea Щi. шi. Лi. 1844).
B. Алеksandpi

www.dacoromanica.ro

Іпвеpsіŏпеа (іпepвata) este фігѕpa ачееа кънdŏ кѕвіпtеле пѕ sъпtŏ іпшірate dѕпъ ръпdѕл чел фіреsкŏ ал sіпtaкsѕлѕї іп копstpѕкціѕпі d. e.

"А віptѕції хapѕpї sъпtŏ пepostite,, іп локŏ de: Хapѕpіле віptѕцеї sъпtŏ пepostoite. — "Тѕtѕpop іпіmілop simціtoape este sкѕтпъ patpia,, іп локŏ de, Патpia este sкѕтпъ tѕtѕpop іпіmілop simціtoape.

Ревеpsіŏпеа este фігѕpa че pestoapпъ кѕвіпtеле ѕпеї zічеpї, іпtpeвѕіпціпdѕле totѕ пе ачеле іпsъ іп іпцелеsŏ deosebitŏ d. e.

"Nѕ tpeвѕe кa sъ *вієцчітѕ* пeпtpѕ кa sъ *тѕпкѕтѕ*; dapъ, sъ *тѕпкѕтѕ* пeпtpѕ кa sъ *вієцѕітѕ*.,,

„ Noї пѕ tpeвѕe se цѕdeкътŏ *pегѕлеле ші datopіпціле, дѕпpe mоpавѕpї ші деprіпдеpї*; dapъ tpeвѕe кa sъ цѕdeкътŏ *mоpавѕpіле ші деprіпdеpіле*, dѕпpe datopіпції ші *pегѕле*. Аша dapъ *леџеа лѕї Dѕmпеzеѕ tpeбѕe sѕ фіе pегѕла чеа statopпікѕ a timпѕpілop*, ші пічі *декът skіmбѕpіле timпѕpілop, пѕ tpeбѕe sѕ аџѕпгѕ de pегѕлѕ леџії лѕї Dѕmпеzеѕ.*"

Копвеpsіŏпеа este ѕпŏ фелŏ de pепеtіціѕпе, кape іпкеїе meмвpѕpіле ѕпѕї пepіodŏ totŏ іп ачел кіпŏ.

Чічеpo іп Кѕвіпtеле asѕпpa лѕї Antonie пе dъ ѕпŏ esemплѕ de копвеpsіѕпе къпdŏ zіче:

"Воі аці пepdѕtŏ tpeї apmії mapї; *ачеsta'ї Antonie кape ві ле-аѕ пepdѕtѕ*; воі плъпџеці пе чеі maї mapї ваpвaці aї pепѕвлічеї; *ачеsta'ї Antonie кape ві 'іаѕ pѕпіtѕ.* Пѕtepea Senatѕлѕї e sфъpmatъ; *ачеsta'ї Antonie кape aѕ пimічіto.*,,

Комплеsіŏпеа este ѕпŏ фелŏ de pепеtіціѕпе іп кape zічеpіле se фіпеsкŏ totŏ кѕ ачеле кѕвіпte: ea se пѕmeще ші *simблокі* кѕпpіпzіпdŏ de odatъ ші фігѕpa pепеtіціѕпеї ші a копвеpsіѕпеї.

www.dacoromanica.ro

Бѕрdало не dъ ѕнѕ esemплѕ de комплесiѕне кънdѕ ziче:

" Totѕ ѕнiверsѕл este плiнѕ de snipitѕл лѕтiї: se жѕ-dекъ *дѕпъ snipitѕл лѕтiї*: se лѕкреазъ шi se кѕртѕеще *дѕпъ snipitѕл лѕтiї*: ziче-воiѕ? къ ѫнsѕшi пе Dѕмне-zeѕ арѕ вроi а'л ѫнкina *дѕпъ snipitѕл лѕтiї*.„

Adжънкціѕнea este фiгѕра împotibitoape penetiцiѕнеi, еа прiн ѕнѕ кѕвжнtѕ ѕнпрiнъ maї мѕлte локѕрї ѕнde s'арѕ пѕte întpeбѕinцa ел în zi-черi.

Лафонtenѕ не dъ ѕрmъtopiѕл esemплѕ:

" Ѫn ачеstѕ кinѕ zikжndѕsъ шi фъкжndѕ: мжнеле *ѫн-четеазъ* de а апѕка, брацеле de а лѕкра шi пiчоареле de а ъмбла.„

Diжънкціѕнea (asindetonѕ) este фiгѕра каре ласъ афаръ maї мѕлte пъртiчеле конжѕнкtiве, нѕmaї пенtpѕ ка sъ факъ disкѕpsѕл maї peнede шi maї însѕфлеціtѕ.

Maskaponѕ în фѕнepалѕл лѕi Tiѕpenѕ не dъ ѕрmъtopiѕл esemплѕ de ачеаstъ фiгѕръ.

"Ѫnseuiї семнеле челе din афаръ але pesбелѕлѕї, sѕнetѕл instpѕmentелор, лѕчiрea apmiлор, ѫноржndѕipea tpѕпелор, tъчерea soлdaцiлор, фокѕл amestekѕлѕї, ѫн чепѕtѕл, къщiгарea шi konsѕmapea вipѕinцеi, stpiгъpiле челе фелiѕpite але ѫнвiншiлор шi але ѫнвiнгъtopiлор, ловеskѕ sѕфлetѕл din atъte пъpцї, ѫнкжtѕ пepzindѕ toatъ ѫнцелепчѕнea шi кѕmпenipea, ел нѕ кѕноаще maї мѕлtѕ нiчi пре Dѕмнezeѕ, нiчї пре sine ѫнsѕшї.„

Флешiерѕ în фѕнepалѕл лѕї Tiѕpenѕ не dъ еа-ръшї ѕнѕ esemплѕ de diжѕнкцiѕне:

" Eѕ мъ tѕлбѕрѕ, Domniлор; Tiѕpenѕ моаpe, toate se ѫнкжлчеskѕ, порокѕл se кlatinъ, вipѕinца se обоseще, пачеа se ѫнdепъpteазъ, цintipiле челе бѕне а ле aлiaцi-лор sлъбеskѕ, кѕpажѕл tpѕпелор e skъzѕtѕ de dѕpepe, шi pe'нѕсѕфлеціtѕ de pesбѕнаpe; totѕ кжмпѕл pesбелѕлѕї este ѫнкpemenitѕ.„

www.dacoromanica.ro

Алtŭ esemnлu.

„ Францezi, Англi, Лоpenezi, ч'аiчi Фypia в'aдunъ,
Naintaці, лuntaці, ловiці, mypiці, воi toці ꙟmnpeunъ.“
Волtepŭ (Xanpiada Кж. IV.)

De Фiгypiле de кuвinte numite tponupi.

Фiгypiле de кuвinte tponiчe sъntŭ ачеле каpe tpeкŭ din înцелesuл чел npimitivŭ ла unŭ алtuл, însе totŭ de-auna пъstpeazъ unŭ panoptŭ de кuviinцъ întpe еле: кuвъntuл tponŭ vine de ла гpeчesкuл *τρέπω* че însamnъ *ꙟntopnŭ* къчi npin tpънsuл se întoapnъ o însemnape; aшa zikъndŭ *tpeizeчi де въntpeле* nentpu tpeizeчi de коpъбii; *o mie де бpaцe* în локŭ de omie de oamini.

Тponupiле se кpedŭ a фi înъsкuto кiapŭ înкъ din npunчia limбei, къчi mai uшopŭ se пape a фi фostŭ oaminiлop челоp din tъi sъ esnpime o idee noуъ, npin unŭ кuвъntŭ акum кunoskutŭ, дapъ întopsŭ din пpoпpiuл seŭ sensŭ, de къtŭ sъ фopmeze unŭ алtuл кu totu stpeinŭ, пе каpe nu'л щiea. Ꙟn aчestŭ кinŭ ла videpea unui чepiŭ кupatŭ шi лuminosŭ aŭ zisŭ. *Чepiŭ seninŭ*, ачestŭ кuвъntŭ mai кu лesnipe л'aŭ aпликatŭ anoi шi asупpa omuлui în каpe nasiuniле лuкpeaze atъte skimбъpi, пе ка pe въzinduл пачnikŭ шi лiniшitŭ aŭ zisŭ къ este кu *фaцa seninъ*. Penetuneа, пълцapea, шi întindepea кuцetuлui nostpu, л'aŭ asemъnatŭ кu sбopuл паsepiлop шi aŭ фъкutŭ tponuл ачesta *sбopuл кuцetuлui nostpu*. Кu кuвъntuл *ꙟn* de бunъ samъ къ mai întъiŭ s'aŭ sepвitŭ de a apъta pелaцiunea фizikъ a omuлui кu вpe unŭ локŭ, aшa копiлuл aŭ къzutŭ *ꙟn* пpъnastie saŭ în anъ, mai tъpziu însъ л'aŭ întpeбuinцatŭ de a apъta шi фiinцa mopaлъ a omuлui кu oapе каpe stape a nopoкuлui saŭ a

www.dacoromanica.ro

spiritului seŭ, ші аша аŭ zisŭ: копілул este ꙟп върsta фрꙋмꙋseцeĭ, ꙟп феріхіре, ꙟп непорочіре, ꙟп букуріе, ꙟп întristare, ꙟп sкълъвіе, ꙟп înцелецірea чea maĭ desъвършitъ ш. ч. л. Ritorii аŭ întъritŭ skimбърі de кuvinte înavuцitoare de înцелеsurĭ поуъ, ші ле-аŭ нumitŭ tropurĭ. Еле maĭ întъiŭ primite în лімбъ din лipsъ, аŭ ацunsŭ maĭ апоĭ фръмuseцa ші podoaбa stilului, фъръ de каре ел astъzĭ арŭ фі фоарte slaбŭ. Ку toate aчeste întребuinцареа tropurілор требuе а о фаче ку кumпеніре, къчĭ fiindŭ пре маре, atunчe întunекъ пъnъ ші fiinцa adevърului, zікъndŭ maĭ multŭ saŭ maĭ пuцinŭ de кътŭ însuшĭ лuкрu; а ле întребuі însъ ку гustŭ, еле sъntu нервеле лімбацuluĭ.

Aчeste esпресіunĭ fігurate, че se афлъ претutindene în ворбъ ші skріере, ші каре daŭ disкursuluĭ atъta putere ші stрълuчіре sъntŭ urmъtoarele: *Metaфора*, *Алегоріа*, *Kataxrisuл*, *Metonimia*, *Sinerдoxia.*

Metaфора este unŭ tropŭ прін каре se stрътutъ înцелеsul пропріŭ ал unuĭ кuвжntŭ întр' алтul fігuratŭ: пъstrъndŭ însъ dupъ кum s'aŭ zisŭ unŭ raportŭ de кuviinцъ întре еле. Аша metaфорікŭ s'арŭ zіче unuĭ resбелuitoriŭ îndръzneцŭ: *леul aчesta*; unuĭ Ministru че este фолоsitoriŭ sіґurанцieĭ statuluĭ къ este *Колона Statuluĭ*: ферестелор кumкъ sъntŭ *okii* kaseĭ. Вroindŭ de а zugръві прін unŭ sіnгurŭ кuвжntŭ serviціiле каре аŭ фъкutŭ Марцелуsŭ Romeĭ прін курajul seŭ, ші aчeле пе каре Фабіusŭ ку înцелепчunea ле-аŭ арътatŭ, vomŭ zіче ку istorіchiĭ векіmeĭ къ: Марцелusŭ ера *saбia* Romeĭ ші Фабіusŭ *skutul eĭ.*

www.dacoromanica.ro

Metaфopa este ȣnȣ̆ фелȣ̆ de компараціȣне sкȣр-tatъ, пentрȣ каре tребȣе a лȣa бine aminte de a фаче deosebіре între еле d. e. zікъndȣ̆ desпре ȣnȣ̆ резбелȣitоріȣ „Ел se арȣнкъ ка ȣnȣ̆ леȣ̆ ꙟn mіжлокȣл neamічілор.“ Ачеаsta'ĭ о компараціȣне; zікъndȣsъ însъ „Леȣл ачеsta se арȣнкъ ꙟn mіжлокȣл neamічілор“ Ачеаsta'ĭ metaфоръ, пentрȣ къ lіпsеще toatъ asъmъnapea.

Ꙟn Testamentȣл політікȣ̆ а лȣĭ Steфanȣ̆ чел Маре, гъsimȣ̆ ȣрmътоареа metaфоръ кънdȣ̆ se ворбеще desпре stapea че tpistъ a цеpiĭ sале ші de пȣtерea лȣĭ Solimanȣ̆: „Dрепtȣ̆ ачееа se кȣвine a алеце maĭ бine sъ ꙟmблѫnzimȣ̆ asпрimea soapteĭ, de кътȣ̆ прin вреаmътȣл армелор sъ tрezimȣ̆ леȣл.“

De însemnatȣ̆ este къ, în фачереа metaфорілор totȣ̆ deaȣna sъ se пъzaskъ раportȣл кȣвіinцеĭ ші ал гȣstȣлȣĭ, între лȣкрȣ ші între кȣвѫntȣл чел еsпrimъ, къчĭ алmintреле metaфopa este deфектȣоасъ прекȣmȣ̆ zікѫndȣsъ къ: razеле soapeлȣĭ sъntȣ̆ *фȣлцеріле* окіȣлȣĭ челȣĭ арzъторіȣ̆ a zілеі; нічĭ еаръші къ: Kadranȣл este *ꙟndрeptȣtоріȣл soapeлȣĭ*: saȣ̆ de ȣnȣ̆ opatорȣ̆ къ: este *ȣnȣ̆ topentȣ̆ че se апрінде* în локȣ̆ de: *ȣnȣ̆ topentȣ̆ че tѫрȣще кȣ sine*. Asemene tребȣе a лȣa aminte de a nȣ se фаче metaфope кȣ обціекte saȣ̆ esпресіȣnĭ de рѫndȣ̆ ші desгȣstътоаре, къчĭ sкопȣл лор este de a da фрȣmseцъ ші плъчере. Аша Tертȣліanȣ̆ ворбіndȣ̆ desпре potопȣл ȣніверsалȣ̆ грешъще nȣmindȣл:

„Лешіа natȣреі.“ Феріndȣне de ачеаstъ грешалъ este de лȣatȣ̆ aminte a nȣ фаче metaфopa пре ȣmеацъ, къчĭ еаръші este deфектȣоасъ, прекȣm ачееа a лȣĭ Pasinȣ̆ în tрацеdia Ераклie, кѫndȣ̆ aчеsta zіче кътръ Пȣлхеріа:

www.dacoromanica.ro

„ Абкрбл бъпцелбі теǔ Фклцербл ва ѫпгрошa.
Че zеǔ'л ціне ѫп тѫпі пептрǔ a te sФъръта."

Алегоріа este o metaФоръ прелбпціtъ; metaФора stъ кǔpatǔ înlр'ǔпǔ кǔвѫпtǔ înФъцошindǔ o ікоапъ; алегоріа însъ desвълеще metaФора, adǔпѫпdǔї toate ікоапеле че і se репоарtъ, еаtъ кǔт ǔпǔ poetǔ o deФінеще:

„ Алегоріа tръеще ѫпtр'ǔпǔ палаtǔ diaФапǔ."

Флешіерǔ zіче: „Adǔчеців амінте de ѫпчепкtǔл ресбелǔлǔї ачеstǔea, каре de-odatъ пе Фіndǔ de кѫtǔ o sкѫпtee, astъzї ѫпФлакъръ toatъ Европа."

Орацǔ în oda I пе dъ ǔпа din челе маї Фрǔмoase алегорії înФъцошіndǔші патріа еspǔsъ ла поǔъ ресбеле ціві.ле, ел se еспрімъ în ǔрмъtoріǔл кіпǔ:

„ Nепорочіtǔле ваsǔ, tǔ аї de a te ѫпкǔmпǔta кǔ Фортǔпе поǔъ! ах! че Фачі tǔ? ръмѫї маі віне пекліпtіtǔ ѫп портǔ. Nǔ везї tǔ къ'ці ліпsеsкǔ вѫsлеле; къ каtаргǔріле tале stpǔпчіпate se ѫпdoesкǔ sǔФлѫпdǔ вѫпtǔріле, ші къ'ці ліпsеsкǔ Фрѫпгііле пептрǔ a te sпріжіпі ѫмпpotіва sілпічіеі валǔрілор? Тǔ п'аї маї мǔлtǔ пічї о пѫпzъ каре съ Фіе ѫпtреагъ. Тǔ п'аї маї мǔлtǔ пічї Dǔтпеzеї, пе каре съ'ї поцї рǔга ѫп певое. Dǔраtǔ din лемпъріїле ǔпіа din челе маї репǔміtе пъdǔрї a ле Попtǔлǔї, ѫпzъdар вроещї a te sǔмеці кǔ пǔмеле ші оріціпеа ta. Zǔгръвіtǔріле че ѫці ѫтподoвеsкǔ пǔпа (dosǔ коръвіеі) пǔ мѫпгъе пічї de кǔм пе коръвъріǔл ѫпsпъїмѫпtаtǔ de перікǔлеле че аǔ sǔФеріtǔ. De пǔ веї лǔа sama, tǔ веї аціпце жǔкъріа вѫпtǔрілор. Ах! ваsǔле пpeцiosǔ, tǔ алtе орї прічіпа пепъsъреї меле, astъzї ѫпsъ лǔкрǔл tѫпгǔіреї ші ал ѫпгріжіреї меле, пǔ te ласа пічї декǔт a te атъці de stpълǔчіреа чеа ѫпшълъtoаре a Чікладелор, ші Фереще-te de a intpa ѫп тъpіле челе прекǔрмаte de інsǔлеле ачеste."

Пріп ікоапа ваsǔлǔї поеtǔл înФъцошазъ Репǔвліка ромапъ; ші пріп вълǔрї ші Фǔрtǔпе, tǔлвǔ-

ръріле ші перікꙋлеле че о ameninцa пе dжnsa.
Ꙟn верѕꙋлꙋрштъторіꙋ̆ este кꙋпрinsъ алегоріa віецеї:

Zi ѕъninoasъ,
Zi фꙋрtꙋnoasъ,
Zi de плъчере,
Zi de dꙋрере
Te-amꙋ̆ кꙋnoskꙋtꙋ̆.

Тжпъръ флоаре
Mipositoape,
Ꙟmбoбочitъ
Ші вещезitъ
Eꙋ̆ te-amꙋ̆ възꙋtꙋ̆.

Razъ aпрinsъ,
Razъ nestinsъ,
Че-astъzї ръsape
Ші mжne ape
Ал seꙋ̆ екліпsꙋ̆.

Віaцъ'mї spꙋne
De aї вр'ꙋnꙋ̆ nꙋme?
Тꙋ ещї Ꙟn toate,
Ле лашї пе toate
Тꙋ ещї ꙋnꙋ̆ visꙋ̆!

Katachrisꙋл ѕаꙋ̆ абꙋzꙋл de кꙋвinte este ꙋnꙋ̆ фел de metaфоръ пе каре о întребꙋinцъmꙋ̆ nꙋmaї din лinsъ. De mꙋлte орї лinsеще кꙋвжntꙋл пропріꙋ̆ пentрꙋ de a însemna вр'ꙋn обiектꙋ̆, ші se îndeплineще прin ꙋnꙋ̆ алtꙋл фігꙋратꙋ̆ d. e. *болдꙋл* касеї în локꙋ̆ de вжрвꙋл чел askꙋцitꙋ̆ de пе касъ. *Кꙋтеша* omizeї, în локꙋ̆ de гогоаша sa, ꙋnꙋ̆ *капꙋ̆* de болдꙋ̆ în лок de гъмъліa лꙋї. *Лimба* клопоtꙋлꙋї în локꙋ̆ de tрꙋкiꙋл лоbitоріꙋ̆; *бꙋза* полобокꙋлꙋї în локꙋ̆ de marцinea лꙋї; *терце каларе* în локꙋ̆ de къльреще, къчї нꙋ ел dаръ, калꙋл терце; кжпеле

www.dacoromanica.ro

bate în локъ de лѣтъеще saŭ латрѣ; *отъ къ капъ* în локъ de пріченѫтъ saŭ înţelentъ.

Ân drama *Mixa* афлътъ ѫрмъторіѧл катахрісъ.

„ Trimis'aţi съ dea *літбз* ла табъръ бъеці?“

Акъ I Sц. 6.

N. Istpati.

Metonimia este фігѫра ачееа пріn каре se înтребѫінцазъ ѫнъ пѫте în локѧл алтѫеа, аѫпче însъ кѫndъ între еле se афлъ ѫнъ рапортъ. Metonimia se фаче în маї тѫлте кіпѫрі прекѫт:

1 Лѫndѫsъ *каѫза* în локъ de *ефектъ* d. e. *вісѧеще din тѫпка sa*, adікъ къ ачееа че кѫщігъ лѫкрѫndъ. *Чіteскъ пе Отіръ* în локъ de поезіа лѫї Отіръ. *Мѫселе* în локъ de арteле фрѫтоase. Вірціль аŭ zisъ: *ѫнъ Бахѫсъ бѫтрѫнъ* în локъ de ѫнъ вінъ вскіŭ.

2 Лѫndѫsъ *ефектѧл* în локъ de *каѫзз* d. e. кѫndъ Овідіе zіче: тѫnteле *Пеліонъ пѫ аре ѫтбрз* în локъ de арборї. Totъ пріn ачеастъ фігѫръ se поате zіче desпре ѫнъ ресбѐлѫіторіŭ че se лѫптъ къ: *тоарtea este ѧn тѫпеле зале.*

3 Лѫndѫsъ *кѫпрінзѫторіѧл* în локъ de *кѫпрінсъ* d. e. *А бе пахарѧл totъ* în локъ de бѫѫѫра кѫпрінsъ în ел. *Тоатъ лѫтеа se бѫкѫрз* în локъ de тоцї оаміній. *Рота ѧнвінгѫтоаре* în локъ de Романі. *Молдова, Франціа, Італіа, Европа, Африка*, în локъ de локѫіторіі ачестор церї ші континенте. *Ѧнтѫцѫтѫра Портікѧлуї* în локъ de întѫцѫтѫрз лѫї Zenonъ. Волтеръ zіче лѫї Хапрі IV.

„ Ânтре Цепева ші Рома, нічі декѫт пѫ devidezъ.“

Ân локъ de a zіче între опініѫніле Калвініlор ші ачеле але Католічілор.

4 Лѫndѫsъ *кѫпрінsѧл* în локъ de *кѫпрінзѫторіѫ*

www.dacoromanica.ro

d. e. *Арде Теодорѫ* în локѫ de casa луї Teodorѫ. *Л'аѫ тѫпкатѫ атѫцitopiї* în локѫ de аверіле луї. *Mi-aѫ луатѫ флоріле* în локѫ de оалеле кѫ флорї.

5 *Лѫмndѫsъ semпѫл* în локѫ de *лякрѫл дпsemnatѫ*: і se ea *tpoпѫл* saѫ *suintpѫл* în локѫ de реціе; *поарtѫ коpona, ціпе suintpe* în локѫ de гъверпеазъ. *Крѫчea* în локѫ de кredinцъ saѫ xpistianismѫ; *катедра* în локѫ de профesoratѫ. *Левл Белцікѫ* în локѫ de Оланda. *Леопарзіі* în локѫ de Enrлitera. *Semілѫпа* în локѫ de Тѫрчіа. *Бояpѫл* în локѫ de Молдова. *Корбѫл* în локѫ de Pomania. Дп параціѫпеа: *Бъtъліа de ла Ракова este ѫpтътoapea* metonimie metaфорікъ: „ Ші пе steaгкріле zimѫpѫite stpълъчitoapea крѫче, арѫта апѫпepea Лѫпеї.“ Дп локѫ de артіле Молдовене înѫiпseръ пе челе Мѫѫлтапе.

Dіѫsi пе dъ ѫpтътoapea metonimie apътѫndѫ moaptea ѫпѫї Domnitopiѫ прin вepѫѫл ачesta.

„ Ах! ѫпѫ *svintpe* este греѫ, кѫndѫ se вѫръ дп мортѫнтѫ!“

6 *Лѫмndѫ instpѫmentѫл* în локѫ de *дпцълецереа* че dipігѫеще ачestѫ instpѫmentѫ întpe de a фаче чева, аша Боало zіче în вepѫѫpіле ѫpтътoape:

„ Мъestpia чea алeasъ кѫ пепелѫл delikatѫ,
Шіъкѫtѫ фаче кѫ sъ фіе пъп ші лякрѫ'n ѓрікошатѫ.“

7 *Лѫмndѫsъ nasiѫnea че дпdeatпe* în локѫ de *instpѫmentѫ*, прекѫт în ѫpтътoapeле вepѫѫрї a луї Корпеілѫ.

„ Пе Seвepѫ пепороčіѫл astъ поапte л'amѫ въzкtѫ
Пѫpтѫnd ръѫѫпapea'n тѫпъ ш'окіѫ кpяпtѫ їam кѫпoskѫtѫ.“

8 *Лѫмndѫsъ кѫnitenїіле* în локѫ *de ѫѫпѫші* d. e. *Анібалѫ л*ї порціле Pomeї, în локѫ de *артіїле луї* Анібалѫ.

· Asemine Елена тата луї Stефапѫ чел Маре кѫndѫ zіче:

www.dacoromanica.ro

„ Бірвіїѣ, пѣ вроіѣ ѣь intpe фіїѣл теѣ аіче.“

Г. Асакі.

(Балада Ч. Nеатцѣлві.)

Лп локѣ de armiiле лѣї вірѣite.

Sinekdoxi este ѣnѣ Фелѣ de metonimie saѣ tpoпѣ, прin каре snipitѣл nostpѣ înцълеце чева маї тѣлтѣ saѣ маї пѣцinѣ, de кѣтѣ кѣвѫntѣл ачела че însamnъ ѣnѣ лѣкрѣ întp'ѣnѣ înцълesѣ пропріѣ. Sinekdoxia se фаче în маї тѣлте кіпѣрї·

1 *Лѣмndѣsъ naptea* în локѣ de *totѣ*. Ел se аfлъ акѣтѣ sѣbѣ акопepетѫntѣл, saѣ batpa пъріпцаскъ adікъ ла kasa фаміліеї sale. O sѣtъ de *вѫтpeле* saѣ *kataprspї* în локѣ de o sѣtъ de коръвіі.

Жѣпа este în a шеїsпpezечеа пpітъваръ, în локѣ къ este în вѫpstъ de шesesпpezече anї.

Лп поezіа: *O прівіpe neste Карпаці* пѣблікаtъ în фоаіа Щііпціфікъ ші Літepаръ din 1844 eatъ че фpѣтoasъ sinekdoxie de ла napte ла totѣ, ші че алѣзіѣне аfлѣтѣ, вopбindѣse desпpe Pотъпіme.

„ Ла пої „e пѣtpedѣ тъpѣл“ пѣ'і modѣ de кърціpe,
Ші totѣ че se sпepeazъ sѫntѣ *simбѣpіl* din ел;
Ачещіі черѣ плъпtіpe, siлinцъ ші ѣnіpe.
Alѣnчі ва креще чedpѣл din pamѣл tinepел.

And. Моръшапъ.

2 *Лѣмndѣsъ totѣл* în локѣ de *napte* d. e. Поapтъ ѣnѣ *Kastopѣ* пе каиѣ, în локѣ de o пълъpіе лѣкратъ din пеле de Kastopѣ. Поapтъ ѣnѣ ѣpsѣ, în локѣ de o блапъ de ѣpsѣ.

3 *Лѣмndѣsъ цепѣл* în локѣ de *sniцъ* d. e. *тѣpitopіі* în локѣ de oaminї. *Bite албе* în локѣ de бої ші вачї. *Пaзepї* în локѣ de гъінї, ръце, гѫще, кѣркапї. *Stpѣгѣpї* în локѣ de поatъ; *Oї* în локѣ de бербекѣ, оае, телѣ, телѣцъ.

4 *Лѣмndѣsъ sniца* în локѣ de цепѣ d. e. Timпѣл

www.dacoromanica.ro

tрандафірілор în лoкŏ de aл флорілор. Omŏ *фъръ де пжîne* în лoкŏ къ n'are че mжnка saŏ este saракŏ. Пътжntŏ de *mіере* шi de *лanle* în лoкŏ de mъnosŏ.

Дn апологѕл Чеаріа aпimaлелор гъsimŏ ѕрmътoapea sinoкdoxie:

„ Дmnѕnгŏ ѕnii кѕ коурпеле шi вoнкъindŏ арѕnкъ
Цържna npeste капѕл лор кънdŏ алцii eap sвърлеаŏ
Кѕ цеатвеле шi tpoпoteaŏ, *лŏnouseлe* din stpѕnгъ
Emindŏ ipeii кѕ-алор фрѕнцi кopnatiче пълеаŏ
Пъmжлtкѕл se кѕtpemѕръ de-алор алергъtѕрі
Шi atmosфepa pesѕna de алор алъpmъtѕрі.

Г. Seѕлeскѕ.

5 *Лѕжndѕsъ titлѕл* în лoкѕ de *дntitѕлatŏ* d. e. *Поetѕл* în лoкŏ de Omipŏ. *Opatopѕл* în лoкŏ de Чічеро. *Псaлmistѕл* în лoкŏ de Давidŏ. *Апostoлѕл* în лoкŏ de Павелŏ. *Мжntѕitopiѕл* în лoкŏ de Хpistosŏ.

6 *Лѕжndѕsъ дntitѕлatѕл* în лoкѕл *titлѕлѕi* d. e. *ѕnŏ Omipŏ, ѕnŏ Чічеро* în лoкŏ de ѕnŏ noetŏ, ѕnŏ opatopŏ mape. *Ѕnŏ Алеsandpѕ, ѕnŏ Neponŏ, ѕnŏ Кpisѕsŏ, ѕnŏ Sapданапалŏ, ѕnŏ Matѕsaлemŏ,* în лoкŏ de ѕnŏ цeнepaлŏ mape, ѕnŏ кpѕdŏ кѕmnлitŏ, ѕnŏ вoratŏ însemnatŏ, ѕnŏ desфpжnatŏ, ѕnŏ îndeлѕнгŏ вieцѕitopiŏ.

7 *Лъжndѕsъ sinгѕpitѕл* în лoкŏ de *дnmѕлцitŏ* d. e. *Amepiканѕл* este împiлatŏ, în лoкŏ de Amepiканії. *Молдоpomжnѕл* este pекѕnoscъtopiŏ шi sѕфepitopiŏ în лoкŏ de Молdo-Pomжnii. *Itaлianѕл* este pesвѕnътopiŏ, în лoкŏ de Itaлienii sжntŏ pesвѕnътopi.

8 *Лѕжndѕsъ дnmѕлцitѕл* în лoкŏ de *sinгѕpitŏ* d. e. ѕnѕл dintpe *Opaцii, Віpцiлii,* saŏ *Чічеpонii* nostpi în лoкŏ de ѕnŏ noetŏ saŏ opatopŏ mape.

9 Asemine вopвindѕsъ de лoкѕpi se ziче: *ѕnŏ чepŏ de Itaлia*; o кліmъ *de Афpiка*: *o npiвipe eлвetiкъ, mѕn-*

www.dacoromanica.ro

теле Sфжntš, політіе eseлentз înлокš de šnš черв кšpatš, o клімъ apzъtoape, šnš neisaжš nitopeskš, mšnteлe Sinaĭ, Poma saš Atena.

SEKЦIŠNEA III.

DE STIЛŠ.

Stiлšл este modšл saš kinšл вopвeĭ saš aл skpiepeĭ фie кърšĭ omš. Nšmeлe de stiлš вine de лa andpeoa кš кape чеĭ векĭ skpieaš пe skoapцa ap-вopiлop, пe taвлe mšpšite кš чеapъ, шi maĭ anoĭ пe aчeлe de mapmšpъ шi de apamъ, aчeastъ an-dpe epa лe šnš кanъtš askšцitъ шi лa aлtšл лatъ aшa кa totš odatъ, чepжndš tpeвšinцa sъ noatъ щepцe чeлeĭ ръš skpise.

Stiлšл saš skpiepea este maĭ de mšлte фeлišpĭ шi aчeastъ фeлišpime atжpnъ de лa комвinapea deoseвiteлop kinšpĭ aлe însšшipiлop цenepaлe шi aлe фopmeлop naptiкšлape чe s'aš apъtatš, atжtš în npiвinцa ideiлop, кжtš шi a кšвinteлop. Šna din кašziлe чe înpišpeazъ asšnpa aчeesteĭ фeлišpimi este шi deoseвimea oвiцieкteлop чe se tpateazъ; de šnde špmeazъ къ noetšл шi фiлosoфšл nš вopš aвe niчĭ odatъ totš aчeл stiлš, къчĭ kiapš în oв-цieкteлe чe лe tpъteazъ este o deoseвipe esen-цiaлъ. O aлtъ кašzъ eapъшĭ кape înpiшpeazъ a-sšnpa stiлšлšĭ este кapaкtepšл skpiitopšлšĭ saš aл opatopšлšĭ, nentpš къ фie кape omš dъ кšцeteлop чe лi esnpimъ, oape чe din npopia sa natšpъ, înкжtš în aчeastъ npiвinцъ кš dpentšл se noate ziчe înpeшnъ кš Бišфonš къ: „Stiлšл este жnsšшĭ omšл."

Stilȣл dȣпъ кȣm жл îmпърцъ шi чеĭ векĭ este de tpeĭ феліȣрĭ: *Stilȣ simплȣ, stilȣ фirȣpatȣ saȣ stжmпȣpatȣ шi stilȣ sȣблimȣ.* Аша шi mȣzika редȣче воачеа ла tpeĭ tonȣpi npinчinале: *басȣ, де mіжлокȣ шi палtȣ?* Дmпрȣmȣtъndȣ ачеastъ îmпърцipе а челор векĭ, se ва аръta totȣ odatъ шi ȣвȣ îmпърцipiле че se кȣвinȣ ла фie кaре фелȣ.

Фелiȣл simплȣ.

Stilȣ simплȣ este ачела npin кaре esпpimъmȣ ideiле noastpe întp'ȣнȣ кinȣ фipeskȣ, ȣшорȣ шi лъmȣpitȣ, mȣлцъmindȣse ел de а кȣnpinde înșȣшipiле челе џеnepале шi neапърate nentpȣ toate фелiȣpiле de komnozițiȣnĭ, adikъ а фi: лъmȣpitȣ кърatȣ шi npeчisȣ: ел se фереще de toatъ nodoaба шi фoapte nȣцinȣ este sȣnȣsȣ mішкъpiлор челор nasiȣnate, еаръ de este ел apmoniosȣ, ачеasta'ĭ maĭ mȣлtȣ nentpȣ de а îndȣлчi аȣzȣл шi а nȣ'л въtъmа. Skpiitopiȣл че întpeбȣinцazъ ȣnȣ asemine stilȣ, nȣ гжndeще de кжtȣ а esnpima ideiле saле. Stilȣл simплȣ se noate asemъna кȣ о вергȣръ че se înкȣnȣnъ кȣ флорĭ; însъ кaре nічĭ odatъ nȣ s'аȣ îmnodoбitȣ кȣ diamantȣpĭ. Ачеstȣ фелiȣ de stilȣ кȣпpinde în sine: *Stilȣл simплȣ, Stilȣл naiвȣ* шi *Stilȣл фamiліарȣ.*

Stilȣл simплȣ se pazimъ maĭ кȣ samъ пе simпліčitatea кȣвintелор, шi se фаче плъкȣtȣ шi intepesantȣ npin nimepipea esnpesiȣniлор. Stilȣл ачеsta se паpe а фi кȣ atжta maĭ гpeȣ, кȣ кжtȣ se anponie de natȣpъ: ел este însȣшitȣ nentpȣ istopisipĭ mічĭ, фабȣле, komedii шi eпistoле ȣшоаpe.

Фенелонȣ К. а 19 din Телеmакȣ, întp'ȣnȣ stilȣ simплȣ пе аpatъ datopinцiле шi періклеле Рeцinei.

www.dacoromanica.ro

„ Baї! кжtȣ̆ de amъцitoape este Peцia! аша, de denapte npiвind'o nȣ вidemȣ̆ ꙟn tpжnsa de кжtȣ̆ mъpipe, stpълȣчipe шi плъчepї, de anpoane ꙟnsъ кътжnd'o de totȣ̆ este spinoasъ. Ȣnȣ omȣ̆ naptiкȣлapȣ̆ фъpъ de a se desonopa noate tpъi o вiaцъ dȣлче шi neцiȣtъ; ȣnȣ̆ peцe ꙟnsъ фъpъ a se desonopa nȣ noate aвe o вiaцъ dȣлче шi tpжndaвъ аша ziкжndȣ̆, ꙟn npiвinцa datopinцiлop челop ostenitoape але кжpmȣipeї. Ел este фъкȣtȣ̆ nentpȣ toцi ачеї че'ї кжpmȣeщe, шi лȣї nічї odatъ nȣ'ї este eptatȣ̆ de a se ꙟndeлеtnічї nentpȣ sine: грешелеле sале челе maї mічї tpaгȣ̆ dȣnъ sine o mȣлцime de алte neфinite, nentpȣ къ еле късшȣneaze nenopoчipea nonoapeлop, шi adese opї nentpȣ maї mȣлte secȣле. Ел tpeвȣe ка sъ ꙟndpentezъ ꙟndpъsneaлa челop pъї, sъ snpiжineaskъ inoчenцa, шi sъ алȣnцe ꙟn кȣлnapea. Пentpȣ dжnsȣл nȣ este destȣлȣ̆ ка sъ nȣ фaкъ pъȣ̆, dapъ tpeвȣe ка sъ фaкъ totȣ̆ вineле despre каpe statȣл ape невое.

Eatъ în че stiлȣ̆ simnлȣ se skpie ȣpmъtoapea anecdotъ, къndȣ̆ Богdanȣ̆ dȣnъ moaptea tatълȣї seȣ̆ Stefanъ чел Mape, sȣindȣse ne tponȣл Moлdoвeї шi ȣpmъndȣ sфatȣpiле nъpinteщї, închinъ цapa ла Поaptъ, nentpȣ каpe aktȣ̆ tpimisъ ne Логофътȣл Тъȣtȣ.

„ Dȣnъ че aȣ̆ лȣatȣ̆ Богdanȣ̆ Bodъ domnia aȣ̆ шi tpimesȣ̆ npe Тъȣtȣл Логофътȣл soлȣ̆ ла tȣpчї. Къndȣ aȣ̆ ꙟnkinatȣ̆ цapa ла Тȣpчї, аша вopвeskȣ̆ oaminii къ л'aȣ nȣsȣ̆ Bezipȣл de aȣ̆ шezȣtȣ̆ ꙟnaintea Вizipȣлȣї npe mъкatȣ̆, шi n'aȣ̆ фostȣ̆ aвжndȣ̆ mestii ла nъdpaцi, къ tpъгжndȣї чiвoteле nȣmeї кȣ колцȣnii aȣ̆ фostȣ̆ ꙟnълцatȣ̆ шi dъndȣ'ї кафe nȣ щiea кȣm o ва вea; шi aȣ̆ ꙟnчenȣtȣ̆ a ꙟnkinape, sъ tpъeaskъ Ꙟmnъpatȣл шi Bezipȣл, шi ꙟnkinъndȣ̆ aȣ вopвitȣ̆ фeлeцeanȣл ка aлtъ въȣtȣpъ."

B. I. Neкȣлче.

Ꙟn фaвȣлa *Жȣdeкъtopiȣл* гъsimȣ̆ esemnлȣ de stiлȣ̆ simnлȣ:

„ Ȣnȣ̆ цepanȣ̆ ꙟntpъ ꙟn kasa ȣnȣї цiȣdeкъtopiȣ̆, фoapte tpistȣ̆ nentpȣ o ꙟntжmnлape dezastpiкъ (nenopoчitъ),

www.dacoromanica.ro

че zічоа къ аŭ пъцitŭ. Че esto ачеasta? лунtpевъ цiудe-къtopĭул: унŭ taуpŭ ал mieŭ аŭ вnaptŭ пе унŭ воŭ ал dom-niei tале, dечĭ аші dopi съ щiŭ кутŭ тъ воiу пуtе kom-pensa (плъti) de ачеastъ daunъ? Ещі унŭ omŭ фоapte o-nestŭ (чinstitŭ), i pesnunse цudeкъtopĭул, ші ну веĭ ̂ѫn-nuta ̂ѫnsуші а фі лукpу nedpentŭ ка съ'ці іаŭ ̂ѫn реко-menenziціe (despъгувipe) унŭ воŭ din аĭ tъĭ. Este преа ку dpentate, pesnunse цеpanул; ̂ѫnsъ че amŭ zisŭ eŭ? amŭ фъкutŭ sminteaлъ, къ ал domniei tале taуpŭ este, чела чі аŭ stpъnuнsŭ пе ꙋнул din воiĭ meĭ. Di este аша, ръsnунse цudeкъtopiул, апоĭ se skimвъ процesул altintepea, къ de-вуе maĭ ̂ѫntъiŭ съ черчеtъmŭ лукpу, deaкъ.... О ваĭ mie! pesnунse цеpanул: Eŭ въdŭ преа віne, къ ачеstŭ deaка.. n'ap фі de невое, deaкъ аĭ аве domnia ta atъta dopinцъ съ daĭ dpentул, пре кѫtŭ аĭ ка съ'л капеці. Г. Sеул.iечку.

D. A. Doniчĭ прin фавулъ *Dоу полобоаче* пе dъ унŭ esemплу de stiлŭ simплу.

„ Унŭ половокŭ ку вinŭ,
Мерцеа ѫn карŭ пе dpуmŭ ѫnчеtŭ ші фоapte лinŭ,
Іapŭ алtул ку deшeptŭ, лasŭ къ віne maĭ tape,
Dapŭ ші ходороцеа,
Фъкѫndŭ унŭ вуetу mape,
̂Ѫnкѫtŭ чеĭ tpeкъtopĭ ̂ѫn лаtъpĭ toцĭ фуцеа:
Atунчĭ кънdŭ ел фолоsŭ nimiка n'aduчеа.

*

Asemene ̂ѫn луme
Ачел че tutуpop se лаudъ ші spуne·
̂Ѫntpeвĭ пуцinŭ snopeще.
Eapŭ чел че tаче,
Ші tpeавъ фаче:
Ачела пуpуpea maĭ sigуpŭ isnpъвеще.

Stiлŭ Naiвŭ este maĭ totŭ ачел de sуsŭ, ку ачеastъ deoseвipe numaĭ къ ачела прiвеще ла simплiчitatea кувinteлор, еаpъ ачеsta maĭ мулtŭ ла аче а ideiлор. Лафоntenŭ ла францezĭ adese este чitatŭ ка modeлŭ de stiлŭ Naiвŭ.

Eatъ че naiвitate гъsimŭ in гуpа Логофъtулуi

www.dacoromanica.ro

Miponъ Kostinъ ла ътпрецърареа кънdъ s'аъ лъатъ Kameniца:

Tpimis'аъ Bezipъл ла Петрічеїко Bodъ кънdъ ера Лтпъръцiea ла Nistpъ, съ алеагъ пе вп ъ боїеръ каре'ї маї de треабъ съ'л tpimiтъ ла кортъл seъ къ'ї требъеще. Алеs'аъ Петрічеїко Bodъ din тоцї воерії церії маї de треабъ ла вороавъ пре Miponъ Kostinъ, каре аъ fostъ маї пре вртъ ші Логофътъ таре: ші тергънdъ Miponъ Kostinъ ла коптъл Bezipълъї, пъъл'аъ Bezipъл de аъ шezътъ înaintea лъї, ші 'їаъ zisъ Bezipъл съ'ї спъе dpentъ: пареле лор біпе, къ аъ лъатъ Лтпъръцiea Kameniца, аъ ба? Еаръ Miponъ аъ ръспънсъ: къ se teme a спъне dpentъ. Bezipъл аъ zimбітъ a pide, ші 'їаъ zisъ: съ гръеаскъ съ пъ se teamъ. Атънче Miponъ аъ zisъ: *Sънtemъ noї Молдовенії бъкроші sъ se лъцаскъ Лтпъръціса лп toate пърціле кътъ de тълъ; еаръ neste цара поastpъ, пъ ne пare біпе sъ se лъцаскъ.*"

Фаббла: *Anтepeвл лъї Apвinti* пе dъ вп ъ esemплв, din каре se поate înделеце маї біпе кът naibitatea stiлълъї stъ пе simплічitatea ideiлор: ea зіче:

„ Apвinte котеле аъ posъ ла anтepeъ,
Dap n'аъ statъ тълъ съ sokoteaскъ:
Че sinгъръ ел тереъ
Se пъъ съ'л кърпеаскъ.
Еаръ пептръ петічї de кърпіъ,
Din тънічї аъ tъetъ ка о апатра парte;
Ші anтepeъ л'аъ гътітъ
Къ тънічіле пре скърlate,
Лп кътъ орї каре жл вidea,
De ел pidea.
Въzindъ авeasta ел, аъ zisъ лп гъndъл seъ:
Лasaцi къ doaръ пъ съntъ аша de пъіръъ,

www.dacoromanica.ro

Вр'вnŭ лвкрв mape nв'ı,
Съ'mĭ la ŭ eŭ noaлeлe de ne лa anlepeŭ,
Шi mжnічiлe sъ лe nвı
Maĭ лвnцı de кътв epa.
Aŭ zisŭ шi aŭ фъкътŭ.
Dap лвmea se mepa,
Къ anlepeв лвĭ epa aквm npesквptв,
Шi nв аъъmъna nічĭ кв вnŭ вѫnŭ minleanŭ.

*

Se ɫnlжmnлъ шi вoepĭ de neamŭ
Kape 'nквpжndв ɫвepea лop,
Tolŭ кв ачeeaшĭ minle,
Sъ o ɫndpenle вopŭ,
Шi фaкŭ кa шi Apвinle.

Donічĭ.

Stiлв Фаmiлiapŭ este ачeл oвічnвitŭ aл конвepsaцiвneĭ шi ape o maĭ mape întindepe шi întpeввipe de кътŭ челелaлте дове de maĭ sвsŭ; întpe фpanцezĭ Moлiepŭ este кa modeлв de stiлвл фaмiлiapŭ, aiче i se вa чita din кomedia Apnaгonŭ, diskвpsвл лвĭ Жaкŭ шi a лвĭ Apnaгonŭ, кape вpoeщe nвmaĭ de кътŭ a'ĭ spвnе че вopвeskŭ de дъnsвл în квapтaлŭ.

„ Domnвл meŭ, фiindŭ къ вpoeщı nвmaĭ de кътŭ, anoĭ жцĭ voĭ snвne квpatŭ къ: toatъ лвmea жшĭ вate жокŭ de двmnela, къ nв este nічĭ o istopie ɫn кape se nв te вжpe, шi sъ nв ne ɫmnвnгъ ɫn toate кinвpiлe кв двmnela. Ŭnвл ziче къ nвĭ sъ se tinъpeaskъ кaлendape naptiквлape, ɫn кape ɫndoeщĭ Aцвnвpiлe шi Пpiвiгepiлe, aшa кa sъ te фoлoseщĭ de nostвpĭ, лa кape sвnвĭ ne toцı. Aлtвл къ eщĭ totŭ de-aвna гata a te npiчi шi a oкъpж sepвiĭ двmitaлe, maĭ кв samъ кънdв aв кa sъ casъ, nentpв кa sъ nв лe daĭ nimiкъ. Ŭnŭ aлtвл istopiseшte къ aĭ tpasŭ лa жвdeкatъ mжцa вnвĭ вeчinŭ, nentpв къ жцĭ mжnкasъ o ввкъцiкъ de жamвonŭ; aлtвл eapъшĭ къ te-aŭ npinsŭ ɫntp'o noante фвpжndв oвъsвл de лa кaii двmitaлe, шi къ вezeteвл, чeл кape фв naintea me 'цiaŭ datŭ nв щiŭ къte лoвitвpĭ npin ɫntвnepiкŭ, despe кape n'aı deskisв nічĭ квmŭ гвpa. Ɫn фine вpoeщı кa sъ'цĭ snвnв? N'aĭ цĭ вnde

www.dacoromanica.ro

съ te поцї двче, аша ка въ пѫ ni te пѫe nainte: dѫmneta ецї Фавѣла ші рѫѕѣл лѣпїї ѫntreцї, ші nічї odatъ пѫ te пѫmeskѫ ѫlmintреле de кътѫ: sгъrчitѣл ші тѫrdарівл.“

D. A. Donічї прin Фавѣла sa *Вѣлпеа* ші *Бѫrѕѣкѣл* ne dъ вnѫ eseтплѫ de stilѫ Фатіліарѫ.

„ Da din котро ші вnde
Алерцї тѫ аша їѕte?
Бѫrѕѣкѫ ѫntѫlnindѫ пе вѣлпе-аѫ ѫntреватѫ.
—Ох! драгъ кътътръ amѫ datѫ neste пакатѫ,
Sънтѫ eатъ, sѫrгnitъ!
Тѫ щіі къ eѫ amѫ фostѫ ѫn вläжвъ рѫndвітъ
Ла о гъіпъріе.
Кѫ треві1е ч'авет ѫ odixna'mї amѫ лъsatѫ,
Ші sънътatea'mї amѫ stрікатѫ,
Dар totѫ eѫ amѫ къzкtѫ ѫn гroasnікъ врціе,
Пе ніщe пѫрї nedoвedite,
Прекѫт къ лѣatѫ mite.
Тѫ sinгѫрѫ marтѫрѫ ецї, ѫn adевърѫ sъ snвї:
De m'aї въzкtѫ кѫтза, макар кѫ вре вnѫ пві?
—Nѫ драгъ кѫтъръ; dар кънdѫ пе ѫntълneatѫ
Eѫ катѫ adesѫ вideatѫ:
Къ тѫ пе вotішорѫ
Авеаї ші пѫФѫшорѫ. —

*

Se ѫntъмплъ ші ла пої de вezї,
Кънѫ алѫ, авѫndѫ локѫ, аша ве тѫnгѫеще,
Ѫn къtѫ жцї вine маї sъ'л крezi,
Къ авіа din леаФъ ве хрънеще.
Dар astъzi вѫtкъ, тѫne каї.
De вnde оare вінѫ? ші кънdѫ арѫ вре sъ stai,
Съ'ї Фачї кѫратъ sокoteалъ
Пентрѫ вентѫ ші келтвеалъ,
N'aї ziче ка бѫrѕѣкѫ: къ аре пѫФѫшорѫ
Пе вotішорѫ? “

Лntре sкріitорії Молdo-ромѫнї пъпъ авѫтѫ кѫ dрептъл se поate чіta ка moдelѫ de stilѫ simплѫ Фавѣле D. А. Donічі.

www.dacoromanica.ro

Фелѕл ѫнфлорitѣ.

Stiлѣ ѫнфлорitѣ *saѣ stѫmпѕpatѣ* este ачела че кѕпрinde maĭ mѕлtъ пѕtepe шi iнaлцape, de кътѣ ачел simплѕ; ел se пѕmeще inфлорitѣ пentpѕ къ intpeбѕinцazъ пodoaбa aptei, фpѕmѕseцa фiгѕpiлop, stpълѕчipea metaфopeĭ, пѕtepea ideiлop шi apmonia. Ел se desвълеще iнчetiшорѣ, дaръ кѕ търeцie, intoкmaĭ ка шi ѕнѣ рѫѣ фpѕmosѣ, акъpѕea aпъ este лimпede шi кѕpatъ, ѕmбpѫndѕse de aмъndoѕe цepmѕpiле de пъdѕpi desфътъtoape. *Ла* фельл ачestѣ de stiлѣ se пѕmеръ: stiлѕл *Елегantѣ*, *Sпipitѕosѣ*, *Фinѣ*, *Sкѕptѣ* *шi* *Періодікѣ*: despe aчeste doѕe din ѕpmъ s'aѣ ворбitѣ maĭ sѕsѣ ла пaцina 154—161.

Stiлѣ Елегantѣ este ачела каре se inгpiжеще фoapte mѕлtѣ de aлeцepea кѕвintелор, шi nѕ se mѕлцemeще nѕmaĭ кѕ espesiѕniле чеде пpoпpiĭ, dapъ intpeбѕinцazъ, пѕtѫndѣ a ziче аша кiapѣ флoapea кѕвintелор, ловiрĭ apmonioase шi вapiate, фъръ insъ ка sъ se indeпъpteze de гѕstѕл кѕpъцeniei шi ал деликateцiĭ.

Ѫntpe Фpanцezĭ Бiѕфonѣ se deoseбеще пpin елеганцъ, пе каре о афлъmѣ фoapte комѕнъ in stiлѕл sеѣ. Аша in поptpetѕл че фаче пасеръiчеĭ Колiбpi, se sокoate a фi adѕnatѣ ка кѕ ѕнѣ фелѣ de кокетъpie totѣ ачееа че se паре maĭ елегantѣ: ел ziче:

„ Petpiле шi metaлѕpiле полеite de mъestpia omineaскъ, nѕ se potѣ asemъna кѕ ачestѣ жѕваерѣ ал natѕpeĭ; ea se паре а'л фi ѫnzъstpatѣ кѕ toate dapѕpiле, пе каре алtop пасерĭ nѕ ле-aѣ ѫmпърцitѣ: ѕшѕpъtate, peпeцѕne, sпpintenie, плъчepe шi подоабъ ѫпавъцitъ, toate ле are ачestѣ фaвopitѣ. Smapardѕл, pѕбinѕл шi toпazѕл sкѫnteeazъ пе stpaeле sale: ea nѕ ле ътпле niчĭ odatъ de пълвepe, шi, ѫn вiaцa sa че de totѣ aepianъ, de aбie о везĭ къte o-

www.dacoromanica.ro

datъ atinгъndȣse de пажiще: ea totȣ deasȣпaĭ пе sȣsȣ, sвȣржndȣ de пе флорĭ пе флорĭ; ea аре шi фресчitatea шi stрълȣчiрea лор, вещȣеще din пеktарȣл лор шi пȣ локȣеще de кътȣ ꙟн klimeле ачеле, каре пe'нчetatȣ se репоеskȣ.“

ꙟн поема *Кȣдереа Драчiлор* прin deskрiпцiȣпea че se фаче tронȣлȣĭ челȣĭ Вечпiкȣ, гъsimȣ ȣпȣ esemплȣ фрȣmosȣ de stiлȣ елегantȣ; eatъ кȣ че пепелȣ adeвъраtȣ поetiкȣ se лȣкреazъ taблонȣл ачesta:

„ ꙟпалtȣ, maĭ sȣsȣ de черърĭ, ла локȣл пemȣрiрii
ꙟн sфънta atmosфер' а Лȣminiĭ челiĭ вiĭ,
Ȣnde фънtжпа вiецеĭ шi ржȣл Феpiчiрei
Adaпъ, рекореще череşiле кжmпii.

Шi Dȣхȣл Мжпгжерiĭ вȣреazъ калdъ manъ,
Мъргърiteazъ вечпiкȣ преа-sфinteле sъdiрi;
Шi Dparostea ръsаре а ꙟпцерiлор храпъ
Че'нtреamъ ꙟн eĭ Пачеа шi палteле sфinцiрĭ;

Пе mȣnteле de аȣрȣ ꙟн stъпчĭ de adamante,
Кȣ пȣлвере de stеле, верzitȣ de вȣкȣрiĭ,
Ȣmвritȣ de kedрii *Sлавеi*, флораtȣ de amъранte,
Шi ȣnde podeskȣ фалпiкȣ вiрtъцĭ шi веселiĭ;

Аколо ȣnde-adie zефiрȣл Амврosieĭ
Прin арворii щiinцii че *Domnȣл*, *Domnȣ* mоntеskȣ;
ꙟн лiniщеа adъпкъ а певiновъцieĭ
Ла рiȣрĭ de лȣminъ че *Domnȣ* еар mȣрmȣreskȣ;

Пе вжрфȣл astȣĭ mȣnte, sȣвȣ кортȣл Преа-tърiеĭ
ꙟпкȣпцȣраtȣ de ꙟпцерĭ, преа-веселĭ Sерафimĭ;
Аколо este tронȣл Пъринtелȣĭ Вiчieĭ
Пе miĭ de лецioane, жъраtiкȣ-херȣвimĭ.

Череаska Армonie органe miĭ реsȣпъ
Поецiĭ вечпiчieĭ, Sерафĭ ꙟntраripaцĭ
Sъвtȣ децеte de аȣzȣрĭ simцinde лiрĭ ꙟн stрȣпъ
Ръпiцĭ ꙟн dȣхȣл Sлавеĭ, de Domnȣл ꙟпsȣфлацĭ.

www.dacoromanica.ro

Фiinцe de Simцipe, шi totȣл de Bedepe
Пpiвeskȣ ꙟntpȣ mepape Преа-налtȣл Iехова
ꙟn imnȣл mълцemipei, ꙟn sфъnta пpiвiгepe
Шi Чepȣл шi Тъpia pesȣnъ *Osana.*"

I. Eлiade.

ꙟn фpagmentȣл ȣpmъtopiȣ *ꙟntȣpnapea zilei* aфлъmȣ ȣnъ stiлȣ eлeгantȣ.

„A лȣminei paz' aлвindъ de пe чepiȣpi пiкȣpeazъ
Пeste лȣmea mълкomitъ, ш'a eї фaц' o'nseninеazъ
Aлȣнгѫndȣ a nопцei ȣmвpe че'ntъnepiкȣл nontosȣ
ꙟnфъша: кѫmпii, очeanȣpi, mȣnцї шi kodpȣ neгȣpoшъ.
O! de кътъ фpȣmȣseцъ sкѫnteeazъ ла пpiвipe
A natȣpei фpesчitate, a eї nовъ ꙟnфлopipe,
Кънdȣ se'mвpaкъ de a ziлeї xainъ фoкȣ-вiezetopiȣ,
Apȣнкatȣ din фoклoapea soapeлȣi neanȣitopiȣ.
ꙟntȣpnapea zilei eapъ'n a eї кapȣ плinȣ de sплendoape,
Este-o oapъ de minȣne, oapъ плinъ de amoape
Лa totȣ okiȣл ч'o saлȣtъ пe-a eї плaiȣpi azъpii,
De-ȣnde фoкȣл шi лȣmina плoȣъ 'n фȣлгȣpi aȣpii.
Aкȣ-adъnкȣл se tpezeшte ла вкѫnteea че ꙟntinde
Пeste глoвȣ paza лȣminii кape toate лe кȣпpinde,
Ш'a очeanȣpiлop фȣndȣpi de nъsipȣpi, se кълtesкȣ,
Deшteptѫndȣ din ȣnda moaptъ фiii че 'n ea лoкȣesкȣ.
De a лop apinї фpaџiлe кa вътpeлe pesфipate,
Ръstȣpnatъ вpazda anei, kade 'n nȣлвepi apџintate;
Шi a вкoїчeї nepлъ stъnsъ deskizъndȣ nontosȣї sinȣ,
Soapвe фoкȣ de stpълȣчipe din aл steлeї diskȣ seninȣ,
Лъsindȣ mikaї saлȣtape, чeлȣї кape ꙟn ea вapsъ
Пiкъtȣpa de лȣminъ; шi 'n apin'anoї ꙟntoapsъ
Ъmплe noantea ne'nzopitъ de-ȣnȣ atomȣ лȣminъtopiȣ,
Sepвѫndȣ ꙟn a mъpei фȣndȣpi пe 'aл лȣmii ȣpzitopiȣ;
Ȣnda лȣneкъ asaлtъ шi'n isвipiлe кȣmплite
Ръsфpѫнгъndȣse asȣвpълe пiкъtȣpї totȣ stpълȣчite,
Кape цepmȣpi кpeminoase noлieazъ, шi'nmȣлцeskȣ
A adѫnкȣpiлop imnȣpi че пe Domnȣл ѫл mъpeskȣ,
Eapъ вълȣpiлe 'nnise пe-apџintoasa eї кѫmпie,
Кa o oprъ sȣnъtoape, mȣцetȣ плinȣ de apmonie,
Se ꙟnкoapdъ шi pesnъnde л' aчestȣ imnȣ ч'aȣ ꙟntonatȣ:
Вѫntȣл, kodpȣл, вaлea, stѫnкa шi deшeptȣл neкaлкatȣ.

www.dacoromanica.ro

Din кѫmпіea копеritъ de o пълбере флороасъ
Ѹnde okiѹл ръtъчеще огліndipea лѹї setoasъ,
Sвоаръ'n норі а miрezinei глоѹрі miii de temetopі,
Че алtареле арzinde ші ѫнаlцъ dintpe флорі.
Ніntpe ei плютеsкѣ se жоакъ кѹ-аріпіоаре ѹшѹреле,
Флѹtѹрашії ші resпіръ аѹрірі ѫрітъвъреле.
De пе фрѹнzеле smaltate, de пе фіріле ерѹоаse
Sпікѹрі фрацеde 'nклinate а tѹлпinілор терdoase.
Ѹnde-askѹnse лецioane de insekte-аѹ dopmitatѣ,
Лinѣ se miшк' о фѫлфѫіре, sѹорѣ ѫн аерѣ легъnatѣ
Ші'а лор лimѹї misetopіoase, граїѹрі mѹte ворѹitoape,
Гласѹрі sѹрde ne'nцелеse, кѫntърі, рѹцї ѹmiлitoape,
Ѫn amestекѣ нѹmai ціе хорѹл чел de Osana,
Ѣл ѫntoanъ, ъл ѫnалцъ о пъріnte Ехова!
А ле mѹnцiлор фрѹntoase піскѹрі mѫndpe ѫnълцаte,
Кѹ'nверzite ръmѹреле, de фрѹnzі креце ѫнкоmate,
Se atinгѣ de-о воаре лinъ sѹфлеtѣ de zi рекороsѣ,
Ші'а лор mistік' astpѹnape, фреamътѣ, imнѣ реліціоsѣ,
De пе вразії армоніеі арне'n mѹнцї resѹnътоаре,
De пе tinepii mesteчinі вергѹре ѫnкinътоаре,
Se ръdікъ кътръ черіѹрі, ші'n пръпъstii дещinzѫndѣ,
Кѹ-а sпѹmosѹлѹї рѫѹ mѹцеtѣ se'nsoцеще пsалmodъndѣ,
Пе ачел че дѹпъ ноапте не adѹче: еар лѹminъ,
Dѹп'ѹnѣ norѹ de фѹрtѹnъ, воаре пачnікъ seninъ,
Dѹпъ mареа'n волѹратъ цертѹл еї mѫntѹitopiѹ,
Dѹпъ аршіцї пікътѹра ла sepmanѹл mѹнчitopiѹ,
Dѹп'о asпръ sѹsпinape, sѹpisѣ dѹлче, вѹкѹріe,
Dѹпъ лакріmа dѹрерeі, mѫngъерea чеа mai віе,
Dѹпъ рѹгъ алinаpe челѹї каре'ї amъpѫtѣ,
Ші віацъ дѹпъ moapte, sѹфлеtѹлѹї adopmitѣ.

Stiлѣ фinѣ saѹ snipitѹosѣ este ачела каре не înфацошазъ ideea însъ нѹ desъвѫршitѣ, dаръ кam înвълitъ, лъsindѣ чititopiѹлѹї saѹ skpiitopiѹлѹї плъчерea de а гѫчі ачееа че i se tъinѹеще: în ел dintpe фігѹрі se întребѹinцазъ алѹziѹnea, компарацiѹnea, antitesѹл, sѹsпensiѹnea ш. л. t. Dакъ *фineца* ачеasta se аплікъ ші ла snipitѹ ші ла inimъ atѹnче se skimбъ în *деліkateцѣ*, еаръ апліkѫndѹsъ нѹmai ла snipitѣ

www.dacoromanica.ro

atȣnче'ĭ simплъ фineцъ. Ла Франџezĭ Фontenелȣ se înseamnъ ка modeлȣ de фineцъ шi Pasinȣ ка modeлȣ de diлiкateцъ.

Фontenелȣ în inџeniosȣл seȣ ȣвражȣ în каре tръteazъ despре mȣлцimea лȣmiлор, dȣпъ че аȣ kompаратȣ, mъpimea respektiвъ a пъmжntȣлȣĭ шi a лȣĭ Ȣранȣ, ziче:

„Dakъ пъmжntȣл este аша de mikȣ ꙟn алътȣраре кȣ Ȣранȣ, оаре не веde Ȣранȣ? Еȣ mъ temȣ къ'ĭ sжntemȣ некȣnoskȣцĭ; Ел арȣ трeбȣi ка съ вadъ пъmжntȣл de ontzeчĭ de opĭ maĭ mikȣ dȣпъ кȣm noĭ нȣ'л videmȣ; ꙟn aчestȣ кinȣ este фоарte mikȣ, ел нȣ'л веde niчĭ de кȣm. Еatъ ꙟnsъ ачееа че maĭ bine пȣtemȣ креde despre noĭ. Adiкъ къ ꙟn Ȣранȣ арȣ фi astponomĭ каре, dȣпъ че s'аȣ ostenitȣ de a фаче океnе esчелente, шi dȣпъ че арȣ фi алесȣ пonцiле челе maĭ фрȣmoase pentrȣ обseрвatȣ, арȣ фi deskoпepitȣ ꙟn фinitȣ ꙟn черкpĭ, о планетъ mikъ, пе кареа n'аȣ maĭ фostȣ възȣt'о. Deodatъ darъ цiȣрnалȣрiле ꙟnвъцацiлор de акоlo ꙟnчепȣ a ворbi, попорȣл din Ȣранȣ saȣ n'aȣde nimikъ ворbindȣsъ despre ачеаsta, saȣ aȣzindȣ pide; фiлosoфiĭ, але кърора opiniȣnĭ prin ачеаsta se sфаръmъ, жшĭ плъпȣeskȣ de a nȣ креde niчĭ de кȣmȣ, шi nȣ sжntȣ de кжtȣ nȣmaĭ oaminiĭ чеĭ кȣ жȣdeкatъ sъnътoasъ каре se ꙟndoeskȣ de totȣ. Обseрвaцiȣniле se фakȣ, планeta чеа mikъ se revede; eĭ se ꙟnkpedinцazъ къ ачеаsta nȣ este o videnie; ꙟnчепȣ a пропȣне къ еа фаче оаре каре mишкаре ꙟmпреџȣрȣл soareлȣĭ; шi dȣпъ о mie de обseрвaцiȣnĭ se афлъ къ mишкареа ачеаsta цine ȣnȣ anȣ de zile, шi ꙟnфine mȣлцъmitъ ostenелiлор че'шĭ daȣ ꙟmвъцaцiĭ, къчĭ ꙟn Ȣранȣ se шtie къ пъmжntȣл nostpȣ este ꙟn лȣme. Чеĭ кȣpiozĭ se гръбeskȣ ал vide кȣ ajȣtopiȣл океnелор, шi privipeа лор de абe ꙟnkъ жл poate zъpi."

Totȣ în aчestȣ sensȣ D. Грȣtnisenȣ dipektopȣл Tȣрnȣлȣĭ de Astponomie de ла Minxenȣ, пропȣne о kopespondenцъ кȣpioasъ кȣ локȣitopiĭ лȣnenĭ; ел ziче:

„Съ se semene, nanĭ, soapea-soapeлȣĭ saȣ алte флорĭ

www.dacoromanica.ro

mapĭ, ꙟn шipꙋ кꙟte o milъ saꙋ doѹe ꙟn лѹnцime, формꙟndꙋ deosebite фігѹpĭ nalpale, чepкѹpĭ, tpiѹnгiѹpĭ ш. a. л. Aчeste sadѹpĭ ꙟnфлopindꙋ, лѹnenii ꙟnapтaцĭ кѹ oкene бѹne ле вopꙋ bidea шi aшa вopꙋ пpічепе къ пe пътꙟntꙋ sꙟntꙋ фъntѹpĭ кѹвꙟntътoape, ba ꙟnкъ шi inцinepĭ. Totꙋ ꙟn aчestꙋ кinꙋ ne вopꙋ apъta шi eĭ алte фігѹpĭ кa съ ne doa a ꙟnцълеце къ шi eĭ щiꙋ inцinepia. Dѹпъ aчeasta съ se ꙟnsemne фігѹpĭ de bite, копачĭ ш. a. л. пe кapе възindѹле лѹnenii ne вopꙋ ꙟnsemna шi eĭ bile шi копачĭ de aĭ лop. ꙟn aчestꙋ кinꙋ ne ꙟnчetѹл eĭ вopꙋ ꙟnвъцa istopia natѹpaлъ aпътꙟntѹлѹĭ, eapъ noĭ ne a лѹneĭ. Dѹпъ чe se вopꙋ deпpinde кѹ aчeste фігѹpĭ de лѹкpѹpĭ, aпoĭ лesne вopꙋ ꙟnчепе шi кѹ фігѹpĭ de ideĭ saꙋ noate шi de літepe. ꙟn timпѹpiле aчeste шi oкеnеле saꙋ teлeскопѹpiле se вopꙋ maĭ desевꙟpшi, шi atѹnчĭ totꙋ asemine se ba deskide o кopesпѹndenцъ шi кѹ планetapiĭ вечinĭ din Binepea шi Mapsꙋ, saꙋ кѹ binepenii шi mapцianii. Eapъ dѹпъ o maĭ mape desъвꙟpшipe a oкеnілop, aпoĭ шi кѹ чeĭ ѹnѹpezeчe планeцĭ шi кѹ Sopenii!“

Eѹpinidꙋ ne apatъ în sѹфлeтѹл Iфiцeniei tepoapea чe'ĭ însѹфлъ moaptea, шi пъpepea de pъѹ чe simte ea desпъpцindѹse de biaцъ:

„ Пъpinte eatъ'цĭ ꙟnбpъцoшъzꙋ цenѹnкii, tѹ пpiвeщĭ ла пічоapеле taле, o фiiкъ кapе'цĭ фѹ atꙟtꙋ de пpeцѹitъ; te pогꙋ нѹ'mĭ pъnі biaцa ne кapе de abe amꙋ ꙟnчenѹtꙋ a o гѹsta. O! кꙟtꙋ de плъкѹtꙋ este de a bide лѹmina zілеĭ. Nѹ, нѹ mъ apѹnкa, ꙟn ꙟntѹnepiкѹл nonцiĭ челеĭ etepne… maĭ nainte de a чepe timпѹл. Пentpѹ mѹpitopĭ нѹmaĭ biaцa este чeл maĭ mape dintpe toate бѹnѹpiле: o biaцъ nenopoчitъ, este maĭ npeцioasъ de кꙟtꙋ moaptea чea maĭ stpълѹчitъ.“

Фeліѹл Sѹбліmꙋ.

Stiлѹл sѹбліmꙋ este aчeла кapе ne лꙟнгъ însѹшiріле de maĭ sѹsꙋ apъtate але amꙟndѹpop фeліѹpілop, maĭ desвълеще toate isвoapеле imaгinaцiѹneĭ, пentpѹ кa съ îmфъцoшeze în toatъ stpълѹчi-

www.dacoromanica.ro

реа ші търіреа ideiле челе новiле ші simцimin-
tеле челе марї. Ел нꙋ stъ înтрꙋ de a înтребꙋin-
ца кꙋвinte înгжмфate, tipade амбiцioase че se
notꙋ asemъna ꙋнеї apame sꙋnъtoape, че нꙋ sло-
боаde de кътꙋ ніще sꙋnete deшeрte, ел требꙋе
sъ zꙋгръвеаskъ кꙋ пꙋtере, кꙋ грабъ, кꙋ енерцiе
ші înфокаре toate ideiле ші simцimintiле, ел tре-
бꙋе sъ înspъїmжnteze sъ ръпеаskъ ші sъ tpans-
поарtе spipitiле пріn търецiа ші помпа espre-
siꙋнiлор, пріn îndръzneaла фiгꙋрiлор, ші фрꙋmꙋ-
seца компарацiꙋнiлор. Кꙋinтiліанꙋ ъл aseamъnъ кꙋ
ꙋнꙋ шiвoiꙋ pepede каре tжреще кꙋ sine петре, ші ка-
ре înфржнатꙋ ші înтърziетꙋ în кꙋрsꙋл seꙋ de вре
ꙋнꙋ nodꙋ, ъл pestoapnъ кꙋ пꙋtere; ел нꙋ se мꙋл-
цемеще нꙋmai înтре цермꙋріле saле, нічї ꙋрmеа-
ze регꙋлатꙋ пе албіа sa, даръ жшї кроеще фелїꙋрite
drꙋmꙋрі. Ла фелꙋл ачеsta se нꙋмеръ Stiлꙋл *мꙋ-
рецꙋ, vehementꙋ saꙋ порnitꙋ ші* stiлꙋл *sꙋблimꙋ.*

Stiлꙋ мърецꙋ este ачела каре кꙋпріnde маї
мꙋлte din însꙋшіріле stiлꙋлꙋї аpъtate маї sꙋsꙋ;
ел пе лъngъ елеганца кꙋвinтелор ші înавꙋцірeа
ікоанелор, adaoце apmonia періоаделор ші пъл-
царea ideiлор.

Eatъ кꙋm Босꙋetꙋ не аратъ interesꙋл ші търі-
меа кꙋноштінцiлор istopieї!

„Кънdꙋ vezi trекжndꙋ ка жntр'o кліпъ пе dinaintea
окілор tъї, eꙋ нꙋ zікꙋ реції ші жмпъраціі, dаръ жмпъ-
ръціiле челе марї каре аꙋ фъкꙋtꙋ a sъ кꙋtреmꙋра ꙋni-
versꙋл; кънdꙋ vezi Asipienii чеї векї ші ної, Mezii, Пер-
sii, Гречії ші Романії, ꙋрmжndꙋ ꙋnii dꙋпъ алцiї ші къ-
zindꙋ пꙋtжndꙋ a zіче аша, ꙋnії asꙋпра алtopa, ачеstꙋ вꙋ-
etꙋ жnsпъїмжntъtopiꙋ te фаче a кꙋноаще, къ nimікꙋ нꙋ
este плінꙋ de tръїнічіе жntре оамені, ші къ nestatopnічіa
ші tꙋлбꙋрарeа sinгꙋре sжntꙋ партea лꙋкрърілор omineщї.

Ачеea ꙟnsъ че арꙋ фаче sпектакꙋл ачеsta maĭ фолоsitoріꙋ шi maĭ плъкꙋtꙋ, ва фi кꙋџеtареа пе каре веĭ фаче нꙋ нꙋmaĭ деsпре пълџареа шi къdереа imперiiлор, dаръ ꙟнкъ desпре каꙋzіле naintipeĭ шi напоереĭ лор; къчĭ totꙋ ачел Dꙋmnezeꙋ каре аꙋ ꙋрzitꙋ шi ꙟнлънџꙋitꙋ ꙋniверsꙋл, шi каре плiнꙋ de препꙋtерnічie, пеntрꙋ ка sъ statopnічеаskъ рꙟнdꙋеалъ, аꙋ врꙋtꙋ, ка пърџiле ꙋнꙋĭ totꙋ аша de ꙟntinsꙋ sъ лi atꙟрne ꙋнеле de алtеле; ачел Dꙋmnezeꙋ de asemine аꙋ врꙋtꙋ ка шiрꙋл лꙋкрꙋрiлор omineшtĭ sъ аiбъ фiniтꙋл шi аналоџia лор: еꙋ вроеskꙋ sъ zinꙋ къ оаminiĭ шi наџiꙋniле аꙋ авꙋtꙋ ꙟnsꙋшiрi potрiвite sпре рidiкареа ла каре ераꙋ menite, шi къ афаръ de оаре каре ловitꙋрĭ нꙋtерnіче, ꙟn каре Dꙋmnezeꙋ вроe ка нꙋmaĭ mꙟna sа sъ se кꙋноаskъ, нꙋ аꙋ ꙋрmаtꙋ ziкꙋ skimбърĭ марĭ, каре sъ нꙋ фi авꙋtꙋ каꙋzіле лор ꙟn secꙋлеле de maĭ nainte."

Dавidꙋ zіче în псалmꙋл 17 в. 10.

„Шi аꙋ плекаtꙋ Черiꙋріле шi s'аꙋ коборꙟtꙋ, шiноꙋріi sꙋбꙋ пiчоареле лꙋĭ sta."

Pasinꙋ аꙋ zisꙋ întр'ꙋnꙋ хорꙋ din Esteꙇ a (акt. III.)

„Черiꙋрĭ, въ плекаџĭ;"

Ж. Б. Рꙋso, în oda a onta din К. 1-iꙋ zіче:

„Плеакъ ꙟнълџimea черiꙋрiлор;"

Шi Волtерꙋ în Хапріаdъ zіче:

„Вinꙋ, de плеакъ ꙟнълџimea черiꙋрiлор ꙟнфокаte,"

Eatъ кꙋm Бosꙋetꙋ tꙟнгꙋеште фꙋга чеа прiniтъ a реџinеĭ de Енглitера, че е алꙋнгаtъ de коръбiiле ребелiлор:

„О кълъtорie кꙋ totꙋл deosebitъ de ачееа че аꙋ фъкꙋt'о totꙋ пе ачеа mаре, къndꙋ лꙋъndꙋ sчіntрꙋл Брitаniеĭ-Марĭ еа vidеа, аша zікꙟndꙋ, ꙋndеле плекꙟndꙋse sꙋбꙋ dънsа, шi toate валꙋрiле лор sꙋпꙋнъndꙋse doamneĭ mърiлор!"

Deфекtꙋл de каре tребꙋе чinева sъ se фереаskъ în прivinџа stiлꙋлꙋĭ mърeџꙋ, este *ꙟнгꙋmфарса*. Ачеasta stъ întрꙋ de a esпрima în кꙋвinte поmпоаse o idee фалsъ, саꙋ de a înфъџоша прin кꙋ-

www.dacoromanica.ro

вinte deшepte, ideiле кȣ mȣлtŭ maĭ mapĭ dȣпъ кȣm пȣ sжntŭ. Ꙟn aчestŭ кinŭ ȣnŭ istopiкŭ ziчe вopбindŭ de moaptea лȣĭ Пomneiŭ:

„ Пъmжntȣл кape пȣ'ĭ aџȣnse пentpȣ вipȣinџiле saлe, de asemene пȣ'ĭ aџȣnse niчĭ пentpȣ mopmжntŭ. “

Idee фaлsъ dȣпpe кȣmŭ шi esпpesiȣniле sжntŭ înгжnфate.

Stiлŭ Вехеmentŭ saŭ пopnitŭ este aчeлa чe stъ maĭ mȣлtŭ, în aлeџepea ideiлop кape atinгŭ, пopneskŭ шi tжpъвкŭ кȣ sine, de кътŭ în aлeџepea кȣвintелop: esклamaџiȣnea, aпostpoфȣл, пposoпonea шi în фine, toate фiгȣpiле чe esпpimъ maĭ пȣtepnikŭ пasiȣniле, пpeкȣmŭ шi aчeле кape sпpiжineskŭ пȣtepea кȣвintелop, adiкъ peпetiџiȣnea, metaфopa шi aлte tpoпȣpĭ sъntŭ eлemente пeaпъpate a ле stiлȣлȣĭ aчestȣe.

Mazepai în istopia sa asȣпpa Фpanџieĭ пe dъ ȣnŭ esemплȣ de stiлŭ пopnitŭ, în кȣвжntȣл чe фaчe mapeшaлȣл Біpoнŭ лȣĭ Xanpi; вехеmenџa sa пe adȣчe aminte de xapanџiле istopiчiлop antiчĭ:

„ Sipe, noĭ sъntemŭ Ꙟn Фpanџa, aiчe tpeбȣe a пe Ꙟn mopmжnta: aкȣmŭ se лȣкpeazъ despre peџie, пe кape tpeбȣe saŭ a o mжntȣi saŭ a пepde viaџa; шi кiapŭ atȣnчe къndŭ пȣ apŭ фi aлtъ siгȣpanџъ пentpȣ пepsoana ta чea sфъntъ, de кътŭ фȣгa, eŭ sжntŭ siгȣpŭ, къ maĭ бȣкȣposŭ веĭ mȣpi пe лoкŭ, de кътŭ, sъ te mжntȣi пpin ȣnŭ asemene кiпŭ. Maestatea ta пȣ вa sȣфepi niчĭ odatъ кa sъ se вopбeaскъ, кȣmкъ ȣпȣл dintpe deшinzetopiĭ фamiлieĭ Лopene, aŭ лъsatŭ a i sъ pъпi din пъmжntȣpĭ; кȣ atъta maĭ пȣџinŭ Ꙟnкъ, къ л'aŭ възȣtŭ чepшitopindŭ пe лa ȣшiле ȣпȣĭ пpinчiпe stpъinŭ. Nȣ, Sipe, dinколo пeste mъpĭ пȣ este niчĭ кopoнъ, niчĭ onoape пentpȣ tine. Daкъ tȣ веĭ aлepгa лa aџȣtopiȣл Enглiteрeĭ, ea пȣ џi'л вa фъгъdȣi; шi daкъ te веĭ Ꙟnфъџoшa Ꙟn пoptȣл de лa Poшeлa кa ȣnŭ фȣгapŭ, пȣ веĭ Ꙟntжmпina de кътŭ Ꙟmпȣtъpĭ шi des-

www.dacoromanica.ro

прецȣрі. Еѣ пȣ поtȣ креde къ mai бȣкȣросȣ веі ꙟпкредinца персоапа tа валȣрілор челор nestatopniче, saȣ ꙟпdȣрърei stpъinȣлȣі, de кыtȣ брацелор aiъtopȣ браві цапtілоmі, ші aiъtop solдаці бътрѫпі че sѫntȣ rata a'цi sepві ка sкȣtȣpi de апъраре; ші eȣ servȣл Маеstъцеі tале; пȣ 'ці potȣ tъгъdȣi, къ dакъ mѫntȣipea ta o веі късta aiȣpea ші пȣ ꙟп virtȣtea лор, atȣпче ші еі ворȣ фі siліці de a късta пе а лор ꙟп алtъ parte ші пȣ ꙟпtръпшіі."

Eatъ кȣ че stілȣ вехементȣ ni se descpie în Міхаіаdъ К. І. soapta Ромъпіеі, din timпȣріле челе векі але пепорочіреі saле:

„ Авереа кȣmпъtatъ ші ꙟпsȣші пеаверea
Sъteanȣлȣі пеmерпікȣ se spȣлберъ din касъ.
Nічі пасере, пічі вitъ, пічі фрȣкtȣл mȣпчеі saле
Nічі timпȣ, пічі локȣ, пічі віацъ п'авеа ꙟп sігȣранцъ;
N'авеа съ'ші плече капȣл кȣ че съ'ші dȣкъ traiȣл:
Фȣгарȣ, фъръ колібъ, ѫші блеstema фііnца;
Statopnікȣ, adъпоstȣі кіеmа крȣdȣл пesaцȣ:
Stъпѫпȣ, клъкашȣ, toțȣ ȣпа: аверi ерaȣ primeждii,
Ші ліпsa ера фоаme, фрігȣ, tpemȣpȣ, arопіе.
Копілȣл de ла mȣmъ ка mіелȣл spre цȣпгіере
Se 'пцепȣпкіа паіntеа бецііло de ȣъпце . . ."

I. Еліаde.

Stілȣл Sȣблimȣ în аdевъраtȣл înцелеsȣ пȣ este de кыtȣ stілȣл simплȣ, аплікаtȣ ла ideі înпалtе saȣ sȣбліme. Лопгіпȣ zічe despre sȣблimitatea ideілор къ „ Еле transпоартъ sȣфлеtȣл nostpȣ maі пре sȣsȣ de sine ꙟпsȣші, ъmплѫndȣл de бȣкȣpie ші de admipape"

Sȣблimitatea este de *idei*, de *ікоапе* ші de *simцiminte*.

Moisi прin бȣката ȣрmъtoape пе dъ sȣблimitate de idee:

„ Ла ꙟпчепȣtȣ ꙟпtȣперікȣл акоперea фаца adъпкȣлȣі, ші spiritȣл лȣі Dȣmnezeȣ ъmбла пе de-asȣпра апелор. Аша dаръ Dȣmnezeȣ aȣ zisȣ: *sȣ фie лȣmінȣ*, ші лȣmina s'aȣ фъкȣtȣ."

www.dacoromanica.ro

Пsterea лsї Dsmnezeš askвлtatъ indatь de лsosš este sвблimitatea de idee.

Masiлionš în челе întъї ksвinte de лaudъ a ле лsї *Лsdoвikš* ал XIV не dъ o sвблimitate de idei кънds ziче:

„ Sinгsрš nsmaї Dsmnezeš este mаре, фраціlор meї! "

Ideea лsї *Dsmnezeš* este чea maї sвблimъ din къte кsnoaще omsл, пentрs къ nimікъ ns se aфлъ каре sъ фie împotiвitš maї tаре кs sлъбъчsnea omineaskъ.

Bosvetš не dъ sнš esemплs de sвблimitate de idei în sрmъtoapea ziчере:

„ Totsл ера Dsmnezeš; афаръ de ꙟnsвші Dsmnezeš, ші лsmea пe каре Dsmnezeš aš фъкst'o пentрs de a'ї mъртsрisi nsterпічіa sa, sъ пъре sкimвatъ ꙟntр'sнš temплs de idoлї. "

Паskaлš не dъ o sвблimitate de idei defininds sпaцsл, ел ziче:

„ Sнiverssл este sнš черкš, aл къpsea чentрs'ї pretstindenea, ші ціркsmференца nікъіpea. "

Daвidš deskpiindš minsніле фачереї in пsaлmš 103 не dъ o sвблimitate de ikoane:

" Біне ksвinteazъ ssфлete aл meš пре Domnsл, Doamne Dsmnezeвsл meš mъpitъte-aї фoapte. Ꙟntрs mъртsрisiре ші ꙟn mаре podoaвъ te-aї ꙟmбpъkatš. Чeл че te ꙟmбрачї кs лsmina ка кs o хaїnъ. Чел че ꙟntinzї черїsл ка o пiеле. Чел че акопері кs апе челе maї пе de-asspра a ле лsї. Чeл че пsї порії sкіpea ta. Чел че sмвлі пе арiпеле вжntsріlор. Чeл че фачї ꙟнцеріі тъї dsхsрї, ші слsціле tале пaръ de фoкš. Чел че ꙟntemeezї пъmжntsл престе ꙟntъріpea лsї: ns se ва плека ꙟn векsл веаксlsї. Adжнкsл ка o хaїnъ este ꙟнбръкъmintea лsї, престе msнцї вopš sta апе. De чертарea ta вopš фsці, de глаsъл tsnetsлsї тъš se вopš ꙟнфpікоша. Se sse msнціi ші se коворъ кжmпiї, ꙟn локsл ꙟn каре їaї ꙟntemeeatš пре

www.dacoromanica.ro

ei. Хотарѣ аї пѣсѣ каре пѣ'л воръ трече, нічї се воръ ѧнтоарче ка въ акопере пътѫнтѣл. Чел че трімиць ізвоаре ѧн въї: пріп міжлокѣл тѣнцілор воръ трече апе. ш. ч. л.“

Вірцілѣ воръіndѣ desпре попорѣл Romanѣ ne dъ ѣртъторіѣл esemплѣ de sѣблimitate de ікоапе.

„ Алте попоаре кѣ маї маре пъestріe воръ щі de a da віаць аратеї, a фаче sъ pesпіре мартора, a продѣче пе трібѣне oratorі маї пѣterпічї, a deskріe пріп ацѣtorѣл komпasѣлѣї ѧntiпѣл ѧпкѣпцърѣ ал ѣпіverskлѣї; ші a ѧпsemna пе черіѣ рѣѣріреа ші апѣпереа steлелор; пentrѣ tine ѧnsъ Romanѣле, кѫetъ de ѣ'цї ѧntinde domnia neste toate попоареле пъtѫпtѣлѣї, ші de a регѣла ѧпtre dѫnseле kondiціѣпіле пъчеї, eatъ talenteле челе vredпіче de Roma; ціе se кѣвіne търіреа de a апъра паціѣпіле челе sѣпѣse ші de a ѧпфрѫпа пе ребелї.“

Omірѣ deskріindѣ Diskordia (вражба) пе dъ ѣртъtoареа sѣблimitate de ікоапъ:

„ Ѧп черіѣ жшї аре капѣл ші пре пътѫнтѣ пічорѣл.“

Eatъ че sѣблimitate de ікоапъ гъsimѣ în ѣртъторіѣл distikѣ din Mіхаіadъ K. I. în каре se zѣгръвеще staреа Romънієї din timпѣріле ачеле:

„ Ѧп лѣtѣ era'пbestitъ воіoпsa Romънie
Ші цінete de вънре se ѧпалца ла черіхрї.“

I. Еліade.

Staріцѣл Bateo zіче къ simціmінteле вънтѣ sѣбліme, кънdѣ еле întemeete пе o віртѣte adevъratъ, съ парѣ a фі маї пре sѣsѣ de kondiціѣпea oмineaskъ, ші еле факѣ ка съ se simцaskъ dѣпъ кѣт zise Senena în слъбъчѣпea omineaskъ, statorпічіа впѣї Dѣmnezeѣ. Ѳпіверsѣл арѣ піка neste капѣл челѣї dрептѣ, ші sѣфлетѣл seѣ арѣ фі ліпіцітѣ кіарѣ în міжлокѣл къdereї sale. Ideea *ліпіщеї* avestia aseмънатъ кѣ *sromotѣл* лѣмїї întreцї че se sфартъ, пе dъ o *ікоапѣ sѣблітѣ* ші *ліпіщea* челѣї dрептѣ впѣ *simцітѣntѣ sѣблітѣ*.

www.dacoromanica.ro

Дntpe toцĭ noeцĭ франџезĭ Корнеілѹ este чел maĭ înзестрatѹ în sѹблimitate de simцiminte, ел ne dъ ѹрmътоареле esemплe:

Medea în трачедia de asemene нѹmipe вроеще съ'шĭ резѹне despre neamiчiĭ seĭ, шi Nepina кonфidenta sa жĭ ziче:

„ Цара 'ntpeагъ te ѹръще, n'aĭ кpedinцъ 'n soцѹл tъѹ;
Шi'n npotiв'atътор dѹшmanĭ че жцĭ maĭ ръmжne?

Medea.

Eѹ.

Ѹnѹл din Opaцĭ în трачедia de asemene нѹmipe плжnsѹ фiindѹ de soapta че'л ащеanta ziче:

„ Кѹm! noцĭ tѹ de a mъ плъnџe пentpѹ natpie mѹpindѹ? "

Aiче se desвълеще amopiѹл natpieĭ a фi maĭ ковършitopiѹ de кътѹ însѹшĭ viaцa лѹĭ; simцimъntѹ mape, шi кѹ adeвъpatѹ Pomanѹ.

Totѹ în трачедia Opaцѹ ѹnѹл dintpe Кѹpiaцĭ ziче Кamiлеĭ amanteĭ sале, че вроe a'л împedeкa de ла лѹntъ:

„ Maĭ жntъiѹ de-a фi ал tъѹ, eѹ ал цереĭ меле sъntѹ."

Iѹлia împъptъшindѹ бътpжnѹлѹĭ Opaцѹ щipea, къ doĭ dintpe фiiĭ seĭ sъntѹ mopцĭ, шi къ ал tpeiлea аѹ апѹкatѹ фѹга, бътpжnѹл în локѹ de a se îndѹioшĭ tѹpбeazъ de mжnie, ла каpe ea жĭ ziче:

„ Шi че вроcaĭ sъ фaкъ кѹ tpeĭ?

Opaцѹ.

Sъ фi mѹpitѹ."

Simцimъntѹл iѹбipeĭ de natpie este maĭ пpe sѹsѹ aiче, de кътѹ ачел de пъpinte кътpъ фiѹ. Пentpѹ кѹвintiле *sѹ фi mѹptiѹ* Волтерѹ ziче: къ antiчitatea nѹ ape кѹ че se ле asemine.

www.dacoromanica.ro

Sina în траџedia de asemene нътіре konsпіръ în контра лвї Августъ. Ꙟмпъратвл deskoпepe aчeasta, ші în momentвл пе кънdъ пвte sъ omoape пе шефвл конџвраціилор, нв нвмаї къ'л eaptъ, dаръ'ї ші ziче:

„ Se фimъ amiчї, Sina: aчeasta о враъ eъ. "

Aчeasta este sвблimitatea внвї simџimъntъ de клеmenцъ, de џenepozitate.

Totъ în aчeastъ траџedie афлъmъ înкъ о sвблimitate de simџimъntъ:

„ Кътъ! кътezї de-a mъ їsвi ш'а mвpi нв ꙟndpъznеџиi!"

Елеnа Маїка лвї Stафanъ чел Маре D. Молdовеї не dъ врmътoapea sвблimitate de simџimъntъ кънdъ ziче:

„ Мерџї adвnъ a ta oaste, ввoаръ sпре neipe,
Ꙟn a ta віpтвte naтpia афле mъntвipe.
Astaї sinгвpa sпepanцъ, воеа maїчiї тале,
De-ї mвpi ші еъ вртавоїв пе а морџїї кале."

Балаda четъцеї Neamцв
Г. Asaki.

КАПꙊЛ V.

АКЦІꙊΝЕА.

Nꙋ este destꙋл ка ораторꙋл съ'шї афле материа кꙋвжнтърей, s'о жноржndꙋеаskъ біне ші съ о înфъцошезе în вesmintеле челе мъestроаse ші пліне de фрꙋмꙋseцъ а ле елоквенцеї, dаръ пентрꙋ de а пꙋте маї віꙋ zꙋгръві, маї таре îнпътіmі ші маї пꙋterпікꙋ dовеdi пе askꙋлтъторії sеї, каре este ші skопꙋл чел de къпітеnie ал ораторꙋлꙋї, требꙋе съ se sірꙋеаskъ de а'шї ìмпъртъші ші însꙋфла ideiле sале, кꙋ оаре каре кіпꙋрї кꙋвіinчоase, плъкꙋte, ші каре se stee în армоnie кꙋ simцімънтꙋл че ле еsпрімъ; къчї атꙋнче маї мꙋлтꙋ поate фі sігꙋрꙋ despre резꙋлтатꙋл ацептатꙋ. Ачестꙋ резꙋлтатꙋ se поate къпъта прin *акціꙋне* (лꙋкраре) каре se пꙋмеще ші *елоквенца трꙋпꙋлꙋї*. Аша Dimostenꙋ întребатꙋ фiіndъ, каре арꙋ фі че маї întъіꙋ ші маї інтересантъ парте а Елоквенцеї? респꙋnse акціꙋнеа: dаръ а dоꙋа? акціꙋнеа; dаръ а треїа тоtꙋ, акціꙋнеа. Ачеаsta se însemnaзъ de кътръ ораторꙋл Атенеанꙋ în міжлокꙋл пеацелор пꙋблічe, прекꙋмꙋ маї în ꙋрмъ ші de кътръ Чічеро în форꙋ, къ adікъ dꙋпъ кꙋм ші Квінтіліанꙋ zічe: ꙋнꙋ ораторꙋ іskꙋsitꙋ, însъ фъръ de акціꙋне, арꙋ пꙋтеа съ ніче din рангꙋл seꙋ, кънdꙋ ꙋнꙋ алтꙋл маї de міжлокꙋ прin аꙋторꙋл еї, арꙋ пꙋтеа învinце пе чел маї іskꙋsitꙋ. Ораторꙋл Ортензіе пꙋмаї прin акціꙋне s'аꙋ рівалізатꙋ маї мꙋлтꙋ тімпꙋ кꙋ Чічеро. Esхінꙋ фамосꙋл ораторꙋ атенеанꙋ sінгꙋрꙋ мъртꙋрісеще кꙋ кътꙋ ъл ковжрше прin акціꙋне Di-

www.dacoromanica.ro

mostenъ. Чел din тъіъ неплътindъ глоава de o mie de drахme кв каре se osъndise, пъръsi Atena statopnічindвsъ în Podosъ, вnde deskise вnъ кврsъ de елоквепцъ. Лntрв вna din zіle чіti askвлътopілор seї кввжntвл че'л postisъ împrotіva лві Dimostenъ, каре se aплодъ Фоарte твлtъ, adoazi чіti пе a лві Dimostenъ postitъ împrotіva sa, ші se Фъкв o maї тare тішкаре de entвsiasmъ ші aплaosъ, ла каре Esxinъ zise: „ Че аръ Фі Фostъ оаре, dakъ aцї Фі авzitъ рвцindъ лnsвші левл?“

Акцівnea se алкътвеще din 3 пърцї din *Metopie*, *Propвпцівne ші Цestіквлацівne.*

Memopia. Вna din челе întъї îsвпірї але opatopвлвї este ші Memopia saъ цinepea aminte. Memopia este o Факвлtate Фipeasкъ каре прin îndeletnічipe se'navвцеще ші se întъpeще. Diskвpsвpіле opatopіче în вniле împpeцвpърї s'aъ obічnвitъ a se чіti, în локъ de a se zіче пе de postъ: atвnче însъ, кvndъ tpebвe a ademini ші a împвinge, кvndъ opatopвл aцeaптъ isпръвї marї din кввжntвl seъ, ші se aФлъ saъ пе amвona біserічеї, saъ пе tpібвna політікъ, saъ naintea жвdекътopілор; atвnче tpebвe a'л zіче пе de postъ, къчї amintpeле пepde твлtъ din пвtepea sa, împedekate Фiindъ opatopвлвї maї toate isвoapele акцівneї. Аша тжna че цine manвskpisвл este пвцinъ тішкътoape, окії каpe ideілор postite, ле daъ espesівnї de блжndeцъ, бвпътate, dвлчeaцъ, întpistape, тжnie, ші tвpвape, staъ înФінцї asвпpa хжptieї; însвшї воачеа каре opї къtъ de sonoapъ ші пpeФъкътoape sъ Фie, sъ skімбъ întp'вnъ Фелъ de кжntape monotoanъ ші пepde вapietatea ші пвtepea че natвpalъ, de каре se însoцеще Фiindъ ea ліберъ.

www.dacoromanica.ro

Ꙟn віаца ораторѕлѕї романѕ Antonie se афлъ ѕnѕ esемплѕ фоарte notрівітѕ de a doведі ачеea че s'aѕ zisѕ maї sѕsѕ. Antonie ворбеа пеntрѕ ѕnѕ soлdatѕ Аквілie, каре дѕпъ че servise statѕлѕї în resбeлѕ, se osindea пеntрѕ віаца sa че пріватъ în каре se tікълоше. Ораторѕл девї пеntрѕ a'л апъра, adѕпъ toate doведіле че аѕ пѕtѕtѕ кѕлеце în фаворѕл пържtѕлѕї, însъ nѕ îмвinsъse пе nіme, ші totѕ odatъ în окії жѕдекъторілор чіtea osжnda înкѕлпатѕлѕї. Maї nainte dapъ de a фіni dіsкѕрsѕл, adѕче aminte de фапtеле кліentѕлѕї seѕ, transпоартъ imaџinaціѕnea аскѕлtъторілор seї пе кжмпѕл бътъліеї ѕnde Аквіліe se лѕntasъ, ші възindѕ къ жѕдекъторії se апринsъse de ideile глорієї ші але кѕражѕлѕї, de odatъ desкоперe пеntѕл бътржнѕлѕї resбeлitopiѕ, аржтжndѕле nѕмероаселе лѕї ране, ші înкeіе ворбindѕ despre paneле ачесte, пе каре Аквіліe ле къпъtase пеntрѕ попорѕ, ші пе каре попорѕл de фаџъ ле пріveще кѕ тірapе. Eї віne! че s'apѕ фі фъкѕtѕ ачеastъ mішкаре ораторікъ, dakъ Antonie apѕ фі фostѕ deпрinsѕ de a'ші чіti dіsкѕрsѕріле? Ꙟnкіпѕіціvъ пе ораторѕ desціфржndѕші манѕsкріпtѕл, ші totѕ odatъ desбръкжndѕ пе înкѕлпатѕ, ші în nedѕmepіpea în каре se афлъ din прічіna ачестopѕ doѕe îndeлetnічіpі, кѕm posteще фрасѕріле înкѕркate ші кѕm de aбїa nімереще пеntѕл лѕї Аквіліe ка sъ'л desкоперe. Ачеastъ sченъ ръѕ цѕкаtъ, diщеантъ вѕete ші мѕрмѕре îмпotіва adвокатѕлѕї ші a пържtѕлѕї; în локѕ de stрігъte de entѕsіasmѕ nѕ se aѕdѕ de кътѕ ржsѕрі; жѕдекеторії жші adѕкѕ aminte de каѕza че aѕ a жѕдека, ші sерманѕл soлdatѕ aбїe жші îмбракъ tѕnіка ші жші аскѕлtъ osжnda.

www.dacoromanica.ro

Memopia este че maĭ enanъpatъ kondiцiȣne a ȣnei akцiȣnĭ пȣtepniчe шi îndȣплeкътoape. Ea se поate întpeвȣinцa în doȣe kinȣpĭ, adikъ saȣ peзъmжndȣo пe tekstȣл diskȣpsȣлȣĭ, dȣпъ kȣm maĭ oвiчnȣitȣ фakȣ opatopiĭ amвoneĭ, saȣ peзъmжndȣo пe ideiлe шi лeгътȣpa diskȣpsȣлȣĭ dȣпъ kȣm фakȣ opatopiĭ tpiвȣniĭ. Пentpȣ kaзȣл din tъiȣ Stapiцȣл Mopi ziче: „ꙟn zedapȣ veĭ фi kъпъtatȣ de лa natȣpъ dapȣл чeл фepiчit de a ꙟndȣплeka шi a ꙟnлnъtimi; ꙟnzedapȣ veĭ фi desъвъpшitȣ taлentȣл tъȣ пpin ꙟnвъцapea pegȣлeлop; ꙟn zedapȣ veĭ skpie шi kȣ eлokvenцъ: kъчĭ ꙟn пȣвлikȣ nȣ veĭ фi niчĭ odatъ ȣnȣ opatopȣ adeвъpatȣ eлokventȣ, dakъ ꙟn diskȣpsȣл tъȣ, te veĭ ꙟntpepȣmne adese de pestimnipea saȣ sлъвъчȣnea memopieĭ taлe.“

Masiлionȣ întpeвatȣ фiindȣ kape este чeл maĭ вȣnȣ diskȣpsȣ aл seȣ, pъsпȣnse: „Aчeлa пe kape'л шtiȣ maĭ вine.“

A învъцa însъ ȣnȣ diskȣpsȣ din kȣвжntȣ în kȣвжntȣ, de лa înчeпȣtȣ пъnъ în kaпъtȣ, maĭ kȣ samъ kъndȣ nȣ apȣ фi de neaпъpatȣ, este o osteneaлъ kȣpatȣ mechanikъ, вa înkъ шi пepikȣлoasъ; kъчĭ dakъ din întъmплape ȣiцi чeвa, atȣnчe шipȣл diskȣpsȣлȣĭ s'aȣ pȣptȣ, шi mintea neвoitъ a aлepгa dȣпъ kȣвinte, kade în nepȣtinцъ de a aфлa ideĭ noȣe kape sъ îndeплineaskъ пe чeлe пepdȣte. ꙟn o asemene împpeцȣpape чeл maĭ sigȣpȣ kinȣ de îndpeптape, este ka sъ aĭвĭ dȣпъ sine ȣnȣ sȣфлeopȣ, saȣ ka sъ цiĭ manȣskpisȣл пe aпpoape, пentpȣ ka sъ te поцĭ aцȣta kȣ eл. Miжлoaчeлe aчeste nȣ kъtȣ sжntȣ de pidikȣлoase пe atъta de mȣлte opĭ шi фъpъ de фoлosȣ, maĭ kȣ samъ atȣnчe kъndȣ înчeпe a tpъta despre чeвa, de kape nȣ epa maĭ nainte пpeгъtitȣ, шi kape adese opĭ se întъmплъ opatopiлop.

www.dacoromanica.ro

Пentpȣ kazȣл de aл doiлe întpȣ kътȣ memopia se пpiвeще ka пapte пpiнчiпaлъ în postipea disкȣpsȣлȣi, tpeвȣe a îmвъцa diskȣpsȣл кȣцetъndȣ aсȣпpa лȣi шi a цine вine minte, нȣ atъtȣ кȣвinteлe, dapъ ideiлe, шi mai кȣ samъ panoptȣpiлe че ȣnesкȣ întpe sine ideiлe aчeste; къчi dakъ фpasȣpiлe пpeгъtite se ȣitъ, îndatъ se потȣ aфлa aлteлe шi aшa se nainteazъ diskȣpsȣл. Este de însemnatȣ въ sinȣ îmпpeцȣpъpi kape te siлeskȣ de a'цi skimвa кȣвinteлe шi ideiлe meditate, пpeкȣm în adȣнъpiлe пoлitiче, opatopii че вopвeskȣ mai întъiȣ notȣ anȣлa toate doвeziлe, шi a'цi nimiчi плanȣл фъpъ ka sъ фi înчeпȣtȣ вopвi. Пentpȣ aчeasta în asemene împpeцȣpъpi, memopia tpeвȣe pezъmatъ пe totȣ aчeea че este mai пpiнчiпaлȣ în sȣцietȣ, sъ iee aminte лa amплiфiкъpiлe че se фaкȣ шi лa isпpъвiлe че aȣ sъ ȣpmeze, sъ пъшaskъ кȣ înгpiжipe dȣпъ шipȣл diskȣpsȣлȣi, sъ цie вine aminte toate întъmплъpiлe, aшa ka sъ'шi пoatъ modiфika пe înчetatȣ doвeziлe, пънъ atȣнче кънdȣ вei înчeпe вopвa. Кȣвinteлe вinȣ кȣ atъta mai ȣшopȣ, кȣ кътȣ eщi mai пȣцinȣ înгpiжitȣ de dъnseлe, шi sъntȣ гata a sepвi пe opatopȣ кape este învinsȣ шi пъtpȣнsȣ de sȣцietȣл seȣ.

Пentpȣ a aцȣнцe лa aчeste tpiȣmфȣpi aлe memopiei, tpeвȣe a o adъпa шi înфopma, îmвъцindȣ вȣкъцi din aȣtopii клasiчi, opi пpozaiчi, opi пoeцi mapi, къчi esepчiцinȣea îmвaцъ mai mȣлtȣ de кътȣ toate peгȣлeлe.

Чiчepo вopвeщe фoapte пȣцinȣ desppe memopie, шi mai кȣ samъ despпe aчea aptiфiчiaлъ, aкъpia peгȣлe oape кънdȣ лe îmвъцase, eл dapъ ziче: „ Memopia este ka o sopъ a skpisopii, шi aȣ mai

www.dacoromanica.ro

тьлте рапортврі ѫntpe еле. Skpisoapea este skвлпатъ пе tавле чеї пьstpeazъ semnele din каре se алкътвеще, аша ші memopia aptifiчiалъ аре оаре каре локврі, оаре каре къmъргще аша zikъndв, вnde sжntв skвлпate ikoanele sввепірелор sале, ка semnele аsвпра tавлелор."

Пронвнцівnеа. Воачеа este органвл tълквitopів ideілор ші квцетелор noastpe, еа s'аѣ datв отвлвї de natвpъ; пpin mіжлоквл еї stpaвatemв în sвфлеtеле семіnілор nostpi ші ле deskidemв inimiле. Еа mішкъ пasівnіле ші деццеаntъ факвлtъціле sвфлетвлвї. Opatopвл tpeвве неапъpatв sъ фie înzъьstpatв кв о asemine însвшipe, каре înpівpeazъ фоapte mвлtв asвпpа аsквлtъtopілор. Преквm toate факвлtъціле omineщi de asemineа ші воачеа se поate desъвжрші пpin îndелеtnічipe; аша, не este фоapte віне квnoskвtъ osteneaлa чеа statopnікъ алвї Dimostenв, каре аѣ întpeввinцat'о de ш'аѣ перфекціonatв воачеа чеа вжлвжitъ, фъкжnd'о în stape de a se лвnta împotiва фвptвnілор попорвлвї.

Воачеа s'аѣ пронвnцівnеа чеа маї фрвmoasъ. este ачеа фipeaskъ, неафектатъ saѣ împъtimitъ, Пеntpв ка о пронвnцівnе sъ фie фipeaskъ se чере а аве доѣе însвшipі, adікъ sъ фie квpatъ ші поtpівitъ.

Пронвnцівnеа ва фі *квpatъ* кжndв se ворв deosъвi віне: toate siлавеле кввinteлор, ші toate кввinteле întpe sine, кжndв se ва апъsa tonвл аsвпра siлавелор вndе вzвл лімвеї чере, кжndв se ворв aptiквла віне фiнaлвpiле, ші кжndв în postipe se ва оnpi аколо, вnde se паре къ вpeкea арв чере оаре каре penaosв. Пеntpв ачеаsta нв tpeвве а ворвi penede, нічї еаръ а tpъгъna кввinteле, dаръ ворва sъ фie лівеpъ, квргъtoape, фъръ ка

www.dacoromanica.ro

oratorвл съ гънdeaskъ ла кввънтвл че ape съ zikъ, къчї askвлтъторіі atвnче nв askвлтъ de кътъ кв desгвstъ.

Пропвпдівnea ва фі *notpiвitъ* atвnче кънdъ materia че se trъteazъ ва sta întp'вnъ papoptъ adevъratъ кв simдimъntвл кв kape se esnpimъ, къчї воачеа sвфере toate skimbъріле, notpivitъ кв impresivnile din nъвntpв але отвлвї. Пentpв ачеea nв tpевве съ фіе nічї npe tape, nічї npe întvetъ, nічї npe penede, nічї npe paръ. De ва фі npe tape, ostenedце шї sвnъръ авzвл; de ва фі npe întvetъ, zічеріле se înkвркъ, se amestekъ шї askвлтъторіі nв avdъ de kътъ, nіще кввinte фъръ de вре вnъ înделесъ; de ва фі npe penede atвnче nв se noate înдъледе ачеа че oratorвл zіче, нічї se notъ фаче impresivnї întpe askвлтъторї; de ва фі npe paръ atвnче ва da a înдъледе къ елкв апевое noate съ гъsaвкъ ачеea че tpевве съ zikъ. Пentpв a ne фері de asemine грешелї, tpевве съ лвътъ aminte ла ziseле лвї Квintiліanъ, къ adikъ ворва noastpъ съ фіе: „penedo фъръ de a ne гръві, шї квmпътатъ фъръ de молътате.“ Oratorвл Каівsъ Грахвsъ вънdъ a înлътвра asemene грешелї, не кънdъ ворве în пвблікъ, обічнве a дine двпъ sine не вnъ mвzikantъ iskвsitъ кв вnъ флавтъ, каре ера datopъ a лва sine sama шї a da tonъ oratorвлвї аша ка съ'л silеaskъ ne кънdъ слъвеа, шї съ'л квmпътezъ ne кънdъ se гръвеа. Чічеро însъ zіче, къ ne кънtъторіал de флавтъ tpевве ал лъsa центрв орхestpъ, шї центрв tpіввnъ a ave simдiminte din nъвntpв але артоніеї. Фіе каре nasівne ape espresівnea sa фіреаскъ, фізіономіа шї авчентвл еї, къчї sonвріле воачеї pesпвndъ ка коарделе вnвї

www.dacoromanica.ro

instрвmentв dвпъ simцimжntвл че ле atinџe шi ле пвпе în miшкаре, аша tonвл mжniei este: viв, грабnікв шi întрервmntв; ал dвререi шi ал плъпџереi este: împъtimitв, amestекatв de оаре каре прекврmърi шi însoцitв de џemete: ал фрічеi este: вmiлitв, îndoeлnікв, џosв шi sлaбв; ал siлnічieі este: грабnікв шi ameninцъtoрiв: ал плъчереi este: dвлче, dвіosв, шi плinв de înкжntaре; ал вкжрбеi este întвnекatв, гравв шi monotonв. Кв toate ачеste dжndв фіекъріе пasiвni tonвл еi чел пропрів, se кввіne съ întребвinцemв шi aiче оаре каре търџinire врmжndв лвi Шакspirв че zічe: „Къ пъпъ шi în аprinderea пasiвnei требве а пъzi о мъsвръ, каре съ îndвлчеаskъ ефеktвл.“

Кв вnв кввжntв воачеа требве а о potрivi кв вввџіetвл че'л tрътъmв, dжndвi челе mai плъквtе шi mai кврate tonвpi, dвпъ квm ворв чере împрецвръріле кввъntърii. Вржndв însъ de а о редвче ла о класіфікацiвne, se поate împърцi în treі. Ân tonв фаmiліарв, tonв stжmпъратв шi tonв пaлtв.

Tonв фаmiліарв este ачела пе каре обічпвitв ъл întребвinцъmв în конверsaцiвne. Ел пв este нічi кънtъtoрiв, нічi monotonв, dаръ se характеріzazъ пе skimбърiле челе simпле шi dвлчi че i se potв фаче. Прin ачеstв фелв de tonв se potв zічe дефініцiвnілe, însъmпърiле, рефлекцiвnілe шi istopisiріле.

Tonв stжmпвpatв saв de міжлокв este ачела каре кввprinde mai mвлtъ віочвnе шi пвtере de кжtв ачел фаmiліарв, însъ mai пвцinъ de кжtв ачел пaлtв. Прin tржnsвл se potв posti вврвъцілe поеціллор saв прозаічілор че пв sжntв însвшite de а însвфла, шi а аprinde simцiminte mapi.

www.dacoromanica.ro

Тonŭ тъpeцŭ saŭ nалtŭ este. ачeлa, че во în-tpeбвinцaзъ în dекдътацiвnea diskвpsвpiлop mapĭ, гpaвe шi sepioase. Boaчea tpeбве съ фie плinъ, кввintеле шi siлабеле postite біne, кв пвtepe шi кв dвлчеацъ. Monotonia tpeбве алвнгatъ de totŭ, шi skimбъpiле воачеĭ a se спpiжini кв гвstŭ шi кв вpedniчie. Ачesta este tonвл чеpвtŭ de бвкъцiле кввintелоp opatopiче шi de поеzia чеа nалtъ.

Тъpia воачеĭ totŭ deaвna tpeбве a o потpiвi кв локалвл în каpe se вopбеще, пpeквm кв тъpimea вnеĭ бiseрiче, кв întindepea вnеĭ saле шi a алtop локалвpĭ; пentpв ачeasta tpeбве a o pidiкa întp'a tжta, în кжtŭ съ поatъ a авzi пъnъ шi чел maĭ înde-пъptatŭ dintpe askвлtъtopĭ, фъpъ însъ a tpeче пpeste бвna кввiinцъ.

Тonвpiле челе maĭ обiчnвitŭ înswшite пъpцiлop вnвĭ diskвpsŭ opatopiкŭ, se potŭ sokoti вpmътоapеле: Esopdiiлop лi este însвшitŭ tonвл чел simnлв шi dвлче, фiindŭ къ aiче opatopвл фаче квnoskвtъ matepia sa, шi кавtъ de a къпъta бвna-воinцъ a askвлtъtopiлop seĭ. Дinпъpцipiлop лi se ввine to-nвл чел ввpatŭ шi лъmвpitŭ, къчĭ aiче se îmпapte matepia, шi se însamnъ кв deamъnвntвл пъpцiле despпе каpe ape съ se tpъtezъ. Napaцiвniлop лi se mede tonвл чел вapiatŭ, фiindŭ къ în еле вp-meazъ maĭ mвлte skimбъpĭ în amъnвnцimiле че înшipъ. Konфipmaцiвniлop tpeбве a лi da вnŭ tonŭ maĭ вiŭ шi maĭ пвtepniкŭ, къчĭ în еле opatopiĭ do-вideskŭ шi спpiжineskŭ toate ziseле лоp; аша кжndŭ atакъ, съ фie вiŭ, eapъ кжndŭ апъpъ, съ фie квm-пътatŭ. Пеpopaцiвniлop лi este еptatъ toatъ пвtepea шi totŭ фoквл че'л ва пвte însвфла opatopвл, къчĭ de aiче ape saŭ de a seчера квnвna ostenелелop

www.dacoromanica.ro

вале вaŭ de a перde лвкрвл че aŭ фъкvtŭ.

Aчеste sжntŭ регвлеле че se potŭ însemna în прівінца пропвнцівпеĭ шi a воачеĭ. O îndeлetnічіре însъ esaктъ шi впŭ гvstŭ estetiкŭ, потŭ îmвъца maĭ mвлtŭ de кжtŭ елe, кжndŭ maĭ кв samъ maĭ nainte de a se posti кввжntвл, ораторвл se ва îngріжi de a пътрvnde кв депліпътate nasівпіле че тревве але ацiца шi але deцenta întpe asквлtъtopiĭ seĭ.

Еsemпле.

Пentpв челе tpeĭ фeлівpĭ де tonвpĭ.

Пentpв tonвл фamiліapŭ se поate лва de esemплв Deфinіцівnea че D. Ж. Ж Рвso o dъ Конверsацівпеĭ.

Конверsацівпеа. Tonвл впеĭ конверsацівпĭ плъквte este квргъtopiŭ шi фіpeskŭ; ел пв'ĭ nічĭ sepiosŭ nічĭ sпвлвepatiкŭ; ел este îmвъцatŭ фъpъ педantepie, вoiosŭ фъpъ de sгomotŭ, полiтikosŭ фъpъ de înпътimipe, галantŭ фъpъ desплъчере, глвmeцŭ фъpъ de atinцере. Конверsацівпеа пв este nічĭ пentpв deseptaцівnĭ, nічĭ пentpв eпігpame; în ea se резопеазъ фъpъ de a apгвmentа, se глвmeщe фъpъ de жоквл ковіntелор: în ea se впеще кв mъesтpie шi spipitвл шi жvdeкata, maksіmiле шi гльтеле, depidepiле челе inцеnioase шi mopaлa чеa maĭ aspръ. Ꙟn ea se поate ворві despre opĭ шi че, пentpв ка фie каpe sъ поatъ zіче чева. Ꙟntpeвъpiле пв se aпpoфvndeazъ aшъ de tape, ка sъ пв прічіпveaskъ disгvstŭ; еле se пропвпŭ ка шi în tpeчере, se tpъteazъ кв грабъ, шi прічізівпea лор продвче елеганца. Фie каpe жшĭ dъ пъреpea sa шi o sпріжіпe кв пvцine кbпinte: nimine пв ловеще кв пvtepe пе ачеа a алtвe, nічĭ апъръ кв

www.dacoromanica.ro

îndъръtnічіе пе a sa. Ꙟn конверsаціȣne se dis-
пȣtъ пentrȣ a se лȣміna, шi înчetѫndȣ̆ disпȣta фie
каре îmвaцъ чева, фie каре ѫшi петрече, toці eȣ̆
mȣлцъmiці, пъnъ шi însȣшi чел înцълепtȣ̆ поate
tраце din ачеste instрȣкціȣnĭ, sȣціete вредniче de
a se medita de ел maĭ апоĭ în tъчере.

Пentrȣ tonȣл stѫmпъраtȣ̆ se поate лȣa de esem-
плȣ параціȣnea: *Лініщеа дін міжлокȣл Очеанȣлȣĭ* de Марmonteлȣ̆ din Inкas.

„ De doȣе орĭ soареле алергаsъ ꙟmпрецȣрȣл seȣ̆ шi вѫntȣл ꙟnкъ nȣ ꙟnчetasъ. Ꙟnфine amȣцъще, шi дȣпъ dѫnsȣл ꙟndatъ ȣрmeazъ o лiniще adъnкъ. Ȣndeле каре кȣ tȣрбаре se miшкase, ꙟnкъ mȣлtȣ̆ timпȣ̆ se леагъnъ dȣпъ ꙟnчetaрeа вѫntȣлȣї, кȣ toate aчeste бразdeле лор челе sпȣmoase пе nesimціte se aшazъ, шi пе о mаре немiшкatъ, пава ка шi фeрiкatъ, ꙟnzedaрȣ̆ каȣtъ o sȣфларе каре sъ o mișче. Вѫntреле de o sȣtъ de орĭ ꙟntinse, de o sȣtъ de орĭ рекаdȣ̆ шi ꙟnфъшȣръ katаргȣрiле лор. Ȣnda, черiȣл, ȣnȣ̆ орizonȣ̆ ꙟntinsȣ̆ ꙟn каре vederea se пеrde, ȣnȣ̆ deшърtȣ̆ профȣndȣ̆ шi фъръ de marцini ꙟn adѫnкȣл ꙟntinderei, шi tъчереа nemърцinireĭ este ачееа че ꙟnфъцошазъ коръбiерiлор ачеastъ tristъ шi nenoрочitъ emisферъ. Desesпeраці шi ꙟnкреmeniці de фрiкъ, eĭ роагъ черiȣл de a лi tрimite вѫntȣрĭ фортȣnoase, шi черiȣл skimbatȣ̆ ꙟn норĭ de арамъ ка шi mареа, nȣ лi ꙟnфъцошазъ din toate пърціле de кѫtȣ̆ o ꙟnseninаре ꙟnфрiкошatъ. Zileле шi noпціле se stреkȣръ ꙟn ачеastъ nenoрочitъ лiniще: Ачеstȣ̆ soаре акърȣеа лȣminъ пъsкѫndъ ꙟnsȣфлецъще шi бȣкȣръ пъmѫntȣл; aчeste steле пе a ле кърора фокȣрĭ skѫnteitoаре коръбiерiĭ ꙟȣbeskȣ̆ a ле videa stрълȣчindȣ; ачеstȣ̆ kristaлȣ̆ кȣргъtoрiȣ̆ ал апелор, пе каре кȣ atѫta плъчере ѫл privimȣ̆ de ла цермȣрĭ, пе кѫndȣ̆ ел рефлеteazъ лȣmina шi оглindeще seninȣл черiȣрiлор, aкȣma nȣ ꙟnфъцошазъ de кѫtȣ̆ o privire de nenoрочiре; шi totȣ̆ ачееа че ꙟn natȣръ anȣnцъ пачеа шi вȣкȣрiа, aiче nȣ ꙟnsȣфлъ de кѫtȣ̆ sпaimъ, шi nȣ mineще алta de кѫtȣ̆ moarte.

www.dacoromanica.ro

Пе лѫнгъ ачесте провiziꙋнiле se ꙟтпꙋцiнеазъ, ꙟнчепꙋ а ле шiкꙋпра шi se ꙟтпартꙋ кꙋ о тѫнъ трeтꙋрътоаре de sгѫрчeнie. Natꙋра възindꙋ къ'ï sакъ izвоареле веџꙋiреï se фаче маï лакомъ, шi кꙋ кътꙋ аџꙋторꙋрiле i se ꙟтпꙋцiнеазъ кꙋ атъta лiпsꙋрiле se simцeskꙋ креsкѫndꙋï. Dꙋпъ лiпsъ ꙋрмеазъ фоаметеа, педеапsъ ꙟнфрiкошатъ пе пътѫнтꙋ, dаръ мꙋлтꙋ маï ꙟнфрiкошатъ ꙟнкъ пе ꙟнтinsꙋл аdѫнкꙋ ал апелор; къчï пе пътѫнтꙋ чел пꙋцiнꙋ оаре каре ꙟiзe а ле sперанцеï поtꙋ тѫнгѫе dꙋререа шi sпрiжiнi кꙋражꙋл, ꙟнsъ ꙟн тiжлокꙋл ꙋнеï търï немърџiнitъ, siнгꙋраtiкъ шi ꙟнкꙋнџꙋратъ de деշертꙋ, омꙋл пъръsitꙋ de тoатъ натꙋра нꙋ аре нiчï макарꙋ iлꙋziꙋнеа, каре sъ'л skапе din desперare: ел веde ка ꙋнꙋ аdѫнкꙋ ꙟнtindepea чеа ꙟнфрiкошатъ каре'л ꙟndепъртеазъ de тoате аџꙋторꙋрiле; кꙋџеtареа шi dорinцiле sале se пердꙋ аколо, шi ꙟнsꙋшï воачеа sперанцеï нꙋ поате аџꙋнџе пънъ ла dънsꙋл.

Челе ꙟнтъii ловiрï de фоамете ꙟнчепꙋ а sъ simцi пе basꙋ: о! че крꙋdъ skiмваре de dꙋpepe шi de тꙋрвapе! акꙋтꙋ se веdеаꙋ непорочiцii ꙟнtinшï asꙋпра ванчiлор, pidiкѫнdꙋшï тѫнiле кътръ черiꙋ кꙋ плъпsꙋрï sфъшiitоаре, акꙋтꙋ алергѫнdꙋ ꙋiтiцï шi фꙋрioшï de ла ꙋнꙋ капътꙋ ла алтꙋл ал павеï шi черѫнdꙋ, ка чел пꙋцiнꙋ моартеа sъ ле факъ капътꙋ непорочiрiлор. "

Алtꙋ esemплꙋ.

ꙟн *Џерꙋsалеме Лiберата* кѫнtꙋл VII афлъмꙋ о вꙋкатъ нotpiвitъ пентрꙋ тонꙋл stъмпъратꙋ; ачеаsta esтe конворвiреа dintpe вътрѫнꙋл пъstopiꙋ кꙋ Ерminia, каре ешindꙋ din Sолima sпре а îнтълнi пе Tанкреdi din табъра крꙋчiацiлор, se алꙋнгъ din кавалерï фъръ ка sъ о кꙋноаskъ, шi în ачеаstъ фꙋгъ de ръtъчiре dъ пеste вътрѫнꙋ.

„ Ò оаminï вꙋнï, ле ziче, ла черiꙋ плъкꙋtъ џенtе,
Ꙋрмацi-въ de лꙋкрꙋ, ꙋрмацï шi нꙋ въ теmiцï,
Къ артеле ачеstea н'аdꙋкꙋ вр'о тꙋрвꙋраре
Л'авоаstре окꙋпацiï, ла dꙋлчеле-въ кънtечï.

www.dacoromanica.ro

VIII Adaogъ ла ѣрпъ: o tatъ, кѫndѫ прiп латѣрї
Se 'nvinde aѕфелѫ Белѫ ші арde цара 'n флакърї,
Кѫт de петречеці аѕфелѫ ѧн плаvide локаше
Ші фъръ а въ teme de бѫлѣірї ostiле?
Копілѫл теѫ, мї zіче, de орі че вѫпъраре
Ѫлтрацiѫ заѫ рѫшine фатіліа'тї ші тѣрта
Ачі аѫ фостѫ ферiте, ші streапъдѫл лѣї Мapte,
N' atinse ѧикъ пачеа аvestop adъпoaste.
IX Заѫ къ se'ndѣръ черiѫл ші апъръ, скѣtesчѣ
Ѫmiлitate-adънк' a пъѕторѫлѣї ѧn пачe,
Заѫ пoate къ ѧntoктаї кѫтѫ Фѫлцерѫл пѫ кade
Пе шезѣріле плане чі пе ѧпалте sіme;
Ачesфелѫ ші Фѣроареа de арше перегрiпе
Пе реці пѫтаї апазъ ші капѫл лор ѧтпілъ.
Nѫ 'ndeaмпъ кътръ прадъ пе-оштеана лъкомiе,
A пoaстръ пеавере ші ѫтілъ ші проастъ.
X Ла алцї ѫтілъ, проастъ, чі mie-aтътѫ de скѫтпъ:
Eѫ пѫ dopeскѫ тезаѣрѫ нічі варгъ-iмперіалъ;
Нічі кѣръ, нічі амвіції, нічі лакотъ dopiцъ
Ѧn стѫтпераtѫ'тї ѕѫфлетѫ de локѫ пѫ ѧпкѣіеазъ.
S' алiпъ a тea sete кѫ літпede-апшоаръ
De каре пѫ амѫ театъ къ de вепiпѫ s'аџѫцъ,
Ші царiна ші тѣрта ѫтї dъ кѫ прisosѫ toate
Ші 'тї deстѫлеazъ каsa ші тasa'тї кѫтпататъ.
XI. Пѫцiпъ п' e dopiпца, певоеа таї пѫцiпъ.
Віаца къtѫ se цine de лesne ші ѧп пачe!
Копії теї ачestіа че вezі пе лѫпгъ тine
Еі sinгѣрї кѫstodѫ тѣрта; de serвї пѫ амѫ певое.
Тръeскѫ ѧп тѫлцетire, пѫ simцѫ sinгѣръtatea,
Въzindѫ кѫт salтъ snpinteпѫ къпріцеле ші їezії,
Ші пesчії кѫт se жоакъ ѧп ѫnda кristaлie
Ші пaseріле 'n аерѫ tinzѫndѫ a ле лор apiпї.
A фостѫ ѫпѫ timпѫ odatъ кѫndѫ отѫл аїѣreazъ;
XII Ѧn аniї de жѫпеце авѣіѫ алте dopiпце;
Nѫ врѣіѫ съ таї пaскѫ тѣрта ші делъѕѫndѫ tocaгѫл
Фѫцiпѫ din a тea царъ, тъ ашezаіѫ ѧn Мetфе.
Фoрtѣna тъ ѧтпinse, ші Фаворiтѫ de реце,
Авѣіѫ ѧn гѣверпѫ пapte, Фѣіѫ ѫпѫл din ministрі.
Кѫ toate къ Фѣseземѫ ѫпѫ rapdianѫ de кѫтпѣрї,
Въzвіѫ, кѫпоѕкѣіѫ ѫпse a Кѣрції nedpentate.

www.dacoromanica.ro

XIII. Кълъ de 'ndeлъnrъ вiклeanъ тъ amъци sпeранца!
Шi sъфeрiъ aтѫta desrъstъл ши крѫтъл!
Dap къndъ din ѫmпpeъnъ къ вѫpsta ѫnфлopiтъ
Пepi a тea вnepaцъ, dopinцъ aъdaче,
Плѫnseiъ dъnъ penaosъ ши вiaца'тi ътiлiтъ
Шi въsninaiъ dopindъ'тi a тea nepdътъ паче;
Ziseiъ: adio кърte, ши 'ntopsъ ла але теле
Ѫn пачea astop крѫnrъpi aфлaiъ ziле senine.

I. Еліade.

Пentpъ topъл тъpецъ se noate лъa de esemплъ *Diскърсъл вnъi парохъ де ла Kepsi кътръ попорепіi sei.*

O пapoxie de ла Kepsi se aфла în чea maї маре лартъ din прічina търтърілор ші a strigърілор че аџіцase опріpea de a nъ sъ maї întopтѫnta topцii, de кѫtъ ла бiсepічiле ші цintipiмiле челе din афаръ de полiтii. Пapoxъл отъ pesпeктъosъ ші în прівінца вѫpsteї ші a вiptъцiлор sале, sъindъse пе aтвопъ, predікъ. Diskърsъл лъї de ші мікъ, даръ плiнъ de пътere ші de вieацъ îndъплекъ пе тоцi попоръпii; ші se прімі totъ o-datъ ка unъ modelъ oratopїкъ. Ел ворбеще în ъртъторіъл кіпъ:

„ Фiiї meї eъ aъdъ кът nietatea воastръ търтъръ ші zіче: *Пentpъ че вроескъ a пе лinsi de тѫпгжереа ачеаста де a фi ѫntopтѫntaцi къ пъpiнцii nostpi? Пentpъ че пе опрескъ de a amestека чепъша noastpъ къ алор?* Nъmaї пentpъ ачеea, ка dъnъ тoapтea воastръ съ nъ фачеці ръъ фiiлор вostpi, кърора ле вроіці atѫta бine ѫn кърsъл вieцеї воastре; nъmaї пentpъ de a stpika o ръ ѫntpeвъinцare atѫtъ de перікълоасъ; ѫn фine nъmaї пentpъ de a sфърта o denpindepe ѫmпrotiвitoape ominipeї.

Eї бine! вроіці вoi de a кътпъра o deшartъ тълцътiре къ прецъл вieцеї saъ a съпътъцеї ърташілор вostpi? O черiъле! Eatъ eъ de aіче въdъ ѫnфiopѫndъse ші ръзърindъ трънъріле stрътошілор вostpi, кѫndъ въ воръ denъne ѫn тormінteле лор; eъ мї aъdъ stpiгѫndъ. *Eї nъ*

www.dacoromanica.ro

sѫntȣ фiiї nostpi, кȣчї noї n'amȣ фostȣ аша де барбарї.

Nȣ фраціlор meї, вої нȣ веці amestека ченȣша воаstpъ кȣ ачеа а пъріnціlор воstpi, dapъ о веці amestека кȣ ачеа а фiilор bostpi, а amічілор bostpi, ші а неamȣpiлор bostpi кape вецȣesкȣ ꙟнкъ; воï о веці amestека кȣ аme: аша, еȣ вроеsкȣ ка tpȣпȣл meȣ sъ фie depȣsȣ ꙟn miжлокȣл bostpȣ ꙟn ціntipimȣл чел поȣ. Ачеї кape se ворȣ наще dȣпъ noї, ворȣ вeni а se ꙟнкіна аsȣпра mopmintелор noastpe, ка аsȣпра ачелора але біне-фъкъtopiлор лор, ші оаsеле noastpe ворȣ tpepъsъpi de бȣкȣpie.. Кape dintpe воï ве ва ꙟmпpotiві de а mъ ȣpma ші а mъ imita? Кape ва вpoi а пъръsi пpe шефȣл ші пpeotȣл веȣ? Ax! dакъ арȣ фі аша, еȣ въ deкларȣ, къ ꙟn zioa ꙟнвіерeї, mъ воїȣ sкȣла sinгȣpȣ din miжлокȣл ачеstȣї ціntipimȣ пȣstiiȣ, воїȣ mepце sпpe а mъ ꙟнфъціша наintea жȣdeкъtopiȣлȣї челȣї mape, жі воїȣ dа sокоteалъ de tȣpma че me-аȣ ꙟнкpedinцat'o: ші еȣ, пъpintеле bostpȣ, фpateле bostpȣ, аmікȣл bostpȣ de ꙟndȣpape, еȣ ministpȣл пъчеї ші ал mizepiкopdieї, еȣ ꙟnsȣші, воїȣ фі чел ꙟntѫiȣ пѫpѫtopiȣ ал bostpȣ naintea sкаȣнȣлȣї de жȣdeкatъ алȣї Iisȣsȣ Xpistosȣ; еȣ воїȣ кїema ръsплъtipea череаsкъ аsȣпpa ачелор некpedinчошї, кapе не вpѫndȣ а mъ аsкȣlta s'apȣ фі фъкȣtȣ кȣлпашї ꙟmпpotiва pецелȣї, pелiцiȣneї ші а ominipeї.“

Алtȣ esemплȣ.

Disкȣpsȣ opatopiкȣ ꙟmпpotiва Мѫнкъpeї де карне.

„ Тȣ mъ ꙟntpeбї пentpȣ че Пitагора нȣ mънка кapnea animaлелор? Еȣ ꙟнsъ te ꙟntpeбȣ din ꙟmпpotiвъ, че кȣражȣ de omȣ аȣ авȣtȣ ачел din tъiȣ кape аȣ апpoпietȣ de гȣpa sa о кapne ȣчisъ, кapе аȣ sфъpѫmatȣ кȣ dinціi seї оаsеле ȣнȣї animaлȣ moptȣ, кapе ш'аȣ adȣsȣ sпpe mѫнкаpe tpȣпȣpi moapte, кadавpȣpi, ші аȣ ꙟnгiцitȣ ꙟn stomaхȣл seȣ mъdȣлъpi, че к'ȣнȣ minȣntȣ maї nainte, sбepa, pъцеа, ъmбла ші bidea? Кȣm аȣ пȣtȣtȣ mъna sa sъ ꙟmфінгъ фepȣл ꙟn inima ȣneї фiinцї simцitoape? Кȣm аȣ пȣtȣtȣ okii seї а пpiві о ȣчidepe? Кȣm аȣ пȣtȣtȣ bidea ел въpѫндȣ sѫnціле, жȣпindȣ ші sфъшѫindȣ пе ȣнȣ animaлȣ фъpъ de пȣtepe? Кȣm аȣ пȣtȣtȣ ел sȣфepi пpiвipea къpнȣpiлор atѫpnъtoape? Кȣm de нȣ 'іаȣ tълбȣpatȣ inima пȣtoapea лор? Кȣm de нȣ s'аȣ desгȣstatȣ ші ꙟmфiopatȣ,

www.dacoromanica.ro

кънdȣ аȣ пȣsȣ тжнеле пе ранеле лор челе тъпжіte, ші аȣ щерsȣ sънџеле чел негрȣ ші ꙟнкегаtȣ че ле акопереа? — Пеіле, se tжръсаȣ пе пътжнtȣ desпоеte, кърнȣріле sфържеаȣ фрігжнdȣse ла фокȣ, омȣл нȣ ле-аȣ пȣtȣtȣ тжнка фъръ de а нȣ se ꙟтфіора ші а нȣ ле simџі џемжнdȣ ꙟн sінȣл seȣ.—

Еаtъ ачеса че аȣ tребȣitȣ а'шї ꙟнкіпȣі ші а simџі ꙟнtъеа datъ омȣл, кънdȣ пъшіndȣ песte натȣръ аȣ фъкȣtȣ ꙟнфрікошатȣл ачеstȣ оsпъцȣ, кънdȣ ꙟнtъеа datъ ꙟн віаџа лȣї аȣ simџіtȣ фоаме despre о вітъ, кънdȣ аȣ врȣtȣ а se нȣtрі de ȣнȣ анімалȣ че пъщеа ꙟнкъ, ші аȣ zisȣ, кȣм tребȣе de а sȣгрȣма, жȣпі, ші фріџе оаеа каре жї ліпџеа тъпеле. Ачеstіа sжнtȣ din ачеї че аȣ ꙟнчепȣtȣ ачеste крȣde оsпъцȣрї, еаръ нȣ din ачеї че ле пъръsъskȣ, къ аȣ tребȣitȣ sъ se ꙟнsпъїмжнteze: ачеї din tъіȣ ꙟнкъ арȣ пȣte а'шї ꙟнdрептъџі бърбъріа лор, прін deskȣлпърї каре поȣъ не ліпseskȣ, ші прін каре ноï не фачемȣ de о sȣtъ de орї маї барбарї de кътȣ dжншії.

О мȣрітоpілор їȣбіџї de Dȣмнеzеȣ! не-арȣ zіче оамініі чеї din tъї, asемънаџї tімпȣріле; віdeџї кътȣ sжнteџї de феріčіџї, ші ноï кътȣ амȣ фоstȣ de нкълошї! Пътжнtȣл de абіе формаtȣ, ші аерȣл плінȣ de абȣрї, ера ꙟнкъ stръінȣ de регȣлареа анотімпȣрілор: кȣрsȣл чел неstаторнікȣ ал рїȣрілор, stріка џермȣріле лор din toate пърџіле, еаzȣрї, лакȣрї ші млащінї аdжнчї акопереаȣ tреї пърџї din sȣпрафаџа пътжнtȣлȣї, ші чеєалалtъ парte, ера акоперіtъ de коdрі ші de пъdȣрї dешерte. Пътжнtȣл нȣ da нічї ȣнȣ фелȣ de фрȣкtȣ бȣнȣ, ноï нȣ авеамȣ нічї ȣнȣ фелȣ de ȣнеалtъ пенtрȣ лȣкрȣ; ноï нȣ кȣноще амȣ нічї міжлокȣл кȣ каре не-амȣ фі пȣtȣtȣ серві; tімпȣл sечерішȣлȣї нічї оdаtъ нȣ вінеа, пенtрȣ ачеї че нȣ semънаserъ німікъ; ші фоамеа нȣ не пъръsе нічї de кȣм. Еарпа нȣмаї мȣшкїȣл ші sкоарџа арборілор не ера тжнкареа чеа обічнȣitъ. Оаре каре віџе de бȣрȣене, ераȣ пенtрȣ ноï ȣнȣ оsпъцȣ, ші, кънdȣ оамініі пȣteаȣ афла ніще фагȣрї, нȣчї ші гіndь, жȣкаȣ de бȣкȣріе ꙟмпреџȣрȣл stежарȣлȣї saȣ ал фагȣлȣї ла sȣнеtȣл ȣнор кжнtърї проаste, нȣміndȣ пътжнtȣл нȣtрітоареа ші мама лор. Ачеаsta ера sінгȣра лор sербъtоаре, ачеste ераȣ sінгȣріле лор жокȣрї;

www.dacoromanica.ro

toate рътъшiца вieцei omineщi нȣ ера de кътȣ dȣрере, тȣнкъ шi tiкълошie.

ꙟn Фine кънdȣ пъмѫntȣл ера голȣ шi нȣ пȣtea a не da nimiкъ, ерамȣ siлiцi de a зътъma natȣра mѫнкънdȣ mai вine пentrȣ вeцȣire пе soцii tiкълошiei noastре, de кътȣ sъ Фi перitȣ ꙟmпреȣнъ кȣ dѫншii. Dаръ пе воi о oaminiлор крȣzi, чine въ siлеще de a върsа sънџе? Прi-вiцi ꙟmпреџȣрȣл vostrȣ, шi vedeцi кътъ ꙟndestȣларе de бȣнътъцi въ ꙟmпресоаръ! кътe Фeлȣрi de Фрȣкtȣрi въ dъ пъmѫntȣл! кътe авȣцii въ продȣкȣ огоареле шi viiле! къ-te animале въ daȣ лаптеле spre mѫнкаре шi лѫна лор spre ꙟmбръкъminte! Oare че пȣteцi mai mȣлtȣ a ле чере? шi кare este tȣрбареа че въ ꙟndeamнъ de a sевърши a-tѫtea omорȣрi, ꙟndestȣлацi Фiinдȣ de бȣнътъцi шi ꙟmбȣi-вацi ꙟn чeле a ле вieцȣirei? Пentrȣ че minциiцi naintea maichei noastre, ꙟнкȣлпѫnd'o къ нȣ noate de a въ нȣtрi? Пentrȣ че пъкътȣiцi ꙟmпротiва Чересеi iнвentътoареа sФinteлор леџi, шi ꙟmпротiва desФътъторiȣлȣi Бакȣsȣ, mѫнгѫiторiȣл oaminiлор, ка шi кънdȣ dapȣрiле лор чеle богаte, нȣ арȣ аџȣнџе пentrȣ пъstrареа неamȣлȣi omineskȣ? Кȣm въ лаsъ inima de a amestека пе meseле voastre кȣ Фрȣкtȣрiле лор, oseminteле, шi de a mѫнка лаптеле че вi'л daȣ animалеле кȣ sънџеле лор? Пantереле шi Ле-ii, пе кare воi ле нȣmiцi Фiаре selбatiче, нȣmai siлite ȣрmeазъ instinкtȣлȣi лор шi ȣчidȣ animалеле, пentrȣ ка sъ поатъ вieцȣi. Dаръ воi de o sȣtъ de орi mai selбatiчi de кътȣ dѫnsеле, воi въ лȣптацi ꙟmпротiва instinкtȣлȣi Фъръ de a аве невое, че нȣmai пentrȣ de a ꙟndestȣла крȣdеле voastre desmерdърi. Animалеле пе кare ле mѫн-кацi воi, нȣ sѫntȣ de ачеле че тъпѫнкъ пе алteле; воi нȣ mѫнкацi пе ачеле animале карnivoare, dаръ нȣmai ле imitaцi. Воi нȣ Флъmѫnziцi de кътȣ нȣmai dȣпъ animале-ле чеle inoвente шi dȣлчi, шi кare нȣ Факȣ ръȣ nimъпȣi, че ꙟнкъ din ꙟmпротiвъ se лiпеskȣ пе лѫнгъ воi шi въ servеskȣ, пе кare spre respлъtire ле mѫнкацi.

O ȣчiгъторȣле ал natȣрei! dакъ tȣ кȣtezi de a te, апъра, къ еа te-аȣ Фъкȣtȣ пentrȣ de a sФъшia пе semenii tъi, Фiinцi de карne шi de oase simцitoаре шi вieцȣitoаре ка tine, апоi ꙟnъdȣше tepoареа че еа жцi ꙟnsȣФлъ пentrȣ ꙟnФрiкошателе ачеste osпеце, ȣчide animалеле ꙟnsȣшi

www.dacoromanica.ro

tѕ, eѕ zikѕ кѕ ꙟпѕѕшї тъпеле tале, фъръ de вр'ѕпѕ феpѕ, фъръ de кѕцitѕ, ѕфъшiiле кѕ ѕпгiiле tале, dѕпъ кѕт факѕ ѕршiї шi леiї; тѕшкъ воѕл, ръmпе'л ꙟп вѕкъцї, шi ꙟтфiпцецї геареле ꙟп пїелеа ѕа; тъпжпкъ тїелѕл de вiѕ, ꙟпгite кърпѕpiле ѕале ꙟпкъ калde фiindѕ, шi веї ѕѕфлеtѕл кѕ ѕъпцеле ѕеѕ: O! tѕ te ꙟmфiopezї, tѕ пѕ кѕtezї de a ѕimцi тiшкжпdѕѕе ꙟпtpe dinцiї tъї o карпе вiе! отѕле ꙟпdѕpъtopiѕ! tѕ ꙟпчепї a ѕчide апiтаlѕл, шi апоï жл тъпжпчї; ка шi къпdѕ л'аї фаче a тѕрi de doѕе орї·

Ꙟпѕе пѕ este пѕтаї ачеаѕtа, карпеа чеа тоартъ o аѕвжрлї dinaintea ta; тъpѕпtаеле tале пѕ o poiѕ ѕѕфері, tребѕе ка ѕъ o treчї ппріп фокѕ, a o ферве, a o фріце a o прегъti кѕ apomate, пепtpѕ ка ѕъ o ѕкiтве; жцї tребѕеѕкѕ oamini каре ѕъ'цї ꙟпdепъptezе tepoapea omopжреї шi ѕъ te dепрindъ кѕ tpѕпѕpiле moapte, аша ка ѕimцimжпtѕл гѕѕtѕлѕi, атъцitѕ ппріп ачеѕte кiпѕрi, ѕъ пѕ алѕпце пimiкѕ din ачееа че жї este ѕtpъiпѕ, шi ѕъ гѕѕte кѕ плъчере каdавpѕpiле, пе каре окïѕл de авïа ле-аѕ пѕtѕtѕ прiвi. "

Ж. Ж. Рѕѕо.

Цestiкѕлацiѕпеа. Фiе каре кѕвжпtаре фрѕmoаѕъ este însoцitъ de oape каре miшкърï a ле tpѕпѕлѕï ѕаѕ цеѕtѕpi, че пъѕtpeazъ întpe ѕiпe o deплiпъ apmonie. Прiп цеѕtiкѕлацiѕпе ѕе înцълеце цiпереа шi тiшкареа tpѕпѕлѕї, жокѕл фiѕiопoтieї, еѕпреѕiѕпеа прiвiреї, тiшкареа капѕлѕї, a враделор, a тжпелор шi a întpeгѕлѕї tpѕпѕ. Цеѕtiкѕлацiѕпеа este o лiмбъ тѕtъ, dаръ фоаpte пѕtepпiкъ, în кжtѕ еа фаче таï totѕ аче лѕкpаре aѕѕпра окiлор, че шi воачеа аѕѕпра ѕрекiлор, къчї пѕ este de ацѕпѕѕ a плъче ѕрекiлор, че tребѕе a плъче шi окiлор. Органѕл чел прiпчiпалѕ în каре tребѕе ѕъ ѕе zѕгpъвеаѕкъ toate ѕimцiminteле шi паѕiѕпiле, este фiгѕра феџеї; аша фiѕiопотia експрiтъ: воïошia ѕаѕ întpiѕtаpeа; тжпdpia;

www.dacoromanica.ro

saȣ ȣmiлinца; ameninцapea; saȣ pȣгъmintea en-tȣsiasmȣл saȣ apatiea. Ꙟn aчestȣ kipȣ espre-siȣnea фeцeĭ лȣкpжndȣ, adese opĭ zіче maĭ mȣлtȣ de кжtȣ diskȣpsȣл чeл maĭ eлoкbentъ. Кȣ toate a-чeste Чічеро рекomendeazъ opatopȣлȣĭ de a nȣ'шi npe siлi фisionomia sa. Eл zіче: „Nȣ tpebȣe a o пȣne mȣлtȣ ꙟn mішкаpe, a o skimbъ nekontenitȣ, къчĭ ȣ-шopȣ poцĭ de a піка ꙟn skimonosipe шi a фi pidiкȣлosȣ."

Пȣtepea че maĭ mape a фisionomieĭ stъ maĭ кȣ samъ în okĭ. Eĭ dapъ tpebȣe sъ фie potpiвiцĭ кȣ simцimъntȣл че se esnpimъ. Аша okii sжntȣ ikoanele aчeле în кape se zъгpъbeskȣ simцimin-teлe sȣфлetȣлȣĭ шi pasiȣniле inimiĭ omineшцĭ. Eĭ în бȣкȣpie sжntȣ bioĭ, în întpistape întȣnекaцĭ шi лъкpъmaцĭ, în mжnie înфoкaцĭ, în фpікъ pъtъчiцĭ, în mipape deskiшĭ шi pъdiкaцĭ, în pȣшine плекaцĭ къtpъ пъmжntъ. Чeл maĭ mape deфektȣ de кape tpebȣe a se фipi opatopȣл saȣ opĭ шi кape bop-bitopiȣ în npiвinцa okiлop, este de a nȣ'i цine în-kiшĭ bopbindȣ, dapъ sъ'ĭ лasъ лібepĭ a pъtъчi de ла ȣnȣ obцiektȣ ла aлtȣл, saȣ чeл пȣцinȣ de a'ĭ цine кжtva timnȣ nestpъmȣtaцĭ asȣnpa ȣnȣĭ пȣntȣ. Ла kazȣл aчestȣ din ȣpmъ se poate aплeкa zічepea лȣĭ Teoфpastȣ „Къ adiкъ ȣnȣ aktopiȣ aкъpȣea npivipe este neskimbatъ шi ꙟnфintъ totȣ ꙟntp'ȣnȣ лoкȣ, npodȣче totȣ aчeл eфektȣ, ka шi кжndȣ ш'apȣ цȣкa poлȣл, ꙟntopsȣ фiindȣ кȣ фaцa de къtpъ пȣбліkȣ.

Sapлeкȣ tpъtжndȣ despre okĭ zіче:

„ Кȣ tine sъ'mi ꙟmbinгъ шi okii tъĭ, гжndipea,
Bopbindȣ pe кжtȣ кȣ гȣpa pe-atжtȣ шi кȣ npiвipea;
Аша: фpіка, speранца, opĭ ȣpa, opĭ amopiȣ,
Ꙟn tpжпшii sъ'mĭ bopbeaskъ ka poл'ȣnȣĭ aktopiȣ."

Pегȣлeлe че se potȣ însemna pentpȣ цestiкȣ-

www.dacoromanica.ro

лаціуnea уnуі opatopу saу ші a уnуї ворбіtopiу партікулару, sжntу урmъtoapeле:

1 Трупул sъ se цinъ întp'o позіціуne кувiinчoasъ ші onestъ, adікъ dpentу, nелъsindул a se înковоea кжndу întp'o parte, кжndу întp'alta, ка ші кжndу 'iapу лinsi nуtepiле; nічї eapъшї a'л întinde аша фелу, ка ші кжndу apу врoi a шові куiва. Квintiлianу zіче: къ înфъцoшapea уnуї opatopу tpeбуe sъ фіe noбiлъ ші simплъ, капул sъ'л цinъ dpentу în nозіціуnea чea фipeaskъ, ші nумаї atуnче sъ'л pidiче ші плече, кжndу s'apу чepe de a esnpima niцe пasiуni. Pidiкapea капулуї npe sуsу apatъ aporanцъ, npe цosу ne'нгpiжipe saу лжnцеzime, sфiaлъ opї deвoціуne npeфъкуtъ. Modestia dъ adeвъpata nozitуpъ. Капул tpeбуe sъ фіe în apmonie ку mъna.

2 Mішкapea брацелор, a mъnilор ші a întpeгулуї tpуnу sъ фіe фipeaskъ, nentpу кape opatopул tpeбуe sъ уpmeze impesiуnei че'ї фаче asупpaї diskypsул seу, къчї atуnче nimiкъ nу ва фі în цestiкулаціуnea sa sуnъpъtopiу, dapъ ліберу ші îndemъnatiку. Ел tpeбуe a se фepi de a nу'шї лъsa mъniле sъ se batъ întp'o parte ші în alta, nічї eapъшї a se жуka ку eле, къчї npin aчeasta se фаче nenлъкуtу ші pidiкулosу. Цestул mъnilор servеazъ de a arъta numeрул персoanелор че aу фъкуtу вpe o фantъ, локул уnde s'aу уpmatу; asemene de a arъta nepsoaneле кълпаше че noate sжntу de фацъ; în фine, de a esnpima însуші simціmжntул opatopулуї de кape este куnpinsу.

3 Цestiкулаціуnea tpeбуe sъ se вapieзъ, къчї întpeбуinцindу ne înveтatу toтy aчeлe mішкъpї, aцуnцe ла disгуstу. Ea dapъ ape sъ se вapiezъ,

www.dacoromanica.ro

notpÿbitъ кв обџіектеле че se esпрімъ ші кіарǔ кжndǔ se penetéazъ totǔ ачеле лвкрврї, tpeбве але da впǔ tonǔ ші впǔ џestǔ deosebitъ.

4 Тоatъ џestiкблаціbnea întperbлвї tpвпǔ sъ фie adeвъpatъ ші dpeantъ, adiкъ sъ se notpiвeasкъ întoкmaї кв ачеа че se zічe, ші кв ачеа че se înфъцошazъ.

О џestiкблаціbne кbviiнчоasъ ші біne perвлatъ însoцindǔ вре внǔ disкврsǔ, жї dъ o пвtере neaseмъnatъ. Аша кжndǔ Каївsǔ Грахвsǔ stpira dвпъ moaptea лвї Тібіріе: „Nenopoчіцілор! впde voiǔ мерџе? впde voiǔ афла еǔ вре внǔ azілǔ? Жn Капітолǔ? ел este mжпжitǔ de sъпџеле фрателвї меǔ. Жn каsa noastpъ? аколо voiǔ вide пе nenopoчita mamъ жn nекatъ жn лакрimї ші мвpindǔ de dврере.“ Nв atъta npin елоквенца ші stiлвл seǔ чел îmпъtimitǔ, dapъ npin окії seї чеї stopшї de лакрimї, npin воачеа чеа întpeрвmпtъ de sвsnінврї ші npin toate espresівnіле внеї џestiкблаціbnї de desnepapе аǔ înd8ioшitǔ пе toцї, în кжtǔ însвшї neamічії seї zіче Чічеро, пв se пвtврь stъпжпі de а пв върsa лакрimї.

Џestiкблаціbnea de мвлte opї îndeплineщe елоквенца ші'ї mъpeщe лвкрареа. De кжte opї Мірабо mареле opatopвл ал tpeбвпеї францезъ аǔ sвпвsǔ шіе'шї Adвnapea Konstitвantъ, прекvm кв пвtepnічіа елоквенцеї, de aseminea ші кв џestвpiле ші пpівіpea sa. Жntp'o zi Adвnapea epa obositъ de o desбatepe îndeлвnгatъ ші конфвzъ, npin каре însъ nв isпръвisъ nimікъ. Opiniвnіле epaǔ deosebite, în minвtвл dapъ кжndǔ aveaǔ de a sъ împръщіе, Мірабо каре în zіоа ачееа tъкв sъ шъzindǔ пе sкаvnвл seǔ, de odatъ se ръdікъ ші чере de a ворбі. Atвпче toate npiвipiле se аціnteaze asвпраї, ші ел фолоsindвse de ащentapea

tɤtɤpopa пе карea o deщeпtase întpe ei, пaintеazъ пеtpeкжndǔ miжлокɤл saлei, кɤ пaшi miчi, кɤ окii înфiпцi în пъmжntǔ, шi кɤ totɤл акɤфɤndatǔ în aджnчi гжndipi, încжtǔ în o asemene поziцiɤne întpeбɤinцъ mai mɤлtǔ timпǔ ɤпpe a aцɤnце ла tpiбɤnъ; аколе sosindǔ toatъ Adɤnapea zъчеa întp'o tъчеpe mɤлкоmъ, кɤ окii болdiцi ла бɤzeле opatopɤлɤi шi îmвinшi кɤ desъвжpшipe despe aчееa че аве sъ zікъ, mai nainte кiapǔ de че apǔ фi postitǔ вp'ɤnǔ кɤвжntǔ.

Фолоsɤл цestiкɤлaцiɤnei este mape, къчi ea se întinde nɤ nɤmai asɤпpa tinepiлop че sжntǔ meniцi de a împлini isпpъвiле opatopiче, афлъndɤse пе amвonъ, пе tpiбɤnъ, saǔ шi пе sчenъ, dapъ asɤпpa tɤtɤpop tinepiлop шi nepsoaneлop кape întp'o zi se вopǔ афлa în miжлокɤл лɤmii. Пentpɤ чеi din tжi акцiɤnea este o кondiцiɤne neaпъpatъ, eapъ пentpɤ ачещi din ɤpmъ tpeбɤitoape, къчi кɤnosкжndɤi pегɤлеле, пɤtepea шi isпpaвa, sъ noatъ mai біne жɤdeкa пе opatopii че жi вopǔ asкɤлta, шi пе лжнгъ ачeasta ачееa че este mai de фолоsǔ, sъ щie, кɤm tpeбɤe sъ se пoapte în împpeцɤpъpi кжndǔ вopǔ вopвi, saǔ naintea жɤdeкъtopiлop aпъpжndɤшi dpentɤpiле, saǔ naintea ɤnɤi пɤбліcǔ, saǔ кiapǔ шi întp'ɤnǔ чеpкǔ фamiлiapǔ: aшa кa nічi în шidepea лop, nічi în вoaче, nічi în фisionomie sъ nɤ фie чева, npin кape s'apǔ вътъma saǔ гɤstɤл saǔ бɤnaкɤвiinцъ, dapъ sъ щie кɤmǔ sъ'шi pегɤлeze вoaчеa шi цestiкɤлaцiɤnea. Maksima кape tpeбɤe sъ se ɤpmeze în asemine каzɤpi, este: de a nɤ вopбi кɤ înгжnфape, de a sпɤne adeвъpǔ шi de a'шi modiфiка вoaчеa потpiвitǔ кɤ ачееa че zічe.

www.dacoromanica.ro

ПАРТЕА АДОУА.

ПРАКТІКА РІТОРІЧІЙ.

КАПѢЛ І.

Тоате пречепте.ле саѣ регѣлеле трѣтате în партеа întъіе а Ріторічіі, пѫ цінтескѣ де кѣтѣ де а форма о кѣвънтаре саѣ скріере елоквентъ, къчі с'аѣ зісѣ къ: Ріторіка есте арта де а зіче саѣ а кѣвънта біне, în орі че сѫцетѣ, în орі че кazѣ ші în орі че локѣ.

Дп ачестѣ кінѣ процедѫндѣ, Елоквепца есте фа-кѣлтатеа *де а лѣкра пріп пѣтереа кѣвънтѣлуі аѣѣпра спіріте.лор, а інітіілор ці а вроіпціілор.* Аѣѣпра спіріте.лор, есте талентѣл де а întвъца; аѣѣпра іпі-міі.лор, есте талентѣл де а тішка; аѣѣпра вроіп-ціілор, есте талентѣл де а атраце, ші din ачесте треі талепте în пѣптѣл лор чел таі палтѣ, се паще талентѣл де а îпдѣплека. Елоквепца се аФлъ претѣтіп-депеа ѣпде лаѣе ѣрте пѣтерпіче саѣ аѣѣпра ѣѣ-Флетѣлуі поѣтрѣ, саѣ а рezопѣлуі, саѣ а ѣітцітіп-телор, ътплѫпдѣпе де адтіраре, ші ѣѣбцѣгѫпдѣпе вроіпца. АѣтФеліѣ еа се вede în Фѣрііле луі Ахілѣ, че цѣръ де а ѣтѣлце пе Іфіціпіа din тѫпіле ка-лъілор ѣеї (Pасіпѣ). АѣтФеліѣ în аплікъріле челе

www.dacoromanica.ro

плîne de фръцezime a лъї Фенелонъ. Елоквенца нъ se цine нъmaї de ворвъ, ne ea o aфлътъ орї вnde dъmъ neste sъблimitate aша întр'o tъчepe, întр'вnъ цestъ, întр'o прівіре, întр'o nozitъpъ.

Елоквенца este de dove фелърї: *Елоквенца ворбіtъ шi Елоквенца вкрisъ.*

Елоквенца ворвіtъ кънpinde чînчї пърцї: *1. Елоквенца де Трібънъ* saŭ політікъ. *2. E. Мілітаръ. 3. E. Цвдеціаръ 4. E. Сакръ* saŭ de amвonъ 5. *Елок. Академікъ.*

Елоквенца вкрisъ кънpinde патрв пърцї: *1. Елок. Філософікъ saŭ торалъ 2. E. Istopікъ 3. E. Поетікъ 4. E. Enistoларъ.*

www.dacoromanica.ro

КАПУЛ II.

ЕЛОКВЕНЦА ВОРБІТЪ.

SEКЦІУNЕА I.

Елоквенца de Трібунъ сау політікъ.

D. Берiе оратoрул чел маре ал Францеї аў фостў zisў къ „ Трібуна este кжмпул de бътълie ал інтелiџенцілор. “ Елок. політікъ sau парламентаръ купрінde тоате фелюріле de diskурsурї, postite de кътръ оамінii че'sу кіемацї de a гуверна унў stattў. Прін еа se регулеазъ фінанціле, пачеа шi ресбелул; еа deчideазъ soарта нацiунілор: еа прокламa doктрініле прін каре se întъреsкў sоціетъціле: еа tунъ în контра ачелора че варsъ sънџіле оміnesкў, шi респлътеsкў mizepia; еа апъръ natpia; еа ресбунъ омініреа; еа луміnеазъ попоареле шi корумпе soціетъціле; еа este унў dарў віне-фъкъторіў, шi віцiў tерібілў ал Divinітъцеї; еа ржde de adeвърў шi de мінчунъ; еа tунъ асупра непіошілор. А фаче віне este обцієктул сеў, рълул însъ, adese este iсправа sa.

Diskурsуріле че se факў пентру adунъріле onорале, îнгъдуе унў stілў вехементў шi dекламаторіў, însъ аръ фі о amъџіре de a креde. къ n'аў повое ші de o резонаре solidъ. Natура disбатерілор політiче раре орї îнгъдуе пе oраторў, de a se прегъti маі nainte ку amъnунціміле diskурsулуї, dупъ кум îнгъдуе амвона шi sкаунул цudeкъто-

www.dacoromanica.ro

pesкŏ. Imпровizapea este dapъ neanъpatъ пentpŏ tpiбŏпъ. Кълdŏpa diskŏpsŏлŏĭ, вехеmenца шi фoкŏл ideiлop шi a simцiminteлop; aчeste tpansпopтŏpĭ a ле ŏnŏĭ sŏфлetŏ пŏtepпiкŏ, aпpinsŏ че insпipъ amopĭŏл пentpŏ бinеле пŏблiкŏ, aчeste'sŏ tpъsъtŏpiле кapaкtepistiче a ле Елoквенцеĭ пapлamentape, pidiкatъ ла чел maĭ naлtŏ гpadŏ aл seŏ.

Ѫn пpiвinца елoквŏцiŏneĭ însъ, ea tpeбŏe sъ фie плinъ, лiбepъ шi natŏpaлъ; stiлŏл енepцiкŏ, кonчisŏ, tape în ideĭ, бpiлantŏ, nŏ de stpълŏчipea фiгŏpiлop saŏ a кŏвinteлop пomпoase, dapъ de aчеле iкoane sŏmeце пe кape пasiŏnea, щie atъtŏ de бine de a ле aфла. Пentpŏ de a isбŏti în aчestŏ фeлŏ de Елoквенцъ, пe лжнгъ taлentŏл чел mape, tpeбŏie a adъoцi шi o кънoщinцъ пpoфŏndъ de лimбa sa, шi a nŏ piska niчĭ odatъ вp'ŏnŏ tepminŏ пeпpoпpiŏ, saŏ фpase neкopeкte, къчĭ че maĭ miкъ гpeшaлъ a лimбeĭ, poate пpoвoкa în adŏnape ŏnŏ pжsŏ insŏлtъtopiŏ, шi a anina opatopŏлŏĭ o patъ neщeapse.

SEКЦIŎNEA II.

Елoквенца Miлitapъ.

Хapanгa miлitapъ, este ŏnŏ diskŏpsŏ postitŏ de Ценepaлŏл saŏ Шeфŏл ŏneĭ apmate, пentpŏ кa sъ deщeпte saŏ se sŏsцinъ вaлoapea tpŏпeлop. Чеĭ вeкĭ o întpeбŏinцa фoapte mŏлtŏ.

Хapanциле se пotŏ împъpцi în tpeĭ кlase: 1. aчеле че s'aŏ postitŏ шi пъstpatŏ, 2. aчеле че'sŏ adeвъpŏ-asemine шi 3. aчеле înкinŏite.

www.dacoromanica.ro

Ла чеці moderni, пуціne disкурсурі militape se афлъ, але кърора аутенчітате съ фіе рекуноскутъ. Хапрі ал IV каре ворбіа ку ушуръtate ші ку фокў, пу пегріжіа talentул ачеsta în імпреџурърі importente. Хапрі ал IV нефіінdў înкъ de кътў реџе de Навара ші комбътъndусе пentру протестанці în контра луі Хапрі ал III. аў аsediatў поліtіа Кахорў капіtала Керsісі, кънdў se ші реsпъndi вуetул în армата sa, къ упў ауіуторіў ащеntatў de четъцені, каре se лупtaў ку пъtъnціе, ера гата съ sosіaskъ. Ла ачеastъ noутate офіцерii чеі маі de фрунте, обосіці de оsтенеалъ ші коперіці de ръні, къпъtate în курsул а чінчі зіле de луптъ зі ші поante, sфътуеаў пе прінчепе съ se ретрагъ. Ачеsta însъ к'упў аерў плінў de інкредере реsпунsе:

„ Ân ачеаstъ окаziune, коло sусў, este sкрisъ soарtа меа. Адучеці-въ аміnte къ ретраџерея меа din поліtia ачеаsta, фъръ ка s'о фі asігурatў партizii, ва фі ретраџереа віеції меле din трупул ачеsta. Онoapea пу поаte лукра алтміntреле, de кътў: а тъ комбate, а ънвінџе sаў а мурі. "

Kondé în мinутул кънdў авеа а deskide лупта de лънгъ Ланў, пу zise de кътў кувінтеле ачесте sолдаціlор sеі, каре totў deauna înвінseръ субў dънsул:

„ Amічілор! aduчеці-въ аміnte de Рокроа, de Фрібург ші de Нордлінгў. "

Ларошеакелінў zіче царанілор din Вокажў, че se редікасеръ асупра тіраніеі револуціонаре:

„ De воіў наinti, урмаціmъ; de тъ воіў ретраџе, учідеціmъ; de воіў мурі, ресбунаціmъ. "

Ачеастъ кувънтаре каре ку немікў пу se поа-

www.dacoromanica.ro

te asemъна din timпъріле векі ші ноѹе фъкѹ din ніще simплі царанї атъца єроï.

Astъzї în лѹкѹл харанцілор мілітаре, s'аѹ sѹбstitѹatѹ disкѹрsѹріле skpise, че se нѹmeskѹ *Прокламаціѹні* ші каре se îmпарtѹ întpe армate.

Ачеste disкѹрsѹрї орї кѹm арѹ фі еле, прінчіпалѹл лор меритѹ stъ în пѹtepea ші sкѹрtapea кѹ каре se еsпримъ.

Eatъ кѹmѹ înкeie Nапо.леонѹ прокламаціѹnea sa дѹпъ бъtъліa de ла Аѹstерліцѹ:

„*Sолдацілор* въ воіѹ ре'ntѹрна în Франца. Аколо вецї фі обієктѹл îngріжірілор меле челор mai дѹіоаse. Попорѹл въ ва revede кѹ бѹкѹріe, ші ва фі de аџѹnsѹ a zіче: *Eѹ amѹ фostѹ în бътъліa де ла Аѹstерліцѹ*, пentpѹ ка sъ въ respѹndъ: *Eatъ ѹнѹ бравѹ!*"

Харанціле адевърѹ asemene sѫntѹ ачеле пе каре istopічії ле însѹшеskѹ шефілор ші кѹчерітopілор, а ле кърора фапtе ле istopiseskѹ. Аша aфлътѹ ѹнѹ esemплѹ de фелѹл ачеsta în гѹра лѹї Stефанѹ чел Мape, каре esoptѫndѹ пе sолдаціі sеї în лѹпta de ла Баia, ѹрmатъ în аџѹнѹл Кръчіѹнѹлѹї ла 1467, ле zise:

„Мъine аветѹ о sербътоаре mape, se ѹръmѹ deчі din тоатъ inima пе оаsпеції nostpi."

(Sѹп. Газ. Молдова No. 49. а. 1851.)

Харанціле înкінѹite sѫntѹ ачеле че se гъseskѹ în поеці ші mai кѹ samъ în Омірѹ, аї кърѹia еpoї sъntѹ ворбіtopї mapї.

—— —

SEKЦIЅNEA III.

Елоквенца Цѫdeцiaрѣ.

Трiбѫналѫл este локалѫл ѫnde naintea цiѫdeкъtopiѫлѫi, npin talentѫл кѫвѫнtѫлѫi se апъръ аверea, оноареа шi însѫшi вiaцa кончетъценiлор în контра înкълкъторiлор шi а апъсъторiлор, ачестор drептѫрi indiвidѫале. Елок. цѫdeцiаръ пе лѫнгъ însѫшiрiле оратoрiче че требѫе se ѫnеаскъ se чере съ аiбъ о deплiнъ кѫноштiнцъ desnpe леџi, datine, iѫрisпрѫdенца веке шi нове, dекрете шi opdine ешite din timпѫ în timпѫ. Ачеаsta este maĭ кѫ samъ штiinца чеа maĭ неапъратъ пентрѫ еа, шi каре требѫе съ'ĭ фie ка фѫndamentѫл чел maĭ пѫтерnікѫ.

Прочеdѫра saѫ бароѫл dѫпъ Француѕiĭ кѫпрinde ѫрmътoареле пърцiĭ:

1. *Реквisitoарiле* adiкъ diskѫpsѫрiле пе *каре ѫнѫ* maцistpatѫ пѫблiкѫ ле posteшe *пentpѫ а къnъta* în нѫmеле soцietъцiĭ osѫndъ asѫпра кpimenѫлѫĭ.

2. *Пледоарiеле* adiкъ diskѫpsѫрiле postite de adвокатѫ, че se înseрчineазъ de а апъра dpentѫрiле клiентѫлѫĭ seѫ.

3. *Метоареле* adiкъ diskѫpsѫрiле пе каре adвокацiĭ ле împartѫ ла цѫdeкъторiĭ în прiчiniĭ imnoptente.

4. *Konsѫлtaцiѫniле* adiкъ ideea saѫ штiinца пе каре ѫнѫ adвокatѫ о dъ înskpisѫ desnpe ачееа че se konsѫлteазъ saѫ se întpeабъ.

5. *Рапортѫрiле de прочеsѫ* saѫ diskѫpsѫрiле фъкѫте de ѫнѫ цiѫdeкъторiѫ пentpѫ а peзѫma disбaтeрiле, а бaлanцa dовeзiле амѫnдѫрор пърцi-

www.dacoromanica.ro

лор контрарie, шi în кinтвл ачеsta a лвmina пе цiвdекъtорi sпре a posti фъръ de пърtinipe sen-tenца лор.

Морала îndatореще пе оратоrii елоквенцеi цiв-deцiаре (adвокацi) de a нв se înserчiна de кътв кв кавze dpente, saв чел пвцinв пе каре еi ле sокоtв astфелв. Ачеаstъ конвiнцере нвmаi, поаte sъ фа-къ пе оратоpв de a продвче miшкъpiле челе mapi a ле елоквенцеi.

Dimostenв întp'о zi, фв рвгаtв de внвл ка sъ'л ацiвte кв пвtереа воачеi sале, sпре a къпъta dpen-tate de ла попорв; ел însъ нв вра sъ primeaskъ о asemene рвгъminte, îndoindвse de adевърв, din прiчiна tонвлвi челвi nesigвpв шi, mai, непъsъtоpiв кв каре'л рвга клiентвл; ачеsta възiндв'шi непрi-mipea, stpigъ, шi апрindереа sa dъndв рвгъminцii внв аерв de куръцеnie шi de adевърв, конвinse пе Dimostenв, каре se înserчinъ кв апърареа sa.

Гречiа продвse о mвлцime de бархацi елок-венцi че detвнеръ în Ареонагв, înse a ле къро-ра вврaжвpi s'aв перdвtв кв totвл. Перiклеsв, sвбв a кървеа domnie Atena, ацвнsъse аша de înфло-ritъ шi пвtерnикъ, se поаte прiвi къ фвndаtорвл елоквенцеi. Ел кwцеta пвtерnикв шi totв asфелв sъ шi еsпрimа. Dвпъ moаpteа лвi Перiклеsв, че вieцвi în ал чinчiле sеквл nainte de Xs. se ivi пе sчена цiвdeцiаръ, Лiziasв, dвпъ dънsвл Iso-кpatв, Dimostenв шi алцii.

SEKЦIЁNEA IV.

Елоквенца Sакръ.

Елоквенца sакръ saŭ de amвonъ este ачееа каре ворбеще oaminiлор пentpȣ de a ле îmвлъnzi шi'm-вȣnъtъцi nasiȣniле лор; еа este кȣ totȣл kontpapie елоквенцеї профane, акърia skonȣ npinчinaлȣ е de a mішка. De aiче віnе deosевіреа чеа mape каре se афлъ întpe ȣna шi алta.

Елок. профanъ kiapȣ шi în чеа maї kȣpatъ фор-mъ a sa, nȣ noate фi desбръкatъ de toatъ apta: еа чере întopsetȣpї inџenioase, npегъtipї аџере, кȣnȣ кȣвжntȣ totȣ ачееа че apatъ къ еа se îngpiжеще de nȣtopnічia sa, шi къ кȣвжntȣл omineskȣ nȣ a-pe în sine totȣ ачееа че tpевȣеще sпpe a sȣв-џiȣга nasiȣniле nonoapелор. Елоквенца kpeшtinъ din kontpa, nȣ кȣnoаще ачеastъ îngpiжipe, ачеas-tъ temepe; nentpȣ къ nȣtepea sa o ape aїȣpea, eapъ nȣ în џeniȣл omineskȣ. Шi фiindȣ къ еа ворбе-ще în nȣmеле лȣї Dȣmnezeȣ, de ачееа komandъ кȣ aȣtopitate nasiȣnilор, шi saŭ къ аџȣnџе de a sȣвџiȣга saŭ nȣ, лimвaџiȣл seȣ, totȣ ape ачеашї тъpeцie шi sȣnepiopitate, че nȣ se афлъ în dis-кȣpsȣpiле insnipate din ideiле omineщї. Аiче dapъ se кȣвine, къ nȣmaї adевъpȣл кȣpatȣ sъ фie фȣndamentȣл елоквенцеї sакре.

Елок. Sакръ se împapte în doȣe: în diskȣpsȣpї Doгmatiче шi Еванџеліче.

Diskȣpsȣpiле *doгmatiче* saŭ mopaле sжntȣ аче-ле че tpъteazъ adевъpȣpiле doгmei saŭ a ле mo-paлȣлȣї peлiџiȣnei, кȣ skonȣ de a фаче пе oaminї maї вȣnї.

www.dacoromanica.ro

Disкȣpsȣpiле *Еванџеліче* sжntȣ ачеле npin кape se esплікъ enistoліiле (anostoліл ор), saȣ еванџеліiле zілiї. Ръndȣeала, simплічitatea ші клapitatea, tpeбȣe sъ фie каpaкtepȣл лop пpiнчiпaлȣ.

Toate пpeчeпtеле елоквенџеї de amвonъ, sъ кȣnpindȣ în ziseле лȣї Фpansoa de Saлȣ :

„ Пpediкaџiȣnea este пȣбліcapea ші деклapaџiȣnea воinџеї лȣї Dȣmnezeȣ фъкȣtъ oaminiлop, npin ачеле че аколе, e- ste леџȣitȣ tpimi-ȣ, пentpȣ ка sъ'ї лȣmineze ші sъ'ї miш- че, de a sepвi тъpipea Dȣmnezeeaskъ пe лȣmea ачеasta, пentpȣ ка sъ'ї mжntȣeaskъ ., н чееллалtъ. “

Ideaлȣл Елоквенџеї sакpe se афлъ în Пъpinџiї Біsepiчеї ші în npediкatopї. Eatъ че елоквенџъ гъsimȣ în гȣpa лȣї Бpidenȣ кжndȣ zіче:

„ Воï sъpimaniлop a лȣї Iisȣsȣ Xpistosȣ, eȣ sжntȣ sъ- pimanȣ ка воï, eȣ н'amȣ nemiкъ; Dȣmnezeȣ жnsъ me-aȣ datȣ o воаче пȣtepniкъ пentpȣ de a stpъвate пънъ жn sȣфletȣл челȣї вогatȣ, ъmплжndȣл de коmпъtimipe des- пpe лinseле воastpe. “

Eatъ кȣm se maї esnpimъ totȣ ел npediкжndȣ despe Пatimъ:

„ Eȣ amȣ чititȣ, фpaџiлop meї жn Sфintеле Къpџї, къ афлжndȣ пe dpȣmȣpї вpe ȣnȣ omȣ ȣчisȣ, se adȣnaȣ toџї локȣitopiї de npin вечinъtate, ші'ї фъчеа пe toџї ка sъ џȣpe ȣnȣл dȣnъ алtȣл, asȣnpa кadaвpȣлȣї, къ нȣ epa nічї фъптȣitopiȣл, нічї пaptaшȣл кpimenȣлȣї.

Фpaџiлop meї, eatъ omȣл че s'aȣ афлatȣ ȣчisȣ, apъ- tжndȣ пe Xpistosȣ pъstirnitȣ; anponiese фie кape din воï, ші џȣpe dакъ кȣteazъ, къ нȣ este пъptaшȣ mopџiї saле. “

Пe лжнгъ ачеste se notȣ алътȣpa ziseле npe- diкatopȣлȣї *Dȣnлesi* кape кiemжndȣ пe toџї oa- miniї ла пічopȣл tponȣлȣї de џȣdeкatъ a лȣї Dȣm- nezeȣ, жї întpeва, pesnȣndea пentpȣ eї, ші anoї ле postea sentenџa, *Чine sжnteџї воï?* Zічеа ел. *Eȣ sжntȣ ȣnȣ neгȣџitopiȣ . . . Dapȣ tȣ? Eȣ sжntȣ*

www.dacoromanica.ro

ѵнъ прокѵрорѣ . . . Даръ tѵ? Еѣ sѫntѣ ѵнѣ тещерѣ . . . ші de îndatъ пѫтера віціile ші кріminiле че se рапорta maĭ кѫ samъ ла фіе каре din еі. Пъ- нъ aiче sчеnа ачеаsta поаte sъ se паръ ridікѫлъ ѵнѵі аkademinѣ. Апse П. Dіѵплеsi, ѵрma maĭ denapte: *Даръ tѵ? даръ tѵ?* ші în фіne se ведеа плекжndѵші фрѵntea ші resпѵnzindѣ к'о воаче ѵmilitъ ші tремѵрътoаре: *Еѣ sѫntѣ misionapiѵл Dіѵплеsi.* Atѵnчĭ жші înкѵлпа sлъбъчѵnеа ші не- вредniчia sa, череа ертаре de ла Dѵmnezеѣ ші de ла оamini къ п'аѵ пѵtѵtѣ а'шĭ sфinці кіema- pea граіѵлѵĭ seѣ; în фіne піка în ценѵнкĭ ші рѵ- га пе askѵлtъtopiĭ seĭ de а'шĭ ѵni рѵгъчѵніле лор кѵ а ле sале, пеntpѵ ка sъ desapme тѫніеа Dѵm- nezeeaskъ, ші пеntpѵ ка sъ абаtъ фѵлцерѵл че ера гаtа de а'ĭ лові пе тоці. Оаре se афлъ în е- локвенца профанъ чева de asemene пеntpѵ о mішкаре аша de simплъ ші аша de dpamatikъ?

Панецірікѵл este ѵнѣ diskѵpsѣ în лаѵda ѵнеĭ персоане, а ле къріеа віртѫці ші фапtе se віntea- зъ ка ніще modeлѵрĭ че требѵе sъ se ѵрmeze. Dікціѵнеа ачеstеĭ елоквенцъ se чере а фі maĭ ка ші поеtікъ.

Панецірікѵл крещіnеskѣ este ѵнѣ diskъpsѣ кѫ- paтѣ în лаѵda sфinцілор. Skопѵл seѣ este îndoitѣ, adікъ de а ле лъѵda віртѵціле ші de а не фаче ка sъ ле ѵрmъmѣ. Din о норокоаse amestекаре а лаѵделор ші а moрaлеĭ, esъ desъвършіреа чеа adeвъpatъ а панецірічеĭ.

Панецірічіле sфinцілор требѵе ка sъ фіе ка ші віаца лор sepioase. Stiлѵл вехеmentѣ ші ачел de toтѵ фаміліарѣ, нѵ este нічі de кѵm потрівіtѵ în кѫвіntеле панецірiче.

www.dacoromanica.ro

Кȣвжntȣл де mортŭ este ȣnŭ фелŭ de паnіџірікŭ konsекратŭ ȣпре amintіреа репосаціілор. Ел dъteaзъ înкъ din timпȣріле челе maĭ stръвекĭ: în Eџіntŭ, Гречіа, Рома, Skandinaвіа шi însȣшĭ în Americа. Лаȣda фȣнебръ în Eџіntŭ, ера кȣратŭ indівіdȣалъ, прекȣmŭ фȣ шi ла Рома; în Гречіа ера konsекратъ глоріеĭ комȣне а четъцъnілор, че аȣ фostŭ перitŭ în лȣnte апържndŭ лівертатеа патріеĭ. Аша este фȣнералȣл rostitŭ de Періклесŭ în оноареа ресбелȣіторілор къзȣцĭ ла Samosŭ. Еатъ кȣпрinsȣл: ораторȣл înчепе а фаче лаȣde търеце Atenеĭ, жĭ вжnteaзъ лівертатеа de каре se бȣкȣръ, шi глоріеа неmȣрitoаре че ш'аȣ къштігат'о mжntȣindŭ de maĭ mȣлte орĭ Гречіеа.

„ Четъцъnілор, пеntрȣ ачеastъ патріе аȣ mȣрitŭ ресбелȣіторіĭ пе каре жĭ жnmормжntацĭ; пе кжndŭ воĭ kontемплацĭ търіреа sa, кȣцетацĭ къ sъnцелȣĭ лор, о sжnteцĭ datорĭ. Мȣрindŭ пеntрȣ цара лор, еĭ аȣ меритатŭ чеа maĭ stрълȣчітъ жnmормжntаре: еȣ nȣ ворбеskŭ nічĭ деkжmŭ desпре ачеа жn каре zакŭ oseminteле лор; глоріеа оаmenілор челор марĭ, nȣ este жnкisъ ȣбŭ мармора че'ĭ акопъре: пъmжntȣл жntregŭ este maȣsoлeȣл лор; nȣmеле лор вецȣеще жn toate sȣфлетеле: аколо dаръ adȣчереа лор aminte пеtрече жn вечĭ, пе кжndŭ морmintеле рidікате de mъnеле omineщĭ se sфармъ de timпŭ. Imitацĭ dаръ пе бравіĭ ачещĭ четъцъnĭ, кȣцетацĭ ла esemплȣл лор, кȣцетацĭ къ феріcіреа stъ жn лівертате, шi къ лівертатеа stъ жn търіmеа sȣфлетȣлȣĭ.“

Апоĭ adресindȣse кътръ пъріnцiĭ ресбелȣіторілор:

„ Еȣ nȣ каȣtŭ ка sъ въ mъnгжĭȣ; фііĭ воstрі n'аȣ mȣрitŭ плinĭ de кȣражŭ? Nȣ ведĭ префіра шi воĭ ка dжnшiĭ, о moарte плinъ de оnоаре, naintеа ȣnеĭ віецĭ жntȣнекатъ шi рȣшinoаsъ? Nȣ, каселе воаstре nȣ sжntŭ пȣstiĭ, фііĭ воstрі de шi nȣ'sŭ жn еле, жnsъ глоріеа лор пеtрече кȣ воĭ, еа ва респъndі stрълȣчіреа sа аsȣпра воаstръ.“

www.dacoromanica.ro

Кѹвѫntѹл ачеsta фѣкѹ atѫta întinпърire între пъринцї, mame шi фраці, înкъtѹ dѹпъ че se dъdѹ de пе tribѹnъ, фemeiле алергаръ ла сл sъртѫnдѹл, шi'л dѹсеръ în triѹmфѹ, гръmъdindѹ пе фрѹntei кѹnѹnї de флорї.

Sкопѹл кѹвintелор фѹnераде ка ѹнеле че astъzї пѹрчедѹ totѹ din џеniѹл креціnismѹлѹї, este, întъї de a аръta кѹ admirare, рекѹnоцiнцъ шi emѹлацiѹne virtѹціле шi talentеле че аѹ strелѹчitѹ în челе întъї рангѹрї але soцietъцiї; шi алdoiле de a фаче ка съ кѹnoaskъ орї че treantъ a soцietъцiї, nimічia пъріріlор лѹmiї ачеціа, în momentѹл кѫndѹ este de a trече în чеалалтъ.

SEKЦIѸNEA V.

Елоквенца Академікъ.

Елоквенца академікъ se пѹmeще astфелiѹ, pentrѹ къ вчепеле sale sѫntѹ: Академiiле шi soчietъціле învъцаte. Еа кѹпринde treї пърцї: *Diskѹrsѹriле де речепціѹне* adiкъ лаѹdеле învъцацiлор, бърбацiлор de litере; 2 *Лаѹделе istoriче* але барбацiлор челор marї; 3 *Харапціле* saѹ комплimentеле de полiтiкъ; 4 *Метоареле* asѹпра щiinцiлор, a артелор шi a tѹtѹрор фелiѹрiлор de ерѹdiцiѹне.

Sкопѹл елоквенцеї академiче este de a плъче spiritѹлѹї, окѹпѫndѹ'л кѹ лѹкрѹрї плъкѹte, pentrѹ ачеstѹ finitѹ даръ, se поate desвъли toatъ пѹterea artei în чеа maї mare splendoare a sa.

Diskѹrsѹл де речепціѹне (primire) e ачела че se rosteще de кътръ ѹнѹ mъdѹларiѹ поѹ алеsѹ, къndѹ

www.dacoromanica.ro

se primeщe în Akademie saŭ întpe o sočietate înвъцатъ. Патрŭ, алегъnduse mъdulapiŭ la Akademia фpanцezъ 1640, în zioa npimipii sале, posti unŭ diskupsŭ de mулцъmipe ačestei kompanii; diskupsul фu aшa de плъkutŭ, în kжtŭ se фъku de pегулъ, adъогъndusе la ačeasta îndatopipe de a se лъuda akademikul moptŭ de кътpъ pečiniendŭ. Datina maĭ anoĭ чepu ka шi npezidentul adunъpiĭ sъ pesпundъ pečiniendulu, amestekжnduĭ laudele sale ku ačele ale akademikuluĭ moptu.

Ân фie kape diskupsŭ akademikŭ sжntŭ doue лuкpъpi de zugpъвitŭ: nepsoana шi autopul. Diskupsul de npimipe maĭ mulтu timnŭ au фostu numai din laude asupa akademikuluĭ moptu, asupa luĭ Pišeлio фundatopul Akademiei, шi a peцeлuĭ domnitopiŭ. *Волтерŭ însъ фu чел întъiu kape aŭ skutupatŭ цiŭгul ačestei datine, шi în diskupsul seŭ tpъtъ unŭ puntŭ de лitepatupъ.*

Esemnлul seŭ фu upmatŭ шi de alцiĭ. Ân suta 18 Akademia фpanцezъ пpопusъ de npeцŭ eлоквенцеĭ *laudele istopiče* a le бapбaцiлop mapĭ фpanцezĭ. Ačeasta фu o idee nopokoasъ, пе kape s'aŭ гpъвitu de a o upma npetutindene, шi фie kape цapъ aŭ *плъtitŭ tpibutul* seu кътpъ ačeĭ че le stpълučisepъ; la *Лondpa* s'aŭ фostŭ фъkutŭ laude luĭ *Neфtonŭ*; la Беpлinŭ luĭ *Лaibniцŭ*: la Пapisŭ luĭ Dekaptŭ шi Пaskaлŭ. Ân kupжndŭ se anunцepъ laudele luĭ Kopneiлŭ, Pasinŭ, Босuetŭ, Фeneлonŭ, Moлiepŭ, Katina шi Dugai-Tpuenŭ: ба înkъ че maĭ mulтŭ, se къutъpъ suцiete шi în timnupiле vekĭ, пpekumŭ lauda luĭ Mapkusu Aupeлie, шi în ačestŭ kinŭ s'aŭ лъцitŭ sфepa eлокvenцeĭ akademiče.

Пe лжнгъ laudele istopiče, eлокvenцa akade-

www.dacoromanica.ro

тікъ adese орĭ îмбръцошазь о квеstіѕне філоsофікъ, літераль, ба кіарѣ ші політікъ: ìn ачеstѣ фелĭѣ s'аѣ пропѕѕѣ disкѕрѕѕрĭ *асѕпра spіріtѕлѕĭ Філоsофіеĭ*, асѕпра *артелор*, ші *літерілор*, асѕпра *Поезіеĭ*, асѕпра челеĭ маĭ бѕнĭ *Едѕкацiѕнĭ пѕбліче*.

Харанціле sѫntъ комплiменте de фелічіта-цiѕнĭ, de мѕлцемірĭ, de коndолеанцъ че se adресазъ прінчіпілор saѣ маџіstраціlор întр'о оказiѕне sолемпелъ. Еле требѕе sъ фіе sкѕрtе, елеганtе ші маĭ кѕ seaмъ deлікаtе, пентрѕ къ лаѕdа este фѕndаментѕл лор. Аша este комплiментѕл фъкѕtѣ лѕĭ *Лѕdвікѣ* XV ла ѕпцерea sа, de кътръ Фонте-пелѣ în пѕмеле Академіеĭ франчезе.

„Ѫn міжлокѕл акламаціѕнілор Рецієĭ ѫntрецĭ, каре репеtеазъ кѕ аtъtа ѫnфокаре пе ачеле че Маеstаtеа воаstръ ле-аѣ аѕzіtѣ ла Реіmsѣ, Академіеа франчезъ este фоарtе порочіtъ ші преа оноратъ, пѕtѫndѣ фаче ка sъ se аѕdъ, ші воачеа sа ла пічіоарълѕ тронѕлѕĭ воstрѕ. Наџе-реа, sіре tе-аѣ dаtѕ Франціеĭ de реџе, ші релеціѕнеа, воеще ка sъ авемѣ din мъпеле sале о аша маре біпефачере. Чееа че ѕна аѣ statорnічіtѣ прін ѕпѣ dрептѣ певътъмабілѣ, чеалалtъ о ѫntъреще прін о аѕгѕsтъ церемоніе. Ноĭ ѫndръsнiмѣ кѕ тоаtе ачестеа de a zіче, къ маĭ нaіnte пе-амѣ бѕкѕраtѕ de ачеаstъ sербаре, къчĭ персоана воаstръ ера акѕм sфінціtъ de респектѕл ші аморѕл nostрѕ. Ѫn еа se реstрѫнгѣ тоаtе sперанціле поаstре, ші чееа че, des-коперімѣ din zі ѫn zі ѫn Маеstаtеа воаstръ, не фъгъdѕеще къ вомѕ віdе віецѕіndѣ tоtѣ ѫntр'ѕпѣ тімпѣ, пе чеĭ doĭ маĭ марĭ dintре монархіĭ nostрі; пе Лѕdовікѣ, кърѕіа'ĭ ѕрмеzі, ші пе Каролѣ чел Маре, каре цi-аѣ пѕsѕ корона пе капѣ."

Метоареле sѫntѣ: еѕпѕнерĭ de обсервацiѕнĭ, saѣ desкоперірĭ че s'аѣ фъкѕtѣ în вре о щіінцъ saѣ артъ: disерtаціѕнĭ асѕпра пѕнtѕрілор de іstоріе, de хронолоціе ші de кріtіче, каре лѕміnеазъ.

—— ⁂ ——

www.dacoromanica.ro

КАПѢЛ III.

ЕЛОКВЕНЦА SKPISЪ.

SEKЦІѢNEA I.

Елоквенца Моралъ.

Елоквенца моралъ требе къѣтатъ ін моралиціі крещінї, пентрѣ къ пѣтаї крещінісмѣл продѣче ачеастъ конвінцере де адевърѣ че інспіръ цепівл. Пе лънгъ ачеастъ інспіраціѣне че се реварѣ ін тотѣл вражелор, требе а таї адъоці внѣ фелів де кѣпощінцъ а містерѣрілор інімії ші а насіѣнілор че даѣ о абондендъ мінѣнатъ моралиціілор. Німікѣ însъ пѣ есте аша де'мпъѣтімітѣ саѣ вѣвлітѣ ка інспіраціѣніле авѣпра провідінціі, непорочірії, нетѣріторімії, ретѣвтърілор, іночендеї, етернітъціі, каре тоате ачесте пѣ се кѣпощеаѣ де літеріле антіче.

Ăn ачеастъ елоквендъ се кѣпінде ші *Апологіеа* întрѣ апърареа релігіѣнеї, (Тертѣліанѣ). Ачеаста есте внѣ фелів де елоквендъ че пѣ аре нічї внѣ моделѣ, нічї кіарѣ вр'внѣ обіектѣ де компараціѣне în антічітате; еа аре внѣ каракторѣ че о деосебеще де орї каре алта: еа есте персопалъ пентрѣ къ адевърѣріле крещінещї се ідентіфікъ кѣ фіінца поастръ; еа есте конвінцереї релігіоасъ есте де а съ întродѣче în інїма алтѣеа; еа тотѣ де одатъ есте ші попѣларъ ші întѣцатъ, пентрѣ къ еа съ

www.dacoromanica.ro

adpesazъ ла вnъ попоръ întregъ ші kombate ne filosofi.

Eatъ kъtева бъkъцї din *Апологіtикъл* лъї Tertъліанъ. Ел se adpesazъ kътръ întpilътopiї крещinilop.

„ Вnъ omъ stpigъ: Eъ sъntъ крещinъ. Ел snъne aчeca че este; вої aцї вpoi въ zikъ aчeca че nъ este. Вої kape sъnteцї pъndъiцї nentpъ de a вmъlце adевъръл, nъmaї de ла noї въ sipгъiцї ka въ вmълцецї minчnа. “

Aївpea eaръшї ziче:

„ Noї sъntemъ de epї, ші noї akтmъ amъ ътплътъ aчeca че este ал вostpъ, insълеле вoastpe, поліtііле вoastpe, четъціле вoastpe, mънічіпалітъціле вoastpe, kътпърiле вoastpe, tpiвърiле вoastpe, dekъpiile вoastpe, палатъл вostpъ, senatъл вostpъ, Форъл вostpъ; noї nъ въ лъsemъ de kътъ temплърiле вoastpe. Ла че Фелъ de pesвелъ n'amъ Fostъ noї гata, nentpъ че Фелъ de лънtъ n'amъ Fostъ disпъшї, кїаръ kъ вnъ nътеръ nedeonotpivъ, noї kape ne лъsътъ aша de вшоръ de a ni вakpiфika, dakъ kъ doktpina noastpъ ne-arъ Фi Fostъ ші noвъ лпгъdвitъ de a вчide, kът ne'i pъndвitъ de a тврі? . . . .

Ші dakъ, kъ aчeastъ тълціme de oamini, ne-amъ Фi disпърцitъ de вої, ka съ ne petpaцemъ лп вр'вnъ вnгерiъ askвnsъ ал пътънтълвї, de вънъ вatъ kъ вої в'ацї Фi kвnpinsъ de Фpікъ въzindъ sinгъpътatea вoastpъ, въzindъ тъчереа че в'аръ Фi лпkвnцърatъ ші stapea de лпkpetenipe че arъ Фi domnitъ лп вniversъ, ловitъ oape kът de moapte. “

Dialогъл opatopikъ saъ філософікъ nъmitъ astфеліъ supe a se deoseбi de dialогъл dpamatikъ, în цепереа este o konвopвipe de doвe saъ maї тълте nepsoane, în kape se esnъne kвestiвnea че вoeskъ a o disuвta, saъ вnъ adевъръ, че вoeskъ a'л фаче kвnoskвtъ ші a'л statopnічі kъ nътere.

www.dacoromanica.ro

SEKȚIUNEA II.

Елоквенца Istopikъ.

Istopia este suvenirea evenimentelor челор adevъrate, kъ skopъ de a întъrца ші a лъmina пе oamenї.

Istopikъл nu numaї kъ trebue sъ spunъ adevъrul, daръ trebue de a'л spune totъ, ші a alъnga de la dъnsul orї че пъrtiniре.

Ла înoръndъirea sъvїetъlъї istopikъ trebue sъ se пъstreze unitatea, adikъ istopia sъ nu fie alkъtuitъ din пъrцї diskusute ші nelegate între еле, daръ цesute ші unite prin tr'unъ prinчipiu komunъ, kare sъ ne 'nfъцoшezъ ideea unuї лъkrъ unikъ, întregъ ші deplinъ.

Pentru ka istopia sъ fie într'adevъrъ instruktivъ, sъntъ doue лъkrurї de neapъratъ: чel întъiu este o kunoщinцъ profundъ a natureї, pentru ka sъ espliче пъrtareа persoanelor, ші sъ dea o idee dreaptъ despre karakterul lor; чel al doile este ka sъ aibъ лъmine marї despre soчietъцile oamenilor, despre naturа guvernъmintelor, pentru ka sъ poatъ esplika revoluцiunile че suferъ statuрile, ші înriurireа kauzelor politiче asupra лъkrъrilor.

Fiindu kъ Istopia are sъ întveце pre oamenї, trebue nekontenitъ sъ înfъцoшezъ prinчipiile unei morale sъnъtoase, ші aceasta: sau deskriindu karakterele, sau supunndu fantele. Istopikul k'unu kuvъntъ trebue sъ aneре viitureа.

Stilul istopikuluї trebue sъ fie gravъ, însъ penede, sъ se pidiче sau deщindu, dupъ însemnъtatea obїektuluї, ші sъ îndeпъrteze toate nodoaiele челе struлъvitoare. Proprietatea espresiu-

www.dacoromanica.ro

пiлор, варietatea фраselор, кънdȣ̆ sкȣple, кънdȣ̆ периоdiче, шi totȣ̆ deaȣna sȣбȣ̆ форме deoseбite; ачеsta este прiнчiпалȣл meritȣ̆ ал istoрiкȣлȣĭ. Ел нȣ требȣе sъ алȣнџе орnamentele кънdȣ̆ se-'нфъцошазe de sine, însъ sъ se фереаsкъ кȣ to-tȣл de a ле кънta. Sкопȣл seȣ̆ нȣ este de a фаче ка sъ петреакъ чititoрiȣл прin фраse фрȣmoase, dapъ de a'л îмвъца прin лекцiȣнĭ фолоsitoape.

Елоквенца se поate афла în disкȣрsȣрiле пе каре istoрiчiĭ ле amestecъ în sпȣnepĭ; ea însъ se афлъ шi în simпла нарацiȣне a întъмплърiлор шi în кiпȣл кȣ каре se înфъцошазe таблоȣл. Чеа маĭ sȣблimъ шi totȣ̆ odatъ чеа маĭ пȣтерпiкъ елоквенцъ istoрiкъ, este ачееа че însȣфлъ о конвiнцере desевършitъ шi о кредiнцъ деплiнȣ̆ întiпъритъ în inimъ.

Eatъ кȣ че елоквенцъ istoрiкъ, Боsȣetȣ̆ пе sпȣне esпediцiȣniле чеle din ȣрmъ a ле лȣĭ Алеsandрȣ:

„Ачеstȣ̆ принчiпе intpъ ꙟn Бабiлона кȣ о stpълȣчiре, каре ꙟntpeчea пе totȣ̆ ачееа че арȣ̆ фi възȣt'o кънdва ȣнiверsал; шi, dȣпъ че pesбȣnase пе Гречia, dȣпъ че sȣбцiȣgasъ кȣ о грабъ некрезȣtъ toate пъмъntȣрiле de sȣбȣ̆ domnia персанъ, пentpȣ a'шĭ asigȣра din toate пърцiле пȣкл seȣ̆ imперiȣ̆, saȣ̆ маĭ бine пentpȣ de a'шĭ мълцеmi ambiцiȣnea sa, шi a'шĭ фаче нȣмеле маĭ фаmosȣ̆ de кътȣ̆ ачел a лȣĭ Бахȣsȣ̆, ел intpъ ꙟn Indiĭ, ȣnde na-inti кȣ кончiпъpiле saле, маĭ denapte de кътȣ̆ stpeлȣчiтȣл ачеstȣ̆ ꙟмвiнгътоpiȣ̆. Ачеlа ꙟnsъ пе каре deшеptȣрiле, флȣвiiле шi мȣнцiĭ нȣ ераȣ̆ ꙟn stape de a'л ꙟmпedeкa, фȣ neвoitȣ̆ de a se плека soлdaцiлор seĭ desгȣstaцi, каре жĭ черȣръ penaosȣ̆. Neвoitȣ̆ de a se мълцеmi de мъpeцеле monȣmente пе каре ле лъsъ пе цермȣрiле Apasпȣлȣĭ, жшi pe'ntȣрnъ армata пе о алtъ каle, шi sȣпȣse toale цepiле че афлъ ꙟn dрȣмȣл seȣ̆.

Ел вine anoĭ ꙟn Бабiлона, шi temȣtȣ̆ шi pesпeкtatȣ̆

www.dacoromanica.ro

нѕ ка ѕнѣ коnчinъtopiѣ, dapъ ка ѕнѣ zinѣ. Ачеstѣ im-періѣ ⱷnsъ пе каре'л къщigasъ, нѕ цinѕ mai мѕлtѣ de кътѣ ші віаца sa, че фѕ skѕptъ. ⱷn вжрstъ de tpei-zeчi ші tpei de ani, ⱷn mіжлокѕл челор mai ⱷntinse планѕрі пе каре вр'ѕнѣ omѣ кънdва ші ле-аѣ inкinѕitѣ, ші ⱷn челе mai sigѕpe sперанце despре ѕнѣ sѕкчesѣ норокоsѣ, мѕpi фъръ ка sъ фi авѕtѣ timпѣ de a'ші statopnічі кѕ soлiditate лѕкръріле sале, лъsжndѣ ѕнѣ фрате вечisniкѣ ші копii mічi, нenѕtinчоші de a цine o sарчinъ аша de mape. Ачееа ⱷnse че фѕ mai nenopoчitѣ пentpѕ кasa ші imпepiѕл seѣ, este къ аѣ лъsatѣ капitanі, пе каре'і denpinsъse a нѕ pesпіра de кътѣ amвiцiѕnea ші pesвeлѕл. Ел превъzѕ ла че esчesѣ ворѣ ацѕнце, кънdѣ нѕ ва mai фi ел пе лѕme пentpѕ de a'і peцine, ші, de фрікъ къ нѕ ва фi asкѕлtatѣ, нѕ кѕtezъ de a нѕmi нічi пе sѕкчesорѕл seѣ, нічi пе tѕtорѕл копiiлор sei. Ел prezise нѕmai къ a-mічiі sei, жі ворѣ serвъtopi фѕнepалеле кѕ вътълiі sънце-poase; ші astфелiѣ мѕpi ⱷn флоарea вжрstei sале, плinѣ de tpistele iкоane a конфѕziѕnii че авеа sъ ѕpmezъ dѕ-пъ moaptea sa."

Divisiѕnea istopiei. Istopia mai întъi se'mпарte în *Istopia Sфъntъ* ші în *Istopia Профанъ*: ѕna пpiвеще пе oamini în pапорtѕріле лор кѕ divinitъціле, че-еалалтъ în pапорtѕріле че аѣ ei întpe sine.

Istopia sфъntъ кѕпpinde toate фаптеле pелатiве кѕ peлiцiѕніле, de ла începѕtѕл лѕmii пънъ în zілеле noastpe. Ea se'mпарte în doѕe: în *Istopia sфъntъ* adікъ mai nainte de венipea Мънtѕitopiѕлѕі Xpistosѣ, ші în *Istopia екліsiastікъ* че вine пънъ în zілеле noastpe.

Istopia sфъntъ este skpisъ de oamini in-spipaці de Dzeѣ. Кърціле кѕпpinzъtoape de în-tжmплъріле ѕpmate mai naintea пѕвлікърii еван-целiei, se нѕmesкѣ: *Testamentѕл Векiѣ.* Napaціѕ-ніле ачелор пatpѕ Еванцелistі, актеле Апоstо-лiлор кѕпpinzetoape de віаца лѕі Isѕsѣ Xpistosѣ,

www.dacoromanica.ro

кв фантеле de dвпъ moaptea sa se nвmeskв: *Tes-tamentвл Noв*: Toate skpiepiле acheste ла впв ловв впite, алкътвeskв *Бiблia*, adiкъ кapte esчeлentъ.

Istopia екліsiastiкъ s'aв skpisв de oaminĭ кв џe-nie; ea кenpinde statopnічipea крещinismвлвĭ, пepseквцiвniле че aв свфepitв, лвnteле saле în kontpa epetiчiлop ш. a. л.

Istopia профанв se'mnapte în: *istopie чiвiлв*, *istopie літерарв*, *istopie natвpaлв*.

Istopia чiвiлв кenpinde toate întжmплъpiле че aв вpmatв în deoseвite imnepiĭ ші statвpĭ але пъ-mжntвлвĭ. Ea se sвбв îmnapte în: *istopia вniвep-saлв*, *istopia џenepaлв*, *ші istopia naptiквлapв*.

Istopia чiвiлъ e *вniвepsaлв*, кжndв îmвpъцo-шazъ anaлeлe tвtвpop попоapeлop, de ла înte-mieperea чeлop întъĭ monapxiĭ, saв чeл пвцinв a na-цiвniлop Eвponeĭ ші Asieĭ окчidentaле: Eџinteniĭ, Asipieniĭ, Пepsiĭ, Гpeчiĭ, Pomaniĭ ш. a. пънъ în zілeлe noastpe.

Acheastъ istopie este: *веке*, *де тiжлокв*, *новв* saв *kontimnвpanв*.

Istopia *веке* tpъteazъ despe попоapeлe ве-kimeĭ пънъ ла stpikapea imnepiвлвĭ Pomanв de Anвsв npin Бapвapĭ (476. d. Xp.). Istopica de *тiж-локв* tpъteazъ de istopia achestopв попоape, пънъ ла вфъpmapea imnepiвлвĭ Pomanв de Pesъpitв npin Tвpчĭ (1453 d. Xp.). Istopia *новв* se'ntinde de ла лвapea Konstantinoпoлeĭ, пънъ ла peвoлвцiвnea фpanчeзъ, 1789, ші istopia *kontimnвpanв* de ла 1789 пънъ în zілeлe noastpe.

Istopia чiвiлъ este *џenepaлв*, кънdв îmвpъ-цoшazъ фanteле вneĭ enoxe întpeџĭ, saв acheле але вnвĭ imnepiв пe кътв aв џinвtв eл. Aшa sжntв

www.dacoromanica.ro

Istopia веке, istopia Pomanъ, istopia Францеĭ, Енглiтереĭ. Челе maĭ бѕне istopiĭ ценерале sжntѕ̆ ла Гречĭ, ачеа ал лѕĭ Epodotѕ̆, ла Pomanĭ a лѕĭ Titѕsѕ̆ Лiвiѕsѕ̆ шi Тачitѕsѕ̆, ла Енглеzĭ алѕĭ Лiнгарѕ̆, ла Францеzĭ îнкъ se ащеantъ o istopie бѕnъ ценералъ.

Пentpѕ de a фаче biне istopia веке a ѕneĭ нацiѕniĭ, tребѕе a se pidiкa пънъ ла opiцenea sa, a'ĭ însemna прогресѕpiле шi крещереа, a'ĭ disцese toate intpiцiле nолitiчеĭ sале, a'ĭ da o idee dpeantъ despre каpактерѕл шi ценiѕл seѕ̆, de peлiцiѕnea sa, de авѕцia sa, de гѕвернътжntѕл seѕ̆; a esnѕne skimбъpiле челе mapĭ че aѕ̆ sѕфepitѕ̆, a desвълi adeвъpateле каѕzе але къdepiĭ saѕ̆ înнълцъpiĭ sале, шi asфелiѕ̆ a o ѕpmъpi din nasѕ̆ în nasѕ̆ пънъ ла къdepea saѕ̆ pidiкapea sa totалъ.

Istopia чiвiлъ este *naptiкѕлapъ* къndѕ̆ tpъteazъ oapeкape evenimente mapĭ, saѕ̆ niще nepioade, asфелiѕ̆ este pesбелѕл Пелопонisiaкѕ̆ de Tѕчididѕ̆, Чiponediea лѕĭ Ksenoфonѕ̆ шi Petpaцepea челор zече miĭ, totѕ̆ de ел: Pesбелѕpiле лѕĭ Iѕгѕpta шi Kateлina de Saлѕstiѕsѕ̆, istopia Кpѕчiateлор de Mimo; ачееа a Pesбелѕpiлор чiвiле din Франца de Dавiла шi a Енглiтереĭ de Клapandonѕ̆; ачееа a Peволѕцiѕneĭ францеze de Koni шi Tiepsѕ̆; кътpъ aчeste se maĭ notѕ̆ adъoцi: Istopia dѕчiлор de Бѕpгoniа de Бapantѕ̆; istopia Kamnaniei Pѕseщĭ de Serĭѕpѕ̆. Daкъ чineва воеще sъ skpie istopia *Peволѕцiѕniлор* ѕnѕĭ nopopѕ̆, tребѕе sъ tpeaкъ кѕ bidepea toate фantеле ачеле, че nѕ'sѕ̆ аша de intepesante шi se înшipe кѕ гѕstѕ̆ totѕ̆ ачееа че snѕne. Istopia peвoлѕцiѕniлор чере ѕnѕ̆ *stiлѕ̆ maĭ* eлeгantѕ̆, maĭ penede шi maĭ opnatѕ̆ de кътѕ̆ ал че-

www.dacoromanica.ro

лоралалте istoriĭ. *Ла* Францезĭ Верто este ȣнȣ̆ modелȣ̆ de Фелĭȣл ачеsta.

Біографіа este o istopie че кȣпрinde нȣмаĭ віаца ȣнȣĭ омȣ̆, istopiкȣл тpeбȣe sъ o paпoapte ла întъmплъpiле пȣблiче, în кape пepsoana аȣ̆ џiȣкатȣ̆ ȣнȣ̆ pолȣ̆ imпoptentȣ̆: asemene а'ĭ disвъли пȣptapea npiватъ аpъtъndȣ'ĭ віptȣџiле шi віџiiле, шi фъкъndȣ̆ asȣпpъ-лi pефлекџiȣнĭ непъptinitoape.

Прin *апале* în џeнepe se'нџeлeџe o колекџiȣне de фапте înopжndȣite dȣпъ шipȣл хpoпoлоџiкȣ̆; еле de sine, нiчĭ odatъ нȣ фopmeazъ o istopie, dapъ sepвeskȣ̆ de a da matepiaлȣ̆ пеntpȣ ea.

Istopia *літерapъ* кȣпpinde пaџepea, пpoгpesȣл, пepфекџiȣнea, декadenџa шi pe'noipea лiтepiлop, щiiнџiлop шi a apтeлop. Ea totdeaȣna тpeбȣe sъ înфъцoшeзъ ȣнȣ̆ таблoнȣ̆ desпpe ачеea че s'аȣ̆ пpodȣsȣ̆ în deoseбite sекȣле maĭ плъкȣtȣ̆, maĭ mape шi maĭ фoлоsitopiȣ̆. Чea întъie datopie a istopiкȣлȣĭ este de a deoseбi tonȣл, talentȣл шi џeniȣл пapтiкȣлаpȣ̆ ал фie къpȣia aȣtopȣ̆, de a'ĭ зȣгpъвi пе тoџĭ шi de a'ĭ кapaктеpiza dȣпъ ȣвpажiле лop, desпpe кape se dea ȣнȣ̆ aпалisȣ̆ езактȣ̆ кȣ o кpiтiкъ џiȣdeџioasъ шi непъptinitoape.

Istopia *natȣpaлъ*. Toate лȣкpȣpiле кpeaтopȣлȣĭ кape аȣ̆ înфpȣmȣseџatȣ̆ глобȣл локȣitȣ̆ de noĭ, лȣкpȣpĭ пе кape ле вidemȣ̆ saȣ̆ ле афлъmȣ̆ în sinȣл пъmжntȣлȣĭ, алкъtȣeskȣ̆ matepiaлȣл *istopieĭ natȣpaле*. Ea кȣпpinde *pегнȣл animaлȣ̆*, ad. mopaвȣpiле шi кapaкtepiле deoseбiteлop soiȣpĭ de animaле, фopmapea лop, stpȣкtȣpa лop, кiпȣл віeџȣipiĭ шi indȣstpia лop; *pегнȣл веџеtaлȣ̆*, ad. mȣлџimea плжnteлop че кpeskȣ̆ пе вжpвȣpiле mȣнџiлop, пе кжmпiĭ, în фȣndȣл вълop, ла ȣmбpa пъdȣpiлop, ш. л. t; *pег-*

www.dacoromanica.ro

пȣл mінералŭ. ad. феліȣрimea metалȣрілор, mine-
ралелор ші а тȣтȣрор sȣбstanцілор че se алкъ-
тȣеsкŭ din мъпȣntaеле пъмѫntȣлȣі. Istopiкȣл а-
іче tребȣе sъ фіе înцелеntŭ ші ostenitopiŭ об-
sерваторŭ: tребȣе sъ аібъ îndestȣлъ înцълеџере
пеntpȣ ка sъ вадъ біне, îndestȣлъ ръбdаре пеntpȣ
ка sъ обsерве́зе біне, îndestȣлъ пътрȣndере пеntpȣ
ка sъ апрофȣndeze totȣл, ші îndestȣлъ sагачitate
(аџеріme) пеntpȣ ка sъ нȣ amesteче nimiкъ.
Плініе natȣралistȣл ші Біȣфонŭ аŭ есекȣtatŭ în
парtе кȣ о магніфіченцъ маре, планȣл ȣнеі istopiї
natȣрале.

Романȣл нȣ este, dȣпъ кȣмŭ s'арŭ пȣте креde,
о sпȣнере de'nтъмплъpi îнкіnȣite нȣмаї пеntpȣ ка
sъ desфътеze. Пітречереа чititopȣлȣі, ziче Хіȣе,
înвъцatȣл episкопŭ (d'Аврапшŭ) каре романціерȣл
iskȣsitŭ se паре а ші-о фі пропȣsŭ de sкопŭ, нȣ
este de кѫтŭ ȣнŭ mizлокŭ џintitopiŭ ла îmвъцьтȣра
sпірітелор ші ла îndpentapea мopaвȣрілор. Аша
фелŭ чепzȣpжndŭ pidiкȣліле ші віціiле, аpътъndŭ
defeкtȣл чел tpistŭ ал пasiȣnілор ne'nфpъnate; sip-
гȣinцa de а însȣфла neкontenitŭ aмopŭ пеntpȣ
віptȣte ші а о фаче sъ se simцеаsкъ къ нȣмаї
еа sinгȣpъ е demnъ de iȣбіреа noastpъ, къ нȣмаї
еа е isворȣл ферічіpiї noastpe: ачеаsta este da-
topia романціерȣлȣі. Ѫn ачеstŭ кіпŭ романȣл
фаче глоріе аȣторȣлȣї ші îndȣлчеџе мopaвȣріле
sочіетъцiї.

Ѫntъmплъріле tребȣе inventate, însъ sъ фіе а-
deвърŭ-asemene, каре sъ intepeseze ші sъ леџе
de еле пе чititopї. Ѫn sпȣнереа лор нȣ tребȣе
nimiк sъ фіе лъмпеdŭ, лȣкрареа sъ меаргъ кȣ
репеціȣне, stiлȣл віŭ ші плінŭ de кълdȣpъ, înкътŭ

www.dacoromanica.ro

din че în че sъ anpindъ imaџinaџiȣnea шi ȣnipitȣл чititopiȣлȣї: карактеpiле пepsoaneлор sъ фie віne însemnate шi snpiжinite пъпъ ла фine; desnodъмжntȣл adȣsȣ̆ фipeщe шi кїарȣ̆ din mїezȣл întъmплъpiлор.

Pomanџiepїȣл este datopїȣ̆ de a penpesenta totdeaȣna віptȣtea npin колоареле челe maї stpълȣчite, sъ о факъ de pesuektatȣ̆ шi de їȣвitȣ̆ кїарȣ̆ шi în nenopoчipiле челe maї anъsъtoape; eapъ вiџiiле sъ ле zȣгpъвeaskъ npin totȣ̆ ачееа че'ї maї nosomopжtȣ̆ шi ȣpiчїosȣ̆, însȣфлжndȣ̆ npin еле disгȣstȣ̆, disnpeџȣ̆ шi tepoape. Totȣ̆ pomanџiepїȣл че se'ndenъpteazъ de ачеstȣ̆ npinчinȣ̆, nȣ e вpednikȣ̆ de a so nȣmi omȣ̆ onestȣ̆ saȣ̆ четъџanȣ̆ вȣnȣ̆.

Pomanȣл istopikȣ̆ este ачела, în каре фiкџiȣnea e amestекatъ кȣ istopia; ел este ȣnȣ̆ фелȣ̆ de diskpiepe вastapdъ, каре adeseopї saкpiфiкъ istopia nentpȣ фiкџiȣne. Ĵn pomanȣл istopikȣ̆ n'aȣ̆ eseлatȣ̆ de кътȣ̆ џeniї mapї, npeкȣmȣ̆ Baлtepȣ̆ Skotȣ̆.

SEKЏIȢNEA III.

Елоквенџа Поetiкъ.

Imaџinaџiȣnea шi isnipaџiȣnea sжntȣ̆ пъpџiле npinчinaле че алкътȣeskȣ̆ џeniȣл noetikȣ̆, шi еле формеazъ вaza елоквенџеї noetiче.

Пpin imaџinaџiȣne noetȣл noate ка sъ imiteze кȣ maї mȣлtъ saȣ̆ maї nȣџinъ nȣtepe nepsoaneле че ле фаче sъ лȣкpeze, шi sъ ле dea ȣnȣ̆ лimbaџiȣ̆ каре sъ apmonieze кȣ nasiȣnеле лор. Ачеastъ фaкȣлtate identifiкatъ кȣ simџiminteле лор,

www.dacoromanica.ro

продъче о елоквенцъ imitatiвъ, і маї мълтъ заў маї пъцинъ atръгътoape, ші маї пъцинъ adевъратъ de кътъ ачеea че izворъще dintr'o тішкаре реалъ, а inspiрацівнеї. Ăn adевъръ, entъsiasmъл, ачеea че'ї маї віў în noezie, пъ este алта, de кът о сълтаре маре a sъфletълуї.

Noezia чea маї богатъ este ачеea în каре se афлъ маї мълтъ елоквенцъ, ші пепорочіре пентръ noetъл че крede къ noezia пъ este de кътъ зпъ орпатентъ ал кълетъріі. Елоквепца пъ este реалъ de кътъ, зпde se афлъ зпъ fondъ de adевъръ.

Noezia se noate зіче къ este елоквепца în toatъ пътere ші фрътъсеца sa. Прin фрътъсецъ пе'пкъптъ, прin пътere пе зъбцъгъ; ea пе pidikъ пе аріпіле imaцinaцівнії сале: ea se прinde de noї, прекът insпiraцівnea se прinde de noetъ; noї пъ кълетът, noї пъ simцimъ de кътъ прin трънsa; într'зпъ къвънтъ ea пе identiфікъ къ dънsa, къ ideile сале. Ачesta'ї трівтфъл чел маї фрътosъ ал neotълуї.

Кътъ елоквенцъ ші че simцimънтъ, de zвірtste пъ se вede în кълинтеле Вірцінієї, къndъ пентръ de a'шї скъпа опоареа ші a пъ піка în тъніле тіранълуї Anie зіче:?

„ De ва фі прin пътinце пе Pom' a deщenta
Din летаргъл еї astъzї, sъпце кратъ въrsindъ,
Se кърг. Da, пърinte, soцъле, de! ловіц;
Eatъвъ, eatъ пїептъл— Че! еъ въ sънтъ пре скътпъ?
Aцї третъра вої оare a'тфінце'п mine ,фіеръл?
Eъ eatът, пъ третъръ, daцї! фіеръл mie'mї, daцї!
Кїаръ totъ попоръл фіе martъръ ла тоарtea mea;
Ші ла ъра чea веке съ'л trar' astъ вedepe.
Eъ вої фі stearъл astъzї ла dpeanta pesъънаре,
Ăn sънціле-тї вітежії de рънъ тоцї аріпші

www.dacoromanica.ro

Se'nlinrъ ал лор палошъ ші пъпъ ла тѫперъ,
Тоцї съ'л ѫмфінгъ 'n пїенткл tipanѫлкї ѫndatъ.“

tpa. **K. Apistia.**

(Вірцінia de Алфіері акт. III s. 3.)

Еатъ ші псалтѫл ал XIV; oda ачeastъ закръ, че таблонъ фрѫтошъ ші че поezie кѫпrinde.

„ Doamne'n кортѫл глореї тале.
Чine ва пѫte ѫntpa?
Чine-o Zeie ва ѣрка
Мънтеле Sinцenеї тале?
Ѳnde dpenцii ѫпцепѫпке кѫ ѫпъ окіъ pespektѫoshъ
Kontemnлeaz' a Фецеї paza пѫтепѫлкї Maiestoshъ?
Чел че-а віціеї каралe
Пѫpкpea аъ свitatъ
Ш'ал seъ nashъ аъ ѫndpentatъ
П'a цїѳstiцеї dpeantъ кале,
Воачеа Domnѫлкї askѫлтъ че ѫn inimъ'ї pesѫiъ
Ѫn пъzipea лецеї sале e seверъ п'a лкї трівиъ.
Чел че-adевърѫл posteщe
Ші sѫѣъ maskъ d'ominoshъ
Sѫфлетъ кpѫdъ ші фioposъ
Nѫ askѫnde n'amъцещe,
Прin diskѫpsѫрї minчinoase, фалze, калomniatoape
Nѫ фъкър пе вірtѫte провozitъ, плѫпгътoape.
Чела къpкia nainte
Ѳnъ sѫnepѣъ ѫntpѫ пъкатъ
Este mѫлтъ mai tъniлatъ
De кътъ вepшiле sepninte,
Каре калкъ пе тѫndpia челор ръї кіаръ коронаці
Adopeazъ пе вірtѫtstea челор цїѳstї inфoptѫпѫцї.
Чел акъpкia парола
'I ѫnъ temciъ nestpъmѫtatъ,
Nѫ stpcine-аъ adѫnatъ
Пръdѫndъ пѫ ш'аъ цївкатъ рола
Чела каре nentpѫ dapѫл ръѣїцitлкї notinte
Niчї odatъ пѫ кѫpтъръ soaptea челкї inочinte.
Чел че-apцintѫл seъ n'ѫzѫpъ
Niчї-odat' аъ прѫтѫtatъ,

www.dacoromanica.ro

Пре imnil n'aŭ imitatŭ,
Niче їар dвпъ че цвръ,
Пре вечінвл seŭ prodide, авкціа'ї врѫndŭ a'nrito
Пре чії віртошї stimeazъ, пре варватвл чел кѫminte.
Пъзъторівл пе-аша кале
Se ва 'mплеа de вѫпъцці
Кѫпѫnatŭ de-a лвї dreптъцї
Лп лѫmina Фецеї tале
Бѫкрасова o Doamne, ші a їadвлвї peotate
De пе mѫnteле sъnцenеї лп Eternŭ пв'л ва авate.

Г. Seвлeскŭ.

SEKЦIѲNEA IV.

Елоквенца Enistoларъ.

Лпсвшіреа чea маї de кънitenie a елоквенцеї enistoларе, este de a фі natвралъ ші de a pепrezenta кв вnŭ феліŭ de лібertate înшірareа ideілор noastpe.

Прin вртаре: фіі natвралŭ, adeвъratŭ, zi кв simплічitate ачeea че гѫndeцї, фъръ ка съ алерцї dвпъ desвълірї neфолositoape ші opnamente zъdapniче.

Елоквенца enistoларъ ціne вnŭ локŭ аша ziкѫndŭ міжлочіŭ întpe ввражіле sepioase ші ачеле пвтаї de netpечере. Ачeastъ елоквенцъ se пare a întвръцоша вnŭ кѫтпŭ фoapte întinsŭ; къчї пв este нічї вnŭ sвцїetŭ каре съ пв se noaтъ пвбліка sвбŭ фортъ de enistoлъ (skpisoape). Мълцї dintpe skpiitopї aŭ трътатŭ sвцїete реліціoase ші філософіче, sвбŭ фортъ de enistoле; în еле se noate aфла пъпъ ші елоквенца чea маї sвбліть. Doamna de Sebinїe adese opї se

www.dacoromanica.ro

рівалізазъ кѫ Бозвецѣ. Еатъ о скрізоаре де а ле еї ѣн каре сѫнне D. Келапжѣ моарtea D. de Лѫвва; с'арѣ крede къ бѫката ачеаста арѣ Фі кѫратѣ din трѫсетѫріле стрѫлучітѫлуї Бозвецѣ:

„ Еѣ astѣ Фелїѣ сѫнтѣ de перdѫъ, desпре моарtea чеа гравпікъ a D. de Лѫвва, лпкътѣ пѫ щіѣ кѫт se лпчепѣ, пентрѫ ка съ'цї ворбескѣ. Еатъ даръ мортѣ ачестѣ ministrѫ маре, ачестѣ отѣ atътѣ de лпsemnatѣ, каре окѫпа кпѣ postѣ аша de палѣ, лпкътѣ ачел еѣ dѫпъ кѫтѣ ziче D. Нікол, ацѫпъ аша da лпtinsѣ, къ ера чентрѫл атѫтор лѫкрѫрї! Че de трebї, че de скопѫрї, че de процїекте, че de секрете, че de interese de desкѫркатѣ! Къte resвеле лпчепѫte, къte intрігі, къte ловітѫрї Фрѫтоase de шахѣ a Фаче ші a kondѫче! *o! Dѫтпезеѫл теѣ, дѫтї пѫцінѣ timпѣ; еѣ ашѣ вроі бѫкроsѣ sѫ даѣ o ловітѫрѣ дѫчелуї де Savoїa ші o батае прінчіпелуї d'Орапжѣ.*— Nѫ; пѫ, тѣ пѫ вегї авеа нічї кпѫл, кпѣ minтѣ макар! Трebве а маї pezona аsкпра ачестеї лптѫмплърї пеащептатъ? Nѫ, лп adevърѣ, чінева трebве съ рефлектезе лп кабінетѫл сеѣ. Еатъ ал doile ministrѫ пе каре'л вегї mѫрindѣ, de кѫndѣ te афлі ла Roma. Nimікъ пѫ este маї neaseтпатѣ de кътѣ моарtea лор; лпsъ nimікъ пѫ este маї de onoґрівъ de кътѣ порокѫл лор, ші de кътѣ sѫte-ле de міліоане de лапцѫрї че'і Феріка de пѫтѫнтѣ. “

Enistолеле sѫнтѣ de doвe Фелїѫрї: *фаміліаре ші філософіче. Enistолеле фаміліаре* sѫнтѣ ачеле че трѫтеазъ desпре Фелїѫріte interesѫрї ѣntre Фаміліі, амічї, партікѫларї маї марї saѣ мічї. Чеа маї бѫпъ регѫлъ este de a sкріе astФелїѣ dѫпъ кѫт ворбещї; se ѣnцелеце ѣnsъ, кѫndѣ se ворбеще біne. Enistola dѫпъ кѫт se ziче, пѫ este de кътѣ o конверсацівне пріn скріере. Лп enistolъ трebве а пе Фері de doвe марї deФекте, adikъ de тѫлъ артъ ші de тѫлъ пе'пгрїжіре.

Топѫл впеї enistole вагіazъ dѫпъ обцїекteле desпре каре se ворбеще перsoaпеї ла каре se adresazъ.

www.dacoromanica.ro

Ꙟntp'o enistoлъ de intepesspĭ, фiĭ лakoniкŭ шi stpжnsŭ, mepцĭ dpentŭ ла цeлŭ фъpъ de пpeгъtipĭ шi desвълipĭ нeфoлosĭtoape; нs apъta în ea snipitŭ, къчĭ eл este sпŭ лsksŭ de kape tpeбse sъ te фepeщĭ.

Ꙟntp'o enistoлъ de чepepe saŭ psгъminte, tonsл sъ фie modestŭ, potpiвitŭ кs пepsoanа ла kape te adpesczĭ, esпpesisпiлe aлese фъpъ ka sъ se кsnoaskъ, ideiлe dpente, întopseltspiлe плъksle шi însъшite de a 'ndsплeкa.

Ꙟntp'o enistoлъ de фeлiчitape saŭ de kondoлeanцъ, tpeбse a пe бskspa шi întpista de onotpiвъ кs aчeлa, къpsea skpiemŭ кънdŭ жл mжnгжemŭ. D. de Montosie вpъndŭ a фeлeчita пe Doфinŭ, фiĭsл лsĭ Лsdoвiкs aл 14-лe despe лsapea Фiлisбspгsлsĭ, пs se întinde în komплimente deшepte; чe'ĭ skpie пsmaĭ spmъtoapeлe лiniĭ:

„ Eŭ пs въ komплimentezŭ пentps лsapea Фiлisбspгsлsĭ, voĭ aвeцĭ o apmie вsпъ, o aptiлepie esчeлentъ шi пe Boбanŭ. Eŭ пs въ komплimentezŭ niчĭ despe пpsбeлe de бpaвspъ шi de въpбъцie чe aцĭ apъtatŭ: aчeste'sŭ viptsцĭ moщenitoape a kaseĭ voastpe! Ꙟnsъ mъ бskspŭ împpesпъ кs voĭ къ sжnteцĭ: лiбepaлŭ, цenepоsŭ, smanŭ, фъкжndŭ ka sъ se кsnoaskъ sepвiцisпiлe aлtopa шi sitжndŭ пe a лe voastpe: eatъ пentps чe въ komплimentezŭ."

Eatъ o enistoлъ a *Пpe. Mitpoпoлitŭ* Beniaminŭ, adpesatъ *Лoгoф*. K. Mавpokopdatŭ, dsпъ aбdikapea Apxiпъstopieĭ saлe. Stiлsл eĭ este simплs, simцimжntsл smanŭ, шi dopinцiлe кpeщinecщĭ; kapaktepistiкъ чe пe îmфъцoшaзъ бapбatsл kape aŭ пъstopitŭ Moлdoвa maĭ ла 40 de anĭ.

Пpea isбite жn Xs. фiĭsлe шi dopite пpietine K. K. Kostaki.

„ Amŭ пpiimitŭ шi amŭ чititŭ кs sсфлeteaskъ simцipe

ȣкрisoapea Dȣmitaле. Eŭ de шi nічї odatъ nȣ m'amŭ ꙟndoitŭ despre simцipiле dparostei dȣmitaле, ꙟnsъ me-aŭ фostŭ de mape mъnгжере a bidea къ mi ле пъstpezi ꙟntpȣ nekontenipe. Aчestea въdeskŭ xpistianічещiле dȣmitaле кȣџetъpї шi mie'mї ꙟnsȣфлeazъ o deosebitъ кȣnoщinцъ.

Nȣ гжndi iȣbitȣле къ фъръ dȣpepe me-aŭ фostŭ despъpцipea de dȣmneвoastpъ кȣ кapе amŭ nitpeкȣtŭ toцї anii вieцeї, iȣbindȣвъ шi кȣnoskжndŭ dparostea dȣmneлорвoastpe, шi de кapе ꙟnкъtŭ voiŭ фi viŭ, ръmжnŭ nedespъpцitŭ кȣ simцipiле sȣфлetȣлȣї шi кȣ dopinцa. Nъdъждȣeskŭ de ла череaska ꙟndȣpape челе фолоsitoape шi вȣne pentpȣ voi: шi pогŭ пре atotŭ пȣtepnікȣл Dȣmnezeŭ de шi кȣ nевpednічie, ꙟnsъ кȣ sȣфлeteaskъ ꙟmвъпъере, ка sъ ꙟntъpeaskъ ꙟn inimiле voastpe евлавie кътpъ челе sфinte шi dparoste ȣnȣеа кътpъ алtȣл: кapе este шi izвopȣл a totŭ вineле.

Ъцї mȣлцemeskŭ, iȣbite фiiȣле шi npietine, шi pentpȣ челе mie tpimise; еле жmї sжntŭ кȣ atжta maї mȣлцemitoape, кȣ кътŭ жmї este maї nепpeцȣitъ simцipea кȣ кapе mi ле adpesezї.

Шi iаръшї ꙟmвpъцошindȣte шi вineкȣвъntъndȣte din sȣфлetŭ ръmжnŭ."

Ал Dȣmitaле smepitŭ ꙟn Xs. Пъpinte шi фepвinte pȣгъtopiŭ.

1842 Февр. 3. Пpoinŭ Молd. **Веniaminŭ.**

Eatъ sф. Basiлie кȣ че stiлŭ пліnŭ шi de simпліцitate шi de елоквенцъ deskpie amiкȣлȣї seŭ Гpiгopie, înкъntъtoapea petpaцepe че ш'аŭ фostŭ алеsŭ în Пontŭ. Ел фȣ пъsкȣtŭ în Чезаpia ла 529. *S*кpisopiле saле алкътȣeskŭ o коpesпondenцъ întinsъ шi плъкȣtъ. Ꙟn еле se веde simплічitatea, поліtеџa, o epȣdiцiȣne фъpъ de npetenцiȣnї, îmвinate кȣ snipitȣл timпȣлȣї seŭ.

„Фpateле meŭ me-aŭ skpisŭ къ tȣ dopeщї de mȣлtŭ sъ te aфле ꙟntpe noi, adъoгжndŭ къ te-aї шi dечidatŭ

www.dacoromanica.ro

ла ачеаsta; еȣ ꙟnsъ кȣ греȣ о креdȣ, dȣпъ atжte фъгъ-dȣinцї zъdapniче. Маї ꙟntъiȣ, siлitȣ de о mie de ꙟnгpi-жiрї, еȣ nȣ пȣteamȣ ащепta. Тревȣе ка sъ mъ ꙟntорnȣ ꙟn Пontȣ; шi аколо dакъ ва вроi Dȣmnezeȣ, воiȣ ꙟn-кеїе dpȣmȣpiле меле. Перzindȣ odatъ deшерtеле фъгъ-dȣinцї, saȣ maї кȣ samъ visȣpiле че'mї ꙟnкiпȣеamȣ de tine (къчї еȣ креdȣ ачелȣiа че ziче къ sперанца este visȣл ȣnȣї omȣ tpeazȣ), m'amȣ dȣsȣ ꙟn Пontȣ spre a'mї къȣta viaца de каре amȣ nевое. Dȣmnezeȣ me-aȣ ·aџȣ-tatȣ ла ачеаsta, гъsindȣ ȣnȣ aziлȣ notpivitȣ dopinцiлор меле. Ачееа че adese opї ꙟmпрехnъ ne-amȣ ꙟnкiпȣitȣ, mi s'aȣ ꙟntжmплatȣ de a vide ꙟn фацъ. Ачеsta'i ȣnȣmȣn-te naлtȣ коnеpitȣ de о пъdȣpe deasъ, piȣpatȣ din naptea de meazъ-noapte de isвoape рекороаse шi лimпezї. Ла поалеле лȣї se ꙟntinde о кжмпiе неmъpцinitъ adaпatъ de a-пеле че кadȣ de пе пълцimї. Пъdȣpea каре este плinъ de фелiȣpiцї арворї плжntaцї dȣпъ ꙟntжmплape, жї sep-veazъ аша zikжndȣ, de mȣpȣ шi de апъраре.

Пе лжпгъ dжnsȣл insȣла Калiпsеї пȣцinȣ арȣ фiгȣра, кȣ toate къ Omipȣ aȣ admipat'o maї mȣлtȣ de кътȣ пе toate пеntpȣ фpȣmȣseцiле sале. Локȣл ачеsta se ꙟmпapte ꙟn doȣe vъї пpoфȣnde: de о парte флȣviȣл, че se asвжрле de пе креаsta mȣnteлȣї, формеазъ прin кȣрцерea sa ȣnȣ piȣ nentрерȣmпtȣ шi греȣ de tрекȣtȣ; de чеелалtъ парte, о коаmъ ларгъ de mȣnte че комȣnikъ кȣ валеа прin кътева къї реле, ꙟnkide opї че tрекъtoape. Аколе nȣ se афлъ de кътȣ nȣmaї о sinгȣpъ intpape, че este ꙟn mжпiле noastpe.

Локȣinцa mea e ашъzatъ пе вжpвȣл чел maї pidikatȣ ал oлtȣї пiskȣ, ꙟnкъtȣ валеа se desфъшȣpъ шi se ꙟntinde sȣвȣ okiї meї, шi еȣ potȣ privi de sȣsȣ кȣpsȣл флȣviȣлȣї че'ї кȣ mȣлtȣ maї плъкȣtȣ пеntpȣ mine, de кътȣ Stpimonȣл пеntpȣ лoкȣitopiї din Amфinoлisȣ. Апеле челе пачпiче шi dopminde а ле Stpimonȣлȣї de aвie mepitъ nȣmeле de флȣviȣ; ал meȣ ꙟnsъ, чел maї penede флȣviȣ че кȣnoskȣ, se isвeцe de о stжnкъ вечinъ, шi pesninsȣ de ea, kade ꙟn topentȣ, че totȣ de odatъ жmї apatъ sпектакȣл чел maї фpȣmosȣ шi'mї dъ nȣtpipea чea maї aвondentъ; пеn-tpȣ къ ꙟn апеле sале se афлъ о mȣлцime ne'nкiпȣitъ de пещї.

www.dacoromanica.ro

Ziче-воiŏ чева, de авȣрiрiле dȣлчи а 1е пьmжntȣлȣĭ шi de рекоареа че о esалеазъ Флȣвiȣл? Апȣл арŏ admiра варietatea Флорiлор шi кжntекȣ1 пasерiлор; еȣ жnsъ nȣ аmŏ timпŏ de a ле лȣа жn прiвiнцъ. Ачееа че este maĭ вine de zisŏ despre локȣл ачеsta, este къ кȣ toatъ авоndенца лȣкрȣрiлор, жmĭ dъ лiniщеа, чеа maĭ dȣлче dintре toate вȣnъtъцiле pentrȣ mine. Аколе nȣ nȣmaĭ къ ещi mжntȣitŏ de вȣetȣл полiтiiлор, dаръ nȣ вiпŏ пiчĭ macarŏ къльtорĭ, афаръ nȣmaĭ къte odatъ de пiще вжпъtорi че se опрeskŏ; къчĭ noĭ авеmŏ шi феареselвatiче, жnsъ nȣ, ȣршĭ шi лȣпĭ din mȣnцiĭ bostрi, dаръ tȣрme de черві шi de капре selвatiче, ĭепȣрĭ шi алte animале de asemene. Еарtъmъ dаръ de a алерга sпре aziлȣл ачеsta. “

Sф. Iеропimŏ пъsкȣtŏ ìn Dалmaцiа ла 331, пе лasъ în епisтолеле sале, вiецiле а кътора sфinцĭ пȣsпiчĭ, лаȣde фȣпераle, instрȣкцiȣпĭ mорале, disкȣцiȣпĭ asȣпра Бiблieĭ. Еаtъ кьm ворвеще sфъntȣлȣĭ Павелŏ de moaртеа фiiчiĭ sале Блеziла, каре în флоареа вжрstеĭ, трекȣ în вiаца eternitъцеĭ.

„ Чine'mĭ ва da капȣлȣĭ апъ шi окiлор meĭ о фъntжnъ de лакрimĭ pentrȣ ка съ плжнгŏ, nȣ ка Ĭерimia, moartea копiiлор попорȣлȣĭ meȣ, nichĭ, ка Мжntoitорiȣл nenорочiрiле Ĭерȣsалimȣлȣĭ; dаръ sфinцeniа, misерiкордiа, inoчenца, кȣръцeniа шi вiртȣцiле, жнгропате de odatъ кȣ Блеziла totŏ жn ачел mорmжntŏ? Аколе, simцeskŏ лакрimiле кȣргжndȣmĭ din окĭ шi жпекжndȣmĭ фаца; sȣsпiнȣрiле жmĭ жпъdȣше воачеа, шi dȣререа че mъ апасъ пе mine жnsȣmĭ, mъ жmпedeкъ de а ворвi. Блеziла de aвie deskъtȣшatъ de греȣtatea ȣпеĭ кърпĭ mȣрitoаре, пъръsi локȣл esiлȣлȣĭ, sпре а se жntȣрna ла креаторȣл seȣ, шi eatъ жnчепȣ а se desфъшȣра челевраrea фȣпералелор sале кȣ помпа обiчпȣitъ. Maĭ mȣлte persoanе жnsemnatе прin нащереа лор, mерцеаȣ жn капȣл кортецiȣлȣĭ; жn ȣрmа лор пъшiа sекрiȣл коперitȣ кȣ stoфъ аȣрie. Ла прiвiреа ачеsteĭ помпоase гътiрĭ, mi se паре а аȣzi пе Блеziла stригжndŏ din паltȣл черiȣлȣĭ: Toate подоавеле ачеste zedарпiче, nȣ sжntŏ а ле meле. Nȣ sжntŏ ачеste вesmintiле че ле пȣрtamŏ! еȣ nȣ ле кȣпоskŏ.

www.dacoromanica.ro

Este кѫ a невое de a лъѫda кѫ таї тѫлъ delікатецъ modestia ѳпеї фечоаре крещіне. Sекріѫл ачesta, stoфa ачeasta a торцїї, кѫ toate къ staѫ în kontrastѫ кѫ ѳтілітatea тоарteї, totѫшї adѫкѫ aminte ачелора че вецѫeскѫ, кѫm se перdѫ ѳнерацїле ѳѫбѫ тѫna торцїї. Ачeastъ вікtімъ ръпітъ în пріmъвара вїецеї sале, în вѫрstъ de doѫezeчї de anї: toate ікоапеле ачeste фѫпебре, пѫ'sѫ еле însѫmite de a деценta dѫрerea лѫї Павелѫ? Sф. Іеропімѫ o aѫ simцітѫ, шї кїарѫ пентрѫ ачeasta se sілеще de a înфръцоша ачестеї dѫрерї ѳпѫ алтѫ обцїектѫ:

Лnse че ѳе факѫ? Еѫ враѫ въ опрескѫ лакріміле ѳпеї таме лnтristate, шї еѫ n'aшѫ щї кѫm съ лmпedекѫ пе a ле теле. Лmї ва Фі кѫ пепѫtінцъ de a аѳкѫnde аїче simціmінтеле че тъanase; шї a фаче ка лn ѳкрisoarea ачeasta, съ пѫ Фіе нічї o літеръ ѳtроnітъ de лакріміле теле. Чіне оаре ле-арѫ пѫtea даръ deфъіma? Лnѫѳшї Ііѳѫѳѫ Хristosѫ n'aѫ плmнѫѳѫ пе трѫпѫл лѫї Лазарѫ? Ел плmнѳе пе amікѫл ѳеѫ. Ваї! къtѫ este de греѫ de a тънгме пе алцїї, кіndѫ чінева лnѳѫшї кade ѳѫбѫ sарчіна ѳкърбеї sале! Ііѳѫѳѫ Хristosѫ, лn компанія къркеа Фікъta ѳe aфіъ акѫт, шї ѳфінцїї лnцерї лn міжлокѫл кърора петрече, жmї ѳжntѫ шартърї къ еѫ лmпърцескѫ кѫ тіне кінъріле шї ѳкърбеле тале.

Sф. Іеропімѫ întъреще апої пе Павелѫ; шї întрѫтѫтѫndѫ воачеа челѫї таї ѳфънтѫ dintре тоцї докторії,a лѫї Ііѳѫѳѫ Хristosѫ, a чereскѫлѫї соцѫ кърѫїа Блезіла ѳ'aѫ konѳекratѫ, зіче:

„Даръ кѫm! Павеле поate те ѳѫперї пре mine пентрѫ къ Фііkъ-ta тъ ътпле de atѫta interesѫ; лnѳъ, пріn лакріміле пеконтените че верші, тѫ atачї пе dівінѫл соцѫ че аре лънгъ ѳіне обцїектѫл dѫрерei шї ал ѳкърбілор тале.“

Sф. Іеропімѫ пріn o проѳопопее пѫпе лжпгъ таїкъѳа пе Блезіла; ел o деццinde din ѳinѫл гло-

www.dacoromanica.ro

ріеї череꙍї ін каре петрече, пентрꙋ ка сѫ зікѫ ачестеі маме інтрістате.

„ Дакѫ м'аї фі ꙇꙋбітꙋ кѫндва, о мамѫ! дакѫ м'аї пꙋтрітꙋ кꙋ лаптеле тѫꙋ, ші дакѫ м'аї кресꙗꙋтꙋ ꙟн калеа віртꙋцііі прін ꙟнцелентеле тале сфатꙋрі, нꙋ'мі рѫпі соарта ꙟн каре мѫ афлꙋ, ші нꙋ аціца асꙋпраці нічі де кꙋм пе Домнꙋл прін плѫнџері ші мꙋрмꙋре каре л'арꙋ сілі а не деспѫрці пентрꙋ деапꙋрꙋреа ꙋна де алта.

Нꙋ гѫнді кѫ еꙋ сѫнтꙋ сінгꙋрѫ: дакѫ те-амꙋ пердꙋтꙋ еꙋ амꙋ афлатꙋ аколе о алтѫ фамілие; еꙋ мѫ гѫсескꙋ ꙟмпрехнѫ кꙋ маіка Мѫнтꙋіторіꙋлꙋї ші а челор ферічіці. Тꙋ мѫ плѫнџі пентрꙋ кѫ нꙋ сѫнтꙋ маі мꙋлтꙋ ꙟн лꙋме; ꙟнсѫ маі кꙋ самѫ о мамѫ! тꙋ требꙋе ка сѫ плѫнџі пентрꙋ кѫ те афлі ꙟнкѫ ферікатѫ ꙟн лꙋмеа ачеаста. “

Сф Іеронімꙋ інкеїе елоквенца ачеастѫ скрісоаре:

„ Фііка-та роагѫ пе Мѫнтꙋіторіꙋ пентрꙋ тіне, ші дꙋпѫ кꙋм жі кꙋноскꙋ інима, сѫнтꙋ ꙟнкредінцатꙋ кѫ еа ꙟнтребꙋінцазѫ фаворꙋл сеꙋ пе лѫнгѫ Дꙋмнезеꙋ пентрꙋ ка сѫ'мі капете ші міе ертаре пакателор меле. Пентрꙋ ачеаста жі ші фѫгѫдꙋескꙋ де а'і консекра тоате лꙋкрѫріле меле, ші де а ꙟнтребꙋінца спірітꙋл ші лімба меа ꙟнтрꙋ пꙋблікареа лаꙋделор сале. Ꙟн скрієріле меле нꙋ ва фі о сінгꙋрѫ пацінѫ мѫкарꙋ, пе каре сѫ нꙋ се гѫсїаскѫ нꙋмеле Блезіла. Еꙋ воіꙋ ꙟмвѫца пе фечіоаре, пе вѫдꙋве, пе пꙋсінічі ші пе епіскопі меритꙋл ачестеі фемеі віртꙋоасѫ. Немꙋрітоpімеа нꙋмелꙋі сеꙋ о ва деспѫгꙋбі де тімпꙋл чел скꙋртꙋ че аꙋ ведꙋітꙋ пе пѫмѫнтꙋ. Еа ведꙋеще ꙟн черіꙋ кꙋ Іісꙋсꙋ Хрістосꙋ, ші еа ва ведꙋі ꙟнкѫ ꙟн гꙋра оамінілор. “

Епістолеле філософіче сѫнтꙋ ачеле ін каре се трѫтеазѫ деспре моралѫ, омꙋ, пасіꙋні, політікѫ, літератꙋрѫ, ші інтр'ꙋнꙋ кꙋвѫнтꙋ де тоате артеле, щіінціле ші обіектеле че аꙋ оаре каре рапортꙋ кꙋ еле. Ꙟн ачестꙋ феліꙋ де епістоле інтрѫ о маї мꙋлтѫ пꙋтере, ꙋнꙋ маї маре резонѫмѫнтꙋ ші о маї мꙋлтѫ артѫ ораторікѫ: еспресіꙋні віі, ідеї сꙋбліме, ікоане фермекѫтоаре, ш. а. л. к'ꙋнꙋ кꙋвѫнтꙋ ін еле се поате афла елоквенца чеа маї сꙋблімѫ.

www.dacoromanica.ro

ПАРТЕА АТРЕĬА.

DE KOMПOSIЏIȢNĬ ꙞN ЏENEPE.

Компosiџiȣnea este talentȣл de a adȣna maĭ mȣлte ideĭ, de a ле пȣne întp'o ржndȣeaлъ шi de a ле îmфъџоша în stiлȣл че лi se кȣвine.

Пentpȣ de a pesȣлta în ачеasta, tpeбȣe 1-iȣ a medita în фondȣ sȣџietȣл seȣ: 2-ле a se лъsa челеĭ întъĭ пopniрĭ a spipitȣлȣĭ seȣ; 3-ле a kopiџea însȣшĭ чеа întъĭ лȣкpape a sa; 4-ле a sȣпȣne лȣкpapea sa ла îmвъџetopiȣ. Фелiȣpiле kompoziџiȣnилор sжntȣ aшa de nȣmepoase, дȣпъ кътe oбџieкte poate кa sъ tpъteze skpiitopiȣл. Aiчe nȣ se вopȣ apъta de кжtȣ kompoziџiȣniле кȣ kape se esepчiteazъ eлевiĭ, пpeкȣm: diskpipџiȣnii, napaџiȣnĭ, epistoле, фaбȣле шi diskȣpsȣpĭ.

De deskpipџiȣnĭ.

„Ꙟn deskpipџiȣniле воastpe фiџĭ pomпoшĭ шi 'nавȣџiџĭ."

Боало.

Deskpipџiȣnea este o zȣгpъвipe însȣфлeџitъ a oбџieкteлop; колоapeле че se 'ntpeвȣinџazъ tpeбȣe sъ фie вiĭ шi вapiate, tpъsetȣpiле natȣpaле, taблoapeле însȣфлeџite astȣфeлiȣ, înкжtȣ sъ nȣ se чiteaskъ, dapъ sъ se napъ къ se вadȣ.

www.dacoromanica.ro

Алеџіреа обџіектулуї трекуе съ се регулезъ дупъ џінтіреа скріиторіулуї; ел поате съ фіе посоморжтў саў граџіосў, різіторіў саў патетікў, дупъ локул че і се ȋнсеамнъ. Історікул ȋн дескрінџіуні се мърџінеще ȋн оаре каре трьсътурі, каре съ поатъ лові спірітул, ораторул се 'нтінде маї мултў, поетул ші маї мултў. Чіркумстанџііле че аў съ ȋнтре ȋн дескрінџіуні требуе алесе ші а ну върж амънунџімі фоарте мічі, къчі а дескріе, ну есте а грътъді тоате амърунџіміле, орі ші кътў де адевърате арў фі, даръ требуе а алеџе пе челе інтересанте ші а ле да о десвъліре потрівітъ. Дін тоате орнаментеле, контрастул есте ачел че рідікъ маї мултў дескрінџіуніле. Доуе таблоане ȋмпотрівіте ȋн тонў ші колорў, факў съ се рекуноаскъ маї біне унул де алтул, дін кауза аместекулуї луміnії ші а умбреі.

Ла фелуріле дескрџіунеі се 'нсеамнъ:

1 *Хронографіа*, еа карактерізазъ тімпул унеі ȋнтжмплърі прін амърунџіміле еі.

2 *Топографіа* зугръвеще локалул сченеі, унў темплу, палатў, пеісажў, ш. л. т.

3 *Демонстраџіунеа* есте супунереа унеі фапте партікуларе, супунереа унуі евенімeнтў, п. к. о лунтъ, фортунъ, ȋнсъ дескрісъ ку атжта адевърў ȋнкътў съ ні се паръ къ о відемў наінтеа ноастръ.

4 *Просографіа* репресентеазъ трьсътуріле дін афаръ але фігуреі, аерул ші тотул унуі омў саў анімалў.

5 *Етопеа* дескріе віртуџіле саў віџііле персонале; астъ дескрінџіуне се кувіне маї ку самъ історіеі.

6 *Портретеле* фъкуте дупъ натуръ требуе съ аібъ де базъ адевърул, ші ачеле дупъ імаџінаџіуне адевърў-асеменімеа.

www.dacoromanica.ro

7 *Карактерꙋл* se deosebeщe de noptpete; чел din tъĭ zꙋгръвещe o џeнepaлitate, чел de aл doiле ꙋnꙋ indiвidꙋ.

8 *Паралела* konstъ întpꙋ de a zꙋгръвi asemenimeле saꙋ neasimenimiле întpe doꙋe nepsoane saꙋ kapaktepe dꙋnъ skonꙋл че'ші пponꙋne skpiitopiꙋл.

9 *Similitꙋда* nꙋ este de kъtꙋ o паралелъ întpe doꙋe лꙋkpꙋpĭ saꙋ oбџiekte лꙋate întp'ꙋnꙋ panoptꙋ de asemъnape.

10 *Disimilitꙋда* este o паралелъ în totъ ачел oбџiektꙋ, лꙋatъ din doꙋe пpiвinџĭ deosebite.

11 *Inotinosꙋл* este ꙋnꙋ Фeлiꙋ naptikꙋлapꙋ de deskpinџiꙋne, aвъndꙋ de oбџiektꙋ o akџiꙋne, ꙋnꙋ eвenimentꙋ ꙋnꙋ Фenomenꙋ, a ле kъpopa чipkꙋmstanџiĭ maĭ kanitъite se 'nФъцошazъ *întp'ꙋnꙋ kinꙋ eneрџikꙋ*.

Desnpe ꙋniле din aчeste s'aꙋ вopвitꙋ npe лapгꙋ în naptea întъia a Pitopiчiĭ.

Лог. Miponꙋ Kostinꙋ ne dъ o demonstpaџiꙋne npin deskpinџiꙋnea венipeĭ ꙋnop лъkꙋste пe ла 1655

„ Kꙋ ꙋnꙋ anꙋ maĭ nainte de че s'aꙋ pъdikatꙋ Xmiлꙋ Xatmanꙋл Kъzeчeskꙋ asꙋnpa Лешiлоp, aпpoaпe de вpemea sъчepiĭ, epamꙋ ne atꙋnчĭ ла skoaлъ în Bapꙋ în Podoлia; npe kaлe Фiindꙋ de ла satꙋ spre opaшꙋ, nꙋmaĭ че въzꙋiꙋ despre ameaze-zi ꙋnꙋ noꙋpꙋ ꙋnde se pъdikъ ka o negꙋpъ; ne-aꙋ пъpꙋtꙋ kъ вine o Фꙋptꙋnъ kꙋ плoae de odatъ, пънъ ne-amꙋ tъmпinatꙋ kꙋ noꙋpꙋ de лъkꙋste, kꙋm вine o oaste stoлꙋ. În лokꙋ ni s'aꙋ лꙋatꙋ soapeле de desimea лъkꙋstesop чеде че sꙋꙋpa maĭ sꙋsꙋ, ka de tpeĭ saꙋ natpꙋ sꙋлiџĭ nꙋ epa maĭ sꙋsꙋ, eapъ kape epa maĭ џosꙋ de ꙋnꙋ statꙋ de omꙋ ші maĭ џosꙋ sꙋꙋpa de ла пъmъntꙋ. Ꙋpлetꙋ, întꙋnekapo, asꙋnpa omꙋлꙋĭ sosindꙋ se pъdika oape че maĭ sꙋsꙋ, eapъ mꙋлte tpeчea a лътꙋpe kꙋ omꙋл, Фъpъ siеaлъ de sꙋnetꙋ de чeвa, se pъdika în sꙋsꙋ, de ла omꙋ o вꙋkatъ mape, aчea noeadъ, ші aшa mepџea ne deasꙋnpa пъmъntꙋлꙋĭ ka de doĭ koџĭ пънъ în tpeĭ sꙋлiџe în sꙋsꙋ totꙋ întp'o desime, ші întp'ꙋnꙋ kinꙋ. Ꙋnꙋ stoлꙋ џi-

www.dacoromanica.ro

nea ȣnȣ чeasȣ̆ вȣnȣ, ші dакъ treчea aчestȣ̆ stoлȣ̆, ла ал doiле чeasȣ̆ sosia алtȣл, ші аша stoлȣ̆ dȣпъ stoлȣ̆ ціnea кътȣ ціnea din прънzȣ̆ пънъ ӂn desaръ. Ѹnde къdea ла masȣ̆ ка алвініле zъчea, ніче къdea stoлȣ̆ neste stoлȣ̆, че treчea stoлȣ̆ de stoлȣ̆, ші нȣ se пorнia пънъ нȣ se ӂn-кълzia soareлe віne sпre прънzȣ̆, ші кълъtoria пънъ ӂn desearъ, ші пънъ ла къdере de masȣ̆, къdea ші ла по-пasȣri. Ӂnsъ ѹnde тъnea рънжnea нȣmaĭ пъмжntȣл пе-грȣ ӂmпȣціtȣ̆, ніче фрȣnze ніче пае, орĭ еарвъ орĭ ѕъ-мънъtȣръ нȣ рънжnea, ші se кȣnoщea ші ȣnde пoпosia, къ ера лoкȣл нȣ аша негрȣ ла пoпasȣ̆, кȣm ера ȣnde мжnea ачea мжnie a лȣĭ Dȣmnezeȣ̆. Кътева zіле аȣ̆ фostȣ ачеa ȣрціе; din пърціле de цosȣ̆ мерцеа ӂn sȣsȣ̆. Ші totȣ̆ atȣnче аȣ̆ фostȣ̆ лъкȣste ші аіче ӂn царъ, ші апоĭ dȣпъ ачеea ші ал doiле anȣ̆ аȣ̆ фostȣ̆ лъкȣste, ӂnsъ маĭ пȣціne. "

Eatъ o алtъ *демonstraціȣne* în desкrіnціȣnea Фȣrtȣneĭ de Бартелеmi (воеажȣл tжнърȣлȣĭ Anaxarsisȣ̆).

„ Оrizonȣл ӂndeпъrtare se ӂnкърка de авȣrĭ arzetorĭ ші посоmoriцĭ: soareле ӂnчепеа a se ӂngълвіni, вънрафаца апелор netedъ ші nemішкавілъ, se ӂnвълca de o кoлoаре ӂnфіоръtoare, a ле кърea феце se ѕкімваȣ̆ не'nчetatȣ̆. Черіȣл акȣm ӂntinsȣ̆ ші ӂnкisȣ̆ din toate пър-ціле нȣ ӂmфъцoша окілор de кътȣ̆ o волtъ ӂntȣnекoasъ пе каре флакъра o sпърцеа, ші каре se totȣ̆ лъsa пе пъмжntȣ̆. Тoatъ natȣра se афла ӂn tъчерe, ӂn ацentare, ӂn o-stare de ӂngrіжіrе, че treчea пънъ ӂn adжнкȣл sȣ-флeteлор noastre. Noĭ къȣtаръmȣ̆ ȣnȣ̆ azілȣ̆ ӂn antretȣл ȣnȣĭ temnлȣ, ші ӂndatъ възȣtamȣ̆ фȣлцерȣл sпъргжndȣ̆ прin ловітȣрĭ ӂndoite варіера ачeasta de ӂntȣnерікȣрĭ ші de фoкъ че sпȣnzȣра npeste капетеле noastre; норĭ грошĭ se алȣnгаȣ̆ кȣ мȣлціmea ӂn аерȣ̆, ші пікаȣ̆ ӂn torențe пе пъмжntȣ̆, вжntȣріле desлanцate въteaȣ̆ мъріле ші ле ѕкор-moлеаȣ̆ ӂn афȣndȣріле лор. Тotȣл вȣвȣca, tȣnetȣл, вжn-tȣріле, валȣріле, пещеріле, мȣnціĭ, ші, din toate вȣeteле aчeste, se фъчеа o вȣвȣіrе ӂnsпъіmжntъtoare, каре se пъреа a анȣнца перdерea ȣnівersȣлȣĭ. Аквілонȣл ре'n-doindȣші пȣteріле, фъrtȣna 'ші dреntъ фȣріїле sале ӂn

клimatȣpiле челе арzetoape а ле Афричеі? Noї amȣ̆ ȣрmъpit'o кȣ окії, amȣ̆ аȣzit'o mȣцindȣ̆ ꙟn depъptape; soapeле stpълȣчеа mȣлtȣ̆ maї кȣpatȣ̆; ші ачеastъ mape, а ле кърia валȣpї спȣmегꙟnde se pedikasepъ пънъ ла nopї, de авеа'ші petpeцea ȣndeле пънъ ла цертȣpї.

Eatъ о *топографie* din Карпацiї Молdoвiї: бȣкata ачеаsta este skoasъ dintp'о епіstолъ кȣ data din 1847.

„Ne depъptasepemȣ̆ о цȣmъtate de оаpъ de Фокшanї, ȣnȣ̆ вꙟntȣ̆ рече пе sȣфла, ера amеazъ-zi, ші diskȣл чел бpiлъntosȣ̆ ал soapeлȣї фiindȣ̆ ꙟn чentpȣ, ꙟші арȣнка кȣ пȣtepe pazeле челе аȣpii npeste пъmꙟntȣ̆. Кълdȣpa кꙟmпiеї че віnea de пе ꙟntinsȣл шъsȣ̆ desфъшȣpatȣ̆ пе цертiї Пȣtneї ші а Sipetiȣлȣї se ловia кȣ рекоpoasa sȣфлаpe, че тръцеа de плаїȣpiле Карпацiлор, ші пе бъtea ꙟn коаstъ. Eȣ̆ ꙟmї ръtъчеаmȣ̆ npiвipiле черчеtꙟndȣ̆ npeжmъtȣpiле, ші ле onpiȣ̆ пе цiклъiле челе maї ȣmeцe а ле mȣnцiлор; atȣnчi piшtȣ̆ ка de ȣnȣ̆ ферmекȣ̆ amȣ̆ admipatȣ̆ mȣлtȣ̆ timnȣ̆, фpȣmȣseцa чеа варiatъ а natȣpeї ші minȣnilе npenȣtepniчiеї Dȣmnezeeщї. Мъгȣра каpe аколе ꙟnфopmъ noaлеле Карпацiлор dintpe doȣe цеpї sȣpopї, ласъ ꙟn dpeapta sa пȣцinȣ̆ maї пъȣntpȣ а se веde ші ȣnȣ̆ алtȣ̆ шipȣ̆, mȣnцiї Mipa ші Koza пеste каpe, ꙟnsъ maї ꙟn фȣndȣ̆ ші maї фpȣntosȣ̆ se pidikъ Ръȣцiї, ꙟnфopmꙟndȣ ꙟn ачеаstъ nozitȣpъ amфiteatpaлъ, ȣna din челе maї pitopeщї nanopame. Apȣ̆ ziче чineва къ кълъtopiȣл пȣ noate npiвi вр'о фpȣmȣseцъ tokmaї ꙟn desфачерea еpneї, кънdȣ̆ ꙟнкъ natȣpъ е maї пе цȣmъtate ꙟn amopцipe, ꙟnsъ nȣ, toate anotimnȣpiле аȣ̆ фpȣmȣseцеле лор. Пiskȣpiле челе maї фpȣntoase а ле Ръȣцiлор каpe mistepiosȣ̆ se askȣndȣ̆ ꙟn sinȣл noȣpiлор, onpindȣmї npiвipea desфъшȣpaȣ̆ naintea окiлор mеї фpȣmȣseцa. Аша, фȣлцiї чеї арцintoшї аї еpniї копеpindȣї крещеtȣл, фopmasъpъ о masъ de omъtȣ гposȣ̆, каpe ла калdeле аȣȣpipї npimъвъpoase se ꙟmпъpъкаpъ de о политȣpъ de totȣ̆ sклinitoape sȣȣцinȣtъ de речеалъ, ші каpe se пъpe а кȣpцe ка niщe topente, пънъ ꙟn пpъпъstiiле челе верziбiле. Ачеаstъ masъ stpълȣчitoape ші nedeonotpiвъ, se ꙟntpepȣmne din локȣ̆ ꙟn локȣ de niщe пеte ꙟntȣneкoase, че ерaȣ̆ пъpцiле mȣnцiлор des-

www.dacoromanica.ro

вpъкate de omъtȣ. Kontpastȣл aчestȣ de лȣminъ цȣкъtoa-pe ши de ȣmбpъ statopnікъ, epa sekpetȣл ши фepmeкȣл taблonȣлȣї чe bideamȣ. Пe aчeste плaїȣpї mi se пъpe къ пpівeskȣ soapeлe deщinsȣ din sфepї neвъzȣte, ши ашezindȣши пomпoвȣл seȣ tponȣ. Amȣ admipatȣ пȣtepea кpeatopȣлȣї ꙟn фpȣmȣsеца natȣpeї, ши amȣ saлȣtatȣ пъmꙟntȣл їȣбitеї me-ле natpiї! „

Ла Бpїȣepȣ фaчe ȣpmъtoapea *пapaлeлȣ* întpe Kopneiлȣ ши Pasinȣ:

„ Kopneiлȣ пe плeaкъ лa кapaktepiлe ши ideiлe saлe; Pasinȣ se кonфopmъ кȣ a лe noastpe: aчeлa zȣгpъвeщe oaminiї dȣпъ кȣm tpeбȣea sъ фie; aчesta'ї zȣгpъвeщe astфeлiȣ dȣпъ кȣm sꙟntȣ. Ꙟn чeл ꙟntъiȣ se aфлъ maї mȣлtȣ чe tpeбȣe a se admipa ши aчeea чe tpeбȣe a se imita; ꙟn чestȣ de aлdoiлe se aфлъ maї mȣлtȣ aчeea чe tpeбȣe sъ pe-кȣnoaщemȣ ꙟn aлцiї, saȣ aчeea чe sȣфepimȣ ꙟn noї ꙟn-шine: ȣnȣл пaлцъ, ꙟnsпъїmꙟnteazъ, sфapmъ, ꙟmбaцъ; чeлaлaлtȣ плaчe, miшкъ, atinцe, stpъбate. Aчeea чe'ї maї фpȣmosȣ, maї noбiлȣ ши maї impȣnъtopiȣ ꙟn pezonȣ, se пъpȣeщe de чeл ꙟntъiȣ; ши de кътpъ чeлaлaлtȣ, aчeea чe'ї maї лiнгȣшitopiȣ ши maї deлiкatȣ ꙟn пasiȣne: ꙟn a-чeлa aфлъmȣ maksime, peгȣлe ши пpinчiпiї, ꙟn aчesta гȣstȣ ши simцimꙟntȣ. Ꙟn пieseлe лȣї Kopneiлȣ eщї maї mȣлtȣ oкȣпatȣ, ꙟn aчeлe a лe лȣї Pasinȣ maї tape sкȣtȣ-patȣ ши ꙟndȣioшatȣ. Kopneiлȣ este maї mopaлȣ, Pasinȣ maї natȣpaлȣ, se пape къ ȣnȣл imiteazъ пe Soфoклȣ, ши чeлaлaлtȣ пe Eвpinidȣ. „

Eatъ o пapaлeлъ a Гpeчiлop ши a Pomaniлop, пe кape ne-o dъ Maблi, în oбsepвaцiȣniлe asȣпpa istopieї Фpanцeї:

„ Opї ши кꙟtȣ apȣ ziчe ȣnȣл din чeї maї цȣdeцioшї skpii-topї aї векimiї, кape каȣtъ a miкшȣpa глopia Гpeчiлop, totȣшї istopia лop ꙟшї tpaцe лȣstpȣл seȣ пpinчiпaлȣ din цeniȣл ши din apta oaminiлop чe aȣ skpis'o. Se poate apȣnкa пpiвipea neste totȣ tpȣпȣл naцiȣneї гpeчeщї, ши a tъгъdȣї къ ea nȣ se пaлцъ adese opї maї пpe sȣsȣ de ominipe? Кꙟte odatъ se вede пoпopȣл ꙟntpeгȣ a фi mъ-peцȣ кa Temistoклȣ ши dpeptȣ кa Apistidȣ. Sȣлȣstiȣsȣ tȣ-

www.dacoromanica.ro

гъdȣiна къ Маратонȣл, Термопiлiле, Saламiна, Платее, Мiкале, реtрацереа челор Zече-Мiї, шi аtжtе алте фапте esекȣtаte кларȣ ꙟн sinȣл Гречiеї ꙟн tімпȣл резбелелор sале пъȣntрiче, къ нȣ sжntȣ маї пре sȣsȣ de лаȣdеле че ле-аȣ фъкȣtȣ istорiчiї? Романiї н'аȣ ꙟнmiнsȣ пе Гречi, de кътȣ прiн Гречi. Ꙟнsъ каре арȣ фi фostȣ норокȣл ачеs-tорȣ кончiнъtорi, dакъ, ꙟн локȣ de, а фаче резбелȣ Гречiеї челеї корȣмпtе de miї de națimi, шi slъбitъ din прiчiна desбiнърiлор пъȣntрiче шi а ȣрiлор, арȣ фi афлаtȣ капi-tанiї ачеiа, solдацiї ачеiа, маџistраџiї ачеiа, чеtъцънiї ачеiа че аȣ triȣмфаtȣ asȣпра армаtелор лȣї Ksерksеsȣ? Atȣнчї кȣражȣл арȣ фi фostȣ ꙟmпроtiвitȣ кȣражȣлȣї, desчiплiна ла desчiплiнъ, temпераpea ла temпераре, лȣmiнiле ла лȣmiнi, аmорiȣл лiбертъцiї, ал паtрiеї шi ал глорiеї, ла аmорiȣл лiбертъцiї, ал паtрiеї шi ал глорiеї.

О лаȣдъ парtiкȣларъ че мерiтъ Гречiа, este къ аȣ про-dȣsȣ пе чеї маї марi оаmiнi а ле кърора аmiнtiре isto-рiа треȣбе sъ лi-о пъstreze. Еȣ нȣ esчепtеzȣ пе репȣблiка романъ, ал кърiа гȣвернъmжntȣ toтȣ de odатъ ера аша de ꙟнsȣшiтȣ а апринde sпiрiтiле, а аџiца tаленtеле, шi de а ле аръtа ꙟн toатъ пȣtереа лор. Че арȣ опȣне еа ꙟнsъ ȣнȣї Лiкȣргȣ, ȣнȣї Temistоклеsȣ, ȣнȣї Чiмонȣ, ȣнȣї Епаminон-dа ш. л. t. ш. л. t.? Se поаtе ziче къ мъріmеа Рома-нiлор este кȣратȣ лȣкрȣл репȣблiчiї лор. Нiчї ȣнȣл ꙟнsъ din чеtъцепiї Ромiї нȣ se рiдiкъ маї sȣsȣ de sекȣлȣл seȣ шi de ꙟнцелепчȣнеа Statȣлȣї, sпре а лȣа ȣнȣ sборȣ шi а'ї da о фацъ нoȣъ. Фiе каре Романȣ нȣ е ꙟнцъленtȣ, нȣ е маре, de кътȣ прiн ꙟнцелепчȣнеа шi кȣражȣл гȣвер-нъmжntȣлȣї; ел ȣрmеаzъ пе калеа бъtȣtъ, шi чел маї маре омȣ dintре еї нȣ фаче алtа, de кътȣ наintеаzъ къцiва пашї маї deпарtе de кътȣ чiелалцi. Ꙟн Гречiа, din ꙟmпроtiвъ, сȣ въdȣ adese орi џенiȣрї de ачеле ꙟнtinse пȣtерniче шi креатоаре, каре se ꙟmпроtiвеskȣ tорентȣлȣї deпримdерiї, каре se dedaȣ ла toaтe невоiле челе deose-бiте а ле Statȣлȣї, каре'шї deskidȣ ȣнȣ dрȣmȣ ноȣ, шi каре, пъшiнdȣ ꙟн вiiторiȣ, ацȣнгȣ dоmнiї ꙟнtжmплърiлор. Гречiа н'аȣ пъцiтȣ нiчї о непорочiре, каре sъ нȣ фi фostȣ de demȣлtȣ превъzȣтъ de вре ȣнȣл din маџistраџiї seї; шi маї мȣлцi чеtъцепї аȣ sкоsȣ паtрiа лор din desпрецȣ ꙟн каре пiкаsъ, фъкъnd'o а se аръtа кȣ маї маре

www.dacoromanica.ro

stpълȣчіpe. Kape este, din ꙟmпpotiвъ, Pomanȣл кape sъ фi zisȣ̆ peпȣблічіі sале, къ копчіпъpiле eĭ ape sъ o dȣкъ ла pȣina sa? Къndȣ̆ гȣвepпъmжntȣл se deфopma, къndȣ̆ пpoкonsȣлiлop sъ лъsa o пȣtepe кape tpeбȣe sъ'ĭ sкape de џȣгȣл леџiлop, кape dintpe Pomanĭ aȣ̆ пpezisȣ̆ къ peпȣблiка ва фi ꙟmвinsъ кiapȣ̆ de apmateлe sале? Къndȣ̆ Poma se notiкnia ꙟn къdepea sa, кape четъџanȣ̆ aȣ̆ алepгatȣ̆ ꙟn aџȣtopȣл eĭ, шi aȣ̆ onȣsȣ̆ ꙟnџeлепчȣnea sa, фatалitъџeĭ че se пъpea a o tъpж.

De ꙟndatъ че Pomanii ꙟnчetapъ de a фi лiбepĭ, aџȣnsepъ чеĭ maĭ mішеĭ sклавi. Гpечiĭ sȣбџȣгaџi de Фiлiпȣ̆ шi de Алesandpȣ, nȣ se despepapъ de a'шĭ pекъпъta лiбeptatea лop: eĭ щiȣpъ ꙟn adeвъpȣ̆ a se фaче nealжpnaџi sъбȣ̆ sȣкчеsopii aчеstopȣ̆ пpiнчiпĭ. Шi dакъ ꙟn Гpечia s'aȣ̆ pidiкatȣ̆ o mie de tipanĭ, totȣ̆ ꙟn ea s'aȣ̆ pidiкatȣ̆ шi o mie de Тpaziбȣлĭ.

ꙟn фine, sфapmatъ кiapȣ̆ de гpeȣtatea desбinъpiлop sале шi de a пȣtepnічiеĭ Pomane, Гpeчia пъstpъ ȣnȣ̆ фeлiȣ̆ de imnepiȣ̆, ꙟnsъ de totȣ̆ onopъtopiȣ̆, asȣпpa ꙟmвinгъtopiлop seĭ. Лȣminiле шi гȣstȣл seȣ̆ пentpȣ лitepe, фiлosoфia шi apteлe, o pesбȣnapъ, aшa zікжndȣ̆, de ꙟmвinџepea sa, шi eле sȣпȣsepъ кiapȣ̆ лop mжndpia Pomaniлop. ꙟmвinгъtopiĭ aџȣnsepъ sкoлapiĭ ꙟmвinшiлop, шi ꙟnвъџapъ o лimбъ пe кape Omipiĭ, Пindapiĭ, Тȣчididiĭ, Ksenoфonџiĭ, Demostenii, Плatonii, Eвpinizii, ш. л. џ. o ꙟnфpȣmȣseџase de toate гpaџiiле sпipitȣлȣĭ лop. Opatopĭ кape aкȣm ꙟnкжntaȣ̆ Poma, meapsepъ ла Гpeчĭ sпpe a dennoinde гȣstȣл aчел фinȣ̆ шi deлiкatȣ̆, poate чел maĭ papȣ̆ dintpe taлente, шi aчеле sekpete a ле apteĭ че daȣ̆ џeniȣлȣĭ o пȣtepe noȣe; eĭ ꙟntp'ȣnȣ̆ кȣвжntȣ̆, meapsepъ a se фopma de taлentȣл ꙟnкъntъtopiȣ̆ че ꙟmпodoбeщe пe toate. ꙟn sкoaлeлe de фiлosoфie, ꙟn кape Pomanii чеĭ maĭ ꙟnsemnaџĭ se desбpaкaȣ̆ de пpeџȣdeџiiле лop, ꙟnвъџaȣ̆ a pesпeкta пe Гpeчĭ, eĭ adȣчеaȣ ꙟn patpia лop pекȣnoщinџa шi admipapea лop, шi Poma фъчеa џȣгȣл seȣ̆ maĭ ȣшopȣ̆; ea se temea a aбȣza de dpentȣpiле біpȣinџĭ, шi пpin біne-фaчеpiле sале deoseбia пe Гpeчia din чеleлaлte пpoвinџiĭ че sȣпȣsъse. Че глopie пentpȣ лitepe de a фi кpȣџatȣ̆ patpieĭ че ле-aȣ̆ кȣлtiвatȣ, pеле пe кape леџiitopiĭ, maџistpaџiĭ шi кapitaniĭ nȣ пȣtъpъ a i

www.dacoromanica.ro

ле дпалъtspa! Еле'sъ pesвsnate de desnpeцsл че лі опsпе irnopanцa, ші'sъ sirspe de a фі pesпei tale, кънdъ se вopъ a-фла astфeліъ de dpeпці npeцsitopі aï mepitsлsi ка Ромaпii."

Matepiї de Komnosiцisni.

SEAPA.

Soapeле înчепе a'шї înкeie dpsmsл . . . Лsmi-na stpълsчitoape sлъбеще . . . . Nospiї înчепъ a'л înкsnцspa. . . întsnічimea лop sпopeщe . . . . лiniщea nonцeї se amazъ . . . , ssфлapea воa-peї de noapte . . . întspnapea msпчitopisлsї de ла кжmпъ, . . a пъstopisлsї кs tspma . . . ivipea steлeлop . . . tъчepea natspeї ші penaossл.

КЪNEЛE.

Къпеле este maї пpesssъ de кътъ челелалте a-nimaле . . . . sepвiцisпiле saле пе лжпгъ каsъ . . . în фpsntea tspmeлop . . . ла pesвeлъ . . . ла вънatъ . . . ел condsче пе opвъ . . . фpsmsseцa фopmeї saле . . . кpedinцa sa, zeлsл seъ.

APDEPEA БАЕЇ 1467

Noaptea . . . dedapea sпгspiлop ла веціе ші пе'пгpіжipea лop . . . tъбъpipea лsї Stefanъ кs apmata . . . dapea фoкsлsї de Moлdoвeнї . . . ікoana teroapeї . . . вiсepiчї, палаtъpї anpinse . . . amesteкsл лsптъtopiлop, stpiгътsл лop . . . ръпi-pea лsї Коpвinsss ipoвл sпгspiлop . . . фsгa лop . . . Moлdoвeniї вipsitopї . . . psiпiле фsme-гъtoape . . .

www.dacoromanica.ro

De Naraţiune

Talentul de a nara este cel mai lesne dintre toate talentele, insă totŭ odatŭ ŝi cel mai parŭ; de ŝi toţi sokotŭ kŭ'l aŭ, ŝi'l întrebuinţazŭ.

Naraţiunea konstŭ din succesiunea unei singure fapte de la începutul pănă la finitul ei, fie ea adevăratŭ, fie închipuitŭ. Naraţiunea kuprinde trei părţi principale: *Invenţiunea*, *dispositiunea*, ŝi *cipul de a ortodobi faptele*. Ea are natrŭ kalităţi esenţiale: *Skurtarea*, *klaritatea*, *simplicitatea* ŝi *interesul*.

Invenţiunea. Dakŭ scriitorul este datŭ de mitoloţie, istorie saŭ tradiţiune, trebue a respekta ideile kănătate, ŝi a nu ziče din kontrŭ kŭ aceea če toatŭ lumea ştie. Naratorul poate sŭ'l întrebuinţeze subŭ kolorе potrivitŭ kŭ ţelul seŭ; ŝi orî kum arŭ fi scriitorul, adevăratŭ saŭ inventatŭ, trebue a'i nustra *kolorea* lokalŭ kŭ personaţele če se întrebuinţeskŭ.

1 *Dispositiunea* konstŭ întru de a înşira toate părticelile kănătate prin invenţiune. Ea se alkătueşte din trei părţi: *esposiţiune*, *podŭ* ŝi *desfodetnitŭ*.

Esposiţiunea are de skopŭ de a pregăti spiritele la aceea če va sŭ urmeze, ea daru trebue se lumureaskŭ bine lokalul, personaţele, ŝi sŭ fie skurtŭ ŝi simplŭ.

Nodul este arta de a pune în raportŭ deosebitele fapte partikulare din kare se alkătueşte naraţiunea, a înşira totul astfelŭ, înkătŭ orî ŝi čine sŭ aibŭ dorinţŭ ŝi mulţemire de a vi-

www.dacoromanica.ro

de finitul, care kătă se poate să fie îndositătă.

Desnodămîntul este finitul fanteĭ, kătră el trebue a pregăti pe cititorĭ saŭ asкultătorĭ, ši kătă ce poate să fie natŭrală adŭsă.

3 Kinul de a înnodoві fanteле kuprinde treĭ lucrurĭ prinčipale: *stilul*, *enizodurile ši refleksisnile*.

Despre stilă s'aŭ vorbitătă la pagina 154, 179.

Enizodurĭ se numesкă oare care fante saŭ întămplărĭ vărzute în paragrafurĭ ši legate de fanta prinčipală: ele însă nu'să aша de importante, pentrŭ kă *lucrarea* lor afară, nu vatămă interesul general al paragrafuleĭ: ele se potă kărz atunče kăndă voră fi nuse kă rostă ši dakă să ginŭ de sugietă.

Refleksisnile nu trebue konfundate kă digresiile vigioase, ele se'ntrebuinčeazăă în mijlocul părțiĭ, kăčĭ întăreskă ši măreskă interesul.

Paragrafea istorikă este o esplikare esakte ši kredinčoasă a unеĭ întămplărĭ, după kum aŭ urmatŭ ea, kăčĭ adevărul este skopul paragrafuleĭ istoriče. Proprietatea terminilor, varietatea frazelor kăndă skurte, kăndă periodiče, unŭ stilŭ gravŭ, însă repede, aceste'sŭ kalităцile paragrafuluĭ istoriče.

Paragrafea fabuloasă saŭ *poetikă* este supărarea unеĭ întămplărĭ închipuite, însă adevărată-asemene.

Adevărată-aseminirea konstă în înfăцoшarea fanteлor asfeliŭ; înkătă să se fakă de krezutŭ. Mijlocul daръ de a ajunge la ea, este ka să se arăte toate întămplările.

Paragrafea fabuloasă se deosebeще de acea istorikă, kăčĭ aceasta are de kondukторă adevărul,

www.dacoromanica.ro

къndŏ чееалалтъ tръеще nъmaĭ din înkinъipĭ, neкъnoskъndъ de mapџinĭ, de кътъ adeвъpъ-aseminimea шi nъtinџimea. Ѧn napaџiъnea фaвъloasъ sѫntъ înгъdъite toate opnamentele stilъlъĭ. къчĭ ea atinџe inimile, însпъĭmѫnteazъ simџiminteле шi mишкъ sъфletъл.

Napauiъnea глъmeaцъ este ъпъпepea ъnei întъmплъpĭ, aкъpica skonъ maĭ totъ deaъna este de a desфъta, шi de шi skonъл seъ va фi de a învъцa, totdeaъna învъцътъpa sa tpeвъe askъnsъ sъвъ флopĭ: Ѧn aчestъ фeлiъ de napaцiъni, фondъл este ъшopъ шi nъmaĭ фopma este totъл. Apta aчestъĭ фeлъ konstъ întpъ de a вopвi de лъкpъpi miчĭ к'ъn kinъ гpaцosъ, viъ шi snipitъosъ. Stilъл sъ фie simnлъ шi пiшкътopiъ; daкъ se'ntpeвъinцazъ nepsoane, еле tpeвъe sъ фie opiџinaле.

Napaцiъnea opatopiкъ este esпъnepea фaпtei snpe лъmъpipea sъџietълъĭ че se tpъteazъ, шi istopiкъл шi opatopъл napeazъ: чел întъiъ însъ se okъnъ kъpatъ nъmaĭ de adeвъpъ, avѫndъ de skonъ лъкpъл dъnъ kъm este; чел de aл doiле pesneкtъndъ adeвъpъл, nъ tpeвъe sъ ъite aчeea че чepe шi misiъnea sa.

Eatъ ъnъ esemnлъ de napaцiъne opatopiкъ, вътълia de лa Paкpoa:

„Ѧn noantea кънdъ tpeвъe sъ netpeaкъ ѧn фaцa neamiчiлop, кa ъnъ kanitanъ tpeazъ, dъчеле de Engienъ se кълкъ чел maĭ tъpziъ; niчĭ odatъ ѧnsъ nъ dopmi maĭ nачniкъ. Шi ѧn aцъnкъл ъneĭ ziлi aшa de mapĭ, шi de лa ѧntъia лoвipe, eл este лiniщitъ: aчeea че apata фipea sa;! asemene se щie къ adoazi лa oapa ѧnsemnatъ, tpeвъi кa sъ'л deщente dintp'ъnъ somnъ adѫnкъ ne aчestъ aлdoiле Aлesandpъ. Ъл videцĭ kъm sвoapъ, saъ лa вipъinцъ saъ лa moapte? De ѧndatъ dъnъ че aъ ѧnsъфлatъ din pѫndъ ѧn pѫndъ apdoapea de кape epa eл ѧnsъфлeцitъ, maĭ totъ atъnчĭ л'aъ въzъtъ pesninгѫndъ apina dpean-

www.dacoromanica.ro

тъ а неamічілор, sпріжіnіndȣ пе че а noastpъ stpȣnчіna-
тъ, pe'ntoкmіndȣ пе Фpanцezĭ, че mai пе цȣmъtate epaȣ
Ꙟmвіnші, апоі лȣѫndȣ Ꙟn фȣгъ пе Sпаніолȣл вірȣіtopіȣ,
Ꙟmпръщііndȣ tepeoape npetȣtіndeнe, ші Ꙟnsпъimѫntѫndȣ
кȣ прівіріле sале челе sкѫnteitoape пе ачеĭ че sкапаȣ
de ловітȣpĭ.

Ретъindȣ aчeastъ inфantepіe Ꙟnфpікошatъ a ȣpmateĭ Sпаніоале, але къpіа batalіoane mapĭ stpъnse se asemънаȣ mai mȣлtop tȣpnȣpĭ, Ꙟnsъ ȣnop аша tȣpnȣpĭ каре арȣ фі цiȣtȣ аші Ꙟndpenta sпъptȣpіле лор, еа sta nemішкatъ Ꙟn mіжлоcȣл tȣtȣpop tpȣпелор sфъpmate, ші плоа кȣ фoкȣpі din toate пъpцiле. Тѫпъpȣл вірȣіtopіȣ de tpeĭ opĭ se sілі а ръmпе пе sȣmeцiĭ ачещĭ лȣптъtopі; de tpeĭ opĭ фȣ pesпinsȣ de вpaвȣл dȣчe de Фontenȣ, пе каре'л пȣptaȣ пе sкаȣnȣл seȣ, ші, кȣ toate inфipmitъцiле sале, аръta къ ȣnȣ sȣфletȣ pesвeлȣitopіȣ este domnȣ tpȣпȣлȣĭ пе каре'л Ꙟnsȣфлецеще; Ꙟnsъ кȣ toate aчeste, tpeвȣi sъ se dea. Векȣ Ꙟnzъdapȣ tpeче пъdȣpĭ кȣ о кавалеріе npoaspъtъ, алергѫndȣ sпpe а піка asȣпpa солdaцiлор nostpi челор obosiцĭ; пpinчіпеле л'аȣ лȣatȣ пе dinainte; batalіоaнеле въtȣte чеpȣ pепаоsȣ: вірȣінца Ꙟnsъ аре sъ фіе кȣ mȣлtȣ maĭ tepiвілъ пentpȣ dȣчеле Enriens, de кътȣ лȣпta.

Пе кънdȣ кȣ ȣnȣ аеpȣ плinȣ de Ꙟnкpedepe nainta пentpȣ de а пpimi пapoла вpaвілор seĭ, ачещіа фііndȣ toțĭ Ꙟn пazъ se temȣ de вpe ȣnȣ atакȣ noȣ: atȣnчĭ ші пъвълірea чеа Ꙟnфpікошatъ а неаmічілор Ꙟn фȣpіеazъ пе аї noщpі ші нȣ se вede алтъ de кътȣ кърnosipe; sъnцеле Ꙟmвatъ пе soлdatȣ пънъ кънdȣ aчestȣ пpinчіпе mape пе maĭ пȣtѫndȣ пpіві sȣгpȣmѫndȣse леіĭ ачещіа ка ніще оĭ фpікoase, ліnіщі кȣpажȣл чел аpпinsȣ, ші пе лѫнгъ плъчepea Ꙟmвіnцеpeĭ Ꙟnsoці ші пе ачеа а eptъpeĭ. Кътȣ фȣ de mape atȣnчĭ sпъima aчestop tpȣпе вътpѫne ші а вpaвілор oфіцipĭ, кънdȣ възȣpъ къ нȣ еpa алтъ mѫntȣipe пentpȣ dѫnшiĭ de кътȣ Ꙟn вpaцеле Ꙟmвіnгъtopȣлȣі! кȣ че окĭ пpівеа пе tѫпъpȣл пpinчіпе акъpȣea вірȣінцъ ѫĭ тъpisъ пальta лȣі Ꙟnфpъцошаpe, ші каре ла Ꙟndȣpape, ѫĭ adȣчe гpaцiĭ noȣe. Кътȣ арȣ фі вpoitȣ а mѫntȣi віаца konteлȣі de Фontenȣ! Ꙟnsъ ел zъчеа Ꙟntinsȣ пе пъmѫntȣ Ꙟn mіжлоcȣл mіілор de mopцĭ, акъpopa пepdepe Sпаніa о simцеще Ꙟnкъ. Пpinчіпеле Ꙟnцеnȣnкіndȣ Ꙟn кѫmпȣл лȣп-

www.dacoromanica.ro

tei, mълцemeще Dumnezeълъi apmateлop de глоpia че'ї tpimisъ. Аколе se sepбъ Рокpoa mжntъitъ, ameninцepiле ъnъї neamikъ жnфpikoшatъ жnфpъntate, asirъpapea peцenцeї ліniщea Фpanцeї, шi o domnie кape авea sъ фie aша de фpъmoasъ, фiindъ жnчenъtъ npin ъnъ aша de nopoчitъ semnaлъ. „

Ачestъ esemплъ ni apъtъ, къmъ toate пъpцiле istopisipeї sжntъ віne înopжndъite, пentpъ de a pidiкa intepesъл în чea maї палtъ tpeaптъ! Еpoъл se пape къ înчene лъnta пpin віpъinцъ: „ De îndatъ „dъпъ че aъ încъфлatъ din pъndъ în pъndъ apdoapea „de кape epa însъфлeцitъ, maї totъ atъnчї л'aъ въ„zъtъ pъsnінгжndъ apina dpeaптъ a neamічiлop, sпpi„жinindъ пe че апoastpъ stpъпчinatъ, pe'ntoкmindъ пe „фpanцezї, че maї пe цъmъtate epaъ îmвinшї; a„пoї лъжndъ în фъгъ пe Sпaniолъл вipъitopiъ, îm„пpъщiindъ tepoapea пpetъtindenea шi însпъimжn„tжndъ къ пpiвipiле saле чeле sкжnteitoape пe ачeї „че sкъпaъ de ловitъpї.“ Noї кpedemъ къ лъnta aкъm e фi.itъ; însъ opatopъл de odatъ îmфъцoшindъne o înnedeкape кътпліtъ, фaче кa sъ ъpmeze фpiкa dъпъ ачeastъ въкъpie „ Pemъindъ ачeastъ im„фantepie înфpiкoшatъ a apmateї sпanioaле, a лe „къpeia вътъліoane mapї stpъnse se asemъпaъ maї „mълtop tъpnъpї, însъ ъnop aшa tъpnъpї, кape apъ фi „щiъtъ a'шї îndpenta sпъptъpiле лop, ea sta nemiш„кatъ în mіжлoкъл tъtъpopъ tpъпeлop sфъpъmate, „шi плoa къ фoкъpї din toate пъpцiле.„ Totъ aчeea че фъкъse Dъчеле Enгienъ se пъpe nimічitъ Sпaniолъл вpoeщe a smълцe вipъinцa; шi пe noї пe înгpiжeщe, de soлdaцiї nostpi: „Тжпъpъл „вipъitopiъ de tpeї opї se siлi de a pъmne пe „sъmeцiї, ачeщї лъntъtopї шi de tpeї opї фъ pes„пinsъ de вpaвъл dъчe de Фontenъ. „ Ачestъ

www.dacoromanica.ro

фрasŏ каре нŏ este аiче нŏmaĭ о zъdapnikъ фор-мŏлъ поеtikъ, sel веще ка podŏл dpameĭ, шi ŏпрi-жine intepesŏл în чел maĭ налtŏ пŏntŏ. Кŏ toa-te ачеste întъmпларea se пape а se detepmina: „Баtалioапеле пеаmiчiлор stpiкate черŏ penaocŏ „шi în кваptepŏipe.“ Пentpŏ asтъ datъ dŏчеле Engi-enŏ este îmвingъtopiŏ шi францезiĭ sжntŏ mжntŏ-iцĭ. Se videmŏ însъ „ Пе кжndŏ кŏ ŏnŏ аерŏ „плinŏ de înкpedepe nainta пentpŏ de а пpimi „пapола бравiлор seĭ, ачещia фiindŏ totŏ în пazъ „se temŏ de вр'ŏnŏ поŏ atакŏ: atŏnчĭ пъвълipea „че înфpiкошатъ а пеаmiчiлор înфŏpieazъ пе аĭ по-stpi “ Лn ачеstŏ кiпŏ лŏnta se pe'пчепе; шi în minŏtŏл къndŏ toate se пъpeaŏ finite, eatъпе înкъ întpe фpiкъ шi ŏпеpaцъ: „ Nŏ se вede de къtŏ къpnosipe; sъпцiле îmбатъ пе solдatŏ. “ Eatъ кŏm прin фpasŏл ачеsta opatopŏл îndoeще пелiniщеа поаstpъ, îmфъцошindŏne ачееа че se întъmплъ, ка пintpe ŏnŏ поŏpŏ de пŏлбере шi de sъnџe; шi нŏmaĭ dŏпъ че пе-аŏ цinŏtŏ maĭ mŏлtŏ timпŏ sŏsпепжĭ, dŏпъ че кŏ пŏtepe пе-аŏ miшкаtŏ sŏфлeteлe пpin simцiminte контpapie, а-tŏпчĭ înкeie astъmпъpжndŏ înгpiжipiле поаstpe шi анŏнцindŏne бipŏinцa шi капъtŏл лŏnteĭ “ Пpin-„чiпiле лiпiщi кŏpажŏл чел апpinsŏ, шi însoцi „пе лжпгъ плъчерea îmвinцipeĭ шi пе ачеа а ер-„tъpiĭ“ Ачееа че ŏпореще înкъ фpŏmŏseцa ачеs-teĭ наpaцiŏnĭ, este simплiчitatea чеа епеpџiкъ шi тъpeaцъ а stiлŏлŏĭ, ачеste sжntŏ фiгŏpiле ачеле вiĭ шi natŏpале: „ Баtалioапiле stpжnse asemenea „ŏпорŏ tŏpnŏpĭ, însъ ŏпор tŏpnŏpĭ каре арŏ фi „цiŏtŏ а'шĭ îndpenta ŏпъptŏpiле.— Sъпцiле îm-„батъ пе solдatŏ— Ачеstŏ пpinчiпе mape, че нŏ

www.dacoromanica.ro

„поate віde sъгрꙋmтъndꙋse лейї ачещіа ка не піще
„оі фрікоase.“ Прin zічеріле ꙋрmъtoapе не а-
ратъ репецꙋнеа фрасꙋрілор. „Ъл віdеці кꙋm sвоа-
„ръ saꙋ ла вірꙋінцъ, saꙋ ла moapte? — Прінчі-
„пеле ъл їе пе dinainte: баталіоаніле sфърmate
„черꙋ реtрацірe ші înквартірꙋіре.“ Кꙋцеtъріле ші
sіmцішінтеле пе каре ораторꙋл ле sкоate din sꙋ-
флеtꙋл seꙋ ші ле amesteкъ în нарацїꙋне sъntꙋ
ꙋрmъtoapеле: „Ꙟп ацꙋпꙋл ꙋпеі zілі аша de марі
„ші de ла întъіа ловіре ел este лініщітꙋ; ачееа
„че'і аръta фірea sa! — Бравꙋл Konte de фontenꙋ пе
„каре ъл пꙋрtа în sкаꙋнꙋл seꙋ ші кꙋ toate інфірмі-
„tъціле sале: аръta къ ꙋнꙋ sꙋфлеtꙋ резвелꙋіторіꙋ
„este stъпъпꙋ трꙋпꙋлꙋі че'л însꙋфлецеще.“

Ꙟп о аша феліꙋ de nemꙋріtoape istopisіре, Босꙋеtꙋ оаре кꙋm se аратъ: ші поеtꙋ ші резвелꙋіторіꙋ, фъръ însъ ка съ înveteze de a фі ші ораторꙋ ші крещінꙋ.

Бъtъліа de ла *Ракова* înкъ не dъ о нарацїꙋне; sꙋцїеtꙋл este нацїꙋналꙋ ші маре ка ші ероꙋл, tратареа însъ se ласъ крітічеі непъртінітoape.

„Вꙋсtꙋл ꙋпеі пъвъліpі пеамічe резꙋнase din цермꙋріле Понtꙋлꙋі пънъ песте Карпаtꙋ. Лoкꙋіторіі ꙟпспъімжпtaці se ꙟmпръщіеаꙋ ꙟп toate пърціле, нещіindꙋ ꙟнкотро фꙋгꙋ. Флакъріле челе mistꙋitoape пе каре ле лъsaꙋ dꙋпъ dжпшії, лъціndꙋse пꙋstіеаꙋ локꙋінціле ші кжmніile, spre a пꙋ se пꙋtе фолosі de еле neamічіі. Нꙋріі de фꙋmꙋ se ꙟпtindеаꙋ песте тоатъ партеа de амеазъ-zі a цeрii ші tepoapеле ачеstеа, прezічеаꙋ о zі аmенінцетоape de neipea Молdовеі. О sꙋtъ doꙋеzечі de міі de Тꙋрчі, ꙟпsоціці de oарde tаptape, trекжпdꙋ цертꙋріле Dꙋпърii, ші dжпdꙋ mжпа кꙋ Роmжпіі, наіntasepъ sꙋвꙋ команда лꙋі Хadimꙋ Sꙋлеіманꙋ пънъ ꙟп міезꙋл цeрii, калкжпdꙋ ꙟп пічоаре орі че sлавъ ꙟmпротівіре. Ла Ракова ꙟпsъ лі se опрі маршꙋл, dжпdꙋле пепtꙋ, арміа чеа пꙋ-

www.dacoromanica.ro

цinъ нȣтероасе а Молdовеї, de ла карea se aщenta тжн-
тȣipea. Ea de aбie алкътȣеа патрȣzечї шi шеnte de miї
de лȣnтътopї, Ꙟntpe каре doȣе miї ерaȣ Seкȣї, чiнчї miї
Полонї шi рътъшiца Молdовенї. Aчeste doȣе пȣтерї
neaseмънate s'аȣ Ꙟntжлnitȣ Ꙟn 10 Iанȣаpie 1475, шi se
пъсȣpъ ȣna пе алta к'о окiре плінъ de tȣрбаре. Аша
s'аȣ петрекȣtȣ aцiȣнȣл бътъліеї, къчї adoȣa-zi, фȣ menitъ
пенtpȣ лȣntъ. Aчeasta epa sъ фie нȣ нȣmaї o zi de ла
каре atжрна лiбеptatea ȣнȣї попорȣ, шi каре авеа sъ Ꙟn-
кȣнȣne фрȣntea ȣнȣї simплȣ бiрȣitopiȣ; dаpъ o zi, кънdȣ
крещiнȣл аре а'шi варsа sънџiле шi nentpȣ лiбеptate шi
nentpȣ леџе; o zi кънdȣ фanatismȣл резбелȣеще Ꙟmпpo-
tiва sфintei Кpȣчї, dpentȣ каре toatъ Европа ꙟшi Ꙟn-
dpentase пpiвipiле asȣпpа Молdовеї. Miнȣtȣл лȣntei se a-
пpопie, iнimiле tȣtȣpop резбелȣitopiлop феpбȣ de neastжm-
пъpȣ, лiбеptatea шi леџеа ъmпле пе ȣнii de кȣражȣ шi
de бpaвȣpъ; кънdȣ пе чiелалцї ȣmiлiнца de maї наinte,
акȣmȣ ꙟї Ꙟmбатъ de tpȣфie пpiвindȣшї mȣлцimea лop.
De нiще asemenea simцiminte anpiнші se Ꙟnкаеpъ; нȣme-
рȣл чел Ꙟntpeitȣ ал neamiкȣлȣї шi порнipea sa чea Ꙟn-
фpiкошатъ, Молdованȣл o snpiжine кȣ бъpбъцie. Semiлȣ-
на фжлфѣе Ꙟntpe miiле de Тȣрчї; sабia чea askȣцitъ
ȣкжntеeazъ Ꙟn аџера лop mжнъ, шi'n penedea-ї potipe
sънџеле фȣmегъ пе латȣpiле eї, dаpъ eat'o фpжнtъ Ꙟn
феpȣл ȣнȣї tonopȣ че serвеще de apmъ soлdatȣлȣї Мол-
dованȣ. Apmeле se чioкnesкȣ кȣ кȣmплipe, tpȣneле se
amestекъ, stpiгътеле лop Ꙟndoeskȣ sгomotȣл, mopцii kadȣ
шi'ntp'o napte шi ꙟ'n алta, шipȣpiле de кавалеpie a ле
Sекȣiлop isбite кȣ nȣtepe, se snapгȣ, шi snaїma se pes-
пжndeщe Ꙟntpe Молdовенї. Okiȣл epoȣлȣї лop, нȣ skanъ
din bidepe aчeastъ sфъpmape, шi maї нainte de a se
Ꙟnкȣpъжa neamiкȣл de o asemene isбжndъ, penezindȣ-
se ка ȣнȣ леȣ, snpiжine фȣpia пъвъліpeї кȣ брацȣл seȣ
чел ne'mвinsȣ шi pe'ntoкmeщe лȣnta. Къпiteniiле ꙟї ȣp-
meazъ кȣ skȣmnъtate, шi toatъ mȣлцimea шi oпintipea
neamiкȣлȣї pemъne zadapnikъ, pesninгжndȣse de totȣ.
Ꙟn aчestȣ timnȣ бȣчiȣmapea шi tpimбitapea ȣнop soлdaцї
moлdовенї, pesȣna Ꙟn Ꙟndesita Ꙟntindepe a лȣnчii Бъp-
ладȣлȣї. Тȣpкȣл Ꙟnsetatȣ de sънџе, pжвnosȣ aлеapгъ
кътpъ sȣnetеле челе amъцitoape, ana Pакoвеї ꙟї Ꙟmne-

www.dacoromanica.ro

deкъ пашiĭ, tȣрвареа жĭ апрinde inimа, ел se siлeщe шi o tpeчe, sфармъ шi pestoapпъ, калкъ шi nainteazъ Ꙟn лȣпкъ, кȣ sokotinцъ de a афла пе молdoвenĭ. Amesteкареа шi sгомотȣл se фаче кȣ atжta maĭ mape, кȣ кътȣ шi мȣлцimea пъвълindȣ se ѕфармъ de арворiĭ че se tъeaȣ de tȣрчĭ кȣ sкопȣ de a sтръвate Ꙟn лȣпкъ. O negȣръ гpoasъ че de dimineaцъ se aщерпȣsъ, фаче a фi мȣлtȣ maĭ mistepioasъ aчeastъ stpatiцimъ a Молdoванȣлȣĭ, шi Stефанȣ фолоsindȣse de mpeжа Ꙟn каре ъл Ꙟпкȣркаse, кȣ чea maĭ mape въpвъцie, жĭ ловеще пе din dъpъntȣ. Neamiкȣл se sokoate isвitȣ din doȣе пърцĭ, шi totȣ odatъ кpezindȣse Ꙟn мiжлокȣл пeipiĭ, жшi pestpinџe пȣtepiле. Лȣпta aцiȣnџe кȣ atжta maĭ Ꙟnфокатъ шi maĭ кpжnчinъ, кȣ кътȣ dezesпepapea sпopeа Ꙟn ел. Sекȣреа, tопорȣл шi коаsa dintpe apmeле Молdoвeniлоp, se Ꙟпкpȣчeшкȣ кȣ ферȣpiле чeле sкжnteitoape. Кpȣzimea se вede Ꙟntinъpitъ пе фецeле tȣtȣрор лȣпtъtopiлop, sъnџeле se вapsъ Ꙟn шipoae, moaptea sъчеръ кȣ nекpȣцape, шi вipȣinцa este amъцitoape. Ꙟn фine, пeamiкȣл ȣimitȣ кȣ totȣл, апȣкъ фȣга шi пе stеагȣpiле zimвpȣite, stpeлȣчitoapea кpȣче apatъ anȣpepea лȣпiĭ. Stефанȣ пemȣлцemindȣse пȣmaĭ кȣ atжta, шi totȣ Ꙟn фpȣntea вътpжniлоp sеĭ soлdaцĭ, фȣгъpeщe пе Тȣрчĭ dinколо de апа Раковеĭ, a Бърладȣлȣĭ шi пȣ tжpziȣ пеste Dȣпъpe. Пъмжntȣл este кpȣшitȣ de sъпџe шi акопepitȣ de tpȣпȣpĭ; пiepdepea пeamiчiлоp пȣmeръ апpoапe de o sȣtъ de miĭ, Ꙟn каре patpȣ din чеĭ maĭ вpaвĭ пашĭ zакȣ mopцĭ. Кжmпȣл вътъліеĭ pemжпe Ꙟn mжna Молdoвeniлоp: tавъpa, ввȣцiiле, apmъtȣpa, o sȣtъ de stеагȣpĭ шi кътева къпiteniĭ tȣрчещĭ sжntȣ tpoфeiле вipȣinцiĭ, „eatъ tpiȣmфȣл вipȣitopiȣлȣĭ.“ Пe кънdȣ ел Ꙟпалца pȣгĭ de мȣлцemipe Ꙟn mъpipea adeвъpatȣлȣĭ Dȣмпеzeȣ sкȣtitopiȣл apmateлоp saле, пе atȣпчеа шi Poma Ꙟn toate вiseрiчiле saле sерветъ ачeastъ вipȣinцъ asȣпpа пекpedinчошiлоp, пȣmindȣ пе mapeле Stефанȣ *Апȣpъtopiȣл кpeщiпъtъцiĭ* „eatъ кȣпȣпа epoȣлȣĭ Мартipȣ! „

.D. Шатоврiапȣ deskpiindȣ o лȣпtъ singȣлapъ dintpe Меровеȣ, шефȣл Фpanчiлоp, шi dintpe ȣпȣ pesвeлȣitopiȣ Галȣ, пе dъ o пapaцiȣne фавȣлoasъ:

„ Меровеȣ, sъtȣл de omopȣpĭ, kontemnла. пеmiшкатȣ

www.dacoromanica.ro

din карѹл сеѹ de вірѹінцъ, кadaврелe пе каре ле кѹлкасъ ла пъmжntѹ. Аша ръпоасазъ ѹnѹ леѹ de Nѹmidia, дѹпъ че спъркѹеще о tѹрmъ de oĭ; фoamea sa'ĭ ꙟndestѹлatъ, пentѹл сеѹ pесѹфлъ mipосѹл кърnоsipeĭ; ел deskide mi ꙟnkide ѹna дѹпъ алta гѹра sa че ostenitъ, каре se ꙟnкѹркъ de флочiĭ лжnеĭ; ꙟn фіne ел se кѹлкъ ꙟn mіжлокѹл meiлор sѹгрѹmaцĭ; koama sa, ѹmezitъ de о роѹъ de sънце, pекаde de amъndoѹe пърціле гжtѹлѹĭ sеѹ; ел жшĭ ꙟnкрѹчеще геареле sале челе вжnоase; жшĭ лѹnцеще капѹл пе ѹnгііле sале, ші, кѹ окіĭ пе цѹmъtate ꙟnкіші, ꙟnкъ ліnце пъnѹріле челе moĭ ꙟntinse ꙟmпреџѹрѹл sеѹ.

Шефѹл Галілор zъръще пе Меровеѹ ꙟn ачеstѹ pепаоsѹ insѹлtъtopiѹ ші mъpецѹ. Фѹріа лѹĭ se anpinde; naintеazъ sпpе фіiѹл лѹĭ Фарamonѹ, ші'ĭ stpiгъ кѹ ѹnѹ tonѹ iponiкѹ:

Шефѹле komosѹ, еѹ враѹ съ te amezѹ алtmintpеле пе tpопѹл лѹĭ Еркѹле Галікѹл. Тжnърѹле врѣвѹ, tѹ meріцĭ de a къщіга кѹnѹна, ꙟn палаtѹл лѹĭ Testatesѹ. Еѹ nѹ воiѹ nічі de кѹm съ te ласѹ а лъnцezi ꙟntp' о рѹmіnоasъ вѣtpжnецъ.

— Чine ещі tѹ? pesnѹnse Меровеѹ к'ѹnѹ sѹpisѹ amapѹ. Ещĭ din вр'о pasъ noвілъ ші antiкъ? Sклaвѹле Романѹ, nѹ te temĭ de ѹрціа me?

— Еѹ nѹ mъ temѹ de кълѹ de ѹnѹ sinгѹpѹ лѹкpѹ, pesпѹnse Галѹл sѹѹчѹmatѹ de mжnie, adiкъ, ка черіѹл съ nѣ піче nеste mine.

— Dъmĭ пъmжntѹл, zisъ mжndpѹл Sікamврѹ.

— Пъmжntѹл пе каре ці'л воiѹ лъsa, stpiгъ Галѹл, жл веĭ авеа пе вечіе.

Ла кѹвinteле ачеste, Меровеѹ, pezъmжndѹsъ ꙟn topoiпаnѹл sеѹ se asвжрле din карѹ пе deasѹпpa tаѹpілор, пъnъ ꙟntpe кanitеле лор, ші se ꙟmфъцошазъ Галѹлѹĭ че вinea nainte'ĭ.

Toatъ apmata se опреще пentpѹ ка съ прівĭаskъ лѹпta amжndѹpорѹ шефілор. Галѹл tъвъръще кѹ sавіа ꙟn mжnъ asѹпpа tжnърѹлѹĭ Франкѹ, ъл ꙟmпресоаръ, ъл ловеще, ъл ръnеще ла ѹmъpѹ, ші'л nевоеще а se petpаџе пънъ sѹвѹ коарnеле tаѹpілор. Меровеѹ, asвжрле ші ел ланчеа, каре кѹ amжndoѹе ферѹріле sале челе ꙟndoite se ꙟnцinъ

www.dacoromanica.ro

ан скълъ Галълъй, тотъ алъпчї фіїълъ лъї Klodionъ se aвърле ка унъ леопардъ, ъї пълне пічорълъ пе ланче, ъл апъкъ къ пълере, ъл фаче а дещінде пе пътъмънтъ, ші къ дънсълъ плеакъ скълъ неамікълъї сеъ. Astфеліъ сілітъ de a se deскопері, непорочітълъ Галъ жші скоате капълъ. Секъреа лъї Меровеъ своръ, шверъ, ші se ънфіпце ан фрънтеа Галълъї, ка ші топорълъ ан върфълъ унъї брадъ. Капълъ ресвелъіторіълъї se desфаче, крієрії сеї se ънпръщіе de атъндоуе пърціле, окії se potескъ пе пътъмънтъ, трънълъ апкъ унъ момент маї стъ ан пічоаре, антінzіндуші враціле конвълзіве, овціскъ de унаїтъ ші de андъраре. "

Desupe cuistole s'aъ ворбітъ пре ларгъ ла пацina 250.

De Апологъ.

Апологъл în цепере este o компънере менітъ маї къ сатъ de a ne întвъца, întр'унъ кінъ плъвътъ ші тъскъітъ. Апологъл s'aъ Фавъла este сънпереа унеї фанте însъшітъ оаре кърора персоане, зінї, оамінї, анімале, фііндї не'нсъфлеціте, din каре съ se скоатъ пентръ моравърї о моралъ.

Stілъл фабълеї съ фіе сімплъ, фаміліаръ, рѫzetoріъ, натъралъ ші маї къ сатъ наівъ. Dialогъл требве съ фіе вій, грабнікъ ші întрерънтъ апропо. Апологъл se ціне маї къ сеатъ de sфера поесієї.

Фабъла *Въгъл Пітаре* не дъ унъ есемпл:

Съкъ лавіце'н катаръ
Тоцї шоарічії de фрънте Фъкъсе-одінюаръ
Sфатъ маре ънтре еї,
Ла каре хотъръсе къ тълъ скумпътате,
Ка ан а лор четате
Съ пъ се'нгъдъеаскъ нічї унъл din аче

www.dacoromanica.ro

Че пȣ ворȣ̆ авеа коаdъ; пе ȣпȣ̆ temeiȣ̆ пȣtерnікȣ̆.
Къ шоарікȣл певреdнікȣ̆
Съ'шї крȣце коаdа sа,
Ла ꙟntжmпларї mаї греле
Чеtаtеа ва лъsа
Ꙟn праdа тжцiї реле.
Se веdе къ еї коаdа о аȣ̆ semнȣ̆ de трȣфіе,
Saȣ̆ meritȣ̆ osевіtȣ̆;
Прекȣm ла поï фȣ барба кȣ titлȣ de чinstitȣ̆.
Орї кȣm прічіnа фіе
А шоарічілор актȣ̆
Sȣвtȣ̆ лавіце ла taktȣ̆
S'аȣ̆ пȣsȣ̆ ꙟn ꙟmпліnіре.
Ла ȣрmъtоарея ꙟnsъ общеаskъ ꙟntрȣnіре,
Ȣпȣ̆ шоарікȣ̆ фъръ коаdъ кȣ чеї de фрȣnte sta
Ші прічіnї черчеtа.
Алtȣ̆ шорічелȣ̆ кȣ лаба вечіnȣл жшї гїоntеще!
Шоntіnдȣї: „Nȣ везї фрате, че ръȣ̆ ni se гъtеще!
Кȣm поате фі пріїmitȣ̆
Ȣnȣ̆ шоарікȣ̆ прїхъnitȣ̆
Ꙟn astъ пре чіnstitъ de козї-лȣnцї аdȣnаре?
Ші tȣ бътржnȣ̆ алеsȣ̆
Пъзещї тъчере mаре."
— Пъzeskȣ̆ тъчере, драгъ, къчї ел mi-ї връȣ̆ прimаре. —
„Destȣл, amȣ̆ ꙟnцелеsȣ̆."

*

Nічї ꙟn візȣнії оаре
Хаtжрȣл леце н'аре?

A. Donічї.

Алtȣ̆ esemплȣ:

Ȣпȣ̆ бъetȣ̆ mікȣ̆ пъщеа о чіреаdъ de боï, шї'ї mжnа к'о върrȣцъ, възinдȣ̆ ачеаsta о бъtржnъ 'ї zise: коnіле аȣ̆ пȣ щії ꙟп че перікол̆ te афлі, ші паркъ аї фі ȣпȣ̆ Еркȣ-ле, вацї пе піще аша manine bite, din кареле пȣmаї ȣпа есtе ꙟn stаре sъ stропsеаskъ *пе тȣлцї барбацї. Nічї Ер*-кȣле'ї резпȣпsе бъetȣл, бȣпікъ пȣ'ї арȣ пȣtе mжnа, de арȣ̆ аве ії mъкарȣ̆ пе цȣmъtаtе din кжtъ minte аmȣ̆ еȣ̆.

Ꙟпцелеntȣл кіарȣ̆ ші слабȣ̆ фііndȣ̆, ꙟпвіnце пе mȣлцї пȣtерnічї певȣnї ші zелȣzі.

Г. Sеȣлеskъ.

www.dacoromanica.ro

Materii de Kompoziţiuni.

BROASKA ŞI BOUL.

Deskrieţi Fruntura cea mică a broaştei .... dopinţa eĭ de a ajunge mare ka boul ... frumuseţa aceştiĭ animalŭ în okii eĭ ... opintelele sale de a ajunge mare ... kum se totŭ umflŭ ... se umflŭ înkŭ pănŭ ce crapŭ ...

Asemănaţi starea lor ku a oamineĭlor sepimanĭ şi avuţĭ.

KOPILUL ŞI BESNEA.

Înkinoţiŭ unŭ kopilŭ într'o grădinŭ kum alearguŭ ... şi kum întrebuinţaĭ luĭ sboaru o besne furtunoasŭ ... kopilul bra ka s'o prindŭ ... Deskrieţi urmurirea sa dunŭ insekte, kare maĭ anoĭ se pune pe o rozŭ ... arătaţi kinul prin kare kopilul bra s'o prindŭ ... Besnea ul întinde ... ţinetul kopilului ... Morala Fabuleĭ.

LUPUL la MOARTE.

Deskrieţi momentele cele de pe urmŭ a le lupuluĭ ce aŭ sŭvîrşitŭ maĭ multe krime ... Facerea'ĭ unŭ monologŭ, în kare s'u'şi mărturisiaskŭ krimile şi s'u'şi arăte kŭinţa ...

Pănerea la kŭpătuiul mormîntuluĭ ne varŭsa vulpe, kare se kunpinde de o adunkŭ mirare, desfre simţimîntul lupuluĭ ce arată pentru oĭ ... vulpea'l ajută la moarte ... Unŭ se înspăimîntŭ vŭzindŭ în gutul luĭ unŭ colanŭ de oae ...

Înkeieţi prin o idee morală, urmare Firească kŭ din Fabula aceasta.

www.dacoromanica.ro

De Diskȣrsȣ̆.

Ꙟn esepчiцiiле stiлȣлȣї прin diskȣpsȣ̆ se'nцъ-легȣ̆ кȣвintеле пȣse în гȣpa ȣnei persoane, pentrȣ de a лъȣda saȣ̆ a defъima, a sфътȣi saȣ̆ disa-мъцi, a înкȣлпа saȣ̆ aпъцi. Пърцiле diskȣpsȣлȣї sжntȣ̆: esordiea, napaцiȣnea, конфirmaцiȣnea, шi пе-popaцiȣnea. Opatopȣл se serveazъ кȣ desвълiрї pompoase, periоade apmoniоase шi кȣ toate фiгȣpi-ле челе stpълȣчite a ле Pitopiчiї; partiкȣлapȣл însъ, tpeбȣe съ фie simплȣ шi плinȣ̆ de adeвъpȣ̆ în diskȣp-sȣл seȣ̆.

Anaxapsisȣ̆ ла întȣpnapea sa în Sчitia фaчe ȣp-мъtopiȣл diskȣpsȣ̆ opatopiкȣ̆:

„ O Sчiцiлор! o воï пе кape natȣpa в'aȣ̆ фъкȣtȣ̆ виptȣ-oшï, askȣлtaцï пе ȣnȣл din фpaцiï вostpi, кape soseшte dintp'o цapъ, ȣnde фiлosoфiï se ꙟntpeaбъ че este виptȣtea? Акоʌо, въ nȣmeskȣ̆ бapбapï; вïaцa вoastpъ o aфлъ mize-paбiʌъ, pentpȣ къ воï nȣ въ sȣnȣneцï ніčï de кȣm nasiȣ-nilоp че sȣбцȣгъ пе oamini, акоʌо eï aȣ̆ pidiкatȣ̆ поʌitiï pen-tpȣ a se ꙟnкide ꙟn eле, шi a se корȣmne; eï despreцȣ-eskȣ̆ demeptȣpiле челе ꙟntinse, пе ȣnde воï demineaцa pidiкaцï кортȣл пе кape sapa л'aцï ꙟntinsȣ̆.

Eȣ̆ amȣ̆ въzȣtȣ̆ naцiȣnile кape se mжndpeskȣ̆ maï mȣлtȣ̆ de ꙟmвъцetȣpa шi пȣtepniчia лop. Eȣ̆ amȣ̆ ꙟntpeбatȣ̆ пе Ateneni, dakъ sжntȣ̆ eï лiбepï? Ïamȣ̆ ꙟntpeбatȣ̆ de'sȣ̆ nopo-чiцï; eï pisepъ de opвipea mea, шi'mï apъtapъ sepбъpi-ле шi petpeчipiле лop. M'amȣ̆ dȣsȣ̆ se кaȣtȣ̆ фepiчipea ꙟn aлte цepï. Ла Sapda, amȣ̆ въzȣtȣ̆ пе Кpisȣsȣ̆ шi комоpi-ле saле; pentpȣ dжnsȣл aȣpȣл este totȣл, nȣ лipseшte de a'л stpжnцe, шi nenopoчipe pentpȣ dжnsȣл dakъ'ï apȣ̆ skъпа din mжnъ! Opï ꙟnкotpo amȣ̆ фostȣ̆ me-aȣ̆ пъpȣtȣ̆ pъȣ̆ dȣ-пъ demeptȣpiле шi tȣpmeле, dȣпъ вïaцa чea лiбepъ шi кȣpatъ a воastpъ.

Поnoapeле пе кape ле-amȣ̆ вizitatȣ̆ admipъ simпʌiчita-tea виptȣцiлоp воastpe. Кpedinцa чea neклintitъ ꙟn ami-чiцie, pespektȣл вostpȣ pentpȣ sфinцenia цȣpъminteлоp, ла dжnшiï nȣ se aфлъ, dakъ кȣмва nȣmaï, nȣ s'apȣ̆ гъsi

www.dacoromanica.ro

ɅП timпȣріле фабȣлоase a istopiei лop; ei пȣ Ʌmваgъ de кълȣ кȣ teроаре кȣражȣл пе каре мормінтеле пърінgілор воstpi ві'л inspіръ. O Svigilop! sакріфікаgi пе'пчеtatȣ лȣі Марsȣ ші фіерхлȣі sеȣ, пastpagi порокоаsа воаstpъ sъръчіе; апъръgi віpіхtea воаstpъ Ʌп контра артелор Гречіеі. Sȣigiвъ Ʌп кареле воаstpe челе ȣшоаре, алȣпгаgi кȣрътоpii воstpi маі репеде de кълȣ вжпtȣл; фȣgigi de вiginiле че въ ȣрmeazъ, ші пȣ въ ȣіtagi nічі de кȣm Ʌпdъръптȣ.

Кȣ toate aчeste пȣ кpedegi къ кълъtоpiȣл пе ла пagiȣпіле stpeine афлъ пȣmai корȣmпере ші ампъріpe. Nȣ, еȣ въ потȣ spȣne къ Ʌп міжлокȣл aчеstорȣ попоаре, амȣ афлатȣ ȣnde ші ȣnde Ʌпgелепgi, каре se аръtаȣ deoseвigi de чіелалgi оаmenі, astфeлiȣ, pinlpe regȣpіле пȣstiiȣріlop noastpe, se pidiкъ ічі ші коле арбopi tolȣ deaȣna верzi, каре мъptȣpiseskȣ къ natȣpa пȣ ле пъръseщe de tolȣ. Еȣ amȣ spъimжntatȣ, amȣ Ʌпкжntatȣ пе oamenii aчеgia amiчі аі Dȣmnezeiлop, deskpiindȣле мораврiле воаstpe челе simпле ші ospitaлiepe. O patpia mea, кȣ че mжndpie askȣлtamȣ, лъȣdжndȣte aчеgi stpeinі zалȣzi de віpтȣgiле tале! еȣ aшȣ фі врȣtȣ a'gi adȣna лаȣda лȣmii Ʌпtpegi. Ȣпȣ singȣpȣ лȣкрȣ, spȣne'л воiȣ? Ʌпtpista gепepoaseле лор sȣфлеte: aчеasta ера къndȣ ле ворвеамȣ de mȣnчіле ла каре пȣпеmȣ пе prizoniepi, de фȣпераленле noaстре челе sъпgepoase, de sакріфічііле omineщi; ла tpisteле aчеste istopisipi, жі videamȣ кȣпpinzindȣse de Ʌпфіораре ші de міль. Ваі! zічеаȣ, este даръ adевъратȣ къ tolȣ aчееа че'ї de ла omȣ пȣ este desъвършitȣ, кiаpȣ віpтȣtea, ші пȣ se пȣteaȣ мъпгже.

Плinȣ de dȣpepe, лȣminatȣ de ворвiле лор; ші пеpъвdъtopiȣ de a фі фолоsitopiȣ aчеstii patpii, аі къpia фіі кȣ togi sжntеmȣ, m'amȣ Ʌпtȣpnatȣ Ʌп sinȣл ei. Еȣ amȣ skȣtȣpatȣ opiniȣпіле челе depъndȣ каре domneskȣ Ʌпtpe пagiȣпіле aчеste, amȣ фъкȣtȣ sъ amȣgask preȣdegiле челе demepte, ші п'amȣ лъsatȣ ка sъ ворвiask de кълȣ sфъпtа воаче a natȣpii ші a pелigiȣпii. Askȣлtagi даръ aчееа че'мі inspіръ ea. Мжпіа Dȣmnezeiлop aȣ пȣsȣ пе пъмжntȣ doȣе вічіȣpi пе'ïмвлжпzite, peswелȣл ші moaptea, каре пе'пчетatȣ sъчеръ попоареле. Netpeвнічі че sжntеmȣ, оаре tpeвȣe ка sъ маі лъgimȣ пȣstiipiле лор? Треδȣе ка sъ

www.dacoromanica.ro

stърпimȣ пе ачеї че 'i amȣ sȣпȣsȣ? Кȣm! Ꙟmвinsȣл фъръ de арme че se роагъ, este ел maї mȣлtȣ пеamiкȣл пo-stрȣ? Ел пе Ꙟпtinde mжпiле, пȣ este dаръ фраtеле пos-tрȣ? Попорȣ џеперосȣ, tȣ каре ȣрещї tiрапiї, прin че фаtалitate, пismашъ феріч'ірiї tале, аї афлаtȣ Ꙟп tine Ꙟп-вȣшї, dорinца de a'цї пȣпе џȣгȣл челmaї tаре шi maї рȣ-шinoсȣ? Гжndiцї, Sчiцiлор, къ ачещї оamenї пе каре'ї пȣпеці toтȣ Ꙟпtр'ȣпȣ mорmжntȣ, spre a mъпгже sȣфле-tеле копчеtъцепiлор воstрі, пȣ въ Ꙟпкȣлпеазъ пaintea цiȣdeкъторiȣлȣї челȣї mаре? De къte орї аці възȣtȣ ȣm-бреле лор amепinцеtоаре ръtъчindȣ пе вжрвȣріле Рiфеȣлȣї sаȣ прin кжmпȣріле воastре челе коперіte de omъtȣ!

О воï копчеtъцепiлор, ъmплise iпimiле воastре de пietate! шi tȣ, Zamолксisȣ, ещї ȣпȣ Dȣmпезеȣ пе'пdȣръ-torіȣ? Ещї Ꙟпsetаtȣ de sъпџеле omепеsкȣ? О Sчiцiлор! о фрацiлор mei! пȣ iпцȣрацї Ꙟп ачеstȣ кiпȣ пе чеї пemȣ-pitoрї; пе ei toтȣ ȣпiверsȣл Ꙟї apaтъ віпе-фъкъторї; пеаръ кȣлtȣл ачеstȣ sъпџеросȣ, каре кȣ евлавiе se адресазъ ziпiлор, фъкъторiї шi пъstрътоpiї tȣtȣрор лȣкрȣрiлор. Кȣ-треmȣрацiвъ dаръ de a ацiца пе ачещї Dȣmпезеї, sакрi-фiкъпdȣле оamenї, каре sжntȣ лȣкрȣл mжпеї лор!"

Фinitъ.

www.dacoromanica.ro

ТАБЛА МАТЕРІЙЛОР.

ПАРТЕА ІНТÊІЕ.

ТЕОРІА РІТОРІЧІЙ.

		пацина
КАПѢЛ І.	Деѳініціѧнеа	1
	Оріцінеа Ріторічіі	2
	Лмпърцірея. Цепѧл Demonstratiвѣ	3
	Цепѧл Деліверативѣ	4
	Цепѧл Жѧдеціарѣ	5
КАПѢЛ ІІ.	Інвенціѧнеа	8
Секціѧнеа І.	*De ѳante.* Деѳініціѧнеа	9
	Енѧмераціѧнеа пърцілор	11
	Чіркѣмстанце	13
	Антічедente ші Консеквente	15
	Кѧзе ші Ефекте	18
	Асеминіmеа	21
	Контрапіїле	23
	Есемплеле	24
Секціѧнеа ІІ.	*De пасіѧнї*	26
Секціѧнеа ІІІ.	*De реzонаре*	39
	Ентімема	40
	Епіхірема	41
	Діlема	42
	Індѫчерея	45
	Сопітѧл	48
	Довада перѕонаlъ	49
КАПѢЛ ІІІ.	Дісноціціѧнеа	51
	Есопdіа	52
	Ісвоареле есопdіеі	54
	Фелѧл есопdіеі, есопdіа стѫмпъратъ	55
	Есопdіа вехементъ	57
	Еспосіціѧнеа	59
	Дівізіѧнеа	60
	Нараціѧнеа	61
	Конфіртаціѧнеа	64
	Ізворѧл довезілор	65
	Лнширареа довезілор	66
	Анерісіреа	70

www.dacoromanica.ro

	Пероракціянеа	76
	Планкл кнкї dískкpsš	83
КАПЏЛ IV.	**Елоквціянеа**	87
Sekціянеа I.	*De кяцеtōpї* saš ideї	88
	De кяцеtъpї npiвitо ꙟn sine ꙟnseшї. Idee dpeantъ	89
	Idee nяtepnikъ	90
	Idee ꙟndpъzneaцъ	91
	Idee вie; ideo deлikatъ	92
	Idee ꙟnaвяціtъ; idee naiвъ . . .	93
	Idee nalкpaлъ	94
	Idee Пapadoksъ; Пpeжяdецš. De кяцеtъpї npiвite ꙟn panoptяpiлe че aš ꙟntpe sine	95
	Konsekвенца	96
	Tpansiціянеа	98
	Гpadaціянеа	99
	De Фiгяpiлe ideiлop saš a ле кяцеtъpiлop	100
	Inotinosял	102
	Etonea	104
	Пposorpaфia	105
	Tonorpaфia	107
	Komnapaціянеа	111
	Aляziянеа	112
	Disimiлitяda	114
	Antitesял	115
	Eskлamaціянеа	117
	Anostpoфял	118
	Пposonenea	120
	Iponia	122
	Sapkasmял	123
	Asteismял Inepвoлa	124
	Лitotita	125
	Enфimisma	126
	Sяsnenziянеа	127
	Kopekціянеа	128
	Peliченца	129
	Konчesiянеа	130
	Пpetepisiянеа	131
	Komяnikaціянеа	134
	Inteporaціянеа	135

www.dacoromanica.ro

Імпрекаціѕнеа 136
Depрекаціѕнеа, Dѕбітаціѕнеа . . 139
Sекціѕнеа II, *De кѕвіnte*, De ѫnsьшіріле џенерале
а ле фрѕѕкхї. Клapitatea 142
Пѕpitatea 145
Пропріetatea 147
Пречізіѕнеа 148
Apmonia 149
Taфtoлoџia; Періtoлoџia 151
De panoptѕpiле фразелор че аѕ ѫntpe еле 152
De фігѕpiле кѕвіnteлор 161
De фігѕpiле de кѕвіnte пропрії . . 162
Eліпѕѕл; Плеонаѕмѕл 163
Періфраѕѕл 164
Penetiціѕнеа 165
Інвepsіѕнеа, Peвepsіѕнеа, Конвepsіѕнеа,
Комплeсіѕнеа 168
Adжѕnкціѕнеа, Dіжѕnкціѕнеа . . . 169
De фігѕpiле de кѕвіnte нѕміte tponѕpі 170
Metaфopa 171
Aлегоpia 173
Kataxpisѕл 174
Metonimia 175
Sinекdoxi 177
Sекціѕнеа III. *De stiлѕ* ла 154. 156 179
Фелѕл simплѕ. Stiлѕ simплѕ 180
Stiлѕ Naівѕ 182
*S*tiлѕ Фаміліарѕ 184
Фелїѕл ѫнфлоpitѕ. *S*tiлѕ Eлеrantѕ . 186
Stiлѕ Фінѕ 189
Фелїѕл Sѕблімѕ 191
Stiлѕ Мъpeцѕ 192
Stiлѕ Bexementѕ 194
Stiлѕ *S*ѕбліmѕ 195
КАПѸЛ V. Акціѕнеа 200
Memopia 201
Проньнціѕнеа 205
Tonѕ фаміліарѕ 207
Tonѕ stѫmпъpatѕ . . . . —
Tonѕ мъpeцѕ 208

www.dacoromanica.ro

Esemnле пentpв челе tpeĭ феліврĭ de tonвpĭ 209
Цestikвлацівпеа 217

ПАРТЕА ADOUA.

ПРАКТІКА РІТОРІЧІЙ.

КАПВЛ I. 223
КАПВЛ II. *Елоквенца ворбітз* 225
Sекцівпеа I. Елоквенца de Тріввпъ . . . . .
Sекцівпеа II. Елоквенца Мілітаръ 226
Sекцівпеа III. Елоквенца Цівdeціаръ 229
Sекцівпеа IV Елоквенца Sакръ 231
Diskвpsвpіле Dormatiче . . . . .
Diskвpsвpіле Еванцеліче 232
Паніціріквл 233
Квважнтвл de moptв 234
Sекцівпеа V. Ело. Akademікъ. Diskвpsвл de npimipe. 235
Харапціле, Мemoapеле 237
КАПВЛ III. *Елоквенца skpisз* 238
Sекцівпеа I. Елоквенца Моралъ . . . .
Sекцівпеа II. Елоквенца Istopікъ 240
Sекцівпеа III. Елоквенца Поetікъ 247
Sекцівпеа IV. Елоквенца Епistоларъ 250

ПАРТЕА А ТРЕІА.

De Komnosiцівnĭ ꙟn ценере

De Deskpiпцівnĭ 258
De Napaцівne 267
De Аполорв 278
De Diskвpsв 280

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro